B. S. Ingemann

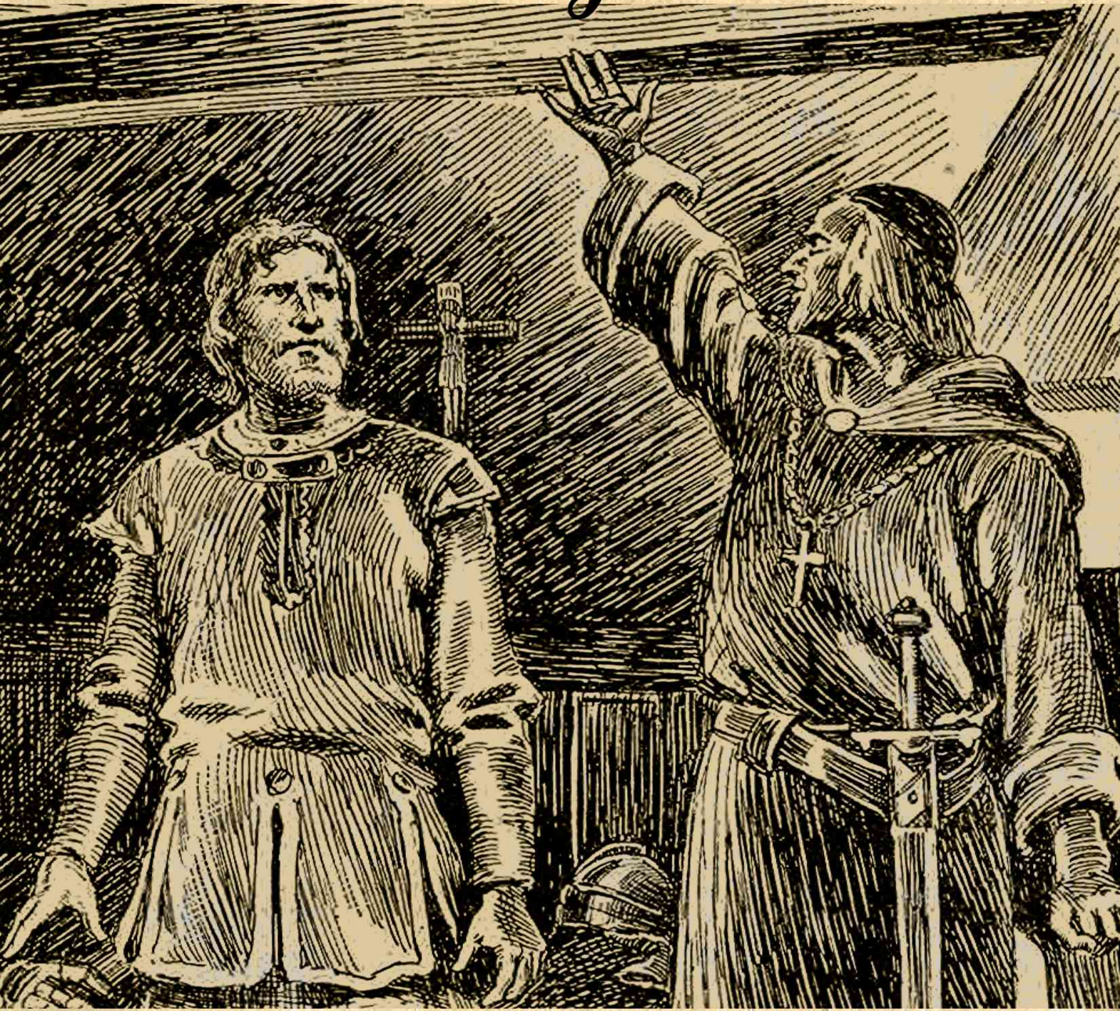

Prins Otto af Danmark

B. S. Ingemann

Prins Otto af Danmark

og hans samtid

En historisk roman

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af B. S. Ingemann: *Prins Otto af Danmark* er baseret på originaler, som er public domain overalt i verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

***Generelt forbehold:** Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of B. S. Ingemann: *Prins Otto af Danmark* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

***Disclaimer:** Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of*

art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

BY NC SA

Fortale til første udgave

Idet jeg overleverer mine læsere denne historiske roman, som efter min plan bliver min sidste bearbejdelse i romanform af de historiske minder fra vor middelalder, har jeg ikke troet det overflødigt ved nogle forudskikkede bemærkninger at antyde det formål, jeg så vel ved denne, som ved mine foregående skildringer af hin tidsalder, har haft for øje. Ved samme lejlighed tillagde man mig nogle ytringer om denne fremstillingsart i det hele!

Den historiske roman anser jeg for lige så gammel i Norden som sagadigtningen og de såkaldte almue-krøniker, og det har vist sig, at den frit udmalende fortælling om historiske personer og begivenheder har i den forskelligste behandling til de forskelligste tider fundet en livlig modtagelse hos enhver historisk-poetisk nation. Den overordentlige deltagelse, den historiske roman, ved nøjere at slutte sig til naturen og livet og grundet på den humane interesse for det karakteristiske i ethvert folkeliv, har vakt i vor tid både i den gamle og nye verden, har gjort den til et ikke uvigtigt fænomen i de fleste nationers nyere litteratur.

I tro forbindelse med den nationalhistoriske ånd, måtte, efter min synsmåde, denne litteraturgren hos et folk, der har en stor historisk fortid og rige minder at knytte sit liv til, ej være uden virkning på nationalitet og folkeliv; men så måtte man, uden at opofre den poetiske frihed, kunne lade de forgangne tiders karakter udspringe af deres hovedbegivenheder og lade

hver tidsalders helte og virkelige folkerepræsentanter fremtræde som sådanne, uden at behøve at underordne det faktisk sande og vigtige, for at fremhæve en vilkårligt opfundet helt som hovedfigur på et maleri med historisk baggrund.

På sidst nævnte måde havde Walter Scott vel mesterligt vist, at den historiske roman kunne være af stor poetisk virkning og vække en mere end europæisk deltagelse; men jeg tilsigtede en national; jeg ønskede desuden at gå min egen vej, og jeg valgte den, jeg her har betegnet. Jeg tog historiske hovedbegivenheder og hovedpersoner til forgrund, ligesom jeg i det hele søgte at danne både karakterer og komposition i forhold til den historiske betydning og i overensstemmelse med de overleverede træk af begivenhedernes virkelige deltagere efter annaler, krøniker, sagn og de gamle folkesange.

At en række af begivenheder og karakterer i det væsentlige er faktisk sand, gør den nemlig, efter min mening, ingenlunde upoetisk, så vist som historien og menneskelivet selv indeslutter poetisk rigdom og idéfylde. Formår det poetiske øje ikke blot at vende sig ind ad mod sjælens eget væsen og dets fænomener, men også med idélivets klarhed ud ad mod den store, mangfoldige verden, må menneskelivet gennem alle tider deri afspejle sig i sin historiske sammenhæng som et sig stedse udviklende epos og som en langt sandere poesi, end nogen tidsalder selv erkender i sit liv. Hvad der kun afsondret og for den prosaiske beskuer synes prosaisk, plat og betydningsløst, må, set i sin sammenhæng og i glansen af den menneskelivets idé, der stykkevis antydes i hvert enkelt menneske, være poetisk. Enhver tidsalder, selv den mørkeste og elendigste, mener jeg derfor må kunne ses, med hele sit mørke og al sin

elendighed, i et poetisk lys, som forsoner os med dens skygge. Hvor der er handling, karakter og menneskeliv, er der også poesi, ligesom enhver natur, selv ørkenen og heden, har sin ejendommelige skønhed, som man kun i en ensidig stemning kan være blind for.

At opfatte og gengive hin glans af folkelivets idé, som giver enhver tidsalder med dens begivenheder og repræsentanter liv og betydning, anser jeg for den nationalhistoriske digtnings opgave. Her må poetisk frihed i opfindelse og udmaling finde sted; men derved forstår jeg ikke hin vilkårlige idealisering, hvorved man aldeles vil omdanne – for, som man tror, at forædle – det historiske stof og ombytte den faktiske sandhed med den æstetiske. Ved vilkårlig omstøbning af det i sig selv poetiske begivenheds-stof, taber et sådant tidsbillede sin ejendommelige karakteristiske form og farve; i stedet for et genbillede af det anskuede, bliver det et blot vehikel for digterens individuelle forestillinger om det mulige; men den poetiske opfattelse af det virkelige og denne beskuelses frie gengivelse, med liv og begejstring, kærlighed og sandhed, mener jeg her er hovedsagen. De ikke givne situationer, omstændigheder og psykologiske motiver, hvorved den givne hovedhandling og de derved betegnede karakterer i digterens sjæl annammer liv, farve og bestemt poetiske skikkelser, dette digtningens *hvorledes* til historiens *hvad*, giver den historiske digter den poetiske frihed tilbage, og deri har han den rigeste kilde til opfindelse og selvstændig digtning. Herover kan han ikke komme i strid med den alsidige historiker med poetisk sans, der på sin vej er kommet til en modsat beskuelse, men vel med den ensidige historiker uden poetisk sans, der mangler

åndsbøjelighed og modtagelighed for andre anskuelser af det historiske liv, end sine egne. Idealiseringen består således ikke her i at tillægge historiske karakterer den nyere digters yndlingsideer, som digteren jo i helt fingerede personer og begivenheder altid selv kan finde former for, men i at opfatte og gengive, med sandhed og liv, om end i det farveskær, den individuelle synsmåde betinger, de særegne glimt af en forbifaret tidsånd og det ejendommelige billede af folkelivets idé i de henfarne slægter, for hvilket de adspredte træk af historiske individualiteter nødvendigt og naturligt må anses som grundlinjer.

I overensstemmelse med dette princip har jeg søgt at gengive de billeder af vor middelalder, som jeg selv troede levende at se, således som jeg så dem, og på den måde, som det faldt mig naturligst og ejendommeligst, uden at lade mig forstyrre af den ubillige fordring, at fortælle efter andres anskuelser eller som lov opstillede metode.

I forbindelse med mit historiske digt: "Valdemar den Store og hans mænd", skulle de fire hermed sluttede skildringer i romanform: "Valdemar Sejer", "Erik Menveds barndom", "Kong Erik og de fredløse", "Prins Otto af Danmark og hans samtid", tilligemed et historisk digt: "Dronning Margrete", omtrent i samme form som "Valdemar den Store", danne en cyklus af historisk-poetiske billeder, som, uden fordring på nogen strengere kritisk-historisk nøjagtighed end sagaernes og kæmpevisernes, skulle stræbe at virke livligt på det danske historisk-poetiske sind. Derved kunne digtningen måske også bane vejen for en tilkommende ren historisk skildring af vor middelalder [Note 1)]. Mest skikket til fri romantisk fortælling

forekom mig denne del af vor historie, som indbefatter en virkelig romantisk tid og som, af mangel på en levende historisk fremstilling, uagtet al den priselige flid, lærdom og kritik, man har anvendt derpå, endnu dog for en stor del ligger død, dunkel og uanskuelig i annaler og arkiver. Selv Suhms store, fortræffelige værk er en annal og et rigt magasin af historiske materialier, som venter på en bygmester. Er et livligt tilbageblik i tiden nødvendigt for den nationale selvbevidsthed, som kun et anskueligt minde om fortiden kan fremkalde, så må det her tillades fantasien at række historien hånden og stræbe så godt den kan og vil, selv med lidt egensindighed og lune, at give de døde slægter livet tilbage og pege på tilsidesatte eller halvt forglemte navne, som både fortjener historikerens og folkets opmærksomhed. For den frie tildigtning af omstændigheder, situationer og episodiske opfindelser bør digteren for historikerens tiltale fri at være, da ingen er berettiget til at betragte nogen historisk roman som en historisk lærebog.

Mange af de ypperste hedenoldssagn med vor store mytiske kæmpe-barndom havde Oehlenschläger og Grundtvig med poetisk ånd og kraft kaldet tilbage i nationens erindring. De nyere tiders heroer står i for stærkt historisk dagslys til at kunne forglemmes; men med kæmpeviserne syntes mindet om vor romantiske tid at ville forstumme. Her lå en stor, øde mark, skjult med gruset af vore forsvundne klostre og ridderborge. I fremdragelsen af det rige, men dødt henliggende, historiske stof, som det var mit ønske at bringe liv i, har jeg, i følge mit angivne princip, lige så meget villet fremhæve hvad jeg kalder begivenhedernes eller den faktiske sandheds poesi, som

karakterernes. At der gives en sådan poesi, endog med et langt udholdende liv, vidner sagalitteraturen, kæmpeviserne, Rimkrøniken og selv vore almuekrøniker om gennem århundreder. Vil man derfor hellere kalde mine historiske romaner krøniker, skal jeg intet have derimod. Jeg kan ikke ønske dem noget længere og virksommere liv, end hine krøniker, og det skulle fornøje mig, en gang at se dem på bondens hylde mellem Holger Danske og Carolus Magnus. Med glæde påskønner jeg den lykke, de allerede har nydt, og det liv, hvormed de i almindelighed er blevet modtaget. Deri har jeg fundet tilstrækkelig opmuntring til med fornøjelse at fortsætte disse arbejder, hvorpå jeg med kærlighed har anvendt adskillige år af mit liv.

Sorø den 30. november 1834.

Forfatteren.

Note 1:
En sådan vigtig gave kan fædrelandet vente af den allerede ved sin behandling af "Danmarks Sagnhistorie" så fortjente N. M. Petersen. Vigtige bidrag til vor middelalders karakteristisk skylder vi Nyerup, G. L. Baden, Wedel Simonsen og Jahn skønsom tak for. Såvel disse forfatteres oplysninger om vor middelalders sæder og skikke, som Daugaards klosterhistorie og Pontoppidans annaler og atlas, har jeg ved mine skildringer benyttet; dog Hvitfeld og Suhm og de af disse historikere anførte krøniker og diplomatiske mindesmærker har tilligemed de historiske folkesange været mine vigtigste kilder.

1. del

1

Det var en stille aften i juli måned, tre dage efter St. Knud Martyrs og Konges store fest 1333. Ved en vandmølle på grænsen af Holbæk amt stødte to biveje fra Holbæk og Kalundborg sammen med den indgrøftede landevej, der førte til det sydlige Sjælland. Ved korsvejen stod et forfaldent træ-krucifiks og et kronet, kæmpestort St. Knuds-billede, slet udhugget i sandsten og behængt med halvvisne blåkorns-kranse. Her knælede en mumlende flok krøblinger og fattige arbejdsfolk, med deres huer og forrevne hatte for øjnene, mens aftenklokken ringede fra landsbykirkerne. Mange sukkede så dybt, som om de ville bevæge stenhelgenen til at røre sig, og fra nogle læber lød bønnen til landets skytshelgen så højt og heftigt, som om de troede ham døv eller langt borte. "Hellige kong Knud! bed for os til Vorherre og den hellige jomfru!" bad en gammel, usædvanlig smuk bonde, med hvide, glat nedhængende hår over de magre kinder, mens han knugede de foldede hænder over huen mod sit bryst. – "Lad os ikke fare vild blandt de mange strenge herrer!" vedblev han, "lad os ikke blive til fæ eller varulve i disse onde tider! – lad nu ikke tysken adskille, hvad Gud almægtigst har tilsammenføjet!"

"Vil tysken skille dig fra din hustru, fa'er?" spurgte en fin, ung herre til hest, som holdt stille ved helgenbilledet, med huen i hånden, for også at vise det sin ærbødighed.

"Nej, hun er hos Vorherre i mange år," svarede den gamle bonde og rejste sig, "hendes øjne så, Gud ske tak, ikke hvad vi må se. Hun var, såmænd, kommet hid over fra Skåne," vedblev

han og viskede sig over øjet med det grå vadmels ærme. "Der er to af vore drenge nu gifte og hjemfarne; men, Gud hjælpe os, derfor er de nu også blevet svenske med de andre skåninger; jeg vil aldrig mere se dem for mine øjne. Se! den skilsmisse var det, jeg sukkede over til Vorherre og hellig Knud! Det er ikke den eneste jammer, vi kan takke tysken for."

"Det må I vel sige, fa'er!" svarede den unge herre med heftig røst og blussende kinder. – "men hvor ulven spiller mester og hvert får løber sin vej, der er det mest husbondens skyld, mener jeg; dog det er da også sandt," tilføjede han bittert: "det folk, der ikke bedre kan hytte sig selv end en flok får, fortjener ikke stort bedre herskab, end vi har." Idet han højt sagde disse ord, så han sig om, ligesom for at se hvad virkning det gjorde på de tilstedeværende.

"Hjælp os at slå dem ihjel til hobe!" bad en kraftigere stemme.

"Se i nåde til landet, hellig Knud! og lad Fanden annamme greverne og kongen derhos!" bad en stærk, ung karl med vild røst, "af ham har vi dog aldrig haft andet end skam og al landsens ulykke."

"Tys, tys, Bent! du beder ugudeligt" sagde den gamle bonde. "Gjorde hellig Knud dig din ret, gav han dig en kindhest med sin stennæve, så du aldrig rejste dig mere fra den andagt. Bad du St. Knud kyle kongen op i Abrahams skød og hjælpe hans slægt til regimentet her, det var en anden sag – det var en from bøn, som hellig Knud vel må tilgive en dansk mand i vor tid. – Men vil I beholde hele ribben, børnlille! så se nu til, I får læst jert Ave til ende, inden tyskerne kommer fra ølhuset hist og lægger Amen til med deres pindsvins-køller!"

Ved denne advarsel rejste de sig alle fra helgenbilledet og korsede sig, idet de tavse og sukkende begav sig bort med deres arbejdsredskaber. Den unge rejsende var blevet tilbage for at give sin hest en visk græs. Fra Holbækvejen red nu en anden rejsende, klædt som en staldkarl, ind på den brede landevej; han blottede også sit hoved for krucifikset og helgenbilledet, men kastede et forskende blik til den unge herre. De red frem med hinanden uden at tale sammen.

Aftenen var smuk. Den vestlige himmel havde endnu et rødligt skær efter solens nedgang. Engmoserne dampede, og frøerne kvækkede i vandinger og kær. Vejen snoede sig mellem gule kornmarker og frugtbare græsgange, mellem bøgeskove og sivomgroede damme. De sidste toner af den fredelige aftenklokke hendøde i den stille luft med de tre gange tre bønslag til den hellige trefoldigheds ære.

I kornet kvidrede hist og her en enkelt lærke i sin rede. Kvæget hvilede i det høje enggræs, og man kunne høre dets rolige drøvtyggen ud på vejen. Enkelte høstakke duftede ved landevejen, og de dampende enge skinnede som søer i det fjerne. I landsbyen kørte en bonde et af sine sidste læs hø i hus, og høstvognen var prydet med den hellige jomfrus billede på læsmeden. Flere flokke markarbejdere kom med deres leer fra engene. Over bøgeskovenes mørkegrønne hvælvinger susede skyer af store stæreflokke og nedlod sig i trætoppene eller i sivene ved dambredden, med deres uendelige kvidren og sladren. Ved broen og damslusen i dalen brusede vandmøllehjulet, halvt skjult af pilehækken ved stengærdet. Over det rolige landskabsbillede lå den nordiske sommeraftens gennemsigtige luftslør, hvori et fjernt genskin af daglyset

sammensmeltede med det frembrydende stjernelys og gav alle genstande et magisk, hemmelighedsfuldt udseende. Den sjællandske natur havde samme venlige, fredelige mine som i vore dage, men i landmandens åsyn var der intet liv og ingen glæde at se; han slentrede dorsk og mismodig til sit hjem, eller gik med ligegyldig vane til aftenandagten i landsbykirken, når han ikke nemmere kunne læse sit Ave ved et af de små gråstens-kapeller ved landevejen. Det tegnede til en skøn og rig høst; men mange steder lå sæden nedtrampet, og man så hele flokke heste tøjrede i rugen; deres højde og fedme viste, at de var af en fremmed og bedre race end den sjællandske. I landsbyen lød der ingen lyd af munterhed. Mangensteds syntes husene forladte, og der var næppe en hund, der gøede. Bøndergårdene så forfaldne og forrevne ud. Hist og her bar portene spor af sprængning og voldsom overlast. Bondens lader og høstænger stod som oftest uden luger og gavle. Fra ølhuset ved vandmøllen lød der nu lystighed og støjende larm; men det var tyske krigerstemmer, som larmede.

De to rejsende nærmede sig hinanden og hilste gensidigt. De syntes ikke at kende hinanden eller have anden grund til deres følgeskab end et tilfældigt sammenstød; men de nikkede som om de havde fundet behag i hinandens åsyn og vel kunne have lyst til nærmere bekendtskab. Den unge herre, der havde talt med bønderne, var en fintbygget knøs på nitten til tyve år i en slags adelig pagedragt. Den korte, røde jakke og sølvsporerne på hans bukkeskinds-halvstøvler tilkendegav, at han endnu kun var væbner. Hans blondlokkede hoved var kun halvt skjult af en stadselig springfyrs-hue af fint, rødt klæde. Han bar et kort sværd ved hoften og red en sort, balstyrig hingst, som han

styrede med udmærket ridekunst og lethed. Den anden var en gråhåret, men stærktbygget mand i en forslidt og lappet herskabstjener-kittel, med afblegede blå og gule striber; han bar et anløbet våbenskilt, med en krone over, på armen. Hans store, alvorlige ansigt var gennempløjet af dybe rynker, og i hans stærkt fremstående øjne spillede der et vist drømmeagtigt liv, som hos mennesker, hvis tanker mere dvæler i den forgangne eller tilkommende tid, end i den nærværende.

"Hm! her er ugler i mosen," mumlede han ved sig selv, og fo'r med hånden over de store, grå øjenbryn. "Har unge herren lejdebrev?" spurgte han højt med svensk betoning: "Her gælder det at slippe helskindet forbi." Han pegede ned mod vandmøllen, hvor en flok ryttere fo'r ud af kroladen med sang, skoggerlatter og vild larm. De var belæssede med fjerdyner, flæskeskinker og levende fjerkræ; gæs og høns hang skrigende ved hestemankerne, og man så straks, de kom fra en streng skatte-udpantning eller plyndring i landsbyen. De syntes halvt berusede og styrede deres heste så uordentligt, at de kom hinanden for nær med deres stridskolber, en slags korte, jernpiggede morgenstjerner, som hang løse ved saddelknappen; herover blev hestene vilde; rytterne lo og bandede på plattysk; nogle brummede på en spotvise over de danske; andre havde draget deres spydlange sværd og svingede dem med vild hujen over hovedet eller morede sig med at hugge hovederne af de skrigende høns og gæs, de havde med sig. Så snart de blev de to rejsende va'r, spærrede de hele vejen og lod til at ville ride dem i grøften; men væbneren og den gamle tjener gav hinanden et vink og red midt ind på vejen, idet de sluttede sig tæt sammen.

"Pots sapperment! vil I ikke af vejen, I lumpenpak!" skreg den anseligste af rytterne på plattysk og drog sit lange sværd. "Holdt straks! eller vi hugger jer til plukfisk. Hvem er I? hvor vil I hen?"

"Vi er folk, som vil frem, det kan I vel se!" svarede den unge væbner i hidsig tone og tumlede sin hingst, mens hans højre hånd fo'r til sværdhæftet. "Siden I ikke ved, hvem vi er, skulle I ikke forhaste jer med jeres ærestitler!"

"Ho, ho! en dansk hanekylling! og han tør gale endnu? han vil nok plukkes!" mumlede rytternes ordfører med svær tunge og gav sine kammerater et vink, hvorpå de sluttede sig i kreds om de rejsende og tog de farlige morgenstjerner i hånd, mens de fortsatte deres spotviser med overmådig hånlatter.

"Var I ikke så sandt en tylt her mod to, skreg I os næppe jer dumme nidvise i ørene!" vedblev væbneren stolt og målte de halvdrukne karle med et sikkert blik. "I tror vel, I er herrer her i landet, fordi jer greve kan skrive borger og bonde til skat. Nogen lov og ret er her dog i Danmark endnu. Vejfreden har ingen pantsat jer."

"Hvad mukker han, den danske hvalp!" råbte den svære, holstenske rytter, der syntes at være flokkens anfører, "snakker han om lov og ret på dansk? Her ser du den Kong-Valdemars-lov, her gælder nu til dags, du grønskolling!" Med disse ord svingede han sit drabelige sværd. "Har du lejdebrev fra vor herre greven, så kom frem med det straks! eller vi hænger dig op som en snushane, med samt den gamle kålorm."

Væbneren havde taget hånden fra sværdhæftet, men han vedblev at tumle sin urolige hingst, mens hans blik overfo'r den truende krigerkreds, og han gav nøje agt på enhver af deres

bevægelser og miner; han tav med sammenbidte læber og syntes at betænke sig på et fortvivlet vovestykke.

"Jeg har lejdebrev for os begge!" råbte nu den gamle tjener og trak hastigt et åbent brevskab frem med et stort vokssegl. "Kan I læse skrift, så se her! Vi står i den højbårne dronning Meretes tjeneste og under grev Johan af Vagriens nådige beskyttelse."

Væbneren så forundret til den gamle, som havde rakt sit lejdebrev fra sig og blinkede hemmeligt til sin ledsager. Lampelyset fra ølhuset faldt på hans ansigt, og væbneren så det flygtige vink. Der var ellers så dunkelt under pilehækken på vejen, at man vanskeligt kunne skelne noget skrifttegn. Det syntes også den gamle tjener at stole på.

"Fanden i vold med jeres dumme kragetæer! Jeg er hverken klerk eller natugle," råbte rytterbandens anfører og kylede den gamle brevskabet tilbage i øjnene. "Gør rede for jer med mund og mæle! og snak, så man kan forstå jer! Hvem er den dronning, du prater om? her er jo hverken konge eller dronning mere i landet."

"Jo konge er her dog endnu på en måde," svarede den gamle og forvarede roligt brevskabet, som han behændigt havde grebet i luften, "men hvor I og eders herrer farer frem, mærker man rigtignok ikke stort til noget lovligt regimente. Den dronning, jeg tjener, er ellers den danske konges søster, den svenske enkedronning på Holbæk slot. Jeg er hendes ringe staldknægt og livtjener, til tjeneste."

"Pots krone sapperment! Så er du vel en svensker eller vel endog en allerhelvedes skåning?" råbte den svære holstener og svingede sit lange sværd. "Du synger mig ikke uligt de ravne hin side Sundet," vedblev han med stigende iver. "Du skal fare til

Helvede, og det straks, uden præst og sakramente! Det har jeg lovet vor kære, hellige frue for min salig broders og min søstersøns sjæle, det første jeg fik fingre på en af jeres folkefærd – –"

"Herrens fromhed og ordholdenhed i ære!" afbrød den gamle ham i høflig tone og med en besynderlig rolighed i blik og miner, "før jeg skulle fornægte min Gud eller mit berømmelige fædreland, ville jeg lade min tunge skære af; men var jeg også kun en nysvensker og skåning –"

"Hej! det var en god fangst, kammerater!" vedblev den svære, harmblussende krigsmand, uden at høre ham ud. "Rap jer, karle! tag en grime til strikke! Så længe her er en vissen pil på vejen, skal vi aldrig savne galger til de blodhunde. Det var i Guds hus, det var lige for den hellige jomfrus næse de slagtede vore venner og frænder i fjor, som får og fedekalve, og det i hundredetal; vi tør nu sagtens hænge en af de skælme her på egen hånd udenfor et lumpent ølhus!"

Mens man på denne opfordring med vilde skrig trængte ind på den våbenløse herskabstjener, fo'r sværdet den unge væbner af skeden, og inden man endnu havde fået den sadelfaste gamle revet af hesten, fløj en overhugget arm hen ad vejen med et langt, klirrende sværd. Rytterbandens anfører styrtede brølende af hesten, og væbnerens korte sværd surrede med øvet våbenkunst om ørene på flere af de andre. Man slap den formentlige skåning og vendte sig rasende mod den unge vovehals, der på sin fnysende hingst fo'r om iblandt dem som en hvirvelvind og sårede enhver, han kom nær, med en mageløs våbenfærdighed. De halvt berusede ryttere bandede forbitret, mens de huggede efter ham både med stridskolber og sværd;

men han vidste snildelig at undvige hvert hug, mens han tumlede sin hingst og vedblev rigeligt at uddele sår og flænger til alle sider.

"Trolddom! Djævelskunster!" skreg et par ryttere og ville tage flugten; men de andre skammede dem ud og bandede på, det var kun øllet, der løb rundt med dem.

"Godt dansk øl!" råbte nu den gamle tjener, "ved St. Erik! der må svensk humle på!" – Han rev nu pludselig stridskolben fra en rytters sadelknap og slog med drabelig kraft ned iblandt dem. Nogle skreg og tumlede sårede af sadlerne mellem deres tabte bylter af fjerkræ; de andre bandede og fægtede som i blinde, tildels mod deres egne kammerater, mens skam og forbitrelse dog syntes at gøre nogle af dem ædru igen. Men nu kom en flok bønderkarle til med deres høleer og økser. "Det var ret!" skreg de, "hug dem sønder og sammen, de hønsetyve! Nu skal de få skat og landgilde tilgavns, de storagtige blodsugere! De har flået og pint os længe nok!" Med disse udråb huggede de sjællandske bønderkarle med rasende forbitrelse ind på rytterne med deres arbejdsredskaber; der stimlede flere folk til fra bøndergårdene ved dammen, og rytterne måtte sætte over grøften ind på marken; men i det samme hørtes der lyden af en trompet og larm af talrige hestesko fra den brolagte aske-allé tæt ved landevejen, og som slået af en pludselig skræk tog bønderkarlene flugten. Væbneren og den gamle, stærke tjener havde fået nogle øjeblikkes tid til at puste: de befandt sig ene på landevejen mellem tre døende ryttere og en mængde bylter af det tabte pantegods. De adspredte krigsmænd samlede sig igen i nogen frastand på marken, og den langt større flok ryttere,

der kom til, syntes at være undsætning fra den nærmeste tyske panteborg.

"Kan I nu ride, som I kan fægte, unge herre!" sagde den gamle, "så er vejen os ryddelig. Andet var det jo ikke, vi slog til for. Til at rydde land og rige for rovfuglskarerne må der en mægtigere arm."

Uden lang betænkning sporede de deres heste og forsvandt som lyn på den dunkle vej. Endelig lod de hestene puste ud og red langsomt op ad en bakke. Nu så de sig først tilbage. Det lod ikke til, at man havde fundet det umagen værd at forfølge dem; men de så med harm og gru en høj flamme slå op mod himlen fra den kant, hvorfra de var kommet; det var de fattige bønders gårde ved vandmølledammen, der nu stod i lys lue til hævn for bønderkarlenes delagtighed i slagsmålet.

"Det mordbrænder-pak!" udbrød væbneren harmfuld. "Det var den *milde* greves folk. Hm! i Jylland har vi den *strenge*; men det er hip som hap. Det er nu syvende gang, jeg ser den røde hane, siden jeg red fra Bjørnsholm. "

"Rendsborgeren er værst," bemærkede den gamle: "Grev Johan har dog en slags hjerte i livet, hvorvel det kun er tysken, der kalder ham den milde. Hvad hans lejesvende her øver på deres egen boldgade, skal han have ondt ved at hindre der på Falster eller hvor han er."

"Hm! Morbroder har dog ret!" vedblev væbneren i sine egne tanker halvt højt og nikkede, uden at give agt på den gamle, "min herre må være forhekset af den rendsborger stenmand. Det er ravne til hobe. Ingen dansk sjæl kan holde med det pak. Det er at vælte sig fra dyndet i sydende beg. Men pokker i vold også med en landsherre, der ikke anderledes forsvarer land og

rige!" De sidste ord fo'r ham højt og som uvilkårligt af munden, mens han så forbitret mod ildebranden og smældede heftigt med sin ridepisk. Han blev pludselig tavs, da han i det samme bemærkede den gamle staldkarls tungsindigt mørke åsyn, som den opstående måne helt oplyste.

"Forlader alle tro danske deres konge i nøden, bliver det vel næppe bedre i dette ulykkelige land," sagde den gamle tjener i halvt bitter, halvt vemodig tone.

"Ja så! mener du det, gråhoved?" svarede væbneren hastigt og vendte sin hest. – "Lad os ride videre! Det nytter kun lidt at se sig gal på den brand, man dog ikke kan slukke." Han tumlede sin hest med vild heftighed, og den gamle havde møje med at følge ham. "Så du synes vi har en brav konge her til lands, en dygtig landsherre, der fortjener tro og hengivne undersåtter?" spurgte væbneren i spottende tone, da han atter havde sat sin hest i en roligere gang og så den gamle ride stille ved hans side.

"Jeg er kun en ringe tjener, unge herre! og min tro er i mange stykker noget gammeldags," svarede staldknægten, "men jeg mener, enhver ærlig tjener skal blive ved sit rette herskab, til den store faredag kommer, og lade Den dømme herskabet, der satte det over os."

"Det er en god tro for livegne og solgte kvægstykker!" udbrød den unge adelsknøs stolt og ivrig. – "Du er ingen dansk mand; det har jeg nok mærket. Du ved kun lidt hvad det er, at have et fædreland, som går i stykker, og en landsforræder til konge, en jammerlig karl, som render ud af landet hvert øjeblik, der er fare på færde, og pantsætter folk og rige til den ene djævel for at lade sig slå og ydmyge af den anden."

"Jeg og Sveriges land har haft den herre, der var vel så udygtig og syndig," svarede den gamle sagtmodigt, "mine landsmænd forbandede ham også i nøden og jog ham i landflygtighed; men jeg blev ved min gammeldags tro, skønt jeg hverken var livegen eller noget solgt kvægstykke: jeg fulgte min syndige herre og tjente ham på Holbæk i hans udlændighed til hans dødsdag."

"Ja så! kom du herind med den forjagne kong Birger?" sagde væbneren og betragtede den gamle med et slags medlidende opmærksomhed. "Så har den herre dog haft en tro tjener til han døde! Det var mere, end han var værd. Han var fast endnu værre end vor elendige Christopher. Hm! hvorledes nogen ærlig mand vil tjene slige herrer, det går over min forstand."

"Det er en samvittighedssag med troskab og salighedsed, min unge, storagtige herre!" mumlede den gamle i bitter tone, "forstår I det ikke i al enfoldighed med hjertet, så at sige, så skal I, mænd, aldrig bryde jert snilde hoved med det!"

"Har jeg gjort dig spydig, gamle!" spurgte væbneren nu godmodigt, "det var dog just ikke min mening. Næst Vorherre og mig selv og min gode jyske hest, kan jeg nok takke *dig* for mit unge liv i aften."

"Nej, stolt junker! er den stump liv, jeg har tilbage, nogen tak værd, og skal nogen af os to sige tak for håndsrækning, bliver det nok min sag!" mumlede den gamle; "dog lad os skænke hinanden takken! Om vi skal hænges eller spiddes, unge herre! om vi skal dø på hjul og stejle for vore synders skyld eller for vor gode viljes skyld, det kommer vel til sidst hverken an på os eller tysken. Rid I nu kun til i Guds navn, og bryd jer ikke videre om mig! Det sømmer sig kun lidt for en fin, højbåren junker at give sig i lag med en ringe tjenestekarl. Vi kunne måske også let

blive uens på vejen om, hvad der hører til den rette tro og kærlighed i disse utro og splidagtige tider."

"Nej, ved hellig Jørgen og St. Knud! Vi vil følges ad og være gode venner, du gamle, tro ståbi!" sagde den unge adelsmand og greb sin rejsefælles barkede hånd med et muntert nik. "Vi traf sammen i en god stund, og fik gjort godt kendskab i en håndevending. Vi ved nu begge hvad vi duer til, når det kniber. Vi skal nok komme til rette. Sig mig kun ét, før jeg kalder dig min gode ven for alvor! Er du virkelig ingen skåning, som de tyske fyldehunde troede? din tale har kun klangen af det up-svenske; men jeg så hellere, at du var en hel svensk mand."

"Ville I måske også hænge mig eller flå mig, hvis jeg var en skåning?" spurgte den gamle med et trodsigt smil.

"Det just ikke, sære gråhoved!" svarede væbneren og slap hans hånd, som havde han brændt sig på den, "men så ville jeg sige dig godnat for denne verden og ærgre mig over, at jeg havde en frænde af overløberne at takke for mit liv. De, der hed danske i fjor og vil hedde svenske i år – de, der kan skifte landsmandskab og fædreland med deres gamle vinterhoser – de er ikke mine folk, ser du, om vi end var kødelige søskende fra først af, og om der end altid går et stykke hjerte i løbet ved slig skilsmisse blandt gamle frænder."

"Døm dem ikke for hårdt, stolt junker! det var svar nød og fortvivlelse, der rev dem fra Danmark. Den dag kan vel komme, de flyver jer i armene igen."

"Kommer den dag en gang, skal de finde armene åbne – men nu, ved hellig Jørgen og St. Knud, nu ser det broget ud med kammeratskabet. Hør, gamle!" vedblev det unge menneske med blussende kinder og holdt stille, mens han greb den fremmedes

hest i tøjlen og betragtede ham med truende blik, "har du gode venner og frænder i Skåne, skal du nu dog høre, inden vi skilles ad, hvad jeg og min morbroder dømmer om den smukke handel i fjor."

"Nu, nu! giv Jer kun stunder og umag Jer ikke med at holde mit bæst!" brummede den gamle, "kan jeg tjene jer dermed, skal jeg gerne holde stille her en hel time, mens I skælder skåningerne ud på jeres egne og jer morbroders vegne. Giv kun jert unge hjerte luft! Jeg siger jer jo ikke et ord imod."

"De havde en landsforræder til konge som vi andre," vedblev væbneren heftigt uden at slippe staldkarlens tøjle, "de kunne have opsagt ham huldskab og troskab – det havde været vel gjort! men skulle de derfor svige landsmandskab og lemlæste deres egen gamle moder? Rask og kækt var det af dem, at de slog blodhundene ihjel, selv for vor frues alter; det tilgiver den hellige jomfru dem nok; det skulle vi have lært af dem, hvis der var nogen ret kraft og enighed iblandt os; men ville nu jyder og sjællændere, fynboer og lollikker, falstringer og mønboer og hvad vi hedder, alle vi andre, som endnu kalder os danske og hellere vil dø tilsammen, end hedde tyske eller svenske – ville vi følge dine skåningers smukke eksempel og kaste os i armene på den første bedste fremmede herre, for at få fred og gode dage for vor egen mund – så ville der jo intet Danmark være til i verden ad åre. – Død og ulykke! før ville jeg levende radbrækkes, før jeg ville opleve den skændsel og overleve mit fædreland. Den streg kan jeg aldrig tilgive skåningen, ser du, og vil du slås med mig for denne min hjertens mening, så kom!" Dermed slap han den fremmedes trense og greb til sit sværd,

idet han pegede på den erobrede stridskolbe, der hang ved den gamle kæmpes sadelknap.

"Var I jer konge halvt så tro som jert ulykkelige fædreland, ville jeg nu prise jer ærlighed og selv jer fremfusenhed, min unge, storagtige herre, om I end ville hævne skåningernes frafald på min gamle, rynkede pande," svarede den stærke karl roligt, med et halvt trodsigt, halvt godmodigt smil, idet han aldeles ikke syntes at bekymre sig om sin rejsefælles truende stilling. "Den skånske handel i fjor kommer mig ellers ikke ved," tilføjede han. "Jeg er, Gud ske tak, barnefødt i Småland, og – St. Erik være lovet! – jeg er en hel svensk mand med liv og sjæl endnu, om jeg end er fredløs og forvist blandt mine egne og vel aldrig mere skal sætte. Fod på svensk grund."

"Det kunne du have sagt mig straks, du sære karl! nu er vi gode venner for alvor!" tog væbneren hastigt ordet og rystede hans hånd, mens de atter satte deres heste i gang. "Jeg måtte jo være en nar, havde jeg noget mod svensken, fordi han er svensk; men en dansk svensker er mig en uting, ser du," vedblev han atter hidsigt: "for en slet konges skyld skal ingen brav mand slå hånden af sit fædreland – så hellere både hånd og hoved af en lumpen –" Han holdt atter inde og studsede over sin gamle følgesvends skarpe blik. – "Det var ikke dig og din konge, jeg mente, men skåningerne og vor egen usle konge," vedblev han. "Blev du fredløs og landflygtig for den jammerlige kong Birgers skyld, så har du dyrt måttet bøde for din blinde vedhængenhed til enkelt hus og herskab; det er vel også et slags kærlighed; men, rent ud sagt – deri kan både kat og hund være vor mester. Dog det er al ære værd, efter din tænkemåde," tilføjede han formildende og klappede den gamle venligt på skulderen. "Du

er ikke gået over til os og blevet dansk, ved jeg, fordi du ikke havde det godt nok hjemme."

"Kors, nej!" svarede den gamle med tindrende blik, "jeg takker Gud og hellig Erik for den kærlighed, jeg har tilfælles med hund og kat. Den, der kan svigte sit herskab i nøden, svigter også sit fædreland. I må heller ikke tro, jeg har ædt mig dansk i eders danske brød, fordi man har udstødt mig af mit fædreland. Dansk var – tag mig tusind! det sidste, jeg ville være i vor tid."

"Død og ulykke! du har dog ret: vi to kan let blive uens," udbrød væbneren opfarende; men han dæmpede sin harme, og de red atter en stund tavse ved hinandens side. "Nej, vi vil, min sjæl og Gud, ikke være uvenner!" tog han atter godmodigt ordet efter nogen betænkning og vendte sig igen til sin tavse ledsager. "Er du en indfødt svensk mand med Gud og æren, så følger det jo af sig selv, at du lige så lidt vil være dansk, som vi vil være svenske eller tyske for al verden, men du skulle kun ikke lade hånt om os, fordi vi er ulykkelige og har en konge til herre, som ingen ærlig sjæl kan holde med!"

"Den ulykke kender jeg for vel til at lade hånt om den," svarede den gamle med et dæmpet suk, "men det var en nem sag at være tro og ærlig, unge herre, når intet fristede os til at svige pligt og ed."

"For pokker, gamle! havde jeg været så dum at sværge en nidding og brodermorder troskab, måtte jeg dog hellere sætte slig en slyngel stolen for døren og få afløsning for det, end forlade mit fædreland og blive en fredløs mand for at fodre hans bæster. Den kong Birger var jo et umenneske: han lod jo sine egne brødre sulte ihjel på Nykøbing slot."

"Kan være, det var sandt; kan også være, det var en skammelig løgn," svarede den gamle, "det må han selv bedst vide og svare for, hvor han nu er. Var det sandt, hvad man mumlede om, og vidste han besked med fangetårns-nøglerne, drost Brunke smed i vandet, ak ja, så har hans sjæl det nu hedt nok i skærsilden og kan trænge til vore bønner." Han holdt inde og fo'r med hånden over øjnene. "Så længe han levede," vedblev han med bevæget røst, "Gud og St. Erik forlade mig det! så længe kunne jeg aldrig bede et godt ord for hans sjæl og salighed; men da han græd sig ihjel på Holbæk slot over sønnens gruelige henrettelse, ak ja, så mærkede jeg dog, han var et menneske som vi andre. Jeg vil nu næsten tro, man har gjort ham uret med de helvednøgler: han var dog fader til min lille englekonge, som jeg så dem hugge den dejlige hals af –" Den gamle tav, ligesom overvældet af en højst smertelig forestilling, og de red videre i skarpt trav hen ad vejen til Vordingborg, uden en lang tid at fortsætte samtalen.

2

Det var sildigt ud på natten og hestene pustede udmattede, da væbneren og den gamle svensker standsede ved en åben krolade, hvor der brændte en døsig hornlygte. To riddere med et par svende red hastigt ud af den ene ladeport, ligesom de to nye rejsende trak deres heste ind ad den anden.

"Havre til vore heste, gårdskarl! den rene kærne!" råbte væbneren og klappede sin smukke hingst.

"Gud hjælpe os for kærne, vi har!" svarede den pjaltede, smudsige gårdskarl og skuttede sig utidigt, mens han gabende rakte hestene en visk hø. "Det par havrekærve, tysken levnede her i går, tog nu vore egne strenge herrer med magt og hårde ord i kongens navn."

"Kom med en lev da, gesvindt!"

"Brød til bæsterne? jo på det lav! havde vi en skofte til vore egne munde, måtte vi være glade."

"Nu, så giv dem hvad du har, tværdriver! Hvad var det for to herrer, der red herfra?"

"Det var, såmænd, kongens gode venner; det må mine rygstykker bekende!" svarede gårdskarlen og skuttede sig, "det var den gamle, strenge marsk og bispen af Roskilds broder, lensmanden på Akselhus – hvad er det nu han hedder? den slyngel! – han, som lod tysken tage Købmandshafn i fjor og gav kongen den lange næse."

"Ridder Ingvar Hjorth? Ja så! Han var kæk nok mod kongen i fjor! sadler han nu om igen og holder sig til marsken! De red jo ad Vordingborg til? de skulle vel over til kongen i Lolland?"

"Vorherre må vide hvor de ville hen! men gnavne og surmulede var de og kævledes nok så småt. De havde et Fandens jav: de var sagtens bange, tysken skulle få fingre på dem og sætte pind for deres smugrejse. De skammede mig ud som en hund, og lensmanden gav mig et drøjt rap, fordi jeg bandede kongen i min uskyldighed, inden jeg vidste andet, end han og kongen var usåttes endnu som i fjor. I går fik jeg prygl for jeg bandede tysken. Ak! det er en forskrækkelig tid, unge herre! man får hverken madro eller nattero mere, og man må se sig forbandet for hvem man snakker til. Af tysken plages vi dag ud og dag ind, og af kongens forløbne folk om natten; men hvem der er den rette herre i landet, det kan ingen djævel mere blive klog på. Nu vil det vel snart få en ende," tilføjede han og gabte, "hvis det ellers er sandt, hvad marskens svende ymtede om. Enten bliver nu vor sølle konge sat ved vingebenet og måske slagen ihjel, og så bliver da hele landet tysk, kan jeg tro, eller vi må enes om at slå alle tyskerne ihjel på en gang, som rotter og mus, over hele landet, ret ligesom de gjorde i Skåne i fjor. Jeg er tilfreds hvilket der sker, når jeg kun kan være uden for legen og få lidt sul til brødet igen. Kunne vi kun få fred for krigsfolket og slippe med én herre at svare skat og skyld til, så må de for mig slå ihjel hvem de gider! Således som det nu går til, kan ingen djævel holde det ud længere."

"Du er et asen!" udbrød væbneren hidsigt og gav den gabende gårdskarl et sådant puf, at han tumlede ned under hesten. "Når I fæhunde bare kan æde og sove i ro, er det jer lige kært, om I er tyske eller danske og om I har en slyngel eller brav mand til herre. Fanden i vold med sådanne trællesjæle! I fortjener ikke længere at leve på Guds frie jord. Der, du søvnetryne!" vedblev

han og tilkastede den forbløffede gårdskarl nogle ørtuger, idet han atter svang sig i sadlen. "Det er på høje tid, enhver vågen dansk får frie hænder: her er fuldt op at tage fat i!" Dermed sporede han sin hingst og red ud af laden.

"Den storsnudede slirejunker! han var da også besat," mumlede gårdskarlen, idet han krøb op af den smudsige halm og ledte småpengene op mellem hesteskarnet. "Det er en ond handel at købe hug for dum snak," vedblev han og gned sin ryg. "Utak og prygl vanker her nu som dagligt brød, så snart man barestens mæler. Bander jeg tysken, er det galt; skælder jeg på kongen, er det også galt; giver jeg dem alle til hobe døden og djævelen, er det nu allerværst, mærker jeg. Gid Fanden længer lukke sin mund op i denne ugudelige verden! Hunden, man flår, skulle man dog give lov til at tude. Var det din herre, godkarl?" vedblev han helt modig i en arrig tone og vendte sig til den gamle herskabstjener, hvis kæmpekraft skjultes beskedent af de grå hår og det rynkede ansigt. "Tøv lidt! dig skal jeg nok få ram til!" Han spyttede i næverne og ville tage fat i den gamle, men mærkede snart til sin forbavselse, at han havde sin overmand for sig. Den gamle kylede ham som en vante langt hen i laden, uden at mæle et ord, og steg rolig til hest. Først da han var helt ude af laden, gav han sin hest tøjlen og søgte at indhente sin unge, hidsige rejsekammerat. Månen skinnede klart, og han fik snart øje på ham, hvor en kortere bivej til Vordingborg overskar landevejen. Den gamle fulgte hans genvej og red med en høflig hilsen de to fremmede riddere og deres følge forbi. De var blevet opholdt ved et uheld og red nu rask fort ad den almindelige landevej. Den ene var en høj, gråhåret herre med et langt, magert ansigt, der var prydet med et par

store krigerske skrammer; det var kong Christophers marsk og feltherre, hr. Peder Vendelbo, der tillige bar navn af rigets drost. Hans ledsager, ridder Ingvar Hjorth, var en stærk, undersætsig mand på nogle og fyrretyve år med et gult, studset mundskæg, som han næsten bestandig strøg i vejret med en selvbehagelig mine, når han ikke rettede på sin hat, der var for snæver for hans brede hoved. De var begge helt betænkelige, og de enkelte ord, de vekslede, syntes at røbe, at de ikke var ganske enige om formålet for deres rejse.

"Rid forud, karle! og se om vejen er ryddelig for strejfbander!" råbte den undersætsige herre i bydende tone og med et strengt vink til svendene. "I har vel intet derimod, hr. marsk?"

Marsken gav svendene et bekræftende tegn, og de red forud. "En overflødig forsigtighed, hr. lensmand!" sagde den gamle herre: "Spærrer man os vejen, må vi dog hugge os igennem. Men I kan have ret: mundhugges kan vi bedst uden vidner."

"I har ført mig på glat is, hr. marsk!" sagde lensmanden og holdt sin hest med et heftigt ryk tilbage. "Hvad nytter det, vi får ham ud af landet, når vi dog ikke kan få ham ind igen med den magt og myndighed, han nu kun bærer navnet af? Til at leje udenlandske hære på ny, har han jo hverken penge eller land mere at pantsætte. Rejser nu også hele folket sig i sin fortvivlelse, bliver det dog næppe for at få den karl igen til at ødelægge land og rige. Fik han også magten her igen for en tid, var han, Gud hjælpe mig, i stand til at lade mit hoved springe for den streg, jeg spillede ham i fjor imod min vilje. Hm! jeg har siddet for længe i hans råd til ikke at kende ham ud og ind, hr. marsk! Taknemmelighed kender han så lidt, som tro og love. Da jeg underskrev freden med Sverige i hans salig broders tid,

vidste vi ret godt hvem vi havde at takke for vor slette lykke. En forræder har han jo været alle sine dage. Havde vi fulgt kong Menveds sidste råd, var broderen aldrig kommet til regimentet, og land og folk havde nu ikke været forødt og pantsat som andet gods og fæ."

"Han er dog vor lovmæssige konge endnu," sagde den gamle feltherre med et dybt suk, "og han er jo hoved for slægten! Sønnerne har både hoved og hjerte. Lad os i Guds navn gøre hvad vi kan og lade Vorherre og hellig Knud sørge for resten! Så længe der er liv, er der håb."

"Jeg mener, som sagt, vi burde se tiden an!" indvendte lensmanden og strøg sit mundskæg. "Var hans liv endog dobbelt så kostbart, som I anser det for, kunne det dog let købes for dyrt; vi må hellere lade den skyggekonge i stikken, end forråde landets sidste håb: en almindelig opstand mod plagerne bliver dog til sidst vor eneste redning; men mærker man uråd for tidligt –"

"Min Gud og skaber! skal vi da tøve til måske både kongen og den ædle hertug Otto er fanget eller myrdede?" afbrød marsken ham ivrigt. "Med kongehuset styrter Danmarks trone. Jeg er vis på det, ridder Hjorth! Forræderne vil udrydde den hele slægt; de vil sælge folk og land til den stolte rendsborger eller hans jammerlige myndling i Slesvig; både ham og kong Abels slægt kender vi."

"Men det er jo alt sammen kun formodninger og løse rygter!" indvendte den betænksomme ridder og nølede. "Vidste jeg, at der virkelig var så overhængende fare på færde, skulle jeg aldrig betænke mig –"

"Er det alvor med eders ærlighed, ridder Hjorth! og vil I nu redde eders egen ære, som en brav dansk mand, så betænker I Eder ikke," afbrød marsken ham heftigt.

"Min ære, mener jeg, er i ganske god behold, hr. marsk! Vil I fornærme mig?"

"Det just ikke; men enhver, der ser grev Johans banner vaje fra Axelhus og ved, det var ridder Ingvar Hjorth, der åbnede ham stad og slot uden et eneste sværdslag, kan ikke anse Jer for nogen fuld tro mand mod kongen og fædrelandet!"

"For den handel skylder jeg kun min broder bispen regnskab, men hverken kongen eller folket!" svarede ridderen stolt. "Jeg var bispestolens lensmand, men ikke kronens. Jeg mærker, I kender sagen kun halvt, hr. marsk! og formodentlig kun af kongens falske mund. Men af en brav mand som Jer vil jeg ikke miskendes. Ville jeg ikke se bispestaden ødelagt, hvad var der så at gøre? På at udholde en belejring var der jo ikke at tænke; til at afslå en storm var mandskabet for ringe. Jeg havde hellere set stad og slot i kongens hånd end i grevens, når galt skulle være; en af delene så jeg måtte ske. Se, derfor gav jeg kongen hint vink, som han kun for længe betænkte sig på at tro, fordi jeg med et sandt ord havde fornærmet ham. Da han endelig kom drattende, var det bag efter, som sædvanlig. Resten ved I. Han måtte nøjes med at true mig med skafottet og ærgre sig over sin halvbroders banner over porttinden. At jeg siden har holdt gode miner med den milde grev Johan, kan ingen fortænke mig i under slige omstændigheder. Hvor godt jeg mener ham og alle udlændingerne det, håber jeg for resten at vise mine landsmænd, når den store befrielsens time slår, og det ringer for tyrannernes sjæle her, som i Skåne."

"Jeg vil tro, I mener det trofast nok med landet, ridder Hjorth!" svarede marsken, "men til et lønligt mytteri sætter jeg intet håb om Guds bistand, og til et skånsk blodbad rækker jeg aldrig min hånd; kun åbenbart og i spidsen for en hær vil jeg møde landets fjender. Er det for vort retmæssige kongehus, de jyske bisper, og herremænd nu vil drage sværd, – i Guds navn! Så skal jeg snart stå midt iblandt dem hos ridder Bugge på Hald; men først må kongen og hertug Otto være i sikkerhed."

"Ej hvad, hr. marsk! I er alt for ængstelig. Noget må man dog stole på de høje herrers broderskab."

"Grev Johan skal ingen stole på!" vedblev marsken, "Gud hjælpe os for broderskabet! det er jo kun halvt; det frændeblod er tyndere end vand, når det gælder hans egen magt og fordel. Betænk jer intet øjeblik længere, ridder Hjorth! Lad greven nu betale jer Købmandshafn, og skaf os lejdebrev for hans ulykkelige halvbroder! I Lolland kan kongen ikke blive i tre dage; skal han og sønnen frelses, må de bort. De er jo allerede så godt som fanger: ethvert af deres skridt bevogtes. Ingen af kongens hengivne mænd har indflydelse hos grev Johan. Skal nogen i dette farlige øjeblik udrette noget hos ham, må det være Jer."

Den gamle marsk havde grebet lensmandens hånd og trykkede den heftigt med et bønligt, indtrængende blik. Ridder Ingvar Hjorth rystede betænksom på hovedet; han syntes imidlertid smigret ved den vigtighed, marsken tillagde hans indflydelse hos den mægtige grev Johan af Kiel og Vagrien, der fra Nykøbing slot beherskede Sjælland og småøerne som panteherre.

"Nu vel, hr. marsk! vi vil se, hvad vi kan gøre!" sagde eks-lensmanden af Axelhus og nikkede selvtilfreds med en stolt beskytter-mine, mens han hævede den store overlæbe og strøg sit mundskæg. "Jeg deler vel ikke eders mening om hine højbårne personers nødvendighed for land og rige; men jeg vil dog vise Jer, at jeg hverken har handlet dumt eller uforsvarligt ved min tilsyneladende føjelighed mod vor panteherre. Kongen selv skal nu erfare, at jeg ikke har ment ham det så ilde, skønt han kun lidet har vidst at skønne på de dygtigste mænd i hans råd."

Han gav sin standsede hest tøjlen, og de red fort i stærkt trav.

Væbneren og den gamle svensker fortsatte rejsen sammen til Vordingborg og lod sig om natten sætte over til ladepladsen Oureby i Lolland, en halv mil fra Sakskøbing.

De kendte endnu ikke engang hinandens navn; men uagtet deres højst forskellige alder, stand og tænkemåde, og skønt de næsten ikke havde talt et ord sammen uden at tvistes, syntes de dog gensidigt at have fået en besynderlig godhed for hinanden. Da de nu ved færgestedet i Lolland trak deres heste i land, spurgte den gamle straks færgefolkene om vejen til Sakskøbing. "Skal du den vej, gråhoved, kan vi jo følges ad!" sagde væbneren, "jeg skal næsten samme vej. Men vi har hverken fået nadver eller davre; vi kan ærligt trænge til det, og vore heste med. Kom!" den gamle nikkede og fulgte ham. Så snart man havde sørget for hestene, gik man ind i færgehusets gæstestue. Den tykke, svære færgemand satte, tavs og som i søvne, havrebrød og godt-øl frem for dem og slængte sig selv på gåsebænken i samme stue, hvor han straks snorkede højt. Det var noget over midnat, og hele huset sov. "Et sovende fæhus, som det hele land!" sagde

væbneren halvt højt og kastede sig på foldebænken ved bordet. De rejsende tilfredsstillede tavs den første hunger. Staldkarlen blev imidlertid beskeden stående ved døren; men så snart væbneren mærkede det, trak han ham hen til sig på bænken og skænkede et krus stærkt øl for ham. "Du tjener altså kong Birgers enkedronning på Holbæk slot, gamle!" begyndte han igen den længe afbrudte samtale med et frittende blik, "og du lader til at røgte et ærinde for hende, som det haster med."

Den gamle nikkede, men tav.

"Det må være et sørgeligt liv, hun der fører," vedblev væbneren, "men næppe uforskyldt: hun har ikke haft ringe del, vil man sige, i alle ulykkerne både her og i Sverige."

"Hvad min stakkels frue har syndet, vil hun nu gøre bod for!" svarede den gamle: "Hun vil nu ende sine dage som en from nonne i St. Peders kloster i Næstved, og hun vil forlige sig med sin broder, jeres ulykkelige konge, før end hun eller måske han selv siger denne verden og dens ustadige lykke god nat. Det er for hendes sjæls freds skyld, jeg gør denne rejse. Det er ingen hemmelighed, unge herre! Jeg ville ønske, enhver, der rejser her om natten i denne tid, rejste i lige så lovligt ærinde."

Væbneren blev rød og rømmede sig, ligesom forlegen, mens han hastigt greb kruset og drak. "Du mener vel den fornemme rævejæger, der gik over vandet med os?" tog han atter ordet, "nu ja, han havde intet godt ansigt; det har du ret i – og han teede sig helt hemmelighedsfuldt, da jeg spurgte om hans navn. Hans spot over dit anløbne våbenskilt og den falmede krone var just heller ikke smuk; men i grunden havde han dog ret: når forgyldningen går af skarnet, og kronen falder af

jammerligheden, så ler man overalt, ser du, og glæder sig over, at dog også ulykken kan være retfærdig iblandt."

Den gamle sukkede dybt og tav med en smertelig mine. Væbneren tav også, og de hensank begge i helt alvorlige tanker. Over deres hoveder hang en tranlampe, som udbredte et sparsomt lys i den dunkle gæstestue. På bænken ved arnestedet snorkede færgemanden højt; men hans øjne åbnede sig af og til på klem, og når de rejsende talte, snorkede han ikke.

"Havde I set, hvad mit herskab har gået igennem, unge herre!" afbrød den gamle svensker nu tavsheden i vemodig tone, "ville I vist ikke dømme så hårdt om de stores og mægtiges fejl og skrøbeligheder."

"Jeg har endnu ikke set ret meget i verden," sagde væbneren og satte ølkruset hårdt i bordet med en stolt og kæk mine, "men af hvad jeg har hørt og set kan jeg nok mærke, at alle vore ulykker kommer fra de store og mægtige. Det er da intet under," tilføjede han og kylede sin hue hen ad bordet, "når de små, som nu om stunder, heller ikke duer for en halv ørtug. Den eneste storhed, der er ære værd, er dog bedriftens," vedblev han og opløftede sit krusede hoved, "men når kraften og dygtigheden er borte, er der kun trælle og fæ til i verden, og så behøves der kun en kraftig oksedriver for at drive al verdens fæ til slagterbænken. Det har min våbenmester på Bjørnsholm sagt mig mangen god gang, og det har han ret i."

"Er den mægtige Sti Andersen af Bjørnsholm eders herre og våbenmester," tog den gamle studsende ordet og rynkede den store pande, "så behøver I vistnok intet lejdebrev blandt landets fjender: hans navn gælder nu mere blandt tyskerne, end nogen brav dansk mand ville ønske; men så må I tage Jer i agt for eders

egne landsmænd, unge herre! og mest for dem, I holder for trælle og fæ. I Sjælland kalder man Sti Andersen af Bjørnsholm, med tugt at sige, en ful og åbenbar landsforræder. Er han blevet marsk hos den rendsborger greve, kan han nu kalde sig marsk Sti den Anden, men han kan næppe forlange stor pris for ærlighed og troskab, og – rejser I her i hans ærinde, kan det næppe være for det gode."

"Ja så! mener du det, gamle?" mumlede væbneren betænkelig og stirrede på bordet med hånden under panden. "Godt og godt er to. Der er meget godt ved Sti Andersen! Men i meget har han uret. At al dygtighed og frihedssind skulle være forsvundet af landet, kan jeg dog heller ikke tro. Det er måske også det sidste ærinde, jeg røgter i Sti Andersens tjeneste. Morbroder på ris har næsten gjort mig ræd for ham. Imidlertid," vedblev han og tog hånden fra panden, "en tapper og dygtig herre er han alle dage, det skal ingen nægte; han har gjort mere for vor elendige konge, end han var værd. Nu har han opgivet ham for landets frelse."

"Han mener sagtens, det er klogest at vende kappen efter vinden!" bemærkede den gamle i sin bitre, vemodige tone: "Nå ja, således går det i verden. Det samme gjorde vore store herrer i Sverige, så snart lykken vendte mit herskab ryggen. De mægtige har kun venner så længe lykken er med dem. Når vognen hælder, skyder øjentjenerne efter."

"Du er en svensk mand, gamle! men tager dog mere del i vor jammerlige konges ulykke, end de fleste og bedste danske," svarede væbneren og betragtede sin rejsefælle med opmærksomhed. "Det er smukt nok af dig; men, bliv ikke bister! det er dog en øllebrødsbarmhjertighed. Du må ikke tro, jeg hører til de slyngler, der drejer kappen efter vinden, fordi jeg

tjener Sti Andersen, selv om han har slået hånden af sin konge, som det hedder. Ridder Sti har i syv år været mig i faders sted, må du vide, og hans datter, den lille, dejlige jomfru Agnete – nå ja," afbrød han sig selv hastigt og rømmede sig, "det kommer ikke den sag ved. Ridder Sti af Bjørnsholm har hidtil gældt for en af de bedste mænd i landet, mener jeg, og en herre, som det var en lykke og ære for en ung knøs af god slægt at lære ridderlig færd af. Han har holdt med kong Christopher, så længe der var gnist af håb om, han skulle rette sig og blive en tålelig konge; men kun liden tak har han fået for det. Jeg red ved hans side i slaget på den fordømte Lo Hede ved Dannevirke; det er nu to år siden; men jeg glemmer aldrig den dag. Jeg så hr. Sti fægte som en bjørn mod den rendsborger greve i spidsen for kongens og grev Johans adelsfylking, og jeg lærte selv at bruge mit sværd ganske vakkert, uden at rose mig. Min herre var den sidste, der forlod slaget, den gang de tyske lejesvende havde forrådt os. Prins Erik var styrtet over Dannevirke, og med ham var det snart ude. Junker Otto var fanget, og ingen dansk holdt længere stand. At kongen selv og junker Valdemar undkom, kan de mest takke min herre for. Men da vi kom hjem til Bjørnsholm efter den færd, fik hr. Sti ganske andre tanker om det hele. Han kaldte rendsborgeren den største mand i vor tid og modtog ofte breve fra ham. Det havde han uret i, og fra den time har jeg kun tjent ham af vane og gammel kærlighed; men således som sagerne nu står, er det vist ikke nemt at vide, hvorhen en brav dansk mand skal vende sig, når han har folk og land kærere, end denne konge, der har lagt landet øde, for nu at dø som en kronet betler her i skændsel." Han holdt inde, og færgemanden på gåsebænken snorkede atter højt.

"Havde I set det halve af, hvad jeg har set i verden, unge menneske!" tog den gamle atter ordet med vemodig røst, idet han syntes at neddæmpe en heftig sindsbevægelse, "så dømte I næppe så rask om de mægtiges fald og ulykke, og tog jer vel i agt for at få lod og del i det. Den, der står højest, har dybest at falde. Jeg har set de bedste og største dele skæbne med de voveste. I har vel sagtens hørt tale om Thorkild Knutson, vor store, berømte rigsforstander; han var min første herre, og ham kan jeg, næst Gud og hellig Erik, takke for hvad godt, der muligvis er i mig. Han var mægtigere end nogen konge i Sveriges land. Det var en herre, som de klogeste mænd i verden bukkede dybt for. Han regerede folk og land som en Salomon og havde vor konges egen broder til svigersøn. Han skulle man dog tro sad fast i sadlen. Ak ja, han havde vundet sejr og ære som ingen anden; hans eneste fejl var kanske hans alt for høje mod: for æres ville han blandt konger og fyrster som deres jævning. Men hans højhed var hans ulykke; måske var han også for streng i sin retfærdighed. Han holdt på kronens ære, ved I, og fik kongen til at holde de oprørske hertuger stangen; men da de skulle forliges igen med deres broder kongen, måtte al skylden væltes på marsken. Gud forlade kong Birger den synd! Det var måske hans allerstørste. Den gang var jeg allerede trådt i hans tjeneste, ser I, og kunne ikke forlade ham uden mened og opsætsighed. Det var min første svare prøvelse, da Thorkild Knutsons store hoved var faldet på skafottet, og jeg samme dag skulle holde stigbøjlen for kongen, uden at vælte ham i skarnet og lade ham trampes ihjel under hestehoven. Jeg ved hvad fristelse er, unge herre!" tilføjede han med vægt. "Gud bevare Eder og hver ærlig mands barn for det! men Thorkild Knutson

havde været mere for mig, end ridder Sti på Bjørnsholm kan have været for jer." Han holdt et øjeblik inde og betragtede sin unge rejsefælles urolige miner med et skarpt blik. "Det var noget nær det ædleste blod, der er udgydt i Sverige i min levetid," lagde han til med et dybt suk, "skønt der er flydt det, der var af højere udspring."

Den unge væbner var blevet blussende rød. "Hin store mands fald har jeg nok hørt tale om," udbrød han nu ivrigt. "Det er en evig skændsel for den konge, du tjente. Havde du væltet ham i skarnet under hoven på det usleste øg, havde det været vel gjort. Thorkild Knutsons død forliger vist ingen ærlig sjæl med de slette konger; det er jo netop, hvad jeg mener: hvor svøbets og bleens tomme storhed skal gælde, kan ingen sand storhed og fortjeneste tåles. Det var kun dumt af jer store Thorkild, at han ville holde fast på den rådne trone til den knuste ham."

"Ak, al storhed er forgængelig, unge herre," tog den gamle atter ordet, "og man må dog hellere lade livet for en god sag, end for en slet sag. Misund ikke de højbårne deres glans! Og tro kun aldrig, der kommer noget godt ud af uret! – Se! der var nu vore stolte hertuger: højheden og kongebyrden skinnede dem ud af øjnene; ingen kunne måle sig med dem i kækhed og ridderlig færd; man løftede dem til skyerne over hele Sveriges land, og de greb dristigt efter kronen; men de havde gerne givet al verdens kroner for en bid muldent brød, før de slog tand i hinandens kød, og man bar dem til graven fra Nykøping fangetårn. Da jeg så deres lig, unge herre, fik jeg en inderlig medynk med de store og højbårne, hvor store syndere de så måtte være i deres højhed –"

"Du har oplevet gruelige ting, gamle!" afbrød væbneren ham, "sig, hvem er du! hvorledes har du kunnet være vidne til så meget?"

"Jeg er fød alle sjæles dag, unge herre!" svarede den stærke gamle. "Er I ræd for døden, så vig fra mig! den har hidtil fulgt mig som min skygge."

"En ung krigsmand må vænne sig til at se døden under øjne uden at ræddes!" svarede væbneren, "dog døden har for mange steder ærinde til at være din følgesvend. Hvad har bragt dig på den sære grille?"

"Kald det overtro eller hvad I vil, herre!" vedblev den gamle, "men underligt er det dog, at jeg så ofte skal se lig og voldsomme dødsmåder, uden at jeg dog selv giver anledning til det. Jeg er bestemt til at se de største ulykker, tror jeg, uden at jeg skal kunne hindre en eneste."

Færgemanden, der syntes at sove på bænken ved arnestedet, rejste sig nu hastigt og forlod stuen. Han kom ikke tilbage; men det var hen imod morgenstunden, og man mærkede nu, at folkene i huset blev vågne og begyndte at røre sig.

"Jeg vil se om vore heste har ædt op!" sagde den gamle og gik ud.

Væbneren blev siddende i dybe tanker med hånden under kinden. Han fremtog nogle gange et forseglet brevskab, som han bar på sit bryst, og betragtede det betænkeligt.

Han syntes et par gange fristet til at bryde seglet; men han gjorde ligesom vold på sig selv og forvarede det atter omhyggeligt. Mens væbneren sad ene i denne tilsyneladende kamp med sig selv, stak færgemanden et par gange ubemærket sit tykke hoved frem over ham gennem en luge i trævæggen og

trak det tilbage igen. Endelig trådte den gamle staldkarl ind på ny og satte sig ved enden af bordet. "Vi må tøve en liden stund for de arme bæsters skyld!" mumlede han, med et skarpt blik på det unge menneskes urolige ansigt. "Måske er det heller ikke af vejen," tilføjede han. "Den, der er på ærlige veje, behøver jo ikke at sky dagens lys."

"Det forstår sig, gamle!" sagde væbneren rask, "ærlighed varer længst og skyer hverken lys eller ild. Hvad man har lovet og svoret, må man tro og ærligt holde; derfor blev du jo også hos kong Birger og udrettede alt, hvad han bød dig."

"Han har, Gud ske tak, aldrig budt mig andet, end hvad jeg med frelst sjæl kunne adlyde ham i. Andet havde jeg da heller ikke påtaget mig, for den kære herre Gud er dog allestund vort første herskab."

"Rigtigt, gamle! det mener jeg også, og når Vorherre vil tage lykken og magten fra de store slyngler, så skal vi småfolk aldrig bilde os ind, det er vor pligt at hindre det."

"Ak! Lad os ikke mænge Guds vilje med vor egen, unge herre! Mangen gang kan en ringe hånd være et vigtigt redskab selv til de største synderes frelse eller ulykke; men da gælder det at agte på den rette Guds-stemme i vor sjæl og adskille den fra vore egne dårlige eller hovmodige tanker. Jeg fordømte også kong Birger i min sjæl," vedblev han med dæmpet røst og stirrede i det matte lampelys; "havde jeg forrådt ham og hindret hans flugt hin nat, og det havde været mig en let sag, så havde jeg nu været i ære og anseelse i mit fædreland, i stedet for at jeg blev en fredløs mand blandt mine egne; men jeg fortryder det ikke. Et godt skudsmål i hjertet er dog bedre, og holder længere ud, end alt det andet. Jeg har hadet kong Birger i al hans pragt

og herlighed, ser I, den gang han bar spir og krone; men da jeg lukkede hans øjne på Holbæk slot, og han næppe ejede den seng, han kunne dø i, så takkede jeg min Gud og frelser, at jeg dog ingen del havde i hans ulykke. Den var vel forskyldt, vil man sige, og jeg tror det selv; men Brunke, den falske drost, han havde dog mest skyld både i hertugernes og vor store rigsforstanders død. Den karl har jeg da også set på hjul og stejle, kan jeg tro; kommer I en gang til Brunkebjerget, vil I høre hans forbandede navn." Den gamles øjne tindrede vildt, idet han nævnede dette navn, og hans store hånd krummede sig. Det var som erindringen om hin underfundige statsmand og de ulykker, hans slette råd havde bragt over Sverige, ville oprive alle gamle sår i hans sjæl; hang fremstående øjne fik atter hint besynderlige udtryk af en drømmendes, der ser tilbage i tiden. Det vilde, hævngerrige lyn, der ved mindet om drost Brunkes henrettelse spillede i hans blik, forsvandt dog snart, og de store, stirrende øjne fyldtes med tårer. "Den største jammer, jeg har oplevet, var dog med den unge prins Magnus Birgersøn," begyndte han igen med halvkvalt stemme og syntes at finde trøst i at meddele sin unge rejsefælle hvad der lå ham smerteligst på hjertet. "Dejligere og frommere barn har jeg aldrig set. Han var en kåret og hyldet konge, inden han endnu vidste hvad det betydede. Ak, hvor mangen gang har jeg ikke båret ham på mine arme, den lille Guds engel, og sunget for ham om den herlighed, han var født og båren til. Ham har jeg da også båret på disse skuldre til Danmark – ak, aldrig har jeg, grædt så bitre tårer, som da jeg lagde ham i den ædle kong Erik Menveds skød, mens mine landsmænd slæbte hans fader og moder og hans lille søster til fængslet på Nykøping slot."

Væbneren stirrede forundret og opmærksom på den gamle, simple mand, der nu først blev ham til en bekendt og højst mærkelig person; men han tilbageholdt enhver ytring af sin overraskelse, for ikke at afbryde ham.

"Så from og dejlig har jeg aldrig set det lille barn Jesus i nogen kirke," vedblev kong Birgers gamle tjener med bævende stemme. "Den englekonge havde jeg glædet mig til at se på Sveriges trone inden jeg lukkede mine øjne – så ville jeg have sagt med Simeon: Herre! lad nu din tjener fare i fred! – Men det var afguderi med et menneskebarn, kan jeg tro; det var jo dog kun en lille jordisk konge, og al jordisk herlighed skal forsvinde. Han ville rigtignok være blevet en anderledes konge, end hans fader og den, de nu har derovre; men Gud må vide det bedre – således skulle det nu ikke blive. Når vi har de elleve tusinde jomfruers dag igen den 21. oktober, så bliver det nu tretten år siden jeg stod på Helligåndsholmen ved Stockholm og så dem hugge hans dejlige hoved af. Gud glæde hans uskyldige sjæl i hans himmerig!" Her brast den gamles stemme; han udbrød i heftig gråd og skjulte sit ansigt i sine store, barkede hænder.

"Min Gud! du er hin brave smålænding, der bar prins Magnus til Danmark!" udbrød væbneren med den højeste deltagelse og sprang op, "du den tro Arvid, som alle mennesker talte om, da jeg var lille – og du lever her som en fattig og ringe mand!"

"Vist er jeg en ringe mand," sagde staldkarlen og tog hænderne fra de våde øjne, "derfor takker jeg Gud og St. Erik – jeg har haft sorg nok af at se de stores lykke i verden. Arvid Smålændings navn kender ingen uden Vorherre og de, der endnu erindrer den lille prins Magnus Birgersøn. Det var både

første og sidste gang mit ringe navn blev nævnet i verden, da jeg havde båret min lille konge til Danmark. Siden fulgte jeg faderen her over og blev fredløs med ham. Jeg fik grå hår, mens min lille konge blev stor og kæk i sin udlændighed. Han havde netop fyldt sit tyvende år, da han fo'r som en helt til sit fædrene rige, og den store ulykke ramte; ak! jeg kom kun tidsnok til Helligåndsholmen for at se hans gule hår skinne i solen som en glorie – under bøddeløksen."

Væbneren betragtede den gamle Arvid Smålænding med en fast ærbødig deltagelse og greb hans hånd. "Nu forstår jeg din sære medynk med al falden højhed," sagde han, "og jeg fortænker dig ikke i det; men du hører til den tid, som er forbi, gamle! jeg til den, som kommer; vore veje kan næppe ret længe falde sammen. Det er nok lys dag. Jeg må videre!"

Væbneren kastede nogle ørtuger på bordet til erstatning for det tarvelige måltid. Han satte sin hue på hovedet og ville gå; men inden han nåede døren, fo'r den op, og den svære færgemand trådte lysvågen over tærsklen i spidsen for sine husfolk og nogle bådsmænd. "Tag det ikke fortrydeligt op, unge hr. junker, eller hvad I er," lød det hult fra færgemandens stærke bryst, som fra en tønde, "men I kommer ikke af stedet, inden I har gjort os rede og rigtighed for, hvad lovligt ærinde I har her i Lolland. I ser ud som ærlig mands søn og har så godt et skudsmål i øjnene, som nogen brav karl kan forlange; men man skal ikke i disse tider skue hunden på hårene. I har snakket så dumdristigt her med denne brave svensker, som om I ville kongen selv til livs, hvis I kunne. Kommer I fra Sti Andersen på Bjørnsholm eller vel endog fra den rendsborger greve, så kan det kun være nye forræderier eller ulykker, I har at fare med."

"Ja så!" udbrød væbneren forbavset med hånden på sværdhæftet, "kan man nu ikke længere tale et frit ord ved et krus øl her i landet, uden at belures og forrådes af sine egne landsmænd? Hvem har sat Jer til at anholde vejfarende folk her og drage mig til regnskab for mine ord og tanker?"

"Hvad sådan en ung springfyr snakker eller tænker, skulle på enhver anden tid aldrig forstyrret min morgensøvn," svarede færgemanden rolig, "for det ved vi jo nok: ligesom de gamle fugle synger for, så hvisler de unge efter; men siden kongen har betroet sit liv til os lollikker, må vi have et øje på hver finger. I skal ikke bilde jer ind, her kun er trælle og fæ til i landet, om I også har hørt den sladder hundrede gange af Jer forræderske herre på: Bjørnsholm! Her ser I alle mine husfolk; der er ikke en eneste blandt dem, som ville svige sin husbond eller tale ilde om mig til fremmede, om jeg så var dem en slettere herre, end vor konge skal være for os alle til hobe. Se! derfor vil vi heller ikke tåle, at en ung springfyr her skal håne kongen ustraffet og måske bringe lurendrejerbud fra landets fjender til en eller anden køter her i landet, som kunne finde sin regning ved at styrte vor ulykkelige herre endnu mere i ulykke. – Sur ham nu!"

På et vink af færgemanden sprang to bådsmænd pludselig til og omfavnede den unge væbner så fast, at han ikke kunne røre sig, mens en tredje bandt arme og ben på ham. Den gamle staldkarl gjorde en hastig bevægelse, som for at komme sin overvældede rejsefælle til hjælp; men færgemanden greb ham med kæmpestyrke om armen og holdt ham tilbage. "Vær du kun rolig, gamle!" hviskede han, "hvad jeg har lovet dig, skal jeg holde! Du ved bedst selv, hvad den grønskolling tænker på.

Holder han os for søvnetryner til hobe og kalder hele landet et fæhus, skal jeg dog vise ham, der er vågne mænd i Lolland!"

"Far i mag med ham, min ærlige mand!" hviskede den gamle Arvid: "Han er på gale veje, det er vist nok; men tro mig, han retter sig nok, når han får frist til at betænke sig!"

"Her er lurendrejerbrevet, husbond!" råbte nu en bådsmand, som havde oprevet væbnerens trøje og fremtaget det forseglede lønbrev, mens den plyndrede brevdrager lå, blussende af skam og harme, på gulvet i sine bånd og skar tænder af forbitrelse.

"Ja, hvem der nu kunne læse skrift!" sagde færgemanden og betragtede udskriften.

"Lad se, Niels Færgemand! det forstår jeg," lød en stærk stemme i døren, og der indtrådte en høj, mager mand i rød knækjortel, med jagttaske ved lænden, låsbue i hånden og en stor, forsølvet jagtkniv i bæltet. Arvid Smålænding genkendte straks den fornemme rævejæger, der var fulgt med dem over vandet fra Vordingborg. Han havde et skummelt ansigt og et ubehageligt, bydende væsen; han rev brevskabet fra færgemanden og betragtede segl og udskrift nøje. Han syntes et øjeblik at studse, men forandrede straks de urolige miner. "Ikke andet!" udbrød han med en kunstlet latter og rev voksseglet op. "I er på vildspor, børn! det er jo kun svar til min nabo, John Ellemose, angående hans jyske studehandel."

"Eders ord i æren, velbårne hr. Henneke!" sagde færgemanden med et mistænksomt blik, "man skulle fast tro, lønbrevet var til jer selv, siden I åbner det så rask og ved dets læsning før I har set det. Lad os da høre det alle sammen! Handler det kun om stude, har vi gjort knøsen der uret og skal

straks løse ham igen. Er det da ikke fra Sti Andersen af Bjørnsholm?"

"Det kan nok være!" svarede jægeren med et skarpt, uroligt blik og så i brevet. "I skal selv høre hvert ord, her står – det er ingen hemmelighed. – Jeg skal også have nogle stude af den drift. Det er rigtignok fra Sti Andersen; men hvad gør det til sagen? Al handel og vandel med jyden kan jo ikke ophøre, fordi en og anden derovre holder med tysken. Nu skal I høre! Det er så oprigtigt et studeprangerbrev, som nogen jysk herremand kan skrive." Nu rømmede han sig og læste langsomt og stammende: "Ærlig og velbyrdig hr. John Ellemose hilsen med Gud og St. Knud! – De hundrede stykker fede marsklandsstude skal sendes Jer og jer gode ven, så snart den hele handel er bragt i rigtighed fra jeres side og I efter tilbud og løfte har bragt" – – – her stammede han og holdt inde. "Det er forbandet utydeligt skrevet," mumlede han. "Jeg er vant til at læse skrift; lad mig hjælpe jer, herre!" sagde Arvid Smålænding med en listig mine og nærmede sig.

"Det behøves ikke; nu forstår jeg det," vedblev rævejægeren hastigt, "det er om hr. Ellemoses hvide hest – hør kun!" og nu vedblev han at læse i ligegyldig tone: "og I efter tilbud og løfte har bragt hingsten og den unge fole til – til – ja rigtig – til deres bestemmelse. Den gamle, danske race –" vedblev han nu flygtig – "er vel nu kun i ringe pris, og greven tænker på at indføre den holstenske her i Jylland; men han har fundet eders tilbud antageligt, og I skal ingen skade lide ved den handel. Min væbner, Svend Trøst, som bringer jer denne skrivelse, er en rask vovehals, men for resten en gavflab og uerfaren fusentast, som jeg intet vil have betroet af vigtighed. På studene og –" han

standsede atter og Arvid nærmede sig, "nu, hvad Djævelen vil I høre mere af den snak! – der er jo ingen ting i."

Men Arvid veg ikke af stedet og stirrede med sine store øjne i brevet.

"Af vejen, tølper!" vedblev rævejægeren og læste nu rask og ligegyldig: "- på studene og grevens gunst kan I være sikker, når I skyndsomst opfylder hvad os imellem, denne handel sig betræffende, aftalt er. Med egen hånd Sti Andersen Marsk."

"Det er sagtens den kullede greve, han mener, og den handel er ikke god at blive klog på," sagde færgemanden med betænkelig mine, "men fly mig lønbrevet igen, hr. Henneke! Jeg vil bringe det til vor præst. Måske kan han forklare os det; for her stikker noget under; det tør jeg sætte min hals på."

"Er I da gale? hvad skulle der stikke under?" råbte rævejægeren ildrød og i hidsig tone, "hvad er det at gøre al den kvalm over? Dog deri har I ret, I brave, tro mænd!" vedblev han efter et øjebliks betænkning med et listigt smil og nikkede, "den Sti Andersen er en farlig mand; med ham skal ingen ærlig lollik drive handel! I kan nu gøre med hans sendebud hvad I vil! Studebrevet skal ingen ulykker gøre!" Med disse ord rev han brevet i tusinde stykker og lo hånligt. "Se så!" tilføjede han, "det er at holde kort rettergang. Nu kan I gøre lige så med gavflaben, dér ligger, om I har lyst! Jeg giver både ham og hans herre døden og djævelen." Dermed gik han fløjtende bort, og færgemanden så betænkelig efter ham.

"Sig os sandhed, unge menneske, og I skal være fri! – Hvem var lønbrevet til?" spurgte han den bundne væbner. "Ved I, om hr. Henneke læste det rigtigt? for den forslagne Henneke Bryde har jeg ingen tro til."

"Det brevskab, I her skammeligt har fraranet mig," svarede væbneren forbitret og hævede sit hoved, "det skulle jeg ganske rigtigt have bragt til en vis John Ellemose, meget muligt en halunk, som I vel bedre kender end jeg. Hvad brevet indeholder, kunne jeg jo ikke vide, uden jeg ville have været en slyngel, som hin lange jæger, og åbnet andres breve på egen hånd. Af hvad rævejægeren læste har I jo alle hørt, at min herre intet har betroet mig af vigtighed. Holder han mig for en gavflab," tilføjede han i bitter og harmfuld tone, "kan I vel få så meget i jeres tykke pander, at jeg ikke er værdig til at have videre del i hans handel og vandel, hvad slags stude og bæster det så gælder."

"Du har nok stor lyst til en banket trøje, unge karl!" svarede den svære færgemand med rolig kulde, "men den lyst kan du vel få styret, uden at vi behøver at umage os dermed. Sådanne unge hanekyllinger, som galer på brøndstangen, inden de får kam og sporer, kan man frit lade spanke deres vej og dumpe i brønden, når dem lyster, uden at være bange for, hele verden falder bag efter. Løs ham kun og lad ham rende, børn! den myg kunne ellers bilde sig ind, han var en elefant."

Færgefolkene lo og løste væbnerens bånd; men næppe stod han på sine raske ben og følte sine lemmer i sin magt, før det korte væbnersværd fo'r ham klingende af skeden, og såvel den svære færgemand som alle hans folk måtte skynde sig at springe til side for den skarpe klinge; men da de ingen våben havde i hånd og gjorde tilstrækkelig plads for ham, gik han roligt med sværdet i hånden ud af døren, ledsaget af Arvid Smålænding. De satte sig begge til hest og red fort ad vejen til Sakskøbing uden længe at veksle et ord sammen.

"Var det dig, som forrådte mig, gamle?" spurgte endelig væbneren og målte sin ledsager med et skarpt blik.

"Det var det mindste, jeg kunne gøre for jer sjæl og salighed, unge herre!" svarede Arvid Smålænding med et udtryk af hjertelig glæde i det alvorlige ansigt. "Den ærlige færgemand havde selv mærket uråd," tilføjede han, "men han lovede mig at binde jer i al skikkelighed, uden at krumme et hår på jert forvildede hoved."

"Død og ulykke! Det var en ærkesvensk streg, gråhoved!"

"En ærlig svensk streg i en slet regning skulle I have sagt!" svarede Arvid roligt og nikkede selvtilfreds. "Man måtte jo skille Jer ved den hemmelighed, I dog ikke kunne tie med: den tyngede, Gud ske tak, for svart på jer unge samvittighed; men med det gode var der intet udkomme med Jer: jeg havde jo præket for Jer til den lyse morgen, uden at bringe Jer til fornuft."

"Ha, gjorde jeg dig din ret, du gamle, listige ræv!" mumlede Svend Trøst truende, men kunne dog ikke se den gamles kærlige åsyn uden velvilje.

"Lad kun være at gøre mig min ret, om I vil!" afbrød Arvid ham, "men gør nu Jer selv og andre brave folk ret! I skylder jer egen sjæl og jeres landsmænd at bruge jert raske, unge liv til noget bedre, end at være et halvt blindt redskab i forræderhænder. At det ikke hænger rigtigt sammen med den studehandel, ved I meget vel. Var den lange jæger ikke kommet til, havde vi sønderrevet brevet ulæst, og det havde måske været det bedste. Jeg kender, Gud ske tak, intet bogstav; men jeg måtte jo lade som jeg var boglærd, skulle jægeren ikke løbet af med den forblommede smughandel alene. Den karl hørte

ganske vist til komplottet. Gud skal vide, om der stod hvad han læste; men begreb jeg den studesnak rettelig, kan den endnu gøre ulykke nok, hvis I ikke ærligt vil stå mig bi med at sætte pind derfor."

"Du har dog ret, Arvid!" udbrød væbneren og var blevet blussende rød. "Det er en lumpen handel, man har brugt mig til. Jeg troede, det gjaldt en ærlig og åbenbar opstand mod den elendige konge, og dertil havde jeg villigt rakt hånd for at frelse landet; men mod et lumsk overfald eller snigmord vil jeg selv beskytte min arrigste fjende. Du har gættet ret: den lange jæger hører ganske rigtigt til komplottet. De kaldte ham jo Henneke Bryde; til en lollandsk herremand af det navn skulle jeg betro det fordømte lønbrev, hvis jeg ikke straks traf John Ellemose på hans gård her ved Sakskøbing. Var det blot et tilfælde?" vedblev han betænkelig, "eller var det en højere vilje, der hjalp mig at udføre mit ærinde, og det bedre, end jeg nu selv ønsker det, selv i det øjeblik, alt syntes røbet? – Dog – nu er jeg frank og fri!" tilføjede han i en frimodig tone og nikkede vel tilfreds. "Mit sidste svorne løfte til et andet syndigt menneske er opfyldt. Jeg lader mig nu aldrig mere i mit liv lænkebinde til en andens vilje, var det end den største og mægtigste herre!"

"Godt, unge menneske! også det!" svarede Arvid alvorligt, "men en herre må I dog tjene og adlyde, hvis I ikke vil blive et frækt og tøjlesløst djævelsbarn – det Gud og St. Erik forbyde! – Jeg mener den herre, der råder over alle herrers og tjeneres sjæl og salighed både her og hisset."

"Du er dog en ærlig sjæl, Arvid! Der er min hånd!" udbrød væbneren bevæget: "At jeg ingen dumme eller gale streger vil gøre, det kan jeg ikke love dig; men lumpenheder og slette

streger vil jeg ingen del have i, til hvilket parti jeg end slutter mig i disse ledeløse tider – det kan du stole på. Nu følger jeg dig for det første til Sakskøbing. Jeg vil dog se den skyggekonge, inden han bortpustes af verden; og – kan jeg frelse ham fra et lumpent endeligt, skal det være mig kært."

"Jeg tror vist, der nu er stor glæde i Himlen, unge herre!" sagde Arvid Smålænding med bevæget røst, og der glinsede en tåre i hans store, opløftede øjne, idet han klemte sin unge rejsefælles hånd så fast, at det knagede. "Ak ja," tilføjede han og knugede endnu fastere, "når en ung synder omvender sig, kan der også blive glæde derover på jorden."

"Lad der være måde med glæden på jorden, Arvid! og knug ikke hånden af mig med din stenklo!" sagde Svend Trøst med en godmodig latter, og de red med let og frejdigt sind videre.

De var tæt ved Sakskøbing. Den lille stad lå lige for dem i morgensolen ved den sydlige ende af bugten. Den lignede mere en landby end en købstad: de fleste bygninger var stråtækte og klinede avlsgårde, med små, indhegnede kålhaver og betydeligt agerland. Kirken og Trefoldigheds-gildets laugshus med et par rige købmænds gårde var de eneste teglhængte stenbygninger. Tæt ved byen bemærkede Svend Trøst en rask rytter, som fo'r bort ad en bivej, og han troede at kende den lange rævejæger fra ladepladsen. Jægeren piskede sin hest og forsvandt mellem de bølgende hvedeagre på bymarken.

3

Sakskøbing var kommet i en slags velstand under kong Christopher; han havde givet staden et frihedsbrev, og det var måske den eneste stad i landet, hvor han havde hengivne undersåtter, uagtet han dog også havde pantsat denne by tillige med hele øen til sin halvbroder, den holstenske grev Johan. Greven havde endogså i de sidste fem år haft frihed til at mønte penge i Sakskøbing, og grevemønten turde ingen vrage, hvor slet den var. Skønt kong Christophers magt og myndighed også her kun var ringe, havde han dog nu i sin ulykke taget sin tilflugt til denne stads godmodige indvånere, som han vidste var de sidste, der ville forlade ham i nøden. Han havde i nogle dage med et lille følge og med sin ældste søn, junker Otto, opholdt sig her som gæst hos en rig købmand, Peder Hvitfeld, der havde overladt de fyrstelige personer sit anselige stenhus til beboelse, mens han selv med sin familie var flyttet ind i en ringere sidebygning.

Svend Trøst og Arvid Smålænding red langsomt gennem byen i den stille, tidlige morgenstund og undrede sig over, at en så liden og ubetydelig stad nu var blevet en dansk konges residens. De betragtede nøje ethvert af de mindst uanselige huse, hvor de kunne formode der var nogenlunde plads og lejlighed til et hofhold. Endelig kom de til et stenhus med takkede murgavle. En ottekantet karnap, som en lygte, sprang frem i gaden, og husets tvende døre var prydet med udskårne helgenbilleder. Den ene dør førte til en åbnet krambod, hvor der stod jernstænger og tjæretønder til salg; ved den anden dør,

som var lukket, stod der en vægter, med sin pigstav, og en bysvend, prydet med stadsvåbnet, den store saks, på brystet og med en stor vildmandsknippel i hånden; de stod stive i deres søndagsdragt og med vigtig mine, ligesom de holdt vagt. "Her må det vel være!" sagde Svend Trøst med et ynksomt smil og vendte sig med et spotord på tungen til gamle Arvid Smålænding, som havde taget sin kabuds af og bøjede sig ærbødigt for karnapvinduet. Væbnerens øje fulgte samme retning, og uagtet den ringeagt, hvormed han betragtede denne kongebolig, rev han dog uvilkårlig friskfyrs-huen af sit hoved, da han gennem de små, blyindfattede karnapruder blev to ansigter va'r, der hver på sin vis aftvang ham en besynderlig deltagelse. Det ene var en aldrende mands, dødblegt og med et udtryk af nag og bitter tungsind, der næsten grænsede til vanvid, men med store, påfaldende grundformer og med et mægtigt sort hår og mundskæg; det andet var et mildt, næsten jomfrueligt ynglinge-ansigt, med glat nedhængende gult hår; han syntes at række den syge herre en læskedrik og sige ham nogle trøstende ord, men med så dejligt et udtryk af ømhed og kærlighed i det fine, vemodigt sværmerske åsyn, at væbneren var nær ved at holde stille på gaden og tabe sig i beskuelsen af det overraskende karnap-optrin, mens gamle Arvid Smålænding med en blanding af henrykkelse og dyb smerte udbrød med dæmpet stemme: "Ak! min Magnus, min Magnus! således så min stille kong Magnus Birgersøn ud, når han trøstede sin fortvivlede fader – og sådant et englehoved kunne de hugge af – de umennesker!"

De red stille til herberget, og ingen af dem tvivlede om, at det jo var den ulykkelige kong Christopher og hans søn, den

syttenårige junker Otto, de havde set, skønt det var så tidligt på morgenen, at vinduesskodderne endnu mangensteds var lukkede og man kun så enkelte daglejere gå på arbejde. Siden slaget ved Lo Hede sov kongen næsten aldrig. Hans sår var endnu ikke lægt; men han var dog mere syg på sjælen end på legemet.

Til Peder Hvitfelds hus i Sakskøbing hørte der en lille abildgård med en smuk udsigt over bugten og hvor der foruden frugttræerne fandtes mange sjældne blomster og fremmede vækster, som den driftige købmand havde vidst at forskaffe sig fra klosterhaverne. Denne have gjaldt også for den smukkeste i byen, og det var den ærlige Peder Hvitfelds største fornøjelse selv at pusle med havekunsten og ret udpynte denne lille jordplet efter sin egen besynderlige smag og tænkemåde. De snorrette gange var bestrøet med smedeskæl fra hans eget knivsmed-værksted, hvilket han for en stor del skyldte sin rigdom og som han påstod, var det ældste i byen; derfra udledte han også byens første opkomst og navn, der dog efter hans mening rigtigere burde hedde Knivkøbing, end Sakskøbing, og hellere have en kniv end en saks i sit våben. Dette forsømte han sjældent at udvikle, i anledning af smedeskællet i gangene, hver gang han viste en fremmed sin berømte have. Hvad han især fandt fornøjelse i, var med egen hånd at udklippe allegoriske billeder i nogle store takstræer, der hvert år måtte skifte form med hans tankegang og som altid i en slags hieroglyffer skulle betegne, hvad han anså for vigtigst at erindre sine medmennesker om. Denne morgen gik han meget tidligt i abildgården med den store havesaks i hånden og klippede hjerter og kroner i takstræerne, mens krambod-drengen, der

ikke så tidligt behøvedes i boden, var sysselsat med at lægge kong Christophers navnetræk i urtebedene med stene og glinsende potteskår. Den jævne, adstadige borgermand var mod sædvane allerede iført sin søndagskjortel. Han så vel tilfreds såvel på sit eget som på drengens arbejde og nikkede. "Ja, ja! der skal være forstand i alle ting!" sagde han ved sig selv. – "læg en saks over kongens navn, dreng! den betyder vor gode, tro stad, som han har taget sin tilflugt til, og som ærligt vil beskytte ham. Saksen er rigtig nok et skrædderskilt, og kniven var et sømmeligere stadsvåben; men herre Gud! vi er dog alle skræddere for Vorherre. Saksen vil jeg forsvare! den kan betyde land og rige: det skilles nu kun ad for at samles igen, vil Gud, når der kommer dygtigere fingre på skaftet; så skal den danske saks bide, og ve den, der vil lægge fingre der imellem! Se! det vil jeg sige kongen, når han spørger om, hvad saksen betyder. Den kan også give ham et vink om at beklippe de stolte og overmodige ymper, disse herremænd og egenmægtige bondeplagere, som vil være herrer i landet og både knipse konge og borger på næsen. Se så!" vedblev han og fuldendte sit arbejde med de store hjerter og kroner i takshækken, "Danmarks hjerter skal grønnes og vokse som de eviggrønne træer i Paradiset! Det er hovedsagen. Kronen skal knejse mod himlen, og vi skal glædes i dens ly og skygge! De kronede navne, ak ja, de er forgængelige – de hører jorden til; men de skal dog også holdes i ære efter ringe lejlighed – de skal skinne blandt blomsterne i urtebedet, og ingen skal træde på dem! Mærk dig det, dreng!"

"Må jeg ikke også lægge junker Ottos navn, husbond?" spurgte drengen, "ham kan jeg dog meget bedre lide: han er jo

vor hertug på en måde, og han skal jo være vor konge og befri os fra tyskerne, så snart Vorherre i nåde vil skille os ved den anden."

"Er du tosset, dreng! vil du snakke med om sådanne ting? Ti du stille og pas din dont! eller jeg skal lære dig at holde tand for tunge. Det er en nem sag at gøre et C til et O, ser du, men der skal en større finger til end nogen af vores. Mærk dig det, dreng!"

"Men, hille skam, husbond!" sagde drengen efter et ophold, hvori han på egen hånd havde forvandlet et af de kronede C'er til et O, "når I så det lange regnebræt, jeg der må skrive op uden al nytte, ville I næppe se så mildt."

"Dummerhoved! er det noget at snakke om?" svarede Peder Hvitfeld vredt. "Så megen ære er han dog sagtens værd. Indtægt og udgift skal stå på regnebrættet, for en ordens skyld, det forstår sig, og skriver du mig en halv ørtug for lidt eller for meget op, jager jeg dig på porten; men vil kongen og junkeren blive hos mig, til jeg har givet den sidste ørtug ud, skal de derfor ikke se en sur mine. Mærk dig det, dreng!"

"Bliv ikke vred, husbond! men jeg tænkte kun som så: hvis det var en ordentlig konge, som holdt på lov og ret og forsvarede land og rige, så var det en anden sag; så var det en ære og glæde at gøre stads ad ham, og så behøvede vi vist ikke at give gadedrengene så mange svedsker for at råbe hurra, hver gang de ser ham i karnappet; men er det sandt, hvad alle folk sige om denne kong Christopher, så har han jo stræbt sin broder efter livet og lagt folk og land øde og aldrig gjort andet, end hvad skammeligt var, så længe han har levet, og så mente jeg –"

"Du skal ingen ting mene – mærk dig det, dreng! og pak dig til kramboden!" afbrød Peder Hvitfeld den forbløffede dreng med en eftertrykkelig kindhest. "Se! der har vi Hans Majestæts hellige person!" tilføjede han, idet han satte sig i stiv stilling og gik sin kongelige gæst med en overvættes dyb hilsen i møde.

Med en langsom og vaklende gang trådte den syge kong Christopher ind i haven, understøttet af prins Otto. Den sorte fløjlsbaret sad kongen dybt ned over panden, og han bar den venstre arm i et klæde. Hvert skridt syntes ham besværligt; hans blege åsyn var mørkt, og han stirrede til jorden uden at bemærke borgermandens højtidelige hilsen, som den unge prins besvarede venligt. "Vor brave vært er her og hilser på Eder, herre fader!" sagde prinsen. Kongen kastede et skarpt blik til siden, mens han gik frem uden at forandre en mine.

"Eders højkongelige Nåde og Majestæt!" begyndte nu borgeren og gentog sin dybe hilsen, "det er en stor ære, der times min lille abildgård såvel som mit tarvelige hus. Eders nådige besøg vil betydeligt forøge disse ejendeles ringe værd så vel for mig som for mine efterkommere. Vel er det synd at hovmode sig, men den nedladende tillid og nåde, I med eders nærværelse her beviser en jævn og ligefrem Sakskøbing-borger –"

"Spar de talemåder til narre, der tro på mundsvejr!" afbrød kongen ham og vendte sig bort med et bittert og mistroisk blik, "der var en tid, da jeg så mildt til slige underdanigheder; men jeg var aldrig så dum at tro, der var et sandt ord i sligt præk."

Den forbløffede borger var blevet rød over hele ansigtet; han så forlegen til alle sider og vidste ikke, hvorhen han skulle vende sig.

"Lad min faders umilde ord ikke gå jer til hjerte, brave Peder Hvitfeld!" sagde prinsen med dæmpet stemme og klappede borgeren beroligende på skulderen, mens kongen hensank i sin mørke grublen og satte sig på en havebænk med albuen på knæet og det nedbøjede hoved i den magre hånd. "Han har atter haft en søvnløs nat –" tilføjede prinsen og trådte et par skridt til side. "Ulykken har bragt ham til at glemme, at en dansk konge dog aldrig savner tro venner i nøden. Jeg håber, den friske luft skal opmuntre hans sind. Vis os eders blomster og hvad her ellers er mærkeligt!"

"Befaler Eders højkongelige Nåde?" tog nu borgeren atter ordet med fornyet mod og rakte kongen en sjælden rose, "det er en kongelig blomst, som de fromme klosterherrer har bragt hertil fra Frankerland."

"Jeg lider ikke blomster!" svarede kongen med dyb røst uden at se op; "giv dem til kvindfolk og følsomme ungersvende! Jeg plantede træer i min ungdom – men de gik ud – jeg havde ingen lykkelig hånd."

"Vær trøstig, herre konge! Alt kan endnu blive godt, næst Guds bistand!" vedblev borgeren i trohjertig trøstertone: "Af eders børn vil vist dog både I og Danmark få glæde –"

"Nej se! vil man trøste mig med mine efterkommeres bedre lykke?" udbrød kongen med en bitter latter. "Af mig har I kun haft sorg og ulykke, mener I. Sig kun frem! I så helst, jeg var død og begravet. Når I hører klokkerne ringe for mit lig, så vil I vel både danse og springe her i Danmark –"

"Tal dog ikke således, herre fader!" sagde Otto med bønlig stemme og kyssede hans skælvende hånd. "Denne ærlige mand

mener os det jo godt og vil hverken krænke Eder med ord eller tanker."

"Nej, det ved den forbarmende Gud!" sagde borgeren forbavset og vred sine hænder, idet han atter trådte tilbage med prinsen. "Vidste jeg kun," vedblev han ivrigt, "hvormed jeg kunne fornøje eders kongelige herre fader, nådigste junker, da skulle det, så visselig, ikke mangle. Holder han af fiddel- og gigespil eller af lur og hakkebræt? det har jeg sørget for til i aften. Eller lyster ham at bese mit knivsmed-værksted? eller skal jeg indføre ham i vort hellig-trefoldigheds-laug? jeg er uværdig skråherre i gildet, til tjeneste. Jeg giver brødrene en tønde godt-øl i aften til at drikke på vort nådige herskabs velgående. Vi Sakskøbing-borgere måtte være utaknemmelige skarn, hvis vi nogensinde kunne glemme, hvad vor ringe by skylder eders herre faders regimente og hans nådige frihedsbrev! Derfor har vi også svoret over lyset i gildehuset, at om så hele landet falder ham fra i disse ulykkelige tider, vil vi forsvare hans kongelige ret og myndighed, så længe der er en ærlig blodsdråbe i os sakskøbinger."

"Det ved både jeg og min fader, brave, ærlige mand!" sagde prins Otto bevæget og trykkede borgerens hånd. "Derfor har vi nu også foretrukket opholdet hos Eder fremfor på noget kongeligt slot, hvor min farbroder og hans tyske høvedsmænd råde. Kunne min ulykkelige fader her kun få ro til at helbredes, var endnu vel ikke alt håb ude. Vi venter marsken her i dag; så vil det blive bestemt, om vi bliver her eller drager ud af landet. Sørg nu kun for, her er roligt og stille, som om kongen ikke var til stede! I hans nærværende stemning er især alle

æresbevisninger og hyldingstegn ham modbydelige og erindrer ham kun skærende om hans magt og myndighed i bedre dage."

"Jeg forstår, herre junker!" sagde borgeren og nikkede: "Hans Nåde vil behandles som et andet kristent menneske og uden alle omsvøb. Det må jeg lide! Det kan jeg også bedst med. Hør nu, min kære Christopher!" vendte han sig atter til kongen i en trohjertig og næsten skødesløs kammerat-tone, uden at bemærke prinsens ængstelige og advarende vink, "slå nu alle griller af hovedet og vær ved frit og lystigt mod! Der kommer skam intet ud af at hænge med hovedet. Trænger I til penge, kan I jo endnu sætte Skanderborg og Ærø i pant, og så har I endnu de små gode øer ved Fyn; det forstår sig, det er jo intet kongerige; men med tarvelighed kan I vel slå jer igennem. Den gang mit sidste skib løb på grund, var jeg også nær gået fra viddet og blevet en grillefænger; men så kom min brave Christen Knivsmed og holdt hus med mig over min forsagthed og over at jeg var en ugudelig dødbider, der ikke havde tillid til Vorherre og den hellige jomfru, og så –"

"Ti, dummerhoved!" udbrød kongen og rejste sig med et lynende blik. "Har I tabt forstanden? Tror I, det er jer ligemand, I taler til? Endnu hedder jeg konge af Danmark – det skal ingen glemme, så længe disse øjne er åbne!"

"Gud forbarme sig, allernådigste herre!" stammede Peder Hvitfeld fast forfærdet, og veg ærbødigt tilbage med en højst bekymret og forlegen mine, "har jeg forset mig mod Eders Nåde, er det så visselig sket af et oprigtigt hjerte. Jeg troede, Eders Majestæt nu var så ked og led af al underdanighed og alle de tomme titularier og baslemaner, som I havde fået nok af i eders velmagtsdage –"

Kongens ansigt fordrejede sig frygteligt med et sådant udtryk af forbitrelse og vild smerte, at den forbavsede borger tabte både mund og mæle. På et vink af prinsen bortfjernede han sig hastigt, med tårer i de ærlige øjne, efter at han dog først helt kejtet havde stræbt at gøre sin mangel på underdanighed god igen ved en næsten latterlig dyb hilsen.

"Man dræber mig med dum trøst!" udbrød kongen. "Disse spidsborgere har ingen tanke om, hvad det er at bære purpuret over et sønderslidt hjerte og dø med majestætens navn, som en fortvivlet lykkespiller. Forbandet være den time, jeg så dagens lys! Dette livs usselhed er ikke den møje værd at drage ånde."

"Fortvivl ikke, min fader!" bad prins Otto med kærlig røst. "Lykken er omskiftelig; den kan endnu vende sig gunstig til Eder, når I kun ikke vil forsage."

"Lykken?" gentog kongen med en bitter latter, "tror du på lykken, min søn! Tro på vejr og vind! tro på havets skum! tro på menneskedyd hos dig selv og andre, om du kan! tro på alle gamle fabler om kærlighed og venskab, om troskab og ærlighed i Danmark! men tro aldrig på lykken! hvem har nogensinde været lykkelig? he! det blændværk, vi kalder lykke og glæde, det er mere falsk og løgnagtigt, end vor tro på vor egen menneskeforstand og frie vilje."

"Når vi kalder lykken, som ulykken, Guds tilskikkelse, min fader, så tør vi vel tro på den," svarede sønnen med mild og skånsom røst, "men om vore bedste planer end mislykkes i verden, er den gode vilje dog altid et klenodie, som ingen kan tage fra os evindelig –"

"Ikke det?" afbrød kongen ham med et bittert smil. "Tror du da, jeg aldrig har haft nogen god vilje, min søn? Mener du, jeg

aldrig har tænkt på, at gøre Danmark lykkelig? Pah med vor gode vilje! den råder vi lige så lidt for, som for den slette: den kommer og går, som vejret blæser – men hvad der skal ske, det sker dog lige fuldt." Kongen tav, og sønnen vidste ikke hvad han skulle svare til den forvirrede tale; han sukkede stille og rykkede en snylteplante op, som havde snoet sig om den rosenbusk, han stod ved.

"Hvi lader du ikke ukrudtet stå?" spurgte faderen. "Hvad kan det gøre for, det blev ukrudt? havde det vilje, ville det sagtens hellere have været lilje eller rose; men blev det derfor andet? Tro mig, min søn! med os mennesker er det ikke stort bedre bevendt. Én slags vilje har vi, på en måde, det er sandt; den kan blive stærk og mægtig i os og fast gøre underværker; men den kommer ikke fra Vorherre, og den er vor ulykke. – Dyrene er lykkelige: de har intet valg. Englene er jo salige, men hvad vilje har de da, uden deres Guds og herres? Vil vi have en ret fri vilje på vor egen hånd, er den dog ikke vor egen, siger min skriftefader, men Djævelens –" Han afbrød sig selv med en forvirret latter. "Se! Konge *ville* jeg være," vedblev han, "og jeg blev det to gange for en. Det kostede meget, min søn! alt for meget – mere, end det hele lumpne liv og den hule krone var værd. – Fem gange var jeg landflygtig og forjaget. – Husker du, da jeg gik om med dig og dine brødre i Tyskland og tiggede? – Men jeg tabte ikke modet: – Konge blev jeg dog igen; som konge skal de lade mig dø! Men hvad blev jeg for en konge?" hviskede han med hul stemme som til sig selv og stirrede mod jorden, "hvad eftermæle vil Danmark sætte på min ligsten? – hvorledes vil min krone se ud på hin dag?" Han holdt hånden for panden og hensank atter i tavs grublen. Sønnen stirrede forfærdet på

sin ulykkelige fader og foldede sine hænder, ligesom til en stille bøn for hans sjæl.

Nu åbnedes havedøren, og en af kongens tjenere meldte to fremmede, som havde brev og budskab til herskabet.

"De kan komme!" sagde kongen, noget urolig, da prinsen meldte ham det, "uden våben, det forstår sig! Du bliver her!"

Tjeneren gik, og straks efter indtrådte Arvid Smålænding tilligemed Svend Trøst, der syntes noget forlegen og ubestemt. Væbneren lod den gamle staldkarl gå foran og først røgte sit ærinde, mens han selv i frastand betragtede begge de fyrstelige personer nøje.

Den gamle overrakte kongen et forseglet brevskab og bøjede sit knæ til jorden: "Stormægtigste herre og konge!" begyndte han højtideligt; men Christopher rev ham brevskabet af hånden med et vredt blik, og den gamle forstummede; han rejste sig og trådte langt tilbage i en ærbødig stilling.

Kongen oprev brevet og kastede et flygtigt blik deri. "Fra din faster på Holbæk," sagde han til Otto, "lamenteringer! – rørende snak om forsonlighed mellem søskende – kærlig afsked, inden vi skal sige denne verden farvel – pah! disse anelser, denne dødsfrygt og andægtighed kender vi – det kommer af overspændthed og slappelse – den sot har sine skifter med månen. Læs du den jeremiade! besvar den i mit navn – så rørende, du vil! mig er det ligegyldigt. – Hun vil gå i kloster og gøre bod," tilføjede han og så atter i brevet, "hm! sig, det gør hun klogt i, når hun kan skuffe sig selv og finde trøst i at plapre bønner med bedesøstrene!" Han rakte brevet fra sig og hensank i sin forrige stilling.

Prinsen betragtede ham med et smerteligt blik: "Et venligt ord fra Eder selv, min fader!" begyndte han med bævende røst; men et strengt, afslående vink af kongens hånd bragte ham straks til tavshed. Prinsen gennemlæste nu selv brevet og syntes dybt bevæget; han nærmede sig atter kongen; men et nyt vink og måske de fremmedes nærværelse forbød ham at ytre sig.

"Skil mig af med de plageånder!" mumlede kongen. "Hør du, hvad de har at sige! – Jeg vil have fred!"

Prins Otto forvarede brevskabet og gik med mild værdighed hen mod Arvid Smålænding. "Af min faster dronningens skrivelse har jeg set hvem du er, brave svend!" sagde han med hjertelig velvilje og lagde sin hånd på Arvids skulder. "Hvad du har gjort for dit ulykkelige herskab, skal aldrig glemmes, så længe Magnus Birgersøn og hans frænder nævnes i Norden. Når din fromme frue nu afsiger verden og ingen tjenere kan medtage i det strenge kloster, så kom til mig! Så længe jeg ejer noget, skal du intet savne."

"Takker ydmygeligst, ædle herre!" svarede Arvid bevæget. – "Dog lad mig være oprigtig!" tilføjede han og viskede sig en frembrydende tåre af øjet, "jeg vil med tak og ære tjene Eder, når min nådige frue giver mig afsked; men hvad der gør mig eders tilbud besynderlig kært er dog ikke en sådan hengivenhed for eders høje person, som en tjener bør have for sit herskab; den kommer ikke så pludselig, og jeg ser jer jo første gang i dag; men I har en forunderlig lighed med min unge kong Magnus Birgersøn; han var mig fast kærere, end min egen sjæl, og siden jeg så dem hugge hans dejlige hoved af på Helligåndsholmen – har jeg intet menneskeøje set, hvori der var så meget af hans sjæl som i eders –"

"Godt, brave gamle!" afbrød prinsen ham venligt. "Jeg skal være din Magnus, hvis jeg kan, og du vil nøjes med ligheden og en god vilje. – Det er altså et ord! Har du ellers noget mundtligt budskab fra min faster?"

"Intet fra min nådige dronning uden hvad der står i brevet; men fra mig selv, ædle herre, har jeg en inderlig bøn til eders herre fader; hans strenge blik forbød mig at fremføre den; måske er den også usømmelig for en ringe, ubetydelig tjener –"

"Sig frem! – hvad ville du have bedt min fader om?"

"Bliv ikke vred, nådige herre! jeg ville nødig fortørne Eder eller eders herre fader dermed; det kunne synes formasteligt af mig, at tiltro en fremmed tjeners bøn nogen magt over hans kongelige sind; men min frue dronningens sjæl er svart nedbøjet; den trænger til husvalelse og fornemmelig til et oprigtigt kærlighedsord, som hun kan tage med sig fra verden og dens megen bitre kulde. Lad mig ikke træde for hendes øjne uden at medbringe et sådant ord, var det også kun et eneste! og – bliv ikke fortørnet, nådige herre!" tilføjede han med dæmpet stemme, "er det ord ikke at finde, hvor jeg søger det, i eders strenge herre faders sjæl, så tag det ud af eders eget milde hjerte! Men lad kongen besegle det med egen hånd! så vil min ulykkelige frue se derpå i sin dødsstund og ikke tvivle på den evige kærlighed og forsoning –"

"Godt, godt, du tro gamle! et sådant ord skal du bringe hende! det lover jeg dig, og den rette besegling skal ikke mangle!" På prinsens vink trådte Arvid tilbage, og Svend Trøst nærmede sig. "Hvad er dit ærinde, unge menneske!" spurgte prinsen og syntes med velbehag at betragte væbnerens åbne ansigt.

"Skal jeg sige sandhed, herre junker!" svarede Svend Trøst noget undselig, "så havde jeg egentlig slet intet ærinde her; men jeg fik undervejs lyst til at se Eder og eders herre fader nær ved. Kan I tåle et frimodigt ord, herre junker!" vedblev han med kæk og næsten overmodig mine, "så vil jeg tilstå, det var mere af nyfigenhed, end af hengivenhed, hvad eders herre fader angår; for siden han har pantsat og så godt som solgt land og rige til tysken, kan I nok vide hvorledes det nu står til med den gamle kærlighed til kongen, han ellers roser os danske for. Vi jyder har tilmed aldrig med vor gode vilje sagt ja til hans regimente."

Prinsen trådte forbavset et skridt tilbage. Han betragtede den dristige, jyske væbner med et flammende ørneblik, idet hans fromme, milde åsyn pludselig syntes forvandlet; der var nu en højhed og stolthed i det, som ikke før havde været synlig, men som med en besynderlig overlegenhed nedslog overmodet hos den kæphøjede yngling og satte ham i forlegenhed.

"Tilgiv mig, højbårne junker!" vedblev Svend Trøst rødmende og bukkede beskedent, "hvis jeg har sagt et ord, som måtte krænke og fortørne Eder! men jeg ville hellere på denne måde mishage Eder, end anses for en hykler og elendig smigrer. I måtte vistnok anse det for en høj grad af uforskammethed, hvis jeg alene var kommet hid for at tilfredsstille min nyfigenhed og sige Eder krænkende ord om eders kongelige herre fader, selv i hans nærværelse og nu, da han ingen magt har; men som jeg ser ham her, er hans sjæl og øre lukt for kærlighed, som for had, og – ganske uden ærinde kommer jeg dog ikke heller."

"Sig frem, besynderlige menneske!" afbrød prinsen ham, "hvormed vil I undskylde en sådan påtrængenhed og mageløs dumdristighed?"

"Lad mig tale frit, nådigste herre! jeg står her uden våben og kan ikke være Eder farlig; mit liv er endogså for øjeblikket i eders tjeneres vold; men eders åsyn er mit lejde. – Rent ud sagt, jeg hader eders herre fader af et oprigtigt dansk hjerte, og jeg er kommet hid med et sendebrev fra en af hans fjender, som før var hans ven. Jeg troede, det gjaldt en åbenbar opstand mod hans navneregimente og scepterets afståelse til Eder eller eders broder eller hvem der kunne befri os fra tysken, og dertil havde jeg villigt rakt hånd; men nu formoder jeg, det gælder et lumsk overfald eller endog et lumpent snigmord på eders elendige herre fader og måske på Eder selv; derfor er jeg på egen hånd kommet hid for at advare Eder –"

"Er det muligt!" udbrød prinsen, "så vidt er det kommet!" Han så sig urolig tilbage til faderen, som sad hensunket i sig selv og desuden var for langt fra de talende til at kunne høre dem. "Forvovne menneske!" vedblev prinsen og trådte længere bort, "hvad har du at betro mig! Et mytteri altså – man stræber os efter livet her – og du ved det – du har selv været brevdrager blandt forræderne?"

"Ja, om I så vil, nådige herre! jeg troede, som sagt, det gjaldt en opstand, og det kalder jeg ikke forræderi, når det gælder en herre, der har brudt ed og pagt; dog således var det ikke ment; ved et besynderligt tilfælde kom jeg til formodning om et virkeligt forræderi, og i samme øjeblik, som brevet var i hænderne på en af forræderne –"

"Nævn ham! hvem var han, den formastelige?" spurgte prinsen yderst spændt.

"Det vil jeg betænke mig på!" svarede væbneren. "Jeg står ikke her som angiver; jeg har også kun formodning, men ikke

vished. Den usle plan kender jeg ikke. Niddingernes navne kan være os ligegyldige, til de for nogen virkelig handling kan drages til ansvar. Til den højeste forsigtighed vil jeg kun råde Eder: her i en åben, ubefæstet by er kun liden sikkerhed, om også borgerne er at lide på. Selv eders farbroder skal I ikke tro! Et åbenbart angreb er her dog næppe at vente. Havde det været tilfældet, ville I måske først have set mig blandt modstanderne. Vil I nu, efter denne tilståelse, tro mig på mit ord, så tilbyder jeg Eder min ringe tjeneste så længe her er slig lumpen fare på færde. Mit navn er Svend Trøst af de Galters slægt. Jeg vil ønske, jeg må kunne svare til navnet."

"Din oprigtighed er mig borgen for din ærlighed, forvildede menneske!" svarede prinsen. "Bliv her i huset indtil videre! vær til stede, når jeg lader dig kalde!" Derpå gav han dem begge vink til at gå og gik selv tilbage til kongen, der syntes fortrædelig og urolig over prinsens lange samtale med de fremmede.

"Hvad var det?" spurgte kongen, "skal jeg endnu plages med kedsommeligt overhæng af tjenere og fornemme stoddere – nu, de dog ved, jeg har ingen fede ben mere at slænge til hundene?"

"Det var ingen tryglere, herre fader!" svarede prinsen og skjulte sin uro. "Den unge adelsvæbner var fra Jylland; han ønskede at slutte sig til vort lille følge, uden alle egennyttige fordringer."

"Hvad skal jeg med flere dagdrivere om mig?" mumlede kongen. "Vil de nu stå mig bi, disse selvrådige herrer, så lad dem komme i tusindtal! Skaf mig en hær! jeg stiller mig endnu i spidsen for mit folk og falder med ære for det navn, jeg bærer! Jeg bryder alle tvungne forpligtelser – jeg jager panteherrerne ud af landet, hvad enten de kalder det ret eller uret; men til at

være en prakker i mit eget rige behøver jeg ingen narrehale. Vil mine fjender mig til livs, kan en håndfuld lømler dog ikke forsvare mig. – Men hvad behøves det også? Er verden så ked og led af mig, som jeg af den, er vi nemme at skille ad. For mig må man myrde mig, hvad øjeblik man vil! Et sådant øde liv er ikke værd at røre en hånd for."

"Ak, levede min fromme moder endnu!" sukkede prinsen. Han søgte forgæves at opmuntre den syge konge, men havde selv møje med at dølge sin uro over det mytteri, Svend Trøst havde advaret ham for, og hvormed han nu ingenlunde ville ængste sin fader, der med al sin foragt for livet dog ofte gruede for døden og ingensteds mere troede sig sikker.

Uden at have kastet et blik på den skønne udsigt eller på nogen af den ærlige Peder Hvitfelds forblommede overraskelser, gik kongen, mørk, som han var kommet, tilbage til det store karnapværelse. Han satte sig til bords mekanisk, men hverken spiste eller drak; han satte sig ved skakbrættet med sin søn, men uden at røre en brik, og han ville ingen se uden sønnen. Det var efter middag, da en tjener meldte marsk Vendelbo og ridder Ingvar Hjorth. Da kongen hørte det sidste navn, fo'r han op af sin tavse grublen og råbte med streng røst: "Drabanter! sæt ham i tårnet, den forræder! han skal dømmes efter en ny lov, trods al verdens håndfæstninger! I morgen skal hans hoved springe!"

Prinsen erindrede ham så skånsomt som muligt om, at her hverken var noget tårn eller drabanter, og at han for øjeblikket ikke var i stand til at bringe så streng en dom i udøvelse.

"Og dog kalder I mig konge?" udbrød Christopher med sin bitre latter. "Nå ja, det navn har kostet hoveder nok," afbrød han

sig selv med dæmpet røst, "det på Kalundborg var dog det værste." Han faldt atter i dybe tanker. Marsken trådte ind, men kunne ikke bevæge kongen til at se eller tilgive Ingvar Hjorth, som øjeblikkelig måtte forlade huset. Med marsken holdtes nu et alvorligt råd, for så vidt kongens mørke sindsstemning tillod det, og prins Otto meddelte den gamle feltherre hemmeligt, hvad Svend Trøst havde ytret om et formentligt mytteri mod kongens person. Uden at den syge herre mærkede det, blev huset omgivet med en borgervagt, og man fortsatte rådet. Marsken medbragte et lejde- og sikkerheds-brev fra kongens halvbroder, grev Johan, hvorved kong Christopher og hans følge lovedes den største tryghed, hvad enten de ville blive i landet eller forlade det, og alle grevens slotshøvdinger og krigsøverster i Lolland og Sjælland forpligtedes til "at yde hans kære herre broder, kongen af Danmark, al mulig ære og bistand, hvor som helst han måtte behage at opholde sig." Dette vistnok ydmygende sikkerhedsbrev for en dansk konge i hans eget land var ledsaget af en egenhændig skrivelse fra grev Johan den Milde, hvori han på det høfligste indbød kongen til at besøge ham på Nykøbing slot, hvor han skulle blive modtaget med al kongelig ære. Ridder Ingvar Hjorth havde på marskens opfordring besøgt grev Johan samme morgen og medbragt disse breve. Han havde forsikret marsken, at grevens deltagelse for kongen i hans ulykkelige stilling var oprigtig, og han mente, kongen for det første burde modtage indbydelsen til Nykøbing slot. Herimod havde marsken dog selv adskillige betænkeligheder. Han frygtede med føje, at kongens og prinsens ophold hos grev Johan lettelig kunne blive til et høfligt fangenskab. Det blev aften uden at man endnu havde bragt

kongen til at tage nogen beslutning, uagtet man til sidst havde ladet ham vide, at hans personlige sikkerhed her var i fare. Endelig afbrød han heftigt alle marskens forslag til rigets og hans egen redning. "Alt er tabt," udbrød han, "jeg ved det – rige og ære, magt og myndighed, gods og håb! – Livet, det usle, nøgne liv er kun tilbage; for det gør jeg intet skridt! Hvad kommer der ud af alle råd og fornuftige anslag? Den største klogskab er dog dumhed, når lykken er imod; men en lykkelig okse kan blive til en Gud på jorden og tilbedes; det er en gammel historie. Jeg er træt af at fly for ulykken. Er det en højere forstand, der styrer tingene i verden, nu vel! så lad *den* om regimentet! så lægger vi jo vore dummerhoveder i blød som narre; men er det galskab, der regerer os og det hele – hvad kløgt skal der så komme ud af vor visdom og forsigtighed? Jeg har nu næsten våget og tænkt mig gal for folk og rige. Nu vil jeg sove og lade folket sørge for mig, hvis det gider." Dermed rejste han sig og gik til sit sovekammer, hvortil han slog døren i lås efter sig.

"Desværre! han har ret!" sagde den gamle marsk med bekymret åsyn og holdt hånden på den store, rynkede pande, "alt er tabt – forstanden fast med. Dog, så længe der er liv, opgiver jeg ikke håbet!" vedblev han bestemt. "Vil I følge mit råd, junker Otto?"

"I er vor eneste tro ven og erfarne rådgiver i nøden!" svarede prinsen. "Hvad råder I os til?"

"På Eder og eders broder, ædle junker, er nu Danmarks øjne fæstede. Det er eders pligt mod fædrelandet at bevare eders liv til en bedre tid. Opstanden i Jylland er brudt ud. Det ulmer i Sjælland og overalt på øerne. Et blodbad som det i Skåne kan

befrygtes; men jeg ved, I ingen del tager i det. Det er en slet måde at betale sin gæld på, at myrde sine kreditorer –"

"Den tanke, håber jeg til Gud, var aldrig min faders for alvor," afbrød prinsen ham.

"Men den er folkets, og for fuld alvor," vedblev marsken. "Nød bryder alle love. Folket trykkes over evne. Her vil snart ikke mere spørges om ret, men kun om livsfrist og nødværge. Bryder det løs, er eders og kongens liv i den højeste fare. Ingen tysker vil tvivle på, at I jo har del i opstanden. I vil møde dødsfjender både blandt dem og blandt den rasende almue. I må forlade landet snarest muligt. At her nu selv er et mytteri i gære, ved I. Jeg bereder alt til afrejsen; med dette lejdebrev kan den endnu ske betimelig. I morgen tidlig skal alt være på rede hånd. Eders herre fader *må* ville. For hans sikkerhed i nat kan vi vel sørge."

"Én af de gamle venner blev os dog tro!" sagde Otto og greb marskens hånd. "Gud lønne Jer for eders ædle vilje! Liv og lykke står i Guds hånd."

De gik nu bort for at berede alt til den nødvendige afrejse, men, efter marskens råd, så stille som muligt og uden at røbe mindste ængstelighed.

4

Ikke som sikkerhedsvagt, men som æresvagt, havde den ærlige Peder Hvitfeld på marskens anmodning indbudt tolv af sine medborgere til at bevogte huset, der for øjeblikket var at anse som kongsgård. Disse mænd, hvoraf de fleste var håndværkere, hørte alle til Hellig-Trefoldigheds-gildet og var, som sådanne, pålidelige mænd, der havde forpligtet sig til at forsvare den lovmæssige landsherre uden alt personligt hensyn. Disse borgermænd havde i deres søndagsklæder og med deres gammeldags stadsvåben taget plads i Peder Hvitfelds handelsbod, hvor den velhavende vært havde ladet en hel tønde godt-øl lægge op på disken for dem. Kongens egne væbnere og svende, der ikke engang var så talrige som en almindelig ridders følge, havde tillige med Svend Trøst og gamle Arvid Smålænding fået plads i en sidebygning til gården, hvor de ligeledes på det bedste beværtedes.

På begge steder gik det om aftenen ret muntert til. Øllet gjorde borgerne snaksomme. Kongens nærværelse i huset og mislige stilling bragte alle gamle historier om ham og hans regimente på tale, og da ingen af hans folk her var til stede, tog borgerne ikke i betænkning at sige deres mening rent ud.

For enden af disken sad en stærk, gråskægget smed, som havde været krigsmand i kong Erik Menveds tid og tumlet meget om i sine dage. Han førte for det meste ordet, og hans mening gjaldt meget blandt hans laugsbrødre. Lige over for ham sad en lille, spinkel væver med et blegt, sygeligt ansigt og hældende hoved. Smeden havde nylig endt en lystig historie fra

sin ungdom, og man begyndte at synge muntre viser og drikke skåler.

"Nej, brødre!" sagde væveren med fin stemme og andægtig mine, "skal vi synge og drikke, så lad os først som fromme gildesbrødre ihukomme de gode helgener, og, som det sømmer sig i vort laug, drikke jomfru Marias og den hellige trefoldigheds skål!"

"Snak! her er vi jo ikke i gildeshuset!" svarede smeden. "Du kan aldrig drikke hellige skåler nok, Per Væver! og du ligger dog altid først under disken. Se kun til, du ikke bryder os lysene her i aften, som sidst i gildeshuset, eller søler Peder Hvitfelds rene gulv til med dit spildevand!"

"Derfor har jeg jo i al fromhed erlagt min mulkt til gildesbøssen!" sukkede væveren. "Herre Gud! Ånden er redebon; men kødet ved I nok, hvordan er." Han tav nu og holdt sig til sit bæger.

"Drikke vil vi, men til måde!" tog smeden atter ordet. "Bægeret i den ene hånd og stridskolben i den anden! det er orden og god skik i en vagtstue. I højsalig kong Menveds tid," vedblev han og brystede sig, "havde jeg også mangen gang vagt i kongsgårdene. Ja, det var en herre, som det var en lyst at våge over. Jeg var med ved hans bryllup i Helsingborg, ved I. Der var pragt og lystighed, kan I tro; sådan en herlighed får vi nok aldrig mere at se i vore dage."

"Det bryllup var dog hans ulykke!" bemærkede væveren.

"Hvad! Ulykke? Pokker heller!" gentog smeden. "Hans bryllupsdag var just den lykkeligste dag i hans liv; det skal han selv have sagt, og det tror jeg med. Hvad ulykke kan der også være i at holde bryllup med en dejlig prinsesse, man hjertens

gerne vil ha'e, når hun er en velsignet Guds engel desuden, som dronning Ingeborg?"

"Per Væver har dog ret i det!" sagde stadens kødmager, en fed mand med et kobberrødt ansigt, der havde sat sig på disken nærmest ved øltønden, hvoraf han rigeligt tappede både for sig selv og sine kammerater, "ved det bryllup ragede han sig jo ind i de fordømte svenske klammerier og fik den jammerlige svoger der ovre at holde under armene. Det var et dyrt svogerskab for Danmark; det har jeg tit hørt sige. Det tog da også en bedrøvelig ende med det."

"Ej, hvad!" svarede smeden, "der skal jo en ende på al ting, og når brave folk dør, er det altid på en måde bedrøveligt. Når plejer du at holde med Per Væver, nabo! for ham er jo al ting bedrøveligt, hvad enten det er ligfærd eller bryllup."

"Jeg vil gerne tro, brylluppet har været lystigt og bruden dejlig," sagde slagteren, "men det gik dog, som det gik. Du har sagtens set dronning Ingeborg, Christen Knivsmed! var hun da virkelig så dejligt et kvindfolk, som hun har ord for?"

"Om jeg har set hende, kammerat?" svarede den gamle smed og knejsede, "jo, det tror jeg! Den, der ikke har set hende, har ingen ting set i verden, der er værd at snakke om. I har dog sagtens hørt visen om hende? den sang man i min ungdom både blandt høje og lave, og det var bonde og borger enige om, at siden dronning Dagmars tid havde vi aldrig haft så livsalig en dronning her i Danmark."

"Syng os den vise, Christen Smed, hvis den er from og smuk!" sagde Per Væver, "den kunne måske være god til at korte tiden med ved min væverstol."

"Jeg ved nu ikke, om jeg kan mindes hende helt og holdent," svarede smeden, "men hvad vi bedst kunne lide, husker jeg nok, om hvorledes dronningen på sin bryllupsdag bad for alle de fangne og elendige mennesker, mest for marsk Stigs smukke døtre, som sad fangne på Vordingborg. Kongen var streng mod alle dem, der var i slægt med hans faders mordere, og det kunne da heller ingen fortænke ham i; men vi havde dog alle ondt af de stakkels uskyldige pigebørn, og det holdt hårdt nok inden dronningen fik dem løsladt. Kongen havde lovet hende at opfylde den første bøn, hun bad ham om, skal jeg sige jer, og så bad hun straks, som det hedder i visen:

Den første bøn, jeg beder Eder om,
den vide I mig så gerne!
I give mig alle de fanger løs
og marsk Stigs døtre af jerne!

Se! det tog han sig ikke i agt for. Men hvad mener I kongen sagde?

En anden bøn I bede mig om,
allerkæreste fæstemø!
Men marsk Stigs døtre giver jeg ikke løs;
de skulle i tårnet dø.

"Hille død og salte pine! havde kongen så grovt et mæle?" spurgte slagteren på disken, "han har vel været rusten for brystet den dag, Christen Smed!"

"Ingen flovser, min kære nabo!" svarede smeden barsk, "hver fugl synger med sit næb. Vil I høre mere, skal I holde mund, så længe jeg mæler! Vil I vide hvad dronningen sagde til den besked?" vedblev han atter meddelelseslysten, mens de andre

tyssede ad slagteren. "Hun havde, Gud hjælpe mig, nær rejst hjem, hvor hun var kommet fra, på stedet, hvor godt hun end syntes om vor smukke konge; i hvert tilfælde lod hun sådan. Hvor lige hun ville gjort alvor af det, må Vorherre vide! Kan være, hun kun ville gøre kongen lidt hed om ørene; men det skal ganske rigtig være gået til ret ligesom det hedder i visen:

Det var jomfru Ingeborg,
hun blev i huen så mod:
I ærlige mænd, som førte mig hid!
fører mig af landet ud!

Og nu skal I høre hvordan kongen måtte give køb:

I vende Eder om, jomfru Ingeborg!
eders vilje vil jeg gøre:
aldrig beder I mig om den ting,
jeg vil eders bøn jo høre

Dankongen han taler til sin drost:
I lade de fanger udtage!
I lade hr. marsk Stigs døtre ud
og heden af landet drage!

Det var stolte jomfru Ingeborg
ville ikke på danske jord gå,
førend hun fik de fanger af jern
og de måtte for hende stå.

Det er da også vist og sandt, at både kvinde og mand priste den dydelige jomfru Ingeborg, som det også står i visen, og takkede Gud så mange fold, at hun var kommet her til lande, og det kan jeg vidne er sandt, hvad visen ender med:

Der var stor glæde i fruer-kloster:
de nonner læste og sjunge;
end var der mere i kongens gård:
de legte med danske tunge.
– I bede for dem, som kronen skal bære!"

"Men i sådan huj og hast kunne de fangne jomfruer da vel ikke komme til Helsingborg," bemærkede slagteren. "I så dem vel ikke selv, Christen Smed?"

"Nej, nabo! men vist og sandt er det, at den brave drost Aage Jonsøn fulgte dem ud af landet. Man ville sige, han havde et godt øje til den ene; men han kom alene tilbage og døde to år før kongen. Jeg husker godt den dag, han blev begravet. Det er nu seksten år siden. Kongen fulgte selv nærmest ved kisten og var grumme bedrøvet. Han havde tre år tilforn mistet sin kære stiffader, den lystige grev Gerhard, ham, de kaldte den blinde; det var ham en ærlig og fuld tro ven alle dage. Hans anden gode ven, drost Peder Hoseøl, var død tre år efter kongens bryllup, og året før drost Peder faldt fra, havde han mistet sin gamle, kloge rådgiver Jon Litle. Ak ja, han havde til visse megen sorg i sine dage; men stor ære og herlighed har han da også oplevet, det er sandt. Jeg var med ham på det store tog til Rostok. Det er nu over tyve år siden. Det var lystigt, kan I tro. Der lå vi med ham i den store lystlejr uden for byen, og det gik prægtigt til med mjød og sød vin, med musik og ridderspil og al herlighed. Der var over seks tusinde mennesker samlet hver dag, alene for at se på os, og der var over de tyve fremmede fyrster til stede, som alle bukkede for vor konge, som for en kejser" –

"Hille skam! så du al den stads, Christen Smed," afbrød slagteren ham og smiskede. "Du var dog aldrig med at turnere?

nej, det er sandt, du satte jo kun guldsøm i kongens hestesko. Det er ikke første gang du fortæller os det. Men ét har du ikke fortalt os: så du også hvordan han der inde teede sig, da hans broder salig kongen gav ham ridderslaget? det skete jo ved samme store højtid; så lange Christopher ikke den gang ud som en arm synder og forræder, der skal halshugges?"

"Tys! nej, han var ganske mild og manerlig," hviskede smeden og så sig om, "den gang var han jo nylig blevet forligt med broderen og havde svoret sig fri og uskyldig med sin dyre saligheds-ed på evangeliebogen."

"Hu, ha!" sagde væveren og korsede sig, "den ed må han nu vist alt bøde for i denne verden, kan I tro, hvor det så vil gå i skærsilden. Man vil dog sige, det var vist, han havde holdt med de svenske hertuger og forrådt vore magasiner til fjenden på det svenske tog, den gang han lod sig godvillig fange derovre."

"Nå, ja, hvad har man ikke sagt ham på, den arme mand?" afbrød slagteren den fromme væver med et ironisk smil. "Samme år, han holdt det prægtige bryllup, hed det jo atter, han tragtede kong Menved både efter krone og liv og havde hemmeligt stået i ledtog med de fredløse; men det var jo løgn og sladder: det svor han sig jo alt sammen kvit og fri for på en gang, som en snild og ærlig mand; derfor var det jo hans drost Anders Høgberg siden blev radbrækket. Hm ja, ham gik det endnu værre, end slotshøvdingen på Kalundborg. Nå, lad de fugle flyve, kammerater! siden *han* der inde dog blev vor konge, på en måde, og hedder så endnu, vil vi ikke tale andet end godt om ham! Det skylder vi ham desuden for vort gode frihedsbrev, og her er vi jo netop samlede for at ære og beskytte ham –"

"Det forstår sig!" tog smeden heftigt ordet, "hans liv vil vi forsvare; det er vor pligt og skyldighed; men sin ære må han selv forsvare! Den, der har tjent hans højsalige herre broder, kan man ikke forlange skal bære denne kong Christopher på hænderne. Ja, kong Menved var en konge, vi aldrig vil se mage til; sine fejl havde han også – lad så være! han sparede aldrig på skillingen og holdt vel meget af stadsen; for streng var han vel også iblandt – men landets ære holdt han på, som en brav karl, og retfærdig var han som den hellige Jørgen og ærkeenglen Mikkel, der styrtede Lucifer ned i Helvede –"

"Stop lidt, kammerat!" afbrød slagteren ham, "var han da også retfærdig mod dronningen? – hende, I dog alle gjorde så meget væsen af – forskød han hende ikke til sidst og spærrede hende i kloster? Det ville, skam hverken hellig Jørgen eller St. Mikkel have gjort ved deres kvinder –"

"Å hvad! Kællingesnak!" tog smeden atter ivrigt ordet. "Noget var der i, det er sandt; men det fortrød han jo og gjorde godt inden han døde. Hidsig var han, som pokker – det skal ingen nægte – men det er I og jeg jo med – det er en ærlig sag. Hvad han døjede med ham der inde og med de svenske optøjer kunne sagtens også gøre ham krus i hovedet. Dronningen var en ejegod sjæl; det ved Vorherre! men hun skal jo have holdt med sine oprørske brødre der ovre i Sverige og givet klodderjanen en god dag – ham, der var konge med rette, og det kunne vor konge nok aldrig finde sig i; for hvem der havde ret, holdt han med og stod ærlig bi, hvad enten det var et asen eller en fugl Phønix; og det havde han jo ret i, ved jeg; det var kongeligt tænkt. Så kom også al den ulykke til med børnene –"

"Du frelsens Gud! hvad kunne den ulykkelige dronning gøre for det?" udbrød en alvorlig tømmermand, der hidtil havde tiet og hørt til, "hun var jo meget mere at beklage end den gale konge. Han skulle, Herren hjælpe mig, selv have født børnene til verden, så havde han vidst hvad det var –"

"Det var for meget forlangt, mester!" svarede væveren, "det kunne ikke den helligste mand have påtaget sig; men det har jeg tit hørt sige: al den ulykke med børnene var en Guds straf for hans hårdhed mod ærkebisp Grand og fordi han holdt bryllup med sin frænke uden den hellige faders forlov –"

"Klerkesnak!" afbrød smeden den andægtige væver. "At han tugtede ærkebispen, var vel gjort. Den karl var vel ikke så hellig, ellers havde Vorherre vist ikke tilladt, han blev afsat og siden fik hug for sin mund af den raske kvinde der ude –"

"Men hvordan gik det egentlig til med kong Menveds børn?" spurgte slagteren med et skævt blik til døren, "havde han der inde ingen del i alle de ulykker?"

"Nej, kammerat! man kan også gøre et skarn uret!" svarede den alvorlige tømmermand. "De seks kom jo dødfødte til verden, det ved alle; og de to sidste har I sagtens hørt tale om: det var de to dejlige tvillingprinser, som der blev bedet for i alle kirker, og som man ventede sig så meget af. Den ene døde af sot; men det var den sidste og eneste prins, der faldt ud af vognen for dronningen og blev kørt ihjel, da hun ville løfte barnet op og vise det for folket. Ak! det var måske lige så stor en ulykke for land og rige som for den ulykkelige dronning Ingeborg selv –"

"Og derfor lod kongen hende sætte i klostret og ville aldrig se hende mere – ganske rigtigt, mester! således har jeg også hørt

det," tog slagteren ordet igen, "I må dog tilstå, Christen Smed, jer snilde kong Menved blev lidt forrykt til sidst, og I må ikke prise os ham som et mønster for kærlige ægtemænd –"

"Det siger I, Herren straffe mig, som en dåre, der ikke ved bedre besked, nabo!" råbte den gamle smed hidsigt og trumfede i disken. "Han holdt dog mere af sin hustru, end nogen af jer bønhaser holder af jer egen eller andres koner, og han var hende desuden tro som guld. Det var jeg hørt af bisp Oluf af Roskildes egen skosvend, og han havde hørt det af bispens egen famulus, og famulussen havde hørt det af bispens egen mund: så snart biskop Oluf gik til kongen og forsvarede dronningens uskyldighed, faldt kongen ham om halsen og græd som et barn; han lod hende jo også straks tage ud igen af St. Claræ kloster og bar hende fra den dag på sine arme, til hun opgav ånden og blev salig; og hvad hun spåede ham i sin dødsstund, da hun som en hellig engel så ind i den kære Guds himmel, det opfyldtes ganske rigtigt: han kunne ikke overleve hende ret længe; det vidste hun, og han døde jo også inden året var omme. Hvad kan I forlange mere? Nu ligger de i fred og kærlighed ved hinandens side i St. Bents kirke i Ringsted," tilføjede den stærke smed med vemodig røst, "og jeg kommer aldrig til Ringsted, uden jeg må ind i kirken og se deres grav og bede for deres sjæle. Nej, kammerater! ingen skal tale et ondt ord om kong Menved; sådan en konge skal vi lede længe efter. Ville I forgylde mig ham der inde fra top til tå, gav jeg dog ikke et hår af kong Menveds gule skæg for hele karlen –"

"Død og salte plage! der står han jo!" mumlede den tykke slagter og stirrede mod døren, idet han trillede ned af disken og nær havde revet øltønden med sig. Alle sprang op og så

forbavsede mod døren til kongens værelse: den stod åben, og en høj, dødbleg mand stod på tærsklen med vildt, stirrende blik; han holdt et lys i den ene hånd og et draget sværd i den anden; han så ud som en søvngænger eller et genfærd. Det skrækkeligt fordrejede ansigt var skarpt oplyst af det lys, han bar i hånden. Væveren med de fleste borgere knælede og korsede sig som for et spøgelse. Da de kom til sig selv af deres skræk, var døren lukket og det frygtelige syn forsvundet.

"Skamfærd! han hørte vist hvad I sagde, Christen Smed!" sagde slagteren, der syntes mindst forskrækket og smiskede polisk igen, idet han tømte sit bæger, "det ser galt ud. Han er nu i stand til at lade jert hoved springe for det ord den dag i morgen, og hvem skal så fortælle os historier om kong Erik Menved og turneringen i Rostok!"

"Hvis I tålte det, kammerater, var I slette gildesbrødre!" svarede smeden roligt. – "Jeg har ikke sagt andet, end hvad jeg vil sige ham i hans åbne øjne, når han forlanger det, hvad enten han så ser surt eller mildt. Dog – som han har redet, så ligger han nu, og han lader nok mit hoved sidde: han kan snart have ondt med at holde på sit eget."

"Så galt er det dog vel ikke, landsmand!" tog den alvorlige tømmermand ordet, "hvem skulle vove at løfte hånd imod ham? han er dog en kronet og salvet konge. Vil hans svoger og kejseren stå ham bi, kan han vel endnu en gang komme oven på."

"Lad os nu drikke og klemme på tønden, kammerater!" afbrød slagteren den betænkelige stemning, "hør hvor de synger der ovre i baghuset! det er kongens egne svende; tør de gøre sig

lystige, tør vi vel også. Det er jo snart midnat. Skal vi holde øjnene åbne, må der drik og sang til."

Man begyndte nu at drikke til gavns under lystige almuesange. Det stærke øl gjorde snart sin virkning, og en time efter midnat lå næsten alle den hellige trefoldigheds gildesbrødre i dyb søvn under disken, mens den gamle Christen Knivsmed fast alene sad ædru og betænkelig for enden af planken med hånden under kinden. I sidehuset var der nu også blevet stille. De fleste af kongens svende havde strakt sig på bænkene og sov; kun Svend Trøst og gamle Arvid Smålænding sad vågne ved drikkebordet.

"Se! her er sendebrevet til min dronning!" sagde Arvid. "Kongens eget segl er derfor. Det vil trøste min stakkels frue. Så snart det dages, vil jeg bort. Jeg var tilfreds, jeg var vel herfra, unge herre! det er ikke så ganske rigtigt her i huset."

"Har du haft syner, gamle?" spurgte væbneren med et selvklogt smil.

"Mens I før var ude, sad jeg hist ved vinduet!" vedblev den gamle med dæmpet røst, "de sov her alle omkring mig, ligesom nu. Jeg tænkte på den ulykkelige herre der ovre og betragtede de høje, stille stjerner over huset; da faldt der en stjerne og forgik; i det samme så jeg kongens høje skikkelse gå langsomt gennem karnapsalen hist ovre. Han bar et næsten udbrændt lys i den ene hånd og et stort sværd i den anden; hans gang var som en forbryders, der tænkte på en gruelig ugerning; men det var ingen levende mand; det vil jeg dø på. Vi ved jo, kongen har spærret sig inde i sit sovekammer. Marsken og prinsen har jo deres kamre jævne ved. I kan tro, det var hans forvarsel –"

"Sligt vil jeg selv se før jeg tror det. Havde vi den herre dobbelt, var det rigtig nok ingen spøg. Måske går han i søvne: han har sagtens ingen ro for de mørke tanker og erindringer. Netop således, som du så ham, skal han jo have puslet om på Kalundborg slot hin nat, hans gamle slotshøvding blev henrettet, og man troede, han stræbte sin broder efter livet. Hu, jeg glemmer ikke hans åsyn i dag. Jeg er ikke ræd af mig, gamle! Men så jeg ham gå i søvne, tror jeg fast, jeg løb."

"Ræd blev jeg vel ikke," svarede Arvid og slog stille et kors for sig, "men det var mig et sørgeligt syn. Således så jeg også den ulykkelige kong Birger tre nætter før han døde på Holbæk; men jeg sad i samme stund ved hans seng, hvor han lå bag sparlagenet –"

"Gør mig ikke gal med dine drømmerier!" afbrød væbneren ham og rejste sig. "Lad ham spøge eller gå dobbelt eller med hovedet under armen, om han vil! – hvad kommer det mig ved? Vil Fanden tage ham, er det en anden sag; men for hans lumpne liv er her ellers ingen fare. Jeg har været hele byen rundt tre gange; der var stille som på en kirkegård. Vi havde næppe haft nødig at sætte junkeren i uro. Du skal se, vi har gjort blind alarm her, som nogle narre."

"Gid det var så vel!" svarede den gamle og rystede på hovedet, "ikke fordi der er stor lykke at vente for ham hist ovre eller for dette ulykkelige land, så længe han lever; men det er dog altid en underlig ting at se et menneskes dødning-lignelse ligesom træde ud af ham, som den søgte en gammel ulykkestanke eller sin egen grav, mens mennesket endnu ånder og lever, helst når der står et levnedsløb på hans pande, som på dennes, og lurer en sjæl i øjet, der så lidet er skikket til det store regnskab."

"Jeg er vis på, du skuffer dig selv, gamle!" udbrød Svend Trøst og greb rask et bæger af Peder Hvitfelds stærke øl, "men var det andet end overtro, med dine syner og varsler – fulgte døden dig virkelig i hælene – nu vel! så ville jeg, som en brav, dansk ungersvend, nu drikke den gode vens skål og byde ham velkommen i dette hus at sige, hvis han kom manerlig, som en ærlig karl, og ikke havde slyngler og stimænd til håndlangere. – Jeg hører hestesko på gaden – tys!" afbrød han sig selv og studsede. "Ha! red han nu på helhesten her ind i staden og steg af her for døren – stod han lige for mine øjne i dette øjeblik!" vedblev den ophidsede yngling med vildt tindrende blik, "hørte jeg hans benradknogler rangle og så ham i de sorte, dybe øjenhuler – jeg ville dog tømme dette bæger på hans velkomst og sige ham tak for besøget i gamle Danmarks navn!"

Idet han sagde disse ord og svingede bægeret med stolt overmod, kastede han et blik ud af vinduet til stenhuset lige over for, hvor kongen sov, og med et forfærdelses-udråb tabte han bægeret af hånden. Han så en høj lue slå ud af taget og hele forhuset stå i flammer. Et frygteligt brandskrig hørtes i det samme fra gaden, og hele huset var i oprør.

"Brand! Mordbrand!" skreg Svend Trøst og Arvid på en gang og vækkede de sovende svende.

"Red eders konge!" råbte Arvid med tordenrøst.

"Prinsen – junker Otto!" råbte Svend Trøst og fo'r ud af døren. Alle styrtede efter ham, og hver løb sin vej i største bestyrtelse. De fleste tænkte først på at redde sig selv og deres gods og løste hestene i stalden; men Arvid og Svend Trøst styrtede ind i den brændende våning. Borgervagten i kramboden ravede i samme øjeblik forfærdet og søvndrukken frem under disken, og den

gamle, stærke smed havde møje med at rive dem ud af det brændende hus, som pludselig var omspændt af luer på alle sider. Peder Hvitfeld selv stod næsten nøgen på gaden med et barn på hver arm og sin hustru ved siden. Han rakte børnene til moderen og styrtede atter ind i sit brændende hus.

"Kongen! prinsen! mine høje gæster!" skreg han, "ak, jeg elendige mand! Hvorledes tør jeg lade mig se for deres nåder og redde dem i bare skjorte!"

Han ilede til kongens og prinsens værelser. Karnapsalen var fuld af røg. Luerne slog ud af alle sovekamrene; men ingen af gæsterne var at se. I kongens sovekammer var døren sprængt. Et vindue lå sønderslået på gulvet, og man formodede, nogen havde reddet kongen gennem vinduet. Den bekymrede vært måtte med magt rives ud af huset inden taget styrtede.

Skrækken var almindelig, og snart var næsten alle den lille stads indvånere samlet i trængsel omkring brandstedet. Endelig så man den gamle marsk Vendelbo, der med de grå hår flagrende om det udækkede hoved, halvt påklædt og forbrændt, var fundet afmægtig på gaden.

"Hvor er han? Hvor er de?" råbte han og vred sine hænder, "han kom ud af vinduet – han fo'r bort med rytterne – men hvem var de? hvor blev de af?"

"Trøst Eder, herre marsk! han er reddet!" lød nu en rask, ungdommelig stemme, og Svend Trøst trængte sig frem mellem vrimlen, "der er ikke svedet et hår på hans hoved; men han var næsten kvalt af røg. Han var dånet for mig. Nu kommer han sig godt –"

"Hvem? kongen? min ulykkelige konge?" spurgte marsken.

"Nej, prinsen, junker Otto," svarede Svend Trøst, "jeg har bragt ham i hus her jævne ved. Hvor kongen er, må pokker vide! ham ligger der mindst magt på."

"Hader I også min ulykkelige herre?" sagde marsken med et bebrejdende' blik, og vred atter de magre hænder, "Gud forbarme sig! er det kun ikke mordere, der har bortført ham! Bring mig til junkeren! Gud lønne jer det, at I dog ville redde *ham*! – hvor er han?"

"Her, ædle herre! følg mig!" sagde Svend Trøst og tog den gamle feltherre under armen, for at lede ham over til genbohuset. I det samme lød en mægtig røst: "En hest! en hest! jeg er på sporet." Det var gamle Arvid Smålænding.

"To heste!" råbte marsken med sin gamle feltherrerøst og følte sig atter i fuld kraft. Mens man ilede med at opfylde hans befaling, fortalte Arvid, at to formummede herrer, klædt som jægere, var redet bort, med kongen mellem sig på en tredje hest, og han troede vist at kunne opspore dem, hvis han straks kom afsted. I få øjeblikke sad både Arvid og den gamle marsk til hest. Svend Trøst kastede en kappe om den gamle feltherres skuldre og satte sin springfyrshue på hans grå hoved. "Lykke på rejsen!" råbte han. "Jeg sørger for junkeren – for hans skyld vil jeg ønske Jer en god jagt." Svend Trøst ilede tilbage til den endnu halvbedøvede prins Otto, mens marsken og Arvid Smålænding fo'r ud af byen ad vejen til Ålholm, hvor den snilde svensker hele vejen kunne påpege sporene af tre heste.

5

Slottet Ålholm, det nuværende Christiansholm, lå tre mil fra Sakskøbing, lige over for Nysted, i en dejlig halvkreds af bøgeskove og bølgende hvedemarker, med en herlig udsigt over Nysted bugt og en lille indsø, hvorved slottet i frastand syntes at knejse på en ø. Det var en vel befæstet borg med svære ringmure og dobbelte fæstningsgrave. Slottets gammelgotiske bygninger dannede en fuldkommen firkant med fem alen tykke stenmure, røde, takkede murgavle og et højt tårn i hvert af de fire længdehjørner. Det var et kongeligt slot, men var af den forgældede konge overdraget som pantegods til hans halvbroder, grev Johan, som dermed tillige beherskede Nysted, hvis indvånere hørte til godset ligesom bønderne. Fæstningsværkerne holdtes i god stand, og en streng, tysk høvedsmand havde befalingen på slottet.

Det var tre timer efter midnat. Det begyndte at dages, og den østlige himmel havde allerede sit skønne rødlige morgenskær, da der stødtes i et jagthorn uden for Ålholm slotsport. Kuren på porttinden besvarede straks tegnet med sit vægterhorn. Kort efter rullede vindebroen ned; porten lukkedes op, og to tavse jægere til hest, med masker for ansigterne og en høj, bunden herre imellem sig, red ind ad slotsporten.

"Hvor er jeg?" spurgte den fangne konge og så sig om med et vildt, smerteligt blik. "Er dette ikke Ålholm, mit eget kongelige slot?"

De tvende formummede jægere bukkede og tav, idet de hjalp kongen af hesten og førte ham op ad den høje planketrappe til

højenloftsbroen.

"Tal, mennesker!" udbrød fangen i den heftigste spænding. "Er jeg i min halvbroders vold? Er den milde Johan nu også en forræder? Er det på hans befaling, I mordbrændere vover at mishandle kongen af Danmark?" Han fik intet svar. Han så mere ud som en død end som en levende. Hans armbind hang ham løsrevet om halsen og var gennemvædet med blod. Hans sindslidelser og den voldsomme bevægelse syntes at have åbnet ham alle livets sluser og sønderrevet ham både på sjæl og legeme; han vaklede og sank afmægtig om på trappen. Jægerne nikkede tavse til hinanden og bar ham ind på højenloftstiljen, hvortil døren var åbnet. Der var stille i den øde forsal. Daggryet oplyste de høje hvælvinger og snørklede dørsirater. Der var intet menneske at se, undtagen to skildvagter, der stod i fuld rustning som jernmænd ved døren og lukkede den efter de indtrædende. Alt syntes forud beredt til den ulykkelige gæsts modtagelse. En række af værelser stod åben på den højre side af forsalen; derigennem bar de den afmægtige konge til det allerinderste; dette var et tårnkammer; det var rundt med små, jerngitrede vinduer højt oppe i den tykke mur; her fandtes en løjbænk og et bord med en vinkande og et bæger. Man lagde den endnu bundne fange på løjbænken og løste nu først hans bånd. Så snart han slog øjnene op, rakte den mindste af jægerne ham, med en slags deltagelse, et bæger vin; men han bortviste det med afsky.

"Drik selv først!" mumlede kongen, "kredens, forræder!"

Jægeren vendte sig om, løftede masken i vejret og drak bægeret helt ud; derpå satte han masken på igen, fyldte bægeret på ny og satte det tillige med bord og vinkande hen for

løjbænken. Han pegede på kongens blødende arm og gav ved tegn til kende, at der skulle sendes ham hjælp. Derpå bukkede de begge meget høfligt, uden at mæle et ord, og gik ud af fængselsdøren, som de satte stang for, efter sig.

"I tårnfængslet – i livsfangehullet – på mit eget slot!" mumlede kongen, "i broder Johans vold! – hm! for her at myrdes – stille, tavst, høfligt – i al kærlighed. Ha! gengældelse!" Han rev en lok af sine sorte hår og kastede den fra sig. – "Nej." vedblev han med et vildt blik, "kongemorder blev jeg ikke – han døde fri på sin trone – den tanke blev aldrig gerning – viljen råder ingen for – kun gerningen gælder – tanken er hjernespind. – ord er tomme lyde – hm! hvad er ed andet? Jeg er ren mod denne forræder. – Jeg dosmer, som troede en halvbroder! jeg vidste jo hvad broderskab var. Nu forstår jeg ham. Derfor så broderlig, ha! som en pantejøde – til det halve rige blev hans. Derfor smilede den milde ven – i fjorten år. Nu kan han sønderrive betleren – hm! dele byttet med fætteren – rigtigt! – købe sig fred af den skaldede ravn med mit ådsel. – Milde Johan! jeg var en fusker mod dig – du er min mester!"

Kongen troede, han var ene. Men nu trådte en høj, ridderlig skikkelse, med hjelm og panser og nedslået visir pludselig frem fra en murpille i tårnstuen. Den høje skikkelse trådte med langsomme skridt hen for kongens leje og stirrede stift på ham gennem øjenhullerne, uden at mæle et ord. Kongen bemærkede ham først, da den tavse ubekendte allerede stod lige for ham; han rejste sig hastigt i lejet; men, som ramt af et lyn fra den fremmedes stirrende blik, styrtede han med et angstskrig tilbage i en ny afmagt. Da han atter opslog sine øjne, var den pansrede herre forsvundet; han mærkede med forundring, at

han var forbundet, og følte lindring i sine sår. En gammel, hæslig kvinde sad nu ved hans leje og smurte på et plaster. "Hvem var her?" spurgte kongen; men konen tav, med et aldeles ligegyldigt ansigt. Hun fortsatte sin sygepleje-syssel og holdt kun inde et øjeblik, for at række ham bægeret. Han drak og følte sig styrket. "Hvem var her, kvinde?" spurgte han atter med bydende røst, "var det et levende menneske? eller – eller den gamle fra Kalundborg?" mumlede han med bævende næppe hørlig stemme, "eller den døde, radbrækkede drost?"

Konen vedligeholdt sin ligegyldige mine, ligesom hun både var døv og stum. Kongen lagde sig tilbage på lejet og syntes efter nogle dybe og smertelige suk endelig at være faldet i en urolig matheds-slummer.

Imidlertid var folk blevet vågne på slottet. Vagten på murtinderne afløstes, og en svær herre i tysk, ridderlig husdragt gik med opmærksomt blik over skanserne.

Solen var stået op. Uden for slotsporten holdt to fremmede til hest. En skildvagt fra porttinden nærmede sig den barske befalingsmand. De talte hemmeligt sammen, og høvdingen studsede. "Hm! Gennem løngangen?" mumlede han, "grevens drost vel? – godt! – han går frit ind og ud. Det forstår sig. – Og nu alt et par sporhunde her? – Vel! lad vagten føre dem til højsalen!"

Skildvagten gik. Befalingsmanden begav sig til slottets højenloftssal, hvor straks efter den gamle marsk Vendelbo trådte ind, ledsaget af fire bevæbnede krigsmænd.

"Hvem er I? Hvad vil I mig?" spurgte den tyske befalingsmand i barsk tone og undveg den gamle feltherres øjne med et uroligt blik.

"Kongen af Danmarks drost og marsk," svarede Peder Vendelbo med rolig værdighed og så ham stift i øjnene. – "I følge dette sikkerhedsbrev fra eders herre, grev Johan af Vagrien, fordrer jeg min herre kongens uantastelige person øjeblikkelig sat i frihed." Han overleverede den tyske befalingsmand grev Johans sikkerhedsbrev for den ulykkelige konge, og slotshøvdingen stirrede ligesom højst forundret på brevskabet og det store segl. "Desuden fordrer jeg, i min herre kongens navn," vedblev marsken, "at I uden ophold udleverer os de to dumdristige majestætsforbrydere i bolt og lænker."

"I ser min forundring, herre marsk!" svarede befalingsmanden i høflig tone, efter at han langsomt havde gennemlæst brevet. – "Jeg begriber ikke et ord af hvad I siger. Af dette brevskab ser jeg vel, at jeg er pligtig at yde eders herre, kongen, al ære og bistand, hvis det måtte behage Hans Nåde at forlange befordring eller anden hjælp her på sin rejse; men da jeg ikke har haft den lykke og ære at se Hans højkongelige Nåde, forstår jeg ikke, hvad I mener med at sætte ham i frihed, og lige så lidt hvad det er for majestætsforbrydere, I fordrer udleveret."

"Nederdrægtighed uden lige!" mumlede marsken på dansk og trampede i gulvet; men han så i det samme, at slotsbefalingsmanden gav vagten et betydende vink, og han besindede sig. "Tillad mig da, jeg oplyser jer om sagen, herre!" tog han atter ordet på tysk. – "min konge er her på slottet, formodentlig i et af eders fangetårne; han er slæbt hid hen ved morgenstunden af to niddinger og mordbrændere; de må også være her til stede. Jeg har fulgt forrædernes spor lige her til porten. Niddingsværket er røbet; det nytter ikke, I fordølger det."

"Død og djævel, herre marsk!" råbte slotshøvdingen og trådte tilbage med hånden på sit lange sværd. "Eders fornærmelser agter jeg ikke at tåle. Hvad I der fortæller mig om eders konges bortførelse, som en smuk jomfru, forekommer mig som et umuligt og naragtigt eventyr. Jeg må anse Jer for at gå i barndom, hr. marsk! for så tidligt på morgenstunden kan I vel ikke have en rus?"

"Nederdrægtige skurk!" udbrød nu den gamle marsk, yderst opbragt, og drog sit sværd, "sæt øjeblikkelig min ulykkelige herre i frihed! eller ved den levende Gud!"

"Eller hvad?" afbrød befalingsmanden ham med en kold hånlatter og trådte tilbage med draget sværd, idet hans fire stærke krigsmænd på et vink kastede sig over den gamle, hidsige marsk og vristede ham sværdet af hånden.

"Er I en ridder!" råbte marsken, "så slås I med mig og lader en gudsdom skille os imellem! Jeg erklærer jer for en fej nidding, hvis I vægrer jer."

"Slig erklæring kan jeg le ad!" svarede slotshøvdingen: "med en gammel, afmægtig dåre behøver jeg ikke at prøve kræfter for min ære."

"Handler I på egen hånd her? eller efter eders herres befaling, lumpne karl!" spurgte den forbitrede marsk med et foragtende blik, mens krigsmændene sammenbandt hans skælvende hænder.

"Derfor skylder jeg ikke jer regnskab!" svarede befalingsmanden ligegyldig og stødte sit lange sværd i skeden. "Jeg handler her med den magt og myndighed, der er mig betroet. Det er mig ingensteds befalet at høre på en tåbelig mands skældsord, og jeg vil forsvare hvad jeg gør, hr. marsk og

drost, om I så var kong Christophers hele råd og krigshær derhos i en person. Bring ham til tårnet!"

"I jer egen herres og fyrstes navn, menneske! Hør mig!" udbrød nu marsken og opløftede de bundne hænder, "vil eller kan I ikke frigive min ulykkelige herre på egen hånd, så fordrer jeg fri bortgang herfra til eders herre. Er grev Johans mildhed ikke en hykkelsk maske for uretfærdighed og grumhed, vil han høre mig. Har han lod og del i hvad her er sket, er han ingen ridder og mand af ære. Har en lumpen statskløgt blot et øjeblik forledt ham til at være medvider i så æreløs en handling, behøver jeg visselig kun at nævne ham hans egen høje byrd og stamme, og han vil foragte et foretagende, der for evigt skal brændemærke sin ophavsmand."

"Afsted! Til gale-tårnet med den gæk!" bød befalingsmanden koldt og gav sine krigsmænd et vink, som selv de rå krigere kun nødigt syntes at ville adlyde.

"I menneskelighedens navn!" råbte marsken med et blik, krigsmændene veg tilbage for. "I kan myrde mig her med min ulykkelige herre; men før mig til hans fængsel! Lad mig dø med ham og være ham til trøst i hans sidste time!"

"Bort! Knebl ham!" bød slotshøvdingen med tordnende røst og trampede i gulvet.

Krigsmændene tøvede nu ikke længere, men lagde hånd på den bundne olding og førte ham til døren. Da åbnedes pludselig en sidedør, der hidtil havde stået på klem, og en høj, ridderlig skikkelse i fuld rustning trådte frem. Det var den samme skikkelse, som nylig havde vist sig for kongens leje i tårnkammeret. "I grev Johan af Vagriens navn!" sagde ridderen

med bydende røst, "løs denne mands bånd! Hans påstand er sand: kongen af Danmark er her virkelig."

Slotsbefalingsmanden syntes yderst forbavset; han åbnede munden, som han ville tale, men tav pludselig og bukkede dybt for den pansrede ridder, mens marsk Vendelbo på hans vink straks blev befriet for sine bånd.

"I kender mig, slotshøvding! det er nok!" vedblev den formummede ridder. "Hvad her er sket skal strengelig undersøges. – Jeg er vis på, I er uvidende om det. Lad straks kuren og nattevagten fængsle! I det østre tårn vil I finde den fangne konge. Han skal øjeblikkelig løslades og føres til Nykøbing under sikker bevogtning. Det er grevens bestemte vilje. Han afskyr forræderiet, man her har villet indvikle ham i. Ikke mig, hr. marsk! men grev Johan skylder I tak for den menneskeligheds-handling, jeg i hans navn udøver. Jeg vil hverken kendes eller takkes af Eder eller eders konge; men I skal se, grev Johan den Milde ikke bærer sit navn med uret og ikke har glemt den fyrstelige og ridderlige byrd, hvorfra han stammer!" Med disse ord gik han bort med hastige skridt, uden at modtage marskens tak.

Slotsbefalingsmanden så længe tavs og forbavset efter ham. "Hm! Hm!" mumlede han ved sig selv, "det er en anden sag. Blæser nu vinden fra det hjørne? Dette forekommer mig alt sammen som et underligt gøglespil," sagde han højt, "men jeg må jo tro og gøre hvad min herres allerfortroligste ven og højre hånd befaler. Lav hængekarmen til, karle! Tolv ryttere skal sadle op! – Behag at følge mig, hr. marsk! Er dette ikke en urimelig drøm af min herres allerbedste ven, hin eventyrlige hr. ridder, som jeg af visse årsager må adlyde, så må I undskylde min

fejltagelse og mine tvivl om eders sunde sans og samling. Jeg er nær ved selv at blive gal over alt dette." Derpå gik han med marsken til kongens fængsel i det østre tårn.

Imidlertid holdt gamle Arvid Smålænding, skjult bag nogle buske, uden for Ålholm slotsgrav, for at vente efterretning fra marsken og bringe prinsen budskab om, hvad her skete. Fra sit skjul kunne han se enhver, som kom fra eller til slottet. Her havde han ikke ventet ret længe, førend slotsporten åbnedes; to jægere fo'r i firspring ud fra slottet og forsvandt i skoven ved indsøen. I den ene kendte han rævejægeren fra færgestedet. Han følte en stærk lyst til at forfølge dem; men den vigtigere pligt, han havde påtaget sig, forbød det. En halv time var forløbet, og han begyndte at blive urolig for marsken; da så han en høj ridder fare med nedslået visir forbi, uden at man så hvor han kom fra. Den hast, hvormed han red, syntes også den gamle betænkelig; men han forholdt sig rolig og blev på sin post. Han så ofte på den stigende sol for at måle tidens gang; han bad sin morgenbøn og adskillige Aver; men der kom ingen efterretning fra marsken. Endelig syntes ham den aftalte tid udløbet. Han drog et dybt suk for den brave marsk, som han nu sikkert troede fængslet eller måske endog myrdet tilligemed hans konge. Arvid Smålænding steg til hest og nynnede med vemodig røst, hensunken i sine gamle, sørgelige erindringer:

"Kungen måtte rymma med Drottningen sin,
och långt bort till främmand' land ländа,
halshuggen blef Magnus, Kungens äldsta Son,
så skamligt fick hans lif en ända;
ty otrohet dodar så mången."

Ligesom han nu ville spore sin hest for at ride til Sakskøbing om hjælp, åbnedes slotsporten, og han troede at se et ligtog; men det var den syge konge, der langsomt bares i en hængekarm mellem to heste, ledsaget af tolv ryttere og den gamle marsk Vendelbo. Da Arvid så marsken, blev han hjertelig glad og red hen til ham. Marsken talte hemmeligt et par ord med den tro svend. Arvid bukkede dybt så vel for ham, som for den lukkede hængekarm, og red hastigt bort ad vejen til Sakskøbing, for at bringe junker Otto underretning om, hvorhen man nu førte hans ulykkelige fader.

Fra Ålholm var der ikke meget over et par mil til Nykøbing; men det var næsten blevet middag inden toget med den syge konge nåede færgestedet i Lolland ved Guldborgsund, hvor alt var beredt til overfarten. Hvert øjeblik havde man måttet standse; selv den magelige bevægelse i hængekarmen voldte kongen heftige smerter, og man frygtede, han ikke skulle udholde den korte rejse, som han dog nu selv lod til at ønske, uagtet ingen ret vidste, om den kunne anses for tvungen eller frivillig.

6

I Nykøbing var det allerede bekendt, at kongen ventedes på slottet. Dette gamle gotiske slot var et af de største og skønneste i Danmark. Det havde i kong Menveds tid været overladt til kongens stedfader, den Holsten-Kielske grev Gerhard, der mest opholdt sig her med sin gemalinde, dronning Agnes. Deres søn, grev Johan den Milde, betragtede den ham pantsatte borg nu næsten som sin ejendom og havde betydeligt forbedret slottets befæstning. Stadens indvånere var vel enige i at berømme grevens mildhed og omsorg for byens opkomst; men det krænkede deres fædrelandske sind at se tyske krigsfolk på skanserne og at yde kongelig afgift til den fremmede panteherre.

Siden den forrige dags morgen havde grev Johan selv været fraværende. Hen ved middag ville man vide, at greven var kommet hjem fra en strandfuglejagt og havde modtaget et vigtigt budskab fra Lolland. Han lod gøre prægtige foranstaltninger på slottet, hed det nu, for med stor ære at modtage et besøg af sin halvbroder, kongen, som var blevet befriet fra en stor ulykke og ved grevens folk revet af hænderne på nogle dumdristige forrædere. Nogle havde vel medynk med den ulykkelige, forfulgte konge, der i sit eget land måtte søge beskyttelse hos fremmede; men den godmodige deltagelse var dog ledsaget af en ufordulgt ringeagt for den uduelige landsherre, der oftest måtte bære skylden for al den elendighed, hvori riget var nedsunket.

"Hvad vil han nu her?" sagde en gammel Nykøbing-borger, der stod med begge hænder i sidelommerne på skibsbroen, blandt en hel del nysgerrige tilskuere, mens man allerede så den store færge i bevægelse mod strømmen. – "Havde han ære i livet for en halv ørtug," vedblev borgeren, "måtte han jo dø af skam og harme, når de storsnudede tyskere nu vil lade som om de gør ære ad ham og byder ham velkommen, som en fornem tigger på hans eget slot."

"Kunne han dø af skam, var han, den Onde annamme mig, død for længe siden, landsmand!" brummede en beget bådsmand. "I hans salig broders tid kunne vi børste tyskerne i Grønsund, og det i tusindtal; men så længe den karl har stået for styret, er det store ting, når vi kan børste en tysker en gang imellem i en kro; men så er det halsløs gerning endda, og æren er ikke værd at snakke om."

"Tys, tand for tunge! der kommer greven fra slottet med alle sine hofmænd. Nej, se! hvor de har smykket sig! og se! hvor de smisker i skægget, ligesom den milde greve selv! Tror du, han mener noget med al den stads, kammerat?"

"Jo, gu' mener han noget med det; det kan I bede Fanden ta'e jer på!" svarede sømanden og så ud på fartøjet: "Han mener, det er en fornøjelse at lægge garn og hyttefad til, når torsken vil gøre ham den ære at være hans gæst. Om han også æder den dumme torsk ved gildet, det er en anden sag; det må stymperen finde sig i; den ene høflighed er den anden værd."

"Man kan dog også gøre en skælm uret, kammerat!" bemærkede borgeren. "De er jo dog halvbrødre, og blodet, ved I, er aldrig så tyndt –"

"Stop! se til, I siger mig intet ondt om vandet!" afbrød sømanden ham med et tørt smil, "helst det salte! Der er, den onde annamme mig, mere kraft og ærlig styrke i det danske saltvand, end i alle disse fine hofmænds blod tilsammen. Greven må se så mildt, som en majmånedskat, jeg giver dog ingen ende råddent tov for hans ærlighed."

"Død og plage, kammerat!" hviskede borgeren og så sig halvt om, "han holder lige bag ved os og er ganske hvid i ansigtet. Lad os vende os om og stryge kabuds!"

"Det skal Fanden gøre!" brummede bådsmanden og slentrede frem, uden at se sig tilbage, mens borgermanden vendte sig og hilste greven og hans hofmænd.

"I ved vel, det er jer konge, der kommer, mine brave nykøbinger!" sagde grev Johan i mild tone, idet han meget nedladende gengældte den gamle borgers hilsen, hvis eksempel en hel del fulgte. "Jeg vil håbe, I Nykøbing-borgere modtager ham med den hyldest og ære, ham tilkommer."

"Det vil vel ikke mangle, herre greve!" svarede den gamle borger og bukkede dybt: "Han bærer dog navn af vor konge med rette, og fordi lykken går ham imod, vil vist ingen dansk mand glemme hvad han hedder."

"Det lider jeg, I brave mænd!" svarede greven med venlig røst. "Det vil glæde min kongelige herre broder, når han mærker, at I endnu dog har ham kær og tager oprigtig del i hans frelse. I har vel hørt, hvorledes hans uvenner der ovre havde brændt huset af over hans hoved og sat ham i fængsel –"

"Til visse, nådige herre! det var lumpent handlet, hvem der så har haft del i det. Det var en Guds lykke, I vidste så god besked med det, nådige herre, at I kunne komme ham til bistand inden

de rent skilte ham ved livet. Når han nu kommer hid, er han da sikker på liv og lemmer, ved vi."

"Ja, det kan I forlade jer på!" svarede greven alvorligt og med næsten skælvende stemme, idet hans forrige bleghed havde forvandlet sig til en blussende rødme. Han så sig om til alle sider og tumlede sin hest på sandet.

"I kan dog tro, han mener det ærligt, så længe det varer," hviskede borgeren til den mutte bådsmand, der atter havde nærmet sig ham, så snart greven var redet til side. "Det er dog en smuk og artig herre; det kan ingen nægte; og så længe han taler til en, må man både tro og ære ham, hvor nødig man vil. Har han også haft en finger i spillet med rævestregerne der ovre, som man jo mumler om, så skammer han sig nu vist over det og fortryder det; jeg tør næsten bande på det. Jeg følte ham lidt på tænderne, skal jeg sige jer." Dermed nikkede den gamle med en selvtilfreds mine.

"Tro for mig hvad I vil, mester Ib!" brummede sømanden, "men vil I føle den karl på tænderne, må I stå tidligt op. Længere end til tænderne ser I ham, den Onde annamme mig, dog ikke: jo mildere han smisker, jo mindre lider jeg på ham. Jeg har en gang ladet mig narre af en dejlig fruerhund – skal jeg sige jer; den var klippet som en løve og havde både nemmet at logre og at danse; men den bed en halv finger af mig, da jeg klappede den; derfor bandt jeg den da også en sten om halsen, kan jeg tro, og lod den gå neden om og hjem til de glatte ål."

"Se! se!" råbte man nu, "der kommer de i land med kongen!"

"Herre du min Gud! kan han ikke gå?" sagde en gammel betlerkone, "eller er det for ærens skyld, de bærer ham i buret?"

"Ja, det kan du vel begribe, mo'er!" svarede en pjaltet stodder med krykker. "Mener du, en konge skulle gå på jorden som en af os? nej, da måtte han være gal. Var jeg konge, skulle I også få lov at bære mig, og det lige til min grav. Hurra! – Nu, hvi skriger du ikke hurra med, mo'er? Har du ikke også fået til godt-øl for det af greven? Er det troskab og dansk ærlighed?" Nu skreg han: Hurra! og Kongen leve! til han blev så hæs som en ravn. En hel del andre stoddere og krøblinge skreg ligeledes hurra af fuld hals, mens man bar kongen op på slottet, og grev Johan med sine hofmænd hilste ham ærbødigt fra deres forgyldte sadler. Kongen så ud af den halvåbne bærekarm med et åsyn, som en uforberedet misdæder, der føres til retterstedet, og i hvem der kun er så meget liv tilbage, at han er sig sin syndebyrde og dødsangst bevidst.

"Herre Gud! kan en konge se således ud?" sukkede den gamle tiggerkone og korsede sig. "Havde han ikke æren, ville jeg ikke bytte med ham."

"Men æren, mo'erlil!" svarede stodderen, "den er også mere værd, end både mad og drikke og klæder og sko. Det ved vi stoddere aldrig hvad er. Når sådan en fornem greve og alle hans riddere ville bukke for en af os, med hatten i hånden, og så alle vi spital-lemmer råbte hurra – hille død! hvor ville hjertet ikke skyde sig op i livet på en stakkels stodder! Jeg tror, jeg blev gal af glæde og storagtighed. Men se, om han brød sig noget om det! Han nikkede jo ikke engang og smed ikke så meget som en ørtug ud til os. Han er vel så vant til at gøres ære ad, at det ikke længere bider på ham."

"Så må det vel være, eller han havde andet at tænke på," sagde den gamle kone: "Han så, mænd, snarere ud, som en, der

tænkte på den sidste olie, end på denne verdens herlighed og ære! Herre Gud! vi er dog alle mennesker. Se kun til! han har ikke mange dage tilbage; det kunne jeg grangivelig se på det hvide i hans øjne: de så jo næsten ud som de var brustne."

Hver gik nu til sit, og folkehoben adspredtes ligegyldig. Men på slottet blev kongen modtaget med den største opmærksomhed af grev Johan den Milde. Det prægtige måltid, der var beredt, kunne den syge konge dog ikke deltage i. Han besvarede sin halvbroders høfligheder kort og koldt med et mørkt, mistænkeligt blik og forlangte straks lægehjælp. Grevens sårlæge var til stede; han fandt kongens oprevne sår mindre farlige end hans indre, oprørte tilstand, og gav sin herre et betænkeligt vink om det. Grev Johan ledede selv tillige med marsken den svage konge til et prægtigt sovekammer, hvor det danske kronskjold med løverne og hjerterne var anbragt over den store, forgyldte tronseng.

"Hm! min paradeseng!" mumlede Christopher, da han så det prægtige leje. "Har I allerede sørget for at vise mig den sidste ære, herre broder?"

"Fra dette leje håber jeg snart at se Eder rejse Jer karsk og helbredet på legeme og sjæl!" svarede grev Johan. "Slå de mørke tanker bort, min høje frænde! og vær, som min gæst her, lige så tryg og vel til mode, som –"

"Som på mit eget slot?" afbrød Christopher ham med et bittert hånsmil, "nå ja, dette slot er jo på en måde mit eget, som alt, hvad I og eders fætter råder over i mit land og rige. Ha, ha! det er dog en ædel panteherre, der låner sin forgældede broder en af hans egne senge til at dø i. Jeg skønner også på det, som I ser og tager til takke." Med disse ord kastede han sig udmattet

på sengen med klæder og støvler. "Se! nu kan I bestille min ligkiste!" vedblev han efter et ophold. "Lad købe vokslys og sort klæde til min jordefærd! – Vil I have pant for udlægget? nu vel! I har jo min højkongelige person – ha! rigtigt! jeg er draget i indlager her på Nykøbing slot. – Vil I have det skriftligt, hr. Broder? – Hej, min drost! opsæt pantebrevet!"

"I krænker mig med eders bitre lune, herre broder!" svarede grev Johan i mild og skånende tone. "Vidste I, hvor dybt det smerter mig –"

"Skriv, drost!" afbrød kongen ham og fordrejede det blege ansigt vildt og krampagtigt, med et vink til Peder Vendelbo, der bekymret rystede på hovedet og foldede hænderne over sin hue. "Hør efter da! skriv det siden! skriv: Kongen af Danmark gør sit sidste lån hos sin kære halvbroder, grev Johan den Milde: – for hurraråb af byens stoddere ved indtoget – for husly i mit eget slot – for kost og pleje og en seng at dø i, med kroner og hjerter over hovedgærdet – for absolution og sidste olie – for vokslys og vigilier – for alt det til hobe ligger jeg her i pant og indlager til min sidste time – jeg forpligter mig til ikke at stå op af denne seng, før alt er betalt til punkt og prikke. – Skriv mere, drost! – Når jeg er død, har min ædle herre broder mit kongelige lig i pant, indtil Danmarks folk af kærlighed og taknemmelighed indløser det og under det en grav. – Se så! er I tilfreds med det indlagerbrev, hr. broder? forlanger I yderligere pant? vil I have sjæl og salighed med?"

En sønderrivende medynk med sig selv syntes med disse ord at opløse den vilde bitterhed og selvspot i nagende smerte, og han skjulte hovedet i bolstrene med en besynderlig lyd, der dog mere lignede fortvivlet latter end gråd.

Den gamle marsk knælede ved hans hovedgærde og græd bitterligt.

"Ulykkelige broder Christopher!" udbrød grev Johan, heftigt rystet, og greb kongens klamme hånd, "din ulykke er større end din brøde – du har tabt mere, end al verdens kroner – du har tabt troen på menneskelighed. Se på mig, Christopher! finder du da intet menneskeligt træk mere i mit åsyn? vil du gøre mig til en djævel?"

"Gid du var det!" råbte kongen og rejste sig hastigt med et gennemborende blik. "Var du selv med blandt mordbrænderne, broder Johan? ville du have myrdet mig i smug på dit røverslot? – eller ville du have begravet mig levende i stilhed? – havde du kun viljen – men var du for fej til at fuldføre det? – har du af dum blødagtighed fortrudt det, for at spille den højmodige? vil du hellere åbenlyst myrde mig her med pinagtig stads og artighed og smuk broderlighed? Ha, vidste jeg kun, du var den elendige forræder og hykler, jeg endnu i denne time holder dig for – jeg ville være salig – jeg ville springe og danse mig ihjel – jeg ville se dig i de milde hykler-øjne og le mig til døde. – Se stift på mig, broder Johan! – hvor var du i nat? haha! Christopher er en helgen mod dig – du er en djævel."

Grev Johan var blevet dødbleg; han ravede og sank bevidstløs om i en stol. Marsken ilede ham forfærdet til hjælp; men den syge konge udbrød i en frygtelig latter.

"Ser du, marsk!" råbte han, "ser du! jeg var dog ikke den værste – min milde broder Johan har gjort mig til en helgen. – Kald nu præsten! – Nu har jeg mod! – nu vil jeg skrifte!"

På marskens råb kom grevens husfolk deres herre til hjælp, og der blev stor uro på slottet over grevens pludselige

upasselighed, der dog snart igen var hævet. Kongens sygdom derimod tiltog i en frygtelig grad. Han bortviste med vilde blikke enhver hjælp. Grevens tyske slotskapellan, der straks var kommet for at høre den syges skriftemål, skræmtes bort med et lynende blik, som en forræder.

Da junker Otto om eftermiddagen ankom til Nykøbing slot, tillige med Svend Trøst og Arvid Smålænding, fandt han sin faders tilstand højst betænkelig. Kongens sind syntes nu vel roligere; men det var en iskold, forstenende ro. Han lå på den høje, prægtige tronseng, som en dødning på skue-lejet, med åbne, stive øjne og et bittert udtryk af ligegyldighed og foragt for al trøst og kærlig deltagelse. Den gamle marsk Vendelbo og prins Otto stod hele natten i tavs bekymring ved hans leje, mens vokslysene brændte i de høje kandelabre. Lægerne gik med rystende hoveder fra og til, og forsalen var opfyldt af kongens væbnere og svende, blandt hvilke Svend Trøst og gamle Arvid Smålænding endnu befandt sig. Hen ved morgenstunden havde lægerne opgivet alt håb om kongens liv. Den store sygestue opfyldtes nu med alle stadens danske klerke og en del fremmede ordensbrødre; de fleste var omvankende gråbrødre eller tiggermunke af franciskanerordenen, som først senere fik et kloster i Nykøbing, men nu kun af og til opholdt sig der på deres gudelige vandringer; de var, med en gammel gråbroder i spidsen, draget i procession til slottet med monstransen og den hellige salvekrukke, for at bringe den døende konge kirkens hellige nådegaver og understøtte ham i den sidste kamp med bønner og vigilier.

Da kongen så disse tilberedelser, var det som den forstenede kulde og ligegyldighed forsvandt for en bitter dødsgru. "Mener

du, jeg kan blive salig endnu, munk?" hviskede han til den gamle gråbroder, der nærmede sig ham med monstransen, "eller skal jeg nu æde mig den evige død i hvad du der bringer? Er det ikke nok, man har plaget mig til døde her? vil I nu også slå min sjæl ihjel med eders fromme koglerier?"

Pateren tilhviskede den døende konge nogle indtrængende ord om bod og omvendelse og om at sørge for sin udødelige sjæl og betro den, ved sine synders bekendelse, i den alene saliggørende kirkes hånd. Kongen nikkede, og på paterens vink bortfjernede alle de tilstedeværende sig af sygestuen.

Da man kom tilbage, modtog kongen sakramentet og den sidste olie. Han syntes nogenlunde beroliget.

"Nu er det nok af det slags!" afbrød kongen den vigilie, man atter istemte. "Tak for den sidste trøst i denne verden, munk! og for hvad du har lovet mig i den anden! men holder du ikke ord, skal det ikke gå dig et hår bedre i skærsilden end mig! – Nu bort!"

Den gamle gråbroder og hans ordensbrødre bukkede med ængstelige blikke og bortfjernede sig.

"Se så!" mumlede kongen og vendte blikket mod den gamle marsk, der stod med foldede hænder ved hans hovedgærde. "Nu har jeg vasket mine hænder, som Pilatus. – Nu er jeg ren og retfærdiggjort for alt det forgangne; nu kan jeg jo dø lige så salig, som kong Valdemar den Store og Valdemar Sejer og alle mine store, højsalige forfædre, som man har gjort så meget væsen af. – Den fromme tiggermunk har ret! Alt, hvad der hører denne verden til, er dog tomt og forgængeligt, hvad enten det er ondt eller godt – det rette liv begynder først, når man er død og borte. – Hm! Munken har vejet mine synder på nådens

vejeskål – de var lette som duefjer. Er det dog ikke en herlig indretning med den kirke! Ret betænkt," vedblev han afbrudt med mat stemme, "jeg var vel heller ikke stort værre end alle de andre. – Én mand kan dog aldrig lægge et helt folk øde, når det duer noget. Lad mig nu se, I gør det bedre, når jeg er død! – Tak, du gamle gæk! du holdt dog med mig til det sidste. Og du, min søn!" – her vendte han sig til Otto, som, med tårer i de stille, blå øjne, stod ved dødssengen, – "se dig nu i spejl på din fader! gør et bedre valg, hvis du kan! Kronen og riget er dit, skal det gå til med rette – du er ældst – du er frommest af sind – du har også mest mod, tror jeg; men din broder er snildest – mærk det vel; – han var ingen blødhjertet gæk, som du: han blev ikke hos betlerkongen i nød og trang, for at følge mig til graven. – I verden gælder kløgt og snildhed. – Med retfærd og fromhed kan du gå i kloster! Her trænger man til en tigerkat. Hvad skal en ridderlig drømmer med fromme dueøjne blandt alle de ulve og ræve? – Gør hvad du *vil*! eller hvad du *må*! for med vor vilje er det en jammerlighed; men se til, du kan dø en gang med et mildere ansigt, end din faders! – Tak for din medynk! men plag mig ikke med noget ord mere! – Har munken sagt sandt, dør jeg jo salig –"

Dermed vendte han sig om og talte intet mere. Sønnen vædede hans iskolde hånd med hede tårer og knælede ved hans leje med stille bønner for hans sjæl. Der var dødsstille på Nykøbing slot, og da det ringede til den høje messe, havde kongen opgivet ånden.

Da grev Johan den Milde så sin halvbroders lig, styrtede der en tårestrøm over hans smukke ansigt, og enhver, der så ham ved den ulykkelige konges dødsleje, kunne ikke noksom prise

hans milde deltagelse for en frænde, der dog så lidet havde påskønnet alt, hvad han havde gjort for ham fra hans første tronbestigelse til hans sidste time. Ethvert ufordelagtigt rygte om grevens mulige delagtighed i forræderiet i Sakskøbing og på Ålholm forstummede. Hint formastelige overfald, som nærmest havde fremskyndet kongens død, tilskreves ene de to lollandske herremænd, Henneke Bryde og John Ellemose, der ansås for grev Gerhards hemmelige håndlangere, men dog ikke af grev Johan droges til videre ansvar.

7

Nitten år før sin død havde kong Christopher i et af sine angerfulde sønderknuselses-øjeblikke, da han atter for en kort tid var blevet forligt med sin højmodige broder, skænket en betydelig gave til Sorø kloster, for der at begraves, og for at man der en gang skulle synge vigilier og messer for hans sjæls fred og salighed; der var hans datter Agnes begravet i klosterkirken i 1312 og hans dronning Euphemia for tre år siden; did havde han forrige år ladet sin ældste søns, den allerede hyldede kong Eriks lig henføre; did blev den ulykkelige kong Christophers lig også bragt hen, efter at grev Johan i hele atten døgn havde ladet synge sjælemesser dag og nat over ham på Nykøbing slot.

Den anden august om aftenen silde nærmede jordefærds-toget sig med fakler og højtidelig sørgepomp til Sorø ad Næstved landevej. Foran ligbåren førtes den hest, kongen havde redet i Lo-Hede-slaget ved Dannevirke; den blev nu hist og her af almuen for spot kaldet "Helhesten"; den havde også været såret og haltede nu sin sidste gang til sin døde herres ære. Kongens tomme rustning, der bar kendelige spor af de sværdslag, der tildels var skyld i hans død, bares ligeledes foran kisten på ridderlig vis, så vel som våbenskjoldet med de danske løver og hjerter, der skjultes med sørgeflor. Kisten var tilhyllet med sort klæde; den ledsagedes såvel af almuesmænd som af gejstlige og verdslige herrer i en langt større skare, end folkets almindelige ringeagt for den afdøde konge kunne have ladet formode; men han havde dog en gang haft et stort parti for sig blandt folket. Nu, da han var død, beklagedes han af de fleste,

og hans sidste sørgelige hændelser syntes på en måde at have forsonet det godmodige folk med hans slette og uduelige regering. Synet af den unge, bekymrede prins Otto, der i sin sorte ridderdragt red nærmest ved kisten ved grev Johans side, lod dog til at have mere del i den almindelige opmærksomhed for dette sørgetog end den afdøde konge selv. Hvor toget drog frem, pegede alle på den unge, smukke prins, der, uagtet folkets valgret, dog som den ældste kongesøn næsten ansås som retmæssig arving til kronen. Han bar allerede navn af hertug til Lolland, Sjælland og Estland, men uden at eje stort mere end den hest, han red på. Alles øjne var nu heftet på ham med vemodig deltagelse.

Nærmest ved prinsen og grev Johan red den gamle marsk Vendelbo og ridder Ingvar Hjorth tillige med en betydelig række danske riddere og grev Johans tyske hofmænd. Mellem prinsens væbnere, der næsten alle var unge herremandssønner fra Lolland, tumlede Svend Trøst med vel tilfreds mine sin raske, jyske hingst og havde møje med at holde den i det langsomme jordefærdsskridt. Han var vel ikke formelig trådt i prinsens tjeneste, men havde fået en særdeles forkærlighed for den unge kongesøn. Uden at spørge om det, havde han sluttet sig til prinsens følge fra hin nat, da han havde været så heldig at udrive ham af det brændende sovekammer. Siden faderens død havde prinsen dog ikke talt et ord til Svend Trøst. Hans taknemmelighed mod den dristige væbner kunne dog ikke bringe ham til at glemme hint åbenbare had til den afdøde konge, det unge menneske havde røbet. Synet af den munddjærve væbners muntre ansigt i kongens ligfølge var

prinsen højlig imod og krænkede hans sønlige følelse; men han fandt det utaknemmeligt at lade ham bortvise.

Arvid Smålænding var ikke denne gang Svend Trøsts ledsager. I det øjeblik, kongen var død, var den gamle svensker steget til hest og ilet til Holbæk slot for at bringe enkedronning Merete de sidste trøstelige ord fra hendes broder, som han håbede brevskabet med det kongelige segl indeholdt.

Det blev næsten nat, inden ligtoget nåede Sorø. Så mange af byens og egnens indvånere, som den store klosterkirke kunne rumme, var allerede længe der forsamlet for at bivåne den kirkelige sørgefest; men et langt større antal mennesker af alle stænder opfyldte vejen gennem klosterskoven, hvorfra sørgetoget nu langsomt nærmede sig. En stille sørgmodighed var synlig i de fleste ansigter; dog alle ytringer blandt folket viste, at sorgen mere gjaldt land og rige end den konge, der nu jordedes. Tårer så man ikke i et eneste øje, undtagen i prins Ottos og gamle marsk Vendelboes. Grev Johan den Milde syntes vel af og til heftigt bevæget; men når nogen gav agt på ham, iagttog han med sømmelig ro den sædvanlige milde adfærd, der så vel behagede hans tilhængere. Ved jagtporten til klosterskoven var det ridende sørgefølge steget af hestene for at følge kongeliget til fods. Månen var allerede gået ned og faklerne flammede roligt i den stille høstmåneds nat under de høje, nu mørkegrønne bøge. Svend Trøst havde betroet sin hest til en af prinsens stalddrenge og fulgte toget til fods gennem klosterskoven. Hans stemning var helt forskellig fra de flestes. Han betragtede denne sørgefest som en lønlig glædesfest for Danmark. Det var ham som sørgedragterne i det højtidelige fakkellys, der blandede sig med stjerneglimtene gennem

bøgeløvet, kun var en vemodig, sværmerisk maske, hvorunder et nyt blomstrende folkeliv skjulte sig med en ny, lykkelig tids forhåbninger. Prins Otto var ham helten i den herlige tid, han så i møde: han den ældste, håbefulde kongesøn, måtte nu fra faderens grav, mente han, træde frem som folkets heltemodige befrier fra det fremmede åg og som en ridderlig genopretter af den sunkne trone; under hans banner drømte den dristige væbner allerede om sejr og lykke og udødelig ære; og når kampen var endt, syntes han at se en sejrs- og glædesfest over hele Danmarks rige, hvor atter fakkellys og stjerneglimt mødtes gennem bøgeløvet, men hvor alle sørgekapper blev til glimrende højtidsklæder, mens alle danske fløj hinanden i armene som genfundne søskende, og han selv fløj i armene på den dejlige jomfru Agnete, der havde baldyret turtelduerne på hans hue og skærfet om hans smalle liv; men hun opvoksede nu i klosterskolen til en rig, fornem brudgom blandt landets fjender, mens faderen fulgte den stolte rendsborger-greve og ventede Danmarks frelse af de fremmede.

"Frisk mod, Svend Trøst!" hviskede væbneren til sig selv, "Esbern Snare turde jo bejle til en kongedatter!"

Mens disse tanker fløj den unge, fædrelandssindede drømmer gennem hoved og hjerte, og man just drog forbi det såkaldte Esbern Snares mølledige, havde han nær udbrudt i den lystige kæmpevise om Esbern Snares frieri til kong Valdemars søster, som han altid sang, når han var frejdigst til mode; men i det samme hørte han en højtidelig ligfærds-vigilie med stærke, dybe basstemmer gennemtone det store skovtempel; det var de fromme cistercienserbrødre fra Sorø kloster, som med abbeden i spidsen var draget kongeliget i møde og nu modtog det med

de fromme, dybe salmetoner. Den livslystige yngling blev pludselig grebet af et inderligt vemod; han foldede uvilkårligt sine hænder og tænkte på den døde konge og på al den lykke og herlighed for land og rige, han måske dog også havde drømt om i sin ungdom, inden han blev ærgerrig og fordærvet – og hvorledes nu et forspildt kongelivs skuffede håb ligesom opløstes i den dybe ligsang og i gravklokkeklangen fra klosterkirken, der snart genlød fra alle landsbykirkerne i omegnen. En lønlig selvbebrejdelse blandede sig med ynglingens vemodige forestilling om lykkens og al menneskelig højheds forgængelighed.

"Hm! red jeg dog med bud efter ham?" hviskede han ved sig selv. "Gamle Arvid havde ret! – det er en egen sag med Guds domme!"

Toget havde alt nået klosterkirken, og kongeliget blev båret op gennem den midterste gang til det stærkt oplyste højalter, hvor man standsede, mens klosterbrødrene stillede sig om kisten med deres vokskerter og sang et dæmpet *Miserere Domine* for den døde konges sjæl. Abbeden fremsagde med bævende røst kirkens sædvanlige begravelsesformel og kastede de tre skuffer sand på kistelåget. Derpå tav han længe. Da han endelig opløftede sin røst, kom der intet ord til den døde herres berømmelse over hans læber; men han bad med sandhed og hjertelighed for hans sjæls fred og opfordrede den sørgende kongesøn til ved bøn og kraftig dåd at overvinde sorgen og opfylde fædrelandets stille håb til de store valdemarers ætling. Han pegede til Absalons og Esbern Snares grave og erindrede prinsen og folket om hin tid, da en ædel fyrste og hans tro,

djærve mænd samlede det adsplittede Danmark og med Guds bistand reddede folk og rige fra ødelæggelsen.

Man hævede derpå kisten igen og satte den på dens bestemte plads bag alteret, ved siden af dronning Euphemias og hendes børns gravsteder. Da prins Otto nu så sin faders ligkiste mellem moderens og den lille søsters, lige over for den lidet berømmelige broders gravminde, blev den stille tåre i hans øjne til en strøm; men abbedens ord havde opfyldt hans sjæl med store, kongelige tanker, og idet han nu slog sit øje til jorden, så han, at han stod med foden på den store biskop Absalons gravsten. Han drog foden ærbødigt tilbage og opløftede sine øjne mod krucifikset over hans forældres grave; han knugede de foldede hænder mod sit bryst og bevægede læberne. Svend Trøst, som havde trængt sig frem i kirken gennem sørgeskaren, stod i dette øjeblik tæt ved prinsen bag alter-opsatsen. Han kunne ikke se prinsens ansigt og begejstrede blik; men det var ham som en engel hviskede over Absalons grav: "Fred og forbarmelse med de døde! Jeg lover dig, Herre, at frelse Danmark eller dø under korset for din ære!"

At disse ord ikke kom fra heltegraven, som det lod til, men fra den unge kongesøns læber, troede Svend Trøst sig vis på, og da toget nu drog ud af kirken, lovede han Gud og den hellige jomfru i sit hjerte, at han ikke ville forlade prins Otto før hans fromme løfte ved Absalons grav var opfyldt.

Inden prinsen den følgende morgen havde forladt Sorø kloster, for efter sin nye bestemmelse at drage tilbage til

Sakskøbing, meldte den gamle marsk ham, at væbneren, der havde reddet hans liv hin mordbrandsnat, ønskede at tale med ham.

"Det er mig ukært!" svarede prinsen. "Jeg ser ham nødig – her, hvor jeg endnu ser taget over min faders grav. Sjælemessen hist ovre ved jeg er glædessang i hint unge menneskes øre. Dog – stolt, utaknemmelig skal han ikke kalde mig! – Lad ham komme!"

Marsken gik for at hente Svend Trøst. Prinsen stod i abbedens anseligste værelse, den såkaldte nye bispestue, der sagdes at være på det samme sted, hvor den gamle, berømte bispestue før klosterets brand havde været, og hvor biskop Absalon var død. Den store biskops og feltherres billede hang her i legemsstørrelse over kaminen. Prinsens mørkeblå øjne var med et smukt udtryk af alvor og ro henvendt på dette billede, da Svend Trøst trådte ind til ham i bispestuen, uden straks at bemærkes. Væbneren blev nogle øjeblikke stående ved tærsklen i en beskeden stilling og havde hilst nogle gange, uden at prinsen vendte sig til ham; endelig rømmede han sig lidt utålmodig og gentog sin hilsen. Prinsen vendte nu det alvorlige blik mod ham og nikkede. "Nå! er du der?" sagde han og trådte ham et skridt nærmere med en blanding af velvilje og tilbagetrængt harme i det vemodige åsyn. "Jeg er i din gæld," vedblev han, "jeg ved det; dog hvor stor den gæld er, ved endnu ingen af os. Du har reddet mit liv, unge menneske! Men hvad det er værd, må først tiden lære. Se på denne mand!" – han pegede på biskop Absalons billede, – "havde jeg sådan en mand ved min side, ville jeg vel kunne udrette noget for Danmark, og du havde måske dog reddet et vigtigt liv."

"Det håber jeg; det er jeg glad og stolt over, ædle herre junker!" svarede Svend Trøst, "men jeg kom ikke hid for at erindre Eder om det. I må ikke tro, jeg har fulgt Jer i hælene som en påtrængende kravsmand, for at få den gæld betalt, I taler om. Jeg havde revet jer af ilden, om I havde været min dødsfjende og den ringeste svend – selv kongen ville jeg ikke have ladet brænde –"

"Ja så! det var dog mere, end man kunne have ventet af din godhed for ham!" afbrød prinsen ham med udtryk af vemodig bitterhed i det fine, sværmeriske ansigt: "Til at brændes levende ville du dog ikke have ham fordømt! Har du selv bragt brev og budskab til forræderne fra hans dødsfjender, så har du vel bragt gnisten til den brand, du rev mig ud af, men som var skyld i min ulykkelige faders endeligt"

"Jeg formoder det selv, herre junker! og det fortryder mig nu næsten; dog mest for eders skyld og for det nag, I nu bærer til mig i eders hjerte; men jeg var et blindt redskab i andres hænder. Hvad ondt jeg måske var skyld i, vil jeg gøre godt igen! se, derfor kom jeg hid. Jeg vil gøre Eder et tilbud, herre junker! Byd over min arm og min hest, til I har vundet Danmarks krone! – så kan I dømme mig fra livet, om I vil, for de ord, jeg har sagt mod eders fader, og for det bud, jeg red for hans fjender!"

Prinsen studsede og betragtede væbnerens åbne ansigt med forundring. "Du så mig altså gerne på Danmarks trone?" spurgte han. "Nu vel! Det er jeg født og båret til. Ingen arm og hest vil jeg forsmå, til min og folkets ret er erkendt af vore undertrykkere. Du er min væbner, Svend Trøst! men – du ser mig herefter kun, når jeg lader dig kalde!"

"Jeg vil ikke tjene jer for sold og brød, herre junker! men for æren og af en god vilje!" svarede ynglingen stolt og kæk. "Behager mit ansigt Eder ikke, får jeg finde mig i det; men har I nogen gerning til mig, så sig til! Helst om der er lidt at vove ved, og det kan være landet og jer selv til gavn!"

"Vel! – vil du tjene mig for æren, skal jeg dog betale dig noget af den sold forud!" sagde prinsen med et rask, bestemt blik. "Anser du hertug Ottos tillid for en ære, så lad straks din hest sadle! Med nogle svende af mine lollikker ledsager du mine fortrolige sendebud til min broder og min svoger, markgreven af Brandenborg! Provst Gerlack og kannik Gotfred står i refektoriet og venter på mit bud. På deres heldige rejse beror mit og Danmarks håb; det betror jeg dig nu at bevogte tillige med de to ærværdige herrer. Vær snild og forsigtig! I får lejdebrev fra grev Johan; men falder I grev Gerhard i hænderne, kan det koste jer livet – og mig alt håb om hjælp."

"Det gælder mere end både jer og os, herre junker!" svarede Svend Trøst, "det gælder Danmark, som jeg mærker. I skal se, jeg skønner på den tillid og ære, I viser mig! Har I mere at befale?"

"Nej!" svarede prinsen og rynkede panden, idet atter sjælemessen fra kirken lød stærkt gennem klosterhallen. "Gak til marsken! han giver dig de nærmere forholdsregler. – Rejs med Gud!" tilføjede han mildere, "kom med lykke og godt budskab tilbage!" Med disse ord gav prinsen ham vink til at gå. Svend Trøst nærmede sig dog først med frimodig deltagelse, ligesom for at sige den unge fyrste et par hengivenheds-ord til afsked og måske modtage et venligere farvel, men prinsen

trådte alvorlig tilbage for den vel fortrolige tilnærmelse og gentog vinket tavs, dog ret mildt og roligt.

Svend Trøst tøvede nu ikke længere; han så atter hin værdighed og majestæt i prinsens åsyn som den morgen i Peder Hvitfelds have, da han havde talt de dristige ord til ham om hans fader. "Det ord glemmer han mig dog aldrig!" tænkte han ved sig selv og gik, med en ærbødig hilsen. Inden sjælemessen over den døde konge var sunget til ende i Sorø klosterkirke, sad Svend Trøst til hest i klostergården blandt seks raske, lollandske svende i panser og plade og med to gejstlige herrer imellem dem. De red rask ud af klosterporten og hilste prinsen, der stod med abbeden i det åbne vindue og tilvinkede dem et alvorligt farvel.

Det havde været en lummer dag. Om natten rejste der sig en heftig storm med torden og lynild. Mellem Langeland og Femern drev et skib ind mod den holstenske kyst. Svend Trøst og de to gejstlige herrer stod på dækket. Hvis man ikke ville forgå i rum sø, måtte man søge land her, trods det strenge forbud af marsken. Inden det blev morgen strandede skibet ved Colberger hede. Med stor anstrengelse blev dog mennesker og heste bjergede. Uvejret var forbi. Solen stod op over Colberger hede. Skibet var allerede sunket; men Svend Trøst og hans rejseselskab stod i behold på heden.

"Højst ringe og betænkelige auspicier, ærværdige herre præpositus!" sagde den Ribe kannik og steg dyngvåd til hest. "Gid enden ikke bliver begyndelsen lig!"

Provsten tav med en helt betænkelig mine og lod sig hjælpe op på sin pasgænger, mens søvandet drev af ham.

"Vær ved frisk mod, ærværdige herrer!" sagde Svend Trøst og rystede vandet af sig, som en vildand. "Nu har vi fast grund under hestehoven og i alt fald kun tyskere at slå os igennem. Det er dog altid bedre, end at slås med hav og storm og Vorherres mægtig engle selv – havde jeg nær sagt – den hellige jomfru gøre det godt igen, hvis det var synd!"

"Havde vi den Almægtige mod os, var vor rejse visselig forgæves, unge menneske!" sagde provsten med alvorlig værdighed, "det er ikke ting, man skal spøge med. Næst Gud og den hellige jomfru, takker jeg imidlertid din letsindige raskhed for vor redning, unge galning! havde du ikke sat ærbødigheden til side og trukket mig i land ved de få hår, jeg ikke har opofret min hellige stand, ville jeg nu ikke have kunnet formane dig til en større ærbødighed for kirkens tjenere og deres foresatte for fremtiden."

"Ville I have haft, jeg skulle have ladet Jer drukne, af ærbødighed for jert gyldne nakkehår, fromme herre?" spurgte Svend Trøst med et tilbagetrængt smil.

"Det vel ikke, søn! Men inden du vovede det vanhellige greb, du taler om, burde du have bedet min hellige skytspatron tilgive det usømmelige i det."

"Under den bøn var I druknet som en sæk mel, ærværdige! Det må være en sær skytspatron, I har, skulle han have haft noget imod, at jeg hjalp ham med jer, helst han selv ingen ulejlighed ville gøre sig."

"Ak! det ser ynkeligt ud med fromheden nu om tide hos vor forvildede ungdom, broder canonicus!" sukkede provsten på

latin til sin lærde kollega. "Kan I redde det unge menneskes sjæl, skal det være mig kært; jeg har nu andet at tænke på; får jeg kun ikke en kuldesot på halsen efter dette morgenbad!"

Man red fort over heden, så hastigt som muligt, for at nå den meklenborgske grænse uden at blive standset af holstenerne. De skibbrudne søfolk fra Korsør søgte vej til nærmeste fiskerleje og mumlede betænkeligt om, at det dog aldrig var godt, at have præster om bord i uvejr, når de ikke var så fromme, at de kunne tæmme vejret. De rejsende var ikke langt fra det lybekske distrikts grænse, da de om aftenen så en stor flok holstenske ryttere fare frem mod grænsen ad vejen til Segeberg. "Se!" udbrød Svend Trøst, "det er vist ridder Hartvigs folk."

"Gerhardi blodige håndlanger!" udbrød kannikken forskrækket.

"Sønnemorderen!" mumlede provsten og korsede sig. "Hans folk skåner vist hverken Guds eller junkerens tjenere."

"De har allerede afskåret os vejen til grænsen!" bemærkede Svend Trøst. Man standsede forbavset og holdt råd om, hvad her var at gøre. "Jeg vil med fire raske svende bringe dem på vildspor, mens I andre søger gennest vej over grænsen!" sagde Svend Trøst. Der var ikke lang tid til betænkning. Man lod ham ride forud med de fire svende. De to øvrige blev tilbage hos provsten; men den Ribe kannik red på udkig. Han kom straks efter fast åndeløs tilbage. "Nu af sted, herre provst!" råbte han, "vejen er ryddelig; men den unge vovehals – ham ser vi vist aldrig mere – Vorherre lønne ham for det galskab! Skade vi ikke fik beredt ham bedre til døden! Han passer visselig bedre til denne gale verden, end til nogen anden."

Provsten fulgte nu den Ribe kannik og kom snart vel over grænsen. De fortsatte rejsen ud på natten gennem det lybekske. De standsede ofte og så sig tilbage; men Svend Trøst og hans fire svende så man intet til. I den stille midnat begyndte begge de gejstlige herrer at synge en from, latinsk valfarts-sang med bønner for dem, der omkommer på vejen og bortrykkes i deres synders flor ved en brat og voldsom død; men inden denne sjælemesse for Svend Trøst og hans ledsagere var sunget til ende, hørtes der hestetrampen og munter, verdslig sang bag ved dem. De så sig med glad overraskelse indhentet af Svend Trøst og alle fire lollikker, som man kunne høre hverken savnede liv eller lystigt mod. Lollikkerne fortalte straks i munden på hinanden hvorledes de havde tumlet om med holstenerne næsten lige til Segeberg sø og snart fægtet, snart redet om kap med dem, indtil rytterne på de fede marsklandsheste var blevet kede af legen. Svend Trøsts væbnertrøje var forrevet af en stridskolbe, og den ene baldyrede turteldue på hans stadselige hue hang i en las om hans kind. "Den, der gjorde mig det stykke arbejde, fik det også betalt," sagde han: "Den skabhals lukker næppe mere sine øjne op i denne verden; rådte jeg videre for ham, slap han ikke af skærsilden før huen er hel igen."

"Det er en lykke, du aldrig bliver bisp eller pave, landsmand!" sagde den Ribe kannik: "du ville blive for streng en herre både for levende og døde. Var det ret, at slå et menneske ihjel og ønske hans sjæl ufred derhos for en laset hue?"

"Lad ham have fred da!" svarede væbneren. "Men I ved kun lidt hvad den hue er værd, fromme herre! I ville vist ingen

sjælemesse synge for den fjende, der havde revet jer kirkefane sønder med den hellige jomfrus billede og mærke."

"Da ved jeg dog, du ikke vil sammenligne et ringe, verdsligt klædningsstykke med et helligt palladium, unge menneske!" tog provsten ordet. "Du er sagtens en ung, forelsket gæk og bedriver afguderi i dit hjerte med profane, selvgjorte relikvier fra den kødelige verden."

"Det afguderi tilgiver Vorherre mig nok! Jeg bytter ikke den hue bort for de 11000 jomfruers hellige efterladenskaber til hobe!" vedblev Svend Trøst ivrig: "den jomfru, der baldyrede den, bliver måske også en helgeninde en gang – det dog Gud forbyde, havde jeg nær sagt! Før jeg ser hende igen, må der ske mirakler i Danmark," tilføjede han halv sagte, "dog, havde vi ikke alle det håb, så det galt ud."

Om rejsens hensigt vidste den unge væbner ikke andet, end hvad han af prinsens alvorlige ytringer kunne slutte sig til. De to gejstlige herrer iagttog om alle vigtige ting en hemmelighedsfuld tavshed, og når de talte sammen, var det ofte på latin. Provst Gerlack var i særdeleshed ordknap og tilbageholden; hans myndige mine tilkendegav en selvbehagelig bevidsthed om hans vigtige sendelse og om hans duelighed til et statsklogt foretagende; han syntes undertiden at betragte den unge væbner med et slags mistillid. Den Ribe kannik, Gotfred, var en yngre mand, med et mere livligt og åbent ansigt; han talte gerne med sin unge landsmand om deres kære "Cimberland", og iagttog kun nødig den tilbageholdenhed, provstens statsmandsblik og forsigtige adfærd lod til at påtvinge ham.

Man trængte nu højlig til hvile, og provsten ytrede sig om det, uden nødvendighed på latin, til sin kollega.

"Siden I er så stærk i latinen, vil I da ikke hjælpe mig at udlægge et par latinske og dertil bagvendte ord, ærværdige herre!" sagde Svend Trøst med en halvt skalkagtig, halvt alvorlig mine, "hvad betyder *Dei gratia*?"

"Af Guds nåde," svarede provsten, "så meget latin forstår jo den enfoldigste lægmand."

"Og Domicel. Dan.?" spurgte væbneren videre, "det er sagtens doktorlatin, som der ingen ende er på – betyder det: Danmarks herre? eller den, der kun venter at blive det?"

"Junker Ottos secret!" udbrød provsten forskrækket og fo'r med hånden til sin lomme, "hvad i al verden er dette! Hvor har du læst dets indskrift, unge menneske? Og hvor er secretet selv? – Jeg har det ikke – Gud hjælpe os! Uden det er vor hele rejse forgæves –"

"Havde I så vigtigt et klenodie at fare med, min statskloge herre!" svarede væbneren, "skulle I ikke have rystet det ud med søvandet på Colberger hede. Vil I ærligt sige mig hvad latinen betyder og hvad seglet skal tjene til, så tænker jeg nok, vi skal finde den skat."

"Har du prinsens secret, så kom med det, for Himlens skyld, unge menneske!" sagde provsten og holdt stille med udstrakt hånd. "Giv hid! og dine dårlige spørgsmål skal være dig tilgivet. – Du forstår dig lige så lidt på statskløgten som på latinen, søn! Havde junkeren allerede kaldet sig Danmarks herre eller konge af Guds nåde, ville jeg have forsvaret det; men Domicellus betyder kun junker eller prins, som han jo virkelig er. Hvad han endnu ikke er blevet i den ydre, foranderlige verden, det er han

for resten allerede i sandhed ved Guds nåde, i følge sin høje byrd og stamme, og således burde han måske klogelig nævne sig, hvor det gælder hans og rigets velfærd. Hvor har du secretet?"

"Her, højlærde herre!" svarede Svend Trøst og overrakte provsten et rundt metalsegl. "Jeg ville nødig, det skulle betyde herre, ser I, for havde han, uden lovligt valg og ret hylding, allerede nævnet sig herre i landet, ville jeg fast tro, han var en gæk og storpraler, og skammet mig over de store tanker, jeg har om ham. Sig mig nu også hvad seglet skal bruges til! Han vil dog aldrig lade jer besegle andet i sit navn, end –"

"Lad du ham og os om det, unge menneske!" afbrød provsten ham med en stolt mine og forvarede seglet omhyggeligt. "Hvad forstår den uerfarne ungdom sig på statssager? På de jyske herreborge lærer man nok tidligt at tænke på håndfæstninger og på at være kongers og fyrsters formyndere." Man tav nu med misfornøjede miner på begge sider og søgte et natteherberg, for næste dag at fortsætte den vigtige rejse.

8

Ved floden og søen Ucker, nær ved den brandenborgske grænse, lå staden Prentzlow ret smukt med de mange grønne abildgårde og det markgrevelige slot, der spejlede sig med sine tårne i søen. En af de sidste dage i august drog der igennem fruerlunden ved Prentzlow herreborg et stort, fyrsteligt jagttog, hvori prins Ottos svoger, markgrev Ludvig, selv deltog tillige med hans gæst, den tyske ordens højmester, og en del herrer og riddere fra kejserens hof. Mellem markgreven og den tyske højmester red den unge danske prins Valdemar og tumlede sin jagthest med latter og lystig skæmt. Svend Trøst var med blandt de fyrstelige væbnere. Han havde allerede opholdt sig nogle uger på slottet uden endnu at have set prinsen nær ved eller bemærkes af ham. Det var dog ikke første gang, han så denne junker Ottos yngre broder. Han havde for to år siden set ham flygte fra Lo Hede-slaget ved Dannevirke med sin sårede fader, mens hans ene broder var fangen og den anden lå dødelig såret. Prinsen var den gang en halvvoksen dreng og flygtede næsten med samme letsindige mine, som han nu red på jagt i sin nye, stadselige sørgedragt. I de sidste to år havde han betydelig udviklet sig, men syntes nu her ved sin svogers hof i den mest sorgløse munterhed at bortspøge sin ungdom uden nogen alvorlig tanke. Den unge prins lod kun til at have sans for enhver dags forlystelser, uden at bekymre sig om den dag i morgen eller hvad der ikke lå ham lige for øjnene. At han ikke tog sig faderens død nærmere og så lidet syntes at tænke på den forvirrede og sørgelige tilstand i Danmark, havde givet Svend

Trøst en så afgjort ringeagt for denne unge, danske prins, at han ikke engang havde søgt at blive bemærket af ham eller få lejlighed til at sige ham et ord om hans broders alvorlige og heltemodige tanker. På dette jagttog kom han nu ofte prinsen nær og havde ret lejlighed til at betragte hans væsen og adfærd. "Nej, se! hvor artig og beleven!" hviskede Svend Trøst til en af de lollandske svende, som han på rejsen var blevet fortrolig med. – "Han kommer til at ligne faderen bandsat undtagen i surmuleriet; se om han ikke allerede har den samme listige plirren med det venstre øjenlåg. Nej, da holder jeg på junker Otto: i hans åbne, stille øjne kan man straks se hvad han mener, hvad enten han er vred eller mild. Du kan tro, han har dennes hjerte ti gange, om denne junker også har lidt mere sned i panden."

"Vor egen unge hertug er både from og forstandig," svarede lollikken, "og hjertet sidder ham på det rette sted, det tør jeg sætte min hals på. Han skal mest ligne salig dronningen, der jo var så dejlig; men hvem han så slægter på, vil vi lollikker nu vove liv og blod for ham til det sidste. Så længe Vorherre under junker Otto livet, vil vi ingen anden have til konge i landet."

"Det siger jeg med!" sagde Svend Trøst. "Men hvad hjælp kan han tænke at få her? Hvad mon disse herrer fra kejseren vil? Og den fromme højmester – han lister sig her om, som en kat, og hvisker alle de høje herrer så fortroligt i ørene. Om det så er vor unge prins, har han meget at betro ham. Vore junkere skulle tage sig i agt for deres finter herude. Jeg er bange for, at de indlader sig for meget både med svoger og kejser, men stoler for lidt på landets egne tro mænd."

"Det forstår vor junker vel bedre, end nogen af os!" svarede den lollandske svend med trohjertig tillid. "Men jeg var tilfreds, vi var vel herfra og hos vor unge hertug igen. De storagtige, tyske svende forstår jeg kun halvt; dog så meget har jeg nok mærket: der tro, vi er kommet hid for at købe tysk mod og manddom for danske lande og folk, ligesom det gik til i kong Christophers tid. Det har ret ærgret mig i sjælen, kan I tro."

"Der har vi det!" udbrød Svend Trøst ivrigt, "du skal dog se, det bliver meningen. Havde jeg tænkt på det, inden jeg red til Soer, havde jeg redet en anden vej og givet alle junkere og Christopher-sønner pokker." –

Nu lød jagtråbet, og Svend Trøst glemte for den dag sine patriotiske bekymringer for jagtlysten.

Da man om aftenen red tilbage gennem fruerlunden, var junker Valdemars hest kommet til skade, og han red langsomt efter jagtselskabet for at skåne det smukke dyr. Han kom således til at ride nær ved Svend Trøst, der tillige med de lollandske svende kom bag efter med en del af jagtbyttet. Prinsen hørte dem tale dansk og blev opmærksom. "Ej, ej! min herre broders gesandtfølge!" sagde han på dansk og vendte sig til Svend Trøst. "I har nu fået travlt der hjemme. Når så I min broder sidst?"

"For tre uger siden i Soer, herre junker!" svarede Svend Trøst, "jeg så ham for den store biskop Absalons billede og i alvorlige tanker om Danmarks frelse. Det var dagen efter eders herre faders begravelse og sidste herlighed –"

Prinsens lystige mine forsvandt pludselig; han rynkede panden og betragtede væbneren med et skarpt blik. "Du kommer ikke fra artighedens skole eller fra kejserens hof,

mærker jeg," sagde han med dæmpet heftighed, "var det ikke en skole, jeg selv agter at gennemgå, kunne jeg let have givet dig et jysk studepranger-svar med den vidløse snert," han smældede i det samme med jagtpisken. "Om min faders sidste herlighed spurgte jeg dig ikke; den mærker du vel, jeg gør mig umage for at glemme. Ser jeg dig ikke surt nok, landsmand?" vedblev han i munter tone. "Jeg holder ikke af unyttig sorg, ser du; skulle jeg tænke på alle de ulykker hjemme, fik jeg grå hår før jeg fik skæg. Hvad er dit navn? Jeg har set dig før; hvor var det nu?"

"Jeg ved ikke, om I vil anse det for mere artigt, om jeg erindrer Eder om det, herre junker!" svarede Svend Trøst med et bittert smil. "St. Andreæ dag bliver det to år siden, jeg havde den ære –"

"Rigtigt, at se min barne-ryg, mener du, og på en anden slags jagt end denne," afbrød prinsen ham i let spøgetone. "Det var min første store barnestreg; det er sandt: når drenge vil lege helte, løber det galt af. Du forlanger vel ikke, jeg skulle skamme mig over, at jeg ikke lod mig fange eller slå ihjel den dag med mine ældre brødre? Det kunststykke kan jeg tids nok gøre dem efter. Du var den flinke væbner, der fulgte Sti Andersens banner," vedblev han, "jeg husker dig nok. Hils din herre! Den dag skal jeg måske en gang sige ham tak for."

"Ridder Sti af Bjørnsholm er ikke min herre længere, højbårne junker! Siden han har skiftet farve og er blevet marsk hos den rendsborger greve, har jeg kun redet et ærinde for ham – og det var det sidste –"

"Det er sandt, han har skiftet parti; det må han se til hvor han forsvarer!" sagde prinsen og nikkede, "det kan blive ham en slem sag nok, hvis bladet vender sig. Men I gør ham uret der

hjemme: en snild mand, som Sti Andersen, ved altid hvad han gør. Han vil vide at svare for sig, når tid er."

"Det er vist på den høje tid, enhver dansk nu viser hvem han er og svarer til sit navn!" udbrød Svend Trøst ivrigt. "Følger I nu ikke tilbage med os, herre junker og hjælper eders kække broder at redde land og rige?"

"Hvad anser du mig for?" spurgte prinsen og lo. "Er jeg en eventyrkæmpe med en halv million arme? Nej, vil min broder gøre mirakler, så lad ham prøve sin lykke og være ene om æren! Han er jo ældst og forstandigst; og ham vil I jo have til konge der hjemme. Jeg skal først se mig lidt om i verden og lære noget. Krig og statskunst er jo også ting, som skal læres; men der skal tid til al ting, og der er altid en dag i morgen. Jeg kan tids nok gøre mig til nar og måle mig med den store grev Gerhard –"

"Kalder I ham også den store, herre junker? Det troede jeg han kun var i tyskens mund."

"Er han det ikke i dine jyders mund, vil han nok snart vise jer det både i næse og mund," svarede prinsen og lo. "Men hvad var dit berømmelige navn? Jeg fik det jo ikke at vide."

"Hvad berømmelsen angår, får jeg være af eders mening om dåden – og give tid, herre junker! Mit navn er Svend Trøst."

"Ej, ej! det navn klinger godt nok; men det er sagtens et øgenavn, man har givet dig for spot, efter jer artige skik der hjemme."

"Således lod min fader mig døbe med godt håb," svarede væbneren og blussede, "dog Vorherre ved, jeg har kun liden trøst at fare med endnu. Når jeg fortæller mine landsmænd, hvor let I tager Jer landets store nød og jammer, vil de vist heller ikke vente sig stor trøst af Jer, højbårne junker!"

"Atter jysk artighed!" svarede prinsen med et stolt smil. "Du kunne vel have morskab af at se mig glemme, hvem jeg er, for at bøde på din opdragelse. Du har godt lært at ride, tror jeg; vis mig nu din kunst! Rid i firspring fra mit jagtspyd – og tilbage, hvor du kom fra, i morgen! så vidt jeg ved, er I færdige her. Når vi ses igen en gang, vil vi se, hvem af os to der svarer bedst til sit navn!" Dermed gav prinsen ham et ganske mildt afskedsnik. Svend Trøst hilste ham med lønlig harme, og fo'r ham forbi, som et pludseligt lyn, gennem fruerlunden.

"Hvem har givet Jer den jyske tyrekalv til høvding?" spurgte prinsen og vendte sig til den lollandske svend, der red ham nærmest, den samme, som Svend Trøst plejede at underholde sig med.

"Vor egen hertug, eders herre broder, stolt junker!" svarede lollikken, "og det må vi tilstå: han kunne ingen flinkere høvding have givet os, hvor ung han er; han er, min tro, aldrig rådvild og er lige så lidt bange for at slås, som for at sige sin mening."

"Det er da en Svend *Trøst* både med næb og kløer!" sagde prinsen med et ironisk smil, "men den trøst, I trænger til hjemme, må have hoved til næbbet og andet i kløerne end et stakket sværd."

"Vor rette trøst og håb er ikke hovedløs, herre junker!" svarede lollikken, "og vil, med Guds hjælp, heller ikke savne det rette våben og værge: for næst Vorherre og hellig Knud er eders ædle herre broder nu alle danskes håb og trøst."

"Du er en flink karl. Hvad er dit navn?"

"Knud Laale, højbårne herre! og jeg håber til min gode navnehelgen, at han hverken vil slå hånden af mig eller af land

og folk der hjemme, al den stund han dog står nærmest ved styret hos Vorherre, hvad den sag angår."

"Du er stærk i troen, landsmand! det gør du ret i!" sagde prinsen med samme ironiske smil. "Er I alle af den tro, har det ingen nød med land og rige. Med hellig Knud ved sin højre hånd vil min broder snart få bugt med den kullede greve, som I jo kalder ham."

"Gid det må være hellig Knuds og Vorherres alvor, unge herre!" svarede lollikken, "så fik det, mænd, være det samme, om det ikke også var jeres."

"Nej se!" udbrød prinsen alvorlig og betragtede Knud Laale med opmærksomhed, "vil du forstå dig på, hvad der er mit alvor eller ej? mener du, jeg spøger med St. Knud? holder du mig for en kætter?"

"Vorherre bevare's, unge herre! Men på hellig Knud tror I næppe fuldt så fast som jeg; ellers tænkte I vel ikke nu på at rejse til kejserens gård, i stedet for at komme hjem og hjælpe Jer ærlige broder til regimentet med os andre."

"Men hvad siger du, landsmand! når jeg netop af hellig Knud havde fået en anden bestilling, end hvad du og den næsvise Svend Trøst forlanger af mig? Kan du vide, om landets store skytshelgen ikke har noget i sinde med mig, som hverken du eller de andre gække drømmer om? Se på mig!" tilføjede prinsen med et stolt blik, "kan du ikke se hellig Knuds segl og lønbrev-mærke på min pande? De himmelbreve, der skrives nu om tide, sendes den vej, ser du." Dermed opmuntrede han sin hest og red fort, uden længere at indlade sig med de lollandske svende.

Næste morgen tidlig forlod junker Ottos afsendinger det brandenborgske hof i Prentzlow, for fra nærmeste havn at lade sig indskibe til Sakskøbing. De lollandske svende hørte med deltagelse på Svend Trøst, som nu gav sin harme luft, især over prins Valdemars halvt truende ytring om jagtpisken. "Hm! Tyrannen stikker dog i dem alle!" mumlede han. "Storagtigheden bringer slige herrer altid med sig til verden i en indbildt sejrsskjorte. En rigtig højbåren junker knipser straks jordemoderen på næsen og gramser efter sol og måne i vuggen."

"Hvad er der nu i vejen, landsmand?" spurgte den Ribe kannik, "har man ikke gjort ære nok af dig på slottet?"

"Jeg taler ikke om mig selv, men om vor lattermilde, storagtige junker her ude," svarede væbneren, "dog jeg har uret: jeg var en nar, at jeg ville indlade mig med ham. Hvad var der andet at vente? Træet, der bar os den frugt, blev til en retterpæl for dansk frihed og ære."

"Har prinsen ikke svaret til dine forventninger, søn?" spurgte provst Gerlack i spottende tone, "det er beklageligt for ham, men en lykke for hans fyrstelige herre broder; måske du nu dog ikke vil slå hånden af vor ældste kongesøn, om han end vover at have en anden mening end du i statssager."

"Jeg har til visse fortjent eders spot, ærværdige herre!" svarede Svend Trøst med næsten mismodig bitterhed. "I må sagtens finde det latterligt, at jeg i mit tyvende år bekymrer mig om andet, end heste og hunde, og – inden jeg har fået grå hår i vor elendighed, vover at tænke og tale om ting, som ikke de ærværdigste gråhoveder i landet ved råd for; men I må betænke, herre provst, Ebbe Galt af Nørreris var min morfader, og hans

gæve søn, ridder Niels af Brattingsborg, er min morbroder. Jeg har ikke hørt tale om andet end landets ulykke og håb, fra jeg var nævestor. Jeg har set stærke mester Jacob af Ribe og biskop Svend af Aarhus i panser og plade blandt ridderne på Hald, og jeg har dog selv været med en gang ved Dannevirke, hvor det gjaldt blodige pander for Danmarks frihed og ære –"

"Om den bedrift skulle du aldrig tale, søn!" afbrød provsten ham: "De sidste helte fra Dannevirke står ikke med palmer i hænderne i vore årbøger."

"Så må de, der skriver vore årbøger, nok hente deres visdom og retfærdighed fra arnekrogen, men aldrig selv have set, hvorledes det går til!" svarede Svend Trøst heftigt. "Råder det lykkelige udfald alene for æren og eftermælet, så har I ret, lærde herre! men kan en brav karl falde med ære, så skal I ikke lade hånt om dem, der sidst faldt ved Dannevirke!"

"Dem var du jo ikke iblandt," sagde provsten, "det er ikke dem, der faldt, men dem, der løb, jeg taler om."

"Jeg løb, min Gud og herre, ikke!" svarede væbneren, yderst forbitret, og slog uvilkårligt på sit sværd, "men jeg fulgte min våbenmester, da han bød det, og der var intet mere at gøre. De, der løb og forrådte os, var tyskerne; og har I nu atter fået løfte på en lejehær her ovre fra, kan vi vel snart få skam og spot igen for vor egen dumhed og de fremmede slynglers troløshed."

Provsten tav og bed læberne sammen.

"Tal ikke i så hidsig og overmodig en tone, min unge landsmand!" sagde den Ribe kannik, "og glem aldrig, hvem du taler til! Min ærværdige herre broder og præpositus skylder jo ikke dig regnskab for, hvad han i sin høje herres navn kan have foretaget sig eller ikke. Vær ikke heller ubillig mod vore tapre,

tyske venner! Deres mod og manddom er berømt over al verden; det var jo dem, der fordum betvang de stolte, romerske legioner og befriede både Germanien og Skandinavien for det romerske jernspir."

"Tyskernes tapperhed har jeg al agt for, når de er hjemme; men med deres købte slagterbander skal ingen tænke på at frelse Danmark! Det er kun at købe os skændsel og ulykke for folkets marv og blod, helst når øer og lande skal pantsættes for det eller tro undersåtter sælges som fæ."

"Hvem har nødt vore fyrster til at søge fremmed hjælp, uden vort selvrådige ridderskab, der både vil være kongens og folkets herrer?" udbrød provsten ivrigt. "Har ridderne på Hald og Bjørnsholm lært dig slig tale, dumdristige menneske! så bed dem nu vogte sig! og vogt dig selv! for det lover jeg dig: hvert ord, du siger mig herefter i den tone, skal jeg forebringe vor tilkommende landsherre, at han kan vide, hvad det er for et menneske, han har skænket sin tillid og nåde."

"Meld ham ikke blot, hvad jeg siger herefter, men hvert ord, jeg allerede har sagt!" svarede væbneren stolt, "jeg skal gerne gentage det i hans åbne øjne, og vover han at krumme et hår på mig for det, opsiger jeg ham huldskab og troskab og erklærer ham for en ussel, lavhjertet sjæl, der ikke kan tåle at høre sandhed."

"Men den erklæring kan koste din hals, som majestætsforbrydelse, unge vovehals! ved du det?" ivrede provsten.

"Ikke endnu!" svarede væbneren trodsigt. "Den, der skal dømme mig for majestætsforbrydelse, må først være majestæt, og selv da gælder der lov for os begge. Eders junker har ikke

endnu et ord at sige i Danmark med rette; ville han, uden lov og ret, true mig med dødsdom, var han en lovløs voldsmand, som jeg har våben og værge imod, som mod enhver anden. Se! det må I også gerne fortælle junkeren, om I lyster."

Provsten blegnede og tav.

"Tys, tys, unge landsmand! du løber dig en staver i livet!" hviskede kannikken. "Jeg råder dig: følg os nu ikke til Sakskøbing! det går aldrig godt."

"Vær I kun rolig!" svarede Svend Trøst halvt sagte. "Jeg tror, jeg kender junkeren bedre. Jeg har ikke sagt andet, end hvad jeg vil svare for efter kong Valdemars lov eller – om man hellere vil det – med lanse og sværd mod enhver ridder eller væbner, man vil sende mig."

Efter denne alvorlige tvist talte provsten intet ord mere til Svend Trøst på den hele rejse; men man så på hans forbitrede miner, at han ville holde ord og intet fordølge for prinsen af, hvad der kunne sætte den dristige væbner i skygge.

9

I Sakskøbing så der nu helt krigersk ud. Junker Otto opholdt sig i helligånds-brødrenes store gildeshus, der på det prægtigste var indrettet til hans hofhold. Den lille, fredelige stad syntes forvandlet til en fæstning, og hele omegnen til en lejr. Enhver godsejer og fri bonde i Lolland, der ikke ville anses for en forræder og deltager i hint natlige overfald på den afdøde konge, havde rustet sig og sine folk, for at danne en livvagt om den unge prins, der atter havde betroet sig til lollikkernes troskab. Prinsens tillid til dem, selv efter hint skammelige overfald, havde vakt en almindelig begejstring hos øboerne, og de kappedes om at våge over hans liv og sikkerhed med den største anstrengelse. Inden få dage havde han set sig omringet af en liden krigshær, hvis styrke daglig forøgedes, og som bestod af lutter frivillige, der selv sørgede for deres fornødenheder og hele udrustning både med våben og heste. De havde aflagt prinsen ed, som hans tro mænd, og blev daglig af marsken eller af prinsen selv øvet i våbenkunst og al krigsfærdighed. De tyske besætninger på Ålholm og de andre herreborge, grev Johan havde inde, befæstede sig omhyggeligt mod de urolige øboer og vovede sig ikke uden for de faste borge.

Det var en eftermiddag, hen ved solens nedgang, da Svend Trøst med sit rejseselskab steg i land ved Oureby og red gennem den store lejr uden for byen, til Sakskøbing. Provsten nikkede med en triumferende mine, da han så de mange våben glinse i aftensolen.

"Følg mit råd, landsmand!" hviskede kannik Gotfred Svend Trøst i øret, "vend om her! ty til din morbroder eller ridder Bugge på Hald! her går det dig aldrig godt, med mindre du falder til føje straks og beder om godt vejr i tide!"

"Så måtte jeg være et fejt æsel!" svarede væbneren.

"Du vil fortryde det i morgen!" hviskede kannikken, "jeg kender min højtærede foresatte; han formår meget hos vort nådige herskab."

"Er junkeren ikke en anderledes karl og ved selv at skelne ret fra uret, så er det godt, man får det at vide, inden det er bag efter. Hvad vil man gøre mig? Jeg er fri og min egen herre."

"Det vil du få at se, unge, frisindede menneske!" hviskede kannikken med bekymret mine. "Det gør mig ondt for dig, både på landsmandskabets vegne og for din brave morbroders skyld og fordi du hjalp os flinkt både til lands og vands; men du flyver, Gud hjælpe mig, som en flue i lyset! – Ak ja, ungdom og visdom rider dog aldrig på én saddel."

Man red allerede ind i staden og holdt snart i gården ved det store gildeshus, hvor de gejstlige herrer straks blev indladt til en hemmelig samtale med prinsen.

Svend Trøst sad om aftenen ved drikkebordet i væbnernes stue og førte højrøstet ordet blandt de unge krigsmænd om, hvad han troede junkeren havde i sinde, og hvor galt det var at søge hjælp hos de fremmede. I det samme trådte der en kammersvend ind og bad ham, i junkerens navn, uopholdelig at følge med.

"Hvorhen?" spurgte Svend Trøst, "det vil jeg dog først vide!"

"Til junkeren og hans råd her i gildeshallen."

"Ja så! har han et råd? det vil jeg nok se hvad duer til!" mumlede Svend Trøst og fulgte kammersvenden. Ikke uden en hemmelig uro betrådte han tærsklen til den høje gildessal; her så han prinsen stå, omringet af en hel del riddere og herrer, hvoriblandt han kendte marsken og ridder Ingvar Hjorth, så vel som begge de gejstlige herrer. Provst Gerlacks triumferende mine spåede intet godt. Så vel kannik Gotfred som den gamle marsk Vendelbo syntes at betragte den unge fusentast med deltagende bekymring. Deres tvivlsomme blikke til prinsen tilkendegav, at her måtte være forefaldet noget, som de intet glædeligt udfald ventede af. I prinsens alvorlige åsyn var en dæmpet lidenskabelighed synlig. Da væbneren trådte over tærsklen, vendte den unge fyrste sig hastigt mod ham med et skarpt, prøvende blik, men tav nogle øjeblikke; derpå sagde han rolig og bestemt: "Jeg har kaldet dig hid, min frivillige væbner! for i mine tro mænds påsyn at takke dig for den raskhed og iver, hvormed du for nogle uger siden har reddet mig fra at indebrændes og nu har ledsaget mine udsendinge på en lige så farlig som vigtig rejse. Jeg forbeholder mig en gang at vise dig min fulde erkendtlighed. Modtag nu, til pant på den, dette hæderssværd, som jeg selv hidtil har båret! en Herrens tjener har en gang indviet det til fædrelandets frelse og det retmæssige kongehuses forsvar." Dermed overrakte han den forbavsede væbner sit eget prægtige slagsværd med det gyldne hæfte. Svend Trøst syntes, heftig bevæget, at ville udbryde i en varm hengivenhedsytring. "Men," afbrød prinsen ham alvorlig og næsten mørk, "fra denne time må vi skilles ad; inden midnat forlader du Sakskøbing og min lejr! Jeg ønsker ingen sjæl i min tjeneste, selv ikke den bedste, som har røbet mistillid til min

retsindighed og gode vilje, og som har vist sig hadelig sindet mod min ulykkelige fader." Derpå vendte han sig bort og forlod salen.

Svend Trøst stod et øjeblik, som slået med lamhed, med prinsens hædersgave i hånden og klangen af hans mandige afskedsord i sjæl og øre. Han var blevet rød og bleg næsten i samme øjeblik. De forskelligste følelser syntes at kæmpe i hans sjæl; han tabte sværdet af hånden og gjorde en bevægelse, som han ville bortstøde det med foden; men da så han den gamle marsk Vendelbo, der stod med tårer i øjnene og betragtede ham med et halvt velvilligt, halvt bebrejdende blik, og han rev sværdet hastigt op fra gulvet, trykkede det gyldne hæfte til sine læber og fo'r ud af døren, idet en tårestrøm udstyrtede over hans brændende kinder. Uden at se til højre eller venstre, gik han, som en drømmende, til stalden, hvor han allerede fandt sin hest opsadlet; den bar en ganske ny sadel med glinsende sølvbeslag. Staldkarlen, der bragte ham den, var gamle Arvid Smålænding.

"Du her?" udbrød Svend Trøst forundret og fattede sig, "og hvad skal dette betyde? hvor er min egen sadel?"

"Den gamle hænger der på knagen," svarede Arvid, "men vor nådige herre har befalet mig at medgive Eder denne tilligemed skindpungen, der hænger med eders rejsepenge. I er allerede i stor gunst hos eders unge fyrste, mærker jeg nok, og det glæder mig."

"Ja, det må du vel sige, gamle!" svarede Svend Trøst og kastede skindpungen, der hang ved sadelknappen hen på staldgulvet. "Hans gunst har jeg ikke bejlet til; men den har rigtig nok overrasket mig og næsten gjort mig til nar. Jeg var

nær ved at ride flæbende herfra med prinsens hæderssværd og fuld tjenersold desuden. Nå ja, det sværd skal dog følge mig til min grav; men sold og penge modtager jeg ikke!" Derpå trak han selv hesten ud af stalden. "Farvel, gamle Arvid!" vedblev han atter noget bevæget, og rakte den gamle sin hånd, idet han svang sig i stigbøjlen. "Din frue er sagtens gået i kloster, siden jeg ser dig her. Men bringer du kun død og ulykker med dig, så jeg dig dog hellere i den kullede greves forgård, end hos junker Otto."

"Det var fordom og overtro i min gamle, enfoldige hjerne, har min skriftefader sagt mig," svarede den gamle, "og jeg vil tro ham; min stille Magnus Birgersøns lignelse må jeg nu følge til min død, ser I, og kan jeg ikke holde sorg og ulykke fra hans tærskel, som vel kan være, så skal dog derfor ikke gammeldags troskab og kærlighed lukkes ude. Men hvor vil I hen, unge herre? hvi foragter I vort ædle herskabs nåde og den fyrstelige gave?"

"Al herskabsnåde er mig forhadt!" svarede væbneren. "Lad junkeren skaffe os frihed og ret her i landet, om han kan! Nåde kan han selv behøve; men den kan enhver fribåren sjæl kun modtage af Vorherre. Klingende betaling for min ringe fyrstetjeneste vil jeg ikke tynge min hest med. Du har just ikke nødig at sige ham det med de ord! han har ment det godt; jeg vil ikke krænke ham. Sig, jeg var forsynet – eller hvad du vil, og med sømmelig tak! Du bliver altså hos ham – godt! Våg kun så tro og kærlig over hans liv, som han var din stille, halshuggede kongesøn! – Hvo kan vide, om han slipper bedre fra det? Mig har han gjort ære af og – jaget på porten, ser du; jeg må nu ikke ofre liv og blod for ham eller fægte for kronen og landets ære

under hans stille, vakre øjne – det havde jeg dog lovet den hellige jomfru i mit hjerte. Farvel! Gud være med os alle!" Svend Trøst sporede sin hest og fo'r ud af gildesgården i Sakskøbing og gennem byens østlige port hen ad vejen til Guldborg sund.

Hvor den fra Sakskøbing-hoffet forviste væbner kom frem, hørte han kun tale om junker Otto og hvad man troede land og folk kunne vente sig af ham og hans udrustninger i Lolland. I Sjælland ville man allerede vide for vist, at prinsen havde sluttet et hemmeligt forbund med sin svoger, markgreven af Brandenborg, og den tyske kejser, hvorved han, uden stændernes vidende og samtykke og følgelig aldeles lovløst og ugyldigt, skulle have afstået kronens herredømme over Estland til sin svoger, tildels som erstatning for søsterens tilbagestående brudeskat, mod løfte om våbenhjælp fra Tyskland mod grev Gerhard. Nogle ville endog påstå, han havde givet sin svoger et fjernt håb om, at den danske krone en gang, efter hans og broderens død, kunne gå over til det markgrevelige hus; dog dette klang alt for urimeligt til at nogen ville tro det. I Jylland påstod man derimod, at junkeren stod i underhandling både med grev Gerhard og grev Johan og nok havde i sinde at dele riget med dem begge. Hvor disse rygter hørtes og troedes, forsvandt det håb, man havde gjort sig om junker Otto. Af hans yngre broder ventede man endnu mindre: hans letsindighed og ligegyldighed var bekendt; hint lovløse forbund var også sket med hans samtykke, hed det, og man hørte ofte den påstand, at man nu hellere måtte være uden

konge, end vælge sig en ny Christopher blandt hans sønner, der allerede forud solgte kronens rettigheder, for at vinde den med fremmed overmagt.

Hvor rygterne kom fra om hint hemmelige forbund, kunne Svend Trøst ikke forklare sig, og han havde dog selv overalt bidraget til deres udbredelse ved åbenmundet at ytre sine formodninger om de planer og foretagender, han havde fået nys om. Selv havde han dog ikke så ringe tanker om junker Otto, og han tog nu ofte hans forsvar mod ubillig dadel. De træk af højhed, ædelmodighed og smukt sind hos den unge prins, som han selv havde været vidne til, kunne han hverken miskende eller glemme, og kongesønnen, hvis sværd han bar, blev dog endnu bestandig helten i hans ungdommelige drømme om en lykkeligere fremtid for Danmark.

I de sidste to måneder var den unge, dådbegærlige væbner ligesom blevet borthvirvlet af begivenhedernes strøm og ført ind i et liv og en verden, der tildels havde været ham fremmed. Den delagtighed i det offentlige liv og i verdens store begivenheder, han ofte i sin barndom havde drømt om i sin morbroders hus, når talen var om den danske krønike og de gamle dages store bedrifter – denne udgydelse af et enkelt menneskes livsstrøm i et stort bevæget folkelivs ocean – denne udvidelse af den stille, indskrænkede kammerat-kreds til en stor tumleplads for et folks forenede eller stridende kræfter – om alt dette havde han vel for to år siden fået en levende forestilling ved at bivåne et felttog og et slag, som, selv med sit ulykkelige udfald, var ham den største og mærkeligste begivenhed, han kendte; men nu havde han set folkets nød og trængsel; han havde stået ved den elendigste konges dødsseng

og grav, og han havde fået en forestilling om livets alvor, som på hans enlige rejse mere og mere trængte ind i hans sind og bragte ham til at prøve og mønstre sit eget liv og forhold. "Gavflab! Fusentast!" udbrød han nogle gange højt, "rigtigt!" Det var som disse ord i Sti Andersens tvetydige lønbrev bestandig klang ham i øret, dog ikke med Sti Andersens, men med hin rævejægers skurrende og hånlige røst. Han havde fået et lidenskabeligt had til dette menneske, der almindeligt ansås for hovedmanden for mytteriet i Sakskøbing, og blodet fo'r Svend Trøst, som en ung tyr, til hovedet, hver gang han så en rød kjortel. – "Han har ret! Han skal hænges!" vedblev han, "en gavflab, en fusentast er jeg – en utålelig nar, som ingen kan fordrage: jeg dømmer og snakker med om alt – og forstår endnu intet. Anderledes må det blive her i landet – det er vist og sandt! Men vi må selv blive anderledes – jeg med! Hvad nytter det, vi skriger os hæse på vore borge mod konger og fyrster, når vi selv er halunker? Var junkerne også engle, hvad hjalp det, når hver hånd og finger i landet nu vil råde sig selv og være hoved?"

– Under denne hjerteudgydelse red han en smuk september aften langsomt over en hede, ikke langt fra Limfjorden, og nærmede sig Sti Andersens faste borg, Bjørnsholm. Der havde han tilbragt syv år af sin sorgløse ungdom, og did drog hans hjerte ham nu mægtigt tilbage. Han ville ikke længere tjene Sti Andersen; det var afgjort. Men han ville dog sige ham det selv – og se ham og måske hans skønne, halvvoksne datter endnu en gang. At besøget mere gjaldt datteren end faderen, som undertiden tog hende hjem fra klosterskolen, var han sig dog nok lønligt bevidst; for han tog ofte sin hue af under vejs og

betragtede den sønderrevne turteldue, der kun slet var sammensyet, og som syntes ham et uheldigt forvarsel. Jo nærmere han kom Bjørnsholm, jo langsommere red han og jo betænkeligere blev han til mode. Det var ham som den ædle prins Ottos sværd ved hans side klang forståeligt og bebrejdede ham, at han nu dog vendte tilbage til fædrelandsforræderen, til grev Gerhards marsk og ven, ligesom for at bringe hilsen og gensvar fra mordbrænderne, han havde bragt lønbrev til. Som han sad i disse tanker og atter havde taget sin hue i hånden, for at lade turtelduerne og de kærlige barndomsminder overvinde hans betænkeligheder, så han to ryttere komme ham i møde på hedevejen fra Bjørnsholm. Solen dalede ildrød bag ved dem over Limfjorden og den brune hede; deres ansigter var i skygge; men den ene, så han, var en lang mand i en rødbrun kjortel.

"Rævejægeren!" udbrød Svend Trøst og holdt hånden over øjnene mod solglansen. "Rigtigt! den lange køter! – og fra Bjørnsholm? – har han nu der hentet tak og løn for skurkestregen?"

Uden noget øjebliks betænkning drog han første gang for alvor prins Ottos sværd og glædede sig til at indvie det med den niddings blod, det syntes at tørste efter.

"Træk fra læderet, Henneke Bryde!" råbte han højt, "forsvar dit liv, elendige mordbrænder! Det er junker Ottos sværd, der nu vil drikke dit lumpne hjerteblod."

"Ho, ho! Sti Andersens brevdrager!" udbrød den lange rødkjortel med en hånlig latter, mens han ligegyldig rev sit sværd fra bæltet og satte sig i forsvarsstilling. "Har du vendt kappen efter den nye hofvind, gavflab! og fået et junker-sværd at gøre spræl med? Hold inde, du gæk! følg os tilbage til

Bjørnsholm! Du kan vidne, du har bragt os brev og budskab om vor handel med greven; nu går de fra det, de store slyngler, og viser os til Helved efter tak og løn. Vil du være vort vidne, skal vi dele lønnen, som æren!"

Den lange rævejæger fik ikke tid til flere forslag. Prinsens gyldne sværd i den raske væbnerhånd surrede allerede om hans øren og bibragte ham straks en flænge over det halve ansigt.

"Død og helvede!" skreg han og svimlede på sadlen, "djævelskunster, John! – et forkoglet våben! – stik ham ned, feje John! – er det kammeratskab!"

Det lykkedes ham at bibringe Svend Trøst et sår; men han modtog selv endnu et langt farligere og tumlede af sadlen; dog næsten i samme øjeblik følte Svend Trøst sig lumskelig angrebet bag fra med et smerteligt stik i ryggen.

"Feje nidding! fægter du på stimandsvis!" skreg han og vendte sig mod den anden jægerklædte herre; men det sortnede for hans øjne, og han styrtede bevidstløs af sadlen i den høje lyng med issen mod en kampesten.

Da Svend Trøst opslog sine øjne, lå han ikke længere på lyngheden, men i en stor seng og kunne ikke røre sig for den svære forbinding. Han følte sit hoved tungt som en sten, og alt løb rundt med ham. Stedet syntes ham bekendt. Han var på Bjørnsholm. Den mægtige borgherre, Sti Andersen selv, stod midt i den hvælvede stenstue og uddelte befalinger til sine husfolk. Lige over for væbnerens leje stod en seng, hvori der også lå en syg og våndede sig; på stemmen og de vilde eder troede Svend Trøst at kende sin forhadte modstander, rævejægeren. Den høje borgherre vendte sig mod Svend Trøsts

leje og nikkede med et listigt smil i det lange, spidse ansigt, dog uden at træde ham et skridt nærmere.

"Det tænkte jeg nok, galning! du dør ikke denne gang!" sagde han. "Ukrudt forgår ej så let. – Ham der henne har du givet sin rest; det var til pas! Han er et æsel og en dum hund desuden; det er utilgiveligt. Du er dog kun en af delene."

Derpå forlod han sygestuen, hvoraf han straks havde bortvist de deltagende husfolk. Der blev kun en lægekyndig klerk tilbage; det var huskapellanen på borgen. Han gik med listende katteskridt fra den ene seng til den anden og formanede de syge til omvendelse og sjælegaver til kirken inden nådens frist var ude.

Svend Trøst troede blandt dem, der var til stede, da han slog øjnene op, at have bemærket en fin, kvindelig skikkelse, men som han kun havde set fra ryggen, og han håbede i sit stille sind, at det havde været den dejlige jomfru Agnete, som for hans skyld var sendt i klosterskolen for to år siden. Herom lå han længe og talte forvirret, halvt drømmende, mens alle hans erindringer og forhåbninger svømmede i en række af tågebilleder for hans indre øje. I disse drømmerier blev han ofte forstyrret af den sårede rævejægers eder og trusler med de idelige udråb: "Min løn! – giv mig min løn!"

"Gå i Eder selv, hr. Henneke! Fortryd eders tåbelighed og skammelige forbrydelse!" sagde den gejstlige, "kræv aldrig tak og løn for eders misgerninger, hverken her eller hisset! – I hører jo, det aldrig har været min fromme herres eller grevens mening. Med eders liv er det snart ude, hr. Henneke! – I lever ikke denne nat til ende; måske kunne eders sjæl endnu dog reddes på en måde –"

"Du redder ingen sjæl, klerk! du har skrevet dig løgnens oldefader i vold!" råbte rævejægeren: "Jeg kendte din ravneklo så godt som dine hule herrers mening. – Min løn! min løn! I sataner! eller –" Han tav truende og skar tænder.

"Bryd dig ikke om den gale, forstokkede synder, unge menneske!" sagde klerken i ligegyldig tone til Svend Trøst, "døden spiller ham om læberne, og han taler som en besat dåre, der endnu havde et helt liv til ukristelig hævn og slette gerninger."

Synet af Sti Andersens listige huskapellan og skriver var Svend Trøst lige så modbydeligt, som den sårede mordbrænders nærværelse, og han lå her den hele nat i den mest pinefulde stilling, uden at lukke et øje, mens han ikke hørte andet end rævejægerens rasende råb på sin løn og sin hævn og klerkens kolde opfordring til bod og omvendelse. Hen imod morgenstunden blev der stille i sygestuen. Klerken var faldet i søvn i sin store lænestol. En lampe brændte døsigt på bordet for ham mellem en bønnebog og nogle forbindingsredskaber. Den halvdøde rævejæger syntes udmattet og nær ved at opgive ånden. Svend Trøst lå stille med åbne øjne uden at røre sig og gav nøje agt på den gruelige stuekammerats bevægelser. Nu så han med forfærdelse, at det blodige menneske rejste sig halvt op i sengen og udstrakte sin lange arm efter lampen. Øjnene stod stive i hovedet på ham og så ud som halvbrustne.

"Se så!" mumlede han og greb lampen, "frisk mod, feje John! nu sover kongen og junkeren – nu ryger vi ræven ud – for bælgen får vi borg og fæste – nu tænder jeg halmen og spånerne!"

Dermed holdt han lampen til de lange senge-sparlagen, som øjeblikkeligt opblussede i en høj flamme. Med et rasende skrig styrtede han selv ud af sin brændende seng og tumlede, som død, om på gulvet, mens ilden udbredte sig over hele stuen. Svend Trøst kunne ikke røre sig af stedet; men han samlede alle sine kræfter til et gennemtrængende brandråb. Klerken vågnede og fo'r forfærdet ud af den brændende sygestue. Svend Trøst så kun flammer og røg om sig og anstrengte sig forgæves for at rejse sig helt op. "Min løn! Min løn!" hørte han endnu rævejægeren stønne med rallende røst tæt ved sig, og han sank selv, halvt kvalt af røgen, tilbage. Dog nu følte han sig grebet af et par stærke arme og båret ud i det fri. Om sit hoved fornam han et par små, varme hænder, og da han atter befandt sig i en hvilende stilling, syntes han i sin halve bevidstløshed at fornemme en fortryllende berørelse på sin pande, ligesom af en usynlig engels ånde. Ved denne fornemmelse forsvandt alle urolige tanker og skrækbilleder i hans sjæl.

"Agnete!" hviskede han, "lille, kærlige skytsengel! har du bragt mig i det salige paradis?"

Han kunne i sin mathed ikke åbne øjnene, og hans sans og samling syntes aldeles forvirret; men han drømte fort om paradisets saligheder, mens man slukkede ilden på borgen og i morgenstunden, uden klokkeklang og stor ceremoni, begravede Henneke Brydes forbrændte lig på kirkegården ved Bjørnsholms borgkapel.

10

Svend Trøsts sindsforvirrelse var langvarig; man troede den forårsaget ved et stød i hovedet. Hin drøm om en lyksalighed, som den sårede væbner selv udmalede sig efter sit hjertes lønligste ønsker, blev ham nu til en hel verden, hvor jomfru Agnetes billede blandede sig mellem tusinde vidunderlige eventyr og med de dristigste tankeoptrin af et ædelt og dådrigt liv for fædrelandets frelse og lykke. En sådan drømmetilstand blev i lang tid hans eneste liv og glæde, mens hele den virkelige verden, tilligemed alle smerter og sorger, var forsvundet for hans slumrende sanser.

Da han første gang igen med fuld bevidsthed trådte ud af den kvalme sygestue og indåndede den friske luft, havde han bortdrømt en hel vinter og sommer. Det var atter efterår og bladene gulnede på de få løvtræer i Bjørnsholms fruerlund, ligesom da han sidst så hen over heden mod Limfjorden og den gamle borg; men der var nu øde og tomt. Den mægtige borgherre var fraværende. Gårdsfogden og nogle huskarle var kun tilbage til borgens bevogtning tilligemed huskapellanen og et par gamle tjenestetyende. I sin lange drømmenat havde Svend Trøst dog nogle gange troet at høre Sti Andersens røst; men langt oftere syntes han at have haft hemmelighedsfulde besøg af hin skytsengel, der åndede ham så kærligt på panden. Undertiden havde han hørt dejlige toner, tildels af bekendte folkesange fra hans barndom, og altid med Agnetes fortryllende stemme. Hun var den første, han nu spurgte om. Hun var i klosterskolen endnu, som sædvanlig, hed det. Han spurgte om

junker Otto og hvad han foretog sig til landets redning. Man svarede med skuldertræk og bad ham ikke bryde sig med det: alt var ved det gamle, og man ventede lige så lidt frelse af junker Otto som af nogen anden. Nu fik han først ret at vide, hvor lang tid han havde været syg, og det forekom ham, efter hvad han hørte, som hele Danmark med ham havde ligget såret og i dødsdvale. Snart følte han sig dog fuldkommen helbredet. Sundhedsrødmen kom tilbage på hans kinder; der kom orden og klarhed i hans tanker og forestillinger, og han kunne tumle sin hest rask og livligt som tilforn. Han ilede med at forlade det øde Bjørnsholm, for at opsøge de frænder og venner, der endnu ikke havde opgivet håbet om frihed og planerne til fædrelandets redning.

Ligesom han en morgen tidlig med denne beslutning stod rejseklædt i stalden og allerede havde sadlet og oppakket sin hest, trådte den høje Sti Andersen i ridderlig rejsedragt frem for ham i stalddøren. Den mægtige borgherre var kommet hjem om natten og ville endnu samme morgen forlade borgen igen. "Hvorhen så tidligt, Svend Trøst?" spurgte han med streng røst og fremstak det lange, spidse ansigt af hjelmhuen, "er du nu kommet til forstand og kræfter igen, for at gøre gale streger på ny?"

"Ak! er I der endelig, herre!" udbrød væbneren og ilede imod ham, men veg tilbage for hans strenge blik. "I er vred på mig; men I vil blive det endnu mere, når jeg siger Eder, hvad jeg længe har været hindret i –"

"Det kan nok være. – Hvad er det?"

"Jeg skylder Eder stor tak, strenge herre Sti! for den omhu, hvormed I har ladet mig pleje," vedblev Svend Trøst, "så vel som

for alt, hvad I har lært mig i den ædle våbenkunst og al ridderlig færd; men da jeg kom til hin ulykke her ved fruerlunden, var jeg kun på vej til Bjørnsholm for at sige Jer tak for alt godt og lade Eder vide, at jeg ikke længere ville tjene Eder som væbner."

"Hvad, dreng?" udbrød borgherren barsk og stampede, "dog, det er sandt!" vedblev han mildere, "dreng er du ikke længere; jeg kan slå dig til ridder hvad time, jeg vil – men så måtte du have fortjent det, og ved andet end fusentasterier og patriotiske dumheder. – Hvad er nu det for griller? hvorfor vil du ikke tjene mig længere? – har din morbroder gjort dig ud til bens? – eller denne drømmekonge af junker? Nu behøver jeg dig just – og nu vil du svigte, slubbert!"

"I er jo grev Gerhards marsk endnu," svarede Svend Trøst, "og I må sige hvad I vil, herre! Den rendsborger greve er og bliver Danmarks tyran og dødsfjende. – Så længe der er en dansk blodsdråbe i mit hjerte, forråder jeg ikke mit fædreland, kunne jeg derved end blive lige så stor og mægtig en ridder, som I selv."

"Dum snak, knægt! hvad forstår du dig på landets og rigets velfærd? Lad du mig om det! Mig kan du følge sikker; jeg har altid vidst hvad jeg gjorde."

"Jeg ved nu også hvad jeg vil gøre herefter, strenge hr. marsk! Jeg vil ikke længere adlyde nogen herre i blinde, om han så var kejser. Det sidste ærinde, jeg red i eders tjeneste, vil jeg fortryde så længe jeg lever; det var hverken ædelt eller ridderligt! Det har I selv erkendt ved at gå fra det og vise forræderne til Helvede efter tak dg løn."

"Død og ulykke! den handel var grevens – i den sag var jeg kun hans marsk – hvad kommer det mig ved – som menneske,

som fri mand?"

"Jeg vil sige Jer rent ud hvad jeg har for, herre!" tog Svend Trøst atter ordet, "jeg slutter mig nu til min ærlige morbroder eller ridder Bugge på Hald eller hvem der kan og vil gøre noget for at befri landet fra de tyske."

"Gak ind og læg dig, Svend Trøst! Du er fra forstanden endnu. Hvad drømmer du om, galning! Tror du, jeg havde forladt den usle Christopher og hans sønner, hvis der var noget håb om landets redning fra den kant?"

"Jeg tror gerne, I mener det godt med land og folk, strenge herre! men derfor kan jeg ikke være af eders tro om det tyske regimente. Kommer det til fejde på ny med rendsborgeren, er min hånd imod ham igen, om det så ikke går os bedre end sidst, da eders egen tapre arm var imod ham. Det får gå mig som Vorherre vil; men lad mig kun ikke have den ulykke at se min gamle herre og våbenmester, med sin kække arm og sit snilde hoved, blandt landets fjender!"

"Pak dig, dummerjan! på øjeblikket! kom aldrig mere for mine øjne!" udbrød den høje ridder, heftigt opbragt. "Jeg havde bedre tanker om din forstand, Svend Trøst! Vær længe nok bindegal af sår og buler! det er der råd for – det kan tid og badskær kurere – men nu mærker jeg, du er en dum nar, som din morbroder og storpralerne på Hald, der høder og truer mod Guds lyn og vil gøre mirakler. Vil I befri landet fra tyskerne, som de praler af, så jag først dem Fanden i vold, der nu kommer anstigende med junker Otto og hans tåbelige lollikker, for at bringe greven i harnisk og styrte hele landet i ulykke!"

"Hvad hører jeg?" udbrød Svend Trøst forbavset, "er den ædle junker Otto kommet her over med en hær?"

"Pah! Drengestreger!" mumlede ridderen, "den hær vil være bortblæst, som avner og fnug, når den store greve vil agte dem den ære værd at rejse sig mod dem. Men det vil svie til Jer alle. Betænk dig endnu, Svend Trøst! følger du dit eget trodsige hoved, er al din lykke denne verden forspildt. Jeg havde ventet, der skulle blive noget af dig; men nu er du på den visse vej til galgebakken."

"I Guds navn, strenge herre! Samvittigheden tænker jeg dog at frelse. Endnu en gang hjertelig tak for alt godt, ridder Sti! Hils også eders ædle datter! sig hende, at jeg aldrig i mit liv skal glemme –"

"Glem kun væk! Glem din troskab og taknemmelighed mod mig! men glem først og fremmest alle forelskede børnegriller! bild dig aldrig ind, Agnete tænker på dig – eller spørger om den falske Svend Trøst, når du hænger til ravneføde i Rendsborg galge!"

Med disse ord vendte ridder Sti sig om og gik med heftige skridt op på borgen. Svend Trøst så vemodigt efter ham og trak sin hest ud af stalden. Han betragtede det gamle, kære Bjørnsholm endnu en gang ret nøje, ligesom han tog afsked med det for evig. Han red langsomt ud af porten og gennem fruerlunden. Det var ligesom hvert træ og hver busk affordrede ham et vemodigt farvel. Endelig løsrev han sig fra de sørgelige forestillinger og red rask hen mod udgangen af fruerlundskrattet, for at dreje om ad Viborg-vejen; men i det samme hvinede der en armbrøstbolt ham tæt forbi øret; han så en flok hjemløse omløbere af de så kaldte taterfolk lejrede i grøften, og en lang karl med et sortbrunt ansigt sprang op af grøften med en armbrøst på skulderen og en blank jagtkniv i

hånden. Svend Trøst greb til sit sværd og fo'r frem i solskinnet uden for krattet; men han lod forbavset sværdet synke og råbte: "Volle! sorte svend! ville du myrde mig?"

Det vilde, sortsmudsede menneske lå knælende foran hesten, med hænderne på kors over brystet, og syntes både at ville græde og le. "Gønduls ånder ske tak! Jeg skød som et asen, kære unge herre!" sagde han med bevæget røst. "Vil I hugge ørene af mig for den streg, så skynd jer – og vær god igen! Jeg holdt Jer for den lodne hanræv der oppe; ham ville jeg have givet et lille tak for sidst fra mig selv og jer ærlige herre morbroder."

"Raser du, Volle! – Stå op, menneske! – Ville du myrde Sti Andersen – og på min morbroders vegne? Når har ridder Niels af Brattingsborg sendt stimænd mod sine fjender?"

"Det var kun mit eget gode indfald, unge herre!" svarede den sorte karl og rejste sig. "Jeg var sendt hid for at spørge til Jer i al skikkelighed. Man sagde, I lå syg her og var gået fra vid og sans, men ridder Sti var i Rendsborg. Se, så traf jeg disse gamle, gode venner og fik at vide, den gamle ræv var i vente her i denne smukke morgenstund, og så –"

"Så fo'r Fanden i dig, i den smukke morgenstund, Volle! for træhestens skyld på Bjørnsholm og hundesvøben. Nok om det lumpne hævnskud! Men krummer du et hår på min gamle herres hoved, skal det koste din hals, det lover jeg dig. Har du en hest, så følg mig!"

"Straks, unge herre! – Min hals råder I ellers ikke for; det var kun mine øren, jeg gav Jer magt over. – Blot et lille farvel til mit gamle folkefærd! så skal jeg klare for mig!"

Derpå fo'r den sorte karl med et spring tilbage til taterflokken ved grøften, og Svend Trøst red et stykke fort ad landevejen

alene.

Den såkaldte "sorte svend," var almindeligt bekendt i Jylland som en dristig krybskytte og eventyrlig vovehals. Han hørte oprindelig til de hjemløse og omflakkende taterbander, som han dog ikke videre havde bundet sig til; men han stod ofte i tjeneste på herregårdene som skytte. I de sidste to år havde han således tjent hos Svend Trøsts morbroder på Brattingsborg ved Viborg, hvor han havde udmærket sig ved troskab og hengivenhed. På Bjørnsholm havde han for tre år siden siddet fængslet som krybskytte. Ved Svend Trøsts hjælp var han blevet befriet fra en hård straf og grusom behandling. Nu kom han farende på en lille hest uden sadel, som han lod til at have ranet på marken.

"Hvorledes har morbroder det?" spurgte Svend Trøst. "Han er vel draget junkeren til hjælp?"

"På det lag! det lader han nok være med, unge herre! Husbond har ærgret sig den gule sot på halsen over ting-sagen med den lumske hund, jeg ville have hævnet ham på i dag."

"Hvad! syg af ærgrelse over det gamle rettergangs-vrøvl? Så måtte han dog før have givet sin harme luft og ladet sit gode sværd være voldgiftsmand!"

"Det siger jeg med, unge herre! det havde der været forstand i. Men i det stykke er husbond en gæk, mellem os sagt. Før ville han have tabt alt sit gods, end vundet en fodsbred jord med vold og uret, siger han. Er det ikke en forbandet snak, det? han ved jo dog så godt som vi, her ingen anden ret er mere i landet, end den, enhver dygtig mand kan tage sig selv med hånd og sværd. Den, der i vor tid vil lægge sin sag i sin uvens hånd, må jo være bindegal; men det gjorde husbond og bildte sig endda ind, han

var klog, og at greven skulle have skammet sig ved at dømme sin gode ven til vilje; jo pyt! den skaldede bulbider måtte jo også have været gal, havde han dømt anderledes og lagt sig ud med sin mægtige ven, marsken."

"Jo, du ved rigtig nok hvad ret er, Volle! – Så Sti Andersen har beholdt hele godset?"

"Hvad andet? det kunne enhver have bandet på forud, undtagen jer troskyldige morbroder. Jeg red med ham til Viborg ting den dag, den kullede greve skulle gøre ret og skel imellem dem. Jeg glemmer aldrig den dag, unge herre! Jeg er ikke ræd af mig, det ved I nok; men da den storagtige greve havde sagt, hvad ret skulle være, og Sti Andersen beholdt godset og nikkede svinepolisk, så faldt mine øjne hen på husbond, og – Gønduls ånder hakke mig! løb det ikke som is ned over min ryg: han var så hvid i sit ansigt som Viborg kirkemur, og han kastede et par øjne til den kullede greve, som min bedstemoder har fortalt mig om Sulla Suk, når hun så på troldene i Norge, og de blev til sten –"

"Snak, gale Volle, det kunne hellig Olaf, men aldrig den vantro heks, du taler om," afbrød Svend Trøst ham. "Nu, hvad sagde så morbroder til greven?"

"Ikke et verdsens ord, unge herre! Han steg på sin hest, så mørk som jord, og red fra tinge. Det varede en god stund inden jeg turde lukke min mund op til ham; men da jeg endelig fik at vide, hvad han grublede på, hvad mener I så det var? Om det smukke jordegods, de havde beskubbet ham for, mælede han intet ord, og ikke engang om at slå Sti Andersen for panden. Nej, Danmark! ulykkelige Danmark! var alt hvad han mælede.

Var det ikke også en forbandet snak? hvad kom det Danmark ved, at de slyngler havde taget husbond ved næsen?"

"Kan du ikke forstå det, Volle? det må jeg lide morbroder for! Af gods har han jo nok endnu; hvad bryder han sig om den klump jord? men at her ingen ret er mere i landet, det er en større ulykke; det kan sagtens sætte en ærlig mand grå hår i hovedet."

"Nå ja, det forstår sig, det er slemt nok," sagde den sorte svend, "men blæse med retten! ville jeg have sagt, når de kun ikke havde taget godset; dog, hvad der var mig allersærest ved husbond, han ville gerne have redet som en betler fra tinge – sagde han – når kun ingen ærlig mand ville tro, han nu var grevens fjende til hans død for sin egen sags skyld. Var det ikke også en forbandet urimelig snak, unge herre? Når jeg hader en slyngel, er det jo rimeligt, jeg hader ham for min egen skyld og fordi han har opført sig mod mig som et æsel; hvem ville give en halv øre for at kunne hade sin fjende for andres skyld? men det er nu husbonds underlige griller, og derover tror jeg det er, han har ærgret sig den gule sot på halsen."

"Det ligner ham, den brave morbroder!" udbrød Svend Trøst glad, "men sig mig, hvor er junker Otto? og hvad har han for?"

"Ja, det ved ingen ret; han er kommet her over, siger man, og alle folk er i røre; men man løber på kryds og kvær, og her er ingen orden i tingene. Man mener, han vil drage til Viborg straks og lade sig hylde; men er han klog, giver han vel stunder. Ser I hvor folk allerede myldrer frem ad Viborg-vejen!"

"Lad os komme efter dem og bringe orden i tingene!" sagde Svend Trøst, og de red rask afsted efter en stor skare bønder, der til fods og til hest, med og uden våben, strømmede sammen

fra alle landsbyer og drog ad Viborg til, med højrøstet tale og glade udråb om junker Otto, "som nu skulle være konge og befri landet fra tysken."

11

Junker Otto nærmede sig virkelig Viborg fra Nørrejyllands østkyst med en lille hær, der mest bestod af lollikker og tyske soldtropper. Han ventede med føje, at rygtet om hans ankomst snart ville sætte alle tro jyder i bevægelse, og at man inden få dage ville samles under hans banner i tusindtal. En del jyder var allerede stødt til ham med stor deltagelse og iver. Glæden over hans ankomst og krigerske foretagender var så meget større, som man for to måneder siden havde vidst, at der ved grev Johan den Mildes mellemhandling var sluttet forlig mellem prinsen og den forhadte grev Gerhard. At dette forlig dog fra junker Ottos side kun var indgået på skrømt, for at vinde tid og kræfter, så man nu klart, og man glædede sig over, at han havde været lige så statsklog, som han nu viste sig kæk og bestemt. Men de der kendte den holstenske greves snildhed, våbenmagt og berømte krigskunst, måtte vistnok anse det for et forvovent og næsten fortvivlet foretagende, med en sådan hær at byde ham spidsen. De fleste frivillige var slet bevæbnede landfolk med deres høleer og tunge træsko; en del var til hest, med plejle og høtyve. Lollikkerne var bedst udrustet og forsynet med gode heste; de holdt sig nærmest omkring junkeren og betragtede sig som hans livgarde. De tyske soldryttere så med deres store mundskæg mest krigerske ud og havde en slags ensformige våbenkjortler; de holdt sig gerne sammen og lod til at ringeagte deres slet bevæbnede danske krigskammerater. For resten gik og red de mellem hinanden efter sædvanlig hærtogskik uden nogen bestemt orden. Enhver sluttede sig til sine venner og

bekendte eller nærmeste landsmænd. Jyder holdt sig til jyder, og de få sjællændere, der var med, dannede en egen flok. Hæren var ofte vidt adspredt, idet enhver drog frem eller hvilede sig efter behag; men der var lur- og hornblæsere med, som af og til samlede de adspredte masser, når høvdingene fandt det nødvendigt; men derved måtte toget idelig forsinkes. Man iagttog imidlertid bestandig den forsigtighed at lade en sluttet hob ryttere drage forud, for at møde og standse ethvert uventet angreb, indtil hæren kunne samles og ordnes. De havde heller ikke forsømt efter sædvanlig krigsbrug at udsende spejdere til hest eller såkaldte udridere, som skulle udforske egnen og bringe ilbud, så snart de så fjenden. Når krigsfolket hvilede om natten i byerne, blev der udstillet en slags forposter eller de såkaldte holdere, som var forsynet med lurer og ikke holdt længere fra hinanden, end at det ene hold kunne høre det andets lydtegn og således hastigt udbrede efterretning til lejren, når fjenden var i sigte. For levnedsmidler var der ikke videre sørget; men man havde stolet på, hvad man nu også fandt bekræftet: hvor hæren drog frem, kom husfædrene med åbne arme landets befriere i møde; alle lader og forrådskamre stod åbne, og hvor der var et brød eller et knippe strå i et jysk hus, blev det med glæde bortgivet. Stemningen var god i hæren, og man drog stedse raskere frem mod Viborg, under livlig sang og håbfuld jubel over den nær forestående befrielse. Det var prins Ottos plan, så hastigt som muligt at bemægtige sig Viborg, hvor en tysk befalingsmand havde den gamle befæstning Borrevold inde, og man var overbevist om, at enhver viborger med iver vilde deltage i at bestorme borgen. Det kom an på at vedligeholde og benytte øjeblikkets heldige stemning

og åbne felttoget med et rask og lykkeligt foretagende, inden den tyske befalingsmand på Borrevold kunne få undsætning. Det var den syvende dag i oktober måned; men vejret var endnu klart og smukt som i september. Man var brudt op før daggry og rykket ind på landevejen mellem Randers og Viborg. Inden middag håbede man at nå Jyllands hovedstad. Ved sin beliggenhed midt i landet betragtedes Viborg med rette som Nørrejyllands hjerte og det punkt, hvorfra alle landets forenede kræfter måtte udstrømme, hvis det store befrielsens værk skulle lykkes. Junker Otto red i spidsen for hæren med sine lollandske ryttere mellem marsk Vendelbo og ridder Ingvar Hjorth. Alle hans riddere, der for det meste var velhavende godsejere fra Lolland og Sjælland, tilligemed en del jyske herremænd, red nærmest omkring ham. Grev Johan den Milde sås ikke selv ved prinsens side; men i følge en overenskomst, hvorved Mors land var blevet greven forlenet og pantsat, fulgte halvtreds af hans ryttere og en del af hans riddere med junkeren på dette tog. I prinsens følge så man desuden provst Gerlack fra Ærø, den nye kansler Ige og en ridder Boetius Falke, der alle tre ansås for kloge og forsigtige rådgivere. Prinsen talte venligt med dem alle, fra ridderen til den ringeste bonde, og der skinnede et stort håb med en næsten sværmerisk begejstring i hans stille, blå øjne, som fyldte enhver, der så ham, med tillid og hengivenhed. Endnu havde man ingen fjende set; men rygtet om, at den mægtige grev Gerhard var rykket op fra Rendsborg, for at spærre vejen til Viborg, var om morgenen udbredt i hæren og havde fremskyndet toget. Bondeflokken, der nu, med Svend Trøst i spidsen, drog mod Viborg fra den nordlige side, var endnu langt tilbage og kunne ikke vente at nå Viborg før aften.

"Inden sol går ned, må Borrevold være i vor magt!" sagde prinsen til den gamle marsk. "Lad så rendsborgeren komme i morgen!"

Marsken nikkede og så tilbage efter fodfolket og mod den stigende sol. Den stod allerede højt på den østlige himmel; men nu havde man kun et par mil til Viborg. Staden hævede sig allerede i solglansen, med sine tyve kirker og klostre, for den jublende hærs øjne. Nu kom et par udridere i stærkt firspring og bragte junkeren det budskab, at en fjendtlig hær rykkede mod Tapdrup, og der var set holstenske ryttere på Tap-Hede.

"I Guds navn! så må vi hugge os igennem!" udbrød prinsen. "Lad hæren samle, marsk! Ser de Viborg mænd os nu ikke som sejrherrer – ser de mig aldrig."

Mens lurerne og krumhornene lød, og marsken samlede hæren, kom et par nye udridere og berettede, at fjendens rytteri var talrigt og anførtes af grev Gerhard selv; men de lod ikke til at ile videre frem; en flok fjendtlige ryttere havde gjort holdt i hulvejen ved Tap-Hede og syntes der at ville standse den danske hær og oppebie deres egne fodfolk.

"Ser I hans plan, marsk?" sagde prinsen: "tøver vi, vil han overvælde os på heden med hele sin styrke. Undviger vi slaget og drager til venstre, kan vi måske kaste os ind på Hald hos ridder Bugge og oppebie vore tro venner; men jeg mener, vi må rykke lige frem straks og modtage slaget. Vi har vind og sol på ryggen; i hulvejen kan vi møde ham med lige styrke og dække flankerne med vejgrøften."

"Rigtigt, herre junker!" svarede marsken, "kunne vi undgå et slag og besætte Hald, var det forsigtigst, måske klogest; rykker vi lige frem og angriber straks, er det kækt, men et vovestykke.

Dog – vejen til Hald er sikkert også spærret. Her bliver kun valget mellem et slag og et ilsomt tilbagetog. Stemningen er god. På eders første bedrift vil folkets tillid og måske krigens udfald bero. Vorherre råder for alt. Jeg fraråder intet."

"For Himlens skyld, nådigste herre junker!" tog provst Gerlack højst urolig ordet: "Lad Eder i så vigtig en sag ikke mislede af eders alt for raske iver! Frels hæren ved et tilbagetog eller søg et fast punkt, og bi på Herrens stund! I morgen kan biskop Svend være hos Jer med sin rytterskare; hver dag bringer Eder nye krigsmænd i tusindtal; får mester Jacob kun to dages frist kan han falde fjenden i ryggen fra Ribe vejen. Det gælder kun at vinde tid."

Kansleren og ridder Boetius tiltrådte denne mening.

Prins Otto holdt nogle øjeblikke stille i alvorlig betænkning, mens marsken ordnede de sammenrykkende masser. Prinsens åsyn var opløftet mod den skyomflagrede efterårshimmel. Det var ligesom hans stille, begejstrede blik i dette øjeblik ville gennemtrænge den evige beskikkelses gådeslør og læge guddommens vilje i de flyvende skyer over hans hoved. "Det er besluttet!" udbrød han med høj røst og opløftede sin hånd. "Denne dag skal vise Danmark og mig, om jeg er bestemt til fædrelandets befrier og til at bære de store Valdemarers krone. Frem, landsmænd! mod Tap-Hede! Jeg har lovet at føre Jer lige mod fjenden uden ophold; det ord vil jeg indløse! Vil den Almægtige unde os sejr og lykke, er hver time ham lige god. Magten er hans i dag, som i al evighed – frem!"

Denne tiltale besvaredes af et almindeligt glædesråb både blandt lollikker og jyder. Befalingen fo'r som en løbeild til de yderste rækker, og man rykkede rask frem i den bedste orden.

Prinsen selv red fremmerst i adelsfylkingen, omgivet af alle ridderne og sine tro lollikker, af hvilke den største og stærkeste, som mærkismand, bar hovedbanneret med det hvide, vel bekendte dannebrogskors; nærmest ved dem kom alle de krigsmænd, der var bevæbnet med økser, sværd og spyd eller, i mangel deraf, med høleer og høtyve; en liden flok bueskytter og slyngekastere sluttede sig til denne hærens største masse, og de tyske ryttere red dels ved siden, dels bag ved, beredte til at danne slagordenens arme eller fløje. I denne orden nåede man den af udriderne betegnede lange, indgrøftede vej, der mellem to side enge førte til Tap-Hede. Solen havde endnu ikke nået sit højeste punkt, og snart fik man øje på fjendens let bevæbnede ryttere, der havde besat denne snævring og lod til at vente et angreb. Deres antal var allerede betydeligt, og fjernt på heden så man i forskellig frastand store klynger af blinkende lanser bevæge sig fremad. Prins Otto studsede ved synet af den truende overmagt. Provst Gerlack holdt dødbleg ved hans side og besvor ham ved alle hellige at trække sig tilbage og ikke indlade sig her i noget slag. Men prinsen gav ham et strengt blik: "Tal hellere et opflammende og gudeligt ord til krigsfolket i dette vigtige øjeblik, ærværdige herre! men svæk ikke vor tillid til den Almægtiges nåde ved eders forsagthed!" Med disse ord vendte han sig fra sin gejstlige rådgiver og gav marsken befaling til at danne den kileformede slagorden. "Istem det hellige *Paternoster*, vor sjælesørger!" bød han nu den gejstlige herre, og provsten begyndte med skælvende stemme på den fromme sang, der dog snart overdøvedes af hærråbet. "Frem, danske mænd! ned med tyrannen!" råbte mange. "Djævelen slå den kullede greve!" var jydernes hærråb. Med prins Otto og den

gamle marsk i spidsen rykkede adelsfylkingen allerede ind i hulvejen. Fodfolket fulgte efter i tætte klynger, og det tyske rytteri, der, som hærens arme, skulle slutte sig til fodfolket og siden, om muligt, overfløje fjenden, red ind på engene ved begge sider og dækkedes af de høje diger, men havde møje med at trænge sig frem over den lave og sumpige jordbund. Med stor forbavselse så prinsen og marsken, at fjenden trak sig ilsomt tilbage; de troede at have kendt den mægtige grev Gerhard selv og begge hans krigerske sønner, og man så nu første gang den sejrvante feltherre vige. Dette syn opflammede hærens iver, og man anstrengte sig for at indhente og adsprede de vigende skarer. Efterhånden blev vejen bredere, hvor indgrøftningen ophørte, og en stor mængde hedeveje løb sammen. Her lå den store Tap-Hede udstrakt for dem. Nu forstod de først grevens bevægelse: midt på heden havde hans fodfolk besat en stor lynghøj og dannet en så kaldet kreds-slagorden, bag hvilken han drog sig tilbage med rytteriet, og hvori han alt inddrog en betydelig forstærkningstrop af spyddragere og slyngkastere, som han ved sit tilbagetog havde givet tid til at indhente ham; han lod fodfolket alene dække højen, mens han endnu trak sig længere tilbage med rytteriet, for at forene sig med hæren fra Tapdrup.

"Lad os straks sprænge kredsen med kilen!" råbte prinsen, og marsken ilede med at fuldstændiggøre denne gamle, bekendte slagorden, der var særdeles skikket til at gennembryde fjendens faste stilling.

"Frem, landsmænd!" råbte prinsen med høj røst, "sejrer jeg ikke i dag, med Guds og hellig Knuds bistand, – skal I aldrig se mig bære Danmarks krone!"

Provst Gerlack ville endnu holde ham tilbage med en betænkelig indvending og opfordrede ham til en fredelig mægling med greven; men prinsen skræmte ham tilbage med et alvorligt, bebrejdende blik. "Vil I se mig beskæmmet for al verden?" sagde han. "Har I tillid til den retfærdige Gud, så vis det nu! Bliv kun selv uden for slagordenen! Men bed ærligt for os, mens vi kæmper!"

Provsten tøvede ikke med at holde sin hest tilbage. Hæren rykkede frem med gentaget hærråb, og slaget begyndte. Så snart den første salve af kastevåben fra begge sider var udsendt, trængte prins Otto blandt sine riddere med voldsom hidsighed midt ind på den fjendtlige slagorden, for at kløve den til begge sider ved den stedse bredere og trykkende masse; men det var vanskeligt at bestige højen uden at bryde den kunstfærdige slagorden. Fægtningen opad var også svær og lidet virksom, hvorimod fjendens spyddragere og slyngeskytter øverst på højen havde en betydelig fordel og slyngede en umådelig mængde spyd og sten mod de dristige angribere. Kampen var hårdnakket og blodig; der faldt mange på begge sider. Junkerens tyske soldryttere var tildels blevet siddende i hængedyndet ved hulvejen og gav sig gode stunder; i stedet for at overfløje den fjendtlige slagorden og falde fjenden i ryggen, betragtede de sig som reserve. Det var landsmænd, de skulle kæmpe imod, og de blev tilbage. Desuagtet syntes lykken at ville føje junker Otto og den danske hær. Grev Gerhard havde med sine riddere og hele sit rytteri opstillet en anden slagorden bag højen, hvor han endnu var dækket af den næsten uigennemtrængelige kreds af kastespydskytter, slyngekastere og bueskytter; mens disse forsvarede deres faste stilling, skulle

de fodfolkmasser, der endnu var på vejen, få tid til at forene sig med ham. "Frem, frem!" råbte Otto og mærkede planen. Angrebet blev uimodståeligt. Det lykkedes nu prinsen og den gamle marsk at indtage højen og kuldkaste fjendens kløvede slagorden. Dette skete med et frygteligt blodbad. De danske trængte frem med jublende sejrsråb. "Junker Otto leve! Djævelen slå den kullede greve!" lød atter hærråbet, mens man med kilen tænkte at adsplitte det fjendtlige rytteri. Men nu viste den erfarne grev Gerhard sin sædvanlige overlegenhed i krigskunsten; på et vink af den mægtige feltherres kommandostav åbnede den tætsluttede rytterkolonne sig til tvende sider, og mens en langt talrigere fodfolkhær rykkede frem i midten, dannede rytteriet en så kaldet gaffel eller hesteskoformet slagorden, som stedse med frygteligere kraft og mængde udfoldede sig på den store hede, indtil den havde overfløjet hele den danske slagorden ved pyramidens yderste og bredeste basis.

Da prins Otto og den gamle marsk så denne uventede vending, skiftede de begge farve og så på hinanden med et smerteligt blik. "Han var klogere end vi," sagde marsken, "han kendte dem, der skulle dække vore sider. Slaget er tabt, herre junker!"

"Endnu ikke!" råbte Otto, "det forbyde Gud! – Lad rykke sammen i kreds!"

Ved denne forandring af slagordenen standsede den angribende fremrykning; men idet hæren skulle indtage denne nye forsvarsstilling, opkom der forvirring blandt de uøvede landfolk, og man klyngede sig kun i hob uden orden og plan. Forgæves søgte marsken og prinsen at bringe orden tilbage; det

var umuligt, og nu var alt håb om sejr og lykke tabt. Den indesluttede, sammentrykte hær blev angrebet på en gang fra alle sider; men man forsvarede sig så godt man kunne og udholdt en lang og blodig kamp med den overlegne fjende. Hele klynger faldt. Adelsfylkningen om junker Otto blev stedse tyndere. Jyder og lollikker fægtede fortvivlet og trængte sig ivrigt frem for at beskytte prinsen. Ingen ville kaste sine våben og overgive sig, så længe de endnu så sværdene blinke i junker Ottos og den gamle marsks hænder; men nu segnede marsken såret af hesten. Ingvar Hjorth var heller ikke mere at se; næsten enhver ridder og svend var såret – men man kæmpede endnu. Blodet randt prins Otto ned over de hvide kinder; han havde selv med venstre hånd grebet rigsbanneret fra den døende mærkismand; han svingede det nu over sit hoved, mens han lod sit blodige sværd synke. "Lad dette blodbad ophøre, grev Gerhard!" råbte han med høj røst, "mød mig i enekamp på liv og død, for Danmarks frihed!" – – men nu sank banneret af hans sårede hånd; han kastede et fortvivlet blik mod himlen og sank baglæns hen over sadelryggen; i samme øjeblik var han omringet og fanget – og nu faldt sværdene de udmattede krigere af hænderne. "Slå dem ihjel!" lød en mægtig stemme blandt de jublende sejrherrer, "spar ikke bønderpakket! bind hver ridder, som vil leve!" Den, der udstedte dette bud, var en svær, jernpansret ridderskikkelse med lukket hjelmgitter og et madonnabillede i en stor guldkæde om halsen. Derpå kendte enhver tysk kriger den mægtige grev Gerhard fra Rendsborg; hans bud blev øjeblikkelig adlydt. Kampen forvandledes nu til en vild nedsablen og myrden. Solen gik ned over den blodige hede, inden endnu myrderiet og den fortvivlede dødskamp

havde ende. Næsten enhver lollik og jyde faldt med våben i hånd, og de få, der søgte frelse ved flugten, blev for det meste indhentet af rytterne og nedsablet. Prins Ottos tyske soldryttere overgav sig på nåde og unåde og slap, for landsmandskabets skyld, med livet. Mens grev Gerhards vilde krigere plyndrede på valpladsen, og han selv drog ad Viborg til med sine riddere, fo'r en rytterskare på grevens befaling bort ad Slesvigvejen med den fangne og hårdt sårede prins Otto, som hang bundet og næsten uden bevidsthed i en kløvsadel mellem to plumpe, håndfaste ryttere, der hver med en hånd holdt ham blot således oprejst, at han ikke kunne knække ryggen, mens de, uden videre at bekymre sig om ham, ilede fort i stærkt trav, anført af grevens kammersvend.

Det var ud på natten, da Svend Trøst og den sorte svend nåede den ulykkelige valplads. Rygtet om det tabte slag havde adspredt hele bondehæren. Nymånen og de rolige stjerner udspredte et sparsomt lys over den store, nedtrampede lynghede, hvor der lå plyndrede og halvnøgne lig i tusindtal mellem døende heste og sønderbrudte våben.

"En ulykkesdag for Danmark!" udbrød Svend Trøst, fast modfalden, "ha! mens vi sover og nøler, kommer ulykken dog altid over os; det er vor gamle skæbne. Hvi kom vi ikke en halv dag tidligere med de brave bønder! – Hvi skulle morbroder Niels nu just ligge syg på Brattingsborg!"

"Hverken han eller vi kunne dog have gjort mirakler, unge herre!" svarede den sorte svend. "Tysken var jo ti gange så

stærk. Den gode junker må nok være et brushoved som I, når han ville måle sig med den gamle, erfarne mester-ræv, inden han fik lært ham kunsten af."

De var kommet til højen, som de danske i slagets begyndelse havde frataget tyskerne. Her så de en stor mængde fjendtlige lig, og skønt det gruelige syn opvakte et slags uvilkårlig medynk, udbrød Svend Trøst dog her i et glædesudråb: "Se, Volle! Se!" råbte han, "her har junkeren og vore landsmænd mejet tyskerne ned i hundredvis!" Men nu kom de til stedet, hvor den sidste blodige træfning havde stået. Her så de vel også mange tyskeres lig; men her lå de ulykkelige, danske bønder i hele dynger i deres blod mellem deres tabte træsko og sønderbrudte avlsredskaber; her lå alle de brave lollikker myrdede og udplyndrede mellem deres styrtede heste, hvoraf nogle endnu rørte sig. Det var et sørgeligt syn. På væbnerens opfordring trak den sorte svend sin lange jagtkniv og gav de halvdøde heste nådestødet. Der var dødsstille på den store valplads. Svend Trøst og den sorte skytte red langsomt og tavse fra den ene ligdynge til den anden, næsten uden at høre nogen anden lyd end deres eget tunge åndedræt og hestenes pjasken på den sumpige og blodige hedejordbund. Undertiden troede de dog at høre en svag stønnen eller dødsrallen. Hist og her bevægede sig endnu en arm eller et ben; men når de red hen for at hjælpe de ulykkelige, var det forbi. Den sorte svend mumlede om, at man lige så fuldt burde give de halvdøde karle nådestødet som deres bæster; men Svend Trøst truede med gru ad den vilde skytte, og han stak sin blodige jagtkniv i skeden. Således som de fleste var forhugget, var det dog ikke sandsynligt, at der endnu var en eneste levende sjæl tilbage

blandt de sårede. "De brave viborgere må give dem en kristelig jordefærd!" sagde Svend Trøst, "og Vorherre vil vist ikke nægte dem en salig opstandelse efter en sådan dyst. Jeg har set mere elendighed i denne nat, end jeg glemmer i mit liv. Junkeren ligger her dog nok ikke, ellers havde vi vel set hans lig ved hans trofaste lollikkers. Ham har de vel slæbt med sig, levende eller død. Men hvad ser jeg? knæler en død ridder ikke der med rigsbanneret mellem ligene?"

"Er her et levende menneske endnu?" lød en dyb, svag røst. Det var den gamle, tro feltherre, marsk Vendelbo.

"Han lever!" udbrød Svend Trøst og sprang af sin hest.

"Red ham! red prinsen, landsmand!" bad den gamle feltherre, "til Segeberg – til Segeberg tårn! det var tyrannens bud."

Med disse ord sank den sårede marsk tilbage i sit blod mellem ligene, dog uden at slippe rigsbanneret, og man førte ham med stor deltagelse bort fra valpladsen ad vejen til landsbyen Tapdrup.

12

Den tro, gamle marsk, havde hørt ret. Segeberg var bestemt til prins Ottos fængsel.

Det gamle, faste Segeberg slot lå som en ørnerede på spidsen af kalkbjerget, mellem Traven og Segeberg indsø, og ragede stolt frem over klosteret og den lille by. Borgen havde for nitten år siden tilhørt grev Adolph den Sjette, der, for en ærerørig fornærmelse mod den gamle, stolte ridder Hartvig Reventlov, af ridder Hartvig selv, med grev Gerhards hjælp, blev overfaldet og slået ihjel om natten på sit slot. Siden havde grev Gerhard listelig vidst at tilegne sig slot og gods og gjort ridder Hartvig til sin lensmand og befalingsmand på Segeberg. Den mørke ridder Hartvig havde ved hint natlige overfald på slottets forrige ejer stødt sin egen søn sværdet i brystet af en besynderlig omhu for sønnens ære. Sønnen stod nemlig i den myrdede greves tjeneste, som væbner, og faderen ville hellere selv myrde ham, end tåle, at nogen skulle anse det unge menneske for delagtig i overfaldet og for at have forrådt sin herre til faderens hævn. Siden hin dobbelte ugerning, som han dog selv anså for et nødvendigt offer for sin ære, havde den gamle, udtærede ridder Hartvig, i mørk tungsindighed, ligesom udelukket sig selv af det menneskelige selskab. Uagtet den gru, han måtte føle ved daglig at have skuepladsen for sin hævn og sit sønnemord for øje, følte han sig dog ligesom af en skjult Nemesis fængslet til dette sted, hvor han puslede om dag og nat som et genfærd, og sjældent lod sig se for noget menneske. Den myrdede grev Adolph havde vanæret hans datter og siden ladet en af hans

brødre, for hans trusselsord over denne skændsel, halshugge. Greven havde endogså sendt det blodige hoved i en skål til brødrene. Ridder Hartvig sad just til hest, da han modtog hin græsselige gave. Nogle bloddråber faldt på hans hånd; dem indsugede han, som rasende, og svor ved sin broders blod hin hævn, som han dog først nogle år efter fik fuldført. Hvad han undertiden syntes at skruple over ved hin dåd var, at han havde myrdet greven nøgen og våbenløs i sengen; men sønnens drab havde sønderknust ham.

Et andet ulykkeligt menneske beboede Segeberg slot; det var grev Gerhards stolte og modige søster, fru Elsebeth, der, som offer for broderens og sin egen statskløgt, havde været formælet med kong Christophers ældste søn, prins Erik, der allerede bar kongenavnet, og ved hvem hun havde ventet at blive virkelig dronning i Danmark. Men ved fredsbruddet mellem hendes broder og kong Christopher var hun for tre år siden på den uværdigste måde blevet forskudt af sin lavhjertede gemal, der også kort efter fik sit banesår i slaget med hendes broder på Kropper Hede.

På Segeberg slot sad fru Elisabeth alene i fruerstuen den femte aften efter slaget på Tap-Hede, som der endnu ingen underretning var kommet om til slottet. Hun kunne i den stille aften høre hvorledes ridder Hartvig, som sædvanlig gik frem og tilbage i den øde riddersal med sine besynderlige hule trin. Hun sad, stolt og rank, med hånden under den store, magre kind, og betragtede en afbildning på pergament af halvøen norden for Elben og alle de danske øer, som hendes broders kapellan i Rendsborg havde afridset. Hendes blik dvælede på Nørrejyllands afrids, og hun målte med en lang guldnål

afstanden mellem Viborg og Segeberg. "Fire gange ti timers vej," sagde hun, "kunne en rytter ikke ride dem i fire dage? Du har dog ikke forladt ham, hellige jomfru! Jeg hang ham dog dit underfulde billede om halsen; ved det gav du ham altid sejr og lykke." Hun rejste sig fra bordet og gik hen i en krog af fruerstuen, hvor hun bøjede sit knæ på en bønskammel og læste tre Ave'r for det dér opstillede madonnabillede. "Giv min store broder, hvad du nægtede mig, mægtige himmeldronning!" bad hun, "lad mig glemme min fornedrelse over hans højhed og magt! Lad Danmarks forskudte dronning blive hævnet på alle danske og på den elendige Christophers hele afkom! – Amen!" Derpå rejste hun sig og gik med stolte, mandige skridt hen ad gulvet med sammenslyngede arme. Nu hørte hun atter den hule lyd fra riddersalen af ridder Hartvigs afmålte fodtrin. Hun standsede og holdt hånden for panden. "Hævn," gentog hun med sagte stemme, "hævn bad han der inde vel også om – han fik den fuldt op – men når får han ro? – Er det kun således I opfylder vore største bønner, I mægtige hist oppe!" Hun tav og sank tilbage i armstolen foran bordet, hvor der brændte to vokslys i svære sølvstager over pergamentet. Hun lænede atter hovedet til hånden og stirrede på det udbredte land-afrids. Lyset faldt nu på hendes ansigt, der, uagtet blegheden og det umiskendelige spor af en dybt krænket stolthed, besad en vis ungdommelig skønhed og et udtryk af højhed og rolig kraft, som syntes mere mandig, end kvindelig. Den tæt sammenklemte mund og den noget optrukne hage tilkendegav en foragt, der syntes at gælde det hele folk, hvis ulykkelige fædreland hun i afbildningen betragtede. Nu rullede hun afridset sammen og tog det i sin hånd, som en feltherrestav:

"Rul det sammen, som et klæde, store Gerhard!" udbrød hun: "Den, der således sammenruller himlene, gav dette folk og land i din hånd! – Tving det med jernspir! Udslet den falskes slægt af jorden! – så har jeg ro – så er jeg hævnet!"

Idet fru Elisabeth halvt højt gav disse stolte og vilde tanker røst, lød der fra riddersalen, hvor hun nylig havde hørt den ulykkelige ridder Hartvigs fodtrin, nogle dybe, klagende krumhorntoner. Det var den gamle sønnemorder, der i disse toner gav sin grænseløse smerte luft. Han vidste mesterligt at behandle det simple jagthorn. Når man om natten kom forbi kalkbjerget med det skumle slot eller sejlede ned ad Travens strøm under borgens høje mure, hvor alt liv og al glæde var uddød, hørte man ofte hine dybe klagetoner fra de øde sale. Det var som slottet beboedes af en usalig, fordømt ånd, der var nedstødt fra de saliges verden, men dog havde medbragt derfra et tonerør, hvorigennem selv håbløshedens og fortvivlelsens mest skærende jammertoner kunne opløse sig harmonisk i den smeltende vemod og i en længsel efter fred og forsoning, der måtte finde den dybeste genklang i hver syndig og angerfuld menneskesjæl. Men et sådant indtryk gjorde disse toner ikke på den stolte grev Gerts søster.

"Evige jamrer og sorgbebuder!" udbrød hun harmfuld med høj røst og rejste sig, "hvor længe skal jeg plages med din vanvittige anger! – Det er en ussel mand, der et halvt liv var en træl af sin egen feje samvittighed!"

Fru Elisabeths fruersal var i højenloftsbygningen og stødte tæt til slottets store riddersal, hvorfra den var udskilt ved en bræddebeklædt mur. Da hun i sin harme nu stærkt og lydeligt udtalte disse ord, så hun med forbavselse, at muren bevægede

sig, en hidtil ubekendt løndør åbnede sig i panelet, og en dødbleg, udtæret skikkelse stod for hende i pilgrimsdragt, med blottede fødder, et langt, gråt skæg, og med et jagthorn i hånden. Det var den ulykkelige ridder Hartvig, som ellers aldrig lod sig se, men hver dag uddelte sine befalinger, som slottets befalingsmand, gennem lukkede døre, ligesom han i sit frivillige fangenskab modtog sine fornødenheder og alle ham vedkommende sager i et værelse, ingen uden hans gamle borgfoged havde adgang til. Fru Elisabeth havde været tre år på slottet og så ham nu for første gang. Det var en høj, mægtig skikkelse med et skarpt, stolt ansigt og en forunderlig ild i de dybt liggende falkeøjne; men han så ud som et heltegenfærd: der var noget frygteligt, spøgelsesagtigt i hans hele fremtræden, som aftvang den behjertede dame en lønlig gysen. Uagtet den fromme pilgrimsdragt, var der dog et udtryk af ubøjelig hårdhed og strenghed i hans smerteligt forstenede miner, som indjog skræk. Han stod høj og stille i løndøren, uden at sige et ord, og betragtede den forbavsede dame med et mørkt, gnistrende blik.

"Min Gud! hvad vil I her?" udbrød fru Elisabeth med usikker stemme. "Er I ridder Hartvig? eller," hun holdt inde og trådte forfærdet tilbage for det frygteligt vilde blik.

"Eller hans usalige skygge? ville I vel have sagt, fru Elisabeth!" tog nu pilgrimmen ordet med dyb, klangløs stemme. "Rigtigt! det er jeg, om jeg end ånder og lever – som de kalder det; den rette ridder Hartvig begravede de for nitten år siden med hans unge, vakre søn hist bag borgkapellet." Han holdt inde og syntes smertelig bevæget. "Forstå mig ret, høje frue!" tilføjede han i vemodig tone: "Drengen tog min sjæl med sig i graven og min

fred derhos; men æren gav jeg ham med, og æren er jo mere værd end livet – det følger af sig selv!" Han opløftede med disse ord sit hoved og knejsede stolt og kæk. "I må ikke tro, jeg er vanvittig eller en fej usling!" vedblev han og hævede sin stemme, idet han trådte helt over tærsklen i en næsten truende stilling. – "Jeg var ingens træl uden ærens – til ingen anden afgud har jeg ofret – men til den har jeg ofret sønneblod." – – Ved det sidste ord holdt han hånden for den gennemfurede pande og gav en frygtelig lyd fra sig, næsten som et vildt dyr; men i det samme satte han jagthornet for munden og udåndede sin kval derigennem i de forunderligste toner, der fra det vildeste raseri gik over til den dybeste vemod og opløste sig i en vigiliekoral, mens et par store tårer rullede ned gennem furerne på hans hule kinder.

"Forskån mig for eders nærværelse og sære nattemusik!" sagde nu fru Elisabeth og trådte ham med stolt fatning et skridt nærmere. "I skal snart være afløst her! det er på høje tid, mærker jeg. Hvor grev Gerhards søster er til stede, behøves ingen afsindig mand til at vogte borg og fæste!"

"Vil nu tigeren, jeg opfostrede, råde ene for blodgodset?" mumlede den mørke pilgrim.

"Fortsæt kun eders pilgrimsgang, ridder Hartvig!" vedblev fru Elisabeth med rolig kulde, "gør kun bodsrejser, om I vil, i eders egen stue! Men lad mig have fred for eders sygelige drømme!"

"Det er ingen drømme, fru Elisabeth!" hviskede pilgrimmen og trådte tilbage, idet han vinkede med et forvildet blik. "Kom! så skal I selv se det! – Hist i sovekammeret er gulvet sort; men det er godt! – det er jeg stolt af! – der flød dragens sorte blod – han, som forgiftede min hvide due og gav mig broderblodet på

tungen – hu! der var ild i – derfor slog jeg ham nøgen i lejet. – Men her inde i riddersalen, der ser det værre ud: – der er pletten rød; der faldt min uskyldige dreng for sin ære. – Ser I denne hånd? – den er lidt mindre, end den anden – den visner, tror jeg. – Hm, jeg har dog gjort tre Jerusalems-rejser med nøgne fødder over den blodplet – men pletten står der lige rød endnu." Han drog et dybt, smerteligt suk og gik tilbage. Løndøren lukkede sig efter ham.

Fru Elisabeth ringede og befalede straks sine tjenere at tilspærre den ubelejlige løndør, som ingen før havde kendt. Selv forlod hun den store, skumle fruersal og begav sig til sit sovekammer. Her sad hun længe tavs i alvorlige tanker. På vægterens råb fra slotstårnet hørte hun endelig, at det var midnat. Hun rejste sig for at begive sig til hvile; men nu stødtes der mod sædvane i en lur uden for slotsporten; den åbnedes, og en hob ryttere med fakler red ind i slotsgården. Fru Elisabeth gik til vinduet og så i fakkellyset, at en bleg, såret yngling løftedes at en kløvsadel og førtes bundet til fangetårnet. "Junker Otto!" udbrød hun med et glædesråb. "Triumf! du har sejret, stærke broder! du sender mig det bedste vidne om vor hævn og din lykke!" Straks efter trådte hendes terne ind og spurgte, om det var den nådige frue belejligt at modtage budskab fra hendes herre broder. Grevens kammersvend bragte vigtige tidender og en højfornem krigsfange.

"Jeg ved det!" svarede fru Elisabeth stolt og rolig. "Lad kammersvenden indtræde i fruersalen! Gårdsfogden skal samle huskarlene i borgestuen! Hvo der fra denne time råder på Segeberg, skal jeg nu vise jer alle!" Med disse ord åbnede hun et skab i væggen og fremtog et åbent brevskab, hvorved der hang

et vokssegl i røde bånd. Så snart den studsende terne havde udført sin herskerindes befaling, begav fru Elisabeth sig med hint brevskab i hånden tilbage til fruersalen. Her stod en herre i en kostbar, zobelbræmmet kåbe og med en garderisk fjerhat i hånden; det var grev Gerhard af Rendsborgs fortroligste kammersvend, Hans Wittinghof. Hans hilsen og slebne væsen betegnede straks den artige verdensmand, der var bekendt med hofskik og fine sæder; men matheden i hans glasagtige øjne og de slappe ansigtstræk røbede tillige en vildt forødet ungdom og overmættelse af sanselige nydelser. Hans frækt spejdende blik og et næsten bestandigt stående smiltræk gjorde hans høflige tilnærmelse ubehagelig, især for unge, blufærdige damer. Han gjaldt for en snu og kløgtig hofmand. Grev Gerhard brugte ham ofte til afsending ved fremmede hoffer og til at udforske både venner og fjender. Som den mægtige greves yndling, havde han udsigt til at blive herre af betydelige godser i Nørrejylland og den rige Sti Andersens svigersøn, når den endnu alt for unge jomfru Agnete om nogle år forlod klosterskolen.

Uagtet hr. Wittinghofs personlighed heller ikke syntes at være fru Elisabeth behagelig, modtog hun ham dog med udmærket artighed, men tillige med en overlegen herskerindemine og en umiskendelig bestræbelse efter at synes langt mere indviet i sin mægtige broders planer og statskloge foretagender end nogen anden.

"Jeg ved det!" afbrød hun kammersvendens beretning om slaget på Tap-Hede, så snart hun havde hørt det vigtigste: "Min broder har som sædvanlig med kraft udført sin vel udtænkte plan, og den kender jeg. Prinsen er i vor magt og felttoget endt. Hvem der nu skal hedde konge af Danmark, beror på

sejrherren. Navnet gør ikke stort til sagen. Magten har han; det er ham nok. Slesvigs forening med grevskabet er ham vigtig; for den yndlingsplan opofrer han måske for meget – dog det vil vi ikke dømme om! Har I noget særdeles andragende til mig angående prinsen?"

"Så vigtig en statsfange ved min herre ingensteds sikrere bevogtet, end hvor hans modige og statskloge fru søster er til stede," svarede hr. Wittinghof i smigrende tone og bukkede. "På den sindssvage ridder Hartvig stoler han ikke, men beder Eders Nåde overtage den Eder betroede myndighed her på slottet, dog med muligst skånsel mod den syge befalingsmand, for hans gamle tjenesters skyld og folks omdømme. Det er blevet min behagelige pligt," tilføjede han med et dybt buk, "som underbefalingsmand, her at adlyde min nådigste dronnings befalinger –"

"Det er alt efter aftale, som I her ser!" Dermed viste hun ham det medtagne dokument, der for en måned siden var beseglet af grev Gerhard. "Det skal i denne time træde i kraft! Jeg beder Eder straks, så høfligt som muligt, gøre ridder Hartvig bekendt med denne min broders bestemmelse! Jeg ønsker ikke at se den gamle, sære herre oftere. Jeg ser helst, han forlader slottet inden sol står op – forstår sig, ikke som forvist eller i ugunst afskediget, men som en ven, man ikke længere behøver at volde ulejlighed."

"Jeg forstår Eder, nådige frue!" svarede hr. Wittinghof med et listigt smil og modtog dokumentet. "Men ville det ikke være skånsomst at opsætte meddelelsen af eders behagelige vilje til det blev dag? Den syge herre kan måske trænge til ro. Han har i sin sindsforvirrelse befalet os at behandle prinsen som en

fyrstelig gæst; men jeg har ladet krigsfangen bringe til det almindelige fangetårn, som det sikreste."

"Det skulle I først have spurgt mig om, hr. Wittinghof! Dog eders forsigtighed billiger jeg. I står mig med eders egen frihed inde for, at enhver tanke om flugt bliver umulig. Ridder Hartvig kan I straks underrette om alt! Han sover dog aldrig om natten for sine bodsøvelser og urolige sværmerier. Jeg ønsker selv at se og tale med den vigtige fange. Lad prinsen bringe hid under bevogtning!"

Kammersvenden bukkede og bortfjernede sig. Fru Elisabeth ringede og lod fruersalen stærkt oplyse. Derpå gik hun med triumferende mine frem og tilbage i salen med store skridt, mens hun af og til så til døren, hvorfra hun ventede den ydmygede kongesøn.

Endelig åbnedes døren, og den sårede junker Otto stod bleg og udmattet for hende, med en svær jernlænke om hånd og fod. Gårdsfogden tilligemed fangefogden og to tårngemmere ledsagede ham. Men døren var ikke lukket efter dem, førend den gamle ridder Hartvig også trådte ind, ledsaget af hr. Wittinghof, der forgæves bestræbte sig for at holde ham tilbage. Den gamle herre var endnu i sin pilgrimsdragt; han holdt sit jagthorn i den ene hånd og en lang vandringsstav i den anden. "Ulykkelige prins!" udbrød han med høj røst, "I er slæbt til en morderhule – kom! jeg skal vise jer blodet – både det sorte og det røde! – og se her! over dette hoved er det kommet – det har gjort mit hår hvidt som kalk!" Her rev han sin pilgrimshat af, og det snehvide hår flagrede vildt om hans hoved.

"Bring den afsindige mand herfra!" bød fru Elisabeth. Folkene så forlegne på deres gamle herre og hinanden; men

ingen rørte sig.

"Mit hoved har blodet dog kun bleget," vedblev ridder Hartvig, "men af et mægtigere hoved har det svedet hvert hår. Jeg går nu til Rom og den hellige grav. – Jeg vil gøre bod for mine synder. – I måtte dog hellere være faldet i disse morderhænder, prins Otto, end i hin tapre kvindes vold: hun har vundet sejr over den feje samvittighed –"

Fru Elisabeth gentog heftigt sin befaling om at bringe den afsindige mand ud; men ingen adlød, og hr. Wittinghof trak på skuldrene.

"Jeg er uduelig og vanvittig, siger de nu," vedblev ridder Hartvig, "hm! jeg hjalp de stormægtige til højhed og magt. Mig behøver man nu ikke længere til at myrde på Segeberg – det kan de selv – derfor skal jeg kastes på porten i nat og mulm. Men det behøves ikke. Luk kun porten op, gårdsfoged! Der er altid bedre udenfor disse mure end her inde. Kun et ord endnu!" tilføjede han og vendte sig til prinsen. "Vogt Jer, herre junker! gå aldrig på jagt med den artige kammersvend! der kunne let tilstøde jer en ulykke. Spis og drik intet, uden de først har kredenset Jer det! Segeberg er en morderhule – det ved ingen bedre end jeg." Med disse ord bøjede han sit grå hoved for prinsen og forlod salen.

"Følg efter ham! luk ham straks ud af slottet!" bød fru Elisabeth. "I ser alle, han er afsindig. Hans myndighed er her forbi. I har fra denne time kun mine befalinger at adlyde!"

Den gamle gårdsfoged bøjede sig med en smertelig mine. "Farvel, fru Elisabeth!" sagde han med bævende røst. "Jeg følger min ulykkelige husbond til den hellige grav – eller til vor egen, om Gud vil! På Segeberg ser I mig aldrig mere!"

Han gik, og fru Elisabeth så med en forbitret, dog næsten forlegen, mine efter ham. Derpå vendte hun sig, rolig og fattet, mod prinsen, på hvem ridder Hartvigs ord og adfærd syntes at have gjort et besynderligt indtryk.

"Junker Otto af Danmark!" sagde grev Gerhards søster, "I er ikke i nogen mordergrube, som den afsindige drømmer ville indbilde jer, men i et retfærdigt og sømmeligt fangenskab. Afløs hans lænker!" bød hun fangefogden: "Slig unødvendig strenghed har jeg ikke befalet. – Så længe min forrige hr. svoger ikke gør mine til flugt, skal han behandles fyrsteligt!" sagde hun i myndig tone til hans Wittinghof, der bukkede med et artigt smil og tav.

Man tog lænkerne af prinsen. Han kastede et tvivlsomt blik til borgens høje herskerinde, som han ofte før havde underholdt sig venligt med, mens hun var hans broders gemalinde. Han syntes nu med vemodig deltagelse at bemærke hendes afblegede skønhed og det mørke nag i hendes tilforn smukke ansigt. "Jeg takker Eder for denne mildhed, hvis den kom fra eders hjerte, min broders ulykkelige dronning!" sagde prinsen, "dog hadede I mig også for broder Eriks skyld, jeg ville tilgive Eder det; for visselig! I blev hårdt forurettet –"

"Ulykkelig?" gentog fru Elisabeth kold og stolt, "nej, junker Otto! – en fornærmet dronning kan I kalde mig, himmelråbende fornærmet, men den *lykke*, jeg skulle have delt med en foragtelig, har grev Gerhards søster længe foragtet. Kald Eder selv elendig, prins! men forskån mig for en afmægtig fanges medynk!"

"Ved den forbarmende Gud!" udbrød Otto, "I er ulykkeligere, end jeg: den uret, I har lidt, har forbitret eders sjæl og

forvandlet Eder. Men blev I da ikke skrækkelig hævnet?"

"Så ser I dog nu selv den retfærdige gengældelse, der rammer eders troløse slægt, junker Otto?" spurgte hun i triumferende tone.

"Den store, himmelske retfærdighed, der er over os alle, kan jeg end ikke i denne stund tvivle på," svarede prinsen, "men vel på retfærdigheden i den stærkeres ret på jorden. Dog – den varer jo kun for en tid."

"Ser I nu ikke Guds dom i den stærkeres ret, kong Christophers søn! og i den skæbne, der knuser de troløse?" spurgte Elisabeth, "I har fulgt deres spor, junker Otto! I vil dele deres skæbne. Det er næppe to måneder siden, I sluttede sone med min broder, og nu ville I føre hærskjold imod ham. Eder kaldte de danske dog kong Christophers ædle søn. I må tilgive os, om vi ikke kan kalde Eder således!"

"Jeg forlanger aldrig at kaldes bedre, end jeg er!" svarede prinsen rolig, "dog den pagt, jeg brød, var ikke af dem, der sluttes i hjertet og besegles i Himlen. Ingen skuffedes derved: eders kloge broder vidste det, som jeg; det var kun en våbenhvile, til vi begge kunne mødes med hvæsset sværd i hånd. Hans sværd var skarpest og lykkeligst, det føler jeg fuldt vel! Men derfor blev hans ret til at være Danmarks ødelægger ikke større."

"De slaver, eders fader har pantsat og solgt os, skal nu trælle for sejrherren med rette!" svarede fru Elisabeth hårdt, "men det var ikke for at tvistes om, hvad sværdet har afgjort, at jeg kaldte Jer hid. Jeg ville kun sige Jer, junker Otto! at eders behandling her vil bero på Eder selv. Ethvert forsøg, her gøres på at befri Eder fra dette fangenskab, vil i høj grad forøge dets strenghed.

De lænker, jeg nu, af agtelse for eders byrd og stand, har fritaget Eder for, kan kun I selv eller eders venner nøde mig til at pålægge Eder."

"Min skæbne er i den samme hånd, som eders og eders sejrrige broders lykke!" svarede prinsen med højhed og ro. "Hvad der pålægges mig skal I se mig bære, som det sømmer sig en kongesøn, om det endog er uværdige lænker."

"Kolde, livløse danske!" udbrød fru Elisabeth forbitret og trampede. "Bring ham til ridderfængslet, Wittinghof! Sæt vagt for døren! for hans pleje og anstændige behandling står I mig inde! – Jeg hader Eder, junker Otto! med eders hele slægt," tilføjede hun lidenskabeligt og vendte sig atter mod prinsen, der var nær ved at synke om af udmattelse og det betydelige blodtab, "men jeg er af fyrstelig byrd, som I. Jeg foragter enhver lav hævn, selv over mine dødsfjender." Derpå forlod hun salen, og hr. Wittinghof bortførte den fangne prins, der måtte understøttes af tårngemmerne for ikke at segne til jorden.

13

Tre aftener efter prins Ottos fængsling listede Svend Trøst og den sorte svend sig til fods gennem fruerlunden ved Segeberg sø. De var begge forklædt som holstenske bønder og næsten ukendelige. At den fangne prins var på slottet, var de underrettede om. De havde endogså fået udspurgt, at han ikke befandt sig i det almindelige fangetårn, men i det såkaldte riddercarcer, der vel ansås for hæderligere og bekvemmere end det skumle fangetårn, men hvis beliggenhed i en grundmuret udbygning, der hang ud over kalkfjeldet mod Traven og var omgivet af stærke forskansninger, syntes at gøre enhver adgang umulig. Dette hæderlige fængsel var særdeles skikket til at indeslutte fornemme og vigtige statsfanger, og fru Elisabeths skånsomhed mod den fangne prins syntes lige så klog og forsigtig, som den havde udseendet af sømmeligt hensyn på fangens anseelse og høje byrd.

Den sorte svend var vel bekendt med egnen og slottet. Han havde tjent på Segeberg i sin barndom og røgtet grev Adolphs jagthunde. Han havde været på slottet hin nat, greven blev myrdet, og havde meget at fortælle om denne begivenhed. Skønt han kun havde været en foragtet hundedreng hos den strenge grev Adolph og ofte var behandlet hårdt af ham, havde grevens mord dog gjort et uudsletteligt indtryk på dette rå menneske. Han var blevet forjaget fra slottet med det øvrige tjenerskab. Så vel han selv som hans omløberslægt havde siden været strengelig forfulgt både i Holsten og i Jylland, og han bar et uudslukkeligt had så vel til ridder Hartvig som til grev

Gerhard, der havde ladet hans berygtede bedstemoder henrette som mordbrænderske og heks.

Svend Trøst og hans vejkyndige ledsager havde allerede et par nætter udspejdet slottets befæstning fra alle sider og fundet borgen så fast og vel bevogtet, at enhver tanke om overrumpling, selv med en betydelig våbenstyrke, ville være dårskab. De kom nu, halv modfaldne, fra en fiskerhytte ved søen, hvor den sorte svend havde et gammelt bekendtskab fra hans hundedrengsdage, og hvor de havde fundet et tilflugtssted. Her skjulte de sig om dagen, mens de om natten fortsatte deres bestræbelser for at finde en adgang til slottet og om muligt ved list få lejlighed til at befri den vigtige fange.

"Det er forgæves, unge herre! Løngangen må være tilmuret – eller mine øjne forheksede!" sagde den sorte svend. "Jeg var en gæk, at jeg indlod mig på dette eventyr! Får de os fat, bliver vi hængt eller kastet i hundetårnet hist. Der er det ikke stort fornøjeligere end i rakkerkulen. Jeg kender det hul!"

"Frisk mod, Volle! Vi finder vel på råd!" sagde Svend Trøst. "Førend junkerens sår er lægt, kan han jo alligevel ikke følge os. I det stykke skal de dog være ganske skikkelige mod ham der oppe."

"Skikkelige?" mumlede den sorte skytte og fløjtede. "Når jeg hører de store jægere lapsalve på grævlingen, de har fanget i saksen, ved jeg, det er aldrig for andet, end for siden at jage livet af ham for morskab."

"Fy, Volle! tænk ikke så lumpent om alle mennesker! for at tage livet af ham, vil de vel vogte sig, hvor slette de så kan være, al den stund han er i svogerskab både med markgreven og kejseren."

"Død frænde kræver ingen arv!" mumlede Volle. "Har man fået bugt med vildbassen, spørger man kun lidt om hans svogerskab i skoven."

"Greven er for klog til at købe kronen med sit liv, Volle! og for sin myndling vover han næppe mere, end Slesvig er ham værd."

"Vi kan skyde fugle i luften, unge herre! men de store herres tanker flyver os for højt, om de end er sæbebobler for Gønduls ånder til hobe. Den kullede greve ved nok hvad han vil skjule sin nøgne skal med. Hans søster der oppe er af samme surdej. Vi måtte hellere have med ti mænd at gøre! Nu har hun jo fået den visne kammersvend til håndlanger. Den hanræv er fast lige så hul som hans herre."

"Ha! kunne jeg få fat på den usling!" udbrød væbneren heftigt, "med Hans Wittinghof har jeg en lille regning at afgøre i mine egne sager."

"Aha!" smiskede Volle, "I ville nok gerne skaffe Sti Andersen en vakrere svigersøn?"

"Før den rådne ræv skal komme Agnete så nær, at hans forpestede ånde kan røre hende, skal jeg rende ham mit sværd gennem livet – var det selv for Herrens alter! – det har jeg lovet og svoret."

"Ret så! det kan jeg lide! – I er af mine folk!" sagde Volle lystigt: "Bliver I nu ikke hængt her for junkerens skyld, har I gode udsigter til det i fremtiden. Men hvad gør det til sagen? Har jeg vovet livet hundrede gange for et stykke vildt, kan I sagtens vove det en gang for en dejlig jomfru! men dermed har det vel ingen hast; hun er jo en rå unge endnu, og I kan, så vist, gerne lade jert fine skæg vokse en halv snes år endnu, inden I

får stødt hornene af jer og er spag nok til at komme under fruertøflen –"

"Af vejen, galning! der kommer nogen!" afbrød Svend Trøst ham, og de sprang til side mellem buskene ved søen. En gejstlig herre nærmede sig langsomt på en pasgænger. Han holdt et paternosterbånd i hånden og mumlede, mens månen oplyste hans magre skikkelse.

"Hille død! Grevens kapellan fra Rendsborg!" hviskede den sorte svend. "Jeg kender ham fra jeg sad der med min bedstemoder. Det er en from herre, kan I tro; hvor man ser ham, er der altid død og ulykke på færde. Han tror ikke engang selv på jeres hekse og sorte djævle, men fik dog min stakkels bedstemoder brændt, fordi hun var en smule heks, som I kalder det, og ærligt tilstod det. Mig skulle han have beredt til døden på Rendsborgs galgebakke; men han gjorde det så slet, at jeg måtte rende derfra, for ikke at fare lige til hans lune Helvede. Nu skal I se, han har en lønlig dødsdom i lommen for junkeren. Jeg har lovet at spille ham et lille puds en gang for min bedstemoders skyld. Tøv lidt!"

Derpå tog den sorte svend en fastelavnslegs-maske frem; den forestillede et djævleansigt med to horn; med den for ansigtet, sprang han frem i måneskinnet på vejen, og fo'r pludselig med et afskyeligt brøl mod den gejstlige herre. Hesten blev sky og sprang til side. Kapellanen udstødte et angstskrig og faldt af sadlen.

"Kender du mig?" brølede den sorte svend. "Jeg har længe ventet dig og din herre. Jeg lader hver nat blusse under den store svovlkedel til jer; men hvor bliver I af? Har han flere grever og fyrster at lade slagte? har du mere helgenblod at tvætte ham

ren i? Heksen, du sendte mig sidst, slap godt; hun fløj som en hvid due af kedlen; men jeg skal have to sorte ravne i stedet! – Er det allerede ude med ham?" udbrød Volle forbavset og ruskede i kapellanen, der lå stum med lukkede øjne, som han var død. "Han må dog være stærkere i sin gale tro, end det lod til, når han prækede under stejlen."

"Hjælp! Hjælp! Mordere!" skreg nu kapellanen pludselig med skingrende stemme og slog øjnene op. Der hørtes hestetrampen i skoven, og den sorte svend fandt det ikke rådeligt at tøve længere på vejen; han nøjedes med at kyle sin bedstemoders fordømmer så hårdt mod kalkfjeldet ved vejen, at den gejstlige herre knækkede et par sideben. Derpå sprang den formummede skytte hastigt bort igennem krattet og gav Svend Trøst et vink til at følge ham. Han var så vel bekendt med alle krogveje og hemmelige stier omkring kalkbjerget og Segeberg sø, at han på et øjeblik var i sikkerhed.

"Mit gamle fristed!" sagde han og svingede lystig sin hue, "her har jeg holdt dem for nar en gang en hel uge."

De stod begge på pynten af en kratbevokset kalkstensbrink, mellem huler og farlige dybder, næsten lige over for vejen, hvor kapellanen lå og jamrede sig, og de kunne her ubemærket se hvad der foregik på vejen, uden sandsynlighed for at blive eftersporet gennem de næsten uvejsomme krinkelkroge, der førte til dette fristed. Den skrigende kapellan var omringet af et jægerselskab, hvoriblandt kammersvend Wittinghof befandt sig. Man så, at de lod den gejstlige herre bære op ad kalkbjerget mod slottet, og at en del jægere adspredte sig i krattet ved søen i forskellige retninger.

"En forbandet dum streg, Volle!" sagde Svend Trøst ærgerlig. "Du har fordærvet os det hele med din utidige hævnlyst. Man gennemjager allerede skoven. Ethvert forsøg på at redde junkeren bliver umuligt. Fordømt! havde det endda været den Satans kammersvend, vi havde fået fingre på!"

"Ja så! min dydige, unge herre! Stregen havde dog ikke været så dum, mener I, når det kun havde været jer egen kære medbejler, vi havde knubset. Vi har intet at lade hinanden høre, Svend Trøst! For den gode junkers skyld glemmer ingen af os sine egne småhandler; det var også for meget forlangt af et par sølle menneskebørn. Vil I nu følge mit råd, skal vi nok også få fingre i kammersvenden! – Junkeren skal vi måske også få ud."

"Er du fra forstanden, Volle! hvorledes skulle det være muligt nu, du har røbet os som en gal tyr?"

"Lad mig om det, unge herre? Vil I kun holde Jer stille her til i morgen aften ved denne tid, så skal I høre fra mig og kanske fra junkeren med! Der var to rævegange til slottet i min hundedrengstid, ser I; den ene er næppe spærret; den har aldrig nogen af grev Adolphs fjender kendt. Nu, jeg står på dette sted, randt det mig først i hu. Er den vej endnu til, som jeg mener, skal jeg snart vise Jer hvad den sorte svend duer til!"

"Jeg vil med!" udbrød Svend Trøst og gjorde et glædesspring.

"Men jeg vil ikke have Jer med!" svarede jægeren og efterabede hans hop, "denne gang vil jeg råde. Kommer jeg ikke igen, kan I koste et ærligt hjertesuk på mig, i stedet for sjælemesse, og se til, I selv slipper levende herfra. Hold Jer nu stille som en mus og gnav på osteskorpen, I har i lommen! God tålmodighed, Svend Trøst!" Dermed sprang han ned ad den

stejle kalkstensbrink, og Svend Trøst så ham liste sig bort mellem buskene ved søen og forsvinde i skyggen.

At blive uvirksom på dette enlige sted en hel nat og dag kunne den utålmodige væbner ikke bekvemme sig til; efter nogle øjeblikkes betænkning sprang han også ned ad fjeldbrinken og fulgte den lønlige sti, han havde set den sorte svend forsvinde på.

Det voldsomme overfald i fruerlunden på grevens kapellan, der kom i et vigtigt ærinde til Segeberg for sin herre, havde vakt stor opmærksomhed på slottet, og hr. Wittinghof havde, på fru Elisabeths opfordring, påtaget sig med en del jægere at undersøge hele kalkbjerget og alle lønlige stier omkring slottet, mens borgfruen selv sørgede for den gejstlige herres pleje og erkyndigede sig om hensigten af hans sendelse. Efter en hemmelig samtale med den syge kapellan, lod hun øjeblikkelig den ældste tårnvægter kalde. Denne mand var en af hendes broders rigeligst belønnede svende og den eneste af den myrdede grev Adolphs folk, som var blevet på slottet i den nye herres tjeneste.

"Du må kende den underjordiske løngang her på slottet!" sagde fru Elisabeth bestemt og så nøje på den gamle karl, der stod for hende med det snu, rynkede ansigt og et hæsligt skulende blik.

"Hvilken løngang, nådige frue?" spurgte tårnvægteren, "den, ridder Hartvig med eders strenge herre broders krigsmænd krøb igennem hin nat, salig greven blev slået, den er jo for længe siden tilkastet."

"Er her da en anden?" spurgte borgfruen med et skarpt blik. "Se lige på mig, karl! tal sandhed! eller det gælder dit liv. Tænker

du at forråde os, som dit forrige herskab, tager du fejl. Du har ymtet om en løngang til riddercarceret; den skal du vise os straks! Den skal i denne nat fyldes og tilmures!"

"Nå, er det den, I mener, nådige frue!" svarede tårnvægteren og syntes at besinde sig, "ja, det er en anden sag; den har jeg netop også tænkt på i disse dage, skønt jeg ikke har set den i mange Herrens tider. Vorherre må vide, om den er til endnu eller hvor det egentlig var, man havde indgang til den. Men I har ret, nådige frue! skulle nogen vide besked med den, måtte det være mig, siden jeg er ældst her i gården. Nu kunne det sagtens lønne sig at lede den op; har vi nu fået en dansk kongesøn her til fange, kan der vel være dem, der ville give hele trug guld og sølv for at finde ind og ud her ad slig muldvarpevej; men jeg er skam bange for, den findes ikke, nådige frue!"

"Det er jeg ikke bange for!" svarede fru Elisabeth og greb i klokkestrengen, der førte til borgestuen. – "har du ikke vist huskarlene den løngang inden midnat, skal du ikke se sol stå op i morgen! Det kan du være lige så vis på, som på et helt års løn, når gangen er spærret."

Den nye gårdsfoged trådte nu ind og modtog befaling til straks med nogle huskarle at følge Kunz Tårnvægter med lygter, hakker og murer-redskaber. Vægteren skulede til den høje borgfrues bestemte åsyn. "Nu tror jeg vist, jeg husker stedet, nådige frue!" mumlede han, "I må for Guds skyld ikke tro –"

"Godt!" afbrød hun ham, "meld mig straks, hvad der opdages, gårdsfoged!" Hun gav denne sin tro tjener et betydende vink og tilføjede et par hemmelige ord, hvorpå han øjeblikkelig bortfjernede sig med den skulende tårnvægter.

"Hvad jeg lovede, skal han få!" sagde fru Elisabeth ved sig selv og gik ind i sit lønkammer, "men sol og måne ser han aldrig mere."

14

Mens man på Segeberg slot søgte at gøre enhver adgang til den fangne prins umulig og med så stor årvågenhed eftersporede de eventyrlige vovehalse, der allerede tænkte på hans befrielse, syntes prinsen selv den roligste af alle slottets beboere. Der kom intet suk og ingen klage over hans læber i andres nærværelse; men der var en højhed og martyrfred i hans blege åsyn, som forbavsede og indgød selv de rå krigere, der bevogtede ham, en uvilkårlig ærbødighed. Han ønskede helst at være ene, og man føjede ham som oftest deri. Det sår i hovedet, han var segnet for på valpladsen, havde været mere bedøvende end farligt; ingen af hans andre sår var til døden, uagtet den lange rejse havde i høj grad forværret dem. Han følte sig nu styrket ved nogle dages pleje og hvile. Han sad alene i sit fængsel med et linklæde om tindingen, og den højre arm i et bind. En styrkende lægedrik stod for ham på bordet. Der brændte to lys, og et breviar lå opslaget med afskrevne bibelsteder og gudelige sentenser. Den fromme canonicus fra Segeberg kloster, der var læge på slottet, havde nylig forladt ham og anbefalet ham slig beroligende læsning.

"Var det svaret på mit store spørgsmål?" sagde han grundende og stirrede på det sirlige håndskrift, uden at læse, "det var knusende!" Han hævede de store, blå øjne fra breviaret til stjernelyset, der glimtede ind til ham fra det lille gittervindue imod Travedalen og kalkbjergets bratteste fjeldskrænter. Der var stille i det enlige fængsel. Han troede at høre Travestrømmens ensformige brusen dybt neden for de hvide

kalkstensspidser og sorte afgrunde, hvorover hans fængsel hang som en svalerede. Uden for den tillåsede fængselsdør kunne han høre lyden af skildvagtens skridt.

"Gud lønne dem!" bad han, og foldede sine hænder, "Gud glæde dem i Paradiset, alle de tro sjæle, der styrtede sig i døden for mig! – Mit arme folk!" sukkede han, "til hvem står nu dit håb?" Hans øjne faldt tilbage på breviaret, og han læste det sted, der just lå opslaget for ham. "Forlad dig ikke på fyrster!" stod der – "de er mennesker! De kunne jo ikke hjælpe. – Mange søger en fyrstes ansigt –"

Ak ja!" udbrød han, "her står det jo: 'men hver dom kommer fra Herren.'" Han faldt i dybe tanker og sad længe med øjnene stift heftede på breviaret. Han slog nogle blade om og læste: " "Fyrster skulle have fyrstelige tanker og holde derover." – "Hm! er det fyrsteligt at forsage og opgive håbet om frelse og retfærdig hævn? Har hvert fængsel ikke en udgang og hver nat en ende?" Han så sig om med et stolt, uroligt blik; men en let rødme overfo'r hans blege kinder, idet han atter så ned i den gudfrygtige læges håndskrift og læste de fromme ord: "Lad det onde ikke overvinde dig, men overvind det onde med det gode!"

I det samme hørte den fangne prins en stemme hviske tæt ved ham: "Frisk mod, herre junker! Vil I være fri – vil I hævnes – så følg mig!"

Prins Otto vendte forbavset sit åsyn mod den krog af fængslet, hvor hin uventede røst kom fra; han så en lem i gulvet oplukket, og et smudsigt, sortebrunt omløber-ansigt stak frem af den. Det var den sorte svend, som i den belysning, der faldt på hans rå, vilde træk, vel kunne fremkalde billedet af en

dæmon eller frister fra de mørke ånders verden for fangens ophidsede og sygeligt spændte fantasi.

"Vig fra mig, evige løgner!" sagde Otto, og slog et kors for sig: "Den frihed du kan føre mig til, er den evige trældom – den hævn, du lover mig fra dybet, foragter jeg."

"Er jeg en jennik og djævleunge, så er jeg nok en af de bedste her på slottet," svarede den sorte svend og lo. "Vær ingen primer, herre junker! Betænk Jer ikke ret længe! Følger I nu ikke med mig, kan I få grå hår her, inden nogen anden nar vover sit liv for at frelse Jer."

"Hvem er du?" spurgte prinsen og besindede sig. "Var det ikke dig, der bragte mig hilsen i fjor fra den ærlige ridder Niels af Brattingsborg?"

"Rigtigt, herre junker! Havde husbond så sandt været karsk for otte dage siden, havde han selv været hos jer på Tap-Hede. Vil I nu følge mig til ham og ridder Bugge på Hald, skal I snart stå i spidsen for en flok karle, som tør binde an med Jenniken [Note 2)] i jert hede Helvede selv, og I skal vist få hævn over skaldepanden, om ikke på den ene måde, så på den anden!" Der kom ved disse ord et hæsligt udtryk af vildhed og rå list i hans ansigt.

"Hvad mener du, menneske?" spurgte prinsen stolt og rejste sig, "taler du om stimænd og mordere? mener du, prins Otto af Danmark vil krybe under jorden som en ræv, for at hævde sin ret og Danmarks ære ved niddingsdåd? Du kommer ikke fra de brave mænd, du nævnede! Har Danmarks folk og ædle ridderskab endnu tillid til mig og min lykke, vil de befri mig ærligt og åbenbart ved underhandling eller våbenmagt; men ingen vil fordre, jeg skal gøre noget skridt, som vanærer mig."

"Om forladelse, nådige herre!" svarede den sorte svend og gjorde store øjne, idet han ærbødigt og halv forlegen bukkede med hovedet, uden at stige højere op af løngangen. "Hvad jeg sagde om min husbond og ridder Bugge var kun så mine egne ringe tanker. Mig syntes, det var en ærlig sag, om man hjalp jer til friheden og regimentet, på hvad måde det så skulle være. Grev Skaldepande og ridder Hartvig gjorde sig så vist ingen skrupler, da de slog min gamle herre her på Segeberg; om man gjorde dem samme skel en gang, var det kun løn som forskyldt. Men I er en kongesøn, kan jeg tro. I må sagtens tænke lidt mere storagtigt end vi småfolk. Jeg og Svend Trøst har nok gjort regning uden vært og båret os ad som et par dosmere. Vi drømte aldrig om, I hellere ville sidde i fængsel her Jer livstid, end hjælpes ud ved en lille håndsrækning, som en anden sølle fange. Tag os det ikke ugunstigt op, høje herre! vi mente jer det såmænd godt og ærligt; slipper vi levende fra det, må vi prise vor lykke."

"Tak for jer gode vilje og for hvad I har vovet for min skyld!" sagde prinsen med deltagende mildhed og nærmede sig ham. "Svend Trøst er altså med her! Sig ham også tak! det er anden gang, han vover sit liv for mig. Dog – eders veje er ikke mine. Bort! skynd dig! Man kommer. Red dig selv og det unge menneske! for min lykke skal ingen mere ofre livet! Bort! Gud ledsage jer!"

Man raslede med jernstangen uden for fængselsdøren, og den sorte svend trak hastigt sit hoved til sig. Prinsen slog selv lemmen til efter ham og gik roligt frem mod fængselsdøren. Den åbnedes, og en krigsmand trådte ind, men vendte straks

tilbage med en tavs hilsen, så snart han havde set, at fangen var påklædt og oven senge.

Til sin forundring modtog prinsen nu et helt uventet besøg af fru Elisabeth selv. Hun var ledsaget af et par bevæbnede herrer. "Undskyld, om vi forstyrrer eders ro, junker Otto!" tog den høje borgfrue ordet med kold høflighed. "Jeg må selv se, hvad her foregår! Vagten har meldt mig, her har været nogen hos Eder og talt med Eder."

"Ja så!" svarede prinsen langsomt og betænkelig, "deri har vagten opfyldt sin pligt, hvis man virkelig har hørt sligt."

"Her er sket en voldsgerning!" vedblev fru Elisabeth. "Man er på sporet efter nogle omløbere, der søger adgang til eders fængsel."

"Det er meddelelser, fru Elisabeth! som synes mig mere at vedkomme Eder selv og mine fængselsvogtere end mig. Kunne jeg nedlade mig til uværdige forbindelser, ville jeg dog næppe være så enfoldig selv at give Eder oplysning om det."

"Men når jeg affordrer jer slig oplysning, som fyrste og mand af ære, og beder Eder sige mig, om I har talt med nogen her i aften –"

"Så tror jeg mig dog ikke forpligtet til at svare Eder derpå, fru Elisabeth!"

"I glemmer, hvem der her har magten!" sagde borgfruen med et næsten frygteligt blik, "der gives midler –"

"At I ikke vil afpine mig bekendelser som en lav forbryder, ville eders ære og stolthed være mig borgen for, om jeg end var så ulykkelig at måtte tvivle på eders menneskelighed," vedblev prinsen roligt, "dog, i ethvert tilfælde, hvad min ære gør mig til

lov agter jeg intet brud at gøre på, hvad enten det gælder fjender eller venner."

"Jeg ved nok, min ædelmodige herre!" sagde fru Elisabeth med et spottende smil. "Eders hemmeligheder ligger ikke dybt. Behag at undersøge gulvet og murene, mine herrer!" Med disse ord gav hun de herrer, der fulgte hende, et vink, hvorpå de tog lysene fra bordet og gjorde mine til at begynde undersøgelsen.

"Hold inde et øjeblik!" sagde prinsen. "Jeg har et forslag at gøre Eder, høje frue! min sikre tilstedeværelse kan dog alene være Eder af vigtighed; vi] I love mig at lade al videre undersøgelse fare, og at I ikke vil forfølge eller straffe de ulykkelige, mig hengivne mennesker, der enten allerede har søgt at nærme sig mig her eller fremdeles under mit fangenskab kunne forsøge på det – vil I ædelmodigt love mig en sådan skånsel mod dem, der ubesindigt vove liv og frihed for min skyld, så vil jeg med mit fyrstelige æresord befri Eder for al uro og frygt for min tilstedeblivelse. Sig: ja!" tilføjede han med inderlighed, "for menneskelighedens skyld! sig: ja! og I kan fra denne time lade alle døre stå åbne til mit fængsel! Jeg sætter da ingen fod over denne tærskel, før mit trofaste folk, med våben i hånd, eller min svoger og kejseren har udløst mig."

Fru Elisabeth syntes overrasket og betænkte sig nogle øjeblikke. "Nej!" udbrød hun heftigt og bestemt. "Segeberg mure og min årvågenhed tør vel måle sig i fasthed og pålidelighed med eders æresord, kong Christophers søn! min falske kong Eriks broder! Jeg tror ingen af eders slægt på sit æresord mere. Begynd undersøgelsen, mine herrer!"

En bitter krænkelse var synlig i prinsens blege åsyn. Han vaklede og holdt sig ved stolen; men han samlede sin styrke og

tilbageholdt det udbrud af harme og såret stolthed, som spillede ham på læberne og gav hans stille, klare blik en lidenskabelig ild. "Gud tilgive jer det ord, Elisabeth!" sagde han med dæmpet røst og vendte sit blik fra den stolte borgfrue mod det rolige stjernelys, der ligesom trøstende nedglimtede til ham gennem fængselsgitteret.

Lemmen i gulvet var så kunstfærdigt indrettet og af så fuldkommen lighed med det øvrige flisegulv, at det ikke var muligt at opdage den, når den var lukket; desuden var den kun til at åbne nede fra løngangen og syntes oprindelig at have tjent til at bringe fanger hemmeligt til fængslet, uden at tilbagegangen var mulig for de fangne.

Da undersøgelsen var aldeles frugtesløs, trampede fru Elisabeth heftigt i gulvet. "Velan!" sagde hun koldt og fattede sig, "vil I ikke være os behjælpelig, junker Otto! må I finde jer i at skifte opholdssted straks. I må alene tilskrive eders eget stivsind, at I ikke får det så behageligt for fremtiden, som jeg havde ønsket. Til at kigge stjerner får I ikke lejlighed herefter. – Ledsag fangen med vagten til det mørke tårn, mine herrer!"

Ved disse ord var det som junker Otto kaldtes tilbage fra en skøn drøm; han havde for et øjeblik ligesom glemt sit fængsel og sin bitre sjælskrænkelse i en stor, udvidende følelse af den evige frihed og den uendelige højhed, kærlighed og ro, der nedstrålede til ham fra stjernehimlen. "Når jeg er død, fru Elisabeth!" sagde han stille med mild og blød stemme, "så vil I fortryde det, hvis I nu berøver mig dette lille indkig i Guds himmel. Und mig dog en ridse i muren, hvorigennem jeg kan se et par stjerner og en solstråle! I kender selv ulykkens magt og urettens bitre indtryk på sindet, min broders forurettede

dronning! I er selv født til højhed og lys – I vil ikke nægte mig et glimt af den høje himmel i min nat!"

Ved disse sidste ord syntes Elisabeth at vakle i sin strenge beslutning; i hendes mørke, stolte blik var en vemodig bevægelse synlig, og de fine muskler om hendes magre mund bævrede. Had og medynk syntes at kæmpe i hendes sjæl. Men nu kastede hun et blik på prinsens ansigt, der havde en fjern, men dog umiskendelig formlighed med hans ældste broders. Det var i dette øjeblik i skygge, og hun så kun den fjerne lighed i grundformen, uden det ædle, milde udtryk, der ligesom forklarede det. "Kong Eriks broder!" udbrød hun, "vil I også bedåre mig med rørende taler om stjernerne og den smukke himmel? Bring ham til tårnet!" Derpå gik hun hastigt, som hun selv undflyede synet af sin fange. Prins Otto kastede endnu et smerteligt blik tilbage til fængselsgitteret og fulgte, med et dybt, stille suk ridderne og vagten ud af carceret til det strengere fængsel.

Da prinsen førtes over slotsgården mod det såkaldte sorte tårn, var der stor larm i gården. Kammersvend Wittinghof kom med en flok jægere og fakkelbærere ind ad slotsporten; de havde en bunden fange imellem sig. Fangen var klædt som en holstensk bondeknøs. Fakkellyset faldt på hans ansigt, og prinsen kendte Svend Trøst. Da den fangne væbner så prinsen, råbte han med høj røst: "Vorherre hjælpe Jer og Danmark, ædle junker! jeg kan ikke mere."

"Gud lønne dig, ulyksalige!" udbrød prinsen, "her kan menneskemagt ikke hjælpe. Dog den Almægtige kan redde Danmark uden os!"

Prinsens ædle skikkelse forsvandt stille i det mørke tårn. Men Svend Trøst råbte endnu højt, idet man slæbte ham ned i den dybe tårnkælder: "Den rævestreg skal I få betalt, Hans Wittinghof! Vi to må mødes og det før jer bryllupsdag, om jeg så skal stå op af graven for det samme!"

Fangens afmægtige trussel besvaredes med en hånlig latter af den fine kammersvend, som, uden selv at røre en hånd, lumskelig havde ladet ham snære og fange af jægerne, og som nu ilede op ad slotstrappen uden at værdige sin forbitrede medbejler et blik.

Mellem en flok huskarle, som kort efter, med lygter, hakker og murerværktøj, gik ind ad borgestuedøren, var der en ængstelig mumlen.

"Vil I nu tro mig en anden gang?" hviskede en gammel huskarl, "hvor der er sket sådanne ting som her på Segeberg, kan det aldrig gå rigtigt til. Hvor den Onde en gang har fået spillerum, er han ikke god at blive kvit."

"Sladder!" sagde en anden, "hvad I så i løngangen har vel været et dyr eller en formummet gavstrik; men hvem det så var, får han nu blive, hvor han er, til dommedag! Vi har muret godt til for indgangen; det ved jeg."

"Men den karl kan have hundrede udgange," svarede den gamle huskarl. "Jeg ved nok hvad jeg så, og havde jeg ikke, Gud ske tak og ære! – haft en smule bedre samvittighed, end Kunz Tårnvægter, var jeg måske også faldet død om på stedet."

"Det var på en måde hans lykke, den gamle skælm!" hviskede en af fangefogdens håndlangere: "Var han kommet levende derfra, skulle jeg have kylet ham i Tudsehullet. Det havde været godt nok til ham; men Vorherre har måske været ham nådigere, end vor frue."

Gårdsfogden kom nu også ind i borgestuen med nogle flere huskarle, der bare den gamle Kunz Tårnvægters lig. Han havde set sin forrådte herres genfærd i løngangen – påstod man – eller det, der var værre.

Da det var midnat, var der mørkt og stille på Segeberg slot. Kun i højenloftsværelset lige over for det sorte tårn brændte der endnu lys. Her sad fru Elisabeth alene i sit sovekammer. Om den djævleskikkelse, de overtroiske huskarle troede at have set ved opdagelsen af den farlige løngang, og om Kunz Tårnvægters pludselige død ved dette syn var hun underrettet. At dette formentlige spøgeri stod i forbindelse med det hemmelige besøg, prins Otto lod til at have modtaget i riddercarceret, var hun overbevist om, og der var føjet anstalter til at gribe den dumdristige, underjordiske gæst, så snart han lod sig se.

Fru Elisabeth syntes angrebet af den uro og spænding, denne aftens begivenheder havde medført. Kampen i hendes inderste var endnu ikke ophørt. Den fangne junker Ottos martyrblik mod det glimt af stjernehimlen, hun havde været så hård at berøve ham, var trængt hende dybere i sjælen, end hun selv syntes at ville tilstå sig. Den grumt tilfredsstillede hævnlyst lod kun lidet til at glæde hende, og hun så i dette øjeblik selv langt

ulykkeligere ud end nogensinde. Et stort metalspejl hang lige for hende på muren i sovekammeret, og da hun nu så sit eget billede i det, fo'r hun forfærdet sammen. "Gør hævnen ikke lykkeligere – skønnere gør den ikke!" sagde hun med et udtryk af lønlig selvforagt, idet hun rejste sig og hang sin skarlagenskåbe over spejlet. Månen skinnede på det sorte tårn lige over for hendes vindue; hun støttede albuen mod den brede vindueskarm og stirrede en tid lang ud på fangetårnet, der bestod af en eneste rund mur, uden anden åbning end den svære, låsede jerndør, som bevogtedes af en skildvagt. Idet hun med en uvilkårlig gysen vendte sig bort fra vinduet, ligesom om fængslet med den evige nat havde bævet for hendes blik og truet med at styrte knusende over hende, stirrede hun dødbleg på væggen i værelset lige over for vinduet, hvor en gammel riddersmand i legemsstørrelse var afbildet på panelet, og hun udstødte et ængsteligt skrig. Det kom hende for som den gamle, afmalede ridder havde stirret på hende med et par levende, frygtelige øjne og blinket. Hun svimlede, men fattede sig og greb lyset fra bordet ved hendes seng; hun holdt det op mod billedets ansigt og undersøgte det nøje. Nu så hun først, at billedets øjne var hule og ligesom udskårne, og nu opdagede hun tillige en halv udslettet indskrift på den ormstukne trætavle; der stod: "Adolphus VI, Comes & Eqves, Dom. Arcis Segeberg, Anno Domini M°CCC° Note 3)."

"Den myrdede grev Adolph!" udbrød hun og tabte lyset af hånden. Hun stod nu i mørke og troede at høre en underlig puslen omkring sig, ligesom nogen rørte sig i muren bag de hule paneler; i det samme hørte hun langt borte i den stille nat fra den anden side af Traven nogle dybe, sørgelige

jagthorntoner, lig dem, den ulykkelige ridder Hartvig tilforn plejede at udstøde, når han om natten gjorde pilgrimsrejser over sin søns blodplet.

"Lys! Lys!" råbte fru Elisabeth og greb i klokkestrengen, idet hun næsten afmægtig segnede om på sit leje. Da ternerne kom med lys, fandt de den strenge borgfrue i en feberagtig tilstand. "Bliv hos mig!" bød hun, "mørket er græsseligt – flere lys! – tilstop øjnene på det skræmsel! – tilhyl det!" vedblev hun og pegede på den myrdede greves billede, "hvad kan jeg gøre for hans fald? – Det er min broders sag – han gjorde hvad han selv ville. – Det skal bort, det grimme billede. – Hvad kan man ikke indbilde sig i mulm og nat, med feber i blodet? – Muren skal undersøges – den er hul og falsk, som al verden – den skjuler hemmelige mordere. – Ja, Segeberg er en morderhule. – flere lys! – I morgen skal han også få lys der ovre! – Han skal både se sol og stjerner! – Jeg vil tro hans æresord. – Kong Eriks dronning måtte hævnes – jeg er den store Gerts søster – men umenneskelig er jeg ikke. – flere lys!"

I fru Elisabeths sovekammer blev der nu så lyst som til en højtid. Efterhånden forsvandt dog atter den usædvanlige belysning, og der blev igen stille i højenloftsbygningen. Det skumle Segeberg slot, med sine gotiske tårne og mure på det høje kalkbjerg, glinsede dog smukt i månelyset ved søen, mens det kastede sin sorte skygge ud imod Traven i den tungsindige oktobernat. Floden brusede enstonigt. Efterårsvinden susede gennem det visnende løv i fruerlunden. Den spøgelsesagtige ridder Hartvig gik ikke længere i riddersalen og blæste i sit jagthorn, men fra den anden side af Traven bar vinden endnu nogle fjerne, hendøende valdhorntoner hen over slottet, som

skjulte Danmarks ulykkelige prins og den unge, forvovne eventyrer.

Note 2:

Jenniken: Djævelen.

Note 3:

Adolphus VI, Comes & Eqves, Dom. Arcis Segeberg, Anno Domini M°CCC°: Adolph den Sjette, greve og ridder, herre til Segeberg borg, Herrens år 1300.

2. del

1

Greven samler alle sine mænd;
han drager ad Slesvig frem.
Aldrig så nogen mand slig en hær
enten før eller siden dem.

Den krigshær, en gammel dansk folkesang således omtaler, rykkede en smuk morgen i marts måned 1340, med vajende bannere og støjende lurmusik, igennem Slesvigs gader og betragtedes af stadens indvånere med den største opmærksomhed. Der lød ofte bifaldsråb til de anseligste krigsmænd og især til høvdingerne, blandt hvilke den berømte grev Gerhard af Rendsborg red i spidsen for rytteriet ved sin søstersøns, den slesvigske hertug Valdemars side. Hertugen var med et stort følge draget hæren i møde ved den holstenske grænse; men det hed, at han på vejen var blevet uens med sin morbroder. En del af hæren var holstenere, og ved Gottorp ventede de slesvigske ryttere på deres hertugs befaling for at forene sig med hæren; men dens hovedstyrke bestod af lejede krigsmænd fra Westphalen og Rhin-egnene, som, efter en bekendt ytring af deres mærkelige feltherre, selv skulle hente deres sold ved plyndringer i Danmark, eller, hvis de faldt, fritage hærføreren for at lønne dem. Disse for deres vildhed og grumhed berygtede soldbander var kendelige på deres lette bevæbning og korte, ensformige våbenkjortler, så vel som på deres svære mundskæg og skrammer; de kaldtes af almuen *grevens hurtige hær*. De fire tusinde ryttere, der, som den

holstenske greves livvagt, nærmest fulgte hin sejrvante hærfører, udmærkede sig ved glimrende rustninger og stolt, krigersk anstand; blandt dem var der også mange riddere og højbårne mænd. Efter rytteriet og fodfolket med deres slynger og armbøsser, fulgte en del blider og andre belejringsmaskiner foruden en hob karrer med våben, fangebøjer og krigsfornødenheder.

Hæren drog forbi domkirken og den gamle kongsgård, der nu kaldtes Sorte-Kloster og ikke længere beboedes af nogen fyrste, siden den af kong Abel, til bod for hans konges og broders mord, var overladt til de fromme augustinermunke. Her stod nu prioren med sine ordensbrødre uden for klosterporten og hilste hæren og dens anfører med den latinske kirkesalme, som grev Gerhard selv havde sunget i slaget ved Gottorp, og hvis vidunderlige kraft de fromme brødre derfor tilskrev hin sejrvinding.

Greven red på en høj, rød stridshingst, der fulgtes af tre store, grå hunde. Hans ansigt var næsten skjult af hjelmen, der sad ham dybt ned over panden og skjulte den legemsmangel, han af sine fjender forhånedes for med spotnavnet: den kullede. Han slog nu endog hjelmgitteret ned, idet han var genstand for mængdens gabende nysgerrighed; og mens hans skarpe høgeblik gennemtrængte alt uden for ham, syntes han at ville gøre sit eget åsyn til en lukket bog for enhver iagttager. Den krigerske jernmaske, der ligesom havde meddelt hans miner sin kulde og ubevægelighed, hindrede nu vel slesvigerne i ret at beskue den helt, de så højligt beundrede; men enhver kendte ham straks på den stolte, rolige holdning, den kraftige, bredskuldrede skikkelse og på det berømte Maria-billede fra

Itzehoe, som havde frelst hans liv i hint slag ved Gottorp, og som han siden bestandig bar i en stor guldkæde om halsen, når han drog i strid. Så snart munkene ved Sorte-Kloster så ham, svang de kirkebanneret med den hellige jomfrus billede og sang med høj røst:

> Nos, hac die Tibi gregatos,
> serva, Virgo, in lucem mundi! Note 4)"

"Ret så! I fromme herrer!" lød en hul krigerrøst fra grevens hjelmgitter, "den hellige jomfru er med os. Hver dansk oprører skal fly eller falde!"

Prioren bukkede dybt og besvarede grevens nådige nik med benedictionstegnet Note 5), mens salmen fortsattes.

"Min gamle sejrssang!" hviskede greven opmuntrende til den unge, slesvigske hertug, der med en urolig mine red ved hans side og vendte ansigtet bort fra sin stamfaders skumle slot og de syngende munke.

"Fra Sorte-Kloster venter jeg ingen velsignelse," svarede hertugen mørk.

"Hm! Børneskrupler!" mumlede greven ved sig selv og tæmmede sin hingst. Han red nærmere hen til den unge hertug og lagde den pansrede hånd på hans sadelbue. Under munkesangen og larmen af de klaprende hestesko bøjede han sig, tilsyneladende fortrolig, over mod sin forrige myndling og sagde med dyb, dæmpet stemme: "Hils folket, Valdemar! husk på hvad du hedder! Lad ingen mærke din vankelmodighed!"

Hertugen opløftede, ligesom med tiltvungen kækhed, det noget nedbøjede hoved og så sig om for at gengælde folkets hilsener og bifaldsråb, der dog mere syntes at gælde hans berømte morbroder, som en tid lang havde været deres fyrste,

og som man ventede snart at få til behersker igen. Det rygte havde nemlig udbredt sig blandt almuen, at deres hertug i forrige måned, under sit ophold i Lybeck, havde sluttet en hemmelig forening med sin morbroder og atter afstået ham Slesvig, for ved grevens hjælp at blive konge i Danmark.

Den unge hertug Valdemar var en sønnesøn af hin fine, listige hertug af samme navn, der hemmeligt havde været hovedmanden for marsk Stigs sammensværgelse mod kong Erik Glipping og siden, som rigsforstander i Erik Menveds mindreårighed, forgæves havde stræbt efter at bemægtige sig Danmark. Hvad hin ældre hertug Valdemar bestandig havde drømt om og higet efter, men aldrig i sit liv opnåede, havde hans sønnesøn, ved den rendsborgske grev Gerhards bistand, allerede i sit tolvte år for en kort tid dog drevet det til. Ved Christopher den Andens afsættelse var den unge, slesvigske hertug virkelig blevet valgt til konge af de rådvilde og lidet enige danske stænder; men han var ikke blevet kronet og salvet. Folkets gamle had til brodermorderen kong Abels slægt og misfornøjelsen med det strenge, holstenske formynderskab var dog større end foragten for den uduelige kong Christopher, og selv grev Gerhards sejrvindinger over denne svage konge havde ikke kunnet sikre grevens myndling det tomme kongenavn, som han havde betalt med sit hertugdømme. For ti år siden havde den unge hertug i sit femtende år set sig nødt til at afstå hin kongeværdighed og træde tilbage i sin forrige stilling.

Siden kong Christopher ligesom havde taget det generhvervede kongenavn med sig i graven, havde nu Danmarks trone i syv år stået ledig. Prins Ottos nederlag på Tap-Hede og ulykkelige fangenskab havde ligesom slået folket

med lamhed. Den fangne prins var ført fra Segeberg til Rendsborg, hvor han endnu holdtes i strengt fangenskab. Riget var adsplittet og i de fremmede panthaveres vold. Undertrykkelsen og rygtet om hint oprørende mageskifte havde nu endelig bragt folket til en rasende og næsten fortvivlet kraftanstrengelse. Almuen slog de fremmede skatteinddragere ihjel hvor de kunne, og i Jylland stormede ridderne det ene af grevens slotte etter det andet. I opstanden var der dog hverken orden eller plan under den almindelige lovløshed, der adsplittede alle Danmarks kræfter. Der var ingen høvding eller fyrste mere, til hvem folket med tillid kunne slutte sig. Om junker Otto havde man opgivet håbet: alle underhandlinger om hans løsladelse af fangenskabet havde i seks år været frugtesløse, uagtet hans svoger markgrevens og kejserens bestræbelser, og hans yngre broder opholdt sig som en flygtning ved kejserens hof. Den slesvigske hertug, der nu var blevet fuldmyndig og havde fyldt sit fem og tyvende år, håbede således, ved sin berømte morbroders hjælp, lettelig at kunne tilbagevinde den krone, han som barn havde måttet give slip på. For opfyldelsen af dette ærgerrige håb havde han atter bortlovet sit hertugdømme; men han vaklede, når han betænkte hvad han vovede ved det mod al folkeret stridende bytte, og selv den mægtige hær, han nu så udrustet for at iværksætte planen, havde ikke overvundet hans betænkeligheder.

Skønt grev Gerhard ikke længere var hertugens lovlige formynder, havde han dog endnu en mægtig indflydelse på denne unge herres sind og styrede ved sin åndsoverlegenhed næsten ethvert af hans skridt. I en vis ydmygende følelse af denne åndelige afhængighed, men uden kraft til helt at løsrive

sig af de bånd, der fra hans tidligste barndom havde omsnoet ham, udbrød hertugen ofte i en slags afmægtig trods mod sin mægtige frænde, idet han dog følte hvor nødvendig grevens venskab så vel som hans magt og store feltherretalent var ham. Hertugens mangel på selvstændighed viste sig tydeligt i hans åsyn og ubestemte miner. Det sky blik, han nu hilste sine slesvigske undersåtter med, som han atter ville bortskænke for et kongerige, røbede en svag, urolig sjæl, der havde et større foretagende for end han selv følte kraft til at fuldføre, men som han dog følte sig hendraget til af omstændighedernes magt og heftige, indre tilskyndelser. Hans ansigt var ret smukt og ædelt dannet; men de matte, lyseblå øjne og det tynde, gule overskæg så vel som den fine, let bevægelige ansigtsfarve gav ham intet helteligt udsende. I sin hertugelige skarlagenskåbe, med sin prægtige fjerhat og med de blå, slesvigske løver på sadeldækkenet, overstrålede han vel i glans og pragt den simple feltherre ved hans side; men det undgik ikke hans opmærksomhed, at alles øjne var henvendt på den tapre greve, der, klædt i jern fra issen til fodsålen beundredes af folket som en uovervindelig helt og den største statsmand i Norden.

"Se se!" sagde en Slesvig-borger temmelig højt til en anden, "der er den store greve fra Rendsborg! Krone død! det er en hel karl! men Gud hjælpe os for hans spærlemmede myndling hist! han bliver dog aldrig ret myndig, om han så blev hundrede år."

"Ved St. Andreas! I har ret!" svarede den anden slesviger: "Kan vi nu få byttet det drengebarn bort for den store rendsborger og få Holsten med i købet, bliver det en god handel; så kan vi give vor Valdemar og alle konger af Danmark døden og djævelen!"

"Har peblingen solgt os med hud og hår for en barnekrone, burde vi pibe ham ud af staden!" bemærkede den første.

Et forbitret blik fra den unge hertug bragte borgerne et øjeblik til tavshed og tilkendegav, at han havde hørt nogle af disse ytringer. Han tav med fastklemt mund og skiftede farve.

"Nej, se vor smukke, unge herre!" sagde en spottefugl blandt almuen, "han ser jo ud som en ren jomfru, der vil dåne i dansen."

"Det kan blive ham en hed dans nok!" bemærkede en anden.

"Fanden heller!" brummede en tredje, "han bliver jo her hjemme i god ro og holder bryllup."

"Det gør han klogest i!" vedblev den første, "så kan morbroderen sætte ham til højstols i Danmark, når dansen er ude. Den karl er mand for at holde på kongestolen med, hvis den rokker."

"Hvem er de fornemme herrer, der rider foran Alverstorpe og ridder Gotschal?" spurgte en dreng i plattysk mundart og stødte til sin sidemand, der så ud som en holstensk hestepranger.

"Kender du ikke herrerne fra Rendsborg?" svarede prangeren, "den grønne hist er ridder Hals, ham, der købte vor brune hingst i fjor. Den blå på fuksen er grevens kammersvend; det er ham, der skal have den rigeste og dejligste jomfru i Jylland. – Gud hjælpe hende for ungkarl, hun får! Den sorte på pasgængeren er kapellanen, ham, Fanden knækkede sidebenene på. De følger jo altid vor greve, med samt hans tre grå hunde, og er ham fast lige så tro."

"Men den magre, blege ridder, der stirrer så underligt hen for sig – han med det sorte harnisk?"

"Det er den gamle Hartvig Reventlov. Han har gjort vor store greve til den mand, han er. Uden ham var greven blevet tiggermunk eller sultet ihjel på kornloftet med sine hunde; det har du vel sagtens hørt; han hjalp ham da også til Segeberg, kan jeg tro. – Hm! det er intet under, han er bleg og mager, den gamle herre!" tilføjede prangeren, "han har nylig gjort en streng pilgrimsfart på sin bare fod; men siden han slog greven og den unge knøs på Segeberg, er det nok ikke rigtig fat med ham."

"Jesu Mariæ! er det ham, der slog sin egen søn ihjel!" hviskede drengen, "med ham har det vist aldrig været rigtigt fat."

Det varede længe inden drengen kunne få øjnene fra ridderen med det sorte harnisk, hvis frygtelige dåd og svare anger var noksom bekendt. Men synet af de andre mere pyntelige riddere udslettede det indtryk, ridder Hartvigs dunkle skikkelse havde gjort.

"Se, der kommer ridder Krummendik," udbrød han, "og se! ridder Lembek og Struven Ranzov er også med."

Mange berømte navne, som dog siden er glemt, nævnedes her af de opmærksomme tilskuere, der næsten alle kendte den rendsborgske greves og hertugens anseligste riddere og vasaller.

Den første afdeling af hæren drog allerede over broen i Langestræde ud imod den høje tårnport, mens den anden og tredje afdeling endnu ikke havde nået domkirken og den gamle kongsgård. Her stod endnu prioren med sine munke, for at hilse høvdingene og give hæren sin velsignelse med på felttoget. Grev Gerhards tvende sønner, grev Henrik og grev Claus, anførte hærens to sidste afdelinger. De var begge unge, krigerske herrer med et rask og kækt udseende; men den stærke

grev Henrik, der siden kaldtes Jern-Henrik, tildrog sig især den almindelige opmærksomhed. Han tumlede en ravnsort hingst og var, ligesom faderen, klædt i jern fra hoved til fod; men han red med åbent hjelmgitter, og hans brune, dristige ansigt syntes kun at udtrykke ungdommeligt krigermod og luende kamplyst. Han var endnu højere og rankere end faderen. Hans strenge, forvovne mine behagede vel de fleste; men den myndighed, han tiltog sig, havde dog, ved manglen på berømte krigsbedrifter, et anstrøg af storpraleri og forfængelig efterabelse af faderens adfærd, der ikke undgik den skarptsynede almues bemærkninger. Den latinske kirkesalme, som han hørte noget på, men ikke forstod, klang ham for alvorlig og sørgelig. "Vi drager ikke ud for at følge lig, men for at vinde sejr og ære!" sagde han højrøstet med ungdommeligt overmod til den ridder, der red ham nærmest, og gav sine krumhornblæsere tegn til at overdøve munkesangen. "De fromme herrer måtte hellere synge os en af deres lystige drikkeviser!" tilføjede han overgivent, "men dem sparer de nok til refektoriet og deres lønlige andagt."

Prioren havde straks givet sine munke vink til at tie. "I kan komme til at følge lig før I venter det, højbårne herre!" sagde den fortørnede prælat med høj røst, "men hvor tit I skal høre eders herre faders berømte sejrssang, derfor råder livets og dødens konge."

Grev Henrik blev pludselig alvorlig ved disse ord, og der opstod en misfornøjet mumlen blandt den urolige folkeskare; men lurene og krumhornene overdøvede enhver røst, og resten af hæren drog uden priorens velsignelse forbi det sorte kloster.

Vejen fra Slesvig til Nørrejylland gik forbi Hestebjerget og Gottorp slot. Det var et smukt syn at se den lange, glimrende krigerrække udmyldre af tårnporten og opfylde vejens forskellige højder og bugter. Det var et mildt frostvejr. Træer og buske på vejen glinsede af rimdiamanter i solskinnet, og de muntre lærker bebudede forårets nærmelse. Grev Gerhard var med hertugen redet noget forud for deres følge.

"Se, Valdemar! der sprængte jeg kong Christophers vognborg for femten år siden!" udbrød greven med stolt selvfølelse. "Den dag ryddede jeg vejen til din kongehyldning på Viborg ting. Tror du nu, jeg er for gammel til at sætte kronen på dit hoved med stålhandsken?"

"Ingen tvivler på eders kraft og lykke, min kække morbroder!" svarede hertugen med blussende kinder, uden at se på ham, "men jeg er ingen tolvårs-dreng mere, der kan bæres på tronen af sin formynder. Jeg har nu, med eders forlov, også en vilje. – Det siger jeg Eder forud, grev Gerhard!" vedblev han heftigt i en overspændt myndighedstone, "køber jeg en usikker krone for mit hertugdom, en skyggekonge agter jeg ikke anden gang at blive."

"Ret så! det lider jeg!" sagde greven, idet han dog syntes at studse, og betragtede sin forrige myndling med et forskende blik. Han havde slået hjelmgitteret til side; i hans strenge, skarpe ansigt var der ingen bevægelse at se, mens alt hans liv og hele hans åndskraft ligesom var tilbagetrængt i de dybt liggende øjenhuler, hvorfra et klogt, gennemtrængende herskerblik syntes at overse den hele verden med dyb foragt og med et skarpt udtryk af list, forenet med den stolteste

overlegenhedsfølelse. "Sig frem, min søstersøn!" vedblev han i ligegyldig tone, "hvad har du for betænkeligheder? Dine indvendinger mod mit gennemtog, trods ord og aftale, måtte jeg le ad: det var en vendekåbe-grille, der ingen agt var værd. Din mistillid til mine hensigter tilgiver jeg dig. Dyb menneskekundskab fordrer jeg ikke af din ungdom. En stor, statsklog tanke vejer mere for mig end en krone, ser du! Holsten og Slesvig *skal* forenes! Derpå har jeg sat mit liv; men – før du er kronet i Danmark, fordrer jeg ingen fodsbred land i dit hertugdømme. Om du vil drage med eller ej, beror på dig selv!"

"Jeg drager *ikke* med!" svarede hertugen med tiltvungen kraft og bestemthed. – "dansken skal ikke se mig første gang i spidsen for en fjendtlig hær. Det hele foretagende forekommer mig misligt, hr. morbroder! og højst betænkeligt. Jeg vinder dog aldrig herredømmet over det danske folks hjerte, når jeg skal løftes på tronen med eders spydstager –"

"Folkets hjerte?" afbrød greven ham og lo hult, næsten uden at forandre en mine, "føleri, Valdemar! På jomfruhænder ville du vel bæres på tronen? – Vil du herske, må du ikke ville andet. Vil du opnå hensigten, må du aldrig skruple over de nødvendige midler."

"Men kejseren, de tyske fyrster –" indvendte hertugen højst urolig.

"Lad dem rådslå! Jeg vil imidlertid handle, så vil vi se, hvad der gør udslaget."

"Men regner I da folkets vilje og kærlighed for slet intet?"

"I spidsen for min hær er jeg dets vilje. Til oprørernes kærlighed kan du bejle, når jeg har lært dem at lystre! Jeg ved,

du har fået bryllupsgriller i hovedet," vedblev greven ligegyldigt. "Til den rus er forbi, gør jeg ingen regning på dig. Men er det dig ikke nok at omfavnes af en prinsesse? Skal et helt folk hænge dig om halsen, fordi du med min hjælp vil være så god at beherske det?"

"Ingen spot, hr. morbroder! Hvad der udrettes med had og vold har vi set. I har gjort sværdet til jert spir; men mod jernspiret er det jo netop dansken oprøres."

"Derfor skal de tugtes med skorpionsvøber!" udbrød greven med et frygteligt blik. "Vil du lære mig at kende dette folk? Jeg har kendt det før du blev født; den magt, de hader, kan de kun tvinges til at hylde. Det er ingen flok får, som kan styres med hyrdestav. Det er ulve! De må tæmmes med stål. Når jeg har brudt tænderne ud på dem, kan du klappe dem!"

"I vil fare strengelig frem, hr. morbroder! men har I betænkt –"

"Jeg har betænkt, hvad Danmarks konger skulle have betænkt for et århundrede siden. De stive halse i Danmark skal knækkes! Den hele fordærvede adel skal udryddes! Deres røverborge skal sløjfes! Den sidste oprørshøvding i Jylland vil jeg se i galgen, før jeg sætter fod igen over Eideren, hvad enten han er ridder eller bisp! Det har jeg lovet og svoret. Ser du hine karrer? De bringer lænker og bøjer til skrabet. De røde køresvende er retfærdighedens tjenere; de bringer økser og strikker til de høje halse." Idet han sagde disse ord, fo'r der som lyn fra hans mørke øjne; men der foregik ingen forandring i hans forunderligt jernkolde ansigt. Han løftede kun den lange hage med et bittert udtryk af stolthed og foragt, mens han tav

med fast sammenpressede læber og knyttede den jernpansrede hånd om sit sværdhefte.

Hertug Valdemar betragtede ham med et sky og uroligt blik. De red begge tavse frem og standsede ved den så kaldte Poleskov, hvor feltherren ville ordne sit hærtog.

I krattet, tæt ved vejen, ved det store morads, hvori kong Abels lig, for dets formentlige spøgeris skyld, var nedsænket, og hvor en stor, sort pæl endnu betegnede hans berygtede gravsted, sad et par tilsyneladende jægere på en stub, med deres armbøsser i hånden, og betragtede den fremrykkende krigshær med spændt opmærksomhed. Det var Svend Trøst og den sorte svend. De var begge temmelig lange i ansigterne og så ud til at have lidt megen legemlig nød. De havde først for to måneder siden mod uhyre anstrengelser gravet sig ud gennem kalkfjeldet under Segeberg fangetårn; men de havde hver nat i seks år lønligt arbejdet på dette værk og bødet hårdt for deres dristige forsøg på at befri den fangne prins Otto. De var næppe vendt tilbage til Nørrejylland og kommet til kræfter igen, førend de med den heftigste iver havde taget del i opstanden. Nu havde de vovet sig på et farligt udrider-tog næsten lige til Slesvigs porte. Svend Trøst havde lagt sig et stort, krigersk mundskæg til og havde fået en mandighed i det livlige fusentastansigt, som klædte ham godt. Hans øjne spillede endnu som før af lidt overmodig kækhed og lyst til at trampe mod bråden; men han syntes dog at have vundet et større herredømme over sig selv, om han end, som sædvanlig, mere fulgte sine eventyrlige luner og tilfældets tilskyndelser, end nogen fast og bestemt livsplan. Den sorte svend var i sit grusomme og langvarige fangenskab blevet endnu mere vild og

hævngerrig end tilforn. Han havde undertiden anfald af en slags sindsforvirrelse, hvori han selv troede, han var en troldmand og havde lært den magiske kunst af sin henrettede bedstemoder, der atter havde hentet sin visdom hos den berømte norske seerinde Sulla Suk. Han havde ladet sit sorte hår og skæg vokse i al den tid, han sad i fængslet, og svoret, ikke at rage sig eller tvætte sit ansigt, før han havde hævnet sin gamle herre, sig selv og sin bedstemoder. I sin lurvede jægerdragt, med det sorte, smudsige ansigt og uredte skæg, så han frygtelig ud, og han mente selv med stolthed, at han under visse omstændigheder kun behøvede at vise sig, for at skræmme livet af sine fjender. Han sad nu med armbøssen i hånden og stirrede med et glubsk blik på den store krigshær, der nærmede sig, mens han sagte mumlede en af Sulla Suks og sin bedstemoders hekseformler.

"Jeg udsender fra mig Gønduls ånder!" hviskede han og blæste: "Én bide jer i ryggen! Den anden i brystet! Den tredje ramme jer med alles vrede og had!" Derpå spyttede han mod hæren tre gange. "Se! der kommer grev Skaldepande med pogekongen, han vil pånøde os!" råbte han nu højt og sprang op. "Kunne vi se vort snit og skyde ham en bolt gennem skallen, kunne det spare mangen brav jyde gods og liv!"

"Fy, Volle! intet snigmord!" sagde Svend Trøst med streng røst og truede, "dertil har hverken Vorherre eller morbroder Niels givet dig ret."

"Men skaldepanden spurgte hverken Vorherre eller jer morbro'er om forlov, da han hjalp ridder Hartvig på Segeberg – og hvem har nu givet ham ret til at røve og slå ihjel i Jylland?" mumlede den sorte svend. "I er dog nogle gække med jer ret og

uret, I fine folk! Hvad mener I, kære unge herre, jeg ville gravet med jer som en muldvarp for al den tid, hvis jeg ikke ville have min frihed og slå mine fjender ihjel efter hjertens lyst, når jeg slap ud? – Se, der holder ridder Hartvig!" vedblev han og pegede ud på vejen, "ham har jeg fast ondt af – hans liv hænger i et hår; det kan man sagtens bortpuste. Han har øglen i hjertet; den gnaver alt på dets sidste rod, trods hans lange bodsrejse. Men den lumske hund ved hans side – ham må jeg se blå og blodig før jeg bliver glad."

"Hold dine fingre fra bøssen, Volle! og brug dine glugger!" afbrød væbneren ham og lagde sin hånd på hans armbøsse. "Hvor mandstærke tror du de kan være?"

"Der er jo en myldrende hærskare, som når Jennikens borgporte åbnes," brummede Volle, "det får aldrig ende. Der er vist over de tredive tusinde lømler med hestfolk og skytter; men jeg er tilfreds, om der så er de hundred tusind, der skal ikke komme hælvten af dem levende tilbage! det vil jeg sætte min hals på! Hør, jeg får et godt indfald, unge herre! og det ved jeg da, der ingen synd er i – jeg vil springe op på vejen og skælde den kullede greve huden fuld, i mit eget og alle brave jyders navn!"

"Jo, det var rigtig nok et godt indfald!" svarede væbneren og lo, "så kan du få den fornøjelse at blive hængt her på stedet, mens han mønstrer sin hær. Han holder stakket rettergang, ved du, og bødler har han jo med sig i snesetal."

"Hm! hænges skal jeg ikke i denne verden; det har min bedstemoder læst i min næve. Lad dem binde mig og kaste mig i et hundehul igen, om dem lyster! jeg smøger deres lænker og bøjer af mig som uldvanter, og her er intet kalkbjerg at

gennemrode. Jeg har brudt ud af flere tårne, end greven har borge i hele Jylland og Fyn."

"Men hvad kan det hjælpe ridder Niels og vore landsmænd, at du skælder greven ud og kommer i hans vold igen?"

"Måske lidt mere, end I tror, unge herre! Sætter de mig her på Gottorp i dag, så løber jeg ud igen i morgen, og det gør hverken fra eller til; men slæber raden mig med sig, for at se, om jeg spår sandt, og lade mig hænge, hvis jeg lyver – så kan jeg bryde ud, når tid er, og hjælpe gode venner. En snu kammerat i fjendens lejr er tit bedre, end hundrede vovehalse i vor egen."

"Nå ja, det var der dog nogen mening i. Men bliver du stejlet for det indfald, vil du fortryde det, gale Volle!"

"Lad mig om det, unge herre! Nu skal I se, hvor jeg skal gøre dem bistre og nøde dem til at give mig fri befordring. Giv kun agt!"

Med disse ord sprang den lange karl ud af krattet ved Pøleskoven og stod med få spring midt på landevejen, hvor han stillede sig med korslagte arme lige for grevens og hertugens heste.

"Hvad vil den grimme karl?" spurgte hertugen og studsede.

"Jeg vil kun vise dig din berømmelige stamfaders gravmæle, bitte hertug!" råbte den sorte svend, "se! der står det i skarnet. Før skal han få fred i sin pøl, før jyden skal lystre en konge af kong Abels slægt!"

Hertug Valdemar blev dødbleg ved disse ord og greb til sit sværd. Nu bemærkede først greven den smudsige karl, der stod kæmpehøj på vejen og syntes afsindig at ville spærre den for ham og hele hans hær.

"Fra hvilken dårekiste er den karl brudt ud?" sagde greven ligegyldigt og gav sin kammersvend et vink til at lade ham binde; selv agtede han ham ingen videre opmærksomhed værd, men var sysselsat med at tælle sine bannere og uddele befalinger til høvdingene.

"Det er spøgelset fra Segeberg, herre greve!" sagde kammersvenden ivrigt, "ham, der ville hjælpe junkeren ud og skræmme livet af eders modige fru søster."

"Hej, du store slagter!" råbte nu den sorte svend, idet han uden modstand lod sig gribe, – "tæller du dit kvæg, før det føres til slagterbænken? Det vil blive nemmere at tælle, når det løber derfra."

"Stop hans uforskammede mund!" bød kammersvenden.

Men fangen blev endnu mere højrøstet med dristige ytringer om snigmordet på grev Adolph af Segeberg og grev Gerhards delagtighed i hin niddingsdåd.

"En knevl, en knevl i munden på den karl!" afbrød kammersvenden ham; men der var ingen knevl ved hånden, og han kom snart til orde igen.

"Se, se!" råbte han og pegede på ridder Hartvig, "med skaldepandens gamle håndlanger er det ude; hans hånd er vissen; den skar selv sin livsåre sønder."

Ridder Hartvig sank i dette øjeblik bevidstløs af sin sadel og blev hastigt af sine væbnere båret ind i et bondehus, hvor man anvendte de sædvanlige midler for at bringe ham til live igen. Man vidste, han var sygelig og ofte plaget med ligfald; det vakte derfor ingen synderlig opmærksomhed; men alle, som havde hørt fangens ord, studsede over hans mageløse dristighed.

Greven selv lod som han intet hørte og lod sig ikke forstyrre i sine feltherresysler.

Den sorte svend var allerede sluttet i lænker; men han syntes aldeles ligegyldig ved det og lo højt. "Se til, I holder fast på mig!" mumlede han, "ellers render jeg til ridderne på Hald og fortæller dem, hvor mange kujoner der er iblandt jer."

"Han er spejder for oprørerne, herre greve!" meldte Hans Wittinghof. "Vi behøver vel ikke at slæbe ham længere med? Han tilstår det selv –"

"Så hæng ham!" svarede greven ligegyldigt, uden at vende øjnene fra sin hær eller forstyrres i sin beregning.

"Jeg kender den gale landstryger!" sagde ridder Ove Hals og holdt sin grønne kappe for sollyset. "Han er hverken ægtefødt eller kristendøbt."

"Følgelig har jeg intet at gøre med hans sjæls frelse," sagde grevens skæve kapellan, den sorte herre på pasgængeren. "I kan hænge ham uden al ceremoni!"

På kammersvendens vink var straks to af de røde køresvende sprunget af en karre. Med stor behændighed havde disse feltbødler allerede fastgjort en strikke ved et træ på landevejen, der syntes dem særdeles skikket til at gøre tjeneste som galge. På kapellanens gentagne forsikring, at denne synder, der selv en gang havde forgrebet sig på hans hellige person, ikke hørte til den slags forbrydere, om hvis sjæls frelse man behøvede at bekymre sig, sprang bødlerne straks til og greb fat på deres bytte. Men den sorte svend lo hånligt, idet han nikkede til kapellanen og kammersvenden med et betydende blik til ridder Ove Hals. "Tænk I kun på eders egne sølle sjæle, hvis I har nogen, I tre højbårne slagtersvende!" råbte han med høj røst.

"Så meget har jeg dog lært af min bedstemoder, at jeg kan sige Jer, hvor længe I skal æde luft. Ser jeg ret på eders lange fjæs, skal ingen af Jer tre se skoven grøn i år. Når det træ grønnes, I vil gøre til min galge, skal jeres visne kroppe rådne under den brune lyng."

Ved disse ildespående ord blev grev Gerhard pludselig opmærksom. Han red tæt hen til fangen, som man allerede kastede strikken om halsen på. "Tøv lidt!" sagde han til bødlerne og betragtede den sorte svend med et skarpt blik. "Han skal ikke hænges før skoven er grøn! Men det træ der – skal aldrig grønnes! Hug det om, karle!"

Så snart den sorte svend så sig befriet fra strikken og hørte øksehuggene på træet, hvori han skulle have været hængt, lo han med en triumferende mine og mumlede: "Ho ho! Det skal dog skyde blade i grøften, når de jyske ravne holder nadver med jeres ådsler!"

Greven hørte ikke disse ord, men så en ængstelig mine i kapellanens og kammersvendens blege ansigter. "Har du spået mine tro mænd så brat en død, så lover du vel ikke mig stort bedre?" spurgte han, som det syntes med ligegyldig spot, mens han dog betragtede den sorte svend med opmærksomhed.

"Husk på klokkerne, I ved nok, og hvad min bedstemoder lovede jer på bålet!" råbte den trodsige karl med et hævngnistrende blik. "Jeg lover jer fuldt så mange dage at myrde i, som ridder Hartvig har hjertesuk tilbage, og som I selv har hår på eders høje isse, velbårne herre! I kan jo altid være sikker på, at eders hovedhår er talte."

Denne forslidte spot over grevens bekendte hårmangel bragte vel en og anden til lønligt at trække på smilebåndet, men

pådrog den sorte svend et vældigt klingeslag over ryggen af den stærke hr. Ove Hals, mens kammersvenden og kapellanen betragtede deres herre med betænkelige miner. Greven selv lo hult og hånligt. "Fort! I orden!" bød han. "Bind den dumme landstryger til en bøddelkarre! Se til Hartvig, kapellan! I kender hans svaghed."

"Hør! nu kalder han på sin søn og drager sit sidste suk!" råbte den sorte svend, idet man slæbte ham til karren. Inden man endnu var i orden til at rykke frem, styrtede en af ridder Hartvigs væbnere ud af bondehytten og berettede greven, at den syge herre havde opgivet ånden. Grev Gerhard fo'r med hånden over ansigtet, som for at skjule en usædvanlig bevægelse. "Frem!" råbte han med stærk røst og slog hastigt sit hjelmgitter ned. "Lad dø, hvo ej har kraft til at følge mig!"

Inden hæren nåede Gottorp slot, fo'r en rask rytter med en ledig hest efter sig ud fra krattet ved kong Abels grav og forsvandt i flyvende firspring på en sidevej.

"Atter en dumdristig spejder, herre greve!" råbte kammersvenden. "Skal der sættes efter ham?"

Greven gav ikke agt på det. Han så tankefuld tilbage til bondehytten, hvorfra man bar ridder Hartvigs lig ud, og til bøddelkarren, hvorpå den sorte svend lo hoverende i sine lænker. "Det første grønne blad i skoven er hans dødsdom!" mumlede den mørke feltherre. – "blæste han livet af hin drømmer med et ord? Min gang skal ingen rokke! Hine klokker vil jeg høre – trods gøglersnakken!"

Kammersvenden gentog sit spørgsmål om flygtningen skulle forfølges og pegede på støvskyen, der skjulte ham langt borte.

"Nej!" svarede greven. "Han skal være dødsenglen, der bebuder mit komme! Den skræk, der gav ham vinger, skal følge ham i hælene!"

Idet greven og den slesvigske hertug nu nærmede sig Gottorp slot, så de gennem den åbne slotsport en mængde prægtigt opsadlede heste med fremmede betjenter og våbenmærker.

"Det er dem!" udbrød den unge hertug, heftigt glad. "Min svoger, hertugen, er allerede kommet med sin søster. Jeg kan ikke længere ledsage Eder, grev Gerhard! Vil I ikke selv hilse på dem?"

"For slig ridderlig artighed standser jeg ikke med en krigshær!" svarede greven koldt. "Undskyld mig, hertug! Mens du holder bryllup, Valdemar! rydder jeg vejen til din trone!" tilføjede han med dæmpet røst. "Glem ikke rytterne og vor aftale! Om en måned møder du til hylding i Viborg! Her skal snart høres tidender om mig."

"Lykke og sejr!" sagde hertugen højt, med tiltvungen overherre-mine, og svingede sin hat. "Jeg har lagt min ret i eders tapre hånd, greve! I er min marsk og feltherre, hvor man erkender min kongeret!" Med disse ord tumlede han rask sin hest, og idet han endnu en gang hilste greven og hans riddere, red han med sit følge ind ad Gottorp slotsport, uden at bemærke de ytringer af mishag, som hist og her lod sig høre blandt den holstenske greves krigsmænd.

Note 4:

Nos, hac die Tibi gregatos, serva, – Virgo, in lucem mundi: For dig vi samles denne dag – bevar os, jomfru, til verdens lys!

Note 5:

Benedictionstegnet: Tegnet på kirkens velsignelse, ved nedbøjelsen af den højre hånd med de tre fingre fremstrakte, som ved edsaflæggelsen opløftes

2

Mens grev Gerhards store hær drog forbi Gottorp slot, ilede den unge hertug, helt let om hjertet, ind på sin borg og følte sig nu først en fri fyrste og sin egen herre, idet han forlod sin frygtelige morbroder, fra hvis åndelige formynderskab han forgæves ved miner og adfærd i folkets øjne ville løsrive sig. I slottets forsal hilstes han ærbødigt af en del fremmede herrer og sine egne kammersvende, der åbnede dørene for ham til højenloftssalen, hvor hans søster, prinsesse Helvig, og hans svoger, den unge, livlige hertug Erik af Sachsen-Lauenborg, trådte ham i møde med hans brud, der allerede inden hun forlod hjemmet, *per procurationem* Note 6) var formælet med ham ved hans vicarius og brudefører. De var kommet dagen før de ventedes, og at denne overraskelse havde et vigtigt og statsklogt øjemed, syntes den sachsiske hertug straks at antyde, idet han bemærkede, at han havde ilet, for at bringe sin kære hr. svoger en dobbelt opfordring til et lykkeligt og fredeligt liv, mens den urolige og bevægede tid endnu tillod det.

Prinsesse Regitze af Sachsen-Lauenborg, der nu med ridderlig artighed og ufordulgt tilbøjelighed modtoges af hertug Valdemar, som hans gemalinde og hertuginde af Slesvig, var en lyshåret dame af udmærket skønhed og med et særdeles mildt og fordringsløst væsen. Så snart de festlige ceremonier var endt med formælingens stadfæstelse og kundgørelse, havde hertug Erik en hemmelig samtale med sin svoger, mens hans søster beså slottet med prinsessen og med artig ligefremhed bortfjernede sit følge.

Prinsesse Helvigs noget stive væsen og stolte adfærd var påfaldende forskellig fra den unge hertugindes. Helvig havde en kendelig slægtlighed i ansigtsformen med broderen; men der spillede et liv og en ild i hendes dybtliggende mørkeblå øjne, og der var en bestemthed og kraft i hendes noget vel skarpe blik, som broderen så aldeles manglede. Hun gjaldt ikke for nogen skønhed, men beherskede og henrev hvem hun ville behage, med et uimodståeligt udtryk af følelse, som hun dog pludselig ved en besynderlig frastødende kulde kunne oversløre. Sin næsten ubetydelige skikkelse vidste hun at hæve ved den rankeste holdning. Ved armbånd og kostbare ringe droges ofte opmærksomheden hen på hendes fine hud og de veldannede hænder. Over hendes lange hårfletninger, hvis glinsende brune farve røbede omhyggelig pleje og hyppig brug af forskønnende salver, bar hun som oftest et kostbart hovedsmykke. Så vel i hendes noget stive dragt, som i åsyn og adfærd, var den samme higen efter højhed og glans umiskendelig, som hun delte med den hele abelske fyrsteslægt. I hendes prægtige gemak, hvor hertuginde Regitze nu beundrede hendes kostbarheder og klenodier, lå blandt andre smykker et med ædelstene rigeligt besat dronningdiadem, som hun dog hastigt kastede et slør over og syntes at ville unddrage sin ligefremme svigerindes opmærksomhed.

"Jeg er kommet hid i en urolig tid, ædle prinsesse!" sagde Regitze, "eders morbroder er en stor mand, men vist alt for streng; han vil næppe fare lempeligt frem i Danmark. Oprigtig sagt, jeg er glad ved, at eders hr. broder ikke længere står under hans formynderskab og ikke mere har så farligt og oprørsk et folk at regere, som disse nord-danske."

"Hvorledes!" udbrød Helvig forbavset og betragtede sin svigerinde med et skarpt blik, "ønsker I nu da ikke, ved min morbroders våbenmagt og min broders ophøjelse, at blive dronning i Danmark?"

"Nej, det ved Gud og den hellige jomfru!" svarede Regitze. "Hvad lykke og glæde er der ved en sådan tiltvungen højhed? Den forrige konges sønner har jo desuden billige fordringer, og folket selv har jo valgret –"

"Kun vedtægt – ingen ret, min ædle frænke!" tog Helvig atter ordet. "Med fætter Ottos fordringer er det ude, og broderen er vist for klog til at ville det umulige; han tænker jo også kun på jagt og lystige eventyr ved kejserhoffet."

"Ikke altid, prinsesse! Han har jo allerede taget del i et felttog –"

"Ja, for at lade sig fange og udløse!" afbrød Helvig hende med et spotsk smil. "Fætter Valdemar har sin faders og broders krigslykke, men forstår lidt bedre at hjælpe sig med hoved og pen."

"Dermed kan dog mangen gang udrettes mere, end med krigshære og med alle disse plumpe, legemlige midler, der dog er til skændsel for den fornuftige kristenhed," svarede hertuginden. "Man har sagt, prins Valdemar stod sig ikke ilde hos Eder," tilføjede hun med et frittende blik, "og man har bygget planer på dette, som I vel kender. Som jeg mærker, har han forspildt eders yndest. Han skriver sig arving til Danmark, ved I, og står i stor gunst hos kejseren. Min broder er hans varmeste ven. Jeg har selv set ham. Hans muntre kækhed er særdeles indtagende, og han gør stor lykke hos alle fyrstelige damer ved kejserhoffet."

"Ja så!" sagde Helvig og studsede, "man vil da vel snart høre om en statsklog formæling. Hans stadighed og ærlighed berømmes just ikke. Men I har ret – jeg har en gang haft bedre tanker om ham. Han har altid vist sig artig og forekommende. Han sendte mig i fjor denne slangering, som et arvegods fra dronning Berengaria."

"Ej, ej!" sagde den unge hertuginde med et skalkagtigt smil, "den gave har I dog smukt holdt i ære, prinsesse! I bærer den jo endog på den allerhelligste finger, hvor jeg nu først tør bære min brudering."

En flygtig rødme fløj over Helvigs kinder, idet hun uvilkårligt fo'r sammen. Hun flyttede hastigt ringen over på en anden finger og hilste med indtagende mildhed og et næsten brændende blik fra vinduet til sin kammersvend, den unge, smukke ridder Folkvard, der tumlede sin jagthest i slotsgården. "Jeg plejer sjældent at bære den ring," sagde hun i ligegyldig tone, "den er plump og smagløs, som alle slige gammeldags prydelser; dens fatale slangeskikkelse behager mig heller ikke. Som en erindring om min store stamfader, kong Valdemar Sejer, og hans stolte, miskendte dronning, har den dog altid et vist værd for mig."

Samtalen blev nu afbrudt, idet de unge damer hørte deres brødres stemmer uden for døren.

"Min broder kan vist ikke længere afse sin skønne brud!" sagde Helvig. "Han gennemsøger nok hele slottet for at finde os." Hun åbnede i det samme døren og bad hertugerne træde ind. Regitzes broder var særdeles tilfreds; men over hertug Valdemars pande lå en ængstelig sky, som han søgte at skjule. Efter den hemmelige samtale med sin sachsiske svoger havde

han nylig udstedt et herrebud, som højlig forundrede alle hans sædvanlige rådgivere. Hans marsk, der stod rede til at følge grev Gerhard med de slesvigske ryttere, havde, uden angivelse af nogen grund, pludselig fået befaling til at blive og lade rytterne drage hjem.

Mens hertug Erik med sin søster betragtede den smukke udsigt fra Gottorp slot, greb hertug Valdemar heftigt sin søster Helvigs hånd og sagde med dæmpet røst: "Jeg har gjort et vigtigt skridt, søster! Morbroder er en forræder – han vil være despot både i Danmark og her. Jeg tager ingen del i hans bøddeltog! For hvad der skal ske, må tid og lykke råde! Jeg opgiver måske kronen; men en glimrende lykke kan blive dig til del. Alt er en hemmelighed. Mere om det i lønkammeret! Nu skal her kun være bryllupsfest og lystighed!"

Prinsesse Helvig havde skiftet farve. Det var som en stolt, hemmelig glæde udtindrede af hendes mørke, ildfulde øjne, mens hun dog syntes slagen af skræk og med et ængsteligt blik betragtede dronning Bengerds gyldne slangering på sin finger.

Mens grev Gerhard med sin mægtige hær nærmede sig Nørrejyllands grænser, syntes nu hertugen af Slesvig, i hvis navn Danmark truedes med undertrykkelse og trældom, selv at have forglemt alle statsanliggender og alle ærgerrige planer, for på Gottorp slot på den mest glimrende måde at fejre sit bryllup med den skønne Sachsen-Lauenborgske prinsesse.

Svend Trøst, der fra kong Abels grav havde udspejdet grev Gerhards våbenmagt, fortsatte i flyvende fart sin tilbagerejse

foran grevens hurtige hær og nåede Nørrejyllands grænse med et betydeligt forspring for fjenden. Da han nærmede sig Kolding å og den lange pælebro, der med sine skrøbelige planker her forenede Nørrejylland med Slesvig, så han med glad forbavselse, at broen var besat af jyske ryttere, der just var i færd med at opslå lejr på begge sider af åen; men hans glæde blev næsten til skræk, da han så hvem der anførte rytterne. Foran høvdingeteltet på den slesvigske side af broen holdt en høj ridder på sin hest og havde tilsyn med arbejdet. Det var grev Gerhards marsk, den mægtige Sti Andersen af Bjørnsholm, der således lod til at ville sikre sin herre, greven, denne overgang, hvor en god banet vej tillod ham at medføre sine blider og belejringsmaskiner.

"Den forræder!" udbrød Svend Trøst og standsede. "Så havde morbroder dog ret!"

Efter nogen betænkning trykkede Svend Trøst sin hue ned over panden og red i jævnt luntetrav med tilsyneladende ligegyldighed frem imod broen, i det håb, at man ikke skulle kende ham, men lade ham ustandset ride fort. Dog deri tog han fejl. Skønt Sti Andersen ikke havde set ham siden hans lange fangenskab, havde han dog straks kendt sin forrige væbner på hesten, som han selv havde givet ham, og Svend Trøst havde ikke nået broen, inden han på marskens vink så sig omringet af fire ryttere og affordret sit værge.

"Tøv lidt, landsmænd!" sagde han til rytterne og sprang af hesten, "jeg tale om det med eders herre. – Men først et par ord til jer selv!" tilføjede han med dæmpet røst og blinkede fortroligt. "Ved I hvad jeres herre har i sinde med jer her? Han vil forråde jer og hele landet til fjenden. I morgen kommer den

kullede greve med sin hær; så skal I hjælpe tysken over broen og gå over til ham med jeres herre eller – hænges."

De jyske ryttere gjorde store øjne og så forbavsede til hinanden. "Det er en anden sag!" mumlede de. "Det har husbond ikke sagt var meningen."

"Men det tør jeg sætte min hals på!" vedblev Svend Trøst ivrigt. "Er I brave jyder, kaster I nu broen af for Sti Andersens næse! Jeg skal holde ham med snak, mens I løsner plankerne. Giv mig kun et lille tegn, når I er færdige! Jeg fører jer til Hald og skaffer jer en god tjeneste hos hr. Bugge. Er I tro danske mænd, betænker I jer intet øjeblik!"

Rytterne var fast blevet målløse af forbavselse. De lod den dristige væbner beholde sit sværd. Mens én af dem førte ham hen til marsken og blev holdende i nogen frastand med hestene, opstod der en hemmelighedsfuld mumlen mellem de tre andre, der straks red tilbage til deres kammerater, for at meddele dem hvad de havde hørt og fornemme deres mening om tingen.

Den mægtige Sti Andersen holdt på sin stridshingst ved åbredden i fuld krigersk rustning. Hans spidse, magre ansigt var et tro spejlbillede af hans listige og urolige, men dog kraftige ånd, som i så bevæget og foranderlig en tid syntes at ville bygge sin egen og landets lykke på en klog beregning af begivenhedernes udfald og en snild benyttelse af lykkens og omstændighedernes magt. Ved sin forbindelse med de holstenske grever var han kommet i besiddelse af betydelige krongodser, uden at han dog havde taget del i noget fjendtligt foretagende mod landet. Under opstanden havde han hidtil forholdt sig rolig på sine befæstede borge, og mange håbede endnu, at han kun på skrømt var voldsherskeren hengiven, for

at gøre ham tryg og forråde ham – eller måske formilde folkets skæbne ved sin indflydelse, hvis opstanden fik et ulykkeligt udfald.

Nu, da grev Gerhard truede Jylland med så mægtig en hær, fordulgte Sti Andersen ikke sin beundring for grevens store talenter. Han erklærede opstanden i Jylland for en afmægtig trods mod nødvendigheden, og han havde nylig pådraget sig stort had blandt ridderne på Hald ved den ytring, at enhver klog, dansk mand i nærværende farlige øjeblik kunne virke gavnligst for fædrelandet, ved at understøtte grevens store planer og fremskynde det kongevalg, der havde så statsklog og mægtig en beskytter. Ved nu at tage post ved Nørrejyllands grænse havde han måske en mulig mægling til hensigt; men at han lige så lidt agtede at afkaste broen, som at forsvare den mod fjenden, var tydeligt. I det øjeblik, han så og kendte sin forrige væbner, som han selv havde opdraget og næsten elsket som en søn, men som han nu vidste i sine uvenners tjeneste, var det ligesom han følte sin harme forøget ved en lønlig selvbebrejdelse. Svend Trøst nærmede sig ham med frimodig kækhed, og det var som hans forrige herre kunne læse i den unge mands blik, hvad grev Gerhards danske marsk forgæves søgte at dølge sig selv, mens han her dog stod som en overløber ved broen mellem fædrelandets venner og fjender.

"Ej, ej! Svend Trøst!" sagde marsken og rynkede panden, "skal vi mødes her! Hvad godt nyt fra Slesvig?"

"Venter I *godt* nyt fra den kant, herre *marsk*!" svarede væbneren med bittert eftertryk, "så må I dog ikke vente det af min mund! Det nyeste, jeg ved, er ikke godt og ej heller fra Slesvig: en af de snildeste og største mænd i Danmark har nu

slået lejr ved Kolding bro og vil selv hjælpe fjenden over grænsen."

"Hvem har sagt dig, hvad *jeg* vil, slubbert!" afbrød marsken ham heftigt, dog i mildere tone, "holder du mig for en klog mand, kan du vel vide, jeg vil sørge fuldt så vel for landets bedste, som du og narrene på Hald. Sig frem! hvor har du været?"

"I fjendens nærhed, herre! – men blandt eders gode venner, desværre! Jeg ville hellere have truffet min værste fjende på denne post, end den mand, jeg skylder tak og ære."

"Evindelige dosmer!" udbrød marsken. "Hvem der i denne stund er Danmarks venner eller fjender, ved du så lidt som de gække, du rider på spejdertog for."

"At det ikke er vore bedste venner, der vil gøre os til tyske trælle, det ved dog vel enhver, der er dansk i hjertet endnu."

"Pah med jer danskhed og frihedssnak! Derfor giver jeg ingen ørtug. Råde jer selv, vil I, det er meningen. – Frihed for lov og ret, det er, hvad vort ridderskab har mod på. Ha! Blinde og gale er I alle til hobe. Ser I da ikke, hvem der her har ret som magt til at lade jer stejle som dumdristige oprørere, med al jer danskhed? Hvor så du grevens hær? hvor stærk var den? kommer hertugen med? Bekend alt, hvad du ved! eller, ved St. Andreas, det går dig ilde!"

"Vil I vide hvad jeg ved, så sig mig først hvad I ved, herre!" svarede væbneren trodsigt: "På hvilken pante-borg gemmes Agnete Stidatter til tyrannens yndling? Jeg har i min gravhule under Segeberg tårn lovet hende frihed og Hans Wittinghof døden og djævlen." Svend Trøst havde stillet sig således, at marsken, ved at dreje sig mod ham, havde fået solen i øjnene.

De jyske ryttere flokkedes nu ved brohovedet. Nogle hamrede og tumlede, mens andre stillede sig for dem og lod som de nedrammede teltpæle. "Dog – lad mig kun ride, strenge herre!" vedblev Svend Trøst pludselig i munter tone idet han med glæde bemærkede, at hans ord til rytterne måtte have virket. "Hvad jeg ved er snart fortalt. Om eders greve og hans bøddelhær vidste ingen mere i Slesvig, end jeg i dette øjeblik; det er den rene sandhed. Men jeg vinder et væddemål fra ridder Frost, hvis jeg bringer ham en hest fra Slesvig marked inden tre solemærker."

"Et væddemål?" gentog marsken og betragtede ham nøje. "Tænker I kun på slige børnestreger på Hald? Vil du binde mig noget på ærmet? Vogt dig, Svend Trøst! Jeg lader mig ikke spase med. – Jeg har en gang lovet mig meget af dig!" vedblev han med et forskende blik og med en mildhed i tonen, der svarede slet til hans truende stilling. "Din raskhed og snildhed har jeg haft prøver på. Nu har du prøvet hvad der kommer ud af at trampe imod bråden. Vil du gå i min tjeneste igen, skal alt være glemt og tilgivet! Jeg lover dig desuden ridderslaget inden år og dag, og det både med borg og fæste. Ja – hvad mere er, Svend Trøst!" tilføjede han næsten hviskende med et listigt blik, "vil du sværge her straks, med hånden på mit sværdhefte, at du vil tjene mig tro og lønlig blandt mine uvenner og blot give mig et vink i tide, når de har noget vigtigt for mod mig og mine venner – så – ja du må vel gøre store øjne – så skal selv din forvovneste barnegrille ingen bestemt galenskab og umulighed blive."

Svend Trøst var blevet blussende rød; han stod som himmelfalden og stirrede på marsken, som hans øjne skulle briste ud af hans hoved. Det var som om alle hans tanker

pludselig var standset, og som et eneste ord kunne koste ham liv og salighed.

"Sværg straks! og din lykke er gjort!" vedblev marsken og rakte sit store, korsdannede sværdhefte ned imod ham. Svend Trøst opløftede sin hånd; men intet ord kom over hans læber, i det samme hørtes der et vildt råb blandt de jyske ryttere, mens de i stor hast red over broen, og nogle begyndte at løsne broplankerne. Svend Trøst slog marskens sværd til side. Som et lyn sprang han hen til sin hest, og mens Sti Andersen med forbavselse så på sine folks bevægelser, uden endnu at ane hvad det betød, fo'r Svend Trøst med de sidste ryttere over Kolding bro, hvis løsnede planker allerede styrtede ned i åen og blev revet bort med strømmen. I den heftigste forbitrelse havde marsken slynget sin daggert efter flygtningen, mens hans egen stridshingst ved den pludselige larm sprang sky tilbage og stejlede. Daggerten var faret hvinende forbi væbnerens øre, uden at krumme et hår på hans hoved, og inden marsken kunne nå den ødelagte bro, så han sig forladt af hele sin rytterskare, der på den modsatte åbred istemte et hoverende glædesråb og fo'r bort med den dristige væbner i spidsen.

"Ja så!" mumlede Sti Andersen med sammenklemte tænder og nikkede. "Nå ja! også det kan være godt. Ha! den væbner har jeg ære af. Men den, der ler sidst, ler bedst." Han gav sin hest et slag med klingen og red ene hen ad Slesvig-vejen.

Note 6:

Per procurationem: Ved besørgelse.

3

På en lang, høj odde i Hald sø, noget over en mil sydvestlig for Viborg og lige over for ruinerne af det ældgamle Hald, lå det nye slot af samme navn, som ridder Bugge havde ladet opføre. Her var samlingspladsen for opstandshøvdingene i Nørrejylland. Borgherren, ridder Niels Bugge, var, næst Sti Andersen af Bjørnsholm, den rigeste og mægtigste ridder i landet. Han ejede betydelige godser og borge i Jylland, men havde stærkest befæstet Hald, hvor han førte et stort og næsten fyrsteligt hus. Han kaldtes af nogle den smukke, af andre den stortalende ridder på Hald, og var en svigersøn af den gamle marsk Vendelbo. Mange unge riddere bejlede til hans døtre og deltog i hans dristige foretagender. Hans indflydelse var stor blandt de højere stænder; men han var ingen folkets mand. Hans ødsle pomp og storagtige væsen mishagede den jævne jyske bonde, og almuen ville hellere slås på egen hånd i adspredte hobe mod de tyske skatteinddragere end slutte sig til ridder Bugge og hans venner. I sin aristokratiske stolthed havde borgherren på Hald ofte ladet ord falde, som ikke havde gjort ham elsket af den ringe mand, og til hans trusler mod den fælles fjende satte man ingen stor lid. Med ridder Poul Glob, brødrene Anders og Eske Frost og flere af sine venner, havde han offentligt på Viborg ting vovet at undsige den mægtige grev Gerhardt selv. Dog derved havde han kun bragt greven til det forsæt at knuse opstanden inden den var blevet til andet end en regelløs fejde. At ridder Bugge dog ikke blot var stortalende, havde han vist. Med sine tre hundrede jyske ryttere havde han allerede stormet

og nedbrudt den ene af grevens panteborge efter den anden, og han samlede stedse flere riddere under sit banner.

Rygtet om den store hær, der rykkede mod landet var endnu ikke kommet til Hald. Fra borgens højenloftsvinduer skinnede lysene en aften muntert ud på søen. Der lød sang og bægerklang fra de høje haller og blandt de talrige krigsmænd i borgestuen. Glæden var almindelig og larmende over en ny sejr, ridder Bugge havde vundet over statholderen, Niels Lembek, hvis borg han havde stormet og stukket i brand. Statholderen selv var dog undkommet; men mange af hans frænder og venner var taget til fange. Blandt fangerne befandt sig en ung, særdeles dejlig dame, som ikke var tysk og som syntes meget vel tilfreds med sit artige fangenskab på Hald og den venlige modtagelse at fru Ingeborg og hendes livlige døtre; men hun ville på ingen måde tilkendegive sit navn, uagtet al den flid, de unge riddere gjorde sig for at bringe hende til at røbe sig. Hun sad nu, som en fornem gæst, under den almindelige spøg og latter, mellem fru Ingeborg og den gamle Peder Vendelbo, ved aftensbordet i riddersalen og vidste på en ret underholdende måde at bortvise ethvert frittende spørgsmål. Uagtet hendes skæmt og tilsyneladende munterhed, røbede dog ofte hendes store, mørkeblå øjne en dyb, tilbagetrængt vemod og undertiden en ængstelig uro.

Blandt ridder Bugges talrige og larmende venner, sad en stille, alvorlig riddersmand, med glat nedhængende, brunt hår, der adskilte sig over den usædvanlig høje isse og kastede en slagskygge over det store, betydningsfulde ansigt. Han tog ingen del i samtalen, men stirrede ligesom drømmende hen for sig med et strengt, grundende blik, hvori der lå en forunderlig

kraft og viljefasthed. Det var Svend Trøsts morbroder, ridder Niels, Ebbe Galts søn, herre til Brattingsborg og Nørreris. Han sad ved siden af den ærværdige biskop Svend fra Aarhus, som nylig var kommet til Hald i et vigtigt fædrelandsk anliggende, og med hvem den stille, betænksomme ridder samme dag havde haft en hemmelig samtale og en ordstrid, der syntes at have forstemt dem begge. Man ville endogså vide, at biskop Svend havde nægtet den alvorlige herre sakramentet.

Den sejrsstolte ridder Bugge greb nu en stor sølvpokal og udbragte sin sædvanlige skål: "Leve hver frihedens tro ven! Død og fordærvelse over tyrannen og hans venner!"

"Død og fordærvelse over dem!" udbrød den hidtil tavse ridder nu med mægtig røst og rejste sig, "derpå tømmer jeg dette bæger med samme kraft og gyldighed for min sjæl, som det var det højhelligste." Derpå helligede han selv bægeret med korsets betegnelse og tømte det til bunden. Alle så forbavsede på ham; men han syntes ikke at bemærke det. Han satte sig atter tavs ned i samme drømmende stilling som tilforn.

"Tænk på hvad jeg har sagt og på eders udødelige sjæl!" hviskede biskop Svend ham med formanende stemme i øret. "Lad ikke de vilde og ugudelige tanker få magt over eders retsind og gudsfrygt!"

"I forstod mig ikke, ærværdige herre! her er ingen, som forstår mig!" svarede ridderen sagte og tav.

"Hvorledes skal jeg forklare mig eders særdeles iver i aften, min betænksomme hr. ven og nabo?" tog nu den stolte borgherre ordet med en vis overherremine, men dog i en høflig tone. "I er den eneste af alle mine kække venner, som har nægtet mig sin bistand i denne tid. I har ikke rørt en hånd endnu mod

vore tyranner og plagere, mens vi dog har stormet en slump borge. I synes ikke at mene fjenden det stort bedre end vi; men I lader det bero med at drikke med en vis højtidelighed på deres undergang. Når I ville, ridder Niels, kunne I dog stille hundrede heste i plade hvad time det skulle være."

"Min time er ikke kommet endnu!" svarede ridder Niels af Brattingsborg og rejste sig. "Jeg er draget hid i dag for at sige Eder og eders unge venner et alvorligt ord, ridder Bugge! og det både som eders og Danmarks ven; men dertil har her endnu ikke været ørenlyd for hoveren og store ord om småting. I oprejser ikke Danmarks trone ved at nedbryde alle kongelige lensslotte. Det er for tidligt at holde sejrsfester på vore borge, så længe borger og bonde endnu forgæves slider i deres lænker. Vort ridderskab spilder kun kraft og blod i unyttige småfejder. Om I vinder hundrede sejre som den i dag, er dog Danmark ikke frelst."

"Lader I hånt om vore småsejre, ridder Niels!" tog hr. Bugge heftigt ordet i stolt, fornærmet tone, "så er I vel kommet hid for at erstatte os med vise råd, hvad I lader os savne i dåd og trofast bistand. Sig frem! hvad stort har I da udfundet i eders gode mag på Brattingsborg, til landets og rigets frelse, mens jeg og mine unge venner kun har spurgt vore skarpe sværd til råds og tugtet fjenden, hvor vi traf ham?"

"Skal landet reddes ved sin egen kraft, og ikke ved et lykketræf eller enkelt mands dåd, må vi kunne møde fjenden i åben mark med en ordentlig hær!" svarede den alvorlige ridder. "Ingen våbendygtig arm blandt borger og bonde må vi foragte eller støde fra os i overmodig tillid til vort riddersværd. Folket

selv er landets marv, ridder Bugge! Men en flok selvrådige herrer og riddere er ikke folket."

"Den tale kender vi nok!" tog ridder Bugge opfarende ordet. "I vil gælde for en folkeven, en almueforsvarer; det har jeg længe mærket. I vil, ligesom min kære, gamle svigerfader, dér sidder, endnu holde på det elendige kongehus; men det er fjas med det ene, som med det andet. Hvilken fribåren ridder i Danmark må ikke i sit hjerte foragte den dumme, ustadige hob, der i dag vil ét og i morgen et andet? Skrab en hær af hundrede tusinde sammen af eders plumpe, ubehøvlede bønderknolde og før dem mod en ordentlig hær med deres høleer og træsko og ellevilde heste, uden mandstugt og orden, og I skal se, hvad det hjælper til. Render de end ikke hjem til madgryden, når de ser, man slås med skarpe sværd, så lader de sig dog slagte som kvæg uden at forstå andet af krigskunsten, end hvad enhver okse og gal hund forstår. Således gik det jo på Tap-Hede, og sådan vil det gå fremdeles med de frivillige klodderjaner, I kalder landets marv, selv når de har en af de nådige junkere i spidsen, der kalde sig arvinger til vort frie valgrige."

Den gamle Peder Vendelbo havde under sin svigersøns heftige og uskånsomme tale uden opsigt rejst sig fra bordet og forladt riddersalen. Fru Ingeborg blinkede uroligt til sin ægtemand.

"Det er en slet fugl, der besudler sin egen rede!" sagde nu ridder Niels og opløftede sin røst med ufordulgt harme. "Foragter I den ringeste danske mand, der frivilligt går i døden for at frelse sit fædreland, så foragter I det ædleste og bedste her i landet, og jeg kan ikke længere kalde Eder min og Danmarks ven, om jeg end agter eders kækhed og kraft."

"I er min gæst og gamle ven, ridder Niels!" svarede hr. Bugge og søgte at overvinde sin opbrusende heftighed og stolthed. "Det gør mig ondt, skal vi skilles ad i aften som uvenner; vi har dog i mange år kendt og skattet hinanden. Har jeg måske for ringe tanker om eders klodsede og stivsindede træskomænd og vore uduelige junkere, så har I for liden agtelse for det frie, ædelbårne danske ridderskab, I dog selv hører til. Lad os ikke i så vigtig en tid adsplitte vore kræfter ved dårlig splid om meninger eller fordomme! Sank I en hær af vore bønder, hvis de har mere tillid til Eder end til mig! Jeg samler så mange riddere og hyrede svende, som vil følge mit banner! Således møder vi fjenden forenet, så snart han viser sig!"

"Jeg frygter, det er for sildigt!" sagde ridder Niels. "Fjenden kan bryde over grænsen i dag eller i morgen; men en bondehær kan ikke samles og øves i en måned. Jeg havde for længe siden gjort, hvad I nu opfordrer mig til, ridder Bugge! hvis I ikke selv havde gjort mig det umuligt: ved eders overmod og uforsigtige adfærd har I vakt almuens uvilje mod enhver dansk ridder her i landet og givet den menige mand mistillid til os alle. De er nær ved at anse jer for en forvoven lykkejæger, der selv tragter efter kronen. De holder hele vort ridderskab for småtyranner, der kun vil afløse tyskerne med at plage og plyndre folket. Nu har de tilmed set, der er åbenbare forrædere iblandt os. Den falske Sti Andersen er jo draget fjenden i møde for at forråde os og hele landet."

Ridder Bugge var blevet rød i ansigtet ved hin ytring om de ærgerrige ønsker, almuen tiltroede ham. Han ville svare; men mændenes heftige samtale afbrødes ved en urolig bevægelse blandt de tilstedeværende damer. Den fremmede jomfru, der

ikke havde villet nævne sit navn, var ved den alvorlige ridders sidste ord blegnet og faldet i afmagt. Mens fru Ingeborg og hendes døtre kom hende til hjælp, og man under denne forstyrrelse rejste sig fra bordet, stødtes der i et horn fra porttårnet. Mændenes opmærksomhed afdroges derved fra den skønne ubekendte og den deltagende gruppe, der skjulte hende. Der meldtes ridder Bugge, at en flok ryttere forlangte at indlades på borgen. Så snart man hørte, det var jyske krigsmænd, som ville træde i borgherrens tjeneste, blev porten straks åbnet, og Svend Trøst red ind i slotsgården med overløberne fra Sti Andersens banner. Snart stod den dristige væbner midt i riddersalen og berettede ridder Bugge og sin morbroder, hvad han vidste om fjendens fremrykning og mængde, om den formentlige spænding mellem greven og hertugen, samt hvad der var forefaldet ved Pøleskoven og ved Kolding bro.

Efterretningen om fjendens nærhed og styrke havde slået alle ridderne med forbavselse, og der var en urolig mumlen iblandt dem, om hvad man i denne overhængende fare skulle gribe til.

"Op, alle mine venner! i panser og plade!" råbte ridder Bugge. "Her er jo intet at betænke sig på. Vi må møde fjenden med sværd i hånd! – Han skal købe hvert skridt på Nørrejyllands grund med sit hjerteblod!"

"Rask og nemt sagt, hr. Bugge!" tog ridder Niels med mørk rolighed ordet. "Vil I med en håndfuld riddere og tre hundrede ryttere standse en hær på så mange tusind mand, så må I til visse forstå krigskunsten som en heksemester. En eneste hånd kan vel formå mere end mange tusinder, men en sådan hånd må komme fra Himlen eller," han holdt pludselig inde og syntes

selv at grue for, hvad han ville have sagt. "Vil I følge mit råd," vedblev han og fattede sig, "så holder I jer rolig her på Hald, til vi erfarer, hvorhen fjenden vender sig. At ville standse den forenede hærstrøm er afsindighed. Fordeler fjenden sin styrke, må vi se, hvad der kan gøres. Lad os være enige i, hvad vi samlet og åbenbart vil foretage! Jeg rider i nat til Brattingsborg. I morgen skal der stå hundrede heste i plade. Følg mig, min søstersøn! Hvor er du?"

Med al sin iver for de vigtige ting, der forhandledes havde Svend Trøst dog pludselig fået en ganske anden genstand både i hoved og hjerte. Han lå knælende for den ubekendte skønne, der opslog sine dejlige øjne på ham. "Agnete! kæreste Agnete! er det dig!" udbrød han. "Jomfru Agnete!" vedblev han beskednere, "kender I ikke mere Svend Trøst, eders legebroder på Bjørnsholm? – Se! jeg har huen endnu med de tro turtelduer og bæltet med eders navn. – jeg har tænkt på Jer i seks lange år i den mørke grube og ikke haft anden sol og måne, end tanken i min sjæl om eders himmelske øjne. I tier; I kender mig ikke. – Er det da ikke Eder selv? Er det da ikke Sti Andersens lille Agnete, der nu er blevet så stor og dejlig og himmelsk over al måde?"

Den unge pige stirrede på ham, som målløs af den heftigste indre bevægelse. Blodet var kommet mange gange tilbage og atter flygtet fra hendes fine, gennemsigtige kinder, uden at hun endnu rørte sig, og uden at der kom en eneste lyd over hendes læber. Fru Ingeborg og hendes døtre så forundrede på hende og den knælende væbner. Nogle af de unge riddere havde for et øjeblik glemt de vigtige ting, der taltes om, for dette optrin. "Sti

Andersens – forræderens smukke datter!" hviskede de halvhøjt mellem hinanden.

Svend Trøst vedblev at nævne det navn, der var ham kærest af alle, og erindrede hende om Bjørnsholm og alle barndomsminder.

"Nej, nej!" udbrød hun endelig, som fortvivlet, og holdt begge hænder for øjnene, "jeg er ikke – jeg er ikke forræderens barn. Red mig fra det forvildede menneske!" Dermed sprang hun op og kastede sig grædende i armene på fru Ingeborg, som med sine døtre bortdrog hende fra riddersalen og de nysgerrige unge ridderes nærværelse.

Svend Trøst lå endnu knælende på samme sted, med de foldede hænder på sin pande og det fortumlede hoved på knæet.

"Hvad er dette? Er du gået fra forstanden, Svend Trøst?" lød en dyb stemme i hans øren, og han følte sin morbroders stærke hånd på sin skulder. "Hvad drømmer du om? Glem hin forræderslægt! den fremmede jomfru kendte dig jo ikke."

"Hun kendte hverken mig eller sig selv!" sagde Svend Trøst forvirret og rejste sig ravende. "I har ret! – jeg må drømme eller være gal!" vedblev han og rystede på hovedet. "Den hele verden løber rundt for mig. – Der er ingen sandhed til. – Kærlighed er drøm eller galskab. – Had og fjendskab er kun sandt og virkeligt. – Drager vi straks mod fjenden, morbroder? Jeg må have noget virkeligt at tænke på!"

"Det skal du få!" svarede ridder Niels. "Il forud til Brattingsborg! Send mine udridere straks afsted! Betegn dem vejen! Enhver bevægelse af fjenden må vi vide så snart som muligt!"

"Godt, morbroder! ride kan jeg endnu – selv uden håb og uden sjæl. – Ingen skal bringe Jer hastigere budskab, end jeg selv!"

Med disse ord var Svend Trøst ude af døren, og snart fo'r han på en vild, fnysende hingst bort fra Hald slot og sø over den lange, dundrende vindebro, som forbandt borgen og odden med landet over en fæstningsgrav af ti alens brede. En halv time efter red ridder Niels samme vej ad Brattingsborg til, ledsaget af en talrig flok svende. Den fromme, nidkære biskop Svend red tavs og betænkelig ved hans side.

Den vel befæstede borg Brattingsborg, der siden kaldtes Klejtrupgård, lå omtrent 3½ mil nordøstlig for Hald ved Klejtrup sø. Borgen var vel hverken så stor eller prægtig som Hald; men søen tjente den ligeledes til et naturligt værn, og borgen var forsynet med stærke volde, fæstningsmure og tårne. Det var over midnat, da ridder Niels med sin gejstlige gæst red ind ad tårnporten på Brattingsborg, hvor Svend Trøst for over en time siden havde været og sat hele huset i bevægelse. Alle borgens huskarle og svende havde rustet sig selv og deres stridsheste og ventede med travl uro på deres herres befalinger. En del udridere og holdere var fulgt med Svend Trøst for at udspejde og bringe ilbud om fjendens fremskridt og bevægelser. På et vink og et par ord af den alvorlige borgherre var al unødvendig larm og travlhed forbi. Han lod kun borgen bevogte som sædvanlig og de fleste krigsmænd gå til hvile. Det var som om hans blotte nærværelse bortfjernede enhver tanke

om uro og fare. Han trådte nu op i højenloftsbygningens gæstestue med den gejstlige herre, der med velsignelsens tegn besvarede husmoderens: "Velkommen" og stille hilsen. Den vakre husfrues adfærd var besynderlig rolig. Hun hørte nu bekræftet af sin ægtemand, hvad hun allerede havde erfaret af hans lidenskabeligt forvirrede søstersøn, og at her vel ikke for denne nat var nogen fare. Hun havde bragt de små børn til sengs og sunget dem i søvn denne aften som sædvanlig; hun ytrede ikke den mindste ængstelighed, men syntes med ubegrænset tillid at betragte sin alvorlige ægtemands åsyn og miner. Kun nogle øjeblikke dvælede hendes blik, spændt og ligesom med hendes hele sjæls hentabelse, ved hvad hun troede at læse i hans øjne, og hun var nu kun den gæstfrie, omhyggelige husmoder. Hun besørgede selv tvætvandet og den sædvanlige aftendrik, med alt hvad der hørte til en hædret gæsts modtagelse på denne tid. I den sorte, ærbare husdragt, med nøgleknippet ved siden og den lille hue over hårfletningen, havde den høje fru Jutta endnu en næsten jomfruelig skikkelse; men i alt, hvad hun foretog sig, var der en mild ro og sikkerhed, der straks gjorde et hjemligt indtryk på den fremmede. Hun mærkede snart, at mændene havde noget hemmeligt at tale om med hinanden, og hun ønskede dem begge en rolig nattehvile, hvorpå hun forlod dem med samme trygge mine, som i den lykkeligste og dybeste fred. Ridder Niels bad sin gæst om et øjebliks undskyldning, imens han fulgte sin hustru til børnenes sovekammer, for at sige hende et kærligt godnat i enrum og kysse de små, sovende børn i deres kurvesenge. Da han kom tilbage, var hans tungsindige ansigt oplyst af en mild, stille

glæde, der dog snart igen forsvandt for den strenge, næsten mørke alvor.

"I er en lykkelig husfader, ædle ridder!" sagde bispen og greb hans hånd, da de nu var ene i den store, svagt oplyste gæstestue og havde taget sæde ved drikkebordet.

"Derfor takker jeg Gud og min helgen hver aften og morgen, fromme herre!" svarede ridderen, "dog al sådan lykke og velsignelse er forgængelig. Den tid vil vel snart komme, da ingen ærlig riddersmand i Danmark tør tænke på hustru og børn eller på den lykke, der har hus og hjem i verden. – Dog, også det!" tilføjede han og støttede hånden mod den vældige pande, i det hans store, kraftfulde øjne stirrede på flisegulvet. – "Lad styrte, hvad der må, og synke under muld! Når vi så dog kun vidste, der var et Danmark til og blomstrede en lykkeligere slægt over gruset af vore borge og vore nedtrampede grave!"

"Det vil der, med Guds bistand! – derover skal vi alle glædes en gang blandt de salige!" svarede bispen. Han sad i en høj armstol med albuen på den frynsede borddug, hvorpå husmoderen havde sat to blanke bægre og en sølv-vinkande mellem tvende vokslys i gammeldags stager. Lyset faldt nu stærkt på den gejstlige herres ansigt. Han havde ikke noget krigersk udseende, uagtet han bar skæg over mund og hage, og skønt han, mod bispers og prælaters skik i hans tid, havde fulgt biskop Absalons og Andreas Sunesøns krigerske eksempel og grebet til legemlige våben for fædrelandet og sin konge. Han var høj, men yderst mager og af en temmelig svag legemsbygning. Lærde studier og dybsindig nattegranskning ved lampen, så vel som en svær indre kamp med verden og dens begæringer, men endnu mere hans brændende iver som lovens og evangeliets

gejstlige forkynder, syntes at have dannet hovedtrækkene i hans skarpe, næsten profetiske åsyn. Over et halvt århundredes tanker og idrætter havde efterladt dybe spor i hans indfaldne kinder og den høje, furede pande, som kun en fin krans af tynde, grånende hår adskilte fra tonsuren og den sorte fløjlskalot. "Jeg har længtes efter at tale et ord med jer i enrum om den vigtige og højst alvorlige sag, I har betroet mig," vedblev han i en skriftefaders fortrolige og formanende tone. "Jeg ærer eders dybe sorg over fædrelandet; jeg er overbevist om, at det fornemmelig er denne sorg, men ingen lav hævnlyst eller krænkelsen over hin personlige forurettelse, der bragte Eder på den fortvivlede og ufromme tanke. Den orm har alt for længe gnavet på eders sjælsro og forstyrret freden og den sande gudstillid i eders hjerte. Men husk på, ædle ridder! hvad der ikke er Guds vilje, er af verden eller af Djævelen. Af hvad der er ondt, kan der intet godt komme evindelig. Ved uret fremmes hverken Guds rige eller noget menneskes og noget folks sande lyksalighed her og hisset –"

"Jeg ved alt, hvad I kan og vil sige mod mit forsæt, ærværdig herre!" afbrød ridderen ham, og rejste sig. "Jeg har tænkt på det i flere nætter, end jeg rimeligvis har dage tilbage at handle i. Jeg *kan* ikke andet, hvad enten I fordømmer det eller ej, og om jeg så skal udstødes af Danmark som en misdæder, når landet er frelst, og alle andre glæder sig."

"Finder I da selv et sådant forsæt kristeligt og ridderligt, ædle, trofaste, men frygteligt forblindede mand?" spurgte bispen og betragtede ham med et vemodigt, deltagende blik. "Er der da ingen gudsrøst i eders sjæl, der fordømmer en sådan tanke, som ugudelig og en brav, kristen ridder uværdig?"

"Nej, ved den retfærdige Gud, nej!" svarede ridderen og opløftede sin hånd, som han ville sværge, "således som jeg nu har betænkt det, vil jeg forsvare det for alle ædelbårne riddere i kristenheden og for den højeste retfærdighedens domstol over os alle! Jeg er ikke længere tvivlrådig; således, som jeg vil det, er det ret og forsvarligt – følgen blive som den vil her og hisset! Dog – hist vil den barmhjertige dømme – men om så alverdens fyrster og store herrer vil bryde staven over mig, og selv I, fromme, ærværdige herre! I, hvem jeg af alle Guds og det hellige ords tjenere i verden agter højest – I, hvis milde dom og bifald i denne sag ville være mig kærere, end den hellige faders – ja selv om I ville bryde staven over dette hoved og udstøde mig blandt de fordømte – jeg kunne og måtte kun ville, hvad jeg i dette øjeblik vil, og hvad jeg med den almægtige Guds bistand også skal udføre."

"Den forbarmende Gud oplyse eders sjæl, ædle ridder! inden eders forblindelse styrter Eder i timelig og måske evig fordærvelse!" Med disse ord rejste bispen sig heftig og trådte med højtidelig, næsten truende mine hen for ham. "Forlad hans sjæl, du skuffende blændværk!" vedblev han ligesom besværgende og stirrede med et fromt begejstret manerblik i ridderens store, funklende øjne, "forlad hans sjæl, du evige løgner, som besmykker forbrydelsen med sandhedens og retfærdighedens og højmodighedens glimrende kåbe!" Han slog med disse ord et kors i luften for den forbavsede ridders åsyn og foldede sine hænder med en stille bøn, mens han opløftede det magre helgenansigt, og der glinsede tårer i hans fromme øjne.

Ridderen tav til bispen havde endt sin stille, glødende bøn og atter stod rolig for ham, som han ville læse virkningen af sin gudelige besværgelse i hans åsyn.

"Havde jeg, som I tror, været besat af en ond ånd, fromme herre!" tog nu ridder Niels mild og rolig ordet, "den måtte visselig være flygtet for den renhed og kærlighed, der udstråler af eders åsyn og høje blik – og for den bøn, I nu opsendte til alle bundne sjæles frelser for min salighed. Tak for eders ædle omsorg for min sjæl! men vær rolig, fromme herre! Jeg har nu fået fred; der er ingen tvivl og uro længere i mit sind –"

"Så være den forbarmende Gud priset! Har I da opgivet hint fortvivlede og fordømmelige forsæt?"

"Nej, hjertenskære Guds mand, nej!" svarede ridderen heftigt, men hjerteligt, "det opgiver jeg ikke, om I så kunne nedbede alle Himlens forsonende engle her om mig – jeg kan ikke –"

"Så hør mit sidste ord til Eder, forhærdede!" udbrød nu bispen med et fromt fortørnet blik og trådte et skridt tilbage: "Jeg ryster støvet af min fod og forlader denne borg, inden den styrter sammen over en ugudelig, der ikke vil høre hvad der tjener til hans sjæls frelse –"

"I ved ikke alt, herre bisp!" afbrød ridderen ham, "I ved ikke –"

"Jeg ved nok!" vedblev bispen, "hvad jeg ved, tynger alt som brændende bly her!" Han lagde hånden på sit magre bryst og vedblev med stigende iver: "Det usalige forsæt, I har betroet mig, og som I nu ikke for Guds og min inderlige bøns skyld vil opgive – dets tilværelse ligger beseglet i mit bryst med kirkens og det hemmelige skriftemåls ubrødelige segl. Men vid!"

tilføjede han og hævede med hierarkisk myndighed sin arm, "lader I det udtræde af eders egen sjæl i gruelig bedrift, skal min og kirkens hånd åbenbart være opløftet imod Eder med den verdslige retfærdigheds dommerarm – så sandt –"

"Trusler overbeviser mig ikke!" afbrød ridderen ham roligt. "Vil I ikke miskende mig, så hør hvorledes jeg vil handle!"

"Hvorledes synden så udøves, er den synd – på hvilken måde I vil trodse Guds bud, er det fordømmeligt!" tog bispen ordet med heftig røst. "Jeg vil intet mere betros. Kun hvor jeg kan være sjælesørger, vil jeg være skriftefader. Jeg forlader dette jammerens og lovløshedens land – i hvad ærinde, ved I. Lov og ret skal, med Guds bistand, vende tilbage her en gang med mig; men fra eders vej, som fra eders tag, vender jeg mig bort med sorg og gru. Gud bedre eders sind, ridder Niels!" tilføjede han vemodigt, idet han greb sin rejsehue og kastede kappen over sine spidse skuldre. "Blandt hedninger kunne I glimre ved dåd, som svarer til sligt jern-sind, og vinde udødelig ære, som en Scævola og Brutus; men hvad der var dyd og storhed for den forblindede hedning, det er synd og misgerning i Guds og sandhedens evige rige. Tænk på det, mens I end har frist, og kom mit ord i hu, når I ikke ser mig mere!" Med disse ord vendte han sig bort og ville gå.

"Forlad mig ikke således, fromme herre!" sagde ridder Niels hjerteligt og greb hans hånd. "Jeg vil ikke betynge eders alt for ømme og nidkære sind med, hvad jeg selv, Gud ske tak, kan bære; men I skal se og selv tilstå, jeg vil handle åbent og ridderligt."

"Som en hedensk ridder måske, men aldrig som en ridder, der bærer det hellige kors på sit sværd, hvis I ikke opgiver den

dåd, som allerede tanken om er ugudelighed!" vedblev den nidkære bisp. "Besmyk det som I vil! blænd verdens øjne, om I kan! Måske vil danske hedninger en gang rejse jer æresstøtter for det, hvis jer misgerning lykkes og glimrer som heroernes – og hvis de afsindige kunne tro, at Gud ikke kunne frelse Danmark uden ved et forblindet menneskes udåd; men vid –"

"Jeg ved, hvad jeg vil og hvad jeg tør, men I ved ikke, hvad I fordømmer i eders blinde helligheds-iver, herre bisp!" tog ridder Niels nu ordet med mægtig røst og stødte sit sværd mod gulvet. "Der er en evig lov i mit hjerte, som frikender mig. Der er en dommerrøst i min sjæl, der giver mig fuldmagt til min id og magt over dette menneske til døden." Han støttede sig på det store sværd og stirrede tavs og mørk på gulvet.

"Den røst kommer fra Helvedes afgrund, ridder Niels, men ikke fra den retfærdiges himmel!" råbte bispen med en næsten frygtelig stemme: "Så længe Guds finger ikke har udslettet det femte store bud af sin evige lovtavle, skal ingen lovens forkynder sige ja og amen til hvad I tænker på, og ingen evangeliets lærer lyse velsignelse over den vej, I vil vandre!" Derpå vendte han sig hastigt bort og gik med hastige skridt mod døren.

"Forbander I mig til afsked, biskop Svend?" spurgte ridderen med dæmpet stemme og udstrakte sin hånd, som for at holde sin fortørnede gæst tilbage, mens hans fødder dog stod som fastgroede i fliserne.

"Vogt Jer for forbandelsen!" svarede bispen og vendte sig endnu en gang truende om, "vogt Jer for ham, der var en morder fra begyndelsen og ikke blev bestående i sandhed!" Med disse ord slog han et kors for sig og forlod salen.

Ridder Niels blev stående midt på gulvet, lænet til sit sværd, og stirrede på døren, hvorigennem den mand var forsvundet, for hvis retsind og gudsfrygt han bar en fast sønlig ærbødighed. Han kastede sig, mørk og tavs, i den store armstol, hvori bispen nylig havde siddet. Det gæstfrit fyldte bæger stod urørt på bordet, og snart hørte ridder Niels i den stille nat, at den ivrige bisp red med sine svende ud af borggården og forlod Brattingsborg.

4

Da solen om morgenen skinnede på Klejtrup sø og ind igennem højenloftsvinduerne på Brattingsborg, sad ridder Niels der endnu i gæstestuen med hånden under kinden og bispens urørte bæger foran sig. Hans stille husfrue trådte nu ind til ham med et barn ved brystet og et andet ved hånden; men han bemærkede dem ikke. På fru Juttas deltagende spørgsmål faldt hans stirrende blik på hende og børnene, og han rejste sig. "Gud ske tak for dig, kæreste sjæl!" udbrød han med svært åndedrag, ligesom der faldt en tung sten fra hans hjerte, og hans ansigt lyste mildt og venligt i morgensolen. "Du bringer mig liv og kraft igen med den kære Guds sol."

Han greb hendes hånd og betragtede hendes klare, rolige ansigt med velbehag. "Siden vor fromme gæst vendte sig fortørnet fra mig her i nat og rystede støvet af sin fod på hin dørtærskel, har jeg været helt underlig til mode. Det var mig, som han tog velsignelsen fra huset og al min livskraft med sig. Det kom mig for, som jeg var den gamle Holger Danske, der skulle sidde her og tænke på Danmarks frelse, til mit skæg var groet gennem bordet og århundreder faret hen over mit hoved. Nu, jeg ser dig og de velsignede børn, er det godt igen. Bring dog børnene bort! Jeg har noget at sige dig alene." Han kyssede børnene og deres moder. Hun gik stille ud med dem og kom bleg, men rolig tilbage.

"Du ved jo dog, jeg er intet nedrigt og ugudeligt menneske!" begyndte ridder Niels igen og tog hende kærlig ved hånden. "Se mig ret ind i øje og sjæl! Sig mig, ved du med vished, at det ikke

er Djævelens, men Guds vilje, jeg vil gøre her i verden, såfremt der undes mig lejlighed til at foretage noget vigtigt for vort undertrykte fædreland?"

"Ja, det ved jeg bedre end alverdens bisper, om de aldrig er så fromme og vise!" svarede den høje husfrue med tillidsfuld ro. "Kom der så en ærkeengel herned fra Himlen og ville rokke min tro til retsindigheden i dine lønligste tanker, jeg ville bortvise ham, som en løgner og bedrager."

"Men om jeg nu havde et værk for, min hustru, som ville misbilliges af de høje og store og selv dadles af vore frommeste sjælesørgere – en bedrift, som jeg selv fandt retfærdig, og som måske kunne redde folk og rige, men som kunne styrte mig selv i ulykke og gøre mig til en fredløs og forfulgt mand –"

"Ville du så spørge mig, om det var ret?" spurgte den blege husfrue med en klarhed og fred i blik og tone, der røbede den dybeste følelse af tryghed og vished.

"Ja, det ville jeg!" svarede han, efter et øjebliks betænkning, og betragtede hende nøje. "Det var en drøm, tror jeg; men jeg så dig i nat i min besynderlige livløshed. Jeg så dig stå for mig i en glans og herlighed, som den, sandhedens evige vidner stråler i for Guds trone, og det kom mig for, som det var mig beskikket at høre sandhedens bekræftelse på min bedste og største tanke af dine rene læber. Du er min gode engel – sig, tror du, det er den retfærdige Guds vilje, hvad jeg tænker på?"

"Visselig! det tror jeg," svarede fru Jutta med fast og sikker røst, "så sandt jeg glæder mig til en gang at nævnes den største ridders hustru i Danmark!"

"Vel, min hustru! Jeg tvivler ikke! – Gud bevare dig!"

Dermed forlod den alvorlige borgherre hastigt sin hustru. Da hun stod ene, rullede der et par store tårer ned over hendes kinder; men hun trådte kort efter ud på højenloftssvalen og nikkede med mild rolighed til sin ægtemand, som med en talrig flok svende red til Hald. Inden sol gik ned, kom han tilbage med et større, bevæbnet følge. Om aftenen sad han i højenloftssalen på Brattingsborg lige over for sin hustru. Børnene var bragte til ro, og alt var stille på borgen. Man hørte kun tårnvægterens sang og skildvagternes sædvanlige råb ved afløsningen. I husets daglige skik og orden var der ingen forandring. Lampen brændte på bordet ved håndtenen og krønikebogen; borgherrens rustning og store sværd stod blank og pudset i krogen ved sanduret. Månen skinnede ind på den gennem de små ruder, og man kunne høre søens ensformige skvulpen mod søskansen. Ridderen og hans frue sad tavse i den svagt oplyste hal, hver i sine egne tanker, og det var, som den ene ikke ville forstyrre den andens ro ved at give tankerne røst. Nu stødte kuren i sit horn fra porttinden, og man hørte det sædvanlige tegn til, at borgporten åbnedes for en væbner eller udrider. Straks efter stod Svend Trøst for dem begge. Hans åsyn og miner udtrykte den heftigste anstrengelse og en dæmpet, lidenskabelig sjælestorm. "Fjendens hær har delt sig!" sagde han forpustet: "Greven selv farer ad Randers til med de hurtige ryttere. Der er ved de fire tusinde med ham."

"*Til Randers!*" gentog ridder Niels med et dæmpet glædesudbrud og sprang op, "har han glemt? – hm, ja så!" tilføjede han og nikkede. "Vil han være vor skæbnes herre, må han jo vise os, han tør trodse sin egen! – Godt! Når kan han være i Randers?"

"Inden sol står op, herre morbroder! – Hvor han farer frem, brænder byerne efter ham. Jeg så kun gru og forfærdelse alle vegne."

"Og den øvrige bøddelhær?"

"Den skænder og brænder mellem Kolding og Ribe. Skal det gå således fort i tre dage, er det halve land lagt øde. Ved I da slet ingen redning?"

"Én, vil Gud! – men gak til ro, min søstersøn! Du trænger højlig til det. I morgen kan jeg måske sige dig mere."

Svend Trøst betragtede sin alvorlige morbroder med et forskende blik, hvori der tindrede en vild, fortærende ild. "Et ord kun, før vi skilles ad i aften, ædle morbroder!" sagde han med tiltvungen rolighed: "Kan I bruge mit unge liv til hvad I har for, så spar eders eget! – I har hustru og børn og et skønt, lykkeligt liv at tabe. – Jeg har intet at miste eller vinde i denne verden."

"Hm! min unge ven!" svarede ridder Niels og betragtede ham med et strengt, opmærksomt blik, "er du sådan faren? Den slags fortvivlede heltemod giver jeg ikke meget for. Ellers tak for tilbuddet, søn! Men gak hen og læg dig! Bild dig aldrig ind, man udretter noget stort med et liv, man ikke engang selv har agt for!"

Derpå vendte han sig bort; men Svend Trøst greb med næsten krampagtig heftighed hans hånd. "Morbroder Niels! foragter I mig for mit ilsind og det galskab, I nok har mærket mig af?" spurgte han med halvkvalt stemme.

"Sætter du pris på min agtelse, min søstersøn!" sagde hans alvorlige frænde, streng og rolig, "så vis mig, at der lever et større liv i dig, end det, der kan bortåndes af et vægelsindet

barn – og at du ikke er en elendig myresjæl, der fortvivler over sin egen nedtrådte tue, mens det hele land omkring dig er nær ved at forgå!"

Svend Trøst stod et øjeblik som sønderknust ved disse ord; men den ydmygende følelse forbitrede ham og vakte hele hans stolthed. "Ikke engang af Eder, morbroder Niels, vil jeg tåle sligt overmod!" udbrød han heftigt. "I har været min afgud fra jeg var lille, og jeg er endnu gæk nok til at lade mig sønderslide af et hårdt ord fra eders læber – men nedtrykke mig skal I ikke, fordi jeg er ulykkelig og har lyst til en fortvivlet gerning at sætte livet på. Det har I jo selv. Er det foragteligt at være håbløs i verden, nu, i Guds navn, så foragt mig, om I vil og kan! Men ydmyge mig skal ingen ridder eller kejser. At der ingen myreånd er i mig, det ved jeg: for det var eders søster, ridder Ebbes stolte datter, der fødte Svend Trøst til verden. God nat!" Dermed gik han hastigt og trådte så hårdt i stenfliserne, så det rungede i højenloftssalen.

"Det hjalp! nu kom de galters blod i kog!" sagde ridder Niels og nikkede, "det kunne behøves!" Han faldt atter i dybe tanker.

Det var som efterretningen, Svend Trøst havde bragt sin morbroder, havde vakt et besynderligt, næsten overtroisk håb i hans sjæl. "Til Randers?" gentog han nogle gange, "ret så! De Randers klokker havde mig altid en herlig klang." Derpå sagde han sin hustru god nat og rakte hende hånden. Hun havde givet nøje agt på hans ord og miner, mens hun ordnede alt som sædvanligt i stuen, for at gå til hvile. Hun så nu på ham med sit klare, rolige blik. "Timen kommer!" sagde hun med vægt. "I Guds navn! Det er mig intet nyt. Du har sagt mig det for et år siden i drømme."

Ridder Niels betragtede hende med et studsende blik. Han trykte tavs, men heftig, hendes hånd til sit hjerte og gik til sit lønkammer.

Ved midnat så skildvagten ved udkigstårnet på Brattingsborg, at der steg en høj, formummet skikkelse ud af tårnkælderen og gik med lange, spøgelsesagtige skridt gennem gården. Han troede, det var et overnaturligt væsen og slog et kors for sig, mens han bad sit fadervor og lod det skride forbi. Det gik op ad højenloftsbroen og forsvandt i den del af bygningen, hvor borgherren havde sit lønkammer og hvorfra der endnu glimtede et enligt lys ud mod søen. En halv time efter kom den samme skikkelse tilbage og gik lige forbi skildvagten, der hverken turde røre sig eller gøre larm. Krigsmanden så nu med gru et sort, frygteligt ansigt med et uhyre langt skæg. Den hemmelighedsfulde gæst holdt fingeren for munden og forsvandt gennem tårnkælderen. I dagningen meldte den forskrækkede skildvagt sin herre, hvad han havde set.

"Jeg ved det!" svarede ridderen. "Du har holdt vagt som en ærtekælling. Det var en god ven; men du har fortjent tårnarrest i tre døgn." Skildvagten så forbavset på sin herre og ville gå for at underkaste sig sin straf.

"Jeg ved, du frygter ellers intet menneske," tilføjede borgherren mildere. "Den, der vil følge mig herefter, må ingen djævel frygte. Man har haft dig til nar. Gak hen og sov ud! Den sag bliver mellem os."

Da solen stod op, blev der pludselig larm på Brattingsborg. En anselig flok holstenske ryttere holdt uden for porten, og deres høvding forlangte kun for sin person at indlades med fredhellig tryghed. Han bragte et forseglet brevskab, hvorpå han uopholdelig fordrede svar.

Ridder Niels stod ene med brevskabet i hånden i sit lønkammer. Han havde ladet borgkapellanen kalde for at hjælpe ham med læsningen. Han betragtede det store seglaftryk med den lukkede hjelm og de tvende horn, af hvilke der hævede sig sytten faner. På omskriften: "*Sig. Gerhardi Comitis Holsatiæ ad Causas* Note 7)" så han, det var grev Gerhards. Inden borgkapellanen kom, havde ridder Niels dog selv udtydet brevet. Det var ikke, som de sædvanlige fyrstebreve, på latin, men på tysk og skrevet med den klerkelærde greves egen hånd. "Gerhard, greve af Holsten-Rendsborg, herre af Nørrejylland, til ridder Niels, Ebbe Galts søn på Brattingsborg, hilsen med Gud og den hellige jomfru," således begyndte det. Han kaldte ridder Niels en tro *undersåt*, der ikke havde taget del i det formastelige oprør, hvilket han nu var kommet for strengelig at straffe. At de ikke var personlige venner, vidste han – skrev han fremdeles – men han anså den agtbare ridder Niels for en mand af ære, der kunne forglemme en formentlig forurettelse og en smålig rettergangssag for sit fædrelands vel. Greven indbød ham derfor til, under medfølgende sikre lejde, at begive sig til ham i hans lejr ved Randers, for om muligt at være mellemhandler mellem den retmæssige panteherre og de formastelige oprørere i *hans rige*, for så vidt der endnu kunne dagtinges med de skyldige. Brevet var skrevet i en myndig overherretone, og greven kaldte flere gange Danmark *sit* rige.

Ridder Niels knugede brevet harmfuldt sammen og kastede det på gulvet. "Hans rige?" gentog han og løftede den knyttede hånd, "den uforskammede! Vil han nu nævnes vor konge? – Herre i Jylland! – Desværre! det er han i denne stund, med voldsherskerens ret – men – der er en herre over alle herrer!"

Kapellanen havde allerede stået nogen tid og ventet på borgherrens befaling. "Se her, fromme fader!" sagde nu ridder Niels og tog brevet op, "jeg har udtydet det selv. Lad mig dog endnu en gang høre de store ord! De er kostelige!"

Kapellanen læste brevet, og ridder Niels trampede i gulvet hver gang de overmodige udtryk gentoges, der i så høj grad havde oprørt ham. Han tav og syntes nogle øjeblikke i betænkning.

"I stoler dog aldrig på lejdet og hans tryghedsløfte, ædle herre?" spurgte kapellanen, "det er vist kun en forrædersk list, for at han kan få jer i sin vold."

"Ræd skal han ikke tro mig!" svarede ridder Niels stolt: "Hm! se ham ville jeg dog i dag, og for alles øjne. Hans lejde kunne aldrig komme mig betimeligere, selv om han bryder det. Jeg rejser ikke vægeløs."

På borgherrens bud blev straks hans hest sadlet, og hans sædvanlige følge holdt snart rustet i borggården. Svend Trøst kom nu med hans harnisk. Væbneren hilste og iførte ham panseret uden at sige et ord.

"Er du vred endnu fra i aftes, brushoved?" spurgte morbroderen i godmodig tone med et opmærksomt blik på sin søstersøns stille, alvorlige adfærd.

"Må jeg følge Eder til eders dødsfjender i dag?" spurgte væbneren, "eller agter I mig kun værdig til den jomfrudont at

spænde eders rustning? Det er måske sidste gang –"

"Du bliver her og vogter borgen, hvis du vil tjene mig længere! Jeg har svende nok med til besøget i dag. Er jeg her ikke igen inden sol går ned i morgen, vil jeg betro din ungdom den manddomsgerning, jeg har tænkt på i syv lange år. Forstår du mig? det er mit bedste arvegods."

"Vel, morbroder Niels! jeg forstår Eder," svarede væbneren og nikkede stolt, "men mig forstår I ikke. Vil I love mig at opsætte eders strenge dom om mig, hvad enten I lider min adfærd eller ej?"

"Det får jeg vel, når du så vil det, trodshoved! forråde mig vil du vel ikke, hvor vred du er – men gør mig ingen dumme streger, Svend Trøst!"

Nu åbnedes døren til fruerstuen, og den alvorlige husfrue stod i døren med de små børn.

"Gud velsigne jer!" udbrød ridder Niels og gik dem med åbne arme i møde; men han lod armene synke og gav sin hustru et kærligt vink til at gå tilbage; "jeg ser Eder snart igen, vil Gud – men ingen afsked nu! – Det gælder næppe livet i dag – men æren."

Den høje husfrue var bleg; men hun nikkede roligt, idet hun trådte tavs tilbage med børnene og lukkede døren til fruerstuen.

Få øjeblikke derefter red ridder Niels med tredive svende ud fra Brattingsborg ved siden af den fremmede høvding, hvis tredobbelt talrige rytterskare sluttede sig om ridderen og hans følge, som de var deres fanger. Lejde-følget førte dem ikke ind i Randers by, men til marken norden for Randers fjord, hvor der

var opslået mange telte, og hvor grev Gerhard den dag øvede sin rytterhær.

"Ja så!" mumlede ridder Niels, "her skal vi mødes i dag? Hans tid og stund er ikke kommet – min ej heller, vil jeg håbe!"

Så snart greven så den alvorlige ridder fra Brattingsborg, red han ham i møde. Den mærkelige samtale, her forefaldt imellem dem, har, med mindet om den hele deraf følgende bedrift, ofte gentonet i folkesangen fra danske mænds og kvinders læber. Ridder Niels af Brattingsborg kaldes i folkesangen, ligesom siden bestandig i folkemunde, Niels Ebbesen af Nørreris, og den mægtige grev Gerhard af Rendsborg kaldes, som bekendt, af den danske almue altid grev Gert eller med spotnavnet: den kullede greve. Deres vigtige møde her savnede ikke deltagende vidner blandt de opmærksomme indvånere af Randers by, der var gået ud for at se på mønstringen.

> Greven rakte Niels Ebbesen hånd,
> dermed de talte sammen –

hedder det i sangen –

> Så lidt da var der skæmt iblandt,
> og end fast mindre gammen.

Uagtet deres personlige fjendskab, syntes greven dog i førstningen helt fredelig sindet: han bød ridderen velkommen og behandlede ham som en af landets vigtigste mænd, der dog endnu ingen del havde taget i opstanden og vel kunne anses for at ønske fred og forlig med den overmægtige hersker. Greven spurgte om folkets hu og sind og hvad nye tidender der gaves. Han spurgte endogså nedladende til Ebbesens frænder og

hustru og endelig, om han nu ville fægte med ham eller ønskede fred.

Ridder Niels steg ikke af sin hest; han svarede rolig med dyb tilbagetrængt harme: "Huen står vel i Nørrejylland, herre! hver mand er ved trøstigt mod. – Tak for gunstig tilspørgsel til mine frænder og venner!" tilføjede han i kold, høflig tone og med tvetydig mening, "de skulle være Eders Nåde til rede med sværd i hånd hvad time I selv lyster!"

"I er en kunstig mand, ridder Niels, og from desuden," svarede greven i samme tone, "hvor I ikke kan nå fjenden på den rette vej, der rider I langt uden om, vil man sige. Med hvor mange svende kan I være mig til rede?"

"Deres tal ved jeg ikke så nøje, herre greve! men de er trofaste jyder til hobe; og de følger mig alle villigt, hår jeg fører dem mod deres fjender. Tredive har jeg kun med i dag; men på mængden ser hverken de eller jeg."

"Så få nøjes I ikke med hver dag," bemærkede greven med et skarpt blik. "I går holdt I i hr. Bugges gård med hundrede heste i plade."

"Den ridder eller svend, der har meldt jer det, fo'r dog med usandhed, herre greve! over et halvt hundrede var der ikke, det vil jeg svare eders spejder til med mit gode sværd, hvis ham lyster."

"Det vil vi ikke tale om!" afbrød greven ham rolig og kold. "Vil I nu ride for mig til eders gode ven, hr. Bugge på Hald, og spørge, om han vil holde tro og love?"

"O ja, herre greve! også det, når vi først ved eders mening tilfulde."

"Hr. Bugges mening kender I dog vel?" spurgte greven med et hånligt blik, "den stortalende gæk og hans venner har undsagt mig for længst – det vidste I vel før i går? En af dem ser jeg fremmerst i eders hob. Jeg ser flere svende blandt eders mænd, som er rømt uden orlov af min tjeneste. Vil I nu med dem følge hr. Bugges råd, ridder Niels! så vil I få at se – hvad der er min mening tilfulde – og hvor det vil gå med jer alle!"

"Hr. Bugge råder sig selv," tog ridder Niels ordet med ufordulgt harme i miner og blik, "men mine svende svarer jeg for. De jyder, I nægtede orlov, har taget sig den selv. Det var så gammel sæd i Danmark, at den frie, danske svend, der ikke ville tjene længere, tog orlov hvad time han ville. Ingen er viet tilsammen uden for det ægte livs stand, undtagen munken og hans kappe."

"Men vi har en anden sæd hos os!" svarede greven og red ham med et stolt nik nærmere, uden dog at forandre en mine i det hårde, stenkolde ansigt: "Den tjener, der sviger sin herre, hænger vi op, og leder ikke længe efter galgen. Jeg har nu hørt nok af eders mening, ridder Niels! Nu skal I uden mange ord høre min: enten rømmer I af Danmark inden tre solemærker, eller jeg lader Eder hænge som en oprører!" Han holdt inde et øjeblik og betragtede den frygtelige forandring i sin dødsfjendes bestemte åsyn. "Fredhellig er I kommet hid i dag," tilføjede han og rykkede et skridt tilbage, "fredhellig må I ride herfra; men var det ikke for mit fyrstelige ords skyld, skulle I visselig få andet at vide."

"Vil I bryde det lejde, I gav mig, er det eders sag," svarede ridder Niels med hånden på sit sværd og med et blik, som kunne skræmme den stærkeste, "men det vil I fortryde. Tyve

kan I lade hænge i galgen for ravn og ørn, men ingen dansk, fribåren ridder!" vedblev han. "Før jeg rømmer af Danmark fra hustru og børn, skal I vride eders jernhænder til blods over, at grev Gerts øjne nogen sinde så Niels Ebbesen."

"Rid nu kun bort, ridder Niels!" udbrød greven med høj røst, og holdt på et vink omringet af alle sine drabanter. "Jeg vil intet ord mere høre af eders dumdristige mund. Vil I levende herfra, så skynd jer! eller jeg lader eders brynje knuse af bødlen, så vist jeg dertil har ret og magt!"

"Aldrig så nogen mig så ræd, at jeg skjalv for en voldsmands bødler!" svarede ridder Niels og så roligt på greven og hans truende drabanthob: "Jeg er lige så lidt eders undersåt, som Danmark er eders rige. Hør nu et ord af mig til afsked, grev Gert! Se vel, I vogter Eder selv! for fra denne time gælder det liv og død, hvor vi to mødes, om det så var for Herrens alter."

"Godt!" sagde greven og nikkede, "til sol går ned i morgen har I fred og frist for mit ords skyld, men intet øjeblik længere. Når vi så skal mødes, bliver min sag – men I skal ikke glædes ved det. Hils eders frænder og venner! Jeg skal snart være jer gæst på Brattingsborg og Hald. På galgen skal I være så sikker, som grev Gert er på Danmarks rige."

Dermed var denne samtale endt, som den dristige ridders svende og flere danske midt i fjendens lejr var forbavsede vidner til, og som næsten med de samme ord siden gentoges i folkesangen. Hvad der var ridder Niels mest om at gøre ved dette møde med hans mægtige fjende, var at gribe ledigheden til offentligt at undsige greven, for derved i sine egne og i sin tidsalders øjne at befri sig for enhver anke og æresplet, idet han, som en ærlig kristen ridder, vel ville sin og fædrelandets

dødsfjende til livs, men uden derfor at ville brændemærkes for samtid og efterslægt med navnet af en lumsk stimand eller snigmorder, om det end måtte ske ved overrumpling. For at være ret vis på, at denne hans mening var tydelig forstået af alle tilstedeværende, gentog han den ham så vigtige undsigelse endnu en gang højt, idet han forlod greven og den fjendtlige lejr, og det hedder derom i folkesangen:

Bort red hr. Niels Ebbesen,
slog op med hviden hånd:
Grev Gert! I lade Eder mindes vel:
Så snart jeg kommer igen!

At Niels Ebbesen holdt ord – ved alle danske.

Næste dag var den store beslutning ingen hemmelighed længere på Brattingsborg. Borgherren var kommet hjem om natten; han havde ladet alle sine svende og stridsmænd sammenkalde så snart det blev dag. De var kun seks og tres i tallet, foruden Svend Trøst, som var den eneste, hvis adfærd ridder Niels ikke var tilfreds med. Da han havde åbenbaret dem sit dristige forsæt, endnu samme dags nat at overfalde greven i Randers midt blandt hans drabanter og rytterhær, bød han den lille skare gøre sig til gode med frisk og lystigt mod. "Når næste nat er forgangen, må det være lys dag i Danmark!" udbrød han med begejstret vished. "Dagen kommer ikke, før solen skinner på mange lig og på vores måske med; men så må der fare en ny, stor tidende om land, om vi så ikke skal høre den selv. – Den

svend, der er sin herre fast og tro," tilføjede han højtideligt og greb evangeliebogen, "må nu sværge mig ved den højeste Gud og sin sjæls salighed, at han ikke vil fly eller svige!"

Af alle hans stridsmænd var der ikke en eneste, som betænkte sig noget øjeblik på at følge sin herre; de aflagde ham alle den ed, han forlangte, og svor at følge ham i døden; men da raden kom til Svend Trøst, trådte han tilbage og sagde stolt: "Hvor langt jeg vil følge Eder på denne færd, vil jeg betænke mig på under vejs, herre morbroder! At forråde Jer agter jeg just ikke; men jeg forsværger mig ikke til nogen herre mere i verden, hvad enten han er en engel eller djævel. Vil I ikke tro mig uden ed, får I lade være! men jeg følger Jer intet skridt længere, end jeg selv har lyst til."

Ridder Niels så harmfuld og forbavset på sin søstersøn. "Vel! Du har din frihed!" sagde han med dæmpet stemme. "Følg mig så langt du vil, eller bliv tilbage!" Han greb ham heftigt ved armen og drog ham til side fra de forundrede og forbitrede svende, der alle betragtede ham som en forræder. "Vil du for Sti Andersens og hans smukke datters skyld svige mig og dit fædreland?" hviskede han, "svar mig ikke! jeg tror dig endnu. Kendte jeg ikke de Galters blod i dit hjerte, skulle du sidde i Brattingsborg tårn, mens jeg redder folk og rige."

"Det ville I kanske fortryde i morgen, herre morbroder!" svarede Svend Trøst. "Mens I redder land og rige, vil jeg tænke på den lille tue, I ved nok."

Ridder Niels så på ham med store øjne og rystede på hovedet. "Du har valgt en uheldig tid at gå fra forstanden på!" brummede han og vendte ham ryggen. "Bryd jer ikke om min søstersøns griller!" sagde han til sine stridsmænd: "Han har fået nogle gale

fluer i hovedet; men dem lader han vel flyve inden vi når Randers."

Da man få timer efter brød op fra Brattingsborg, fulgte Svend Trøst i nogen frastand den edsvorne skare, der sang lystigt den hele dag, men red tavs og hastig i aftenskumringen ad Randers til med deres alvorlige herre i spidsen.

Det var midnat, da man nåede fruerlunden ved en herregård i Hornbek sogn, tæt ved Randers. Her lod ridder Niels sine folk i al stilhed stige af og binde deres heste i lunden, derpå gik de tavse ned mellem engene vesten for Randers til broen over Nørå, der nu kaldes Oust Møllebæk, hvorfra der kun var ¼ mil til det gamle slot Randelsborg. Greven havde besat slottet med sin rytterhær, og enhver adgang til ham syntes umulig. Dog ridder Niels syntes sikker i sin sag. Hans tro, edsvorne svende fulgte ham, med blind tillid til hans klogskab og lykke. Ingen af dem måtte mæle et højt ord; men de hviskede mellem hinanden. Havde deres herre ikke venner og hjælpere på slottet, mente de vist, det måtte være hellig Knud, der nu gav ham den dristighed: for de vidste vel, at han altid bar en relikvie af Danmarks skytshelgen på sit bryst. Det rygte havde også udbredt sig iblandt dem, at han stod i forbund med højere magter, og de fandt det ganske rimeligt, at hellig Knud ville stå dem bi ved dette foretagende.

Da de var kommet til åbroen, vendte ridder Niels sig om og talte sine krigsmænd. De var der alle seks og tres, tilligemed Svend Trøst, der stod nærmest ved broen. Enhver kriger var bevæbnet med sværd og spyd, uden andre våben. Fire af dem havde på deres herres befaling medtaget store alarmtrommer,

hvis anvendelse ved så hemmeligt et overfald dog syntes dem ubegribelig.

"Den svend, der ikke vil følge med, kan nu tage orlov!" sagde ridder Niels med et skarpt blik til sin søstersøn, og til hans forbavselse fremtrådte Svend Trøst, hvem han dog endnu allernødigst ville mistro, og syntes virkelig at ville modtage tilbuddet.

"Hertil ville jeg følge Jer, men intet skridt længere!" sagde væbneren bestemt. "Den bedrift, I ikke ville betro eders søstersøn frem for den ringeste af eders svende, den vil jeg nu heller ikke dele æren for med Eder og eders blinde redskaber. Af en hånd mere eller mindre afhænger vel ikke Danmarks frelse," tilføjede han, "hvis ellers denne natlige færd kan bringe frelse og være det danske ridderskab værdig."

Det var som øjnene skulle styrte den forbavsede ridder Niels ud af hovedet, idet han hørte disse ord af sin egen søstersøn. Sværdet fo'r ham af skeden, og han var nær ved at knuse det unge menneskes pande; men da så han en mine i Svend Trøsts ansigt, som afvæbnede ham. "Fly, elendige!" udbrød han, "skjul for al verden det ansigt, som falskelig ligner Ebbe Galt og min stolte søster! Kom aldrig mere for mine øjne! Den skamplet, du sætter på de Galters kække slægt, vil jeg i denne nat udslette med mit blod. Om min bedrift i nat er ridderskabet og Danmarks ære værdig, skal ikke du, men århundreders danske mænd bedømme. Nu følg mig, mine tro mænd! lad forræderen beholde det usle liv, han vil spare til sin skændsel!"

Med disse ord og med et foragtende blik til sin søstersøn gik Ebbesen over broen, og alle fulgte ham, undtagen Svend Trøst, som, med de foldede hænder knugede mod sit bryst, nogle

øjeblikke blev stående på broen og så efter dem. Næppe var de forsvundet for hans øjne i nattens mørke, før han fremtog af en stor lomme under sin kappe en hånd-økse tilligemed et brækjern og en knibtang; herpå gav han sig straks i færd med at løsne broens planker og udtrække naglerne. Det var et svært arbejde. Sveden sprang ham af panden, og huden gik af hans hænder; men han vedblev ufortrødent indtil den sidste planke var løsnet. Derpå hvilede han sig et øjeblik og undersøgte endnu en gang alle plankerne. Da han fandt dem således løsnede, at de i et øjeblik kunne afkastes, nikkede han vel tilfreds og kastede et opmærksomt blik hen mod slottet og staden. Alt var endnu roligt. Han greb prins Ottos gyldne sværd, som han under arbejdet havde lagt fra sig, og ilede med rask iver op imod slottet ad samme vej, som hans morbroder havde ført sin lille, edsvorne skare. Svend Trøst havde endnu nogle hundrede skridt til slottet og nærmede sig byens vesterport, da han med forbavselse hørte, at der ringedes med stormklokken fra slotstårnet. Han fordoblede sine skridt og hørte, at trommerne rørtes både på slottet og i staden. Nu ringedes der også med stormklokkerne i byen; der hørtes skrig og våbenlarm, og en høj flamme slog op over Randelsborg højenloftsbygning. Våbenlarmen kom stedse nærmere. Svend Trøst standsede nogle øjeblikke og drog sig langsomt tilbage mod broen. Han var omtrent hundrede skridt fra den løsnede plankebro, da han i det svage dagningsskær så sin morbroder med den lille krigerskare trække sig kæmpende tilbage, forfulgt af et stedse større antal fjender, der dog snart strømmede frem og snart tilbage i den største forvirring og uorden. Det var som de troede, der måtte være en mægtig hær bag ved dem, og at

den håndfuld stridsmænd, de forfulgte, kun ville lokke dem i en snare. Imidlertid blev kampen dog stedse heftigere og Niels Ebbesens fare større. Han drog sig rolig og besindig tilbage og nedlagde ridder Ove Hals med egen hånd. "Det var mig!" råbte han med høj røst, "det var Niels Ebbesen af Nørreris, der slog den stolte grev Gert!" Han standsede atter ved en nedlagt ridder, mens en ny flok fjender stimlede sammen imod ham. "Hør!" råbte han atter højt, "nu ringer de Randers klokker for tyrannens sjæl, alt som det var spået ham for længst – det var Niels Ebbesen, der lod trommen og stormklokken røre – al verden skal høre, jeg har holdt ord og hævnet Danmarks frihed, trods jer alle!"

Den talrige fjende ordnede sig nu i en formelig slagorden imod ham; de anførtes af en ridder, der dog selv holdt sig tilbage, mens han, som en kyndig feltherre, samlede en stedse større masse krigere omkring sig.

"Tilbage, gæve morbroder!" råbte nu Svend Trøst og sprang sine landsmænd forbi med draget sværd, "over broen kun! og I er frelst – I skal se, jeg var jer tro. – Tilbage!"

Ebbesen studsede, yderst forbavset, men fulgte sin søstersøns vink. Han fældede endnu en anselig, fjendtlig ridder og trak sig roligt tilbage over broen med største delen af sit mandskab. Den sorte svend kom bag efter; han kæmpede sig frem som et vildt dyr gennem fjendens klynger og udbredte forfærdelse blandt den overtroiske mængde, der anså ham for en løsladt djævel; han slyngede et blodigt hoved med en sort klerke-kalot på odden af sit spyd ind blandt fjenderne og standsede ved Svend Trøst, ligesom væbneren løb sit sværd gennem livet på den fjendtlige høvding. Det var grevens

kammersvend, Hans Wittinghof. Svend Trøst kendte ham først, da han så ham i sit blod. "Til broen, Volle!" råbte han nu med stærk røst, mens fjendens overlegne skarer rykkede frem for at storme over åen, "hjælp mig med plankerne, Volle! De er løse." I få spring stod de på broen. I et øjeblik var alle broplankerne afkastede i strømmen – og Niels Ebbesen med hans lille, forvovne skare var frelst.

De skuffede fjender udstødte et rasende harmskrig, da de nu med en styrke af over tre tusinde mand pludselig så sig afskåret fra den ubetydelige krigerskare, de forfulgte, og som de med deres mængde kunne have knust. Niels Ebbesen og hans tro svende nåede snart fruerlunden ved Hornbek og steg på deres heste. Inden solen stod op over Randers by og det brændende slot, hvor grev Gert lå slagen, holdt Niels Ebbesen stille på en høj og så tilbage over åen på fjendens rådvilde bevægelser. Her indhentedes han af den sorte skytte og Svend Trøst, som nu blev modtaget af de Brattingsborg svende med et jublende hurraråb.

Da ridder Niels så sin søstersøn igen, sprang han af hesten og sluttede ham i sine stærke arme. "Jeg har gjort dig svar uret, brushoved!" sagde han, hjerteligt bevæget, "men, ved den højeste Gud! jeg vil gøre det godt igen i denne time. Hvad min løn vil blive i Danmark, ved jeg ikke; men du har visselig fortjent ridderslaget af Niels Ebbesens hånd og på denne plet. Uden dig skulle vi nu ikke have set den sol stå op, som med Guds hjælp bebuder Danmarks frihed."

I dette øjeblik stod solen op over Randers fjord og kastede sine stråler på byen og den store røgstøtte fra slottet. Svend Trøst havde styrtet sig af hesten i sin kære morbroders arme.

Han bøjede nu sit knæ på højen med det prægtige syn for øje, og modtog med overvættes glæde ridderslaget af den hånd, han altid havde agtet og æret højest.

"Eder tilkommer æren, næst Gud og hellig Knud, morbroder Niels!" sagde den nyslagne ridder og rejste sig. "Tilgiv mig mit dristige ord i nat mod eders store bedrift! nu ser jeg, den er en af de største, danske mænd har udøvet i verden; men det gik først op for mig i den stund, jeg hørte alarmtrommen og vidste det var Jer selv, der lod den røre, som en ærlig fjende. Sig mig kun," tilføjede han med dæmpet røst, idet han atter svang sig i sadlen ved Ebbesens side, "faldt grev Gert med sværd i hånd? Gav I ham frist til ridderligt forsvar i hans ulykke?"

"Nej, han faldt som forbryderen på retterstedet," svarede Niels Ebbesen mørkt, "men det vil jeg forsvare på den yderste domsdag. – Den, der har solgt Danmarks rige og truet alle danske riddere med galgen, fortjente ingen bedre død."

Svend Trøst tav og syntes et øjeblik helt ilde til mode. "Det var vel ikke som jeg helst gad have haft det, kære morbroder!" sagde han lavrøstet, "men I må bedre forstå den ting. Hvorledes tyrannen så faldt, I har mageløst fuldført en Gudsdom i Vorherres og folkets navn. Eder skylder Danmark en hæderskrans –"

"Afsted!" afbrød Ebbesen ham og kastede endnu et blik tilbage mod det styrtende Randelsborg, hvorfra en hob fjender under vilde hævnskrig bar Gerts lig ud. "Det første slag er kun gjort; men det må vække hele folket! Før fjenden er ude af landet, skal ingen drømme om sejrskranse i Danmark!"

Derpå red man i stærkt trav hen ad vejen til Brattingsborg. Alle vegne, hvor rygtet hørtes om grevens fald, var der stor

forbavselse og glæde, og hvor Niels Ebbesen kom frem, vidste den fattige bonde ikke, hvad ære han ville gøre ad ham. Inden de nåede Brattingsborg blev både ridder Niels og hans svende hungrige, og på denne vej var det, han modtog hint rørende bevis på den ringeste almues glæde og taknemmelighed ved hans besøg hos den fattige kone. Det hed siden så smukt og simpelt i folkesangen om dette:

Niels Ebbesen gæsted sig en kælling;
hun havde ikkun to leve [Note 8)];
det ene gav hun Niels Ebbesen:
han slog den kullede greve.

Note 7:

Sig. Gerhardi Comitis Holsatiæ ad Causas: Grev Gerhard af Holstens forretningssegl.

Note 8:

Leve: Dvs. småbrød.

5

På tilbagevejen til Brattingsborg var den sorte svend helt lystig. "Så I nu, min splinternye hr. ridder!" sagde han til Svend Trøst, "jeg var ingen dum hund, da jeg lod dem slæbe mig til Randelsborg for at hænge mig, når skoven blev grøn! Endnu er skoven ikke grøn, og nu ligger alt den kullede greve hist med næsen i vejret, med samt hr. Ove Hals og den sorte kapellan; ham tog jeg da selv på min samvittighed, for min bedstemoders skyld, skønt han hverken havde våben eller værge. Jeg måtte slagte ham ligesom et andet stykke kvæg; men bedre død var han ikke værd, den skabhals! For den bedrift får jeg sagtens intet ridderslag. Stort bedre håndterede vi ellers ikke med grev Skaldepande selv; men hvad enten I vil kalde det ridderligt eller slagterligt, han fik den ende, min bedstemoder havde spået ham før hun blev brændt, og mod hvad der står i skæbnens bog kan al verdens ridderskab intet muk have at sige."

Svend Trøst tvistedes med ham om den vildhed og grumhed, hvormed han havde taget hævn over sine egne uvenner, mere for sin egen og sin bedstemoders skyld, end for fædrelandets frihed og frelse.

"I skulle kun tie stille med den storagtige tale, unge herre!" svarede den sorte svend, "slog I ikke selv Hans Wittinghof for panden med god vilje og havde derved nær forsømt at kaste broen af? Det gjorde I næppe for Jer Vorherres eller fædrelandets skyld, men for den smukke Agnetes skyld fra Bjørnsholm."

"Jeg kan vidne ved den højeste Gud, jeg kendte ham ikke før han var faldet!" sagde Svend Trøst ivrigt. "Dog, jeg havde endnu mindre skånet ham, havde jeg kendt ham; det kan meget gerne være, jeg havde glemt både broen og jer alle, for at løse mit sidste ord til Hans Wittinghof –"

"Ho, ho! ser I det!" afbrød den sorte svend ham og lo, "i det stykke er vi nok alle lige rene. Mener I, jer fornuftige morbroder havde sat sit liv på spil ved så fortvivlet et vovestykke, hvis ikke den kullede greve havde givet Sti Andersen ret hin dag på Viborg ting? I den time besluttede han grevens død; det så jeg på det hvide i hans øjne. I må sætte så sød en dyppelse på det, som I vil, det var dog meningen i grunden."

"Nej, ved den levende Gud, nej! Du gør ham uret!" udbrød Svend Trøst ivrigt. "Du har jo selv sagt mig hvorledes han harmede sig syg over den tanke, at man ville dømme så lumpent om ham."

"Snak med lumpenheden! Den synd vil jeg æde op i et stykke sul. Jeg så nok, hvor glad han blev, da jeg kom til ham forgangen nat på Brattingsborg og lovede ham hjælp og sikker hævn over greven."

Svend Trøsts indvendinger hjalp ikke. Den sorte svend blev ved sin mening og ville ikke tiltro noget menneske større højmodighed og selvfornægtelse, end han selv besad. Af disse forskellige meninger om den sande grund til Niels Ebbesens bedrift hørte han selv nu intet. Han red stille og alvorlig i spidsen for sin rytterhob og tænkte på, hvad der fremdeles måtte ske for at redde fædrelandet. Da de nåede Brattingsborg,

sørgede han omhyggeligt for borgens bevogtning og lukkede sig inde i sit lønkammer med sin hustru.

Om aftenen var der lystigt i borgestuen på Brattingsborg. Her sad nu den sorte svend for enden af drikkebordet og førte ordet. Her var også Svend Trøst til stede for at høre hvorledes alt var gået til. Hvad den sorte svend selv havde set og haft del i ved overrumplingen af Randelsborg og grev Gerts fald, det blev nu selv i hans mund her ved drikkebordet til et stykke af hin folkesang, der siden med andre øjenvidners tillæg og forandringer klang over hele landet. Om sig selv fortalte han, hvad der heller ikke er glemt i folkesangen, ved fortællingen om Ebbesens ordskifte med Gert, der i sin nød ville tinge om livet og give sig til fange:

Og det da meldte den *sorte svend,*
fordi han var ikke hvid:
Vi lægge nu denne lange tale;
vi lade sværdene bide!

"Den, der gjorde os bedst tjeneste, var dog jer, unge hr. ridder!" sagde den sorte svend til sidst og vendte sig til Svend Trøst, der stod som slået af forbavselse og gru over den rå karls beretning om grevens fald og formelige halshuggelse over sengestokken. "Havde I ikke været snildere, end vi alle til hobe, havde nu ingen al os siddet her."

"Jeg gjorde et spotvers over jer i går, unge herre!" sagde en af Niels Ebbesens stridsmænd, "det hviskede vi så småt om på

vejen til Randers, mens I red bag efter. Det ord, husbond havde sagt os, tyktes os vel værd at synge, ser I, og så faldt det således i led for os, at I fik en hib med det samme, for vi troede den gang alle, I var en skælm, unge herre! Gud forlade os den synd, nu fortryder det mig."

"Syng mig kun jeres spotvers!" sagde Svend Trøst, "i dag har jeg fået ære nok for lidt og kan sagtens tåle at høre, hvad galt I tænkte om mig i går."

"Ja, når I ikke vil blive vred, unge hr. ridder! det faldt os sådan i lag, ser I, efter hvad vi havde hørt og set:

Ikke kommer dagen før end solen skin,
så få vi tidende ny –
hvilken svend sin herre er fast og tro,
han må ikke fra hannem fly.

Op da stod vi svende helt trøst
og svor ham tjeneste på ny
foruden Niels Ebbesens søstersøn –
han ville da fra hannem fly."

"For Fanden! det var jo ikke min mening, I tåber!" udbrød Svend Trøst ærgerlig. "I skulle aldrig synge viser om nogen gerning, før den er halvt endt. Den hib var der da heller ikke stort vid i, kan jeg tro."

"Tænkte jeg det ikke nok, I blev vred, kære herre!" sagde den trohjertige våbensvend, "det skulle jo ikke være andet, end den rene sandhed; men Gud ske tak, det blev løgn! Jeg slår mig nu hjertens gerne på min mund og sluger det dumme ord i mig igen, hvad enten det var råt eller sødent."

"Lad kun visen blive som vi har nemmet hende! Men hør hvad jeg har sat til i dag!" sagde den sorte svend. "Det er endnu det bedste stykke vise, jeg har gjort, og det skal alle danske piger synge efter mig! – giv agt, karle! at I kan lære det med, og fyld krusene! Ridderen af Randers bro skal leve!"

Snart genlød nu borgestuen af hurraråb for Svend Trøst, mens man ikke blev ked af at gentage, hvad den sorte svend sang til hans ære:

Niels Ebbesen kom til Randers bro;
der vanked så gode hug;
der fandt han da hin liden Svend Trøst,
som førre orlov tog.

Niels Ebbesen går over Randers bro;
de holster efter hannem hasted;
efter går hin liden Svend Trøst,
og broen han efter hannem kasted.

Tak have Niels Ebbesens søstersøn!
Han var sin morbroder tro:
Han kasted i åen de fjælle så brat –
de holster funde[**Funde:** Fandt.] ingen bro!

"Lad der være måde med min berømmelse, godtfolk!" sagde Svend Trøst noget undselig: "Hvad jeg frelste i dag, var dog kun en myretue mod hvad I og morbroder Niels måske har bjerget, så sandt selv den bedste ridder i Danmark og hans svende kun er en ringe del af folk og rige. Ha! til sidst bryder enhver dansk mand sig nu mere om sin egen frelse end om det hele, og det er landets pest og ulykke!" tilføjede han ivrigt, da de halv berusede krigsmænd vedblev at råbe hurra for ham og gentage visen om

broen. "Gør I mig mere væsen over den lumpne bro, var jeg tilfreds, I aldrig var kommet levende over den. Her er andet at tænke på, end at hytte vort eget og vore gode venners skind!" Med disse ord forlod han borgestuen, og den overdrevne begejstring for hans bedrift havde ende.

Svend Trøst havde forladt den kvalme borgestue i en besynderlig stemning og var gået ud på højenloftssvalen under den stjerneklare nathimmel. Det var aftenen efter søndagen "Judica", den første april, der, som grev Gerts dødsdag, var blevet så mærkelig en dag i Danmarks årbøger. Ingen af de Brattingsborg krigsmænd havde tænkt på Ave eller messe den hele dag, og grev Gerts banemænd havde endnu ikke tvættet blodet af deres våben og klæder. Niels Ebbesens forbavsende dåd og den mægtige Gerts fald havde gjort et stort indtryk på den unge ridders sind; men han havde fået en forestilling om hint tyrandrab, der midt i hans stolte glæde forstemte ham. Hvor vigtig end denne bedrift måtte være for Danmarks frihed og lykke, forekom den ham dog nu, i den sorte svends rå, hævnglade beretning, hverken så ædel eller ridderlig, som hans gamle beundring for hans morbroders stormodige sind fordrede det. Billedet af den mægtige Gerts endeligt, som en lav forbryders henrettelse, var ham modbydeligt. Det had, han før havde næret mod Danmarks undertrykker, syntes næsten forsvundet for tanken om den faldne fjendes navnkundighed, som helt og feltherre. "Nu er der da en mærkelig mand mindre i verden!" sagde han ved sig selv, "men er Danmark dermed reddet?" Han løftede sit blik mod de tindrende stjerner. – "Hvi forstår jeg ikke, hvad hist står skrevet med Guds finger?" vedblev han, "hvad vil enden blive? hvor vil det gå Gert den

Stores banemand? Hm! min lykkes lille fjende er også faldet!" vedblev han fast mismodig og bitter. "Tyrannens håndlanger skal nu aldrig holde bryllup med Agnete – men – Svend Trøst kender hun dog ikke mere, er jeg nu end ridderen af Randers bro og har fået lov for lidt af den sidste nats helte."

Riddernavnet var en hæder, Svend Trøst i mange år havde higet efter. Nu, da denne lykke var opnået, forekom den ham næsten barnagtig, forfængelig og slet fortjent. Det overdrevne bifaldsråb i borgestuen klang ham næsten som spot, siden han dog kun havde taget mindst del i den natlige heltefærd.

Nu hørte han, at døren åbnedes til højenloftssalen fra borgherrens lønkammer; han trådte ind fra svalen og mødte ridder Niels, som med et lys i hånden ville begive sig til sit sovekammer.

"Tænker I på at sove i denne nat, kære morbroder?" spurgte Svend Trøst og betragtede med forundring Ebbesens rolige og tillidsfulde åsyn, der dog bar præget af en mægtig, men opløst sjælsspænding.

"Hvorfor ikke, min søstersøn?" svarede ridder Niels og standsede: "Jeg tænker nu første gang i seks år at sove roligt. Fra denne dag må et nyt, sundt liv begynde i Danmark; dertil hører hvile så vel som dåd." Han satte lyset på bordet og tog plads i den store armstol. "Har du endnu skrupler over min gerning, Svend Trøst?" tilføjede han. "Jeg mente dog, du havde fået bedre tanker om mig og min færd, da du hørte trommen og stormklokken i Randers."

"I har givet mig ridderslaget i dag, morbroder Niels!" sagde Svend Trøst og greb hans hånd, "skænk mig nu også den tillid og fortrolighed, I hidtil har nægtet mig! Sig mig kun ét! og jeg

er eders æres ridder og jer fuldtro mand til min dødsstund: var det for Danmarks friheds skyld *alene*, at I slog den stolte grev Gert?"

"Det vil jeg håbe, søn!" svarede Ebbesen og fo'r med hånden til den store pande: "Havde jeg tvivlet på det forgangen nat, havde den største tyran i verden endnu levet. Dog – hvo kender hver hemmelig tanke i sin sjæl? – hvo ser hvert gran på bunden af tankedybets afgrund? – hvo tør sige om sin bedste gerning, den var ren for Guds åsyn?"

"Gud velsigne Eder, ædle morbroder!" tog Svend Trøst heftigt ordet og trykkede hans hånd til sine læber. "Jeg skal ære og højagte Eder, så længe jeg lever og aldrig mere spørge om eders tanker: Nu ved jeg, de er så retfærdige, som nogen engel kan fordre det af et syndigt menneske. Men sig mig nu også, hvad agter I fra denne stund at foretage til fædrelandets og eders egen frelse?"

"Først fjenden ude af landet og en retmæssig konge på Danmarks trone!" sagde Niels Ebbesen med frejdigt blik og stod op, "så kan vi måske tænke på den fred, der kan blive tilovers for landets befriere og venner i nøden. Nu må hver ærlig mand holde sammen og hele folket stå os bi med lyst og mod! Rygtet om grevens fald skal flyve foran os med skræk – og den døde tyrans hær adsplittes, som en bisværm uden dronning på heden!"

"Godt, kære morbroder! men hvo styrer så folk og rige? Er der tænkt på et kongevalg?"

"Jeg vil betro dig, hvad endnu er en løndom: Biskop Svend er rejst til Brandenborg med hyldingsbrev til junker Valdemar. Landets vigtigste mænd har underskrevet det; mit navn står

først derunder; men ridder Bugge og hans venner har andre tanker."

"Og Otto – den ædle junker Otto – skal han sidde forglemt og forbigået i sit fængsel?" udbrød Svend Trøst med smertelig iver. "Hvor kunne I fremskynde det valg, morbroder!"

"Det har smertet mig dybt, som nu dig; men det er nødvendighed – den eneste udvej: Prins Ottos fangenskab har gjort hans valg umuligt; selv om vi nu kunne befri ham med våbenmagt – han har tabt folkets tillid. Broderen har de vigtigste stemmer; til ham står alles håb. Otto må opgive sine fordringer og vente sin frihed af broderen med hele landet. Det er ingen forbigåelse. Folkets vilje er her lov. Danmark er endnu et frit valgrige."

Svend Trøst stod ved denne meddelelse næsten nedslået og betragtede med en inderlig, vemodig følelse prins Ottos gyldne sværd, som han holdt i hånden. "Så var også *det* kun en smuk, bedragerisk drøm, som alt andet skønt og herligt!" sagde han med et dybt suk. "Jeg så ham ved den store Absalons grav, den aften, de begravede hans fader i Soer; jeg var i den time dog så vis på, det måtte blive, ham, der en gang skulle bringe lykke og velsignelse tilbage over Danmark."

"Det var mit med hele Danmarks håb for seks år siden," svarede Ebbesen vemodig, "blodstrømmen på Tap-Hede har udslukt det. Ulykken er med ham. – Statsmand er han jo ikke; det skal broderen være. Hans statskløgt bliver måske min ulykke," tilføjede Ebbesen og tog sit lys fra bordet, "dog – Danmarks lykke vil vi nu kun tænke på. I Guds navn! lad Valdemar rådslå med bispen og fyrsterne som han vil og må! – jeg har ryddet ham vejen til tronen; går den også over

Brattingsborgs grus og det, der er bedre – jeg må dog ønske ham lykke på vejen, for gamle Danmarks skyld."

Ridder Niels trykkede sin søstersøns hånd og gik med faste, rolige skridt til sit sovekammer.

Svend Trøst så længe efter ham, og der trængte sig tårer i hans øjne. "*Han* og *Otto*," sagde han, "de to bedste sjæle, jeg kendte blandt danske mænd – skal de nu begge gå til grunde for den kolde statskløgt? – og han, den overmodige, unge herre, der truede mig med jagtpisken – han vor konge! han den store statsmand, man har bud efter! Gud bedre det! de er blinde. Hvad skal Danmark med hovedet uden hjerte? Mod har han ikke engang, det tør jeg dø på." Han gav nu ret sin harme luft, og talte så højt med sig selv, at det rungede i salen: "Ha! lad os nu da udslette løverne og hjerterne af Danmarks skjold – og sætte lutter små slangehoveder i stedet! så kan det blive som hint hedningskjold, der forstenede hjerter og sjæle; men oplive vil det aldrig i evighed – aldrig!"

Som Svend Trøst i sin iver udråbte disse ord, stod den sorte svend for ham i den dunkle højenloftssal. Han havde endnu ikke afvasket sit smudsige ansigt eller kæmmet sit uhyre skæg, og hans klæder var endnu blodige fra den sidste morderiske nat. "Ej, ej! unge hr. ridder!" udbrød den vilde karl med en lystig latter, "går I mig og min salig bedstemoder ind i håndteringen og giver Jer af med at være spåmand? Nej, lad mig om det! den kunst forstår jeg bedre. Så vist som jeg spåede grev Skaldepande og hans håndlangere den visse død, så vist kan jeg love Jer for, vi nu skal få bedre tider her i landet, hvordan det så vil gå jer og jer morbroder. Så meget kan jeg dog læse i de stjerner, der står højest i disse nætter, at det er god tid at

begynde noget stort på, når Gønduls største ånd Note 9) rider mellem vædder og tyr. Det ved jeg, vi har ikke løbet med limstangen i dette døgn, selv om vi har alle narres dag i dag."

"Dine spådomme giver jeg ikke stort for, gale Volle!" sagde Svend Trøst, der fast med gru var trådt tilbage for den fæle skikkelse: "Det er en nem sag at spå de folk døden, man selv er med at slå ihjel. Men hvorledes ser du dog ud! gak hen og vask blodet af dig, og skab dig ikke længere som et umenneske! Nu har du fået hævn fuldt op både for din gamle herre og din bedstemoder. Hvor længe vil du gå som et skræmsel her? du ser jo ud som den livagtige Satan."

"Er I ræd for blod og hvad andet skarn, der hænger ved os i denne verdens søle, unge hr. ridder? Så duer I skam lige så lidt til den tid, der kommer, som til den, vi har has på. Så ren og slikket, som I vil have hver ridder og svend, og det både på sjæl og krop, så pæn slipper ingen til sin lykke i denne vildbassetid. Kan jeg føje jer ved det, skal I dog se mig tvættet i morgen!" vedblev han med et nik, "men den sorte svend bliver jeg dog til min dødsdag. Ved I ellers nyt fra Hald? den fangne jomfru, I ved nok, vor lille Agnete fra Bjørnsholm, hun er fløjet med vildgæssene i går."

"Hvad! flygtet? – du min Gud! hvorhen?" udbrød Svend Trøst heftigt.

"Ja hvorhen, har hun rigtig nok glemt at lade os vide. Men jeg skal nok få hende opsnuset!" tilføjede Volle med et råt smil. "Har I nu to gange reddet mig liv og lemmer, er det ikke mere end billigt, at jeg hjælper jer til lidt liv og lystighed igen ved lejlighed, og hvad jeg kan ærgre Sti Andersen med, gør jeg med hjertens glæde."

"Spar din tjenstagtighed, Volle!" afbrød den unge ridder ham og vendte sig fra ham. "Lad hende fly, hvorhen hun vil! vov du aldrig at komme hende for øjne med dit vildmandsfjæs!"

"Nå, nå! det dør hun vel ikke af at se på, når jeg fører hende i ridderens favn, hendes hu står til."

"Hvad! er du gal, Volle? hvilken ridder?"

"Ih, fusentasten, der blev besat ved at se hende! ham skal hun jo have et godt øje til. Måske fuglen kun er fløjet fra Hald for at lade sig fange af den nybagte ridder med Randers bro i sit skjold, og han skylder hende jo en brudgom for den, han slog i stykker for hende sidste nat."

"Gå din vej, Volle!" svarede Svend Trøst med et dybt suk. "Broer kan jeg kaste af, og slyngler kan jeg slå for panden; men den fugl, du taler om, fanger jeg aldrig. Det var en drøm med den lille Agnete fra Bjørnsholm. Jeg er ikke mere til i hendes sjæl, og i min er der nu kun et dejligt billede tilbage, men uden sandhed og kærlighed –"

"Ej hvad! lidt løgn er der i al elskov, det ved vi jo nok, og holder hun af jer, er det snarere for meget end for lidt," mumlede den sorte svend. Den unge ridder vendte ham ryggen og gik, med et lysglimt i sit urolige blik, til sit sovekammer i ridderloftet.

Næste morgen fulgte Svend Trøst sin morbroder til Hald med største delen af borgens mandskab. Han var adspredt og svarede bagvendt til alt. Den sorte svend var blevet vasket og pudset; han fulgte toget med lystig sang.

"Hvad tænker du på, min kære, tro søstersøn?" spurgte Niels Ebbesen med venlig røst og lagde sin hånd på den unge ridders skulder, "er det Danmarks fremtid eller min og junker Ottos skæbne, du grunder så dybsindigt på?"

Svend Trøst blev rød over hele ansigtet, men den sorte svend lo hemmeligt og trak på skuldrene.

"Gud bevare Danmark! – og Eder med, kæreste morbroder!" udbrød den forlegne drømmer og rev sig ud af de forestillinger, der syntes at fængsle ham, "tænkte jeg end hverken på at tjene fædrelandet eller Eder og den brave junker Otto i denne stund, så var det sandelig ikke fordi jeg har nogen bedre idræt i verden at bruge liv og tanke til. Tysken har I jo alt givet ben at gå på, så vidt jeg hører."

Hvor man kom, hørte man virkelig, at fjenden allerede var på tilbagetoget ud af landet, og at rygtet om grevens fald havde opløst og adsplittet hele hans store hær af tyske soldtropper. På Hald var der jubel og glæde. Ridder Bugge og hans tre hundrede krigsmænd holdt i panser og plade i gården for straks at bryde op og forfølge den flygtende fjende. Niels Ebbesen forenede nu sin skare med hr. Bugges og blev modtaget af ham og alle ridderne på Hald som en hædersmand.

"Nu skal ingen sige Jer på, I har siddet ørkesløs, mens vi andre sloges, brave ven og nabo!" råbte den højrøstede ridder Bugge og rystede Ebbesens hånd: "For den ene bedrift ville jeg give alle mine sejre til hobe og hælvten af dem, jeg endnu agter at vinde. Vil I føre befalingen over vore krigsmænd, træder jeg selv tilbage. I har vist os, at I er den fiffigste og desuden den dristigste riddersmand i landet."

"Tak for eders bedre tanker om mig, ridder Bugge! skønt jeg hellere vil hedde ærlig end fiffig!" svarede Ebbesen. "Før I kun befalingen, som det sømmer sig, hvor I selv fast lønner alt krigsfolket! Und mig kun et ord med i eders råd på dette tog! Nu mener jeg, vi lader ringe med stormklokkerne over hele landet mellem dette og Ribe, at folket kan komme på benene, og hver jyde, der har en sund arm, vil hjælpe os at følge tysken til dørs."

"Som I vil, denne gang skal Niels Ebbesen råde!" svarede hr. Bugge, "skønt jeg mere stoler på os riddere og vore krigsvante mænd, end på alt det skrab, I vil ringe sammen med kirkeklokken." På hr. Bugges bud fo'r der straks en snes svende forud for at kalde folket til landstorm mellem Viborg og det slesvigske. Ridder Bugge og Niels Ebbesen drog selv i samme time ud fra Hald med en stedse voksende hær. Fra landsby til landsby ringede kirkeklokkerne foran dem, og folket strømmede med stor jubel sammen for at slutte sig til den lille, udvalgte rytterskare, i hvis spids de så landets befrier. "Se! der rider han!" lød det fra mund til mund, "med Niels Ebbesen alle mand! det var ham, der slog den kullede greve." Med Ebbesens navn til løsen, fulgte bønderne toget i store skarer, til hest og til fods, med økser og leer. Ridder Bugge tav, men rynkede panden over dette optog og så med ringeagt på den uordentlige og slet bevæbnede almuehob.

På Ribe-vejen stødte en anselig og vel bevæbnet ryttertrop til dem, med en svær, gejstlig herre i spidsen. Det var den krigerske bisp fra Ribe, magister Jacob Split eller stærke mester Jacob, som han i almindelighed kaldtes af almuen. Han havde vel ikke biskop Svends gejstlige værdighed i åsyn og adfærd,

men langt mere krigersk anseelse. Han sad på en høj, sort stridshingst med et brystharnisk over den sorte prælatkjortel og med en feltherres myndighed i det store, fyldige ansigt. Han var af højadelig byrd, men var fri for det gængse aristokratiske hovmod og viste sig jævn og ligefrem som en bonde. Han var, ligesom biskop Svend, højt agtet for sin lærdom, som han tillige med magisterværdigheden havde erhvervet sig på udenlandske højskoler. Som biskop beskyttede han med kraft og myndighed sine underordnede gejstlige mod de verdslige magthaveres gæsteri og undertrykkelse, og når bandstrålen ikke ville virke, greb han uden betænkning sværdet. Han havde været hovedmand for hint forbund mod de holstenske grever, som biskop Svend også havde deltaget i i kong Christophers tid. Med en magt af nogle tusind mand havde han, især i fægtningen ved Haderslev, indlagt sig stor berømmelse. Da ridder Bugge og Niels Ebbesen så denne mand i spidsen for den betydelige rytterskare, der kom dem til hjælp, hilste de ham med stor ærbødighed og velvilje. Ved bispens side red fire svære krigsmænd, der gav agt på ethvert af hans vink – det var hans venner og nærmeste frænder, der altid fulgte ham som væbnere – den ene lignede ham temmelig i højde og styrke; det var hans kæmpemæssige broder, Hans Split.

"Tak og ære for vovestykket i Randers, djærve ridder Niels af Brattingsborg!" sagde bispen og rakte Niels Ebbesen hånd. "I har gjort et dygtigt dommedagsslag i Danmarks og Vorherres navn, skønt jeg ikke tør sige, det var ganske efter min *ethica*, som vi hørte den på de høje skoler; men den gerning må nu forsvare sig selv! Hvad tak I end får derfor af de store og mægtige på jorden, jeg tænker dog nok, vi skal undskylde det

for St. Knud og den kære Herre Gud, der bedst kendte vor nød og jer vilje."

"Det er også min fortrøstning, herre bisp!" svarede Ebbesen, "endog eders fromme kollega, biskop Svend, strengelig fordømte mit forsæt og truede mig svart, hvis jeg satte det i værk."

"Det har han gjort, som en from og nidkær Guds mand!" svarede bispen, "det ville jeg have gjort med i hans sted. Nu, gerningen er sket, er det en anden sag. Nu siger jeg: Gud ske tak for, hvad han tillod til vor frelse! og nu vil jeg hjælpe jer frit og åbenbart ved høj lys dag med hvad I har begyndt i mulm og nat på eders egen fare. I have også tak, ridder Bugge!" tilføjede han og vendte sig til den stolte ridder fra Hald, der syntes først at have ventet bispens hilsen og tiltale. "I har først undsagt tyrannen og begyndt åben fejde mod ham. Er det sket med et gudeligt sind, i folkets og kronens navn, og ikke af vor fribårne stands egenrådighed, som jeg vil håbe, så fortjener I visselig også alle brave dannemænds tak. Her er landet allerede ryddeligt!" vedblev han uden at vente på ridderens svar, "jeg har også hjulpet fjenden til dørs på egen hånd, efter ringe evne, og sendt en og anden lidt hovedkulds ind i skærsilden; men det var en ærlig og forsvarlig sag i denne lovløse og kongeløse tid. Vil I nu som jeg, drager vi ad Vejle og Kolding til og viser fjenden vintervejen, hvor han findes!"

Man antog bispens gode råd og forfulgte fjenden i den retning, han angav.

På en landsbykirkegård, en halv dagsrejse fra Kolding, havde en flok holstenske ryttere forskanset sig for ikke at overrumples om natten, mens de hvilede sig i den opbrudte kirke. Det var

morgengry, da man opdagede denne forskansning og stormede den. Til sin forundring så man nogle danske krigsmænd forlade skansen og løbe over til deres jyske landsmænd, for at overgive sig på nåde og unåde. Men forbitrelsen mod disse overløbere var fast større end mod fjenden selv. "Landsmænd! Forrædere!" udbrød ridder Bugge og Niels Ebbesen på en gang og studsede. På hr. Bugges befaling blev overløberne straks bundet, og han truede højrøstet med at lade dem hænge, så snart skansen var tagen.

"Vil I hænge jeres egne landsmænd, så hold jer først til vor husbond! Han har bundet os med ed!" sagde en af de fangne overløbere, og Svend Trøst troede at kende en af Sti Andersens skytter fra Bjørnsholm. Han meddelte straks sin morbroder denne opdagelse, og Niels Ebbesen skiftede farve. Daggryet oplyste det heftige kampoptrin, som nu ved Ebbesens iver blev afgørende. Den lille, holstenske trop forsvarede sig fortvivlet; men hele kirkegården var omringet, og snart stod Ebbesen med ridder Bugge og den krigerske bisp indenfor den stormede kirkegårdsmur, tillige med Svend Trøst og et par hundrede stridsmænd. Våbnene faldt de overvundne fjender af hænderne, og jyderne ventede på det sædvanlige strenge bud fra ridder Bugge: "Hug dem ned!" Men nu trådte der en høj mand ud af kirkens våbenhus, og man kendte Sti Andersen af Bjørnsholm. "Hold inde, landsmænd!" råbte han med stærk røst, "mener I det ærligt med Danmark, så lader I mig drage fri herfra med mine folk. Jeg har ikke båret våben mod fædrelandet, men oppebiet kampens udfald her, for i ethvert tilfælde at gavne både jyder og holster. Havde den store grev Gert sejret, skulle min forbøn have formildet folkets skæbne. Nu er det min agt at

være fredsmægler mellem den faldne greves sønner og vor forskudte kongeslægt. Jeg ser min uven, Niels Ebbesen, i eders spids," vedblev han, "har han fædrelandet kærere end sin egen hævn, vil han selv være den første som frikender mig."

"Nej, Sti Andersen!" svarede Ebbesen med dæmpet harme, "frikende jer vil jeg aldrig: I er og bliver en magthaver-ven, som ingen skal stole på; men gælder mit ord noget her, skal I drage fri herfra og forsvare Jer for Danmarks folk og den danske krone, når tid er. Opfyld denne min bøn, ridder Bugge! Var Sti Andersen min ven eller broder, som han er min afsagte fjende, ville jeg rødme ved at bede for hans liv."

"På denne mands forbøn kan I drage frit herfra, ridder Andersen!" råbte hr. Bugge med stolt overherremine: "På dette tog lader jeg Ebbesen råde, fordi han slog eders herre, despoten; men vogt Eder, hvor vi mødes igen, ridder Sti! – får I end alverdens fyrster til venner med jeres rævekunster, mig har I til uven til min dødsdag, så sandt jeg hader alle tyranner og tyrantjenere!"

Uden at svare et ord steg Sti Andersen på sin hest og red med en stolt og listig mine i spidsen for sine krigere ud af sin bestormede skanse. På høvdingernes bud gjorde jyderne ham plads; men der mumledes højt og misfornøjet om riddernes skånsel mod en forræder af deres egen stand, og den gamle bemærkning hørtes gentaget, at de store skælme lod man dog altid løbe, men de små hængte man op. Dog den skånsel, man havde vist Sti Andersen, blev heller ikke nægtet hans jyske svende. På Ebbesens ord blev fangernes bånd straks løst, og man lod dem gå hvorhen de ville.

Mens Sti Andersen og hans følge forsvandt på vejen til det slesvigske, fortsattes de adspredte soldtroppers forfølgelse lige til Kolding. Man indhentede og nedsablede mange hobe, der havde givet sig for lang tid til at plyndre på tilbagetoget; men man nåede ikke den del af grevens hurtige hær, der, med begge Gerts sønner i spidsen, førte den faldne greves lig ud af landet.

Note 9:

Gønduls største ånd: Dvs. Solen.

6

Intet var i disse dage almindeligere i Slesvig og Holsten end synet af flygtende "ghunzhower", eller hine let bevæbnede westphalske og rhinlandske soldryttere, der havde stået i grev Gerts tjeneste, og som nu i større eller mindre bander gennemfo'r disse egne og bekræftede rygtet om grevens fald og hans hærs opløsning.

I et herberg på den holstenske side af Eideren, hvor vejene stødte sammen fra Rendsborg, Itzehoe og Segeberg, sad en aften i hin første mærkelige uge af april en flok af seksten slige soldryttere ved det lange drikkebord på dilen eller tiljen, der både var køkken, stald og folkestue. Deres heste fik foder i samme store staldstue mellem kvæget, og arnerøgen trængte ud gennem det åbne loft og tag. Ilden fra arnestedet og en tranlampe over bordet oplyste det store selskab af mennesker og dyr. De mange blanke kobberkar vidnede om kromandens rigdom, og over kreaturerne bugnede høstænget af foder. Den tykke, holstenske krovært skænkede flittigt for de fremmede og hørte med nysgerrig deltagelse på deres samtale. De havde spændt de spydlange sværd af og lagt deres stridskolber på drikkebordet mellem ølkrusene, mens de strakte sig på bænkene og hvilede sig mageligt på store bylter af ransgods fra de jyske herregårde og til dels fra kirker og klostre. En af dem havde fremtaget en forgyldt alterkalk, som han med frækhed og overmodig sejrherremine drak sit øl af, mens han højrøstet førte ordet blandt sine kammerater. Det var en westphalsk veteran med et uhyre langt mundskæg, der hang ham i tykke

fletninger ned på brystharnisket; han syntes at kunne være fader til hele flokken, og hans vilde omløber-ansigt var så gennemflænget på kryds og tværs af skrammer, at der ikke var plads til flere.

"Nu har vi da sat skræk i det folkeslag med!" brummede westphaleren med en hæs ravnestemme og- satte den tømte alterkalk på bordpladen så det klingrede. "Det er dog et lumpent, fattigt folk, disse danske, og glubske dertil som ulve. Det er sidste gang, jeg lader mig hyre mod de bulbidere. Havde vi ikke hørt en messe iblandt og taget vor sold, som en Guds gave, hos de fromme klerke, var vi, Herren hjælpe mig, kommet ud af landet som kæltringer. Det fede bytte, greven lovede os i marsken, det kan vi nu skyde en hvid pind efter."

"Havde vi kun ikke taget os orlov på egen hånd, kunne her måske være noget at fiske!" bemærkede en lang, skeløjet karl, af hvis våbentrøje der stak et sølvkrucifiks frem. "Man siger jo, de unge grevesønner fluks vil hyre en ny hær mod dansken."

"Lapperi med de hanekyllinger!" brummede veteranen, "hvor skal de tage lønningen fra? Kunne den gamle stridshane ikke engang skrabe vor sold sammen på de danske møddinger, men må gå som vor skyldner i sin grav, hvad vil sønnerne så tænke på? En nar, hvo der tjener for sladder og tømme løfter herefter! Nej, solden forud, kammerater! i lommen eller i halsen! Og så slås for den, som brave karle! Det er der mening i – hvad har man ellers for sit liv, når det ryger ad Helvede til i herretjeneste? De stormægtige herrer lover altid guld og grønne skove, når de trænger til os; men før de får stridskolberne betalt, der skal vinde dem riger og lande, kan det være ude som et lys med al deres magt og storhed, og hvad har vi frie, løse krigsmænd så

andet, end skrammer og lange næser? Den store greve var en allerhelvedes karl, det er sandt, men han var aldrig god at plukke hår af, og hvor højt han bar sit hoved, sad det dog for løst i Randers."

"Det kan aldrig være gået rigtigt til, kammerater!" bemærkede en rhinlandsk soldrytter, der havde smykket sin våbenhue som en turban, med et stykke af et rødt fløjls alterklæde. "Når har man hørt, at så mægtig en feltherre er blevet slået midt i sin lejr mellem så mange tusinde stridsmænd, og det af en eneste ridder med en håndfuld vovehalse? Der var trolddom med i spillet; det tør jeg sætte min hals på. Husker I den lange, sorte karl, der spåede os alle død og ulykke ved Pøleskoven? Ham, greven ville have hængt, når skoven blev grøn – han har jo hekset fjenden både ind og ud på Randers slot, vil man sige. Men det må du vel bedst vide, Jochum Westphaler! du havde jo nattevagt ved grevens sovekammer."

"Ja vist, kammerat! det ved jeg besked om!" svarede veteranen og brystede sig. "Med trolddommen havde det sin rigtighed; men hvad bryder jeg mig om en flok troldkarle? Den sorte heksemester har jeg selv taget mig af med en halv snes lømler af samme surdej. – Hjalp han fjenden ind med sine djævelskunster, ud har han, den sorte annamme mig, hverken hjulpet nogen anden eller sig selv; for jeg flækkede hans pande i tre stykker og jog mit sværd tværs igennem hans liv med det samme."

"Det var Fanden til hug, Jochum Westphaler!" bemærkede rhinlænderen. "Du tager altid munden vel fuld. Men hvor blev

han af, den raske vovehals, der blev sidst tilbage og kastede broen af for jer næse?"

"Hvor han blev af?" brummede westphaleren, "ja, det må du spørge de Randers laks om: for jeg drev ham mit kastespyd gennem bugen, så det kom helt ud igen af hans ryg i det selv samme øjeblik, han ville springe derfra – og så styrtede han selv ud i det vilde hav med den sidste planke."

"Det var som pokker, kammerat!" udbrød rhinlænderen: "Kunne du se spyddet komme ud af hans ryg og det ved nattetide? Du fik det dog igen, ser jeg – men var det i havet, han faldt? Jeg mente, det var kun en lille flod, den bro var over."

"Fanden heller! de danske har jo ingen floder, som andre kristne folkefærd; men hav og sø har de nok af, de hunde! Du ved kun lidt af det, du kom jo ikke langt over rendestenen ved grænsen."

Mens de endnu talte om dette, var der trådt et par nye gæster ind på dilen med deres heste. De var klædt som holstenske ryttere; men det var Svend Trøst og den sorte svend. De mærkede først, hvad selskab her var, da de allerede var helt inde på dilen, og de kunne nu ikke gå tilbage uden at røbe sig. De satte sig tavse ved et andet bord, med en kande øl for sig, uden at indlade sig med soldrytterne.

"Hvor mon vore grever vil hen med vor store herres lig?" spurgte nu kromanden. "Har I ikke set toget under vejs, godtfolk?"

"Vi slap dem forbi mellem Flensborg og Slesvig," svarede rhinlænderen. "De vil nok til Itzehoe med ham; men nu giver de sig vel stunder, siden de har fået ham lykkelig ud af Nørrejylland."

"Kalder I det at få ham lykkelig ud?" mumlede kromanden med et mørkt blik. "I ved kun lidt, hvad det er at miste sådan en herre; men det vil dansken få betalt, kender jeg vor store greves sønner. Nu slipper den danske prins aldrig levende fra Rendsborg."

Svend Trøst udbrød i et uvilkårligt suk og fo'r halvt op af bænken; men den sorte svend kneb ham i armen, og han satte sig tavs igen på sin plads. "To af de karle var med til at slagte min gamle herre på Segeberg," hviskede Volle. "Lad I kun mig råde her!"

"Ej, ej! et par nye krigskammerater!" sagde den stortalende westphaler og blev nu først de to fremmede va'r. "Ser jeg ret, var de med at narres april i Randers. Hej, karle! så I ikke, hvorledes jeg kløvede panden på den sorte troldkarl, og hvorledes jeg stak den fordømte hund ned, ham, der havde kastet broen af!"

"Til visse!" råbte den sorte svend på galt tysk med et forfærdeligt grovt mæle: "Det er vist og sandt i alle måder; det kan jeg og min kammerat bevidne! Men hørte I, hvad den sorte heksemester lovede Jer, mens han satte sit hoved sammen igen, som en dåse? Han ville flyve efter Jer med Gønduls ånder og stoppe munden på alle storpralere og hasesmørere iblandt Jer."

Soldrytterne gjorde store øjne, og nogle korsede sig. "Hvor er du fra, kammerat?" spurgte westphaleren og greb til sin stridskolbe.

"Ja, gæt en gang, fa'erlil!" svarede den sorte svend og vendte det hvide ud af sine øjne imod ham. "At jeg har været med i Randers, kan I jo høre, siden jeg ved så god besked med jeres bedrifter. Den ungersvend, I stak ned af broen, forstod også den sorte kunst; han red i land på ryggen af en laks, men trak

først jert kastespyd ud af sit liv, da han havde ædt davre samme morgen og ville stange sine tænder."

"Nu forråder du os jo selv med din gale spas, Volle!" hviskede Svend Trøst.

Soldrytterne så forundrede til hinanden og til den dristige spasfugl, hvis mørke ansigt var halv skjult af hjelmhuen. Mens en urolig mumlen opstod blandt de seksten krigsmænd ved drikkebordet, stillede den holstenske kromand sig mellem dem og de to nye gæster, som han betragtede nøje. Den sorte svend blinkede hemmelighedsfuldt til ham med et fortroligt nik: "Det er ganske rigtigt dem, landsmand!" hviskede han på godt plattysk, "lader I de karle slippe levende herfra, er I en dårlig holster! De var alle seksten med til at forråde vor greve i Randers."

Den svære holstener nikkede og gav de to formentlige landsmænd et betydningsfuldt vink. I et øjeblik var de alle tre ude af dilen, og der begyndte nu en ivrig trætte mellem rytterne ved drikkebordet. Nogle påstod, den fremmede var en nørrejyde og ingen anden end hin sorte troldkarl selv; men nogle bandede på, det måtte være den livagtige Satan, som nu ville annamme dem, der havde betynget sig med kirkeran og forrådt den store greve til hans fjender. Jochum Westphaler holdt ikke af den snak; han stak hastigt kirkekalken i lommen og drak sig en drøj hjertestyrkning af tinkanden. Karlen med sølvkrucifikset og han med alterklædet om huen syntes helt ilde til mode og rejste sig uroligt.

"Tror I, her er ugler i mosen, kammerater, så lad os straks bryde op!" tog westphaleren temmelig sagtmælet ordet: "Den tykke vært er ikke at lide på. Disse holster ser skævt til os, fordi

vi ikke bedre har hyttet deres afgud. Er her noget i vejen, må vi ærligt holde sammen! Det var rigtig nok løgn, hvad jeg sagde før om den sorte; så jeg ret, var det ham selv, her sad; har jeg ikke flækket panden på ham før, kan det ske endnu; men lad os se os for med den karl! Alle mand til hest!"

Rytterne ravede fra drikkebordet og opsøgte deres heste. Enhver havde grebet sine bylter og våben, og de nærmede sig den lukkede dileport; men den ene så uroligt til den anden, og ingen havde lyst til at trække sin hest først ud. Endelig trådte westphaleren frem og sparkede porten op; han ville selv holde sig tilbage, men blev stødt ud gennem porten af de utålmodige kammerater. Det var bælgmørkt på vejen uden for. Der hørtes et dæmpet skrig, og ingen vovede at følge efter. Men nu styrtede kroværten og den sorte svend med en hel del holstenske huskarle ind til dem med økser og sværd, og der begyndte en frygtelig myrden på dilen.

"Kom, Volle!" råbte Svend Trøst på dansk og trak sin hest ud af huset. "Med den handel vil jeg ikke smitte mit sværd! – Du er en vild, blodgerrig satan."

"Lad mig og Gønduls ånder om det, unge herre!" svarede den sorte svend og vedblev at kløve pander på de forfærdede soldryttere, der syntes at se en virkelig djævel i ham. Arneilden og den matte tranlampe oplyste det vilde, blodige optrin. Kroværten og hans huskarle slog drabeligt ned blandt de fortvivlede krigsmænd, som i deres halve rus og overtroiske skræk forsvarede sig slet. Han med alterklædet om hjelmhuen lå allerede med knust hoved på gulvet blandt flere sårede og døde. De løse heste sprang ud over ligene. Det forskrækkede kvæg rev sig løs, og husets indre genlød af kvinders og børns

skrig. Den lange soldrytter, med det ranede sølvkrucifiks, havde taget sin tilflugt til dette klenodie i sin nød; han var krøbet under drikkebordet, hvor han lå knælende med krucifikset til sine læber, mens hans skelende blik fo'r vildt omkring til alle sider; men den sorte svend trak ham frem ved håret og halshuggede ham formelig over køkkenblokken med en vild latter. Mens værten og hans huskarle forfulgte de andre uden for dilen, sprang den sorte svend efter sin hest og trak den ud. Da han gik forbi arnen, greb han en brand og kylede den op på høstænget. "Pust til, bedstemoder! pust til, Gønduls vævre ånder!" mumlede han og red ud af dilen efter Svend Trøst, som han snart indhentede på den mørke vej, mens man endnu kunne høre skrigene og myrderiet ved kroen.

"Se så, den gang hjalp de stærke gamle!" sagde den sorte svend munter og tørrede blodet af sit sværd, mens han med et vel tilfreds nik så sig tilbage, hvor allerede huset stod i flammer. "Sådan skal de have det alle tilsammen!"

"Du er et vildt, rasende dyr, Volle!" udbrød Svend Trøst, heftig forbitret. "Hvad var din hensigt med det unyttige blodbad? Og – hvad ser jeg! huset i brand! – Er det også dit værk, mordbrænder?"

"Hvad andet, kære herre! det er jo i sin orden. Hvad bedre hensigt er der med det hele slagteri og mordbrænderi, de store kalder krig og fejde i verden? Hvor jeg træffer mine fjender, slår jeg dem ihjel på stedet, hvis jeg kan, for min egen fornøjelse, og gør dem, hvad ondt jeg formår af et oprigtigt hjerte. Det er naturligt, ved jeg: det gør de uskyldige dyr, som jeg; det tykkes mig meget ædlere og bedre, end at myrde folk for penge og efter kunst og regler eller leje fremmede slyngler til det, for at

vinde kroner og herskabsret og siden pine folkene til døde med skatter og afgifter. Er det uret at slå en snes lumpne karle ihjel i en kro og svide et hus af for at redde livet, så er det vel større uret, at slå en snes tusinde brave folk ihjel på en valplads og brænde hele byer af for ingen ting; men det kalder man stort og fyrsteligt, og det skammer ingen kristelig ridder sig ved at tage del i. Nogen nytte var det dog til, jeg gjorde lyst i kroen!" tilføjede han: "Havde jeg ikke givet dem andet at tænke på, havde vi nu begge været hængt, og hvem skulle så tage sig af junkeren i Rendsborg? En gammel regning fik jeg da også betalt med det samme!"

"Er dette vejen til Rendsborg?" spurgte Svend Trøst hastigt, "vis mig på den vej, og forlad mig så! Vi to passer ikke længer sammen!"

"Mod hvilket verdens hjørne vi rider, kan jeg først sige jer, når stjernerne komme frem," svarede Volle og så sig om. "I må ikke være vred på mig, kære herre!" vedblev han i en bønlig, godmodig tone. "Jager I mig fra Jer, rider jeg tilbage til brandstedet og lader dem spidde mig eller kaste mig i flammen. Jeg har nu en gang fået godhed for Jer, både fra Bjørnsholm og fra den tid, vi delte ondt sammen på Segeberg. I har to gange reddet mig liv og lemmer som en brav karl, og jeg har besluttet at tjene Jer tro til min dødsdag, om I så vil sparke mig fra Jer hver dag som en skabet hund."

"Du er mig et underligt menneske, Volle!" svarede Svend Trøst. "Du hader og elsker lige sært. Om hvad der er godt og ondt dømmer du altid på din egen vis, og mangen gang farer der ligesom en djævel i dig. Sig mig oprigtigt, er du kristendøbt? på Bjørnsholm var der mange, der tvivlede på det."

"Hvem kan huske det så nøje, unge herre? I alt fald har det næppe bidt på mig, siden jeg er blevet så sort. Om min peblingetid ved jeg ikke andet, end hvad min bedstemoder har sagt mig, før hun blev brændt, og hvad jeg husker fra mine hundedrengsdage på Segeberg; men lad det aldrig bekymre Jer! Med den barnetvæt, jeg har fået, vil jeg nøjes. Den eneste klerk, der har taget sig af min tro, har jeg taget mig af igen efter ringe lejlighed – det var grevens kapellan. Hvad I kalder kirke og kleresi gør jeg ikke så overvættes meget af; det vil jeg gerne tilstå Jer, for I vil dog ikke angive mig og lade mig brænde derfor af kristenkærlighed eller hvad kapellanen kalder omhu for min sjæl?"

"Men har du da slet ingen tro eller noget at holde dig til, hvad sjæl og salighed angår?" spurgte Svend Trøst med et deltagende blik.

"Jo vist har jeg det!" sagde Volle: "Jeg tror på jorden og stjernerne, på ild og vand og stål – på guld og sølv med og på Gønduls store ånder – dem, der styrer både ild og luft og hav. Jeg tror også på hvad min bedstemoder har lært mig af Sulla Suks stærke ord: dem er der mere magt i, end i alt hvad jeres bisper og primere præker om. Desuden tror jeg på mig selv og mine gode næver," tilføjede han, "og på hvad der ret levende falder mig ind, når jeg tænker på min bedstemoders øjne eller ser på de gamle stjerner. Men lad nu det være godt alt sammen, kære herre! Om min død skal I aldrig bekymre jer: jeg gør mine venner, hvad godt jeg kan og mine fjender, hvad ondt jeg kan; det er ærligt og naturligt, og det gør I andre i grunden med, når det kommer til stykket. Jeg tager min føde, hvor jeg finder den, ligesom himlens fugle. Hvad jeg føler drift og trang til, skal

ingen bilde mig ind er synd eller uret; jeg er aldrig frejdigere til mode, end når jeg ret af hjertens lyst har brugt min frihed, hvad enten man vil klappe mig eller hænge mig for det. For min sjæl og salighed kan I være rolig, hvorledes det så hænger sammen med hin tvæt, I spurgte om. Der har jo levet og er døet mange tusinde menneskeslægter i verden, før der var vievand og døbefonte til; værre end dem vil det ikke gå den sorte svend, hvad enten jeg er vasket af en klerk eller ej. Jeg har slået mange slyngler ihjel, som var kristendøbte og bar helgenbilleder og krucifikser på brystet, og jeg mener, jeg skal blive fuldt så salig både som grevens kapellan og den kullede greve selv og de fleste store fyrster og riddere i vor tid. Jeg er tilmed nøjsom og vant til ringe kår, unge herre! jeg forlanger ikke nær så megen salighed som I fine og fornemme folk. Når jeg kun har frisk luft og min frihed og en bid tørt brød i tasken, bryder jeg mig kun lidt om alle de livsens kroner, I spidser jeres næser på. Jeg forlanger lige så lidt at synge om kap med jeres engle, som at blive tilbedet af eders efterkommere blandt jeres kogte og stegte helgener."

"Hvilket grueligt hedenskab lever din sjæl dog i, arme Volle!" udbrød Svend Trøst med hjertelig bekymring. "Din rå, forvildede sjæl står det vel ikke i min magt at oplyse og frelse; men nu vil vi dog ikke skilles ad for det første! De ånder, du altid råber på, er sagtens noget djævelspak," vedblev han, "dem må du aldrig bede om råd og hjælp til min tjeneste, om du så kunne frelse mit liv ved det – det skal du love mig!"

"Det er et svært løfte, herre! det må I unde mig frist til at betænke mig på; det er som jeg ville forlange af Jer, at I aldrig måtte bede til eders allerhelligste jomfru og hendes familie eller svogerskab, som jeg nok ved, I holder svarlig på –"

"Ti stille, hedning! forhån ikke, hvad du ingen anelse har om, med din vantro tale!"

"Der ser I, kære herre! hvor urimelig I er: jeg må ikke engang tale høfligt om de guder eller ånder, I tilbeder, og I vil have lov til at kalde mine usynlige venner djævelspak. Nej, lad os hver beholde sin tro i fred, unge herre! det vil nok vise sig en gang, hvem der har de bedste hjælpere her i verden."

Svend Trøst så fast ængstelig på sin sorte følgesvend, som i dette øjeblik havde fået øje på nogle fremtindrende stjerner og atter mumlede en af Sulla Suks hemmelighedsfulde besværgelser, idet han snart så på stjernerne, snart på alle træer og buske ved vejen. "Lad ham fare hvileløs i gruben – i de onde vætters vold!" mumlede han og spyttede. "Her kommer ligtoget i morgen, herre!" udbrød han højt med hoverende glæde. "Den stads bliver værd at se! Vi er på vejen til Itzehoe."

"Ja så! Men den fører ikke til Rendsborg," svarede Svend Trøst.

"Grevernes fangetårn kan vi tids nok finde vej til, men måske sent nok tilbage fra. – Skal vi dog fare avet om i fjendens land og sætte vor hals i vove på udrider-eventyr, så lad os give vel agt på, hvad de unge ulve tude om, hvor den gamle nu skal tie for evigt!"

"Hm! du kan have ret!" svarede Svend Trøst og nikkede. "Det tog vil jeg se! – det bliver fast et glædeligere sørgetog for Danmark end det, jeg så i Soer."

Man red fort i rask trav, og den sorte svend sang en plattysk storpraler-vise med en temmelig overdreven efterligning af de

krigsmænds fagter, hvis våben og klæder han havde frataget dem med deres liv.

Da det ringede til højmesse næste dag i Itzehoe, var det, som det aldrig skulle ophøre med klokkeklangen, og den udbredte sig fra kirke til kirke over hele Holsten. Det var ligklokkerne, der lød for den mægtige grev Gert.

På korsvejen udenfor staden havde Svend Trøst og den sorte svend allerede holdt i nogle timer blandt en talrig almueskare fra omegnen, der ventede på det syn, ingen her glædede sig over, uden de to forklædte danske.

Svend Trøst var dog helt alvorlig og næsten vemodigt stemt. Den deltagelse, han så i alles åsyn, og den beundring, han hørte holstenerne ytre for deres vidt berømte, faldne herre, tilbagetrængte hans veltilfredse følelse som dansk, over det optog, han her med livsfare ville beskue. I den sorte svends rå, hoverende miner var derimod glæden over tilfredsstillet hævn temmelig synlig; han trykkede forsigtigt sin holstenske hjelmhue dybt ned over panden og det sortebrune ansigt for ikke at røbe sig blandt de talløse fjender, der ofte udbrød i vilde trusler og forbandelser mod alle danske.

Gennem en tyk støvsky på Rendsborg-vejen glimtede nu en fremrykkende lanseskov i solskinnet, og snart så man den anselige krigerskare, der med Gerts sønner i spidsen førte den faldne greves lig mod Itzehoe. I de unge grevers åsyn var den dybeste sorg og en frygtelig harme synlig. Grev Claus syntes mildest bevæget, og der kom hyppigt tårer i hans øjne. Den

stolte grev Henrik var bleg; men der var en isnende ro over hans mørke, kraftige ynglingeåsyn. Der var ingen tårer i hans skarpe falkeøjne; men hver gang han så sig tilbage til ligkisten med faderens lig, som førtes på en stor, åben rustvogn, omgivet af hans sørgende livvagt, fo'r der frygtelige hævnlyn fra grev Henriks mørke blik, og hans bleghed afvekslede med blussende rødme. Inden toget nåede Itzehoe stadsport, mødtes det af en stor sørgeskare fra Segebergvejen. Blandt mange gamle holstenske riddere, som formedelst deres alder ikke havde deltaget i felttoget, så man her to høje, sortklædte damer til hest. Den ene var en aldrende frue med et skarpt, spidst ansigt og et uroligt, stedse vekslende blik, hvoraf sorg og bitter harme syntes at udtindre, under en idelig næsten krampagtig blinken, mens hun med stolt mine holdt hovedet oprejst og i øvrigt iagttog en sørgende dronnings anstand og selvbeherskelse. Det var den faldne grev Gerts gemalinde, Sophia, en født fyrstinde af Werle og en datterdatter af den myrdede kong Erik Glipping i Danmark, med hvem man havde villet finde en betydelig lighed i hendes væsen og ansigtstræk. Den anden sørgende dame var grev Gerts søster, den stolte fru Elisabeth fra Segeberg, der endnu ofte benævnedes med dronningenavnet, men hvis mod og stolthed nu næsten syntes knækket af den store, uventede ulykke med broderens drab. Ligtoget og hæren holdt stille, mens grev Henrik og grev Claus steg af deres heste og modtog deres moder og faster med et heftigt udbrud af sorg og bitter smerte, som nu endogså fremkaldte en tåre i den jernfaste grev Henriks øjne. Så snart han havde kysset sin moders og fasters hånd, førte han deres heste tavs hen til rustvognen, som han selv steg op på. Han lod låget løfte af ligkisten. "Har I endnu

kraft og mod, min højfyrstelige moder! – har I eders sædvanlige sjælsstyrke, min høje faster!" udbrød han med fast og kraftig stemme, "så ser her hvorledes en dansk snigmorder har mishandlet eders gemal og broder, min berømmelige herre fader, den største krigshelt og sejrherre i Norden! Se, det er hvad verden har tilbage af Holstens grev Gerhard den Store; men – ved den levende Gud! og ved den mægtige himmeldronning, som selv i sit billede har bragt ham sejr og udødelig ære!" – Her tog han det berømte mariabillede fra Itzehoe med den store guldkæde ud af ligkisten og hang det højtideligt om sin hals, – "så sandt dette vor slægts klenodie, vort evige pant på storhed og sejr, nu er vorden min fædrenearv! den mægtiges ånd er ikke bortfaret: den lever i hans blod og afkom. Hører mig, ædle frænder og venner!" vedblev han med endnu stærkere røst – "hører, mine brave holster! I gæve riddere og fribårne mænd! hvad jeg, grev Henrik af Holsten, her lover for Guds åsyn og al verden! – ingen anden tanke skal leve i min sjæl, end hævnens og gengældelsens retfærdige tanke, til jeg har stødt min store faders sværd i brystet på hans morder og hævnet det blod, her skriger mod himlen, på Danmarks folk og tusinders knuste pander!" Med disse ord greb han faderens store slagsværd fra kistelåget og lagde sit eget i stedet. "Jeg lover dig et blodoffer, som skal ryge til Himlen, min faders ånd!" – udbrød han atter med frygtelig røst, "så sandt hjælpe mig Gud og hans hellige ord! derpå vil jeg tage det højhellige sakramente." Han havde lagt sin venstre hånd på sin døde faders bryst, og med den højre vendte han spidsen af faderens sværd mod himlen, mens han kyssede på det korsdannede hæfte og knælede på rustvognen foran kisten.

Der var i nogle øjeblikke dødsstille blandt de mange tusinde mennesker omkring ham. Derpå rejste han sig tavs. På hans vink lagdes låget på kisten igen. Grev Henrik steg på sin hest. De sørgende damer havde tilhyllet deres åsyn i de lange sørgeflor og græd. Grevinde Sophia var nær ved en afmagt, og man måtte understøtte hende nogle øjeblikke; hun havde dog ikke set liget; men fru Elisabeth havde set stift og længe på sin broders blodige lig, der lå som en halshugget forbryders i kisten. Sørgetoget drog nu langsomt og højtideligt videre, og en latinsk ligsalme istemtes af en talrig skare klosterbrødre og korherrer, som med alle Holstens prælater var draget liget i møde fra Itzehoe og nu, med vokskerter i hånd og den hellige jomfrus kirkebanner imellem sig, stillede sig i spidsen for sørgeskaren.

Den store almuehob fulgte toget med deltagende udbrud; men Svend Trøst blev ene tilbage på korsvejen med sin ledsager. Han sad stille på sin hest i alvorlige tanker, mens salmetonerne og klokkeklangen endnu rungede i hans øren, blandet med folkehobens klager og mumlen. "Bort!" udbrød han og vendte sin hest. "Det var ikke smukt, vi ville se på deres jammer. Jeg glædede mig fast til det; men det var en ond glæde."

"Se! nu kommer han dog som en stor mand i sin grav, det bestie!" mumlede den sorte svend og rakte tungen hemmeligt ud efter ligtoget: "Et helt folk hyler over det ådsel som deres afgud. Havde jeg magt som god vilje i dag," tilføjede han med et vildt blik, "jeg stjal dem endnu den skaldede hund ud af ligkisten og slængte ham i rakkerkulen hist." Han vedblev at mumle med hævngerrige miner.

"Fy, Volle! farer dine onde ånder i dig igen?" afbrød Svend Trøst ham med streng røst og truede. "Lad vor tapre fjende fare med fred i sin grav! han gør ikke flere ulykker i verden. Den forbarmende Gud være ham og alle syndere en nådig dommer!"

"Gønduls ånder slide hans sjæl!" mumlede den sorte svend, dog så sagte, at Svend Trøst ikke hørte det. "I har ret, unge herre!" vedblev han højt, "der var dog ingen stor fornøjelse ved den ligfærd: de høje herrer og fyrster må være så store slyngler, de vil – de kommer dog altid med hæder og stads i deres grave. Sådan en jordefærd får eders brave morbroder aldrig i sine levedage – eller efter sin død, skulle jeg have sagt – og han har dog mandelig frelst det folk og rige, denne storagtige varulv ville opsluge."

"Stadsen kan de døde undvære. Gud give dem det, der er bedre! Når jeg en gang udskifter sjælegods til bod og bøn for de dødes fred," vedblev Svend Trøst alvorligt og kastede endnu et blik tilbage til det store sørgetog, "så vil jeg vel også tænke på din sjæl, Volle! Men først dog på vor store Niels Ebbesen og selv på den henrettede grev Gert. De to navne vil dog aldrig glemmes så længe danske og holster er til." Med disse ord sporede han sin hest og red fort, uden at vide hvorhen, under den stedse voksende ligklokkeklang, mens han ikke uden uro tænkte på den jernfaste grev Henrik med det opløftede blodhævnersværd på ligvognen.

7

Også i Rendsborg forkyndte nu klokkerne den almindelige landesorg over den navnkundigste af alle holstenske fyrster. I det stærkeste fangetårn på borgen sad her prins Otto af Danmark i en mørk, hvælvet stenstue ved et i muren fastnaglet bord, hvorpå der kun faldt nogle få lysstråler gennem et lille gitter i murfordybningen. Lige for ham stod en aldrende herre med den tyske ordens kors på sin sorte kjole og en hvid kappe med samme ordenstegn over skuldrene. Det var ordenens højmester, broder Henrik Thussener, som var den første fremmede, man i syv år havde tilstedet adgang til prinsen. Ved kaminen knælede en gammel, gråskægget tjener og pustede i gløderne for at opvarme den fugtige tårnstue. Det var gamle Arvid Smålænding, som her havde opsøgt sin herre og fået tilladelse til at dele hans fangenskab for at besørge hans personlige opvartning.

Prinsens ansigt var blegt, men forunderlig mildt og roligt. På bordet lå en tillukt evangeliebog i sort fløjlsbind, mærket med den tyske ordens segl, tillige med et opslået håndskrift, der indeholdt hin gejstlige ridderordens statutter og nogle historiske beretninger om ordenens bedrifter i de hedenske lande samt en begejstret udvikling af dens fortjenester og ophøjede planer. Prinsen hvilede armen på det opslagne håndskrift og hørte med velvillig opmærksomhed på højmesterens tale. Det var en anselig herre med en prælats gejstlige værdighed i miner og adfærd, forenet med ridderens artighed og den fine hofmands statskloge forsigtighed. "Det

glæder mig, højbårne herre!" sagde han med en artig bøjning, "at finde Eder så gunstigt stemt for vor hellige orden og dens store formål, som I nu af dette mit ringe skrift tilstrækkeligt kender –"

"Tag plads, værdige fader og herre!" afbrød prinsen ham. "Jeg tåler ikke selv godt at stå. Savnet af den friske luft begynder næsten at borttage mine ungdomskræfter."

"Tillad mig at blive stående, som det sømmer sig i min fyrstelige herres nærværelse!" svarede højmesteren med ærbødig mine. "Gid det kun var lykkedes mig før at få personlig adgang til Eders Nåde! – Med min kundskab om eders kristelige sindelag og den fromme resignation, jeg ærer i eders tænkemåde, kunne jeg måske have understøttet kejserens og eders frænders bestræbelser for eders frihed. Et formående ord fra den hellige fader skulle min ringe indflydelse vel have udvirket, og det ville næppe have forfejlet sin virkning. Med al sin ubøjelighed i verdslige sager, var eders mægtige fjende dog altid en lydig søn af St. Peders stol, som han var en hengiven tilbeder af vor himmelske nådens og herlighedens dronning. Hør! nu ringer ligklokkerne for hans sjæl, højbårne herre! bærer I nag til ham endnu for hans hårdhed mod Eder, så vil vist disse toner forvandle naget til fromme bønner for hans salighed. Kun med et sådant forsonligt sind vil I helt erkende ånden i vort selvfornægtende samfund, der selv intet fordrer af verdens magt og gods og herlighed, men kun har Guds rige og vildfarne menneskers salighed for øje."

"Vor herre og dommer være nu mildere mod min døde fjende, end Gert var mod Danmark og mig!" sagde prinsen med et suk og foldede sine hænder. "Hans gruelige endeligt har

rystet mig," vedblev han med kraftigere røst, "men hans bratte død har vist mig, at den, der råder evigt over folkenes skæbne, ikke behøver fyrsters og store hæres hjælp for at udføre sine retvise domme. Ser I, værdige fader! denne øjensynlige gudsdom i hin mægtige tyrans fald, mens jeg sad her afmægtig i hans fangetårn – dette lynslag har lagt den største vægt til en længe næret tanke i min sjæl, som eders meddelelser og fromme iver nu også har bestyrket mig i. Mig trænger verden ikke til; det har jeg set. – Vil Danmarks folk, som I siger, nu række min yngre broder kronen, og føler han kraft og kald til at bære den med ære for Gud og verden – i Guds navn! så vorder jeg eders."

Ved disse prinsens ord rejste Arvid Smålænding sig uroligt fra kaminen med en smertelig, bedende mine, idet han foldede de store hænder og rystede på hovedet; dog prinsen gav ikke agt på ham; men højmesteren bemærkede den gamles sære adfærd og stillede sig mellem ham og prins Otto. "Udsig løftet, højbårne herre!" sagde han hastigt, "der ligger evangeliebogen. – Lad eders gudelige forsæt aldrig rokkes! bekræft det for eders fædrelands ro, så vel som for eders egen sjælefreds skyld, med den ed, der vist nok, med hensyn på mig og min hellige orden, er overflødig, hvor inderlig kært det end vil være os en gang at kunne omfavne en så ædel fyrste, som vor frie ordens broder og vor medstrider for Guds og sandhedens rige!"

Prinsen rejste sig nu med en pludselig ild og heftighed, der vidnede om fangens angrebne og let bevægelige nerver; han opløftede sit hoved og det fromme blik mod sit fængselsloft, mens gamle Arvid forgæves gentog sine advarende og betænkelige miner. "Den alvidende Gud er mit vidne!" sagde

Otto med hånden på sit bryst. "Hvad jeg i denne stund beslutter, sker ikke i håb om nogen timelig fordel, ikke engang i håbet om min frihed i denne verden, men for Guds og den evige saligheds skyld, til Danmarks og min kære broders lykke. Jeg lover og tilsiger Eder da, værdige fader og herre! at jeg, uden fordring på noget timeligt gods og herredømme, en gang vil indtræde i eders hellige orden, for at fægte med Eder under korset for Guds ære, såfremt jeg skal leve og atter indånde Guds frie luft uden for disse fængselsmure. Modtag dette mit frie løfte, ærværdige herre og fader! jeg nedlægger det i eders hånd og i eders sjæl med hånden på dette højhellige evangelium. Jeg er eders og ordenens tjener, når jeg en gang ser Danmark befriet og lykkelig uden mig."

"Amen! så sandt hjælpe Eder Gud og dette hans hellige ord!" tilføjede højmesteren med højtidelig røst, og hans øjne tindrede af glæde, i det han lagde sin hånd fast over prinsens på evangeliebogen. "Jeg modtager eders ubrødelige løfte i Gud den almægtiges og vor hellige ordens navn. – Se så! Nu kan jeg først tage sæde hos Eder som min tilkommende broder og medtjener under korset og det mig betroede banner!" vedblev han i fortroligere tone, og begge satte sig. "Nu vil jeg da også forklare Eder, hvad I fast har anset for et under, hvorledes det blev mig muligt at få adgang til Eder her, og hvorledes jeg netop i dette mit ringe skrift og i mit sanddru vidnesbyrd om vor hellige orden kunne bringe Eder det beskikkelsens højere vink, I syntes at vente på. Uden besindighed og klarhed er al vor begejstring sværmeri, herre broder! selv det helligste og højeste åbenbarer sig kun for os under naturlige betingelser. Eders fromme sind har længe været mig bekendt, og hvad I nu så ædelt har

besluttet, har længe været mit så vel som kejserens og eders frænders inderligste ønske."

"Hvorledes?" spurgte prinsen og studsede, "er I da ikke kommet hid af egen drift, efter hin åndens fromme indskydelse, I med så megen salvelse omtalte, men som en verdslig afsending fra kejseren eller selv fra min svoger og broder?"

"Om just ikke direkte, så indirekte, min tilkommende herre broder og ven!" svarede højmesteren, noget forlegen, og syntes at frygte for at have sagt for meget. "Selv de gudeligste foretagender," vedblev han og rømmede sig, "står altid i et vist forhold til verden og er ofte betingede af det ydre livs omstændigheder. Det er også vor hellige ordens pligt at forene verdensklogskab med fromheden og ikke overse, hvad der tjener til folkenes og rigernes timelige vel, idet vi dog fornemmelig har deres evige frelse for øje. Misforstå mig derfor ikke, ædle herre! jeg vil oprigtig tilstå, at verdslige bihensyn finder sted ved dette mit besøg; men det gælder eders egen som andres timelige lykke. På eders højmodige tænkemåde har eders frænder og venner bestandig bygget, hver gang der rådsloges om eders kære fædrelands frelse og eders egen befrielse af dette fængsel. Det blev mig derfor på en måde overdraget, at overtyde mig selv tillige med eders venner og fjender om eders selvfornægtende sindelag, med hensyn på den problematiske successions-ret, hvis afsigelse fra eders side er blevet betingelsen for fredsunderhandlingerne i de høje herrers råd. Uden et sådant statsklogt øjemed skulle den strenge grev Gerhard aldrig have billiget min gudelige hensigt med at besøge Eder her; dog den oprørte sindsstemning, hans

uværdige fald nu har fremkaldt hos hans sønner, vil i dette øjeblik gøre frugterne af alle foregående underhandlinger tvivlsomme og selv måske forøde misligheden i eders stilling, hvis jeg ikke ved meddelelsen af eders fromme løfte kan være så lykkelig at afvende faren."

"Mit legems frihed, måske selv mit liv er i syndige menneskers vold," udbrød prinsen, yderst spændt, og rejste sig heftigt, "det ved jeg; men min sjæl og min frie vilje troede jeg hverken mine fjender eller mine venner ville formaste sig til at råde over. Efter hvad jeg nu hører, hr. højmester! har altså eders fromme besøg haft et statsklogt hovedøjemed, som I hidtil uredeligt har fordulgt mig. Det var altså kejserens og min svogers og selv min kære broders ønske, at I skulle udforske mig her og aflokke mig den afsigelse og det løfte, jeg troede at overraske dem med, som et offer af min egen frie vilje, som den reneste tanke i min sjæl, men ingenlunde som en frugt af trusler og fremmed indflydelse eller af venners og fjenders egennyttige statskløgt. "

"Eders uvilje smerter mig, min prins!" svarede højmesteren, der ligeledes havde rejst sig: "Den viser mig en skygge af svaghed i eders ædle sjæl, som jeg troede Eder fri for: den sande selvfornægtelse fordrer aldeles intet i verden, ikke engang æren for sin egen tilværelse. At jeg ikke har nævnet samstemmelsen af mit og eders venners ønske med, hvad I selv i eders stille, gudelige sind har besluttet og nu ved et helligt løfte har bekræftet, det er ingenlunde sket af underfundighed og træsk statskløgt, som I tror, men netop af ærbødighed for eders kristelige og moralske frihed og af ærefrygt for vor rene, hellige sag, der er hævet over alle verdslige hensyn. For Guds og

kirkens og vor hellige ordens anliggender måtte enhver timelig hensigt træde tilbage; derfor er det først nu, da jeg har modtaget eders fromme, ubrødelige løfte, at jeg kan omtale dets overensstemmelse med en fornuftig statskunst og med eders deltagende venners og frænders planer, for at I nu selv ved et åbenbart dokument kan gøre eders beslutning frugtbringende."

"I har hørt mit løfte!" svarede prinsen koldt. "Benyt det, som I vil forsvare det for Gud og eders samvittighed! men vent intet skridt mere af mig efter eders planer! jeg forskriver mig hverken til mennesker eller – djævle! Den svaghed, I tror at have opdaget i min sjæl, er jeg stolt af: jeg var i sandhed en elendig fange, kunne jeg føle mig åndelig hildet, uden at krympe mig og foragte de midler, man har villet besnære mig med. Sig mig dog, før I forlader mig," tilføjede han med bitter vemod "bringer I mig intet kærligt ord fra de frænder og venner, der overdrog Eder at bearbejde mit sind og min frie vilje? Jeg har nu i syv lange år intet ord hørt fra min broder og svoger. At min kære søster, markgrevinden, er død af sorg over vor faders og min ulykke, var den eneste efterretning, man har undet mig."

"Jeg har de kærligste hilsener til Eder fra eders svoger, markgreven, og eders farbroder, så vel som fra eders højfyrstelige herre broder," svarede højmesteren med en høflig hilsen. "Hvad der kan udrettes for eders frihed og lykke, vil være dem i højeste grad magtpåliggende, og jeg kunne forlade Eder med det bedste håb i denne henseende, hvis I ikke blot ville tillade mig at åbenbare så vel fjender som venner, hvad I så fromt har besluttet og lovet, men selv kunne overvinde Eder til

at medgive mig et synligt certifikat på det, for den vantro og forsigtige verdens skyld. Se! Det er allerede opsat! – I behøver blot at underskrive og besegle disse få ord" – dermed fremtog han et beskrevet pergamentsblad.

"Nej, aldrig i evighed!" afbrød prinsen ham heftigt. "Jeg fordrer intet fordulgt, ikke engang den svaghed, I har bebrejdet mig. Min beslutning fortryder jeg ikke: den kom fra min sjæls inderste; den var i syv år min bedste tanke; I har ikke fremkaldt den, men kun givet den ord og skikkelse for Gud og mig selv. Hvad der fortryder mig, er tanken om den besmittelse, der klæber ved alt menneskeligt, og at selv mit bedste og reneste forsæt skulle udtræde i verden gennem eders statskløgts smudsige løngange. Det er mig en smertelig forestilling, at min egen kødelige broder, for hvem jeg frivilligt ville opofre hver tanke om verdslig magt og højhed, har sat dette offer til betingelse for sin broderkærlighed og min mulige befrielse af dette fængsel, mens han selv fri vil bestige den trone, jeg stod nærmest."

"Det ord, I der siger, er aldrig kommet over mine læber, højbårne herre!" svarede højmesteren forlegen, "således står det ikke heller i det dokument, jeg her har medbragt. Det er en falsk slutning, I har uddraget af mine ytringer. Så vidt jeg kender eders højfyrstelige hr. broders sindelag, nærer han den broderligste kærlighed til Eder, om han end er for statsklog til ikke at indse, at eders formelige afsigelse nu vil blive en nødvendig fordring så vel for eders frihed som for hans egen sikre tronbestigelse" –

"Godt!" afbrød prinsen ham heftigt med et stolt, bestemt blik, "I har hørt mit ord og *betingede* løfte; men før vil jeg dø i dette

fængsel, før jeg nogen sinde giver et eneste skriftligt ord fra mig om, hvad jeg inden for disse mure kun har lovet Gud og mig selv. Lad dem myrde mig her, om de vil og tør! prins Otto af Danmark fornedrer sig aldrig til at handle med egennyttige venner eller fjender om frihed, liv eller ære. Sig det til dem, der udsendte jer!" Med disse ord vendte han højmesteren ryggen og greb i en klokkestreng. Fængselsdøren åbnedes udefra, og vagten trådte ind. Den tyske ordens højmester skjulte hastigt det fremtagne dokument tillige med evangeliebogen under sin hvide kappe og forlod den fangne prins med en tavs, ærbødig hilsen, hvorpå fængselsdøren atter lukkedes og stængedes efter ham.

"Arvid! gamle Arvid!" udbrød prinsen, dybt rystet, og styrtede sig i den gamle tjeners arme, "nu er du den eneste menneskesjæl i verden, jeg vil støtte mig til. Fra denne time skal du være min sidste ven og broder; uden for disse fængselsmure har jeg – ingen. Det menneske, der nu forlod mig, modtog kun mit afkald på en krone og al verdslig lykke; men havde jeg nu ikke dig for øje, ville han have medtaget mit afkald på al troskab og kærlighed i verden."

"Ak, ædle unge herre!" sukkede den gamle og kyssede hans hånd. "Hvi turde jeg ikke tale højt og advare Eder! – hvi så I ikke min sjæleangst og fornam mit hjertes ydmyge bøn, da I lod Eder aflokke hint sørgelige løfte? En sådan ordensridder må jo ikke engang gifte sig og fortsætte sin slægt. – Sig mig nu kun ét, herre junker!" vedblev han og rynkede den store pande, "agter I at opfylde det løfte, når I en gang bliver fri? – vil I da ikke lade den hellige fader gøre det dødt og magtesløst?"

"Kan du spørge om det, Arvid?" spurgte prinsen og trådte tilbage, "mener du, der er ikke en eneste fyrste mere på jorden, som holder tro og love og agter eden hellig, han svor i sit hjerte?"

"Tilgiv mig min tvivl, herre junker!" udbrød Arvid, heftigt bevæget, og omfavnede hans knæ. "Jeg har mangen gang set de store i nød og ulykke; men jeg har ingen set stor og from i ulykken som Eder og min lille kong Magnus Birgersøn; han bad for sine fjender, mens de huggede hans dejlige hoved af på Helligåndsholmen."

"Så from tør jeg ikke love dig at se mig, Arvid!" svarede prinsen, "jeg har mangen gang haft møje med at dæmpe noget i min sjæl til mine fjender – og i dag har jeg ikke været langt fra at hade og foragte mine venner."

"I seks år har jeg ikke hørt et hårdt og ubilligt ord af Eder om eders fjender – nu har I selv tabt håbet om troskab og kærlighed hos venner og frænder – og dog –"

"Dog vil jeg ikke være en meneder!" afbrød prinsen ham og smilede, "finder du det så stort og beundringsværdigt, Arvid? – Måske gør jeg dog min broder uret," vedblev han roligere. "Jeg læste jo ikke hint fatale dokument. Han ved jo dog, hvor højt jeg altid har elsket ham og Danmark. Kunne broder Valdemar frygte, jeg nogen sinde ville vække borgerkrig, når jeg blev fri, og fægte med min egen moders søn om en blodig krone?"

"Sligt er intet nyt i vore tider, herre junker!" sagde gamle Arvid med et dybt suk. – "fyrsternes broderkærlighed er mangen gang helt gruelig – det har jeg set; men hvad eders herre broder så tror om Eder, tro I kun godt om ham så længe I kan, ædle herre! han er jo selv endnu landflygtig og hjælpeløs.

Det kan vist ikke være hans skyld, I har siddet her så længe, og nu må han vel føje sig efter de mægtiges råd, som vil hjælpe ham til riget. Se! nu rider de fremmede her fra," vedblev han og så ud af fængselsgitteret. "Der er to fornemme herrer med den tyske højmester, ser jeg ret, er den ene eders farbroder, den milde grev Johan selv."

"Hans Mildhed er altså med i rådet om min skæbne!" sagde prinsen med et dybt suk. "Min fader talte helt underligt om ham på sit yderste." Prinsen kastede sig i dybe tanker på løjbænken; men Arvid blev stående i murfordybningen ved gitteret og gav længe agt på alt, hvad der foregik i borggården.

8

Ligklokkeklangen over grev Gert var forstummet. Det blev aften og morgen og aften igen. Fra gitteret i prins Ottos fangetårn stirrede den gamle, tro Arvid atter ud i slotsgården, mens hans herre slumrede på løjbænken. Det var mørkt. Fuldmånen var tilhyllet af tunge regnskyer, og han kunne ikke tydeligt adskille nogen genstand; men han bemærkede med uro en stor bevægelse af heste og krigsfolk i gården, og nu hørte han en mægtig, befalende stemme. "Vi tager ingen til fange!" lød det, "liv for liv! Tusinders blod for den store grev Gerhards! hans morder skal klæde hjul og stejle!"

Et vildt, bifaldende råb af mange krigerske stemmer afbrød den strenge krigshøvdings tale, og ved lyset af de fakler, der nu tændtes, så Arvid en høj ridderskikkelse stige til hest i en sort, glinsende rustning. Stigbøjlen holdtes af den alvorlige borgfoged selv. "Vogt pantet for min dyreste blodhævn, borgfoged!" lød det atter for hans øre med den jernklædte krigshøvdings malm-stemme. "Er det ikke indløst, når fuldmånen atter skinner på hint tårn – så ved du på hvilket hoved den skal skinne!"

Arvid så i det gnistrende fakkellys, at den mørke borgfoged nikkede og pegede op mod borgens højeste skansebakke, hvor der stod en høj, sort pæl med et hjul på. Ridderen nikkede bekræftende, og borgfogden veg til side for hans fnysende stridshingst. Høvdingen og hans krigerskare fo'r hastig ud af slotsporten; der blev atter stille og mørkt som i en grav. Men nu trådte fuldmånen frem gennem de tunge aprils-skyer. Arvid så

tilbage til sin ulykkelige herre, som endnu lå rolig og slumrede på løjbænken. Månelyset faldt på tårnet og oplyste fangens blege åsyn, der dog smilede mildt i drømme. Arvid knælede ved hans leje med foldede hænder og sukkede med dyb, kvalt stemme: "Forbarmende Gud! om en måned? – nej, det forbyde den Almægtige! her er jo ikke Helligåndsholmen – det syn skal jeg dog aldrig se anden gang –"

"Fæst korset på mit bryst, værdige fader!"' – hviskede nu Otto med sagte røst i drømme. "Se! hvor månen skinner dejligt på gravene! – Danmarks trone står dog endnu. – En bedre slægt opblomstrer omkring den! – Lad os nu drage i kamp for Guds rige!"

"Lad hans fromme drømme opfyldes! Herre, min Gud!" bad Arvid, "lad mig følge ham under korset til din trone!" Dermed bøjede han sit grå hoved mod løjbænken og slumrede rolig ind på stengulvet ved sin herres fødder.

Hvad gamle Arvid Smålænding havde hørt og set hin aften fra gluggitteret i prins Ottos fangetårn, bevarede han som en mørk, gruelig løndom i sin sjæl. Næste morgen var han ikke aldeles vis på, om han havde hørt ret, og om det blodige hoved, næste fuldmåne skulle skinne på, måske dog ikke var et foster af hans egen indbildning, hvori de mørke, blodige erindringer fra fortiden ofte blandede sig med hans tungsindige henstirren på fremtiden.

Snart fløj rygtet imidlertid over Danmark og Holsten om grev Henriks hævntog mod hans faders morder og alle danske. Nogen stor hær kunne de unge grever vel ikke straks skaffe til veje; det stolede man på i Danmark. Dette krigerske foretagende anså man kun for et vildt, regelløst udbrud af grev

Henriks mørke lidenskabelighed, og krigen med Gerts sønner betragtedes mere som en af de små personlige hævnfejder, der så ofte fandt sted mellem enkelt borgherre og ridder, end som noget farligt og betydeligt foretagende for land og rige. I Jylland hed det, kort efter Gerts begravelse i Itzehoe, at grev Henrik havde gjort landgang i Sjælland med en håndfuld rasende holstenere; men i Holsten selv talte man hoverende om en stor sejr, den forbitrede blodhævner skulle have vundet ved et sted, man kaldte Marienborg, men som ingen vidste besked om, og hvor han med tre hundrede holstenere skulle have nedhugget over to tusinde danske. Ingen vidste, hvad man skulle tro af disse rygter, som dagligt forøgedes og forandredes. Det hed endogså i nogle dage over hele Holsten, at grev Henrik havde fanget Niels Ebbesen selv og ladet ham levende radbrække og lægge på stejle. Men disse rygter modsagdes snart igen og var kun ytringer af den herskende forbitrelse og hævnlyst, alle holstenere delte med Gerts sønner. Så meget var kun vist, at der var forefaldet blodige fægtninger mellem jyder og holstenere, og at grev Henrik allerede havde givet prøver på den standhaftighed og det urokkelige mod, der erhvervede ham tilnavnet: den jernhårde. I de første fire uger efter Gerts fald og næsten hele tiden mellem påske og pinse, mens mark og skov grønnedes og foråret udbredte sin herlighed over Danmark og Holsten, herskede der en mørk stemning og den fjendtligste spænding hos begge folk. Snart talte man om en ny, frygtelig krig, hvori kejseren og mange tyske fyrster ville understøtte den danske prins Valdemar mod de holstenske grever og hertugen af Slesvig, der atter gjorde fordring på den danske krone. Snart hed det igen, at der blev mæglet fred ved grev Johan den Mildes,

Sti Andersens og biskop Svends bestræbelser, og at der var sluttet en foreløbig overenskomst i Spandau, der inden maj måneds udgang skulle stadfæstes ved et vigtigt fyrstemøde i Lybeck. Endelig hørte man med forundring, at et forlig virkelig var sluttet mellem de stridende herrer og fyrster i Lybeck søndagen før Kristi Himmelfarts dag, og at dette forlig skulle være lige så hæderligt for Danmark, som tilfredsstillende for de holstenske grever og hertugen af Slesvig.

Under alt dette sad prins Otto endnu i sit fængsel på Rendsborg slot. Fuldmånen skinnede atter på hans fangetårn, og gamle Arvid Smålænding bævede for den unge fyrstes liv. Men alt blev ved det gamle. Man så hverken fjender eller venner. Den strenge borgfoged holdt tårn og fæstning stærkt bevogtet. Den fangne prins og hans tjener modtog deres fornødenheder på sædvanlig tid gennem en luge i loftet, og når det var helligdag, kunne de i tårnkammeret høre korsangen fra slotskapellet.

En morgen opvågnede prinsen med et vemodigt suk. Forårssolen skinnede venligt ind på hans leje, og der kimedes festligt med kapelklokken. "Er det ikke Vorherres himmelfartsdag i dag, Arvid?" spurgte han. "Jeg drømte, jeg var fri og i kirke, og det lød så dejligt, hvad de små kordrenge sang om Vorherres og frelsers sejr og himmelflugt. Når skal jeg dog have den hjerteglæde igen, at knæle i en kristen kirke? hør, nu ringer det jo til ottesang!"

"Til visse! Det er en højhellig dag!" sagde Arvid adspredt og så ud af gitteret. "Men se! nu kommer her fremmede, herre junker! Der rider en sort, jernklædt herre ind ad slotsporten. Det er vist grev Jern-Henrik selv, som de jo kalder ham. – Eders

farbroder er med og mange fornemme herrer. Gud give, det må være for det gode!"

"Det venter jeg ikke; – dog, i Guds navn! lad der komme, hvad Gud almægtigst har beskikket! Vore hovedhår er alle talte." Prinsen stod op og fuldendte roligt sin påklædning.

"Den raske Svend Trøst er med!" vedblev Arvid. – "men han ser helt tankefuld ud; han bærer ikke eders gyldne sværd mere. – Han rider ved siden af en bunden svend mellem rytterne."

"Fanget altså!" sagde prinsen med deltagende røst, "måske atter for min skyld. Er han Ebbesens frænde, kommer han vist til sin ulykke til Rendsborg."

'"Det forbyde Gud og St. Erik! han var en egensindig galning for syv år siden; men grunden i ham var ægte guld. – Hvad han syndede mod eders ulykkelige herre fader, ville han gøre godt imod Jer. Se, nu løfter han sit hoved, som han var slået til ridder af den store Thorkild Knutson selv. Ak, Gud bedre det!" sukkede han, "hvor er der nu et riddersværd i verden, som marsk Thorkilds? og det brød vore bødler i stykker på skafottet –"

"Er du atter inde i din blodige fortid? Min tro, gamle ven!" sagde Otto, "kun hvad der er forbi og hvad der kommer, lever du dog helt i. Hvad mener du, denne dag vil bringe os?"

"Det vil vi snart få at vide, herre junker! Jeg hører allerede, man åbner tårndøren der nede. Hver gang den piber på de rustne hængsler, husker jeg på den søndag morgen, de åbnede døren til vore hertugers hungerstårn på Nykøping. Man skulle altid smøre hængslerne på disse gamle tårnporte!"

Man hørte nu fodtrin på tårntrappen, og snart åbnedes døren til prinsens fængsel. Hans faders halvbroder, grev Johan den Milde, trådte ind, ledsaget af den høje Sti Andersen af

Bjørnsholm. Ridder Sti vendte sit spidse ansigt om i døren, med et tilbagevisende vink til vagten, og ville lukke døren efter sig; men den åbnedes igen på klem.

"Jeg beder Eder, kære herre, for eders gamle kærligheds skyld," hviskede en bønlig stemme uden for, mens en bestøvlet fod hindrede døren i at lukkes, "lad mig blot komme et skridt inden for og se ham! Det var kun derfor, jeg overgav mig til eders højmodighed og lagde mit liv i eders og Jer nybagte konges hånd."

"Dumdristige vovehals! var det meningen?" brummede Sti Andersen. "Tak din helgen, kan jeg bringe dig levende herfra! Du kan tids nok komme i grev Henriks tårne. Kom da, galning, du skal høre din dom!" tilføjede han truende, dog i mildere tone, "men du tier som en mur, eller du er dødsens!"

"Gud velsigne jer, hr. Sti!" hviskede Svend Trøst og trådte helt ind ad døren, hvor han blev stående ved tærsklen, tavs og stille, efter at han havde hilset prinsen med inderlig deltagelse og givet gamle Arvid Smålænding et venligt nik.

Prinsen havde med rolig tilbageholdenhed halvt unddraget sig sin artige farbroders omfavnelse og tillige bemærket det besynderlige ordskifte i fængselsdøren, hvorfra han havde ventet at se grev Henrik selv indtræde; da han nu så, det var Svend Trøst, der trængte sig ind, som en blot nysgerrig tilskuer, overfo'r en uvilkårlig harm-rødme hans blege kinder; men den unge ridders deltagende blik og beskedne, hjertelige hilsen bortfjernede øjeblikkelig denne følelse af uvilje. Prins Otto besvarede hans hylding ret mildt, mens han kun værdigede Sti Andersen en kold og formelig opmærksomhed.

Efter en strøm af høflige ord, hvori den milde grev Johan bevidnede sin "kære fyrstelige herre brodersøn," sin deltagelse i hans sørgelige stilling og forsikrede, at hans befrielse i mange år havde været hans venners og frænders inderligste ønske og alvorligste bestræbelse, kom han endelig frem med sit hovedanliggende og overrakte prinsen et dokument, med elleve segl ved, som han bad ham behageligst at gennemlæse. "Jeg har troet, det ville være Eder kærere at modtage dette vigtige fordrag af en vens og frændes hånd, end af grev Henriks," sagde han, "derfor har jeg påtaget mig alene, hvad der lige så fuldt var grev Henriks og hans broders pligt. Ligesom det nylig er lykkedes mig, med ridder Sti og biskop Svend, at mægle hæderligt forlig mellem eders herre broder og de holstenske grever, således håber jeg nu også, at min mellemkomst her vil være af gode og velsignede følger. I ser her det sonebrev, der sikrer eders herre broder Danmarks trone og foreløbig hæver alle fjendtligheder så vel med det grevelige Holsten-Rendsborgske, som ved det hertugelige slesvigske hus. De betingelser deri, som angår eders på vedtægt grundede rettigheder som ældste prins af Danmark, så vel som eders personlige frihed, håber jeg, I ikke vil tage i betænkning at besegle, helst da eders fromme løfte at ville indtræde i den hellige tyske orden, efter hvad ordenens værdige højmester har berettet os, allerede indirekte indeslutter alt, hvad her fordres."

Prinsen havde taget dokumentet i hånden, men uden at se på det. Efterretningen om forliget og hans broders lykke syntes at gøre et dybt, dog blandet indtryk på ham. Alles øjne var henvendte på ham, undtagen gamle Arvids: han havde stillet sig i en krog ved kaminen, hvor han beskedent kun syntes sysselsat

med sine tjenestepligter, mens han dog opmærksomt lyttede til hvert ord og undertiden foldede sine hænder med en sagte mumlen. Sti Andersen betragtede prinsen med et snu, forskende blik. Den milde grev Johan smilte venligt som sædvanlig. Han holdt nu inde og ventede prinsens svar.

"Jeg takker Eder, hr. farbroder, for den deltagelse, I forsikrer mig om, men som jeg i syv år ikke har været så lykkelig at bemærke!" tog prins Otto ordet med sagtmodig røst, dog ikke uden en bitter følelse, der bragte hans fine mundmuskler til at bæve. "I være også takket for den skånsel, I nu befrier mig for en oprørende underhandling med mine åbenbare og grusomme fjender med! Det budskab, I bringer mig om min broders ophøjelse, bør gøre mig den højhellige dag til en glædesdag, også i verdslig henseende, om end ikke min frihed, som jeg dog havde håbet, bliver en ubetinget følge af hans lykke. Behag at lade forliget oplæse for mig! At kunne læse et trøstende ord har hidtil været mig en husvalelse; men det svage fængselslys har nu svækket mit skarpe syn. Så vidt jeg mærker," tilføjede han, "kan dette dokument dog intet indeholde, som behøver min stadfæstelse, siden det allerede, uden mig, er sluttet og beseglet."

Grev Johan modtog dokumentet med et høfligt smil og overrakte det til Sti Andersen, som blev noget forlegen over det. "Jeg læser slet, velbårne herre greve!" sagde han undvigende, "så godt som slet ikke; men der står min forrige væbner, den unge ridder Trøst – ham har jeg ladet oplære i sligt. Han har intet andet at gøre her. Tillader I, han oplæser det? derfor lod jeg ham træde her ind med."

På grev Johans indrømmende mine og Sti Andersens vink fremtrådte Svend Trøst og greb dokumentet; han fæstede dog først sine øjne på prinsen med et ærbødigt spørgende blik, og på hans vink begyndte han nu med stigende forbavselse og bævende stemme.

"Til det første," stod der, "skal junker Otto, hr. Valdemars broder, blive hans fængsel kvit, når denne sone er forvisset, og skal han antvordes til Lybeck til markgreven eller kong Valdemar, hvem der ham fordrer; dog skal grev Henrik og hans broder Claus item grev Johan tage forvaring af ham tilforn, så han skal afstå al hans tiltale til Danmark; for der i riget skal ingen flere regere med Guds nåde uden kong Valdemar –"

Her standsede Svend Trøst på prinsens vink. Blodet var veget fra Ottos kinder; han holdt sig fast ved bordet og vaklede. "Forstod jeg de ord rettelig," sagde han med dyb smerte i den bitreste følelse af krænket højhed og menneskeværd, "så er den frihed, her tilsiges mig, ikke stort andet, end et nyt og langt mere oprørende fangenskab. Vil man *antvorde* mig, som en træl eller et gods, i andre menneskers vold, ikke til min egen frie rådighed? – og den nye voldshersker over min person er min svoger eller min egen broder? – store Gud! er jeg nu da solgt af mine fjender og ikke befriet, men købt af min egen slægt? Raser I eller jeg? Lad mig selv se hvad der står!"

Svend Trøst rakte prinsen dokumentet. Otto stirrede på de nys oplæste ord; men det sortnede for hans øjne, og han kunne intet ord læse.

"I er i en stor vildfarelse, min ædle herre brodersøn!" sagde grev Johan hastigt. "Hvor kan I således mistyde disse ord og tiltro eders ophøjede svoger og broder en så lav og uværdig

fremfærd? Eders overantvordelse til dem, under den nævnte betingelse, er jo kun et måske uheldigt valgt udtryk for eders befrielse af fjendens magt under eders venners værge og lejde. Hvilken mulig hensigt kunne der tænkes med at lade Eder ombytte ét fængsel med et andet?"

"Gud give, jeg gjorde Eder uret!" svarede prinsen, der imidlertid selv havde læst hine ord, "jeg ville give resten af mit spildte ungdomsliv for, at jeg i dette øjeblik bedrog mig; – men hensigten er jo klar – de anser mig for en farlig medbejler til tronen – de behandler mig jo allerede her som deres egen fange, idet de foreskriver mig, hvad jeg skal love dem, inden denne tvetydige frihed kan forundes mig."

"Det klinger stødende; det indrømmer jeg, min ædle brodersøn!" vedblev den milde greve, "men det er kun en statsklog formalitet, som man fandt nødvendig. Eders hr. broder var selv bekymret for, at denne betingelse skulle krænke Eder og bringe Eder til at miskende hans broderlige tillid og kærlighed; men det stod ikke i hans magt at gøre det anderledes. – Jeg selv har beseglet forliget, som I ser, og havde det været mig muligt –"

"Læs kun videre!" sagde prinsen og fattede sig, idet han rakte dokumentet tilbage til Svend Trøst.

"Ydermere," læste Svend Trøst, "skal hertug Valdemar af Slesvig give junker Valdemar af Danmark sin søster, prinsesse Helvig til ægte og medgiften skal være 24.000 mark lødige sølv –"

"Her drives ikke blot handel med mig og min ret, som fyrste og menneske," udbrød prins Otto bitter, "men selv med en

værgeløs dames lyksalighed og med det hellige ægteskabs sakramente!"

"Ved denne pagt forenes begge fyrstelige personers frie tilbøjelighed med staternes og rigernes velfærd," forsikrede grev Johan. "Hvad bevæger Eder, min ellers så ædle og veltænkende frænde til at betragte dette skridt med hobens sædvanlige mistroiske blik, der kun ser egennytte og smålige hensyn i enhver forbindelse mellem personer af vor stand?"

"I har ret, hr. farbroder! Dette er hans egen sag og hendes måske," sagde prinsen. "Af så belejlig og statsklog en kærlighed venter jeg ikke stor lyksalighed; gid dog udfaldet må vise, at jeg også heri har været i en stor vildfarelse! Lad os høre videre!"

Efter at Svend Trøst nu havde oplæst, hvorledes medgiften skulle anvendes til for en del at indløse Jylland og Fyn af de fremmede panteherrers hænder, og hvorledes Valdemar og de holstenske grever forbandt sig til gensidig hjælp med krigsfolk, kom han til det punkt i forliget, der på ham selv gjorde det største indtryk, og han blev dødbleg, mens han nu læste: "Ydermere skal junker Valdemar ikke forsvare dem, som myrdede grev Gert, men skal være deres fjende og alle deres, som dem ville forsvare –"

Svend Trøst tabte dokumentet af hånden. "Morbroder Niels forladt og forrådt!" udbrød han. "Retfærdige Gud! det er de store herrers taknemmelighed! Det er lønnen, den mand får, der reddede Danmarks frihed og krone!"

"Ti stille, dummerjan!" hviskede Sti Andersen ham i øret, og greb ham heftigt om armen. – "Hører grev Henrik, hvem du er, kan du blive hængt her i morgen med den sorte vildttyv!" Han bøjede sig selv og tog dokumentet op. "Tillad mig nu et ord,

herre junker!" tog han højt og myndigt ordet. "Lad mig nævne Eder de mænds navne, der har beseglet dette forlig! og I vil måske tilbageholde eders ugunstige dom over hvad I synes at misbillige. Foruden eders højfyrstelige hr. broder, vor ved et retmæssigt hyldingsbrev udkårne kong Valdemar, og eders svoger, markgrev Ludvig af Brandenborg, og eders værdige herre farbroder, grev Johan, som her står, så vel som hertug Albert af Sachsen og grev Günter til Schwartsborg, har den fromme, værdige biskop Svend af Aarhus sat sit segl herunder, og der er vist ingen ridder eller klerk i Danmark, der vil tvivle på fromheden og retsindigheden i, hvad denne brave Guds mand kan underskrive og besegle."

"Om så en af de hellige ærkeengle havde beseglet denne pagt," udbrød prinsen med fast og rolig stemme, "jeg ville dog vidne for Guds åsyn, den er uretfærdig og jammerlig, som jeg nu blues derover på min broders og Danmarks vegne. Hvad det sidste punkt angår, da er det et fejt og skændigt forræderi mod dansk ånd, troskab og fædrelandssind. – Jeg underskriver det ikke! Hvad der mistroisk og uædelt her fordres af mig, er ikke andet, end hvad jeg selv for længst har besluttet og lovet den alvidende Gud, for Danmarks og min misledte broders lykke; men det er et betinget løfte og en fri samvittighedssag. Jeg lader mig intet ord aftvinge! Jeg vil tro, min broder mener det bedre, end det ser ud til, og at han her kun med uvilje har givet efter for sine hjerteløse rådgiveres statskløgt; men min beslutning er fattet: kun som en fri mand vil jeg bestemme hvad jeg vil opofre. Førend dette sidste oprørende punkt i forliget bortfalder – før den tro Niels Ebbesen erklæres fri og frank, som en brav dansk undersåt, under beskyttelse af den krone,

han med sin kække dåd har bevaret – før opgiver jeg ikke ved nogen verdslig afsigelse min ret til at tale et vægtigt ord med om hvad der nu skal være lov og ret i Danmark – om jeg så aldrig mere skal se dagens lys og udvandre fra disse fængselsmure!" Med disse ord bukkede han for Sti Andersen og den forbavsede grev Johan og ville intet ord mere høre.

Grev Johan begyndte nogle gange på at udvikle ham nødvendigheden af, hvad der var foretaget, og hvorledes han, til ingen nytte for Niels Ebbesen og hans parti, kun gjorde sig selv ulykkelig og måske til statsfange på livstid ved slig afmægtig trods; men prinsen afbrød ham hver gang med et alvorligt, afslående vink og med en højhed og rolighed i de bestemte blik og miner, som næsten forvirrede ham.

"Nu vel, min kære ven og frænde!" sagde den milde, høflige grev Johan til sidst, uden at hans smilende mine forlod ham, "vil I endelig være en martyr for eders alt for fine æresfølelse? det er et sælsomt ædelmodigheds-sværmeri, der kun lidet passer til den virkelige verdens fordringer og den klogskab, vor bevægede tid kræver af os alle. – Jeg forlader Eder da kun med det ønske, at I ikke alt for smerteligt må føle savnet af den frihed og lykke, I selv nu behager at bortstøde fra Eder. Gid de ophøjede drømmerier, I synes her at leve i, må kunne erstatte Eder den verdens glæder, som I synes at finde en smigrende tilfredsstillelse i at have mod til at foragte!"

"Betænk Eder vel, hr. junker!" sagde Sti Andersen. "I grev Henriks vold vil jeg ikke råde Jer eller nogen af Niels Ebbesens velyndere at forblive en time længere end nødvendigt. Enhver, der forsvarer hans faders morder, har han svoret død og fordærvelse. I morgen lader han hænge en af Ebbesens

håndlangere – eller måske to." Her faldt hans blik på Svend Trøst.

"Frels denne brave, unge mand, hvis I kan, herre morbroder!" sagde prinsen og vendte sig til grev Johan med et deltagende blik til Svend Trøst. "Om mig skal I ikke bekymre Jer, om det nu end gælder mit liv! meld min broder, hvad jeg har sagt! bed ham, for Danmarks og sin egen saligheds skyld, ikke forråde sit fædrelands stormodige befrier! Jeg gentager for sidste gang min urokkelige beslutning: jeg afstår ikke formelig min tiltale til Danmarks rige og det spir, min yngre broder har grebet, før det beskærmende er udstrakt over den bedste ridders hoved i Danmark! – dermed Gud befalet!"

Sti Andersen åbnede nu fængselsdøren og kaldte på vagten, hvorpå han og grev Johan hilste prinsen koldt og forlod tårnkammeret.

Svend Trøst havde længe stået som en billedstøtte og betragtet den rolige højhed og selvopofrelse i Ottos klare blik. Han styrtede sig nu med den højeste beundring og kærlighed for hans fødder og trykkede hans hånd til sine læber. "Tak! Tak! om det også er forgæves, ædle, højmodige herre!" udbrød han. "I redder dog Danmarks og kongehusets ære i eders fængsel. Skal den tro Niels Ebbesen nu gå til grunde med Eder selv og hvad der er det største og bedste i Danmark – ingen skal dog sige, at troskab og taknemmelighed er uddød i danske hjerter!"

Sti Andersens røst kaldte højt og strengt udenfor, og Svend Trøst ilede bort med et venligt håndtryk af prins Otto og et kærligt nik af gamle Arvid, der stod stille beskeden i kaminkrogen, men med et åsyn, der strålede af stolthed og glæde over hans kære herres fængselsbedrift, mens

bekymringen for dens følger dog havde bortjaget hver bloddråbe fra hans furede kinder.

"Nu kan han få tid til at blive en drømme-martyr inden fire vægge!" sagde grev Johan kort efter med et medlidende skuldertræk, da han stod med Sti Andersen i højenloftssalen på Rendsborg slot, hvor de ventede grev Henrik.

"Det vil være broderen en fortrædelig tidende," sagde Sti Andersen betænkelig. "Det vil næppe behage ham at *synes* så streng, som nødvendigheden og landets ro her fordrer det."

"I har dog kastet eders terninger godt og redet Jer selv snildt ud af det, ridder Sti!" bemærkede grev Johan og betragtede den snu statsmand med et listigt smil. "I var den store grev Gerhards ven – og er nu snart den nye kong Valdemars højre hånd!"

"En klods, hvo der ikke svømmer ovenpå og bjerger, hvad han kan i dette skibbrud!" hviskede ridder Sti med et selvtilfreds nik. "Den kunst forstår I også, hr. greve! I har bevaret det gamle pantebrev og hængt Femern derved til god besegling. – Dog det opvejer kun ringe eders fortjenester af kronen og riget!" tilføjede han hastigt i en smigrende tone. "De, der ser skævt til vor mægling, skulle betænke, at det dog i grunden bliver os, der redder Danmark, men hverken Ebbesen eller hr. Bugge eller nogen af de glubske bulbidere."

"Jeg har holdt på tronen efter evne," bemærkede den milde greve. "Jeg håber, mine brodersønner så lidt som min højsalige halvbroder skal få virkelig grund til at beklage sig over mig. Kan Otto reddes endnu, skal det være mig kært. Hans sværmeri vil finde sine beundrere. Kunne man endnu redde Ebbesen, ville

det måske endog være klogt. Almuens yndlinge og stupide meninger skal ingen viis regering foragte."

"Lad der være måde med mildheden, hr. greve! Hvormed skulle vi tæmme denne rasende Jern-Henrik, beholdt han ikke det stykke vildt at jage sig træt på?" hviskede Sti Andersen og så til døren. "Lad Ebbesen kun med egen hånd forsvare, hvad han på egen dumdristig hånd har begyndt! Den fyrste, der vil sidde sikker på tronen, skal ikke åbne festen med at lyse fred over fyrstemordere!"

"Det var også biskop Svends mening, hvor ondt det gjorde ham for hin vovehals. Eder går det næppe så nær til hjerte. I har et gammelt horn i siden på hin brutale Brutus."

"Det skal jeg aldrig nægte; dog ikke derfor, men af min fuldeste overbevisning om, hvad der for øjeblikket er landet gavnligst, stemmer jeg på hans undergang –"

"Se der!" afbrød grev Johan ham og så ud i slotsgården, "der går Ebbesens søstersøn grev Henrik forbi og hilser ham ikke engang. Har I betænkt, hvad I vover her ved at beskytte det menneske? Så I grevens skarpe blik både til jer og ham, da man kendte hans sorte følgesvend og lod ham lænke som en af morderne?"

"Bliver han hængt, er det hans egen sag; det har han længe nok fortjent, den slubbert!" brummede Sti Andersen og så hastigt ud af vinduet. "Hvad ville han her, den gæk! Lad os dog se, om vi kan frelse ham!"

De forlod begge hastigt højenloftssalen.

Midt i slotsgården stod den mørke grev Henrik med hånden på sin faders sværd og det berømte madonnabillede over sit sorte brystharnisk. Han uddelte befalinger til borgfogden og

sine huskarle. Hans stridshest stod rustet ved slotstrappen, og en flok jernklædte ryttere holdt tavse og alvorlige ved stalden. Svend Trøst gik som en drømmer over gården og syntes kun beskæftiget med sine egne tanker; men grev Henrik betragtede ham med et skarpt, mistænkeligt blik. Nu trådte grev Johan ud og søgte straks at fængsle grev Henriks opmærksomhed ved en ordrig meddelelse om den fangne prins, hvis vægring ved at opfylde betingelserne for hans frihed han fremstillede i det mildeste lys, som en blot forfængelig betænkelighed, der vel snart ville bortfalde. Grev Henrik hørte adspredt på det uden at svare, mens hans skarpe blik ikke forlod Svend Trøst.

"I min konges navn!" råbte nu Sti Andersen med høj og streng røst til sine svende, idet han pegede på Svend Trøst, "bagbind min forløbne væbner der! Pas vel på ham! Han var med i forræderiet mod kong Christopher. Derfor skal han dømmes af vor konge; men nu tænker han på at søge beskyttelse her."

Ridder Sti's svende udførte deres herres befaling, og Svend Trøst så højst forbavset til Sti Andersen, men syntes at mærke hans hensigt og lod sig roligt binde.

"Undskyld den strenghed, jeg her nødes til at udøve i eders gård mod en af min konges fjender, hr. greve!" sagde nu Sti Andersen og vendte sig høfligt til grev Henrik. "Den samme forfølgelsesret, forliget i Lybeck indrømmer Eder mod eders herre faders formastelige mordere, den samme ret må I billigt indrømme min konge mod dem, der har forrådt og forfulgt hans ulykkelige fader."

"Hm! var I ikke selv blandt dem?" mumlede grev Henrik og studsede. "Hvad eders væbner den gang har foretaget, må vel være sket på eders egen befaling. – Dog, I er en statsmand, hr.

marsk! I må vel vide hvad I gør. Eders retfærdighedspleje kommer ikke mig ved. Ingen forræder finder beskyttelse hos mig." Grev Henriks mistanke til Svend Trøst syntes nu forsvundet, og han gav ikke længere agt på ham. "Hæng den sorte hund under gluggen hist før det ringer til messe i morgen!" bød han sin borgfoged, i det han steg til hest. "Han behøver hverken præst eller sakramente."

Grev Johan og Sti Andersen steg også til hest og forlod Rendsborg på samme tid med deres følge, hvoriblandt den bundne Svend Trøst befandt sig. Straks uden for Rendsborg forlod grev Henrik dem, tavs og hemmelighedsfuld, med sin mørke krigerskare, og ingen vidste, hvor de drog hen.

"Han har et nyt hævntog i hu," hviskede grev Johan, "og se kun til! han bryder forliget, så snart det kan ske med fordel."

"Så længe han har Ebbesen at drage til felts mod, tænker han næppe på større ting," svarede ridder Sti og nikkede. "Inden han er færdig med blodhundejagten, vi gav ham lov til, må vi selv kunne holde ham stangen." På Sti Andersens vink blev Svend Trøst nu befriet for sine bånd, og han fulgte de tvende herrer på vejen til Gottorp og det slesvigske.

Næste morgen før det ringede til messe i Rendsborg hørte gamle Arvid Smålænding, mens den fangne prins endnu sov, en underlig bevægelse uden for fængslets gluggitter. Han hørte den strenge borgfogeds røst: "Klyng ham op, det bæst, om han så er Djævelen!" hvorpå der fulgte megen larm og en rå, vild latter af huskarlene. Arvid formodede en henrettelse og ville ikke se ud af gitteret. Den hæslige latter vedblev, mens borgfogden gentog sin befaling: "Ingen sladder, karle! vor

nådige herre vil adlydes punktlig, og han har ret: han behøver hverken præst eller sakramente, det sorte bæst –"

"Han bider!" råbte nogle. – "Skynd jer!" skreg andre: – "Den lede Satan stikker i ham – han er en troldmand – det ved vi jo nok – det er et af hans gamle kneb – træk til!"

Arvid syntes nu at høre den hæslige lyd af en hængts rallen og sprætten på tårnmuren. Han så endelig ud, og der hang en virkelig død, sort hund under gluggen. Det var en af grev Gerts gamle hunde, som man havde fundet i den sorte svends halsjern i hundehulsfængslet, mens den listige vovehals selv ingensteds var at opspore på slottet. I stalden var grev Henriks bedste hest forsvundet. Man havde opsat den dumdristige flygtnings forfølgelse, mens nogle i rå spøg, andre med overtroisk alvor ordret fuldførte den strenge borgherres befaling om "den sorte hunds" henrettelse.

9

I pinseugen var der store festligheder på øen Als. Den slesvigske hertug Valdemar holdt hof dette forår på Sønderborg slot med sin unge gemalinde; men hans søster, prinsesse Helvig, var i disse dage festernes dronning.

Man havde her modtaget den vigtige gæst, på hvem hele Nordens opmærksomhed var henvendt, og som nu skulle forandre tingenes skikkelse i Danmark. Junker Ottos yngre broder, prins Valdemar, som nu allerede kaldtes Danmarks konge, havde, med en prægtig skare af nogle danske, men mange bayerske, schwabiske og brandenborgske riddere, holdt sit indtog på Sønderborg den 28. maj. Samme dag var forlovelsen mellem ham og prinsesse Helvig stadfæstet, og den 4. juni var det allerede deres bryllupsdag.

Enhver, der havde set den unge danske konge, var fuld af hans berømmelse og kunne ikke noksom beundre hans kække udseende og hans artige, ridderlige adfærd. Prinsessen var også særdeles tilfreds, forsikrede de travle terner på slottet. Hendes broder, hertugen, var meget mild og nådig. Han ville opgive sine gamle fordringer på Danmark, med den ædleste resignation – hed det blandt hofmændene. – det var en statsklog plan, han længe havde forudset og selv virket for: ved hans søsters ophøjelse til Danmarks dronning endtes nu alle tvistigheder mellem de tvende fyrstelinjer på den hæderligste måde for det slesvigske fyrstehus, der ved kong Abel nedstammede fra Valdemar Sejer og billigt kunne gøre fordring på at dele kronens glans.

Blandt de mangfoldige nysgerrige mennesker, som hin 4. juni morgen opfyldte slotsgården på Sønderborg og ikke talte om andet, end om alle de store herskaber i slotssalene, befandt sig en fremmed, ung ridder, som ikke indlod sig med nogen, og som hverken holdt sig til herskaberne eller de andre riddere, men gik stille og så på festlighederne med et bittert, tungsindigt smil. Det var Svend Trøst, der nu vel havde fået sit gyldne sværd tilbage og ikke længere behandledes som fange, men dog syntes en helt uglad og udeltagende tilskuer af al den pragt og herlighed, der omgav ham. Ridder Sti havde lovet ham, ved lejlighed at forestille ham for kongen og om muligt udvirke ham et beskyttelses-tilsagn, som den, der ikke personligt havde taget del i grev Gerts drab, skønt man vidste, han havde været med på hans morbroders natlige tog til Randers. Om slig gunst havde Svend Trøst dog ikke selv ytret det mindste til sin forrige våbenmester, der nu var så formående en mand; men han havde modtaget det gunstige tilbud, blot for at få kongen i tale i et andet, og som han mente, langt vigtigere øjemed. På vejen fra Rendsborg til Sønderborg havde Sti Andersen bestandig brummet på sin forrige væbner, ligesom han plejede på Bjørnsholm, og kaldet ham en gal eventyr-ridder, som man ingenting kunne bruge til, og som aldrig gjorde andet i verden end dumme streger; men han havde dog ikke kunnet skjule sin gamle velvilje for ham, idet han lovede at sørge for hans skæbne og halvt truende tilføjede, at den ikke skulle blive meget værre, end han nok vidste, han havde fortjent det ved Kolding bro. Svend Trøst havde på den hele vej været så fordybet i sine egne tanker, at han kun lidet havde givet agt på, hvad man talte om. Således gik han nu også

her som en tungsindig drømmer, uden at nogen bekymrede sig om ham, og uden at han endnu havde fundet lejlighed til at nærme sig kongen, som han i sin forstemthed ligeså meget syntes at undgå som at søge. Sti Andersen var selv så sysselsat om kongens person og havde så mange vigtige statssager at tænke på, at han siden ankomsten til Sønderborg syntes rent at have glemt sin forrige væbner, der aldrig havde følt sig så ubetydelig og tilovers nogetsteds som her. Han stod nu i slotsgården på et sted, hvor bryllupsskaren skulle forbi til kapellet. Ved folkeskarens bevægelse og udråb: "Se! se! der er de!" gav han først agt på, hvad der foregik.

Brudeskaren drog over højenloftsbroen, og han så nu den unge kong Valdemar ret tydeligt. Det var ikke længere hin halvvoksne, lattermilde herre, der havde truet ham med jagtpisken i Prentzlow fruerlund. I de sidste år havde junker Valdemar udviklet sig til en anselig, betydningsfuld skikkelse. At han havde gennemgået artighedens og ridderlighedens skole ved det fine, glimrende kejserhof, var synligt i alle hans bevægelser og i hele hans frie, raske adfærd; i hans muntre miner og livligt spillende blik lå der nu tillige en besindighed og en bevidsthed om forstandsoverlegenhed og verdensklogskab, der dog i Svend Trøsts øjne havde noget koldt beregnende, underfundigt og næsten grusomt. Imellem den unge fyrstes ejendommelige, fint uddannede lineamenter kom mange af faderens træk umiskendeligt frem, skønt i langt skønnere og heldigere udviklede former. Svend Trøst måtte indrømme alt, hvad der hørtes rundt om ham til berømmelse for den kongelige brudgoms kække, kloge og majestætiske udseende; men den højt priste dagens helt var ham dog af inderste hjerte

forhadt, når han tænkte på, at han kunne lade sin storsindede broder blive siddende i Rendsborg fangetårn, mens han selv lod sig kalde konge af Danmark og nu gik her i al pragt og herlighed, som den lykkeligste fyrste, til brudeskamlen. Svend Trøst stod med blottet hoved mellem den jublende skare; men han kunne ikke bekvemme sig til at bøje sit hoved eller istemme hyldestråbet for den fyrste, der i dette øjeblik forekom ham så ubroderlig og hjerteløs. Kongen så stift på den mutte, unge ridder og syntes at genkende ham; han smilede høfligt og tvang den trodsige beskuer til en hilsen; men Svend Trøst blev blodrød af harme over sig selv og den magt, den forhadte ynglings majestæt dog imod hans vilje udøvede over ham.

Af prinsesse Helvig havde Svend Trøst kun en gang set et flygtigt glimt på Gottorp slotsaltan. Nu gik hun ham tæt forbi, og han fandt hende langt smukkere, end han havde forestillet sig hende. Det høje, glimrende diadem og hendes ranke, noget vel knejsende holdning gav hende al den anseelse, man plejer at vente af en dronning. Den følelse af majestæt, hun syntes at være sig alt for bevidst, var dog forenet med en opmærksomhed for andre, der borttog det egoistiske og stolte, man ellers ville have fundet i hendes adfærd. Hun fæstede vel ikke sit blik længe på nogen enkelt tilskuer, men det udstrakte sig til des flere, og idet hun gengældte folkets hilsen, troede næsten enhver at have modtaget en genhilsen. Hvad hun manglede i regelmæssig skønhed, var til dels erstattet ved den glimrende pragt, men dog mere ved hendes veltilfredse miner, der især syntes livlige, når hun af og til vekslede et artigt ord med sin kongelige brudgom, hvorved hun gerne med en smuk bøjning bevægede hånden med de glimrende ædelstene, hvoriblandt en

plump, gammeldags slangering stak besynderligt frem. Undertiden syntes man dog at bemærke en halvskjult uro i hendes stolte blik, især når den unge, smukke ridder Folkvard Lovmandsøn viste sig i hendes nærhed; og nogle hviskede om, at den unge ridder Folkvard var hendes hemmelige, men nu opofrede elsker.

Af de andre fyrstelige personer lagde Svend Trøst mærke til den vakre, livlige hertuginde Regitze og hendes gemal, den lidet mandige, men sirlige hertug Valdemar af Slesvig, hvis mangel på selvstændig fasthed endnu var synlig i hele hans væsen og adfærd, uagtet han nu dog ikke mere havde sin frygtelige morbroder ved siden og den strenge Gerts formynderskab at frygte for.

Blandt de gejstlige herrer i brudeskaren kunne Svend Trøst ikke uden en besynderlig bitter følelse se den ærværdige biskop Svend af Aarhus, hvis fromhed og retsindighed alle danske priste så højt, og som selv Niels Ebbesen agtede højest af alle bisper og prælater i landet, men som dog havde beseglet det forlig, der holdt junker Otto tilbage i fængslet og gav Ebbesen, som en fredløs mand, til pris for hævn og forfølgelse. Nu, da bispen gik Svend Trøst forbi, og hans fromt opløftede blik mødte ridderens urolige åsyn, syntes bispen at læse i den unge mands miner, hvad han tænkte; han kendte Niels Ebbesens søstersøn, og han lagde den venstre hånd på sit bryst med et inderligt suk, mens han med den højre tilvinkede ham en velsignelse, der dog snarere så ud som en betydningsfuld advarsel.

Svend Trøst skiftede farve og vendte sit urolige blik fra bispen til ridderne og kongens vigtigste mænd. Kong

Christophers forrige marsk og drost, den gamle, ærlige Peder Vendelbo, nikkede venligt til ham. I marskens højtidelige feståsyn troede han dog at læse en skjult bekymring. Den formående Sti Andersen gik derimod med et triumferende smil blandt de verdslige herrer af første rang, der næsten alle var fremmede. Blandt disse herrer, som Svend Trøst med patriotisk harme betragtede, hørte han nu nævne, som vigtige og betydende mænd, den nye marsk, ridder Frederik af Loken, og de hidtil ubekendte riddere, hr. Rejmer Skarpenberg og hr. Jens af Plesse. Men ingen syntes at stå højere i gunst og fortrolighed hos den unge konge, end en vis ridder Henning Podebusch fra Rügen, en ung, smuk herre med et rask, men letfærdigt væsen, i hvem man allerede så den tilkommende drost. Han havde kendt kongen fra kejserhoffet og var nu kommet til hans bryllup, for at følge ham til Danmark med hele sin familie, der dog kun bestod af moderen og en søster, den lille, dejlige jomfru Tove. Denne fremmede dame var den skønneste af alle dronningens brudepiger og betragtedes stundom af den muntre brudgom med et meget kærligt blik.

"Gud hjælpe os for herskab, vi får!" mumlede Svend Trøst og vendte brudeskaren ryggen, uden at ville se mere af al den pragt og herlighed, han hørte alle folk beundre. I stedet for at slutte sig til de yngre ridderes skare, blandt hvem adgangen stod ham åben så vel til den kirkelige formælingsfest, som til alle dagens andre festligheder, tog han sin hest og red i firspring ud af slotsporten, for at ånde frit i fruerlunden og give sine urolige tanker en anden retning.

Da han kom tilbage, var det aften. Det gamle slot var prægtigt oplyst, og han hørte dansemusik og festlig tummel i

de høje sale. Han gik op i den store riddersal og så på dansen. Den unge konge dansede med sin brud, og alles opmærksomhed var henvendt på det fyrstelige brudepars sirligt afmålte bevægelser, men næsten endnu mere på det andet par, der på samme tid bevægede sig over det bonede gulv og ofte vekslede blikke og dansede rundt med brudeparret; det var den rügenske ridder Podebusch og hans søster, den lille, dejlige brudepige, jomfru Tove. Mens begge de skønne rügenske søskende ligesom i fortryllende kredse omsnoede kongen og ofte bortdrog hans artige opmærksomhed fra bruden, stod ridder Folkvard Lovmandsøn hældet til en murpille og betragtede den unge, allerede forsømte dronning med et brændende blik.

Svend Trøsts øjne forfulgte parrenes miner og bevægelser med et bittert smil. Nu følte han en hånd på sin skulder. "Vær på havesvalen om en halv time!" lød Sti Andersens røst ham i øret, "så kan det måske være et gunstigt øjeblik. Men hvad Djævelen fattes jer?" tilføjede han forbavset. "I står jo som I drømte. – Ler I det høje herskab ud? Hvad fluer I så har i hovedet, min sære hr. ridder! te jer dog ikke så galt, at man må spærre jer inde!" Med disse ord vendte Sti Andersen sig fra ham, for at sige en artighed til kongens yndling, ridder Podebusch, som nu trådte ud af dansen med sin søster.

De tvende hofmænd talte hemmeligt sammen, og Svend Trøst troede at høre Agnetes navn i deres underholdning. Det var som den hele verden løb rundt med ham, og en række af forestillinger indstrømmede i hans sjæl, som han ikke kunne forklare sig. Han tumlede bort blandt de talrige bryllupsgæster og betragtede nu først de unge damer med opmærksomhed;

men han så ikke en eneste, som han kendte, eller som lagde mærke til ham, for de mange fornemme og prægtigere klædte riddere.

En halv time efter stod han på havesvalen med hatten i hånden og kølede sit brændende hoved i den stille juniaftens luftning. I slotshaven brændte der hist og her fakler mellem de grønne løvtræer, og der bevægede sig prægtige ridderskikkelser i de brede buegange. For enden af den midterste havegang, lige for riddersalen, glimrede Valdemars og prinsesse Helvigs navnetræk med kroner over, i en kunstfærdig lygtekrans mellem løvværket. Her bevægede sig også nogle pyntelige dameskikkelser. Svend Trøst glemte for et øjeblik alt andet og syntes at se den skønne Agnetes skikkelse i dem alle; men han udrev sig fra disse drømmerier med en bitter latter. Fra riddersalen tonede fidelmusikken og dansesangen i frastand. I den mat oplyste havesal, på hvis svale han befandt sig, stod et prægtigt drikkebord opdækket til de fyrstelige herrer. Svend Trøst stod længe her og ventede, men ingen lod sig se. Han søgte at samle sine tanker og berede sig på den vigtige samtale, han ventede med kongen. "Har han et menneskeligt hjerte, må han høre mig!" sagde han ved sig selv, "kunne jeg kun uden bitterhed sige ham sandheden! Måske er han dog misledet. – Hvor henter jeg verdensklogskab og besindighed fra? – hykle kan jeg dog ikke. Dette glatte, falske væsen gør mig rasende. Her drives en lønlig handel med hjerter og sjæle – under spil og klang. Der er ikke troskab og sandhed i nogen af dem – og Agnete – Agnete var også talen om." – Han havde den hele dag i sin forstemmelse og urolige spænding ikke tænkt på nogen vederkvægelse og han led af en brændende tørst. I sin

tungsindige, lidenskabelige stemning trådte han ind i havesalen og kastede sig på en stol ved drikkebordet. Han fyldte og udtømte et bæger, der stod lige for ham. Idet han ligegyldig satte det tilbage på dugen, så han en medalje på det og betragtede den opmærksomt. Han så i dens præg det samme våbenmærke, han havde set i et af seglene under forliget, han havde oplæst for prins Otto i fængslet; det hang der under prins Valdemars navn. På den ene side var der afbildet tre løver eller leoparder og en hjelm med to vesselhorn; men på den anden side, hvor rigets våben skulle stå, var der intet. "Ha, rigtigt!" mumlede Svend Trøst og nikkede, "hjerterne mangler – riget er endnu ikke hans." Derpå stødte han bægeret heftigt fra sig, som han havde brændt sig på det, og stod op. I det samme hørte han en munter latter og så den unge kong Valdemar stå midt i salen med Sti Andersen.

"Ej ej! min artige hr. ridder!" sagde kongen med lidt tysk betoning og lo, "gener Jer ikke! Jeg beder Eder! bliv siddende! I tager Jer fortræffeligt ud på min brudgomsplads. Nå, nå!" tilføjede han, da han så den unge ridders blussende åsyn, "der er ingen ulykke sket. I vil ikke være den sidste, der drikker eders konges skål i aften. I vil straks vise mig på godt bredt dansk, at I mener mig det ærligt og ikke skammer Jer ved at drikke af krus med mig."

"Det var ikke min mening, Eders Nåde!" svarede Svend Trøst alvorligt, mens Sti Andersen rømmede sig og gjorde sig synlig umage for at finde på en ret sindrig undskyldning for sin ubehøvlede klient; men indfaldet udeblev. "Det var så sandelig ikke den unge mands mening, nådigste herre!" gentog han kun. Kongen lo endnu højere.

"Ikke hans mening at mene det godt med mig?" spurgte han spøgende.

"Jeg har en alvorlig bøn til Eder, høje herre!" begyndte Svend Trøst nu, fuldkommen fattet, og gjorde vold på sig selv, for ikke at røbe den bitterhed, der atter rørte sig i hans sind ved synet af kongens lystige mine. – "Denne dag er en glædesdag for Eder; den burde være det for alle danske, der i Eder tør vente en kærlig og retfærdig konge. Min bøn gælder ikke mig selv: det er Danmarks første fordring til eders hjerte og danske sind: – Frihed for eders broder! Retfærdighed mod Ebbesen, herre!"

Kongen så forbavset på den dristige ridder, og Sti Andersen blinkede urolig til Svend Trøst; men han vedblev trøstigt med stigende iver: "Gud tilgive dem, hvis råd I har fulgt, da I beseglede forliget i Lybeck, herre junker! Havde I med mig set eders fromme broder i fængslet og Niels Ebbesens åsyn natten efter Gerts fald – I ville aldrig bære Danmarks krone, før de to ædleste mænd, der drog sværd for Danmarks frihed, stod frie og hædrede ved eders side."

"I undres nok over min tålmodighed, ridder Sti!" sagde nu Valdemar og vendte sig ligegyldig til sin ledsager. "Det morer mig dog at høre, hvor vidt vore jyske riddere har drevet det i den rørende talekunst. De kan gøre mig det broget nok på de kedsommelige danehoffer, hvis jeg ikke får lært dem at tænke herefter før de mæler. Mener I, jeg ikke meget godt ved alle de smukke ting, I kan sige mig om denne ubehagelige sag, ridder Trøst og Håb! – eller hvad I hedder," vedblev han og vendte sig atter til Svend Trøst. "Er min broder og denne Ebbesen kloge, gør de nu som jeg, og finder sig som fromme kristne i nødvendigheden. Kommer tid, kommer råd. Man kan aldrig

høre messe og bede harer på en gang. Nu intet ord mere om den sag! I har ment det godt, og jeg tilgiver Jer eders ubehøvlede indblanding i mine sager. Jeg troede, I havde en gunst at udbede for Jer selv og klogelig ville benytte eders konges gode lune på hans bryllupsdag, i stedet for at forstyrre det."

"Nej, herre junker!" svarede Svend Trøst og kunne ikke længer skjule sin forbitrelse, "vort håb står til sandhed og ret, men ikke til nogen herskers gode lune. Er eders hjerte lukket for eders egen højhjertede broder og den største ridder i Danmark, så har jeg lige så lidet at vente af Valdemar Christophersøn som det danske folk; men endnu er I hverken min eller Danmarks konge."

"Ej ej! min høflige hr. ridder! var det eders mening?" sagde Valdemar og trådte studsende tilbage. "I har ret!" vedblev han i en munter tone, "der mangler en smule hylding endnu. I har vel set, der er god plads i mit våbenmærke til riget; dog – der kommer en dag efter denne!"

"Ja til visse! en stor dag, herre junker!" sagde Svend Trøst med vægt og pegede ud mod stjernehimlen. "Det er i aften eders broders trøst i Rendsborg slotstårn – og Niels Ebbesens bag Brattingsborgs mure."

"Guds død!" udbrød Valdemar blussende og stampede, idet han satte foden tilbage, "er det den angergivne ridder, I vil gå i forbøn for, ridder Sti? – han synes mig snarere opsat på at undsige mig på min bryllupsdag, end bede om beskyttelse og nåde for sine dumme streger –"

"Han må have en skrue løs, Eders Nåde!" stammede Sti Andersen, forlegen, og truede hemmeligt ad Svend Trøst, "han

må så sandelig have beruset sig, i sin hengivenhed for Eder, af eders eget kongelige bæger –"

"Haha!" lo Valdemar, "I vil redde hans ære! Nu vel! jeg giver jer ret." Derpå drejede han sig ligegyldig om på hælen og ville gå.

"Har I så længe været i kejserens gård, herre junker!" tog Svend Trøst ordet, "at I har glemt, danske mænd tør mæle frit og djærvt, uden at være berusede eller afsindige? Jeg forlanger lige så lidt eders beskyttelse, som jeg nogen sinde vil betle om eders nåde."

"Tag Jer i agt! det kan blive Jer et dyrt ord!" sagde Valdemar og vendte sig hastigt imod ham. "I er en partigænger og Ebbesens håndlanger. Jeg husker jer fra Prentzlow. Nu er den tid for hånden, jeg ventede; nu er det snart forbi med lovløsheden og egenrådigheden i Danmark."

"Med ærligheden og retfærdigheden – vil I sige, herre junker!" svarede den forbitrede ridder trodsigt. "Dog så megen troskab og djærvhed er der endnu tilbage blandt det danske ridderskab, at vi tør se den uretfærdige under øjne og nævne hans uret uden at ræddes."

"Hvem slog dig til ridder, uforskammede?" spurgte Valdemar, heftigt opbragt, med hånden på sit sværd.

"Den mand, som befriede Danmark, mens I dansede ved kejserens hof, men som I nu har forladt og forrådt," svarede Svend Trøst bittert, "og vil I vide, hvem der gav mig dette værge?" tilføjede han med et dristigt slag på sit sværd, "det var den fyrste, der stod tronen nærmest og var den værdigst – han, der mandelig hævede sin arm mod Danmarks fjender, mens I

lærte at spille skak og lege med hjerter, som med tro og love, ved det falske kejserhof."

"Nu ser jeg, man har fuldelig ret, Sti!" sagde Valdemar og vendte sig fra den forvovne ridder med et truende, næsten frygteligt blik: "Det er kommet vidt med dumdristigheden og tøjlesløsheden i Danmark. Har min broder slige tilhængere, er hans fromhed ikke at stole på. – Slog grev Gerts morder jer til ridder," tilføjede han, og vendte sig atter mod Svend Trøst, "så hold jer nu til ham og del hans skæbne! I er fra denne time *fredløs*, hvor jeg råder! – I mener vel, jer frændes dumdristige dåd har gjort al verdens fyrster rædde for det jyske ridderskab; men giv tid! det er endnu ikke alle dages ende!"

Med disse ord forlod kongen hastigt havesalen med Sti Andersen. Svend Trøst stod alene tilbage med hånden på sit sværd og i en frygtelig spænding. "*Fredløs*, hvor *han* råder!" gentog han, "her vel altså med? – Ha, hvad andet ventede jeg? Sandheden måtte han dog høre. – Men nu herfra! – Er der gnist af troskab og ærlighed tilbage i Danmark, skal den junker aldrig hyldes på Viborg ting!" Han gik med hastige skridt ud af havesalen, for øjeblikkelig at forlade Sønderborg; men i de andre sale var der næsten trængsel blandt de talrige bryllupsgæster, og han måtte standse sin il. For at komme til en udgang, skulle han gennem riddersalen, hvor den unge konge nu allerede stod, munter og spøgende, hos sin brud mellem damerne og nogle fremmede riddere. Svend Trøst ville skride dem forbi; men kongen havde set ham og trådte ham med et besynderligt smil i vejen. "Lad mig forestille Jer for eders tilkommende dronning, min vakre, frimodige ridder *Trøst*!" sagde han hastigt med et satirisk smil og førte ham frem for

prinsessen. "Der ser I et udvalgt eksemplar af vort unge, jyske ridderskab, ædle prinsesse!" vedblev han i tvetydig spøgetone. "Denne unge mand har allerede givet mig en overraskende prøve på den ligefremhed og ædle oprigtighed, der udmærker vore tilkommende undersåtter. Det er en frihedens og ædelmodighedens ridder af første skuffe."

Svend Trøst syntes et øjeblik noget forlegen, og prinsessen vidste ikke, hvorledes hun skulle forstå denne anbefaling. Hun gengældte ridderens tavse hilsen med et af de sædvanlige smil, som enhver kan udlægge som han vil. Men nu havde Svend Trøst fattet sig; han teede sig pludselig lige så beleven og fri, som den muntre konge og de fine hofmænd, idet han skjulte sit hjertes bitterhed i en ironisk begejstring over den lyksalighed, han her var så lykkelig at være vidne til, og som nu fra kong Valdemars og dronning Helvigs bryllupssal ville udbrede sig over hele Danmark "med troskab og broderkærlighed, med usminket oprigtighed og retfærdig påskønnelse af de største fædrelandske bedrifter." Det var som en hævnende ånd lagde ham alle de ord på tungen, der indeholdt den mest skærende modsigelse til, hvad han så i denne bryllupsfest og hvad han mente, kongen selv måtte føle i sin dyrtkøbte lykke. Det faldt ham ikke vanskeligt at bevare en vis lethed i tonen og en artighed i den berømmende spot, som skuffede de uindviede. Damerne og de fine hofmænd syntes at tage det alt sammen for gode, gængse hof-varer; men prinsessen rødmede, og hver brod i Svend Trøsts artigheder ramte den unge konge helt føleligt, mens han dog smilede med stolt ligegyldighed. Han afbrød hastigt den ubelejlige underholdning med en tvungen spøg og rakte sin brud armen for at føre hende til en dans. Med kongen

og hans brud fulgte den hele hyldende skare af damer og hofmænd; men Svend Trøst fortsatte, tilsyneladende rolig, sin gang gennem riddersalen.

"Besatte menneske!" hviskede Sti Andersen ham i øret i forbigående, "lig nu, som I har redet! – Jeg kan ikke mere redde Jer."

Svend Trøst agtede ikke på det. Han havde set kongen skifte farve ved den dristige ironi i hans lykønskningstale, og han følte en hemmelig glæde over dog måske at have vakt en nemesis i hans sjæl. Nu så han Valdemar danse med det livligste ansigt igen ved den stolte prinsesses hånd, mens brudgommens opmærksomhed dog syntes fængslet til hin smukke, rügenske brudepige, og ridder Folkvard Lovmandsøn atter lønligt forfulgte bruden med sine brændende blikke. Svend Trøst forlod riddersalen med en bitter, dæmpet latter. Han vidste ikke selv hvor han gik hen, og Sti Andersens advarsel klang nu først tydeligt i hans sjæl, da han så en række bevæbnede krigere for sig, og man spurgte ham i barsk tone, hvor han agtede sig hen.

"Ud – ud i det frie!" sagde han og så nu først, at han stod i en af de indre slotsgårde ved en gitterport, der førte til slottets fængselsbygninger.

Vagten så mistænkeligt på den fremmede ridder og gjorde ham opmærksom på, at han endnu var i det frie, men var på vejen til fangetårnet. Han vendte hastigt om og fordybede sig i den dunkle baggård, mens han søgte en udgang til den store slotsgård og stalden, uden atter at betræde det ham forhadte slot. Han fandt endelig udgangen og stod i den ydre slotsgård ved fruerstueloftet. Idet han her standsede et øjeblik for at betænke sig, hørte han en dejlig, kvindelig stemme, som sang:

"Nu vil jeg være i så mørkt et hus,
at jeg ser hverken ild eller ljus –"

– det var visen om kong Valdemar den Store og hans ulykkelige søster, som døde i dansen med sin strenge broder.

Den vise havde han ofte i sin barndom grædt over med den lille Agnete på Bjørnsholm, og nu forekom det ham, som det var Agnetes dejlige stemme, der sang. "Agnete!" udbrød han, "jomfru Agnete! er det Eder?"

Vinduet klirrede over hans hoved i fruerloftet, og han så ved fakkellyset i slotsgården den samme fortryllende skikkelse, han sidst havde set på Hald, men som den gang ikke ville kende ham og ikke kaldes Sti Andersens datter.

"Fly! fly, Svend Trøst!" hviskede den kære, vel bekendte stemme. "I er i stor fare."

"Jomfru Agnete!" gentog han, "I her? og I kendes ved mig og vil nu dog redde mit liv fra disse smilende ulve?"

"Fly! Skynd jer!" vedblev den venlige røst ængstelig. "I skal kastes i tårnet. – Jeg har hørt faders strenge bud til portvagten."

"Eders fader? så vil I nu dog hedde hans datter? – Nå, han atter er en tyrans håndlanger –"

"Jeg har ingen fader og ingen ven i verden," lød atter den skønne jomfrustemme fra vinduet, "men bryd Jer ikke om mig! – For Himlens skyld! Fly!"

"Jeg går ikke af stedet, om det så koster mit liv, før I siger mig, om I endnu har mig kær, som i vor barndom – eller jeg har drømt om Eder som en afsindig dåre alle mine dage –"

"Ak, tænk aldrig mere på mig, hr. ridder!" lød nu jomfruens stemme mere fremmed, men ligesom bævende. "Jeg skal ægte ridder Podebusch eller gå i kloster"

"Kongens yndling? hin kobler fra Rügen!" udbrød Svend Trøst forfærdet. "*Vil* I da ægte ham?"

"Nej, aldrig! Derfor sidder jeg indelukket her. – Jeg vil dø i klosteret!"

"Sig mig kun – har I mig kær, velsignede Agnete? – og, så sandt jeg lever! I skal hverken ægte hr. Podebusch eller dø i klosteret!"

"Fly! fly! – man kommer!" hviskede den bævende stemme. Vinduet lukkedes hastigt over ham, og det skønne ansigt var forsvundet. Svend Trøst blev stående og stirrede op til det lukkede vindue. Han troede at høre Sti Andersens røst indenfor. Men nu lød der fodtrin af mange krigere og raslen af våben i nærheden. Han drog et dybt suk og forlod den usikre plads. Han gik langs med slotsmuren i den stærkeste skygge hen mod stalden. Her fandt han sin hest og trak den ud af en bagdør, som han spærrede efter sig. Hesten var endnu sadlet fra hans forrige ridt. Det var første gang, han således havde forsømt sin hests pleje. Han svang sig straks i sadlen og red ud af den ubevogtede baggårdsport til folden og marken. Næppe var han dog kommet hundrede skridt fra slottet, før han bemærkede en flok ryttere, der ilede ud af den almindelige slotsport og lod til at forfølge nogen. Han benyttede sit forspring og fo'r bort som en pil i natten.

10

Formælingsfesten på Sønderborg var endnu ikke forbi. Biskop Svend havde tidligt trukket sig tilbage fra den verdslige larm til sit studerekammer i et afsides havehus, der kun beboedes om sommeren, når der var mange gæster på slottet. Her sad han ved et bord med en lampe og en del skrifter for sig, og han syntes at ville tilbringe den festlige nat med vigtige og alvorlige arbejder. I disse sysler blev han nu afbrudt, i det en ung ridder trådte ind til ham med et forstyrret blik og en næsten fortvivlet lidenskabelighed i det særdeles smukke, men blege ansigt. Det var ridder Folkvard Lovmandsøn, den eneste søn af drost Lovmand eller Lovgiver, som hans afdøde fader, drost Peder Hessel, almindelig kaldtes. Den unge ridder havde den hele dag været i en lidenskabelig spænding, som ikke var undgået den strenge biskops opmærksomhed. Den gejstlige herre havde også hørt rygter om ridder Folkvards formentlige kærlighedsforhold til prinsesse Helvig, og at der i det mindste fra den unge ridders side ikke gik røg af branden uden ild, havde den fromme herre nu troet sig overbevist om. Bispen havde været ridder Folkvards skriftefader og læremester i boglig kunst. Han havde i sin ungdom været en god ven af hans afdøde fader og siden altid taget sig faderligt af sønnen. Inden han forlod bryllupssalen, havde han givet den forstyrrede ridder et alvorligt vink og bedt ham komme hid i denne time. Nu stod det ophidsede, unge menneske for bispen, men uden at sige et ord. Bispen rakte ham sin hånd, og han trykkede den heftigt til sine læber.

"Jeg har jo næppe set dig i alle disse dage, min kære søn!" sagde bispen, "og det er dog over et år, du har tumlet dig om her på de farlige og slibrige hofveje, uden at lade høre fra dig. Du har dog vel ikke forsømt dine boglige kunster? Har du intet forsøg i den ædle *ethica* eller udi *logica* at meddele mig? Slige sysler beroliger og forædle sindet og afdrage det fra den forfængelige verdens forvildelser og fristelser."

"Ak, nej, jeg har kun digtet en sang, fromme fader!" svarede Folkvard, "men den forstår ingen i verden, uden jeg selv."

"Så er der vel ingen sund *logica* og forstand i den, min søn!"

"Det kan gerne være, der kun er lidt forstand i den for andre," svarede den unge ridder og opløftede sit kække hoved, "men det ved jeg, at min sjæls liv og tanke har jeg begravet i den, og når jeg en gang skal fremstå på den yderste domsdag og skrifte for den alvidende al min hemmelige synd og al min kval og alt mit håb i denne forunderlige verden, så har jeg ingen anden røst end denne sang, der nu dag og nat toner i min sjæl, men som intet menneske i verden kan eller skal begribe."

Bispen rystede på hovedet. – "Hvad der er rent og klart i os, plejer ikke at sky lyset eller være mørke taler for de fromme!" sagde han betænkelig. "Jeg er bange for, at du bedrager dig selv, min søn, og gør selv mørket i din sjæl til din afgud. Lad høre hvad du mener, der skal stor visdom til at forstå!"

"Er hver menneskesjæl ikke sig selv en gåde, fromme fader? Og hvorledes skulle en række af ord kunne udtømme den uendelige rigdom i vor udødelige sjæl? Hvis jeg havde min strengeleg ved hånden, skulle jeg måske kunne antyde Eder hvad jeg mener, men hvad intet menneskeligt sprog har ord for. Dog – vil I nøjes med de toner, jeg har i mit eget bryst, og mere

lytte til tonerne, end til de fattige ord, skal jeg gerne på denne måde nedlægge mit hemmelige skriftemål i eders sjæl!"

Bispen nikkede, og det unge menneske begyndte nu med dæmpet røst og bævende læber på en underlig hemmelighedsfuld elskovssang, som endnu to hundrede år derefter var alle hemmelige og ulykkelige elskeres yndlingssang, og selv, som en ganske ny vise, opskreves af det sekstende århundredes damer. Hans vemodige stemme fik stedse mere liv, og de dunkle ord blev til de skønneste toner på hans læber, mens hans øjne snart fyldtes med tårer, snart tindrede af en lidenskabelig dristighed og et fortvivlet mod, der trodser kval og død. Det var som hans sjæl var en døende ørn, der med forbrændte vinger svang sig op mod den sol, der fortærede den.

I førstningen så bispen med deltagende vemod på ham, mens den unge ridder med bævende stemme halvt hviskede, halvt sang:

"Lad fare, min sjæl! Din højst' attrå!
Lad fare så stolt en begære!
Lad sidde den frugt, du ej kan nå!
Besvær dig ret aldrig mere!

Hvi bærer du ved så til det bål
som dig kan selver brænde?
Når det opstander, oplues det vel,
Og står ej til at vende.

O ringe kreatur! elendige trøst!
O fattige håb og sinde,
som ej var værd at have den lyst,
at solen skulle over dig skinne!"

Men nu blev hans stemme fastere; nu tindrede hans blik af et vildt, dristigt håb, mens han i et livligere og hastigere tonefald vedblev:

"Hvi siger du det umuligt være,
som alt kan ske og hænde?
Sjælden tiendes bud kan meget bære,
umuligt til muligt vende.

Aldrig sidder frugten så højt på kvist,
som modnes af solen om sommer,
at den jo falder en gang for vist,
Gud give, inår det kommer!

Aldrig sidder falken så højt på Hald,
og dyrene er aldrig så vilde,
at de jo må frygte dem for et fald,
Om jægernes råd er snilde.

– Min styrke er større, end du forstår!
Jeg den usynlig dølger;
jeg er ej ene: – ihvor jeg går,
tryg vagt mig altid følger.

Et villigt fængsel og lystig tvang!
Let byrde, som gerne drages!
Sød er den gråd, som endes med sang, –
kort nat, som lystig dages! –"

"Ak, ti, elendige, med de forvorpne, afsindige tanker!" afbrød bispen ham bekymret. "Den sang, du drømmer, der skal ende din gråd, den gruer jeg for – den lystige dag, du skimter i din synds og forvildelses nat, forfærder mig, når jeg tænker på din fremtid."

Men det unge menneske hørte ikke hans ord; han vedblev med stigende begejstring og høj røst:

"Hvi skal jeg ej forøge det bål,
som kan både slukke og tænde?
Det læskes af dug, som brændes af sol –
trods dem, det kan forvende. –

Hvi skulle jeg frygte den livets nød,
som mig kan holde i live?
Kort er den tvang, ringer' den død,
som mig kan livet give. –"

"Ti, ti! jeg ved alt, ulykkelige!" udbrød nu bispen og greb hans hånd. "Din sang, så vel som dine øjne, skjuler kun slet, hvad enhver kan se, der foregår i dit dårlige hjerte. Har du din salighed kær, min unge ven! så sluk den brand, der lønligt fortærer dig! Har du dit unge liv kært, så forlad det danske hof! se aldrig mere den ophøjede dame, du ved nok!"

"For mit livs skyld flygter jeg ikke!" svarede Folkvard heftigt: "Jeg er mig ingen forbrydelse bevidst. Min højeste glæde og kval må min sang og mit blik røbe for al verden, som for Eder! Men endnu har min tunge ikke nævnet det for nogen menneskesjæl!"

"Heller ikke for *hende*?" spurgte bispen.

"Nej, ved den levende Gud, fromme fader! hvor skulle jeg have vovet det? jeg har jo heller aldrig talt med hende uden

vidner."

"Godt, min kære søn!" sagde bispen beroliget, "så er ulykken, Gud ske tak! mindre, end jeg frygtede. Men – du må bort! ikke blot dit liv – din sjæl er i fare."

"Hvad er mig livet, hvor *hun* ikke er!" vedblev den lidenskabelige yngling, "for min sjæls saligheds skyld var det dårligt at flygte: al den salighed, jeg kender, er i *hendes* nærhed og i glansen af hendes fortryllende øjne –"

"Afguderi, min søn! hedensk, gruelig forblindelse! – øjenslyst, kødslyst –"

"Forsynd Eder ikke, fromme herre!" afbrød den unge ridder ham med stolt heftighed, "så er det også synd og ugudelighed, når I knæler for den hellige jomfru og tilbeder den rene saligheds moder –"

"Med disse unge hjerters casuistik Note 10) er der dog ingen udvej!" vedblev bispen. "Jeg kender den afsindighed; men jeg ved råd imod den. Er din følelse så from og ren, som du tror, så vis mig det! Er det ikke dig selv og din egen øjenslyst, du elsker, men den sjæl, du formasteligt forguder, så kan du dog ikke ville gøre din egen afgud ulykkelig?"

"Gud forbarme sig! hvorledes mener I, ærværdige herre?"

"Er du da så forblindet, at du ikke kan se, hvortil en sådan lidenskab fører? kender du så lidet til de store og mægtige i verden? mener du, skinsyge, mistanke og krænket stolthed ikke kan bringe retfærdighedens skål ud af ligevægt, selv i den bedste hånd, folk og riger kan betro deres skæbne? Ønsker du at leve den dag, da du hører om splid og tvedragt i det danske kongehus – og for din skyld? Vil du, for at mætte dine blødagtige øjne med et smukt billede, der dog kun opfylder din

sjæl med uro og fortvivlelse – eller, hvad værre er, med syndig og ugudelig lyst – vil du, for et sådant usselt, selvsygt velbehag, forstyrre et ellers måske tilfreds familieliv og ikke blot selv vove liv og ære, men måske bringe skændsel og livsfare over det hoved, du med sværmerisk glæde kunne dø for?"

"Store Gud!" udbrød Folkvard og blev dødbleg, "en sådan mulighed kan I tænke Jer? til et sådant uhyre skulle hun i sin stolte forblindelse have henkastet sig!"

"Døm ikke ubilligt om den fyrste, Danmark vil betro sin lykke, men du nu er på vej til at forråde! – kunne han blive uretfærdig og grusom i sin fortørnelse, var det menneskeligt –"

"I har ret!" tog Folkvard ordet: "Jeg var den usleste ridder i Danmark og ikke den store drost Peders søn, kunne jeg bringe en sådan ulykke over *hende*. I har forfærdet mig, fromme fader! Jeg drager herfra i denne time. Jeg ser kun endnu en gang hendes fortryllende øjne i lyset af disse rædsomme brudekerter – og så – farvel liv og glæde i denne verden! – godnat!" Han ville styrte bort; men bispen greb kærligt hans hånd.

"Modtag nu min bedste velsignelse, min værdige Peder Hessels søn!" sagde biskop Svend glad og rejste sig, mens han lagde sin hånd på Folkvards brændende hoved. "Nu ser jeg, det er ingen lav, uædel lidenskab, der fortærer dig, om det end er en ulykkelig vildfarelse. Fat mandigt mod, søn! og lær at bruge det liv, du nu ringeagter! brug det til fædrelandets og den store herres tjeneste, der gav dig det! En kristen ridder må ikke blot føle og drømme – han må handle!"

"Vel, herre bisp! det vil jeg også," udbrød Folkvard, stolt og bestemt, "bliver end denne konge, I har hentet os, min fjende derved! – Hvor er der nu handling og bedrift i Danmark, uden

under den ædle Ebbesens banner? om han end er fordømt i de mægtiges råd – og selv af Eder –"

"Vogt dig for *den* vej, søn!" sagde bispen og trådte studsende tilbage. "Lad dig ikke blænde af den falske glans! Miskend heller ikke hvad der endnu er dig dunkelt i min og kongens fremfærd mod Ebbesen! Jeg havde en gerning til dig i den retmæssige landsherres tjeneste; jeg ville vise dig en dådrig vej til hæder og lykke –"

"Fromme fader!" afbrød Folkvard den statskloge bisp med et skarpt blik og greb hans hånd, "i har vist mig den afgrund, jeg stod ved, og hvori jeg var nær ved at styrte den sjæl, jeg tilbeder; men – tilgiv mig min tvivl! – står I ikke selv her på en slibrig grund? og leder I denne frygtelige konge rettelig?"

"Næst Guds bistand, søn!" svarede bispen alvorligt og foldede sine hænder: "Disse onde tiders svig fordrer råd, som ikke ethvert fromt og ærligt hjerte straks kan billige; men – med nådelysets og den hellige ånds bistand! vor unge, vise konge vil til sidst få ret for den, der klogelig vejer tider og omstændigheder. – *Cras nobis respondebit justitia nostra!* – der kommer en dag efter denne og den skal åbenbare vor retfærdighed –"

"Det må jeg lide, hr. bisp! I præker over min yndlingstekst for det unge menneske!" lød nu kongens muntre stemme fra den åbne dør, og såvel bispen, som ridder Folkvard trådte studsende tilbage. "Hvad er her ellers på færde?" vedblev kongen, "hvad har I for hemmelige ting at afhandle med denne blufærdige herre, som følger mig og min brud med så deltagende blikke i dag, uden dog endnu at have bragt os sin lykønskning?"

"Tillad mig at fremstille ham for Eder, som en udmærket mands søn, herre konge!" tog bispen hastig ordet med rolig fatning. "Eders højsalige farbroders tro ven, drost Peder Hessel, var denne unge mands fader, og jeg håber, ridder Folkvard vil træde i sin ædle faders spor og blive Eder en lige så tro og hengiven mand med tiden, som min nu i Herren hensovede ven fordum var kong Menved og det danske kongehus."

"Ej, ej! en søn af den drost Hessel, som i sin ungdom var dronning Agnes' ridderlige tilbeder?" sagde kongen med et tvetydigt smil. – "Nå ja, han var jo en brav mand for resten. Det skal glæde mig, vil hans søn følge hans priselige fodspor!"

"Jeg har udset ham til et foretagende, hvortil han behøver eders nådige orlov!" vedblev bispen og slog øjnene ned: "Jeg har ment, han kunne vise sin iver og dygtighed, som eders tilkommende tjener og tro mand, ved at give adel og almue et vink om den selvfornægtende mildhed, hvormed I vil tiltræde regimentet – for derved at indvirke på håndfæstningen og berede eders ubetingede hylding på Viborg ting –"

"Ja så!" afbrød kongen ham og studsede, "dertil havde dog en ældre og erfarnere statsmand været mere skikket. Den unge mand kan tie, mærker jeg vel, og det kan være meget godt til sin tid; men om han også kan tale, og uden at sige for meget, det er en egenskab, jeg endnu ikke er så lykkelig at kende hos ham. Dog – siden I allerede har indviet ham i den sag, hr. bisp! må han rejse straks. I har min tilladelse, ridder Folkvard! men se til, I hverken misforstår eller misbruger den!" Ridder Folkvard så forundret både på kongen og på bispen, der hemmeligt blinkede til ham.

"Hvis det vil behage Eders Nåde selv at meddele mig eders vilje, ville dette anliggende være mig lettere at udføre til eders tilfredshed!" tog han nu ordet, mens han med møje søgte at skjule sin uvidenhed om, hvad der mentes og sin højst forvirrede sindsstemning. "Den mangel på frimodighed og verdenskundskab, I synes at tiltro mig, høje herre! gør mig det til et betænkeligt hverv –"

"Det må I selv om! Jeg har nu ikke lejlighed til at tænke på sligt!" afbrød kongen ham med et skarpt blik. "Følg denne værdige herres forholdsregler! hans og eders er ansvaret. – Gud befalet!" Derpå vendte han sig fra ridder Folkvard, der med en forvirret hilsen og blussende ansigt styrtede ud af døren.

"Hvad var der i vejen med eders unge klient?" spurgte kongen, da han var ene med bispen. – "han er den anden danske ridder, man i aften har forestillet mig. Skal jeg af disse herrers adfærd slutte mig til resten, må det unge, danske ridderskab lide af feber eller hjernebetændelse."

"Med ridder Folkvard er det på en måde tilfældet, herre konge!" svarede bispen: "han lider virkelig af en feberagtig uro i det unge blod, som jeg intet bedre råd ved imod end øjeblikkelig virksomhed, og netop i et sådant anliggende, der fordrer besindighed og klogskab. I skal se, mit valg var ikke slet. Den unge mand vil vist ikke gøre min tillid og anbefaling skam."

"Det vil tiden vise!" svarede kongen med et ubestemt blik. "Nu om andre ting! Jeg er fast træt af gøgleriet her i dag. Jeg fik lyst til at tale et ord med jer i enrum. Jeg har nu bragt det offer, statskunsten og Danmarks lykke fordrer. Det var min egen plan, som eders. Jeg har intet at beklage mig over. Jeg er nu

bunden til en gemalinde, som kun rækker mig hånden for at kaldes dronning af Danmark. Det vidste jeg. Måske har hun endogså en anden yndling i hjertet. Det vidste jeg ikke. Men, lad gå! Om mit eget hjerte kunne jeg måske også have et og andet at skrifte. – Dog, det er fjas og gøgleri til hobe. På hjertesager forstår I gejstlige herrer jer også kun slet. Alt går endnu ret godt, som sagt. Min broders egensindighed ligger mig kun på hjerte. Den betænkning har gjort mig disse dages lyksalighedsmaske noget besværlig. Det var min agt, som I ved, at udløse ham straks af grevernes fængsel, uden alle betingelser; men nu mærker jeg, han har et parti, og det af forvovne, farlige sværmere."

Kongen meddelte nu bispen sin samtale med Svend Trøst og hvorledes han havde fundet det fornødent at give befaling til den trodsige ridders pågribelse, for at han ikke skulle udbrede sin fjendtlige stemning blandt folket og bringe Ottos tilhængere til at modsætte sig hyldingen.

"Det smerter mig!" svarede bispen betænkelig, "dog slig strenghed er måske nødvendig for en kort tid. Selv med eders herre broders frigivelse må det vel under disse omstændigheder bero, til hyldingen er forbi og eders vigtige tronbestigelse sikret. For landets og rigets skyld må vi nu alle opofre, hvad nøden fordrer – og, herre konge! eders offer er næppe det mindste; dog – med Guds bistand vil det føre både til eders og Danmarks lykke!"

"Det vil også tiden lære!" sagde kongen afbrydende, "i alt fald, I skal aldrig høre mig klage. Hvad jeg selv har villet, vil jeg aldrig plage mig med at fortryde. – I råder mig altså til det?" vedblev han, "I vil ikke anse mig for en hjerteløs broder, når jeg

nu lader Otto blive, hvor han er, til jeg, uden fare for land og rige, kan udløse ham og lade hans afsigelse bero på hans eget lune?"

"Efter hvad jeg hører, må jeg anse det for en sørgelig nødvendighed, herre konge!" svarede bispen med et smerteligt suk. "I handler ikke her blot i eders egen sag og kan ikke følge eders egen lyst og de broderlige tilskyndelser i eders hjerte: det gælder tronens sikkerhed og Danmarks lykke både for denne og de kommende slægter. Her må den enkeltes bedste og skønneste ønske højmodigt opofres for fædrelandets og alles vel –"

"Godt! det *må* da så være. Nu ingen skrupler mere over det!" sagde kongen hastigt. "Har I opsat amnesti-brevet?"

"Her ligger det, min nådige konge! Det gør eders hjerte som eders klogskab ære. Derved vil I straks vinde hele folkets hjerte. Jeg har med eders tilladelse selv udstrakt eders højmodige tilgivelse til dem, der nu frygter for følgerne af de forrige dages lovløshed og dumdristigheden mod eders ulykkelige herre fader. I dette stykke handler I visere og forsonligere, end eders højsalige farbroder, den ellers priselige kong Menved, og – sandelig! det er skønnere at tilgive, end at straffe og forfølge."

"Godt!" sagde kongen og nikkede, "hvad der kan vindes ved et pennestrøg, behøver jeg ikke at udøse blod for." Han gennemlæste hastigt det dokument, bispen rakte ham. "Vel! Forglemmelsesakten gælder alle – undtagen Ebbesen og hans venner. De må være og blive mine fjender. Det har I selv beseglet. Falder han ikke for Gerts sønner, må han forfølges. Dog – dermed har det ingen hast."

"Det er dog sørgeligt, herre konge!" tog bispen atter ordet med bekymret åsyn, "og det ligger mig svart på sinde, at selv de største foretagender i vor ulykkelige tid må mangle den renhed og klarhed, der kan bortfjerne alle tvivl i den gudfrygtiges sjæl og besegle folkenes lyksalighed med den højeste sandheds og retfærdigheds indsegl. Hverken Ebbesens vigtige dåd eller den statskloge plan til Danmarks frelse, jeg selv med eder har måttet billige og besegle, kan jeg kalde ren og uden plet for Guds åsyn. Det er vor syndige tids forbandelse, at den kaster sin skygge over alt, og at ingen sjæl, der vil tage del i tidens handler, kan udgå ren fra dens besmittelse."

"Gør tiden om, fromme hr. bisp!" sagde kongen med utålmodig raskhed, "omskab jorden til et himmerig, om I kan! Tænk så på at gøre os til helgener, der kan stå i glorie og med palmer i tidens bog, som de hellige martyrer i eders billedbibel! Vil I følge mig fremdeles på min knudrede vej, min gudfrygtige herre! så plag mig aldrig med eders skrupler over, hvad der en gang er sket eller bestemt! Gør mig så mange indvendinger, I vil, mod hvad jeg endnu ikke har besluttet! men ikke en eneste om hvad der er afgjort! – Hvorledes skulle jeg ellers få tid til at bringe rede i dette kaos?"

"Tillad mig dog et ønske, herre konge!" vedblev bispen, "det gælder eders egen tilkommende lyksalighed og gør, så vidt jeg ved, intet brud på, hvad i allerede har besluttet –"

"Hvad er det? sig frem, hr. bisp! men fat Jer kort! Man savner mig. Ridder Podebusch venter mig her ude med et artigt gudinde-optog."

"Ak! vogt jer for falske guder og gudinder, nådige herre!" udbrød bispen ivrigt, "især for disse rügenske søskende! Det var

netop dem, jeg ville bede Eder give afsked og ikke bringe med jer til Danmark –"

"Hvi så, bisp?" spurgte Valdemar og rødmede, "hvad har I mod de vakre, underholdende mennesker?"

"Hvad den enfoldige almue drømmer om kogleri og fortryllelse er vel kun en overtro og levninger af hedenskabet," vedblev bispen, "men skulle jeg tiltro mennesker slig overnaturlig og djævelsk koglekunst, måtte det være denne rügenske herre og hans forføreriske søster. Tro mig, herre konge! de lægger snarer for eders ungdommelige hjerte; de vil hverken bringe Eder lykke eller velsignelse med til Danmark –"

"Lad mig om det, min gode bisp!" afbrød Valdemar ham hastigt og lo, "skulle jeg finde min sjæl en gang besværet af de trolddomskunster, I frygter for, skal jeg måske henvende mig til Jer i skriftestolen – men skal jeg udholde alt det vrøvl, her nu vil blive, inden jeg får de urolige danske hoveder under en hat – så kan jeg ikke undvære muntert selskab og noget smukt at se på i det mindste."

Derpå forlod kongen hastigt det ensomme havehus, og bispen hørte, at han i slotshaven blev modtaget af en festsang, hvori en særdeles dejlig kvindelig stemme med en fremmed, men fortryllende sølvklang fremhævede sig med en henrivende magt over sind og sans.

Disse toner gjorde selv et forunderligt blandet indtryk på bispen. Han lyttede længe med uroligt velbehag og spændt opmærksomhed på den kælne, smeltende sirenesang, der efterhånden tabte sig i det fjerne og blandede sig med en enlig nattergals elskovskluk i den stille sommernat, mens en natugle

fra slotstårnet forenede sin skærende og sørgelige hylen med den.

Det var sildigt. Brudeblussene udsluktes i slotshaven, og efterhånden forstummede den sidste lyd af musik og festlig larm på slottet. Biskop Svend blev siddende i dybe tanker ved sin lampe og syntes hverken at have ro til studering eller hvile. Han foldede ofte sine hænder og bad, ligesom i tvivl og kamp med sig selv, og der trængte sig dybe suk fra hans bekymrede hjerte, idet han snart nævnede kongens, snart Ebbesens og prins Ottos navn. Også for Svend Trøst, som han troede fangen på slottet, og for den unge ridder Folkvards forvildelse var han inderlig bekymret. Det begyndte alt at dages, da han slukkede sin lampe og begav sig til sit sovekammer. Det vendte ud mod den ydre slotsgrav og landevejen. Han åbnede vinduet, for, inden han lagde sig til hvile, at indånde den friske morgenluft. Ridder Folkvard red nu langsomt bort fra Sønderborg; men han så ikke til havehus-vinduet, hvor bispen stod og tilvinkede ham sin velsignelse. Den unge ridders ansigt var vendt mod dagningen, og han sang nu med dæmpet røst:

"Skin, sol, du klare, med kraftigt skin!
Tænd op den, gerne vil tændes!
Udsmelt som sne ved varmen din
det håb, som såre længes!

For der er ingen i verden til,
Der dig dit hjerte kan tvinge,
undtagen én – om du så vil,
de andre er alt for ringe."

"Gud hjælpe os for de forelskedes *logica!*" sukkede bispen og rystede på hovedet, "Vorherre bevare hans forstand og frelse hans forvildede sjæl!" Under dette hjertesuk lukkede bispen vinduet og gik til ro, mens ridder Folkvard red som en drømmer hen ad vejen og fortsatte sin elskovssang.

Inden han endnu havde endt denne sang, der røbede en besynderlig uklarhed og hin fortærende lidenskab, der ikke engang var sig sin egen ulyksalighed bevidst, blev han indhentet af et par andre unge riddere, der ligeledes forlod Sønderborg og drog til Jylland. Den ene var Sti Andersens søn, den tøjlesløse ridder Offe Stisøn, som faderen gerne ville danne til en fin og kløgtig statsmand, uden at det dog ret ville lykkes. Såvel denne lystige herre, som hans uadskillelige ven og drikkebroder, ridder Peder Andersen, hørte til de selvrådige aristokrater, der i den lovløse og kongeløse tid havde sluttet sig til ridder Bugge på Hald og fundet særdeles behag i det raske ubundne liv, man hidtil havde ført, med sværdet til sin lov og sin egen vilje til landeret. Efter Sti Andersens tilskyndelse havde dog disse frihedsriddere fundet sig i at tilbyde den unge konge deres tjeneste. Som bryllupsgæster på Sønderborg var de blevet så indtaget af prins Valdemars raske muntre væsen og den snilde opmærksomhed, han havde hædret dem med, at de nu som hans ivrigste talsmænd drog forud for at berede hans hylding og udbrede hans berømmelse blandt deres urolige venner. I den nye regerings planer troede de sig allerede med hædrende fortrolighed indviede, og så vel til ridder Bugge på Hald som til mange andre anselige riddere i Jylland havde de vigtige hilsener og halve løfter både fra den formående Sti Andersen og tildels fra kongen selv. Endnu halv berusede af

bryllupsvinen og al den ære, man havde vist dem, tumlede de deres heste med overgiven lystighed, og mens den lidenskabelige ridder Folkvard drømte sværmerisk om sin hemmelige elskov, sang Offe Stisøn plat og lystig bag ved ham en bekendt parodi på ridderligheden og den romantiske heltedåd:

"Ramund gik sig i stuen ind
alt til den netteste skrædder:
Hør, du skrædder, både faur og fin!
Vil du gøre Ramund klæder?
Hvorfor ikke det! sagde skrædderen –
Da gør du meget vel, sagde Ramund den unge."

Hans rejsekammerat lo af fuld hals og stemte i med, og nu skreg de begge i rå svirebrodertone:

"Halvtredsindstyve alen til buksetøj,
og femten til bukseremme!
Det skal du gøre mig stærk og drøj,
om du skal bukserne sømme.
Dette er mig meget for trangt, sagde Ramund, –
jeg kan ikke skræve min gang, sagde Ramund den unge.

Ramund gik sig ved salten havbred – –"

"De 11.000 jomfruer omfavne mig!" råbte ridder Stisøn og holdt inde med den overgivne sang, "er det ikke vor elskovsslagne ridder Folkvard, der rider! Hej, Folker Spillemand!" vedblev han i fortrolig spøgetone og slog ham på skulderen, "flagrer I som en blindet nattergal fra bryllupsgildet

og synger *Miserere*, mens der nu messes *Gloria* i alle raske patrioters hjerner?"

"I må nok se solen dobbelt på himlen, mine herrer!" sagde Folkvard og betragtede begge de overgivne ridderes solskinsansigter og lyksalige blikke.

"Hvad andet, Folkvard? tredobbelt, om I vil!" svarede Stisøn og svingede sin hat: "Nu er det ikke tid til at sukke for månen over de knibske jomfruer – nu kommer der jo atter høj lys dag til Danmark med kong Atterdag og den grønne skærsommer."

"Gid der kun kom glæde og kærlighed med, landsmand!" sukkede Folkvard, "og frem for alt dansk ærlighed og troskab!"

"Ej, hvor vil I hen?" tog hr. Stisøn atter ordet med en skælmsk mine. "Hvo kan bringe større glæde og galantere kærlighed med sig, end en rask, munter brudgom, som har lært kunsten ved kejserens hof? Hvor ærligt han vil holde sin brudgomstro, det kommer jo for resten hverken Jer eller os ved; men den tro, han vil love os ædelige landsens herrer, den skal det danske ridderskab nok lære ham at holde, med samt hans håndfæstning!"

"Så må vi først lære selv at holde ålen ved halen!" mumlede Folkvard. "Se til, I ikke pynter jer et fastelavnsris! Dem, han først vil tugte, bliver nok os riddere; dog det vil vi ikke tale om, før I har fået disse dages rus helt ud af eders hede pander."

"Ej, hvad er det for kætterier, Folkvard!" råbte den runde, rødmossede Peder Andersen. – "har ikke engang vor statskloge bisp fået jer omvendt? Er I blevet stokblind af den ubegribelige dejligheds-glans, I sukker for? Lad den fugl Phønix flyve og fang jer en anden! så har jeg gjort mange hundrede gange, uden

at det har taget på mit huld. Tag nu både hoved og hjerte i agt og hjælp os at gøre lyst for vor nye kong Salomon!"

"Jo, I er mig de rette vendekåber!" udbrød Folkvard: "For en måned siden ville I sprænge junker Ottos tårn og føre ham til hylding på Viborg ting; men nu blæser I allerede i trompet for hans fiffige hr. broder; den herre forstår kunsten, at angle kroner med menneskehjerter."

"Omvend dig, vildfarne, unge menneske!" svarede hr. Stisøn i pudserlig præketone. "Vi har alle været syndere og på gale veje; men nu er jeg og min gode ven blevet satte og fornuftige, unge mænd, der kan bruges i statssager og en gang sidde i kong Valdemars vise råd, så godt som biskop Svend og min meget formående herre fader. Kom I også til forstand, Folkvard! og lad fem være lige! Det nytter dog ikke, vi stamper mod bråden, og verden bliver ikke et hår bedre ved alle surmulerier. Denne lystige konge skal nu bringe liv og lystighed i os alle! Sidder den Guds engel, I sukker for, på en herregård eller i et kloster – ej hvad! så sig frem, og vi skal ærligt hjælpe jer at tage hende med storm på frie ridderes vis! Vor lystige landsherre vil måske sige ja og amen til slig spas."

Ridder Folkvard blev blussende rød; men den rundkindede Peder Andersen udbrød i en høj latter. "Nej, kammerat! Dét siger kong Valdemar aldrig ja og amen til; det kan I bede de 11.000 jomfruer favne jer til døde på! Hvor har I haft eders øjne, Offe Stisøn! har I for de smukke brudepiger da ikke set, hvad enhver ædru karl kunne se på Folkvard med et halvt øje. Den herreborg, hans hjertes udvalgte dronning kommer til at trone på, vil jeg aldrig råde vor elskovsslagne ven at sætte sin fod i, når han ikke vil lade sit hoved i stikken. Alvorligt sagt, ven

Folkvard!" tilføjede han, "se til, I ikke kommer den sol for nær, I allerede har sunget vel højt og kælent om! – den brænder Jer, Gud døde mig, til aske. Vor unge herre har falkeøjne i hovedet og ingen lyst til andre kroner end den synlige."

"Ho, ho!" udbrød Stisøn og gjorde store øjne.

"Den sol, I advarer mig for, drager jeg nu bort fra," svarede Folkvard med et lynende blik, "og fra falken med, der snart vil hakke Jer de blinde øjne ud af hovedet. Gør I kun denne Valdemars hyldingsrejse til et triumftog, om I kan! Men den sejr, der skal gå forud, før det er tid at råbe *Victoria!* i Danmark, den vil jeg nu hjælpe landets tro venner at vinde på egen hånd!" Med disse ord sporede Folkvard sin hest og red i firspring fra dem. De to lystige riddere lo, mens de dog beklagede den ubehændige "dronning-elsker", der ikke snildere vidste at skjule sine skuffede forhåbninger eller søge den rette vej til hæder og lykke, som de selv nu troede helt sikkert at have fundet [Note 11)].

Note 10:

Casuistik: Videnskab, der undersøger vanskelige samvittighedstilfælde.

Note 11:

De to riddere blev begge siden snigmyrdede, og kongen mistænkt for at have del i det.

11

Valdemars forestående hylding og det statskloge ægteskab, hvormed han havde sikret sig kronen, var nu mellem pinse og St. Hans-dag genstanden for hele Danmarks opmærksomhed. Enhver, der gjaldt for at have forstand på statskunsten, lovede sig store ting for land og rige af en så forstandig, ung fyrste, der lod til at kunne underordne sit eget hjertes følelser for statskløgten og rigets vel. Prins Ottos venner havde opgivet alt håb; deres parti var også for lidet til at gøre sig gældende. Den højrøstede beundring over Niels Ebbesens dristige dåd, man for en måned siden havde hørt alle vegne både blandt høje og lave, tog nu mærkelig af, og opmærksomheden for denne folkets helt måtte vige for hvad der syntes vigtigere. Blandt almuen gjaldt dog Ebbesens navn endnu mere end nogen fyrstes. Den ridder, der slog den kullede greve, var i bondens øjne landets vigtigste mand, og så snart man hørte, han af fyrsterne og de store var overladt til sig selv og truedes med en frygtelig hævnfejde af Gerts sønner, strømmede der betydelige skarer af jyske bønderkarle til Brattingsborg for at vove liv og blod for Gerts banemand og Danmarks befrier. Men herom bekymrede man sig kun lidet blandt de højere stænder. Man kaldte nu Gerts drab et heldigt og dumdristigt foretagende, der kunne have sin nytte; men den nye konges talsmænd fandt det i sin orden og meget fordelagtigt for land og rige, at denne bedrift og dens følger betragtedes som en privat strid mellem en jysk herremand og greverne af Holsten-Rendsborg. Det var

en sag, der måtte gå sin egen gang, hed det, og hvorfor man ikke kunne sætte kronen og landets velfærd i vove.

Uagtet der nu på en måde var fred i landet, i følge forliget i Lybeck, så man dog ikke sjældent tyske krigerskarer drage frem og tilbage mellem de jyske borge, der til dels endnu var i panteherrernes hænder, og snart var Ebbesens navn igen på alles læber med rygtet om de sejre, han på egen hånd tilkæmpede sig over Gerts sønner.

St. Hans-dag, den fire og tyvende juni, var der en stor folkemasse samlet i Viborg og dens omegn, men med det gladeste og fredeligste udseende. Kong Valdemar havde modtaget stændernes hylding på Viborg ting. Han havde uden mindste indvending, med et muntert smil beseglet sin håndfæstning og lovet stændernes udsendte alt, hvad de fordrede. Ridder Bugge fra Hald med de anseligste jyske riddere og prælater var til stede. De havde alle modtaget smigrende beviser på den nye konges gunst og var henrevet af hans indsigtsfulde ytringer og indtagende artighed. Han havde samme dag udstedt sin milde forsoningsakt over alt det forbigangne, og den store hyldingsfest endtes nu med et højtideligt *Te Deum* i Viborg domkirke.

På tinget havde man dog blandt de fjernest stående bønder hørt enkelte misfornøjede stemmer, som havde råbt junker Ottos navn og fordret ham til konge; men de var straks blevet overdøvet af det almindelige hyldingsråb for Valdemar. Også Ebbesens navn syntes man at have hørt hist og her blandt bønderne, uden at dog nogen tydeligt havde tilkendegivet hvad der mentes med det. Da nu kongen mellem biskop Svend og Sti Andersen, blandt sit talrige følge af tyske og danske riddere,

trådte ud af domkirken og steg til hest udenfor kirken, for straks at drage videre til hylding over hele landet, blev han atter hilst med et larmende hyldestråb af de talrige folkeskarer, der med nysgerrig trængsel opfyldte stadens gader og strakte sig langt ud ad Aalborg-vejen. Kongen gengældte disse bifaldsråb med indtagende mildhed, og alle syntes berusede af glæde over den smukke, raske konge. Men længst udenfor stadsporten, hvor den egentlige folkestimmel var ophørt, stod en flok alvorlige bønder, der for det meste var bevæbnede og over dobbelt så talrige som kongens hele følge. De tog også deres hatte og huer af, da kongen drog forbi; men af dem hørte man intet hyldingsråb. De råbte derimod alle som med en røst: "Frihed for junker Otto! kongelig beskyttelse for Ebbesen!"

Kongen studsede; men han fattede sig øjeblikkelig. Han vinkede venligt til bønderne med et meget lovende nik. Nogle af de nærmeste i flokken svingede straks huerne i luften og råbte hurra for kongen, hvilket snart istemtes af de fleste. Blandt denne store flok misfornøjede, der nu dog beroliget adspredtes, så man to riddere i fuld rustning, men med åbent hjelmgitter. Det var Svend Trøst og ridder Folkvard Lovmandsøn. Ingen af dem unddrog sig kongens opmærksomhed. Han så skarpt på dem begge og afnødte dem på sin egen uimodståelige måde en vistnok tavs og kold hilsen. De holdt her begge til hest med en del svende; men kongen og hans følge var næppe draget dem helt forbi, førend de to dristige riddere næsten befandt sig ene på vejen og red bort i en modsat retning.

På Brattingsborg så det imidlertid helt alvorligt ud. Efter adskillige sejrvindinger over de unge, holstenske grever, var Niels Ebbesen vendt tilbage til denne sin bedst befæstede borg, hvor han i tre uger havde været indesluttet af den rasende grev Henrik. De belejrede havde gjort hyppige udfald, og der var forefaldet mangen blodig fægtning udenfor borgen; men hver aften havde Ebbesen trukket sig tilbage bag Brattingsborgs mure med et stedse ringere antal krigere. Nu var hans lille, tro skare således sammensmeltet, at han ikke længere kunne tænke på noget udfald, men måtte indskrænke sig til at afslå de idelige stormforsøg af den overlegne og forbitrede fjende. Grev Henrik havde vist den mest rasende tapperhed ved ethvert angreb; men med sin ungdommelige hidsighed gjorde han kun kampen vildere, uden endnu i krigskunst og besindighed at kunne måle sig med den rolige Ebbesen. Gerts stolteste søn fnyste af harme over de mange betydelige tab, han havde lidt. Hans broder Claus var nu kommet ham til hjælp med nogle hundrede ryttere og med de belejringsmaskiner, han hidtil i sin ubændige iver havde forsmået. Nu var borgen først efter alle krigskunstens regler ængstet, og Brattingsborg truedes med et afgørende og tilintetgørende angreb, mens Svend Trøst og ridder Folkvard red mismodige fra Viborg ting, og det blotte syn af den nye konge syntes at have fortrængt enhver anden forestilling hos den store hob.

En aften gik Niels Ebbesen med et dæmpet suk ned fra skanserne på sin belejrede borg. Han trådte helt alvorlig ind i sit lønkammer og betragtede tvende åbne brevskaber, der lå på hans bord. Det ene var en afskrift af hyldingsbrevet, biskop Svend havde overbragt junker Valdemar, og hvorunder

Ebbesens eget navn stod først blandt de tro, danske riddersmænd, der havde tilbudt ham kronen. Det andet var en afskrift af forligene i Spandau og Lybeck, hvorved den nye konge forpligtede sig til at være alle deres fjende, som havde del i Gerts drab. Dette sidste dokument var med et stolt og lidenskabeligt fejdebrev oversendt ham af grev Henrik. "Hm!" sagde Ebbesen med et bittert smil og rullede begge de mærkelige brevskaber sammen, "dette vidnesbyrd om vor tids ånd skal gemmes til efterslægten! Denne skat skal man udgrave en gang under Brattingsborgs ruiner!" Han forvarede papirerne i et hul i en stor, grundmuret pille. Nu hørte han sin hustru synge for børnene i ammestuen med sædvanlig rolighed, og det var som hendes urokkelige tillid til retfærdighedens og den gode sags sejr gav ham den sindsro tilbage, han et øjeblik savnede. Idet han nu vendte sig om, så han døren til borgens underjordiske løngang åbnet, og en høj kvindeskikkelse stod for ham i det dunkle lønkammer. Et sortebrunt ansigt og et par vildt funklende øjne kom til syne under den smudsige hoveddug, tillige med et sort, filtret skæg.

"Gønduls ånder vil frelse Jer, herre!" lød den sorte svends røst, og den forklædte skytte gjorde et glædeshop, hvorved skørterne næsten fløj ham om ørene.

"Hm! dig, gale Volle!" udbrød den alvorlige borgherre forbavset og trådte et skridt tilbage, "bliv mig fra livet med dine hedenske ånder! Jeg tror så lidt på dem, som på vind og vejr – og menneskehjælp –"

"Så er I mere vantro end jeg, herre!" afbrød Volle ham, "hvem skulle mennesker kunne hjælpe uden de stærke livets ånder i kød og blod og det mægtige stål?"

"Guds er ånden og magten," sagde Ebbesen, "men det folk, den retfærdiges ånd har forladt, stoler jeg ikke på. Har nu Danmarks folk, med bisp og konge og alle de mægtige på jorden, forladt mig, som en fredløs udådsmand, vil jeg give mig Gud i vold og dø. I morgen vil jeg falde med sværd i hånd på den sidste sten af min borg, som en fri, kristen ridder; men af dine ånder eller djævle vil jeg ikke frelses!"

"Ej heller, strenge herre, når de kommer som brave danske mænd og med eders egen raske søstersøn i spidsen?" spurgte den sorte og lo.

"Det er en anden sag, Volle! Lad kun dine sære talemåder fare! dermed gør du mig selv den ærligste hjælp mistænkelig. – Hvad har min brave Svend Trøst for?"

"Han og ridder Folkvard har samlet en hob raske knøse. De vil gå i døden for Jer. De står en halv mil her fra i skoven. Når I ved midnat vil vove et udfald, vil de falde fjenden i ryggen og give jer en god, jysk håndsrækning."

"Vel! det er en ærlig sag!" udbrød Ebbesen glad, "kan du bringe budskab tilbage, så sig dem tak! Ved midnat skal jeg gøre grev Henrik det besøg, han mindst venter! I morgen skal Brattingsborg falde."

"Denne gang står Brattingsborg vel, og I med, kære herre!" sagde Volle og nikkede hemmelighedsfuld: "Har jeg læst rettelig i bedstemoders bog, skal ingen fælde Gerts banemand, uden den, der svinger den kulledes sværd – og ser I, herre, det er nu eders med samt trolddoms-skabilkenet, han altid koglede os sejren af hånden med!" Med disse ord fremtog den forklædte Svend et stort slagsværd, som han havde skjult under sine kvindeklæder, tillige med det madonnabillede fra Itzehoe, som

var de Holsten-Rendsborgske grevers sejrspalladium, og som grev Henrik på sin faders begravelsesdag havde taget fra ligets bryst og hængt om sit eget.

"Hvad er dette?" udbrød Ebbesen forbavset, "Gerts sværd og berømte klenodie! hvor kom du til dette bytte, Volle?"

"I Jern-Henriks lejr, i hans eget telt, herre! mens han selv, lidt før dag, lå en halv favn derfra og sov. Se! Nu er disse sager i eders vold, herre! Jeg tænker, I vil ikke forsmå dem, men passe vel på dem, helst I nu ved, I dermed har eders eget dyre liv i Jer hånd. Kun derfor gjorde jeg mig den møje, og det havde nær kommet mig dyrt nok at stå. Jeg ville have bragt Jer grev Henriks krusede hoved med, ser I – det lå mig just lige for hånden – men så rejste han sig på løjbænken i søvne og så på mig med et par øjne, som jeg ikke skøtter om at se anden gang: for de stirrede livagtig på mig ligesom den kullede greves, da hans hoved lå ved vor fod og gloede på os i måneskinnet."

"Fy, Volle! – du er en bøddelsjæl og dumdristig ransmand! – mener du, jeg vil hæle med dig og beholde dette tyvegods?"

"Gør hvad I vil, herre! det er eders egen sag, om I vil leve eller dø!" svarede Volle fortrydelig, "men jeg mente dog, jeg havde forskyldt lidt bedre tak for det kunststykke, end at skældes huden fuld –"

"Du har ret! – du har ment mig det godt, Volle!" svarede Ebbesen og klappede ham på skulderen: "Du har vovet dit liv for at redde mit, skete det end af dum overtro og på en måde, jeg foragter. Men det siger jeg dig," tilføjede han med streng alvor, "havde du lumskelig myrdet min tapre dødsfjende i søvne og bragt mig hans stolte hoved, som du tænkte på – ved den

retfærdige Gud! jeg havde til tak derfor ladet dit eget sorte hoved bringe til fjendens lejr med samt dit ransgods."

"Hm! det må nok have anet mig, strenge herre!" svarede Volle og nikkede, "for jeg blev så ræd for grev Henriks hoved og stive øjne, som det gjaldt mit liv, hvis jeg tog det med. Derfor lod jeg det også sidde og listede mig bort med, hvad jeg havde bjerget, inden han blev levende eller kom til forstand. For de øjne, han slog op på mig, var der ikke denne verdens liv og forstand i, men des mere af de dødes. Hans krigsmænd havde jeg galet i søvn med Sulla Suks stærke ord. Jeg ville have hugget hovederne af en god slump til godmorgen; men jeg var blevet lidt ræd, som sagt, og det anede mig nok, det var ikke efter eders ridderlige kogebog, skønt det i grunden havde været lige så ren og ærlig en sag, som vort raske nattebesøg i Randers –"

"Satan!" udbrød Ebbesen heftigt, "vil du besmitte min ridderære i min egen sjæl, fordi jeg havde dig til vejviser hin store nat! – dog nej, Volle!" tilføjede han roligere, "jeg holder dig hverken for nogen djævel eller heksemester; men du er en rå, forvildet hedningsjæl; du kender hverken den levende Gud eller hvad en kristen ridder kalder ære. – Gak straks tilbage den vej, du er kommet! Sig de brave landsmænd tak! Ved midnat skal fjender som venner høre Ebbesens trommer før vi mødes!"

"Godt, strenge herre!" svarede Volle og trak på skuldrene med et pudserligt smil, "eders dyd og ære forstår jeg mig rigtignok ikke på, og det må jeg tilstå: enfoldige folk, som mig og mine lige, kunne det aldrig falde ind og lade tromme for os, når vi ville overrumple vor fjende; men det er nu en gang eders måde, og I har vist, det lader sig gøre. For Jer liv og lykke må I nu selv råde! Tro mig, herre! byttet jeg har hentet jer, kan bringe Jer liv

eller død, eftersom I selv lyster. Det er eders med al ære. Den faldne ridders våben tilhører jo altid sejrherren. Så snart vi høre de berømte trommer, I har sat eders dyd og ære i, skal I høre på vore kohorn og økseslag, at Gønduls ånder er vågne til jer bistand!" Derpå sprang den sorte svend ned i løngangen og var forsvundet.

Ebbesen stod længe tavs og betænkelig med Gerts store sværd og madonnabillede i hånden. Han opløftede det berømte feltherresværd, hele Danmark nylig havde skælvet for. "Hm!" sagde han ved sig selv, "hvad skal erobrerens jernspir i den hånd, der kæmper for frihed?" Han kastede Gerts sværd hen på bordet og lagde mariabilledet over det. Efter et ord til gårdsfogden trådte han siden ind til sin hustru i den huslige børnestue. De, der her så Ebbesen få timer før den nye, blodige nattekamp, der ventede ham, fristedes til at anse hans belejrede borg for en stille fredens bolig, mens dog de Brattingsborg krigsmænd sleb deres forhuggede sværd, og der på borgherrens befaling skete de alvorligste forberedelser til nattens farlige bedrift.

I grev Henriks lejr uden for Brattingsborgs mure var der nu fuldkommen roligt. Alt var beredt til den afgørende storm, der ved dagens frembrud skulle begynde. De ved belejringsmaskinerne udmattede krigere skulle nu styrke sig ved søvn og hvile til kampen og den erobring, der skulle gøre den følgende dag mærkelig. Grev Henrik selv havde lagt sig til hvile i sit telt; men hans urolige sjæl forbød ham at sove. Det

dumdristige ran forrige nat af hans blodhævner-sværd og hans fyrstelige hus' palladium havde den hele dag opfyldt ham med harm og uro. Han lå i den stille sommernat på sit feltleje med åbne øjne og glødede af længsel efter morgenen og hævnens time. Vagtblusset brændte uden for teltet, og to skildvagter hviskede ængsteligt om den formentlige trolddom, der sidste nat havde koglet deres kammerater i søvn og ført dem i ulykke.

"Det har været den lede Satan selv," hviskede den ene. "Uden Djævelens hjælp havde aldrig de danske fået bugt med vor store greve."

"Det er der ingen tvivl om, landsmand!" svarede hans kammerat. "Enhver ved jo, denne Ebbesen har forskrevet sig til den sorte med hud og hår. Mange har jo set ham livagtig ved hans side. Før akkorden er udløbet, kommer vi dog ingen vej med ham. Vi henter os kun blodige pander ved hver dyst."

"Men måske kan den akkord være ude i morgen!" bemærkede den første. "Således som vi nu har ham i klemme, skal han næppe med djævels vold slippe her fra."

"Pas på! vi kommer dog til kort," hviskede den anden. "Vore unge grever må kagle så rask, de vil, de skal æde mangen skæppe salt, før de bliver halvt så kloge og stærke som deres fader. – Og nu er hun jo Fanden i vold – vor hellige frue fra Itzehoe – uden hende kunne jo gamle Gert selv aldrig vinde sejr over dansken. Havde han bare haft hende hos sig hin forbandede aprils-nat i Randers! så skulle den jyske satan aldrig have krummet et hår på hans hoved."

"Nå ja, det kunne vel være, helst der ikke var stort at krumme!" sagde den første krigsmand halv skæmtende, "men lad os ikke mæle for højt, kammerat! mærker Jern-Henrik vor

snak, er han i stand til at lade vore hoveder kigge stjerner hist blandt søvnetrynernes fra sidste hundevagt."

Grev Henrik havde hørt nogle ord af skildvagternes samtale uden for teltet og var faret forbitret op i lejet. Han syntes i begreb med et overilet høvdingsbud; men han betænkte sig og lagde atter sit glødende hoved tilbage på feltlejet. "Hm! Jernet, ingen skal bøje, må være koldt!" mumlede han. Hen ved midnat faldt han i blund; men han havde næppe lukket sine skarpe øjne, før han vaktes af en fjern trommehvirvel og skildvagtens råb: "Fjenden, herre greve! Fjenden! – trommerne fra Randers!"

Grev Henrik sprang i fuld rustning op fra sit leje og fo'r ud af feltherreteltet. Han kaldte forbitret sine krigere til våben, under de stedse stærkere trommehvirvler og forposternes larmskrig. Inden man endnu vidste, hvor fjenden var, og inden grev Henrik og hans broder havde fået samlet de søvndrukne krigsmænd, så man belejringsmaskinerne ved søen i brand, og vagten, der skulle bevogte dem, flygtede med forfærdelse ind i lejrens midte. Grev Henrik svang sig på sin stridshingst. Han havde udstedt vigtige befalinger til lejrens forsvar, da en flygtende forpost-kriger til hans store forbavselse bragte ham hans faders lange sværd og det berømte madonnabillede.

"Fra ridder Ebbesen, herre greve!" sagde den skælvende kriger: "Jeg var den første, der faldt i hans vold hist ved søen; men han gav mig fri og bød mig bringe Jer dette. Hvad hans ringeste svend tog med tyvehånd, mens I sov, ville han selv tage med stålhandske, når I er vågen – det var hans ord. – men fly! – her er djævelskunster i spillet – her er fjender både for og bag og alle vegne – hør, hør!"

Grev Henrik havde hængt guldkæden over sit brystharnisk og sværdet ved sit bælte uden at mæle et ord, mens hans lynende blik fo'r frem og tilbage i den mørke lejr, hvor fjendens trommer og lure lød fra begge sider med våbenklang og dobbelt hærråb. Nu faldt hans harmfunklende blik på krigeren, der havde bragt ham de vigtige klenoder og som, uagtet den overhængende fare, syntes at vente en øjeblikkelig belønning. "Den første, der flyr eller lader sig fange i min lejr, er dødsens!" råbte nu den jernhårde Henrik, og hans faders slagsværd fo'r ham af skeden, "har du glemt det bud i din skræk, feje usling?" Med disse ord kløvede han panden på den forfærdede flygtning og red frem over hans lig. – "I kreds, karle!" bød han strengt og opløftede sin malmrøst. "Den, der viger en fodsbred uden orlov, skal dø på stedet!"

"I kredsorden!" lød det fra høvding til høvding; men inden den befalede forsvarsstilling var indtaget, brød fjenden ind fra begge sider på de urolige kriger-flokke, og rundt om dem stod lejren i brand. Grev Henrik selv og hans broder var på få øjeblikke således indeklemt mellem deres egne krigsmænd, at de hverken kunne komme frem eller tilbage med deres stejlende heste. De søgte forgæves ved råb og trusler at bringe orden i de larmende klynger, der trængte sig sammen i en forvirret knude og selv forhindrede hinanden i at forsvare sig. Et hastigt tilbagetog var den eneste redning; men et betydeligt blodbad var allerede anrettet, inden grev Claus kunne formå sin rasende broder til at redde sig selv og hæren ved det ham så pinlige feltherreråb: "Tilbage!" Endelig lød dette ord fra grev Henriks frådende læber; men tilbagetoget var dem nu fast umuligt. Ebbesen trængte frem fra søsiden med besindig kraft i

sluttet slagorden, mens Svend Trøst og ridder Folkvard med den jyske bondehær omfløjede den brændende lejr og udbredte skræk og ødelæggelse blandt de tilbagekastede krigermasser. Det var næsten morgen, da det lykkedes de unge grever at redde sig selv og deres adelsfylking ved at hugge sig gennem den svageste arm af bondehæren, og nu fulgte resten af grevens hær deres herrer.

Da solen stod op over Brattingsborg sø, mødtes Ebbesen og Svend Trøst på den ryddede lejrplads og ilede glade i hinandens arme. Der var ingen levende fjende mere at se, og Brattingsborg var reddet. Også ridder Folkvard rakte Ebbesen hånd og lykønskede ham med stille glæde i det blege, vemodige ansigt; men den sorte svend sprang lystigt om mellem de brændende telte og plyndrede de rige, holstenske ridderes lig, under en vild takkesang til Gønduls ånder.

"Sluk branden! Sørg for de sårede!" bød Ebbesen, "byttet skal bevares og deles! – Hælvten er krigsfolkets, hælvten landsherrens."

"Kongens!" gentog Svend Trøst, "hvad tænker I på, morbroder? Han har jo fred med vore fjender, men truer jer med undergang."

"Derfor er han lige fuldt vor landsherre!" svarede Ebbesen. "Det er kun i kronens og Danmarks navn, jeg fører sværdet."

Så snart det nødvendige var besørget og en flok udridere udsendt for at give agt på den flygtende fjende, red Ebbesen fra mand til mand gennem bondehærens rækker og rakte hver krigsmand hånd med tak og ros for deres kærlighed og kækhed. Hvor han viste sig, hvirvlede hatte og huer i luften under et vældigt hurraråb.

"Hør, fa'er Ebbesen!" råbte en rask bondeknøs, der red frem, som hele flokkens ordfører, "vi drager nu med Jer den hele sommer, hvorhen I vil føre os. Så længe her er en fjende i landet, vil vi ingen anden lystre end Jer, om vi så skal hænges for det til hobe. Det har vi alle lovet og svoret som én mand ved hellig Knud og alle helgener."

Denne ytring ledsagedes af et højt og enstemmigt bekræftelses-udråb, af den lille, frivillige bondehær.

"Tak, børn, tak! i landets og kronens navn!" svarede Ebbesen. "Jeg skal føre Jer ærlig mod Danmarks fjender, så længe Gud under mig liv og kraft, hvad tak vi så får for det tilsammen!"

Der blev nu rigeligt sørget for krigernes pleje, og man drog ind på Brattingsborg med så mange, der kunne rummes. De andre lejrede sig i, hvad der var reddet af de fjendtlige telte, og luften genlød af sang og glædesråb den hele dag.

Af Svend Trøst og ridder Folkvard hørte nu Ebbesen alt, hvad de vidste om den nye konge og hans sindelag. Svend Trøsts beretning var den mindst trøstelige, og Ebbesen blev helt alvorlig til mode. "I Guds og hellig Knuds navn, mine tro, brave venner!" sagde han dog roligt, "vi vil gøre, hvad vi kan for landets befrielse og den danske trones tryghed, uden at bekymre os om, hvad der i fyrsternes og de høje herrers råd må kaldes ret eller uret! Den fine statskløgt forstod jeg mig aldrig ret på; men jeg ved, det er en ærlig sag, at vove liv og blod for sit fædreland, og den id vil jeg forsvare både for Gud og Danmarks folk nu og til evig tid. De, der fører våben mod landets fjender, er visselig landets tro sønner, hvad enten de nyder lovens beskyttelse og landsherrens gunst eller ikke."

Derpå slog man sig til ro på Brattingsborg den dag, og der fejredes en sejrsfest, hvorved Ebbesen var så tilfreds og glad, som endnu ingen havde set ham siden Gerts fald. Hans stille husfrue fyldte festbægrene for ham og de tro venner, og rundt om det befriede Brattingsborg lød de jyske bønderkarles jubel med hædersråb for Ebbesen, som deres og Danmarks bedste ven og fader. Svend Trøst glemte den dag, hvad der lå tungt på hans hjerte, og der tindrede selv en gnist af glædesild i ridder Folkvards mørke, glødende øjne.

Det var en af de skønneste og lykkeligste dage på Brattingsborg.

12

Mens kongen med biskop Svend og sine riddere drog hele Jylland igennem lige til Aalborg og derfra over til Sjælland, hvor han i Roskilde modtog kongehylding af sjællænderne og de andre danske øboere, fortsatte Ebbesen, i spidsen for sin lille, kække bondehær, på egen hånd den mærkelige fejde med de holstenske herrer i Jylland. I den nye regerings øjne pådrog han sig derved udseendet af en egenrådig partigænger, mens han erhvervede sig en folkeyndest, som ingen privat mand i Danmark nogen sinde har ejet. Både på Brattingsborg og Nørreris var der den hele sommer og selv langt ud på vinteren et krigersk liv og den største virksomhed. Fra begge Ebbesens borge skete der idelige fejdetog mod de fremmede krigerskarer på de endnu pantsatte kronborge, hver gang hine forhadte landeplagere vovede at lade sig se, for med magt at inddrage skatter af almuen. Den lille krig førtes med en bitterhed og lidenskabelighed, der stedse gjorde den blodigere. Svend Trøsts iver var heftig; men han savnede morbroderens besindighed. Ridder Folkvard higede utålmodigt efter farlig bedrift; han var som i en bestandig feberhede og syntes tit med vild heftighed at søge døden; men Ebbesen red som oftest ved hans side og reddede mangen gang hans liv. Til grev Henrik så man dog intet. Han var draget tilbage til Rendsborg; men han rustede sig her af al magt med lidenskabelig iver, og det lod denne gang ikke blot til at gælde Ebbesen, men kongen selv og hele Danmark, mens prins Otto blev bevogtet strengt som en livsfange.

På Hald var siden kongens hylding det krigerske liv ophørt. Ridder Bugge og hans aristokratiske venner var for det meste trådt i kongens tjeneste og forholdt sig rolige; men de var misfornøjede med alt, hvad der foretoges, og der taltes ofte højt og dristigt mod kongen og hans råd i deres gilder og jagtselskaber. Man priste derimod den kongeløse tid, da den frie, dristige ridder uden fare kunne råde sig selv. Nu anså man det dog for klogest at holde sig fra Ebbesen, som en fredløs mand der tilmed plettede sit adelsskjold ved at være almuehøvding. Ridderne på Hald drog ofte med stor pomp på jagt, når Ebbesen med sin gråkoftede bondeskare drog ud på fejdetog. Den stortalende ridder Bugge trak på skuldrene ad bondehelten, som han kaldte ham, og så med et fornemt smil på den fattige træsko-hær, der fulgte Ebbesen med folkesangen om toget til Randers og den kullede greves fald.

Vinterkulden havde endelig nødt Ebbesen til at lade sværdet hvile og trække sig tilbage til sin bedst befæstede borg, Brattingsborg. Bondehæren var opløst, men skulle atter samles til våren og var kampberedt hvad øjeblik man så blodfanen vaje fra Ebbesens borg.

Man levede imidlertid bag Brattingsborgs mure på streng krigsfod. Vindebroen var bestandig trukket op, og der holdtes årvågen vagt nat og dag på skanserne. En flok udridere var desuden i bestandig bevægelse. Den sorte svend var en snild og ivrig spejder, og der kunne intet af vigtighed ske i landet, som man ikke snart havde underretning om på Brattingsborg.

På et af de sidste fejdetog var så vel Svend Trøst som ridder Folkvard blevet såret; men ved den omhyggelige husfrues pleje var de snart blevet helbredt. Juleaften sad begge de unge

riddere i fruerstuen hos deres sårlægerinde. Folkvard sad ved kaminen med en strengeleg i sin hånd og stirrede i flammen, mens han for den deltagende husfrue gentog hin løndomsfulde elskovssang, som han sang med så besynderligt et udtryk, at ingen kvinde kunne høre det uden tårer. Hans mørke øjne glødede, mens han sang; men om genstanden for hans sange og hans lønlige elskov var der aldrig kommet et ord over hans læber.

Svend Trøst så den fortærende lidenskab i Folkvards blik; han trykkede heftigt bevæget ridderens hånd; han var selv denne aften i en lignende stemning. Den sorte svend havde for en time siden bragt nyheder til Brattingsborg: Sti Andersen af Bjørnsholm var allerede steget så højt i den unge konges gunst, at han var udnævnt til kongens høvedsmand og statholder i Estland; mellem jul og nytår ventedes han på Bjørnsholm med mange fremmede herskaber; så skulle hans datter hentes fra Ø-kloster, hvor hun i tre måneder havde været indespærret som novice. Hun skulle nu, efter kongens og hendes mægtige faders vilje, ikke begrave sin ungdom og skønhed i klosteret, men ægte kongens fortrolige ven, den smukke ridder Podebusch fra Rügen, som man vel vidste hun havde givet afslag tilforn, men hvis elskværdighed og indtagende væsen man nu dog troede hun ikke længere ville modstå. Nytårsaften skulle deres bryllup stå på Bjørnsholm. – Dette almindelig bekendte rygte havde sat Svend Trøst i en sådan stemning, at hvert ord i Folkvards elskovssang blev et udtryk for hans egen kval og fortvivlelse; men sangen opluede tillige hans mod og det lønlige håb i hans sjæl, at den skønne Agnete umuligt kunne elske nogen anden end hendes barndomsven, skønt hun aldrig havde tilstået ham

det og endnu mindre givet ham noget løfte eller håb. "Ja visselig!" udbrød han nu og sprang op –

"Aldrig sidder frugten så højt på kvist –

Hvordan var det nu, Folkvard? O! syng det vers igen!"

Ridder Folkvard rejste sig og gentog med vildt tindrende blik, mens kaminilden spillede på hans blege kinder:

"Aldrig sidder frugten så højt på kvist,
som modnes af solen om sommer,
at den jo falder en gang for vist –
Gud give, inår det kommer!"

"Ret så!" udbrød Svend Trøst, "det kommer! – det må komme – eller det hele liv er en ussel, foragtelig løgn –

Aldrig sidder falken så højt på Hald –

– Var det ikke så, kække Folkvard?"

"Og dyrene er aldrig så vilde,"

gentog Folkvard med et blik, der næsten forfærdede den opmærksomme husfrue –

"At de jo må frygte dem for et fald,
om jægerens råd er snilde."

"For Guds og vor kære frues skyld, bedste, unge venner!" afbrød fru Jutta den lidenskabelige sang, "lad ikke så vilde tanker få rum og røst i eders sjæle! I er i stand til at synge Eder en hidsig febersot på halsen. Står I ikke der begge som I havde i sinde at nedrive den kære Guds stjerner af himlen –"

"Rigtigt, ædle frue! det vil jeg!" vedblev Svend Trøst, "jeg vil nedrive den skønneste stjerne fra himlen til mit bryst, trods al

verdens statholdere og konger! Nu forstår jeg eders sang, Folkvard!

> Min styrke er større, end du forstår –
> jeg den usynlig dølger –
> jeg er ej ene – ihvor jeg går –"

"Hvad er her på færde?" spurgte Ebbesen med et roligt smil og trådte ind i fruerstuen med begge sine små sønner ved hænderne. Den ene red på hans kastespyd; den anden legede blindebuk med faderens store hjelm over hovedet. "Er det et fastelavnsspil, I øver Jer på til den glædelige jul, mine unge venner?"

Ridder Folkvard tav beskæmmet, og satte sig atter med blussende kinder hen ved kaminen, hvor begge Ebbesens raske sønner snart sad til hest på hans knæ og legede dristigt med ham, som man så de var vant til. Men Svend Trøst greb heftigt sin morbroders hånd.

"Nej, det er hverken fastelavnsspil eller juleleg, jeg tænker på, kære morbroder!" sagde han ivrigt: "Denne stilhed duer ikke for mig. Vil I låne mig den sorte svend og en halv snes ryttere på nogle dage?"

"Hvad har du for, min søstersøn?" spurgte Ebbesen alvorlig. "Du vil dog aldrig være ubuden gæst ved bryllupsgildet på Bjørnsholm?"

"Det bryllup bliver der intet af!" udbrød Svend Trøst heftigt, "eller jeg skal ikke se nytårs ny tændes!"

"Vi har endnu otte døgn til nytår" svarede Ebbesen rolig, "der kan ske meget i den tid; dog husk på, min unge ven! det bryllup gælder ikke landets og rigets lykke, og her er dyr tid på tro og ærligt dansk hjerteblod i landet! Sæt dig ned, Svend Trøst! det

er jo den glade julekvæld," tilføjede han med kærlig røst og indtog selv sin husfaderplads ved kaminen, "så må frænder og gode venner blive kønt roligt sammen og tømme julebægeret i kærlighed og fred. Hvo ved, om vi således skal sidde sammen nogen juleaften mere!"

Den alvorlige, halvt vemodige tone, hvormed Ebbesen sagde disse ord, gjorde et besynderligt indtryk på den ophidsede, unge ridder. "I har ret, kære morbroder!" sagde han med dæmpet røst, "det var stor synd, ville jeg forspilde eders juleglæde. Har nogen mand i Danmark fortjent en glad juleaften i år, så er det Eder. Men sig mig, kæreste morbroder!" vedblev han atter ivrig, "ville I have betænkt Eder på at tage Bjørnsholm med storm eller nedbryde Ø-kloster, når eders kære fæstemø havde siddet der inde og skulle være tvunget til at ægte en kobler?"

"Dertil kunne ingen have tvunget min kække hustru, selv om hun aldrig havde givet mig sin tro!" svarede Ebbesen med et kærligt blik til den stille husfrue. "Men gør du ikke regning uden vært, Svend Trøst? Hvo har sagt dig, det er tvang med det bryllup? Hvad pant har du på, at du gælder mere hos Sti Andersens datter, end hin smukke, fremmede hofmand, der nu kappes med forræderen i lykke og kongegunst?"

"Derpå har jeg pantet i min egen sjæl, morbroder! enten er der ingen sandhed og kærlighed til, eller Agnete må elske mig i løn, som jeg har elsket hende fra hun var lille."

"Men hun ville jo ikke kendes ved dig på Hald, den gang hun fornægtede sin forræderske fader; det kunne jeg ellers lide hende for, hvis hun ikke havde faret med usandhed og nu vendte kappen efter vinden."

"Gud må vide hvorledes det hang sammen," sukkede Svend Trøst, "men usandhed har hun aldrig sagt – det tør jeg dø på."

"Så vær du trøstig! så har du jo kun pigebarnet selv at holde dig til!" sagde Ebbesen munter. "Er du kun vis i din sag, kommer du vel ud af den nød så godt som hin raske hr. Anfind i Sverige."

"Gud velsigne Jer for det ord, morbroder!" udbrød Svend Trøst ivrigt. "Hvad en svensk ridder har vovet, skal Ebbesens søstersøn ikke være ræd for, om Agnete så var en prinsesse og Sti Andersen fuldt så mægtig som den falske kong Birger –"

"Betænk dog den ting vel, min søstersøn!" afbrød Ebbesen ham alvorligt. "Den sag, en ærlig ridder ikke tør sætte sit hoved på, regner jeg vel ikke til de store og vigtige ting i verden; men derfor er ikke enhver sag stor og ædel, som en ung, lidenskabelig ridder vil vove livet for. Du har mangen gang sat dit krusede hoved på spil, Svend Trøst! blot for at kunne sige de overmægtige et dristigt og trodsigt ord, hvor tavshed både havde været visere og gavnligere. I vor lovløse tid hænger livet i et hår, og den højeste ret er tit den højeste uret; men hvorledes tungen så vakler på retfærdighedens vægt, den time vil komme en gang, da hver bedrift med hvert hjerte og hoved skal vejes rettelig. Lad os ikke glemme det, søn! og lad os ikke lege bold med hjerter og hoveder, blot for vor egen morskab eller for en lykke, som ingen glæder sig ved, når vore øjne er lukkede!"

Svend Trøst tav, blussende rød, og faldt i dybe tanker. Hans blik faldt på prins Ottos gyldne sværd, der nu stod ørkesløst i kaminkrogen, mens den fangne kongesøn syntes glemt af hele Danmark. Men nu sprang ridder Folkvard op fra sin plads ved kaminen, med en af Ebbesens sønner ved hver hånd. "Den tid, I

taler om, fader Ebbesen, venter jeg ikke at se," udbrød han med luende blik, "men så længe Ebbesens slægt og navn lever i Danmark, skal her, vil Gud og St. Knud, aldrig savnes det sværd, der kan være tunge på retfærdighedens vægt!" – Derpå lod han de raske drenge løbe, og de fortsatte deres leg, uden at agte på deres store legekammerats heftige tale. "Lad hovederne kun sidde her så løse som dø vil!" vedblev Folkvard, "hjertet må de dog følge, hvad enten efterslægten vil glæde sig ved det eller ikke."

"Kære, brave Folkvard!" sagde Ebbesen og rejste sig, idet han venligt lagde sin hånd på den lidenskabelige ridders skulder, "I er blevet mig og mine en hjertenskær ven i disse kampens og farens dage; men der brænder en ild i eders sjæl, som I må dæmpe, hvis I ikke vil gå til grunde. – Hvad I drømmer og synger om, ved vi alle, skønt I tror, det er en løndom," tilføjede han med dæmpet stemme, "men tro mig! Det er selvbedrag og hjerte-skuffelse. Den drøm kan koste eders hoved og berøve Danmark en gang et af sine ædleste hjerter."

"Vi ved det alle, kære Folkvard!" hviskede den deltagende husfrue og rakte ham med velvilje hånden. "Jeg har selv måske gjort ondt værre ved at høre på eders smukke sange; men jeg tænkte, eders hjerte trængte til slig udgydelse og måske derved ville helbredes. Nu taler vi aldrig mere om den sag! Jeg vil hellere være på råd med Eder og Svend Trøst om toget til Rendsborg, når I vil glemme eders egne sorger for junker Ottos frihed og en bedre konge i Danmark."

"Hvad i al verden tænker I på?" udbrød Ebbesen forbavset og studsede, "har I bygget slige luftkasteller i fruerstuen? og i den

afsindighed har du bestyrket de unge, ubesindige mennesker, min hustru!"

"Det var vel ikke umuligere end toget til Randers," svarede Ebbesens hustru, "helst når Danmarks befrier stod i spidsen for det. – hvad hjælper os nu Gerts fald? Den hjerteløse tyran, du ryddede vejen til tronen, lader jo både dig og den ædle Otto gå til grunde. – Dog lad vore fruerstue-planer ikke forurolige dig!" afbrød hun mild og rolig: "Hvad der skal ske, må du selv, næst Vorherre, råde for! Lad os nu i aften være glade og trøstige!"

Derpå forlod Ebbesens hustru fruerstuen, for at berede alt til den festlige aften. Børnene fulgte hende i nysgerrig forventning om de små juleaftens glæder, de skulle overraskes med; men Ebbesen så forbavset efter hende og på begge de unge riddere, der halvt forlegne syntes at undvige hans strenge blik. "Hm! Jeg har nu fået et vanskeligere hverv end nogen sinde!" sagde han med et vemodigt smil og rystede på hovedet: – "her, mærker jeg, er ungdommen og kvindehjertet i komplot sammen. Det er fast lettere at få bugt med sine værste fjender, end bringe sine gode venner til fornuft. Junker Otto har jeg kær som I; men for ham og hans fordringer kan nu ingen dansk mand drage sværd, uden at forråde kronen og fædrelandet; mærk det vel, mine unge venner! om det galskab vil jeg ikke høre et ord. Dermed har det vel heller ingen nød, så længe I har eders egne små jern i ilden. Din hjertesorg, min kære søstersøn, er der dog råd for, så længe du har håb, og pigen endnu er frank og fri. Men, kære Folkvard!" vedblev han alvorligt og trykkede den glødende ridders hånd, "for Eder er der intet råd i verden uden at slå de vilde tanker bort, som kun kan føre til ulykke, men aldrig i dette liv til fred og lykke for nogen menneskesjæl. Kom nu, begge

mine kære, unge venner! og lad os tømme et bæger sammen på Danmarks lykke og fred for alle tider! Lad os først se folk og rige frelst, før vi fortvivler over os selv og vor egen smule lyksalighed i dette stakkede liv! Han, der i denne velsignede nat lod sig føde i ringhed til den hele verdens frelse, han tænkte jo hverken på et lyksaligt eller langt liv for sig selv i denne timelighed."

Derpå gik Ebbesen, rolig og mild, med armene på begge de kære, unge venners skuldre, ind i højenloftssalen, der på fru Juttas foranstaltning allerede glimrede af lys, og hvor det festlige julenadverbord stod dækket midt på gulvet, mens børnene med jubelskrig hoppede og sprang om et lille bord i kaminkrogen, der nu af husmoderen blev afhyllet og var opfyldt med julegaver.

"Se, se!" råbte den ældste dreng og greb et forgyldt barnesværd, "med det skal jeg ride til Randers og slå den kullede greve!"

"Og hør!" råbte den yngste og buldrede på en barnetromme, "med den skal jeg vække alle hans mænd, at de kan høre, vi er ærlige riddere og ikke bange for dem alle til hobe!"

"Hvem har lært jer den leg, børn?" spurgte Ebbesen og klappede drengene på de runde kinder.

Den stolthed og glæde, der tindrede i faderens blik, forsvandt dog pludselig, da den ældste dreng nu slap sværdet og greb en lille økse fra bordet, "og med den vil vi så hugge hans hoved af," sagde drengen, "så det skal trille hen ad gulvet og sige: bommelom! så glædes Gønduls ånder og hjælper os til sejr alle dage. Den leg har vi lært af sorte Volle, fader! sådan var det jo, I bar jer ad i Randers."

"Leg en anden leg, børn!" sagde Ebbesen med dyb røst og blegnede. Det var forbi med hans munterhed og glæde. Man satte sig tavs og forstemt til bords. Dog snart vidste den besindige husmoder at udslette hint ubehagelige indtryk af børnenes leg og snak, og nu forkyndte kurens horn fra porttårnet, at der var fremmede, som ønskede at indlades. En krigsmand meldte biskop Jacob Split af Ribe, og Ebbesen rejste sig for at modtage sin ærede gæst.

"Guds fred og en lyksalig jul også på Brattingsborg, ridder Niels!" lød mester Jacobs stærke stemme i døren. "Jeg kunne ikke drage jer borg forbi, uden at se ind til jer. Nå, det glæder mig af hjertet," vedblev han og så sig tilfreds om, "jeg ser, I sidder her lunt og godt indenfor de sorte mure og lader ikke modet falde i ulykken. Det må jeg lide! *Tu non ede malis, sed contra audentior ito!* Note 12) – deri havde den gode Virgilius ret, selv om han var en hedning."

"Endnu har vi, Gud ske tak, på godt jysk holdt ulykken stangen, herre bisp!" sagde Ebbesen, "og det skulle gøre mig ondt, om I anså mig for en ulykkelig mand, al den stund Vorherre og hellig Knud, som jeg håber, med samt det brave, danske folk ikke har slået hånden af mig."

"Det siger jeg med!" svarede bispen. "Det kan være godt nok at have kongen og denne verdens herrer til venner; men det er dog tryggere at holde sig til Vorherre og hellig Knud og sin egen samvittighed, når den duer noget. Folkets røst er vel ikke altid Guds røst – som den hedenske forblindede verden vil påstå – men der er dog noget i sladderen, og den mand, der har et ærligt og gudfrygtigt folk til ven, kan næppe have Vorherre til

uven, om han end står på det sorte bræt hos denne verdens guder og statholdere."

"Tag sæde, fromme herre! og lys velsignelsen over vor tarvelige nadver!" sagde Ebbesen, helt vel til mode, og førte bispen til højsædet ved bordenden. – "just som Vorherre sendte jer hid, følte jeg trang til en sådan from og ærlig gæst og til et trøstigt Guds ord over vort julebord."

"Det skal I få, fa'er Ebbesen!" svarede bispen og tog tonsurkalotten af sit djærve kæmpehoved. Med foldede hænder læste han nu en latinsk bordbøn, som han dog sluttede med en fyndig velsignelse på dansk. Derpå tog han grødskeen i den store hånd og gjorde besked med iver og god evne.

"Skulle 1 tro det, herre bisp! her er endnu hedninger i landet!" tog Ebbesen atter ordet, efter at hans dygtige gæst havde fortæret et halvt fad grød og nu greb det store sølv-ølkrus, der stod for ham. "Jeg har selv et stykke af en hedning i mit hus blandt mine egne svende; han bilder sig ind, han er en troldmand, og nu mærker jeg, han må have snakket mine drenge noget for om sine koglerier og hedenske ånder –"

"Da er det, min Gud og skaber, ingen spøg, kære!" udbrød bispen ivrigt og satte ølkruset fra sig. "Lad mig få fat på den karl! Jeg omvender Jer ham i en håndevending, så det skal knage i hans sideben!"

"Hvorledes, fromme herre?" spurgte Ebbesen og studsede, "I mener dog vel ikke med håndgribelige midler?"

"De er stundom de allerkraftigste, fa'er!" svarede bispen og knyttede sin stærke hånd. – "en ret forstokket hedning lader sig aldrig omvende uden af en ærlig Guds mand, der er hans overmand både i legemlig og åndelig dygtighed; hvor ordet skal

have klem, må hånden være redebon til dets bistand. Gudsfrygten må knuges ind i de hårde og vantro sjæle med eftertryk. Det er nu en gang min måde, fa'er! Med den har jeg revet mangen forvildet sjæl fra den brede vej og kylet ham ind på den snævre, der fører til Himmeriges porte."

"Det må I forstå, herre bisp!" sagde Ebbesen med et trohjertigt smil. "På min sorte svend tror jeg selv ingen lempeligere omvendelse ville frugte. Jeg skal sende ham til Jer. Sig mig nu, med forlov, fromme herre! kommer I fra Sjælland og vor unge konge? Vil han mig for alvor til livs? siger han endnu fremdeles, der kommer en dag i morgen, og lader fem være lige?"

"Jeg har besøgt ham for at ønske ham velsignelse med regimentet og se hvad vi med Guds hjælp kunne vente os af ham. I kan naturligvis ikke vente andet, end hvad han har måttet love og besegle, så vel for Guds skyld som for landets og rigets velfærd, og tag jer i agt, fa'er! – hjemsøger han Brattingsborg en gang, bliver her visselig ikke sten på sten tilbage. At hans beslutninger desuagtet er lige så fromme og kristelige som forstandige, det kan I forlade Jer på, så længe min fromme og vise kollega, biskop Svend, sidder i hans råd."

"Biskop Svend har også en gang stået i glorie for mine øjne," svarede Ebbesen med dæmpet røst: "Han fordømte min id og truede mig med den hellige bandstråle; men han stod ren som en helgen for min sjæl, skønt jeg ikke kunne følge hans fromme veje. Men da han beseglede hint forlig i Lybeck, der endnu holder Otto i fængslet, da var det forbi med min drøm om et skrøbeligt menneskes hellighed. Ved I, at den fred og tryghed, der blev Ebbesen nægtet, blev biskop Svend til del, som Gerts og

hans sønners fjende, og at dette var et hovedpunkt i forliget? Se, det kalder jeg at sørge for sig selv, mens man fordømmer sin næste. I sloges vist nok fuldt så dygtigt ved Haderslev og var grevens fjende som Svend; men på eders fred blev der ikke tænkt. En sådan fredsmægler kan jeg aldrig mere beundre, om han så sad på St. Peders stol eller stod for Guds trone blandt de hellige patriarker."

"Jeg vil ikke tro, I farer med usandhed, ridder Niels! men jeg ville ønske det, hvis det ikke var synd!" sagde mester Jacob og var blevet blussende rød. "Jeg kender ikke hint forlig i alle punkter, dog hvad biskop Svend har beseglet, må han vel kunne forsvare. Ret betænkt, vil jeg forsvare det på hans vegne," vedblev han ivrigere.

"Besvær Eder aldrig med det, brave, ærlige herre!" afbrød Ebbesen ham: "I får mig dog ikke til at beundre ham mere; han være så from og viis og modig en Guds mand, som han vil – hofluften tåler han dog ikke; for sin egen lykke og denne verdens højhed besegler han alt, hvad de store og mægtige forlanger."

"Guds død! I gør ham uret!" råbte stærke mester Jacob og slog i bordet, så kander og bægre dansede. "Hvad biskop Svend tænker er rent, hvad han siger er sandt, og hvad han handler er ret – det er jeg så vis på som de hellige trosartikler, og forlanger I eller nogen yderligere bevis derfor, er jeg mand for at føre beviset til fods eller til hest, med lanse og sværd eller stridskolbe – det er mig alt sammen ét; men hvad jeg tror så vist, at jeg tør dø på det, gider jeg aldrig spilde et ord på."

"Tilgiv mig, min fromme, ærlige gæst, hvis jeg har fortørnet Eder!" svarede Ebbesen mild og rolig. "Jeg vil før tro Jer på Jert

djærve ord end fordre det yderligere bevis, I tilbyder mig, skønt det er så fyndigt, som nogen lægmand og ridder kan forlange. Nu kan jeg først forstå hvorledes I omvender de forstokkede hedninger," tilføjede han med et godmodigt smil og greb bispens svære hånd: "Den urokkelige tro, denne eders kække hånd er så redebon til at indprente os, og som I selv tør sætte liv og blod på, hvad time det skal være, måtte man virkelig være en hårdhjertet hedning for at tvivle på, hvad enten det så gælder guddommelige eller menneskelige ting. Herefter skal jeg ikke dømme så hårdt og ukærligt om eders statskloge kollega – det lover jeg Eder. – Kan jeg ikke altid forene statsmanden med mennesket og den nidkære Guds mand i biskop Svend – ih nu! så vil jeg skille dem kønt ad. Er I tilfreds med det?"

"Mere forlanger jeg ikke, fa'er!" svarede mester Jacob trohjertig og rystede hans hånd, "så bliver min gode ven Svend dog altid en ærlig Guds mand, det var jo eders mening – *qvod erat demonstrandum* Note 13)."

Derpå tømte han kruset og var atter mild og rolig. "Hvad kongen angår, min djærve ridder Niels!" tog han atter ordet, "da vil jeg kun sige Jer så meget: han er en snild herre og mener det godt med folk og land, selv om han kalder Jer en dumdristig partihøvding og efter ed og pligt må være Jer fjende."

"Det forstår jeg alt sammen," sagde Ebbesen rolig, "Gud forlade ham den pligt og ed! men hvad gøres der for den brave junker Otto og for at samle og forsvare riget?"

"Alt muligt, fa'er! men det er ikke meget, og langsomt går det. *Nervus rerum* Note 14) – det fordømte mammon savnes først og fremmest. Mens der underhandles med panteherrerne, må der

efterhånden dannes en hær for at give sladderen vægt; det er i sin orden."

"Men, som jeg hører, vil man nu atter forsvare landet med fremmede soldknægte, i stedet for at væbne landets egne tro sønner og stole på dem – kalder I det klogt og priseligt?"

"Det er borgriddernes, eders herrer kollegers skyld. – kongen tror Jer alle kun halvt, og I ved selv – dog det vil jeg ikke dømme om. Alt kan ikke rettes på en gang, og Rom blev ikke bygget på én dag. Vor unge konges besindige valgsprog klinger ilde i de selvrådige herrers og den utålmodige ungdoms øren. De kalder ham Atterdag for spot; men det navn kan, med Guds hjælp, blive hans hædersnavn, når vor nat er forgangen, og det atter bliver dag og en ret Valdemars-tid i Danmark."

"Men kære herre bisp!" tog nu Svend Trøst utålmodig ordet, "I sagde os ikke, hvad der gjordes for junker Otto. Kongens underfundighed mod hans højhjertede broder vil vist hverken I eller biskop Svend kunne forsvare, skønt han jo selv har været på råd med i denne sag."

"Hvad jeg ikke ved eller tør dømme om, min unge herre!" svarede mester Jacob med et fortørnet blik, "det skulle I ikke tage Jer på at mæle så rask om! Hjerterne er i Guds hånd; han kan gøre dem hårde som sten og bløde som voks, alt som han vil, og som det er folk og rige gavnligst. Så beskeden burde I dog være, at opsætte Jer mening om, hvad ingen kan vide, uden den, der prøver hjerter og nyrer. Jeg kender Jer nok, vor kække, fremfusende bro-ridder!" tilføjede han mildere og betragtede ham med deltagelse: "Jeg ved, I har fortjent ridderslaget af den dygtige hånd, der gav Jer det; men det vil jeg kun sige Jer til venlig og fornøden advarsel: kongen kender Jer også. Han ved,

det var Jer, der stod i spidsen for de oprørske bønder, der ville hindre hyldingen på Viborg ting."

"Det var en ærlig sag og intet oprør, herre bisp!" svarede Svend Trøst frimodigt. "Ved tinget var jo alle stemmer frie; den, der blev overstemt og red tavs fra hyldingen, uden at røre en hånd mod den nye landsherre, kunne gerne se ham stift i øjnene og fordre retfærdighed af ham, uden at frygte for at kendes."

"Bravt, ærligt, min søn!" sagde mester Jacob og nikkede, "det giver jeg jer ret i, hvad så kongen og min gode biskop Svend siger. Imidlertid, min unge ven! – var det med draget sværd i hånd I fordrede retfærdighed, var det en egen sag. Det vil jeg dog sige Jer: I står vel så højt på det sorte bræt, som eders alt for djærve morbroder, der sidder, og, hvad den timelige lykke angår, ser det lige så broget ud for Jer som for drost Hessels søn, der nok var i ledtog med Jer. Men Vorherre råder for lykken; men for et tro og ærligt hjerte råder en brav karl selv."

"Ridder Folkvard, drost Peder Hessels søn, sidder der lige for Eder, værdige herre!" tog Ebbesen hastigt ordet. "Hvorledes han, med mig selv og alle mine venner, end står anskreven ved hove, Eder vil jeg dog forestille ham, ikke blot som en af mine bedste venner, men som en af landets tapreste beskyttere i denne lovløse tid."

"Så lad mig takke Eder på folkets og landets vegne, hr. Folkvard!" sagde mester Jacob med et trohjertigt nik og rakte den tavse ridder hånd over bordet: "Den hofgunst, I måske har forspildt, hører til de undværlige goder og fast til overdådsvarer her på Brattingsborg. At jeg ikke sætter højere pris på slig glans end det sømmer sig en kristen bisp og en ærlig dansk

mand, det mener jeg nu at vise jer alle, ved at holde jul med ridder Niels på Brattingsborg. Vil I huse mig i nogle dage, fa'er?" vedblev han og vendte sig til Ebbesen. "Jeg har meget at tale med jer om. Således som I har det her, kan I vel også trænge til et fredeligt Guds ord og en ordentlig julehøjtids-messe, om ikke just til den sidste olie, som jeg endnu dog håber I for en stund vil kunne undvære."

"Dertil siger jeg og min hustru Eder hjertelig tak, fromme herre!" sagde Ebbesen glad og trykkede hans hånd. "Siden I trådte over min tærskel, synes mig, juleglæden først er kommet helt herind."

Den omhyggelige husmoder havde fyldt festbægrene med vin; hun henvendte sig venligt til bispen og gav samtalen en mild og rolig vending. Der taltes nu ikke mere om de alvorlige statssager, og snart syntes man på Brattingsborg at fejre denne juleaften i den tryggeste fred og uden mindste bekymring for fremtiden, mens sværdet dog hang truende, som i et hår, over borgherrens og hans venners hoveder. Børnene støjede med det nye legetøj, mens de ældre lo og spøgte ved bordet. Også Svend Trøst var blevet munter og trøstig til mode ved bispens venlige tiltale; han kastede undertiden et blik på sanduret, og i hans dristige øjne lyste et håb og en fast beslutning, som et par bægre vin endnu mere oplivede. Man drak med begejstring en skål for fædrelandets genforening og lykke, hvorpå bispen rejste sig og udbrød: "Vor unge kong Valdemar leve! Gud unde ham de store Valdemarers lykke og sejr!"

Ebbesens venner så forundrede til hinanden og blev siddende; men Ebbesen selv rejste sig og hævede sit bæger: "Valdemar Christophersøn har kaldet mig og mine venner sine

fjender," sagde han med selvovervindelse, og hans alvorlige åsyn opklaredes, "dog så sandt denne hånd selv har rakt ham det spir, hvormed han truer mig! – jeg erkender ham for min og landets retmæssige herre. – Fordrer han mig for sin dom, skal jeg møde, om det så gælder mit liv. Danmarks konge leve!"

"Brav karl!" mumlede bispen ved sig selv. "Også hans dronning skal leve!" vedblev han højt, og hans stærke stemme bævede af den følelse, han ville skjule: "Gid den ædle dronning Helvig må vorde os og Danmark en forsonende Dagmar!"

Ved disse ord fo'r ridder Folkvard op med blussende kinder og svingede sit bæger; han tømte det til bunden og satte sig atter tavs med glødende blik på sin plads.

Da man rejste sig fra bordet, rystede bispen Ebbesens hånd med varme og nikkede, glad bevæget. Svend Trøst drog sin morbroder til side. "Låner I mig så Volle og en halv snes mand?" hviskede han: "Det gælder min højeste lykke. – I har vel intet imod det, hvis jeg bringer Jer en julegæst?" –

"Så mange du vil!" svarede Ebbesen, "far med Gud og tag med, hvem du vil! Men hvad du har for, lad det ikke koste for meget blod – og endnu mindre sjælefred og ære!"

"Vover jeg noget liv, bliver det vel mit eget – det er en ærlig sag, mener jeg." Med disse ord var Svend Trøst ude af døren, og man så ikke mere til ham den hele aften, undtagen i stegerset, hvor han med den sorte svend, til pigernes forundring, gav sig af med kogekunsten. De lavede en styrkedrik til en syg, hed det. Den sorte svend mumlede hemmelighedsfuldt, mens han fyldte en lille flaske med saften af kogte urter; men i det samme hørte man bispens stærke stemme i borgestuen, og Svend Trøst sprang ud i stalden for at sadle sin hest.

Da det ved sengetid var stille på Brattingsborg, red Svend Trøst med den sorte svend og ti ryttere uden al larm og opsigt ud af borgporten. De drog vester på gennem Klejtrup til Sundstrup, hvor de ved midnat lod sig sætte over en arm af Limfjorden. De red videre. Den sorte svend var, mod sædvane, tavs og tvær. Svend Trøst havde talt nogle gange til ham næsten uden at få svar.

Endelig blev han træt af det og spurgte heftigt: "Hvad går af dig, Volle! har du glemt mund og mæle på Brattingsborg? eller skøtter du ikke om at hjælpe mig til min lykke – nu, jeg mest trænger til dig?"

"Ak, kære, unge herre!" sagde Volle med et halvt arrigt, halvt modfaldent hjertesuk, "var I blevet rystet og omvendt, som jeg efter julenadveren, af stærke mester Jacob, havde I vel også tabt mund og mæle for en stund. Det er en bisp, der forstår at tale folk til. Det må jeg lade ham. Der var både næb og kløer i hans ord; han rystede mig således med ord og næver, at jeg aldrig glemmer det i mine livfødte dage."

"Ja så!" udbrød Svend Trøst og måtte le uagtet sin alvorlige stemning. "Det kunne du have haft godt af, Volle! Men du spøger vel? tog han virkelig sine kæmpekræfter til hjælp?"

"Til at spøge er lysten forgået mig, herre!" mumlede den sorte svend og rykkede arrigt i hestebidslet. "Det var ingen spas, kan I tro. – I har godt ved at le! – I skulle selv prøve hvad det er, at blive således omvendt."

"Er du blevet omvendt, er det næppe til det bedre: stor fromhed mærker jeg just ikke af dig endnu; men jeg ville ønske, du havde ret! Skulle nogen ryste hedenskabet og Gønduls ånder ud af dig, måtte det være stærke mester Jacob."

"Han har gjort sit bedste – det var synd at nægte ham det!" mumlede Volle. "Jeg stod stiv og stum for ham, som en mur, og ville ikke lade mig rokke et hårsbred af al hans kristendom, og da han endelig tog næverne til hjælp, var jeg i lag med at tage igen, som jeg plejer; men aldrig har jeg kendt mage til karl – trykkede han mig ikke i knæ med et eneste tag, så han nær havde knust alle benene i mig, og så rystede han mig i sin hellige iver, så det knagede i alle mine ledemod. Ville jeg ikke lade sjælen ryste ud af min sølle krop og fare til Helvede straks, som han svor på, måtte jeg krybe til korset for den forfærdelige bisp – og så forbandede jeg Gønduls ånder med alt hedenskab ord for ord, ligesom stærke mester Jacob forlangte det."

"Men når er alt det sket, Volle! du var jo ikke længere tid hos bispen i borgestuen, end jeg behøvede til at sadle min hest."

"Længere tid brugte han heller ikke både til at omvende og døbe mig," mumlede Volle. "Det gik rask nok, og det var til stor andagt for alle huskarlene. Men hastværk er lastværk!" tilføjede han halvt sagte: "Hvor godt det blev gjort, vil jeg selv se, før jeg tror det."

"Men var du da virkelig aldrig kristendøbt før, Volle?" spurgte Svend Trøst. "Du har dog sagt mig en gang, du troede det."

"Den gang løj jeg som en hedning, herre! siden jeg nu er blevet en kristen, vil jeg sige Jer sandhed. Ingen af min slægt er holdt over dåb, og vi har aldrig troet på andre guder og helgener, end de brave Gønduls ånder, som jeg nu skammeligt har bandet og gjort mig til uvenner. Nu vil jeg se, hvad der er ved jeres frue og alle helgener, og om et sådant fint stykke jomfru har den magt, bispen siger. Hjælper hun mig nu ikke helskindet gennem verden, får jeg hjælpe mig selv, og det bliver

sagtens meningen. Den helligste jomfru kan vel snarere selv trænge til karlehjælp, end hun skulle tage sig af en lang lømmel som mig; dertil er jeg også for sort – hos kvindfolk har jeg aldrig gjort lykke."

"Nej, Volle, omvendt har bispen dig ikke, hvor vældigt han så har rystet din krop; det mærker jeg nok," sagde Svend Trøst. "Men vis dig nu som en god kristen i gerningen og udspejd lejligheden i klosteret! Den dag i morgen skal afgøre min skæbne."

"Det er til visse en from gerning, I har for, unge herre!" mumlede Volle og trak på skuldrene. "Får stærke mester Jacob Jer fat, vil han nok lære Jer det. Men det må I selv om! Bedstemoders urt svarer jeg for. Der har I den!" Derpå mumlede han noget ved sig selv og rakte Svend Trøst en lille, grøn flaske. "Havde jeg kun ikke bandet Gønduls ånder, skulle alt gå godt. Bed I den hellige jomfru stå os bi! Jeg er lidt fremmed endnu i hendes tjeneste." Derpå sporede han sin hest og red forud.

Note 12:

Tu non ede malis, sed contra audentior ito!: Vig ikke for ulykken, men gå endnu dristigere imod den!

Note 13:

Qvod erat demonstrandum: Det var det, der skulle godtgøres.

Note 14:

Nervus rerum: Drivhjulet.

13

Ø-kloster, den nuværende herregård Oxholm, lå enligt på den lille ø i Limfjorden, der kaldtes Øland, men som nu ved dæmninger og sluser er landfast med Vendsyssel. Det var et rigt og anseligt kloster for nonner af benediktinerordenen og stod under kronens særdeles beskyttelse. Det bestyredes af en gammel, streng priorinde, der havde den mægtige prior Andreas Petri til medhjælper. Prioren selv besøgte kun af og til de fromme søstre som deres skriftefader; men siden klosteret i Gerts lovløse tid var blevet plyndret og næsten afbrændt af de tøjlesløse krigsfolk, blev det nu på kronens bekostning omhyggeligt bevogtet af en klostervagt, der opholdt sig i fiskerhusene ved fjorden, hvor de tillige gjorde tjeneste som fiskere, og passede klosterets rige ålegårde.

Julemorgen sås den sorte svend blandt de festligt pyntede landfolk fra kysten om Limfjorden, som i en stor mængde både var kommet til Øland for at høre prior Andreas holde fromesse i klosterkirken, hvor nonnerne, usete af menigheden, var til stede på et tildækket pulpitur og forskønnede gudstjenesten ved deres gudelige sang. Så snart messen var ude forlod den sorte svend kirken og gav sig i snak med klostervagten, hvorpå han atter sejlede fra øen med de fremmede kirkegængere.

Ved højmessen var klosterkirken, som sædvanlig, besøgt af egnens fornemste herskaber, og da der om aftenen ringedes til Ave, landede Svend Trøst på Øland og steg i sin pynteligste ridderdragt i land med et følge af otte svende, mens den sorte svend og to mand blev tilbage ved båden. Klostervagten, der

stod, tolv mand stærk, ved kirkeporten, gjorde ærbødigt plads for den fornemme herre og hans følge. I våbenhuset satte Svend Trøst hemmeligt den lille, grønne flaske for munden og tømte den rask ud i et drag.

Da Svend Trøst trådte ind i klosterkirken, tonede nonnernes dejlige stemmer fra det lukkede pulpitur. I den skønneste af dem alle genkendte han jomfru Agnetes henrivende stemme, således som den endnu klang ham i sjælen fra de glade juletider på Bjørnsholm, når Agnetes klare barnestemme gennemtonede kapellet med englebudskabet om Frelserens fødsel, mens han selv blandede sin røst med de rene barnestemmer og syntes at se himlen åben og Guds engle fare ned til hyrderne med det store evangelium. Erindringen om hin fromme, uskyldige barndomstid trængte sig med disse toner med bebrejdende vemod til hans inderste, og den hensigt, hvori han nu knælede i en kristen kirke på den højhellige julefest, forekom ham i dette øjeblik så vanhellig, at han gyste for sig selv og syntes forkoglet af onde ånder. De fromme toner vedblev; men de blev nu til dødens og fordømmelsens varseltoner i hans ængstede sjæl. Han blev blegere og blegere. Kirken løb rundt for hans svimle blik, og det var ham, som altertavlen og alle de hellige billeder vendte sig. Han syntes, han var hin frække havmand, der ville røve den uskyldige Agnete, og at han fra en kristen ridder var forvandlet til et ugudeligt uhyre. Den kolde sved sprang fra hans pande; han fo'r op og ville styrte ud af kirken; men det var for sildigt. Den dvaledrik, han ifølge sin listige plan havde udtømt, for som skindød at blive bragt ind i klostret, kunne i hans spændte, urolige stemning ikke virke inddyssende, men kvalte ham som en dræbende gift. "Jeg dør!" råbte han og

svimlede, "kald prioren! jeg vil skrifte min store synd!" Men hans svende, der var underrettet om hans plan, troede, det var list og forstillelse; de smilede hemmeligt under skindkapperne, mens de med tilsyneladende uro og angst kom deres herre til hjælp. Den fremmede ridders udråb og betænkelige tilstand vakte stor opmærksomhed i klosterkirken. Sangen ophørte fra pulpituret, og nonnerne kiggede nysgerrigt ud gennem sprinkelværket. Et dæmpet skrig hørtes iblandt dem tillige med priorindens strenge stemme, der befalede dem at gå til deres celler. Prioren forlod højalteret og trådte ned i kirkegangen til den fremmede ridder, der virkelig så ud som en døende.

"Mig sker min ret!" stammede Svend Trøst med stedse svagere stemme, idet han foldede sine hænder mod sit bryst og sank på knæ i priorens arme: "Det er den retfærdige Guds dom – det er min egen formastelse og ugudelighed, der volder min død – hør! hør! – englen kalder mig til døden og dommen. – Jeg giver alt mit gods til Ø-kloster – her vil jeg begraves – bed for min sjæl!" Med disse afbrudte udråb sank han uden livstegn for priorens fødder, og nu begyndte først hans svende at finde sagen helt betænkelig og tvivle på, at dette kunne være list og forstillelse. De havde ham alle hjertelig kær; deres deltagende sorg blev nu sand og virkelig.

Hos den unge, blege ridder var der intet spor til liv. Han lå pludselig som et lig, udstrakt på kirkegulvet, og alle forsøg på at bringe ham til live var frugtesløse. Prioren erkyndigede sig om hans navn og stand, og da han hørte, han besad formue og betydeligt gods, tog han højtideligt de fremmede svende og alle tilstedeværende til vidner på den afdødes sidste ord, hvorefter han skulle begraves her, hvor han var død, og alt hans gods

tilfalde klosteret. På priorens befaling blev der hentet en ligbåre fra våbenhuset; derpå blev den døde ridder lagt midt i kirkegangen. For lagen og vokslys, for sjælemesser og vigilier lovede den gejstlige herre at sørge, og da ingen længere tvivlede på, at den unge, smukke herre jo havde opgivet ånden, bød prioren alle forlade klosterkirken. Derpå lod han kirkedøren lukke og forlod selv til sidst den øde kirke gennem indgangen til klosteret, som han selv lukkede efter sig.

Denne usædvanlige begivenhed havde sat alle de deltagende unge nonner i så stor bevægelse, at den strenge priorinde havde møje med at bringe den sædvanlige rolighed og orden tilbage. Alle ville de se den unge ridders lig og tænde lysene ved hans båre. Hvem han var, og hvad det var for en stor synd og ugudelighed, han havde anklaget sig for i sin dødsstund, var de meget begærlige efter at erfare. Da prioren en time efter trådte ind i refektoriet, hvor de alle var samlet, plagede de fromme søstre ham med tusinde spørgsmål, som han til sidst med alvorlig strenghed frabad sig, mens han med priorinden aftalte alt, hvad der nu måtte foretages, for at sikre klosteret den betydelige sjælegave, og hvorledes man ved denne usædvanlige lejlighed havde at forholde sig.

De indviede nonner sad ved bordet i deres sorte ordensdragt, med det ærbare hoved-overslag af sort linned, og lyttede nysgerrigt til priorens og priorindens samtale. Men midt iblandt dem sad en novice i en hvid, verdslig kjortel; hun var overordentlig dejlig, men dødbleg, og hun sad som et marmorbillede ved bordet med en tilbagetrængt tårestrøm i de stille, mørkeblå øjne. Det var jomfru Agnete fra Bjørnsholm, som om otte dage skulle være ridder Podebusch's brud og nu

havde set og kendt sin ulykkelige barndomsvens døende skikkelse i klosterkirken. Hun hørte intet af, hvad der blev talt, før end alle de indviede nonner havde forladt refektoriet og priorindens strenge røst lød skarpt befalende i hendes øren: "Hent liglagnerne til vor døde gæst, jomfru Agnete! Måske kan I få mere lyst til at opfylde eders pligter og til at adlyde eders hr. faders vilje, når I en gang ser døden under øjne. Jeg er ked af eders griller og hårdnakkethed. Det er dog ikke for Guds skyld, I hader den hellige ægtestand; men fordi I er et egensindigt verdensbarn. Det kan være Eder gavnligt at medtage et alvorligt: *Memento mori* [Note 15)]! når I nu snart skal ombytte dette fromhedens og uskyldighedens asyl med den forfængelige verden. I skal tænde lysene ved den døde ridders båre!"

"For den døde frygter jeg ikke, fromme priorinde!" svarede Agnete og fo'r hastigt op med et øjeblikkeligt udtryk af smertelig glæde, idet den længe tilbagetrængte tårestrøm styrtede ud over hendes blege kinder. "Stod det til mig, skulle jeg selv begraves i Ø-kloster – og lige så snart som den fremmede ridder."

"Det mener du ikke med, barn!" svarede priorinden. "Dine tårer skuffe mig ikke. Jeg kender nok den lunefulde ungdom: dø vil de unge piger straks, når de ikke kan få den brudgom, de helst vil have; men de smykkes dog hellere med brudekronen, end med dødningkransen eller det sorte hovedlin. Efter hvad din fader har meldt mig, har du i din barndom halvt om halvt leget fæstemø med en ung, forvildet væbner, hvis navn han ikke engang vil nævne; men han har bedt mig sige dig, at hin unge fusentast, der har sat dig de ulydige griller i hovedet, nu er fredløs og kan vente at dømmes fra livet som partigænger og

folkeoprører. Kun din lydighed mod kongens og din faders vilje kan måske formilde det unge menneskes skæbne."

"Hans skæbne råder ingen jordisk konge for," sagde Agnete bestemt, "og min vilje skal intet menneske bøje. Vil man bruge magt, skal man kun slæbe mig afsjælet til brudeskamlen. Jeg gifter mig nu aldrig. Jeg vil dø i et kloster, helst i dette, hvis det måtte forundes mig. Vær så streng, som I vil, fromme frue! pålæg mig alle de bodsøvelser, I kan optænke! Lad mig faste og gå barfodet i frost og sne! Lad mig våge over lig og hudflette mig med pønitensesvøben! – men udstød mig ikke af disse hellige mure! Alt mit mødrenegods vil jeg give til eders kloster – und mig kun her en grav!"

"Et forunderligt sind, fader prior! en højst besynderlig fromhed!" sagde priorinden til sin gejstlige rådgiver og trådte til side med ham: "så bestemt har hun endnu aldrig ytret sig. Klosterets velfærd gør os det nu til pligt at understøtte hendes fromme begæring og udrive hendes sjæl fra den forfængelige verden, de store og mægtige vil føre hende tilbage til. Ville I påtage Eder at tale den fromme novices sag for kongen og hendes frænder og forestille dem, at de vil dræbe et menneske eller berøve Himlen en sjæl ved at modsætte sig hendes gudelige ønske –"

"Det er min pligt så vel mod den betrængte uskyldighed som mod Eder, fru priorinde! og denne gudelige stiftelse," hviskede prioren med et listigt smil. "Jeg drager i denne time herfra, og nu i et dobbelt velfærdsanliggende for Ø-kloster. Besørg imidlertid den fremmede ridders jordefærd efter vor aftale! Han var en frænde, som vi nu ved, af den forvovne ridder Ebbesen; hans gods kunne let blive inddraget under kronen. Nu

håber jeg at frelse det til gudeligt brug og – til vor administration. Fred være med Eder!"

Derpå forlod prioren refektoriet, og priorinden henvendte sig nu særdeles mild og deltagende til den ulykkelige pige, der stod hensunket i sin grænseløse sorg og stirrede på den hellige Benedicts billede over kaminen, mens den hele verden bortsmeltede for hendes blik.

"Vær trøstig, mit fromme barn!" sagde priorinden og klappede hende med den tørre hånd på kinden. "Jeg ser, vor hellige ordens patron har vidunderligt draget dit sind og hjerte til sig. Med hans forbøn hos de himmelske magter og den værdige priors bestræbelser hos denne verdens herrer, håber jeg, det skal lykkes os at beholde dig her hos os og befri dig for den verdslige og kødelige forbindelse, der er dit gudelige sind så forhadt. Du skal ikke blive strengt behandlet. Jeg fritager dig også for ligvagten i nat. Ret betænkt sømmer det sig ikke engang for en tilkommende søster af vor hellige orden. Selv en død, ung ridder kan endnu besidde et slags skuffende skønhed, som kunne være det unge, ubevogtede hjerte farlig. Jeg vil lade klostervagten våge hos liget."

"Nej, nej, fru priorinde!" udbrød Agnete heftigt, "jeg vil se den døde – jeg vil tænde lysene ved hans båre – jeg vil våge over hans lig! Døden – kun døden vil jeg have for øje!" tilføjede hun besindigere. "Skal jeg blive hos Eder, må I ikke nægte mig denne min eneste trøst!"

"Det nærer kun din tungsindighed, mit kære barn, og kan skade dit helbred. Natten er intet menneskes ven; at våge en kold julenat over lig i den øde kirke, ville jeg ikke engang for alvor pålægge den største synderinde. Jeg ville ved den trussel

kun bevæge dig til lydighed mod dine verdslige foresatte. Men nu, da du så bestemt har kastet dig i den hellige Benedicts og vor frelsers arme, har du ingen kødelige foresatte i verden. Selv din ulydighed mod kongen og din fader er en from standhaftighed og en højst priselig lydighed mod din tilkommende himmelske brudgom, hvorfor jeg ingen straf eller bod kan pålægge dig."

"Men jeg udbeder mig denne vågenat som en nåde, ædle fru priorinde! som en barmhjertighed mod en ulykkelig, der intet andet håb har i verden end graven, og intet kærere billede at fæste sit øje på end den døde –"

"Nu vel! så vil jeg føje din tungsindige grille, mit barn!" sagde priorinden eftergivende: "Du skal se, jeg intet ønske vil nægte dig, selv ikke det urimeligste, når du vil være standhaftig i din fromme beslutning og blive en søster i vor stille trøstens bolig. Gak med Gud da! bred vokslagenet over liget! tænd lysene ved den fremmedes båre! Men kom så tilbage og gak til ro! Lad kun synet af dødeligheden og forgængeligheden af alt jordisk bestyrke dit gudelige forsæt!" Derpå tog priorinden hende ved hånden, og de forlod begge refektoriet.

Hin giftlignende drik, der havde bragt Svend Trøst i den tilstand, hvori han befandt sig, var ingen sædvanlig dvaledrik, men et højst farligt, alle livskræfter lammende bedøvelsesmiddel, der i forbindelse med en heftig sindsbevægelse lettelig kunne frembringe døden. Under sædvanlige betingelser var dens virkning dog ligeså kortvarende som voldsom. En time efter at prioren havde forladt Svend Trøst som død i den tillukkede kirke, kom det standsede blod i den skindødes hjerte atter i bevægelse; hans

øjne åbnede sig, og han stirrede ud i den øde kirke, som et svagt måneskin oplyste, dog uden endnu at kunne rejse sig fra ligbåren. Han var stiv og gennemisnet af frostkulden; først efterhånden kom han til dunkel bevidsthed om, hvor han var og hvad der var hændet. Endnu lå han ubevægelig på ligbåren og stirrede hen for sig i den dunkle klosterkirke. Alle forestillinger om det forbigangne og nærværende svømmede i ubestemte tågeskikkelser for hans sjæl. Det forekom ham, som han var død, men at hans sjæl dog endnu var fængslet til det døde legeme og ikke kunne forlade det, før han vidste, om den skønne Agnete havde elsket ham i denne verden og skulle forenes med ham en gang i åndernes rige. Mens han lå i denne halvbevidste mellemtilstand mellem liv og død, fornam han en lydelig hulken og følte sit kolde ansigt vædet af en hed tårestrøm.

"For min skyld er du død, du evigt elskede!" tonede Agnetes klagende stemme i hans øre. "Du kom for at befri mig, du kærlige sjæl! og du vidste dog ikke, hvor højt Agnete elskede dig. Ak! jeg nægtede dig grusomt din sidste bøn – det eneste ord, der kunne give dig trøst og håb i vor skilsmisse. – Nu tør jeg først sige det; men nu hører du det ikke, kære, kære Svend Trøst! Verden ejer ingen sjæl, der var mig kær, som du – dig eller ingen ville jeg tilhøre i denne verden – du var min tanke og min drøm fra jeg var lille. – Ak! kære, kære Svend Trøst! Lad mig nu trolove mig med dig på din ligbåre! – Lad min sjæl flyve med dig til det salige Paradis!"

Under disse lidenskabelige kærlighedsord, som afbrødes af suk og tårer, greb hun hans kolde hånd og satte en ring på hans finger. Men nu gennemstrømmede den saligste følelse hans

stivnede lemmer. Han havde hørt hvert ord. Blodet kom tilbage i hans kinder og sjælen til hans stivnede blik. Han rejste sig halvt på båren og udbredte sine arme mod den forbavsede jomfru, der dog et øjeblik forfærdet veg tilbage. Liglagenet faldt hende af hånden, og hun var nær ved en afmagt. I det dobbelte lys af måneskinnet og kerterne, hun havde tændt om hans båre, var det som den døde hævede sig i forklaret glans for hendes øjne, men dog med hin åndeverdenens ubegribelige rædsel, som selv i det kæreste genfærd måtte overvælde den svagere menneskenatur.

"Frygt ikke, Agnete! jeg lever!" udbrød Svend Trøst og rejste sig helt op, "din kærlighed har givet mig livet tilbage – nu er du min brud for Guds åsyn! – O! for dette salige øjeblik kunne jeg dø tusinde gange! – Nu ved jeg, hvad jeg dog altid håbede – Agnete elsker mig – der er sandhed og kærlighed til – kun derfor kom jeg hid – kun derfor ville jeg gå en dødskamp igennem i denne kirke!"

"Du lever! – store Gud! er det muligt!" udbrød Agnete i den højeste henrykkelse og styrtede i hans arme. Snart vidste hun alt, og de lykkelige elskende glemte nogle øjeblikke enhver anden tanke, end deres gensidige kærlighed og lykke.

I gravlysglansen om den forladte ligbåre stod de elskende arm i arm og hviskede fortroligt om deres liv og glæde. Over nonnernes gravstene mødtes deres læber første gang med den første kærlighedstilståelses fortryllende bekendelser. Nu tilstod også Svend Trøst med den afløste synders frimodighed, hvad der under det hellige Ave havde ængstet ham som så stor en synd og ugudelighed. Hans plan var ikke blot at få vished om Agnetes kærlighed, ved selv at se hvad indtryk hans formentlige

død gjorde på hende, men i ethvert tilfælde, selv med magt, at bortføre hende af klosteret og udrive hende af en forhadt medbejlers arme. Han behøvede nu ikke mange overtalelser for at bringe Agnete til at understøtte udførelsen af hin bortførelsesplan, som han næsten havde opofret sit liv for. Hun betragtede sig allerede som hans trolovede brud og havde fast besluttet at dele hans skæbne. At han virkelig var fredløs og truet på livet af kongen, hørte han nu af hendes mund! Men denne ulykke forenede dem endnu inderligere. Han slukkede vokskerterne ved sin ligbåre og følte sig fuldkommen frisk. Han slog sin kappe over sin kærlige brud, og hun viste ham nu en udvej til flugt, som han i sin lidenskabelige iver ikke havde tænkt på. Gennem sakristi-døren trådte de elskende ud på kirkegården og nåede, ubemærkede af vagten, den øde kyst af Limfjorden, hvor den sorte svend, med god tro på sin dvaledriks uskadelighed, tillige med Ebbesens stridsmænd, endnu ventede ved båden.

Inden man i klosteret havde mærket, hvad der var sket, sad Svend Trøst og Agnete til hest på den anden side af Limfjorden, og inden det blev morgen anden juledag – var de lykkelige elskende i sikkerhed på Brattingsborg.

Ebbesen modtog dem med faderlig mildhed, og hans hustru sluttede kærligt den skønne Agnete i sine arme; men stærke mester Jacob holdt en streng straffeprædiken for den dristige, unge ridder. "Det går, min Gud og herre! aldrig godt!" sagde han til sidst og pustede. "Det er en dumdristighed uden lige. Men har I nu gjort hvad I vil, min unge ven! så må I tage, hvad der følger på. Ret betænkt," tilføjede han mildere, "eders sager stod allerede så slet, at I fast ikke kunne gøre dem værre. Nu, da

ulykken er sket, ser jeg intet andet råd, fa'er Ebbesen, end at vi lægge de unge, forvildede menneskers hænder i hinanden og beder Vorherre være dem til hjælp og skjold, hvor mennesker ikke kan hjælpe. De får nu dele den ulykke sammen, som Gud almægtigst har beskikket! Siden jeg ser, de har hinanden så kær, skal de dog have nogle gode dage i denne verden; jeg vil på mit eget ansvar lyse kirkens velsignelse over dem og erklære dem rette ægtefolk at være."

Svend Trøst trykkede den djærve, ærlige biskops hånd til sine læber, og da mester Jacob om aftenen forlod Brattingsborg, fulgte Svend Trøst og hans ægteviede hustru ham med de kærligste afskedsord ned af højenloftsbroen. Huskarlene dansede i borgestuen, og der lød jubel og bryllupsglæde inden for Brattingsborgs sorte mure, mens der fo'r ilbud fra priorinden i Ø-kloster til kongen og den mægtige Sti Andersen om den døde ridders forsvindelse med ridder Podebusch's brud og om det forvovne angreb, der var sket på Ø-klosterets fred, trods kronens mægtige og hellige værge.

Note 15:

Memento mori: Husk på døden.

14

Et nyt lykkeligt familieliv opblomstrede nu i de kolde vintermåneder inden for de frosne grave og snedækkede murtinder på Brattingsborg, mens uvejret stedse trak mørkere sammen over Ebbesens og hans venners hoveder. Kongen, vidste man, var heftigt fortørnet; han havde den toogtyvende februar udstedt et åbent brev i Roskilde, hvori han lovede: *mandelig at straffe* alle lovløse foretagender mod klostre og gejstlige. Den betydelige krigsmagt, han samlede, skulle være bestemt til at storme og nedbryde alle ridderborge i landet, som holdtes i væbnet tilstand af egenmægtige partihøvdinger, eller som kronen på fjerneste måde kunne gøre krav på; blandt disse nævnedes det mægtige Hald; men begge Ebbesens borge, Brattingsborg og Nørreris, ville man vide stod først på udryddelseslisten. Om de rustninger, Gerts sønner foretog, hørtes der foruroligende, men hinanden modsigende rygter. Våren kom; endnu stod dog Brattingsborg uantastet. Ebbesen var betænkt på en ny sommerfejde mod de fremmede tyranner i Nørrejylland, og Svend Trøst overgav ham villigt alt sit fædrenegods til de fattige landfolks udrustning. Morbroderen gjorde ingen indvendinger mod disse opofrelser, hvorved hans søstersøn i sin iver for landets vel berøvede sig selv den uafhængighed og selvstændighed, han nu som vordende familiefader, mere end nogensinde behøvede. Den skønne Agnete sad alt i fruerstuen hos fru Jutta og syede på børnehuer og kristentøj til den lille arving, hun til efteråret håbede at glæde sin kære ægtemand med. En morgen trådte Ebbesen med

en glad og rolig mine ind til de unge, lykkelige ægtefolk i den afsides del af borgens gæstehus, der var indrømmet dem til deres lille husvæsen.

"Jeg lykønsker dig, min kære søstersøn, som herre af Brattingsborg gård og gods, med agerland, skov, jagt og fiskeri og alle herskabelige rettigheder!" sagde Ebbesen med et venligt smil, og overrakte den unge ridder et beseglet dokument: "Det er dig lovligt tilskødet på Viborg ting," vedblev han, "det er ingen gave, men en ligefrem erstatning for hvad du har udlagt for mig og mine foretagender. Alt er afgjort og i orden. Jeg er nu din gæst her på Brattingsborg til jeg selv kan drage ind på Nørreris."

"Min Gud, hvad tænker I på, kære, bedste morbroder?" udbrød Svend Trøst yderst forbavset. "I har jo selv opofret langt mere. Har I glemt Eder selv, så tænk dog på eders hustru og sønner!"

"De har endnu Nørreris borg og tilstrækkeligt gods, såfremt kongen og hans råd vil unde dem fred og landslovens værn efter min død. Af uretfærdigt gods skal de dog ikke leve. Du har, uden at tænke på det, købt og betalt denne borg, hvortil du nu er retmæssig herre. For din mandige frihed og din hustrus trygheds skyld var det nødvendigt," tilføjede Ebbesen med et venligt halvt vemodigt blik til den forbavsede Agnete: "Du ejede jo ingen befæstet borg, og her kunne jeg som borgherre ikke beskytte Eder. Hvis kongen med lovens medhold fordrede borgporten opladt, måtte jeg, efter min tænkemåde, adlyde uden vægring. Om vort rette forhold til konge og landslov er vi to ikke ganske enige; men nu råder du dig selv, Svend Trøst! Du er en selvstændig ridder. Du er ægtemand og, om Gud vil,

inden året er omme – fader. Din timelige lykke eller ulykke ligger, næst Guds vilje, nu for en del i din egen hånd. Enhver af os må kunne handle som uafhængig mand efter sin egen samvittighed."

Ingen indvendinger hjalp. Sagen var afgjort, og Ebbesen forlod de overraskede unge ægtefolk, uden at ville modtage nogen tak eller berømmelse for denne handling. Men fra samme dag måtte Svend Trøst og fru Agnete overtage hele borgens ydre og indre bestyrelse. Ebbesen og hans familie flyttede ind i borgens gæstehus indtil videre og fandt en hjertelig glæde i at betragte sig som det unge herskabs kære og ærede gæster.

Ridder Folkvard havde ikke kunnet finde sig i det stille, huslige vinterliv på Brattingsborg, som han dog selv så ofte med sin strengeleg og sin herlige stemme havde forskønnet, når Agnete og fru Jutta sang de gamle, kære folkesange i den fortrolige aftenkreds ved kaminflammen. Synet af de unge ægtefolks lykke glædede ham vel, men gjorde den glødende lidenskab, der lønligt fortærede ham selv, uudholdelig. Han fo'r landet omkring med Ebbesens udridere og den sorte svend for at kunne give sine venner på Brattingsborg sikker underretning om alt, hvad der angik dem og de vigtige fædrelandske anliggender.

En aften sidst i april sad Svend Trøst i den huslige familiekreds i Brattingsborgs højenloftssal ved den unge

husmoders side. Det havde været en travl dag for den nye borgherre, og Ebbesen var træt af at øve sine krigsmænd.

"Giv agt, min ærede hr. vært!" sagde Ebbesen munter, "for kongen får vi fred her i sommer! han har andet at tænke på end at forfølge dem, der ærligt vil stå ham bi mod landets fjender. Rigets genforening må være ham vigtigere end at tugte et par egensindige riddere, der dog i grunden mener det godt med land og rige."

"For Danmark synes mig han sørger kun slet, morbroder!" svarede Svend Trøst. "Har han nu solgt svensken kronens ret til Skåne og stoppet hele Fyns land i gabet på Gerts sønner, træder han jo i sin elendige faders spor så jammerligt som muligt. Jeg kan ikke begribe, hvorledes I kan vente Jer noget stort for Danmark af en sådan kræmmer og pennehelt af konge. Nej, da ville junker Otto blive os en anderledes landsherre."

"Lad den drøm fare, min gode ven! den kan endnu koste din hals," sagde Ebbesen alvorligt. "Vi vil ikke være blinde for Atterdags lys, om det end brænder os. Der er en klogskab i Valdemars fremgangsmåde, som forbavser mig. Han opofrer kun for øjeblikket og for et syns skyld, hvad der endnu ikke kan indløses eller tages med magt, mens han samler under kronen, hvad der for denne stund er vigtigst. Se, om han ikke fik de gejstlige herrer til at rømme ham Købmandshafn! Fra Axelhus vil nu Absalons og den store Valdemars ånd med Guds hjælp lære ham at samle riget både med hjerte og forstand."

"Lad kun hans hjerte blive ude af spillet, kære morbroder!" svarede Svend Trøst med et bittert smil: "Beholder han Hafn og Axelhus, sker det jo med list og svig, og det vil I vist aldrig kalde ret, hvor klogt det kan være. Hvad Valdemar og biskop Svend

besegler, har jeg ingen tro til, siden jeg læste deres lybske handel om Eder og Otto. Hofluften må dog være farlig og tronglansen blændende både for verdslige og hellige mænd."

"Deres hjerte vil vi lade Gud dømme!" sagde Ebbesen med rolig alvor. "Hvad de statskloge herrer hidtil har beseglet, var dog til landets og rigets bedste – men stenhårdt var det mod os og Otto – det er sandt."

Denne alvorlige samtale, som fru Agnete og Ebbesens hustru med stille bekymring gav agt på, blev nu afbrudt ved lyden af hornet i porttårnet. Den muntre klang meldte en husvens ankomst. Det var ridder Folkvard. Han trådte straks efter ind i højenloftssalen med en heftighed, der bebudede en vigtig nyhed. "Junker Otto er fri!" udbrød Folkvard: "Han er draget til sin farbroder til Kiel – jeg har selv set ham."

"Gud ske tak, det var dog en gang et godt budskab!" sagde Ebbesen og rystede hans hånd. "Velkommen, brave Folkvard!"

Svend Trøst var blevet så glad over den nye tidende, at han omfavnede Folkvard og dem alle og sprang om på gulvet som en top. "Vor kære Otto fri!" gentog han, "og uden at opgive kronen – giv agt, venner! Nu kommer han dog til regimentet, og vi får en konge til sidst, som det er værd at hjælpe til magten og riget."

"Raser du?" afbrød Ebbesen ham med streng røst, "kender du ikke den ædle junker Otto bedre? Han vil ære landsloven og folkets vilje, i frihed som i fængsel. Den danske mand, der kan tænke på andet, er en landsforræder."

Svend Trøst blegnede ved disse hårde ord, men tav. Ligesom for at erindre sig selv om, at den strenge, kære morbroder nu tillige var hans gæst, indtog han sin husfaderlige plads. Agnete

trykkede ham ængstelig og kærlig i hånden, og der kom intet ord over hans læber før den opbrusende harme var overvundet.

"Fortæl, fortæl, kære Folkvard!" sagde Ebbesens hustru hastigt og søgte klogelig at afdrage opmærksomheden fra dette husets farlige stridspunkt, hvori hendes strenge ægtemand havde begge de unge riddere og hendes eget hjerte mod sig.

"Jeg var i Pløn i forrige uge," sagde Folkvard. "Jeg så den store bryllupsfærd med grev Johan den Mildes døtre og herrerne af Werle. Havde jeg ikke vidst, I sad her hjemme, ville jeg have forvekslet Jer med den ene skønne brud, fru Agnete!" Svend Trøst skiftede atter farve ved denne bemærkning, som hverken Agnete eller de andre lagde videre mærke til. "Jeg så begge Gerts sønner i brudeskaren," vedblev Folkvard. – "de bærer endnu dyb sorg for deres fader. Grev Henrik så ud som han havde forsvoret sig til nattens ånder; men der var en storhed i hans mørke blik, som jeg måtte ære. I har en dødsfjende, fader Ebbesen, som jeg kunne misunde Eder! Det er en ørn med falkens blik: når den flyr for eders stærke arm, er det kun mod uvejrsskyen, som for at rive lynet af tordnerens hånd og slynge det mod sin fjende. Vogt Eder, kære, djærve Ebbesen! Det sværd, I højmodigt gav faderhævneren tilbage, hviler visselig ikke, før det har drukket det ædleste blod, Danmark ejer."

Folkvard tav, og alles blik dvælede med deltagende bekymring på Ebbesen; men han nikkede med et roligt smil: "I er noget skjald, min kære Folkvard! og lidt tilbøjelig til hedenske lignelser og overdrivelser. Men lad ørneungen komme med sit lyn! – jeg har ventet ham længe. Har jeg fældet den gamle kongeørn, ved jeg vel, hvad jeg kan vente af den unge. I har ret! han er en dødsfjende, som det er værd at se under øjne.

Men lad nu den fugl flyve! – Hvor så I junker Otto? hvorledes blev han fri?"

"Jeg så ham på vejen mellem Rendsborg og Kiel tre dage efter brylluppet i Pløn," vedblev Folkvard. "Man vil sige, hans milde farbroder har udvirket hans frigivelse ved bryllupsfesten og uden alle betingelser."

"Hvorledes så han ud?" spurgte Svend Trøst og sprang op. "Han drog vist ikke fra sit fængsel som en ydmyg falk, der har lært at lystre, men som en af de kongelige løver, Danmark nu savner i hjerteskjoldet."

"Ingen af delene, ven!" svarede Folkvard, "han så i mine øjne ud som en hellig martyr, der drager fra fængslet til sit bål, for at fare til himmels på luevinger. Det var som han så ud over al jordens herlighed og nød med et blik, der gennemfo'r uendeligheden. Der var en klarhed og ro i hans åsyn, ligesom al verdens kroner fløj ham forbi med støvet under hestehoven, og som han havde fundet målestokken for denne verdens storhed og jammerlighed i en større verden, end den solen beskriver gennem himmelrummet."

"Ser du, Svend Trøst!" sagde Ebbesen og smilede, "sådan tænkte jeg mig ham, efter hvad jeg vidste om hans stille, fromme sind, om jeg just ikke kunne sige det med Folkvards store ord. En sådan drømmende helt kan måske erobre den hellige grav fra de vantro, men aldrig oprejse en sunken trone på vor jævne, platte jord."

"Den, der kan det største, kan vel også det mindre!" svarede Svend Trøst, "dog lad os aldrig tvistes om det, kære morbroder!" vedblev han hjerteligt, "sligt hører på en måde til trossagerne, og deri må enhver til sidst vel følge sit eget hoved eller hjerte.

Eders hoved tror på Valdemar, men mit hjerte på Otto. Lad os i det stykke fordrage hinandens mulige vildfarelser og i alt andet være enige som fader og søn!"

"Tro i Guds navn, hvad du må, men lad det blive ved troen, min brave, unge ven!" svarede Ebbesen og trykkede hans hånd. "Du mener det tro og ærligt; men du er på en farlig afvej."

Der blev nu ikke talt mere om disse ting. Da Folkvard havde fortalt, hvad han vidste, greb han sin strengeleg, og man tilbragte endnu en fortrolig og venlig aften sammen på Brattingsborg. Dog en stille vemod blandede sig i samlivsglæden; for næste dag ville Ebbesen, efter hvad der længe var bestemt og forberedet, drage ind på sin gamle fædreneborg, Nørreris, i nærheden af Aarhus.

Tidlig om morgenen var det anselige rejsetog alt i bevægelse, ledsaget af en temmelig betydelig krigerskare. Svend Trøst og hans unge hustru fulgte med. Det var dem tungt at løsrive sig fra de kære venner, og de agtede at blive nogle dage i den skønne maj måned på Ebbesens gamle skovborg, mens Folkvard påtog sig Brattingsborgs bevogtning. Efter planen for den nye sommerfejde, ville Ebbesen selv fra Nørreris lede befrielseskampen omkring Randers, Aarhus og Skanderborg, mens Svend Trøst og hans unge venner fra Brattingsborg skulle forurolige fjenden i Viborgegnen og ved deres holdere stå i bestandig forbindelse med bondehæren og feltherren på Nørreris.

Ebbesen ejede tvende gårde af dette navn. Den ene var ubefæstet og lå ved Hale sø i viborgegnen, en halv mil fra Brattingsborg eller Klejtrupgård, hvor fra han havde foretaget det berømte tog til Randers; men hans gamle, befæstede

fædreneborg, Nørreris, der er blevet udødelig med Ebbesens navn, lå mellem Aarhus og Randers og har til de sildigste tider bevaret sin berømmelse hos almuen, skønt der nu kun er spor tilbage af borggravene tillige med den voldbakke, hvorved borgen har stået og hvor en gammel, ærværdig eg i fem hundrede år er blevet holdt i ære af det taknemmelige folk, der altid har elsket denne folkehelt, som schweizerne deres Tell, som Danmarks uforglemmelige befrier fra tyrannens åg.

På Ebbesens fædreneborg havde man nu ikke set denne folkets ven siden Gerts fald og siden Ebbesens navn var blevet det berømteste i Danmark. Hans tilbagetog til Nørreris var derfor også et triumftog, og han modtoges i sin fødeegn med en deltagelse og begejstring, der overtydede ham om, at han havde et tryggere værn i det taknemmelige folks kærlighed end i den bedst befæstede borg. Nørreris var kun et lille herresæde, og ikke nær så stærkt befæstet som Brattingsborg. Største delen af gårdens bygninger lå uden for befæstningen. Volden var ikke høj og borggraven temmelig smal; murtinderne var noget forfaldne; men det gamle tårn så helt anseligt ud. Borgen havde ikke, som Brattingsborg og Hald, en naturlig befæstning af nogen indsø; den var omringet af frugtbare marker mod nord og vest og af en herlig bøgeskov-halvkreds mod syd og øst. Borgen havde en dejlig beliggenhed, og der var den livligste samfærdsel ved vejenes sammenstød fra Randers, Aarhus og Skanderborg. I det sydøstlige hjørne af volden stod hin mærkelige eg, som Ebbesens fader, ridder Ebbe Galt, havde plantet den dag, hans søn Niels blev født, og som endnu den dag i dag står frisk og grøn på levningen af den gamle voldbakke. Dette træ var frodigt vokset med Ebbesen og var nu

med ham hen ved de fyrretyve år. Derunder havde han leget krigsmand som barn; under dets skygge havde han siddet mangen lykkelig sommeraften med sin unge hustru i deres ægteskabs fem første år, inden endnu tanken om hint store foretagende mod Gert havde furet hans pande. Da han nu red ind ad borgporten på Nørreris ved sin hustrus side og med den mindste søn på sadelknappen, mens den ældste red foran på sin egen lille hest, faldt Ebbesens blik først på egen foran tårnet på volden; den var endnu ikke udsprunget, men var af hans bønder og husfolk festligt behængt med friske bøgeløvskranse. Den lille borggård genlød af jubelråb og stod åben for Ebbesens talrige venner, der ved rygtet om hans ankomst til egnen var strømmet til Nørreris for at modtage ham.

Under al den tummel og glæde bemærkede Svend Trøst blandt de mange fremmede et ham højst modbydeligt ansigt, som syntes ham bekendt, men som han ikke vidste, hvor han før havde set. Det forsvandt straks igen blandt den store mængde mennesker, der strømmede ud og ind på borgen. Sildigt om aftenen blev det ham først klart, at det havde været John Ellemose, hin forræder fra Lolland, der havde været med til at bortføre kong Christopher fra Sakskøbing, og som siden så lumskelig havde hjulpet Henneke Bryde på heden. Denne forbryders forbindelse med Sti Andersen var ham bekendt; ved kongens amnestibrev var den berygtede John Ellemose nu fri og frank, og man påstod, han brugtes til spejder af ridder Sti og den nye regering. Næppe var dette lys opgået for Svend Trøst, førend han med pludselig angst savnede sin kære, unge hustru, som han havde forladt på den grønne plads uden for borgen, hvor hun med Ebbesens børn havde glædet sig ved at se på

bøndernes dans og på et tog af egnens unge karle og piger, der med festlig sang og med grønne majgrene i hænderne red sommer-i-by og forenede denne landlige folkefest med glæden over Ebbesens hjemkomst. Svend Trøst fo'r som en rasende om mellem de syngende og dansende skarer, men kunne ingensteds øjne Agnete. Endelig traf han Ebbesens sønner tæt ved indgangen til Risskov, og de fortalte ham, uden at ane nogen ulykke, at "den rare fru Agnete nu også red sommer-i-by og var blevet majdronning." Hun var blevet pyntet med kranse og sat op på en dejlig smykket hest af en pyntelig herre, der med en hel skare prægtige sommer-i-by-folk var redet bort med fru Agnete gennem skoven. Børnene klappede i hænderne af glæde over al den stads og herlighed, de havde set; men Svend Trøst var fortvivlet. Han fo'r tilbage til borgen og svang sig på sin hest. Man så ham fare som et afsindigt menneske ind ad skoven til, uden at nogen vidste, hvad det kunne betyde. Men ved det festlige kvældsnadverbord savnede man Agnete og Svend Trøst, og man søgte dem alle vegne forgæves.

Den unge frue troede virkelig at føje de godmodige landfolks ønske, og at hun med dem og Ebbesens venner deltog i en glædelig fest, da hun som majdronning besteg den mageligt indrettede sadel og lod sig bortdrage i det festlige tog uden at vide hvorhen. Først da hun så sig dybt inde i skoven og sommer-i-by-sangene ophørte omkring hende, mens mørket faldt på, og det stedse gik hurtigere fremad over ujævne og lidet betrådte veje, så hun sig uroligt om blandt de fremmede mennesker, der omgav hende, og spurgte om man nu ikke vendte tilbage til borgen. Den stadselige herre, der havde løftet hende i sadlen, hilste høfligt og forsikrede hende, at nu var man

der straks; det var kun en lille omvej, man red, for at nyde den skønne majmåneds-aften; det hørte til folkefesten at gække de skønne, og man måtte finde sig i, hvad der ved slig lejlighed var skik og brug.

Man kom endelig ud af skoven og befandt sig på en landevej.

"Lad os skynde os, godt folk, at man ikke skal savne vor smukke majdronning for længe!" sagde den fremmede herre, og det gik rask frem ad landevejen, som Agnete troede førte tilbage til Nørreris; men de havde redet over en time, og endnu så man intet til borgen. Endelig bemærkede Agnete, at man var ved havet og red ind gennem en anselig søstad. Hun var i Aarhus, og nu steg hendes angst til det højeste. Hun udstødte pludselig et højt skrig om hjælp og ville springe af hesten; men i samme øjeblik følte hun sig fastholdt af et par stærke arme, og der blev bundet et klæde for hendes mund. Næsten uden bevidsthed blev hun ført videre, og da hun kom til besindelse, befandt hun sig på dækket af et skib, der fo'r rask hen i natten over bølgerne. Hun ville folde sine hænder til bøn om frelse; men hendes skønne hænder var bundet, og den ulykkelige hensank i stille jamren på skibsdækket, med et fortvivlet blik til de rolige stjerner over hendes hoved. Skibet styrede neden om Samsø gennem Store Bælt og fo'r næste dags aften ind i havnen ved Vordingborg. Her blev den fangne dame i al stilhed ført op i det såkaldte Jomfrutårn, hvor marsk Stigs døtre havde siddet fanget i kong Erik Menveds tid.

På Vordingborg slot var der i disse forårsdage meget liv. Kong Valdemar havde nylig fået sig dette slot afstået, der havde været pantsat til hans farbroder, og straks valgt det til sit hofhold. Herfra udløste han nu efterhånden ved statskloge pengeomsætninger og løfter, så vel som ved retsforfølgelser og trusler, flere pantsatte slotte og provinser, mens han tillige samlede en hær af tyske lejetropper omkring sig, for også med sværdet at kunne give sine underhandlinger vægt. Biskop Svend af Aarhus og Sti Andersen var hans vigtigste rådgivere så vel som marsken ridder Loken og den rügenske ridder Podebusch, der var blevet høvedsmand på Lille Gurre ved Vordingborg, hvor han med sin moder og skønne søster opholdt sig.

Den aften, fru Agnete var ført fangen til Jomfrutårnet, var der rykket en ny trop tyske soldryttere ind i staden, og borgerne så med stor forargelse og harme, at disse kongens krigsmænd havde fået deres sold betalt i kirkeklenodier, som kongen i sin store pengetrang havde ladet udtage af landets kirker, og at nu disse fremmede lejesvende, ligesom Gerts røverbander tilforn, i rå vildhed og kådhed drak deres øl af de hellige kirkekalke og misbrugte dem på anden verdslig måde ved drik og svir, under frække, ugudelige sange. Denne ryggesløshed havde forårsaget en næsten oprørsk tumult i staden, og biskop Svend gik, heftig oprørt der over, ind til kongen i hans lønkammer, mens Sti Andersen og ridder Podebusch stod på højenloftstiljen og talte hemmeligt sammen.

"Han er i en hellig nidkærhed, den fromme Guds mand!" sagde Sti Andersen og trak smilende på skuldrene. "Han forløber sig, skal I se; men det skader ikke. Hvad skal vi med den hellige mand i vort råd? Det er ikke tider til at gøre sig

skrupler over småting. Mod min husret ville han også gøre indvendinger; men jeg lader mig ikke holde for nar. Nu har vi hende da, Podebusch!"

"Hvem? den dejlige synderinde? er det muligt?"

"Hun sidder i Jomfrutårnet. Ellemose har holdt ord. Men det nytter Jer kun lidt; det tænkte jeg nok. Hun har haft bryllup for fire måneder siden, og – nok sagt! – kan den omstændighed ikke slå vand på eders hede elskov, må vi se tiden an. I har ærligt hjulpet mig til statholderskabet, og jeg vil gerne holde mit løfte. Om ægteskabet kan hæves, ved jeg dog ikke. I alt fald – inden året er omme er hun enke. Det gør mig ondt for den arme djævel af mand, men han har gjort os det for galt. Han vil snart løbe i fælden. – Det trodsige hoved har han forbrudt."

"Hun må blive min, hvad det så koster, på enhver mulig måde!" hviskede Podebusch ivrigt. "En sådan dejlighed er der ikke til i verden. Men I lover så ubestemt. Sig mig dog ét, hr. statholder! I har ladet jer forlyde med, der kunne være tvivl om eders lovlige ret som fader til at opfylde Jert løfte. Hvem råder da i denne sag mere end I?"

"Det vil jeg betro Eder, når tid er – men tys!"

Den hemmelige samtale blev nu afbrudt, idet biskop Svend trådte ud af kongens lønkammer med blussende kinder og gik gennem forsalen i den heftigste sindsbevægelse. "Jeg ryster støvet af min fod på denne vanhellige tærskel!" sagde bispen og vendte sig ved døren mod begge kongens verdslige rådgivere, der stak hovederne sammen og smilede.

"Jeg forlader gudsbespotternes og de ugudeliges råd," vedblev bispen, "inden hævnens time kommer, og vore besmittede gudshuse styrter sammen over syndernes hoved. Det er eders

råd og anslag, hr. statholder, og eders, min fremmede herre! Kom i hu hvad jeg har sagt Eder! I skal høste som I såede. De, der besmitter helligdomme – og de, der sælger sjæle," hviskede han til Podebusch, "de skal købe forbandelse –"

"Hvad stor ulykke er her da sket, herre bisp!" afbrød Sti Andersen den heftige prælat, mens ridder Podebusch så ud af vinduet og syntes at skjule en lønlig uro. "Er sakramenterne ikke lige hellige, enten de uddeles i tin- eller sølvkar? Til hvilket helligere brug kan kirkernes rigdomme anvendes end til at redde folk og rige fra undergang og befæste majestætens trone?"

"I skal se, hvad der kommer ud af slig ryggesløshed!" vedblev bispen. "I skal se, hvad det bliver for sejre, I vinder med disse fremmede ransmænd og gudsbespottere, hvis blod I køber med fordømmeligt kirkeran! – I skal se, hvad det liv fører til, hvormed I besmitter dette kongehus! – Død og skændsel, pestilense og fordærvelse må et sådant regimente bringe over land og rige. Af den giftsæd, her lægges, skal der opvokse giftige frugter. Jeg tvætter mine hænder. Jeg vil ingen lod og del have i det."

"Det er for sildigt, herre bisp, at tvætte hænderne rene!" tog Sti Andersen spottende ordet. "I har selv lært os den meget fornuftige regel, vi har fulgt. Vor gode, kristelige hensigt må undskylde, hvad man i valget af de nødvendige midler kan dadle. Disse tiders urenhed og smitte kan ingen, der vil virke med kraft, ganske unddrage sig. Det har I selv sagt og beklaget mere end en gang. Det er eders – som det var Ebbesens og hele folkets trøst i nøden. Det er tidens og ikke vor skyld. Skal nu det regimente, I selv har hjulpet til at grundfæste, føre jammer og

fordærvelse over landet, vil ulykken vel heller ikke gå Eder forbi, hvis den er retfærdig."

"Desværre, Sti Andersen, I siger sandhed!" tog bispen atter ordet med dyb smerte i det ærværdige åsyn. "Jeg tør ikke opløfte mit hoved mod den retfærdiges dommersværd og sige: lad din hånd ej ramme mig! Jeg har ingen del i forargelsen. Nu ser jeg klart, hvortil hin ulyksalige tanke fører, som selv den største dåd iblandt os har besmittet folket med. Jeg har fordømt, den i Ebbesens id; men den har i nøden skuffet mig, selv da jeg brød staven over hans hoved. Visselig! selv ikke det største, det helligste med kan gøre ondt til godt og det vanhellige helligt. Jeg fordømmer endnu den tanke; jeg lyser den i band i min egen sjæl: det er en Djævelens tanke, som aldrig kan føde anden dåd end udåd, og aldrig avle anden frugt, end forbandelse."

Med disse ord forlod biskop Svend hastigt højenloftstiljen. De to hofmænd så til hinanden og trak på skuldrene med et medlidende smil; dog syntes hr. Podebusch noget forstemt og urolig. Nu åbnedes døren til kongens lønkammer, og den unge konge trådte ud til dem. "I har nok også fået teksten læst, I gode herrer!" sagde han i let bebrejdende tone, "men det har I ærligt forskyldt. Hvad kom der ud af Jer dumme finansplan? Ikke så meget engang, som jeg kan stoppe disse slughalse i munden for en måned."

"Min nådigste herre!" sagde Sti Andersen og bukkede dybt, "I mente dog selv, det var en god mundfuld og burde være des drøjere, jo mere hellighed og velsignelse, der var ved."

"Alt kan bruges! Det forstår sig!" svarede kongen, "men med forstand! – Hvi lod I ikke disse diske og kalke smelte eller hugge i stykker? Verden vil bedrages, det ved I jo. Jeg kan slå pærer ned

med St. Knuds hellige halsben, når jeg har det klogelig skjult i min stok; men sætter jeg åbenbart min støvle på en pjalt af hans skjorte, kan jeg blive stenet af de dumme hængehoveder. Nu kan vi få et smukt oprør her i staden for eders uforsigtighed. Af sted, Sti Andersen! indløs straks det hellige kram! sig, det skal gives kirkerne forgyldt tilbage – det var en forskrækkelig fejltagelse! Lad det så straks omstøbe! – så er den ulykke forbi."

"Havde vi kun rede penge at indløse med!" mumlede Sti Andersen betænkelig og trak på skuldrene. "Som I befaler, min nådigste herre! det er den simpleste ting af verden," sagde han hastigt, idet kongen med et skalkagtigt smil nævnede et af de krongodser, Sti Andersen endnu besad med uret fra Gerts tid. "Ét ord af eders mund er mig nok, herre! – når mine råd skal komme tørre i hus, må de dog altid først gå gennem eders hoved." Derpå bukkede han hastigt og gik.

"En hul karl, Podebusch!" sagde kongen og så smilende efter ham: "Når han kun hører det rette ord, er intet ham umuligt. Nu, min vakre Podebusch! har vor skriftefader forjaget din lystighed? Hans hellige vrede kom os i grunden til pas. Jeg er ked af hans evige skrupler og formaninger. Nu kan han undværes. Lad ham nu præke om disse syndige tiders pinagtighed for de fromme sjæle i Aars! Vi kan vel få sørget for vore sjæle uden ham. Hvorledes lever Jer smukke jomfru søster? Vi ser hende så sjældent. Er hun bange for at gøre dronningen iversyg?"

"Eders jyske profet har jaget mig en skræk i blodet, nådigste herre!" svarede den fremmede ridder: "Han har sagt mig ting i skriftestolen, som har bragt hårene til at rejse sig på mit hoved, skønt jeg intet ord har betroet ham af hvad I ved. Er han en

sandsiger og vismand, ser det galt ud; så ville jeg ønske, jeg aldrig var kommet til Danmark med Eder, og I aldrig havde set min stakkels søster."

"Ej hvad, med eders vismænd og profeter!" afbrød kongen ham og lo, "I er dog propfulde af overtro, I gode rügenser. Hvem tror på visdom i vor dumme tid, når enhver fri og kæk tanke kaldes kætteri og ugudelighed? Nej, min gode ven!" vedblev Valdemar alvorligt, "vis mig en eneste lærd mand, som ikke er gal i grunden! – vis mig en nutids-profet, der på egen hånd kan gå til bunds i tankedybets afgrund og dukke levende op igen, som en Jonas i sin hval, med dybets skatte i sin sjæl! Så vil jeg høre på hans tale og måske tro på hans ord; men disse hellige ivrere – disse eftersnakkere af, hvad der er tænkt og sagt for tusind år siden – de må rase og buldre, som de vil, med deres kirkefædre og al den gamle surdej – det går mig som gåse-skvalder gennem ørene. – Det forstår sig – jeg folder hænderne og tier, som kirkens lydige søn, til narren er ude af døren. Nu, munter, Podebusch! I morgen tage vi på jagt. Så besøger jeg Jer på Gurre. Så snart krigsfolket er samlet, rykker vi måske i felten og prøver vor lykke med sværdet."

Derpå forlod kongen højenloftstiljen med sin ellers så lystige selskabsbroder, der dog denne aften var usædvanlig stille og betænkelig.

Næste morgen red kongen munter på jagt gennem Vordingborg by med ridder Podebusch, Sti Andersen og sine talrige, lystige riddere. Al uro og misfornøjelse i staden var forbi. Biskop Svend havde vel i sin iver og vrede forladt hoffet for at drage tilbage til Aarhus, og hans ytringer mod kongens verdslige rådgivere havde ikke været skånsomme; men Sti

Andersen havde atter bibragt borgerne de bedste tanker om deres unge konges fromhed og tillige forbedret krigskassen ved et lån hos stadens frommeste rigmænd, hvorved kirkeklenodierne var udløst af de vanhellige krigerhænder og opbevarede til en forsigtigere anvendelse. Han smilede triumferende over dette snilde indfald. Kongen nikkede og lo. Ridder Podebusch kastede et smægtende blik til Jomfrutårnet, hvor han syntes at have set et glimt af den dejlige fru Agnete ved gitteret, og om aftenen beværtede han jagtselskabet på Lille Gurre, hvor hans søster oplivede den frie, letsindige underholdning med sit lune og sine fortryllende sange.

15

Svend Trøst havde imidlertid med rasende iver fulgt sin bortførte hustrus spor og var inden aften i Vordingborg. Da jagtselskabet med hornmusik og munter spøg kom tilbage, stod Svend Trøst i den højeste spænding uden for Jomfrutårnet og skjulte sig bag en pille, mens Agnete sang den sørgmodige vise om marsk Stigs døtre, som hun her fandt så mange minder om i deres fængsel. Under dette formildende udtryk af hendes sorg og uro syntes hun at høre sit navn nævnes uden for; men hun havde set ridder Podebusch og hans frække blik til gitteret om morgenen; hun vovede sig derfor ikke mere derhen. Nu lød der jagthorn og hestetrampen i slotsgården, og hun skjulte sig tavs i en krog af fængslet. Næppe var larmen med det hjemkomne jægertog ophørt, før hun atter hørte sit navn nævne med en røst, som hun syntes at kende; men i det samme lød der klirren af våben uden for tårnet i den stille forårsaften. Nu fo'r hun med en ængstelig anelse til gitteret og så en hob krigsfolk føre en såret ridder til det såkaldte vandtårn lige over for hendes eget fangetårn. "Store Himmel! det var ham," udbrød hun og sank jamrende tilbage på det hårde fængselsgulv.

Hun lå endnu knælende, med hovedet mod muren og hænderne for de forgrædte øjne, da hendes fængselsdør åbnedes og lukkedes igen. Agnete mærkede ikke i sin fortvivlelse, at der var nogen til stede, før genskinnet af et lys skar hende i øjnene og hun hørte en kvindelig røst, der i en halvt bydende, halvt medlidende tone sagde: "Stå op, elendige! hvem er du?"

Agnete rejste sig og tog hænderne fra de dejlige, forgrædte øjne; hun strøg de lange, våde hår fra panden. Selv i sin sorg og sin halvt moderlige skikkelse stod hun i en sådan skønhedsglans for den fremmede dames øjne, der dog kun betragtede hende igennem en hoveddug, at den ubekendte dame trådte forbavset tilbage med det uvilkårlige udbrud: "Ha, hvilken skønhed! – Og alt længe et offer for den troløse," tilføjede hun med dæmpet røst og trådte hårdt i gulvet. "Hvem er du, forførte skabning?" vedblev den fremmede dame højt med stolt og bydende røst. "Føler du dog selv din elendighed og det foragtelige i dit nedrige forhold? Fordølg mig intet! Jeg ved alt. Dette hemmelighedsfulde fangenskab gælder en ganske anden brøde, end det skal se ud til – her skjules ikke blot din, men en højere persons skændsel. Tal, elendige! Du ser, jeg er underrettet."

"Hvem I så er, der således tiltaler mig, så er I falskelig underrettet!" svarede Agnete, og følelsen af hendes krænkede ære gav hende mod og fatning tilbage. "Jeg kender intet til den skændsel og brøde, I taler om. Jeg er en ægteviet hustru. Med list og vold har man skilt mig fra min ægtemand og bragt mig hid til dette fængsel – i hvad hensigt ved jeg ikke; men jeg er meget ulykkelig. Skal jeg nu tilmed krænkes i min ulykke med en fornedrende mistanke af det første menneskelige væsen, her tiltaler mig?"

"Siger I sandhed?" spurgte den fremmede heftigt og slog sløret til side, "vov ikke at bedrage dronningen af Danmark!"

Den unge dronning Helvig stod for hende; men Agnete genkendte hende næppe. Krænket stolthed og nagende skinsyge, måske også en anden hemmelig lidenskab, havde

betaget den unge dronning hin blomstrende ungdomsfriskhed, der på hendes bryllupsdag forrige sommer gjorde hende så smuk i manges øjne. Nu var der en bitterhed og lidenskabelighed i hendes skarpe træk, der gjorde hende ti år ældre.

"Min dronning!" udbrød Agnete forbavset, "er det muligt? Besøger dronning Helvig mig i mit fængsel! så være selv bagvaskeren takket, hvis falske anklage førte Jer hid! I vil ikke lade en ulykkelig hustru adskilles fra sin ægtefælle – I vil skaffe mig ret og frihed – I vil ædelmodigt beskytte mig mod ridder Podebusch og selv mod den ubarmhjertige mand, der kalder sig min fader – I vil bede eders mægtige gemal frigive min kære, kære Svend Trøst! – Ak! har de kun ikke myrdet ham! Vore forfølgere har overfaldet ham her uden for mit fængsel – de har kastet ham i tårnet hist ovre. Hjælp, hjælp os, nådige dronning!" Hun brast atter i gråd og sank ned for dronningens fødder.

"Svend Trøst? siger du, den forvovne Ebbesens søstersøn? – du hans hustru? – den ærbare novice altså, som ville dø i klosteret og løb bort med hin eventyr-ridder?"

"Ja, ædle dronning! det var mig han gik i døden for, – jeg var novicen, der skulle ægte den afskyelige Podebusch, men trolovede sig med sin døde barndomsven og fulgte ham glad og lyksalig ind i livet, for aldrig mere at forlade ham – og nu er al vor lykke forbi, hvis I ikke frelser os."

"Rigtigt, nu kender jeg Eder!" sagde dronningen og betragtede hende med et skarpt blik. "Jeg så jer jo på Sønderborg ved mit *bryllup* i fjor." Det var, som der fo'r et sting igennem dronningens bryst ved dette ord. "I var ikke blandt brudepigerne. Man glemte Eder som mig for den letfærdige

rügerinde. Men hendes broder, den artige skønhedskender, har ikke talt om andet siden den dag, end om eders dejlighed. Hm! det er altså ham og eders egen hr. fader, der har ført Eder hid, fru Agnete!" vedblev dronningen med et uvist, endnu mistænkeligt blik, "og I har ingen set her endnu? slet ingen? jeg er den første, I taler med i dette fængsel?"

"Ja visselig, ædle dronning! min tavse fangevogterske har jeg ikke talt et ord med, og ingen anden har jeg set. Ak! nådige dronning! I ser så koldt og skarpt på mig! – er jeg endnu i eders øjne den foragtelige skabning, I troede at finde her? og kan I tro, at den ophøjede person, I mistænkte mig for –"

"Ti stille med hvad jeg kan tro og tænke! eller I er ulykkelig," afbrød dronningen hende med et truende blik. "Stå op! – Det var måske dog en vildfarelse, fru Agnete!" tilføjede hun med bævende røst. "Jeg er eller ikke lykkelig – jeg er måske ulykkeligere end I. Der gives forhold, hvori man intet menneske tror. Eders hemmelighedsfulde fangenskab så helt mistænkeligt ud – og her har falskhed og troløshed hjemme. – Endnu ved jeg ikke, hvad jeg skal tro. Dog om Eder vil jeg intet ondt formode. Hvad jeg kan gøre for Eder og eders forvovne mand ved jeg ikke. Han er en oprørsstifter – han har forbrudt sig mod kronen, og," tilføjede hun bittert, "eders fader og denne Podebusch formår mere her end Danmarks dronning."

Agnete havde rejst sig; hun trykkede dronningens kolde hånd til sine læber. "I miskender mig altså ikke mere, ædle dronning! I ved selv hvad ulykke er – I vil ikke lukke eders hjerte for de ulykkelige – I vil redde min tro Svend Trøst og mig fra vore forfølgere –"

"Ti med hvad I ved! Betro mig alt hvad her sker! Så vil jeg se hvad jeg kan gøre. Hver aften ved denne tid kan I vente mig her – men det må ingen vide! – Vær stum som graven! – eller det kan koste eders liv."

Med disse ord forlod dronningen fængslet. En terne trådte ind og tog lyset bort. Fængselsdøren lukkedes atter i lås, og Agnete stod ene i mørke. Hun bøjede sine knæ og hensank i stille bøn. Da hun rejste sig, følte hun sig roligere, skønt dronningens sidste ord endnu klang koldt og skærende i hendes øre. Et glimt af håb gav hende mod og kræfter. Det var sildigt. Alt var stille på slottet. Hun nærmede sig fængselsgitteret og så over til det mørke vandtårn, hvorhen hun havde set dem bortslæbe hendes tro, kære Svend Trøst. Der var øde og stille i slotsgården; men nu troede hun at høre en dæmpet, vemodig sang ligesom fra en dyb, underjordisk hvælving, dog ikke langt borte. Hun lyttede opmærksom. Det var sangen om Axel Thordsen og skøn Valdborg, som hun så ofte havde sunget med Svend Trøst i sin lykkelige barndom på Bjørnsholm. Hun kendte stemmen; den kom fra den dybe kælder i vandtårnet. Det var hendes fangne ægtemand, der nu med denne kære barndomssang ville tilkendegive hende, at han levede og kun tænkte på hende i sin ulykke. Han sang Axels afskedsord til Valdborg, da han var dødelig såret i kampen for sin konge:

"I sige skøn Valdborg tusind godnat!
Vorherre skal for hende råde.
I Himmerige vi findes så brat
og sankes så gladelig både."

"Ak, Gud hjælpe mig!" sukkede Agnete og vred sine hænder, "han synger som en døende. Forbarmende Gud! skil os ikke ad!

Lad mig dø med ham!" Sangen i vandtårnet holdt inde. – "Ak, nu dør han måske allerede," udbrød hun jamrende, "og jeg kan ikke være hos ham – kan ikke sige, ham hvor højt jeg elsker ham – dog jo, kan hans røst nå mine øren, må min vel også kunne nå hans. Min stemme har jo før kaldt ham til live." Hun sang nu højt og smerteligt, med grådkvalt stemme, de dejlige ord, der i visen er lagt Valdborg i munden, og som de unge ægtefolk så ofte havde grædt over sammen i de uskyldige barndomsdage på Bjørnsholm:

– – Om jeg i tusind år levede her,
i ganger mig aldrig af sinde.

Jeg vil da sidde i højenloft vid
og virke det guld udi hue;
så sørgelig vil jeg leve min tid
alt som en turteldue.

Hun hviler aldrig på grønnen gren,
hendes ben er aldrig så møde –
hun drikker aldrig det vand så ren,
hun rører det først med fødder."

Hun holdt inde og lyttede. "Han lever – han lever endnu!" sagde hun glad, "han kan ikke dø, så længe han hører Agnetes stemme."

Svend Trøst sang nu virkelig fra hin mørke tårnkælder med livligere røst og med et blandet udtryk af vemod og af glæde over dog at have fundet et middel til meddelelse i skilsmissen. Han sang det sidste bekendte vers i hin elskovssang, som så mange elskende hjerter efter hans tid har gentaget:

"Gud dennem forlade, som årsag er,
at de ej sammen må være,
som have hinanden af hjertet kær
og elske i tugt og ære!"

Men næppe havde han sunget verset til ende, før Agnete fløj forskrækket fra gitteret og hørte en fremmed mandsstemme synge i nærheden!

"Eja! Hvor klager den ensomme fugl!
Men var jeg så sandt en flue,
så fløj jeg fluks gennem nøglehul
og trøsted den turteldue."

"Dejligste Agnete! min udkårne brud! har I da intet øre for eders ydmyge tilbeder?" lød hr. Podebusch's stemme med svær tunge, som af en halvberuset, gennem nøglehullet på fængselsdøren. "Jeg kan ikke komme Eder nærmere og overbevise Eder om min brændende kærlighed; men selv eders utroskab og lille, letfærdige eventyr har gydet olie i min rene brudgoms-ild. Nu ved jeg da, I er ingen koldsindig stenjomfru. Den blødhjertede novice, der kunne løbe af klosteret med en død ridder, hun kan vist også forbarme sig over en lystig, levende elsker; og det forsikrer jeg Eder: i mig er der meget vissere og længere liv end i den arme synder, der har forlokket Jer."

"Jeg afskyer Jer – jeg foragter Jer, hr. Podebusch!" svarede Agnete med en kækhed og bestemthed, som var hendes milde natur fremmed. "Vover I nogen sinde at komme mig et skridt nærmere, er jeg herre over mit liv og måske over eders." – Uagtet fængselsdøren adskilte hende fra den forhadte elsker,

havde hun dog uvilkårligt bevæbnet sig med den vistnok svage nål, der sammenholdt hendes flettede lokker.

"Død og ulykke! Dyden er dog stærk her til lands endnu – men derfor er der vel råd!" mumlede jomfru Toves broder og tumlede med en ubehagelig latter ned af tårntrappen.

Næste aften var der stor lystighed på Vordingborg slot. Bønderne i Sydsjælland red nu også sommer-i-by, og den muntre konge havde ladet slotsporten åbne for de pyntede bønderskarer, der drog gennem byen med deres standarter og dansede under fiddelspil og til de gamle, folkelige forårssange i alle gårde. Kongen deltog selv i denne folkefest med sine riddere og hofmænd. Også dronningen og alle hendes damer tog del i festligheden. Der dansedes til sidst både på højenloftstiljen og i slotsgården. Her gik det især frit og livligt til efter at der var uddelt forfriskninger blandt gæsterne, og kongen selv med de unge riddere kom fra drikkebordet. Så vel Agnete som Svend Trøst kunne se dansen i slotsgården fra deres fængsler; men en fremspringende tårnpille forhindrede dem i at se hinanden. Dronningen var prydet med stor pragt i silke og stift gyldenstykke, og man så hende danse med kongen mellem bønderskarerne på slotspladsen i det flammende fakkellys. Der var en mørk ild i hendes blik og en vildhed i hendes bevægelser, uagtet al hendes stivhed, der gav hende et frygteligt, næsten furieagtigt udseende, i det hendes hårfletninger havde opløst sig, og de lange, udslagne hår flagrede hende om de magre, blussende kinder.

Så snart dronningen var trådt ud af dansen, fremsprang hr. Podebusch med en lille, særdeles smuk og næsten lige så prægtig smykket dame, der var behængt med kranse og valgt til majdronning – eller, som det her kaldtes, majgrevinde – af de unge bønderkarle. Hun snoede sig fra sin ledsager, nejede dybt for kongen og svingede sin krans; hvorpå alle bønderpigerne kastede deres kranse på kongen og valgte ham til majgreve. Han nikkede muntert til pigerne og takkede for denne opmærksomhed; derpå rakte han den nydelige majgrevinde sin hånd og begyndte en rask dans med hende i fakkelglansen under de maj-løvbekransede linde. Dronningen stod ved højenloftsbroen; hun så sig tilbage over skulderen og blegnede. Den lille, dejlige festens dronning, der nu afløste hende som kongens udvalgte danserinde, var hr. Podebusch's søster, jomfru Tove fra Lille Gurre, som man allerede mumlede om modtog besøg af kongen på hans jagttog. Hun var, som majgrevinde, blevet smykket med en overflødig mængde bånd og løse silketørklæder, som hun ubekymret i den livlige dans lod flagre omkring sig, til de faldt af og dannede et silketæppe for hendes lette fod, mens hun i letfærdige, men nydelige svingninger næppe berørte jorden med tåspidsen og hvirvlede sig som i en tryllekreds om den unge, artige konge. Da hun endelig med et flygtigt håndtryk og et skælmsk, fortroligt smil forlod sin kongelige danser, trådte dronningen hende med glødende kinder i møde under højenloftssvalen.

"Hør, min fine jomfru Tove!" sagde dronning Helvig med skjult forbitrelse i en tilsyneladende spøgende tone, "I skulle dog ikke kaste silke for eders fod! Det er kun dronninger, der træder på silke ved hove."

"Men jeg er jo også dronning i aften, Eders Nåde!" svarede jomfru Tove og slog nakken stolt tilbage med en ikke uheldig, men dristig efterligning af dronning Helvigs stolte og noget stive adfærd. "Jeg må vel også føle mig lidt ved slig herlighed og ære – og hvem ved, hvad jeg kan blive?"

"En konges slegfredviv kan du vel blive, uforskammede! men aldrig en dronning med ære!" hviskede dronningen med et stolt og heftigt udbrud af sin harme, idet hun med foragt vendte sig bort fra den lille, letfærdige koglerinde, der atter ved latter og spøg hvirvlede sig hen i dansen og syntes at fortrylle alle mænd med sine yndige bevægelser.

Siden stod kongen med hende under højenloftssvalen, og de hviskede fortroligt sammen. "Gid hun sad på Bloksbjerg blandt de gamle hekse!" hviskede kongen, "så skulle du bære hendes krone med ære, lille Tove!"

"Ti stille, herre konge, med den farlige spøg!" hviskede den skønne rylænderinde, "I ved ikke, hvem der kan stå på svalen over os og lytte."

"Lad lytte hvem der vil!" svarede kongen stolt, "*så* ønsker jeg dog det måtte gå; for du er langt vænere, om du så var død, end nogen stiv, arrig dronning i al sin guldstads."

De hørte en pludselig bevægelse over deres hoveder på svalen; men de så ikke, det var dronningen, der halvt afmægtig blev ført fra svalen af sine damer.

"Se her, lille Tove!" vedblev kongen og bandt en guldkæde om den skønne majgrevindes hals. "Dronningen har aldrig båret skønnere smykke. Men nu har jeg dig i bånd og lænker igen, lille tryllerske! Nu slipper du ikke af mit fangenskab, før du løskøber dig."

"Når løsningssummen ikke er for stor," hviskede den lille letfærdige med et skælmsk smil, "så får jeg vel råd til det; men en anden gang – her er det aldeles umuligt." Hun drejede det nydelige hoved hastigt om og så, om der ingen var i nærheden; derpå lod hun sig frarøve et lidenskabeligt kys og ville sno sig af hans arme.

"Nej, tøv lidt, lille skalk!" sagde kongen og holdt hende fast, "sig mig nu, mens vi er ene to: hvad hekseri var der ved den gave, du gav mig sidst? Siden jeg bærer den hårlok på mit bryst, kan jeg ikke tænke på andet end dine favntag, både nat og dag. Jeg er nær ved at glemme folk og rige over det galskab."

"Så giv mig den tilbage! for Himlens skyld!" sagde Tovelille skalkagtigt, "det var stor synd, skulle min gave gøre så skrækkelig en ulykke, og Tovelille gøre kong Valdemar til en dårlig landsfader –"

"Det er alvor," sagde kongen, pludselig alvorlig, "det går for vidt med det dårskab. Nu er her andet at tænke på. Der, barn, tag det tant tilbage! Det er dog uret mod Helvig – det var spøg, hvad jeg sagde dig før. Vi må ikke ses oftere som sidst –"

"Det var ret! det var fornuftigt, strenge herre!" hviskede Tove med et forførerisk smil, "hvad skulle også I med en jomfrus hår på det mandhaftige hjerte? Lad mig nu se, I kønt rider Lille Gurre forbi i morgen aften! I træffer nu aldrig andre hjemme end min gamle moder."

"Lille, skælmske heks!" udbrød kongen og ville atter tage hende i favn; men nu fløj hun bort, som en løs fugl, fra hans hånd og hvirvlede sig yndigt hen i danseskaren med sin broder.

Af de mangfoldige mennesker, som under sang og lystig skæmt betragtede dansen i slotsgården eller flokkedes om

drikkebordet under de store linde, syntes dog ingen at have bemærket, hvad kongen talte i løn med den smukke majgrevinde under svalen. Men dronningens fortroligste terne var blevet tilbage på højenloftssvalen, og inden kongen atter lod sig se, var hun ilet bort til sin upasselige herskerinde.

Hvem der bedst kunne have set hint alt for kærlige optrin under svalen, var Agnete. Hun stod ved sit fængselsgitter i samme stund, lige over for hint halvt oplyste skjul under svalen; men hun tænkte på sin fangne Svend Trøst og gav liden agt på, hvad der foregik i slotsgården. Hun så vemodigt på dansen og længtes kun efter, at festlighederne skulle ophøre på slottet, for at hun atter i den stille forårsnat kunne veksle et hemmeligt kærlighedsord med sin fangne ridder i de uskyldige og umistænkte folkesange. Næppe var dog tumlen ophørt i slotsgården, før hun så sig forstyrret i dette sit kærlige håb. Hendes fængselsdør åbnedes, og hun modtog atter et besøg af dronning Helvig.

Dronningen var denne gang ikke ene; hendes fortroligste terne fulgte ind med og satte lyset på bordet, hvorpå hun lukkede døren og blev stående ved tærsklen. Dronningen slog straks sin hoveddug tilbage. Hun var bleg og syntes heftigt oprørt.

"I må have set, fru Agnete, hvad hun der kun har hørt," sagde dronningen og pegede på ternen. "Vær mig tro og tilstå alt! så skal jeg tænke på eders frelse og lykke. Men fordølger I mig, hvad I nødvendigvis må kunne bevidne, skal I aldrig slippe ud fra disse mure!"

"Jeg ved ikke, hvad I mener, nådige dronning!" svarede Agnete forskrækket. "Jeg har set bønderne danse og holde

majgilde her i gården; jeg så, der var fornemme herrer og damer iblandt dem; men jeg kendte ikke en eneste, undtagen den forhadte hr. Podebusch, og for hans skyld turde jeg ikke ret se mig om."

"Så I da ikke hans smukke søster?" spurgte dronningen med sit skarpe blik.

"Jo, det er sandt – det var jo hende, de havde pyntet som majdronning. – Ak, således var jeg også smykket for få dage siden. Jeg kunne ikke se den uskyldige leg uden gru, det kom mig for, som der nu lurede svig og troløst bedrag under enhver spøg og glæde her i landet. Den lille, bekransede danserinde med det nydelige, fremmede ansigt forekom mig også som et offer, man kun pyntede for at føre til elendighed."

"Deri kan I have ret, fru Agnete!" sagde dronningen kold og bitter, "men et uskyldigt offerlam er hun ikke. En listig koglerske er hun. Hun vil ende med gru, som en heks. Sig frem! hvad djævelskab så I med hende under svalen?"

"Jeg så hende danse i gården i al munterhed og uskyldighed, nådige dronning! men andet har jeg ikke bemærket –"

"I lyver! – I bedrager mig!" udbrød dronningen) heftigt, "I er alle lige gode. I har alle sammensvoret jer mod min fred og min ære. Men bi! – Jeg skal lære disse fine fruer og jomfruer, hvad det koster at tirre Danmarks dronning. Vid, kong Abels blod koger i disse årer – dronning Helvig må ikke ræddes for kvindeskrig!" Det var som hendes ansigt fik et tigeragtigt udseende ved disse truende ord, og hun forlod Agnete med et blik, der gennemisnede hende.

Dronningen med hendes terne var forsvundet. Lyset var taget bort og fængselsdøren lukket igen. Det var som Agnete

havde set ind i en sjæl, der følte sig beslægtet med mørkets ånder og glædede sig stolt ved den frygtelige arv. Den fangne, ulykkelige ridderfrue kom først til fatning og rolighed igen, da der var ganske stille i slotsgården og hun atter hørte sin kære Svend Trøsts sangstemme i fængslet lige over for Jomfrutårnet. Nu begyndte den kærlige vekselsang igen, ligesom forrige nat, og de adskilte elskende vidste i valget af de fælles bekendte folkesange på en sindrig og mangfoldig måde at meddele hinanden de kærligste forsikringer om, at de kun levede i håbet om at ses og forenes igen. At Svend Trøst ikke var farligt såret, vidste han også at tilkendegive sin bekymrede hustru på denne måde, og at den vordende moder med rolighed og stille håb ville stræbe at undgå fortvivlelsens jammer og fare, vidnede de fromme hjertetoner om, der nu hver nat tonede fra Jomfrutårnet til Vandtårnet, uden at høres af andre uvedkommende end af kuren på vagttårnet, der stundom faldt ind i de ham velbekendte kæmpevisetoner med sit vægterhorn.

Mens utroskab og skinsyge, forfængelighed og hovmod, ærgerrighed og selvsyge drev sit spil med så mange hjerter på det store, larmende kongeslot, savnede den stille kærlighed og troskab således dog ikke røst, men fandt trøst og håb i de toner, der gennem århundreder har vidnet om, at det danske hjerte aldrig ganske dør, selv ikke i den usleste tid; og mærkeligt er det, at en stor del af vore skønneste folkesange netop er oprundet i denne tid, hvori nøden endnu var så stor og udsigterne til folkets og rigets genforening så mislige.

16

I de tre første dage efter hin majmånedsfest på Vordingborg slot drog kongen mod sædvane ikke på jagt. Han arbejdede ivrigt i sit lønkammer med sine statskloge rådgivere, og der gik hyppige bud fra og til Kalundborg. Dette slot havde kongen gjort fordring på som hjemfaldet til kronen efter den svenske hertug Eriks død; men hertuginde Ingeborg af Sverige var endnu i besiddelse af det, og lod det ved sin høvedsmand forsvare som hendes yndlings, den berygtede Knud Porses, len.

Under disse alvorlige statsforhandlinger syntes ingen at bekymre sig om de ulykkelige, adskilte ægtefolk i slottets fangetårne. Sti Andersen ville ikke se sin "forløbne datter", som han kaldte hende, og med Svend Trøsts forhør og dom som oprører, lod man heller ikke til at ile. Den fjerde dags morgen var der stor bevægelse på slottet. Kongen red i spidsen for sine lejede armbrøstskytter med sin marsk og alle sine riddere i fuld rustning ud af staden, med belejringsmaskiner, blider og lejrtelte. Rygtet var almindeligt, at det gjaldt Kalundborg. Agnete havde set hr. Podebusch og Sti Andersen blandt de bortdragne krigere, og hun følte sig lettere om hjertet, skønt hun dog gruede, når hun tænkte på dronningens heftighed og lidenskabelige trusler. Hen ad aften så hun en fremmed herre ride ind i slotsgården, og hun kendte med overraskelse og forundring, ridder Folkvard Lovmandsøn, som hun vidste, var i ugunst hos kongen som en af partigængerne for junker Otto og som Ebbesens ven. Hun så, at han blev indladt på slottet, og hun kom nu næsten med skræk i hu – hvad han vel aldrig havde

tilstået, men hvad så mange talte om – at han nærede en hemmelig lidenskab for dronningen og havde været hendes mest begunstigede hofmand indtil hendes bryllupsdag.

Ridder Folkvard var ikke kommet længere end til højenloftstiljen, slottets almindelige forsal, hvor han i en højst spændt og urolig stemning blev underholdt af den gamle, stive hofmand, der, som dronningens hushofmester, var fulgt med hende fra Sønderborg og nu forestod hendes hofhold på Vordingborg.

"Skade, at I ikke kom 11½ time før!" sagde hushofmesteren og trak på skuldrene. "Nej, 11¾ time før måtte I have været her," vedblev han og så på sanduret, "så havde I truffet Hans Nåde kongen her endnu, og kunne have forebragt ham selv eders betænkelige andragende; dog ret beregnet, måtte I have været her 12 hele timer tidligere. Jeg ved nu sandfærdig ikke, hvad jeg i denne vanskelige sag tør gøre eller undlade – eller –" Den gamle herre syntes yderst forlegen.

"Der gives intet tredje at være uvis om," sagde Folkvard utålmodig, "men I har kun ét at gøre: det er at melde mig hos dronningen uden ophold. Det er med hende jeg vil tale. Kong Valdemars fraværelse gør her intet til sagen."

"Ih, du fredsens Gud! Intet til sagen?" gentog hushofmesteren forskrækket og så sig spejdende om. "I taler helt forvovent, hr. Folkvard! det er en lykke, vi er ene to. Sagen angår jo, som I siger, de to besynderlige statsfanger, som ingen her ved noget om," vedblev han hviskende. "Over dem råder ingen her uden kongen selv eller den meget formående hr. statholder, og den højeste forsigtighed er pålagt mig både af

statholderen og hr. Podebusch – netop hvad disse fanger angår – og desuden –"

"På Eder kan intet ansvar hvile!" afbrød Folkvard ham: "Hvorvidt dronningens myndighed her kan udstrækkes i kongens fraværelse, må hun selv bedst vide, og om hun vil modtage mig, ligeledes. Jeg beder Eder kun nævne hende mit navn og min bøn om at indlades."

"I den første time og $^{1}/_{12}$ af den næste er det aldeles umuligt," svarede den nøjagtige hushofmester og så atter på sanduret. "Hendes Nåde har været utilpas. Det er på denne tid, hun i de sidste ni dage har behaget at gå i sin badstue. Der er desuden en fremmed dame hos hende, og hun har udtrykkelig selv haft den nåde at befale mig, at jeg ikke i dag må indlade noget menneske eller noget som helst levende væsen i fruersalen før det ringer til Ave og hun måske nådigst befaler at dyrke sin Gud i kapellet."

Den utålmodige ridder Folkvard måtte slå sig til ro. Han gik tavs op og ned i forsalen; men hans urolige miner røbede en lønlig kamp i hans inderste.

"Ret betænkt, hr. Folkvard!" tog atter den gamle hushofmester ordet, "tillad mig, som en gammel bekendt og ven – dog om det venskab beder jeg Eder ikke tale her, af visse årsager – tillad mig i al forsigtighed, ville jeg sige, at være oprigtig – at sige, under fire øjne – allerhelst det gælder eders eget vel! – ret betænkt – mener jeg – var det ikke både klogere og sikrere, om I først opsøgte vor stormægtigste herre, den unge konge, selv og forsikrede Eder Hans Nådes høje nåde for eders egen respektive person, inden I tog Eder på at gå i forbøn for andre? I kan vel ikke være uvidende om de besynderlige

rygter, der har udbredt sig, betræffende eders tidligere – vistnok aldeles rene og dadelfrie forhold til vor fælles høje herskerindes person, samt eders hemmelige deltagelse i visse mislige statssager; dog tys! det er ting, som det er farligt at tale om og selv at tænke på ved hove – og under sådanne omstændigheder vover I personlig at komme hid – og netop i kongens personlige fraværelse? Jeg forsikrer Eder, jeg skælver over mit hele legeme, når jeg tænker på, hvad man vil tro og dømme om denne eders personlige nærværelse, og hvad klafferne vil forebringe kongen så vel om min konduite som om eders, hvis jeg lader Eder få dronningen et eneste øjeblik i tale."

"Hvad al verdens lave og feje sjæle dømmer om mig, bekymrer jeg mig ikke om!" svarede Folkvard stolt. "Hvad der skjules i min egen sjæls afgrund, skylder jeg kun den alvidende regnskab for; men hvad jeg til denne time har udøvet i mit liv, kan jeg, Gud ske tak, forsvare for enhver retfærdig og lovlig domstol i verden. Jeg er ikke kommet hid for at krybe for troner og bejle til de mægtiges gunst. Jeg søger kun et åbent øre og hjerte for sandhed og ret; men det søger jeg kun, hvor jeg ved, det må findes."

"Tys, tys! råb ikke så højt! Husk på hvor I er!" hviskede hushofmesteren og tørrede angstsveden af sin pande, mens han trippede om som på nåle, og rystede med de lange fingre. "Gør mig, for Himlens skyld, intet oprør her på slottet! Vil I endelig løbe i ulykken – i Guds navn, så får jeg melde Jer, når tid er. I råder Eder selv, hr. ridder! men jeg kender Jer ikke – jeg har aldrig set Eder før. Det nødes jeg til at påstå. I knejser så kækt, hr. Folkvard, som her var ingen fare på færde, og som I var herre her på slottet; men jeg vil dog give Eder et godt råd, for

gammelt kendskabs skyld – dog jeg beder Eder ikke at tale derom til nogen – kun derved har jeg selv fået grå hår ved hove: vil man finde indgang gennem de stores høje døre og være vis på at finde udgang derhos og med hel hals, må man følge gæssenes ydmyge skik og bukke hovedet forsigtigt, hvor højt der så er til loftet, for tærsklen er stundom noget glat og slibrig, skal jeg have den ære at sige Eder."

"Den klogskab nytter gæssene kun lidt ved mortensdags-tider," sagde Folkvard og lo bittert. "Jeg forlanger ikke gæssenes lykke ved hove; men det ved jeg: hvor fru Helvig er herskerinde, gælder svanen mere end gåsen, og falken mere end den krybende snog –"

"Tillad mig blot at erindre Eder om, at vi ikke kalder dronningen slet og ret frue!" bemærkede den ængstelige hushofmester og så uroligt til alle døre.

Folkvard tav og vendte sig fra ham. Han greb med funklende blik en gammel strengeleg, der hang ved kaminen. Det var den samme, hvorpå han så ofte havde spillet for prinsesse Helvig og hendes jomfruer i fruerstuen på Sønderborg; men nu var den ringeagtet og forstemt. Han rettede og stemte den med øvet hånd, og snart greb hans fingre i strengene og aflokkede dem hine besynderligt hjertegribende toner, han i fruerstuen vidste at henrive alle kvindelige sjæle med, og hvori han havde fundet et sprog for sin hemmelige lidenskab, som ingen jordisk dommer kunne domfælde ham for, men som trængte dybere i ånd og hjerte end de mest glødende ord.

"Om det ikke er til anstød mod god hofskik at spille så rørende ved hove, vil jeg dog erkyndige mig om," mumlede

hushofmesteren og bladede i et skrifthefte, han havde fremtaget, og som indeholdt reglerne for dronningens hofhold.

I lønkammeret, tre værelser fra højenloftstiljen, sad imidlertid dronning Helvig i en forgyldt armstol ved sømmebordet. Lige for hende stod hendes forhadte medbejlerinde, den lille, rygiske jomfru Tove. Straks efter kongens afrejse havde hun fået bud ved to svende om øjeblikkelig at følge dem til dronningen. Hun havde dog tøvet nogle timer og givet sig gode stunder med sin påklædning, men alligevel havde hun stået i tredobbelt så mange timer som på gløder i den ydre fruersal. Efter en så lang og ængstelig forventning, var hun nu først blevet indladt i dette dronningens inderste højenloftsværelse, der ved en løngang stod i forbindelse med det egentlige såkaldte fruerhus, eller den lavere sidefløj af slotsbygningen, hvor det kvindelige tjenerskab opholdt sig, og hvor bagerset, stegerset og dronningens badstuer fandtes.

Dronning Helvig havde nogle dage været virkelig syg. Hun havde ikke set kongen eller taget del i hoffets sædvanlige sammenkomster siden hin natlige vårfest, hvorved hun under dansen i slotsgården mentes at have pådraget sig en koldesot. Her sad hun nu, iført en simpel, hvid badekjortel, uden alle prydelser. Hendes lange hårfletninger syntes skødesløst sammenbundet; men der var dog en skjult kunst og omhu i denne halvt forsømte påklædning, hvori hun så langt smukkere ud, end i den stive guldstofsklædning, hun sædvanligvis viste sig med. Hendes mat brændende blik og de feberglødende kinder røbede søvnløshed og en tilbagetrængt lidenskabelig

uro; men den mine, hvormed hun betragtede den frygtsomt indtrædende jomfru Tove, var iskold.

Den lille, nydelige rylænderinde nejede dybt og syntes helt ængstelig til mode. Den skælmske og trodsige mine var forsvundet. Hun var som sædvanlig klædt med forfængelig pragt og med en letfærdig blottelse af de yppige former. Med den åbne sindals-trøje og det korte skørt af grønt silkestof, stod hun i de små, guldspændte sko som smykket til dans; men frygten havde bortjaget roserne og de skalkagtige smilehuller af hendes kinder, og hun var ikke nær så indtagende i dag som hin aften ved majgildet.

Dronningen betragtede hende længe tavs med sit skarpe, brændende blik og syntes at måle hendes vækst og anstille sammenligning mellem rylænderindens og sin egen skønhed, ved et flygtigt sideblik i det store metalspejl over kaminen.

"Hvad er eders befaling, dandronning, siden I har sendt mig bud?" spurgte endelig Tove med ængstelig røst. "Jeg er så bange, Eders Nåde er blevet mig vred –"

"I så fald ved I selv vel grunden, jomfru Tove!" svarede dronningen med tiltvungen rolighed. "Hvad hviskede I forleden aften i løn med min kongelige hr. gemal under svalen?"

"Det var ikke andet, end hvad I gerne måtte have hørt," svarede Tove og blev ildrød, "hvis det ellers havde sømmet sig for Eders Nåde at lytte. Det var om den ridder, der har bejlet til mig – om ham spurgte jeg eders herre til råds."

"Ja så, min *herre*?" gentog dronningen med dæmpet bitterhed, "og *din* fortrolige? Og hvad råd gav min herre dig da? Man vil sige, han bad dig give tid, til du kunne få en dronningkrone på dine gule hår. Kom, jeg vil se hvorledes den stads kunne klæde

dig." Med disse ord rejste dronningen sig heftig og greb det kroneformede gulddiadem, der lå på bordet og hørte til hendes daglige pynt. – "Kom!" gentog hun med et bydende vink og trykkede det så fast på den forskrækkede piges isse, at det smertede hende, og vandet randt hende i øjnene. "Ej se! hvilken ynkelig dronning!" udbrød Helvig og lo bittert. "Vend dig om! spejl dig, forfængelige tåbe! se den herlighed, du ville sælge din sjæl for!"

Tove var blevet stående med nedslagne øjne, og tårerne randt hende ned over kinderne; men Helvig greb hende ved armen og drejede hende om mod spejlet. Uagtet sin angst og uro, kunne Tove dog ikke undlade at kaste et nysgerrigt og selvtilfreds blik på sit smukke spejlbillede.

"Ak ja!" udbrød hun uvilkårligt og syntes et øjeblik at have glemt hele sin mislige stilling, "den klæder ret smukt; men det er jo ikke den virkelige, den, man bærer ved kroningen."

"Den ville du vel bære i mit sted, uforskammede?" lød svaret foragteligt fra dronningens rødblå læber, idet hun rev smykket af jomfruens hår og kastede det på gulvet. "Nej, dertil kommer det aldrig – det kan jeg love dig; men af pynt og stads har du vel fuldt op, siden du ikke har holdt din jomfruære og din salighed dyrere end et nyt halsbånd?"

"Jo til visse, meget dyrere, Eders Nåde!" svarede Tove nu i kækkere tone og syntes at få mod af den tilsidesatte værdighed i dronningens lidenskabelige adfærd. "Vel er jeg en gæk efter pynt og stads; men det kan jeg forsikre Eder: jeg ville ikke engang bære sådan en krone og række en konge min hånd, når ikke hjertet helt og holdent fulgte med. Jeg ville dog have haft min jomfruære og hjertets lyksalighed meget kærere, end at jeg

ville have solgt min person for slig guldpynt, eller for at hedde dronning – om det så var af hele verden."

Den skærende bebrejdelse, der lå i disse ord, traf den forpinte Helvigs hjerte som et dolkestik. Hun tumlede om på stolen og holdt hånden for den blege pande. "Du finder det måske endog ædlere og skønnere at eje et kongehjerte, selv uden kronen, og med ærens forlis i verdens øjne?" spurgte hun med et smerteligt blik, hvori en bitter tåre syntes at skjule sig, idet hun lod hånden synke ned i sit skød og bøjede det stolte hoved mod sin barm.

"Det er et samvittighedsspørgsmål, Eders Nåde!" svarede Tove med et lidt skadefro, skalkagtigt smil og syntes et øjeblik at føle sig overlegen. "Svaret på det vil jeg forbeholde min skriftefader."

"Den foragtelige! – Det er vist nok!" mumlede dronningen ved sig selv og rejste sig atter stolt med tilsyneladende rolighed. "Vi vil nu ikke tale mere om hint tåbelige fjaseri under svalen, jomfru Tove!" sagde hun i ligegyldig tone. "Om min unge, muntre hr. gemal har spøgt med dig og fundet dig vakker, får jeg finde mig deri! ret smuk er du virkelig, om man endog fraregner de små kunstgreb med pynt og påklædning, som mændenes øjne så let bestikkes med. Jeg kunne have lyst til at se dig i en simpel, ærbar kappe, som denne." Hun pegede på en hvid badekappe, med lange ærmer og overslag, der hang over en stol og næsten så ud som en nonnekåbe, ligesom den, dronningen selv bar.

"Befaler Eders Nåde, så tror jeg vist, den kunne passe mig!" svarede Tove med et lønligt triumferende smil i bevidstheden

om de skønhedsfortrin, hendes fyrstelige medbejlerinde syntes at tvivle på.

"O ja!" svarede Helvig og vendte sig bort med et besynderligt nik. "Du er min badepige i dag!"

"Den passer fortræffeligt!" sagde Tove, næsten overgiven, idet hun slog kappen om sig og ikke kunne modstå fristelsen til at vise sig selv og dronning Helvig, at det ingenlunde var pynten, hun skyldte sin skønhed. "Men I må ikke blive vred," tilføjede hun og nejede, mens hun hastigt ordnede folderne i kappen, "hvis jeg selv i denne ærbare nonnesæk dog bliver det verdensbarn, jeg var! – Herre Gud! det har jeg efter min moder og bedstemoder, og vi kan dog ikke alle være helgeninder –"

Helvig hørte ikke på det; hun sad fravendt, med hånden under den glødende kind i dybe tanker, og hendes barm bevægede sig urolig, idet hun stirrede stift hen mod døren til løngangen. Da dronningen vendte sig om, så hun jomfru Tove dristigt smykke sig for spejlet med smilende selvtilfredshed. Den side badekappe sad hende højt op i halsen og sluttede kun fast til legemet ved et grønt bælte under barmen; – men de rige folder faldt smagfuldt om hendes yppige lemmer, og den lille, nydelige skabning tog sig næsten endnu skønnere ud end før. Da den ærbart tilhyllede jomfru Tove nu vendte sig fra spejlet, med de lange, opløste silkelokker om barm og skulder, så hun ud som en på skrømt bodfærdig Magdalene, der endnu ikke havde afsagt verden og dens forfængelige lyst, men kun skalkagtigt legede helgeninde for at bedåre sig selv eller andre.

"I sandhed!" udbrød Helvig, "det klæder dig smukt at være nonne, lille Tove! Men sæt dig ned, barn! her mangler dog en væsentlig ting." Hun trykkede den smigrede jomfru sagtelig

ned på stolen og ordnede hendes rige hårfylde, men i det samme hørte Tove med forskrækkelse en skærende lyd og så med et fortvivlet skrig hele sit skønne, lange hår afklippet i dronningens hånd. "Se så!" sagde Helvig og kastede med latter de dejlige hårlokker tillige med saksen hen på sømmebordet, "det hørte ikke til nonnekåben. – Spejl dig nu, lille Tove!"

Den lille, vansirede skønne kastede et blik i spejlet, men sank tilbage på stolen, idet hun holdt hænderne for øjnene og græd bitterligt.

"Vær intet tåbeligt barn!" sagde Helvig, "det var jo kun en spøg. Om nogle måneder kan du have smukt, langt hår igen, og nu er her jo ingen at smykke sig for, så længe alle vore unge herrer ligger i felten. "

"I har ret, dronning Helvig!" udbrød Tove med et vildt, hævngnistrende blik og sprang op, "det skal blive dobbelt så smukt, det lover jeg jer! – det skal blive så gult en gang, at dronning Helvig skal få grå hår ved at se på det!"

"Ja så! mener du det?" sagde Helvig og bed tænderne sammen. "Nå ja, det vil jeg se! – Dog – vær nu fornuftig, forfængelige barn!" vedblev hun iskold. "Siden du nu er badeklædt, skal du følge mig i badet i dag!"

Tove så på dronningen med forfærdelse. "I vil dog aldrig drukne mig i badet?" spurgte hun og blev dødbleg. "I hader mig, dronning Helvig! det mærker jeg nok – og jeg har sagtens ikke forskyldt, I skulle sørge for min skønhed og pynte mig med egen hånd – men har I mere ondt i sinde imod mig, så husk på, at vi alle er syndere for Gud, og der kommer en dag efter denne, som eders ædle herre, kongen, siger. Han vil visselig aldrig

tilgive Jer det, når han hører, I har mishandlet den, han har kær, mens her ingen var, der kunne beskytte hans Tovelille."

"Dig har han altså kær, og mig vil han blive en streng herre?" spurgte Helvig med bitter kulde, "dog, du drømmer, tåbelige barn! du anklager dig selv i din forfængelige vrede; men jeg tror dig ikke, om du så tilstår mig det allerværste. Kan du for alvor indbilde dig, at du kunne være en genstand for en konges tilbøjelighed og en dronnings had? Nej, det er du for ringe til. Kom! følg mig nu i badet! – Du skal aldrig mere beklage dig over dronning Helvig." Derpå tog hun den ængstelige skønne ved hånden og gik ud med hende gennem løngangen. Tove fulgte dronningen med vaklende trin og syntes uvis om, hvad hun skulle tro om denne pludselige nådesytring.

Kort efter kom dronningen alene, blussende hed, med hastige skridt tilbage i lønkammeret. Hun kastede en nøgle på bordet og sank ned i sin armstol. "Lad hende nu svede dronninggrillerne ud!" mumlede hun, "dø kan hun vel ikke – den smule dødsangst har hun vel forskyldt. – Der var hedt," vedblev hun og fo'r pustende op, "næsten for hedt – men så skal hun have det, den heks! – hvad er en varm badstue mod bålet? – Ha! hvad er dette?" udbrød hun nu forbavset og lyttede, "Folkvards strengeleg! – store Himmel! – han her? og hvorledes ser jeg ud!" Hun fo'r til spejlet og derfra til vandkummen, for at afkøle sit brændende ansigt. Hun ville ringe på sine terner, men betænkte sig og hjalp sig selv med at ordne hår og påklædning. Fra højenloftstiljen trængte der en strøm af de dejligste toner til dronningens lønkammer, mens hun hastigt iførte sig sin stive, glimrende dragt og syntes i sin iver og omhu for sin påklædning at have glemt alt andet.

Folkvard sad endnu med strengelegen i hånden på højenloftstiljen. Hushofmesteren gik ængstelig frem og tilbage og rystede på hovedet. Døren til den store fruersal åbnedes nu, og dronningen trådte ud på tiljen. Alle hendes jomfruer og terner, selv pigerne fra stegerset og fruerhuset havde også hørt Folkvards strengeleg og stod lyttende ved dørene til forsalen. Folkvard så dronningen og fo'r op.

"Bliv ved! bliv ved!" sagde Helvig i heftig sindsbevægelse, "det kan behøves her! – Så smukt forstod I dog ikke kunsten på Sønderborg, ridder Folkvard! Der er kommet et udtryk, en ild i eders spil, som fra et tro og varmt hjerte – det er sjældenheder i vore dage! Bliv ved!"

"Forund mig først, nådigste dronning! at sige Eder årsagen til min dristige tilnærmelse, uagtet jeg ved, jeg er i eders kongelige hr. gemals ugunst! Til eders hjerte og høje sind har jeg en bøn, ædleste af alle kvinder!" – Med disse ord bøjede Folkvard sit knæ for dronningen og trykkede hendes hånd til sine brændende læber. – "Jeg rejser mig ikke fra denne min misundelsesværdige plads ved eders fod," vedblev han, "før I har frigivet min tro ven, ridder Svend Trøst af Brattingsborg, og hans ulykkelige hustru, som jeg ved sidder adskilte i dette slots fangetårne. Jeg vil med mit liv og min ære stå inde for, at de ikke er skyldige i nogen brøde, de med rette kan fængsles for eller efter landsloven domfældes –"

"Til slig retfærdighedsgerning har jeg vel, strengt taget, ingen ret," svarede dronningen, "men jeg vil tage mig den! – På mit ansvar, hushofmester! lad straks fængslerne åbne for hin fangne ridder og hans frue! inden en time skal de være om bord på et kongeligt skib og ude af havnen!"

Hushofmesteren gjorde store øjne; han syntes, yderst forlegen, at ville tillade sig en indvending; men på et strengt vink af dronningen bukkede han dybt og gik, efter at have set nøje på sanduret.

Folkvard var sprunget sjæleglad op. Han så sig i dette øjeblik alene med dronningen, mens dog døren til fruersalen stod halvt åben, og man hørte en nysgerrig hvisken af kvindelige stemmer; men Folkvard så og hørte kun dronning Helvig, der stod med brændende kinder for ham, med et besynderligt udtryk af næsten vild glæde i sit åsyn, mens hun dog ligesom uvilkårligt gyste. "Ædle, højhjertede sjæl!" udbrød Folkvard og trykkede dronningens hånd til sit hjerte; der fo'r en udstrøm fra hans blik, og han opløftede sin arm ligesom til en forvoven og uimodståelig omfavnelse.

"Raser I!" hviskede dronningen og trådte tilbage. "Min høje gemal, håber jeg, vil billige denne benådning," vedblev hun højt i fornem tone, mens Folkvard bukkede dybt med blussende kinder. "Efter hvad jeg hører, er eders venner ikke fængslet på kongelig befaling, men ved private forfølgeres hævn –"

"Jeg stiller mig selv her i borgen for mine løsladte venners uskyldighed!" tog Folkvard atter ordet, "hvad dom og straf dem lovligt kan tilkendes, skal jeg villig underkaste mig i deres sted –"

"Vel! I bliver her, ridder Folkvard! som gidsel – som eders venners forsvarer!" udbrød dronningen med heftighed og il, "også mig skal I beskytte! – Jeg udnævner Eder til min ridder og drost!" Hun gav sine damer et vink til at træde ind. "I skal modtage et pant derpå af min hånd, og i disse fruers og ædle damers nærværelse!" Med disse ord trak hun sin ene handske så

heftigt af, at den blev revet i stykker, og i kredsen af de tiltrædende damer rakte hun ridder Folkvard den sønderrevne handske.

Den artige ridder bøjede straks med sømmelig anstand sit knæ og modtog i denne stilling dronningens hædrende pant med et ærbødigt håndkys, der dog varede noget længere end hofskikken tillod.

"I har overrasket os alle med eders udtryksfulde strengeleg, ridder Folkvard!" tog nu dronningen hastigt ordet, idet hun med et lønligt håndtryk gav ham tegn til at rejse sig. – "Nu venter vi også at høre den sang, hvortil I har forberedt os med så indbydende toner. Syng! syng!" vedblev hun hastigt med stigende uro, "jeg må høre sang! – På Vordingborg skal der nu være lystigt!"

"Den eneste sang, jeg kan synge med sandhed og liv, skal I høre, nådigste dronning!" svarede Folkvard og sprang henrykt op med strengelegen i hånden. "Enhver tanke, som skal blive til toner i min sjæl, har kun en genstand i verden." Han greb nu i strengene og sang med lidenskabelig begejstret røst:

"Hold fast, min sjæl, din højeste attrå!
Opgiv ej din stolte begære!
Den frugt er ej til, du ej kan nå:
i tanken er stolthed og ære.

Og bærer jeg ved end til det bål,
som mig skal selver brænde –
i solen har dristig ørn sit mål –
og tanken ved verdens ende!"

Han sang endnu nogle vers med dunkle hentydninger på sin lønlige elskov og med den mest glødende kærlighedsbeundring over den elskedes høje, rene sjæl; men som han sang, blev dronningen stedse blegere. Under den almindelige stilhed og den spændte opmærksomhed på ridder Folkvards sang og fortryllende strengeleg, hvortil alle stegerspigerne lyttede ved dørene, hørtes der nu nogle fjerne, dæmpede skrig, og der lød en smertelig klynken over borggården, som af et ynkeligt jamrende barn. Disse klagetoner blandede sig på en besynderlig, gruelig måde med de begejstrede elskovstoner og med de hemmelighedsfulde berømmelser over dronningens højhed og sjælsrenhed. Det var som hun selv med helvedskval hørte en døende sjæl anklage hende for Guds domstol, mens syndig elskov sang en løgnvise til hendes ære. "Red hende! Hun kvæles!" skreg dronningen pludselig med et krampeskrig og sank om i konvulsioner.

Ingen vidste, hvad det var. Man kom dronningen forskrækket til hjælp. Men nu hørtes der en høj larm og mange jamrende stemmer i slotsgården. Man fo'r ned ad højenloftsbroen og så en fremmed ridder styrte ud af stegersdøren blandt den larmende klynge af slottets hustyende, med en hvidklædt kvindelig skikkelse i sine arme. Det var den nyligt befriede Svend Trøst, der i dette øjeblik havde sprængt døren til dronningens badstue og bar den ulykkelige jomfru Tove ud i borggården. Hun jamrede dog nu ikke mere; hun syntes død. Blodet strømmede hende fra næse og mund, og det var et højst ynkeligt syn at se hende.

Blandt de deltagende mennesker, der omringede den ulykkelige, var også Agnete, som over dette jammersyn havde

glemt sin egen lykke. Hun lå grædende med Svend Trøst ved hånden, ved den elendige piges legeme, som man havde lagt ved brønden, hvor man i største hast overøste hende med kølende vand. Alle troede hende død, og der mumledes med gru og forbitrelse om den grusomme dronning Helvig, som man påstod med forsæt havde indelukket Tovelille i badstuen og selv ladet heden forøge.

Agnete var den første, der troede at opdage nogle spor til liv hos den skønne, mishandlede pige, og nu kom ridder Folkvard til med den lægekyndige slotskapellan. Man bar den næsten ukendelige jomfru Tove ind på slottet, for at anvende alle lægekunstens midler til hendes redning. Længere end til højenloftssvalen måtte Svend Trøst og Agnete ikke følge hende. Den gamle hushofmester, – som havde været den eneste ligegyldige tilskuer ved dette jammerfulde optrin, bukkede nu stift og ærbødigt for Svend Trøst og hans frue og bad dem i dronningens navn forlade slottet og bestige det skib, der skulle føre dem, hvorhen de befalede; men timen var næsten udrunden – forsikrede han – og det var hans embedspligt at se dem om bord inden nærværende times udløb.

Svend Trøst og Agnete kastede endnu et medlidende blik efter det ulykkelige offer for en forbrydelse, som de dog endnu ikke med vished turde tiltro den ophøjede person, man beskyldte for den. Hånd i hånd forlod de unge, genforenede ægtefolk Vordingborg slot, ledsaget af den stive, punktlige hushofmester, der med al sin ængstelighed betragtede ulykken med Tove som en ham uvedkommende sag, der tillige med stegerset og slottets sidebygninger kun vedkom borgfogden.

Da Svend Trøst og hans hustru steg om bord i havnen, så de atter Folkvard, som var ilet efter dem for at sige dem farvel.

"Tak, trofaste ven!" sagde Svend Trøst og rystede hans hånd. "Eder har vi jo at takke for vor frihed. Sørg for hin ulykkelige! og følg snarligt efter os! Fly!" hviskede han ham i øret, "for Himlens skyld, fly dronningen og dette gruelige hof!"

Folkvard stod som forstenet af den skrækkelige tanke, hans vens ytring og det almindelige rygte dog umuligt kunne bringe ham til at give rum i sin sjæl. "Gud velsigne jer, kære venner! Farvel!" sagde han med bevæget røst. "Hils Ebbesen! stå ham bi til det yderste! opgiv ikke junker Ottos sag! Jeg bliver her. Det er en ulykkesborg – men, tro mig! jeg ved det – jeg tør dø på det – hun – hun er uskyldig –"

Agnete trykkede med inderlig deltagelse den forblindede ridders hånd og steg helt over på skibet. Svend Trøst slyngede sin arm om sin elskede Agnete, og skibet fo'r bort med dem i den milde forårsaften, mens aftenklokken tonede fra landsbykirkerne, og det ringede fredeligt til Ave i Vordingborg by.

17

Tre måneder efter hin ulykkesdag på Vordingborg slot sad ridder Folkvard i den kølige høstaften med sin strengeleg på slottets højenloftssvale. Der var stille på kongeborgen og i den øde slotsgård. Det var over sengetid. Kun kuren gik på porttinden og blæste af og til nogle kæmpevisetoner i sit horn. Folkvard så op mod de urolige stjerner og lod aftenvinden gennemsuse strengelegen, mens han undertiden selv greb en akkord for at opløse mislyden; men han søgte forgæves at forjage den nagende tvivl og de mørke tanker, der siden hin dag havde forfulgt ham. Kun en time hver dag syntes han lykkelig; det var, når han efter Ave Maria ved solens nedgang blev indladt i den store fruersal, for at more dronning Helvig og hendes damer med sine sange. Dronningen sad da gerne i aftenglansen på den åbne altan, med den skønne udsigt over havet og de danske øgrupper for øje. Når Folkvard da så de ham så uendeligt skønne øjne og den kvindeskikkelse, der, uagtet den påfaldende afblomstring, dog stod i en besynderlig glorie for hans blik, var det ligesom der udviklede sig en højere og skønnere verden i hans sjæl, og han henreves som af en uendelig strøm af salige billeder og toner, der ligesom bortskyllede al urenhed og smitte af den syndige menneskeverden og lod en ny himmel og jord opstige af tankedybet og det evige livs kilde i hans inderste. Han havde gjort sig det til pligt at undvige ethvert møde med dronningen, der på fjerneste måde kunne give bagvaskelsen anledning til endnu mere at sværte hendes rygte, og det var, som han gruede

selv for nogen sinde ved et ord af hendes egen mund at udrives af den salige drøm om hendes sjæls højhed og renhed, han i sin sværmeriske elskovsrus havde sat hele sit liv ind på.

Både på slottet og i byen havde der den dag været megen uro. Rygtet talte om et stort nederlag, kongen skulle have lidt ved Kalundborg: han skulle i sin lejr være blevet overfaldet og slået af grev Henrik, der var kommet borgens svenske befalingsmand til undsætning. Ingen vidste, hvad man skulle tro om dette. Man stimlede sammen og talte om nederlaget alle vegne; først hen mod aften havde man slået sig til ro, i håb om, at rygtet var falsk. Men nu hørte Folkvard pludselig stor larm i borggården. Porten åbnedes for en anselig flok krigsmænd i ridderlige våbenkjortler. Det var kongen selv med alle hans hofmænd og med et ringe antal tyske soldryttere. Hæren var virkelig slået og opløst. Belejringen af Kalundborg var ophævet, og Valdemar havde mistet to tusinde mand. Hans indtog i Vordingborg, efter dette hans første og mislykkede felttog, var kun lidet smigrende. Han kom derfor også umeldt og sildig til staden, da de fleste folk allerede var i seng, og skyndte sig til slottet i al stilhed, uden at vente eller ønske nogen velkomsthilsen af de misfornøjede borgere.

Det tabte slag syntes imidlertid ingenlunde at have knækket kongens mod eller gjort noget betydeligt indtryk på hans lystige sind, i det mindste holdt han gode miner og lod ingen mærke den ubehagelige følelse, hvormed han nu som en slagen flygtning vendte tilbage til sin kongsgård.

"Vor jyske profet fik ret denne gang!" mumlede han i ligegyldig tone til Sti Andersen, idet han svang sig af hesten i slotsgården. "De købte sjæle havde Fanden en finger i – de var

ingen kalk og disk værd – vi kunne have sparet hint lån hos Vorherre. Bispen havde ret! Vi kastede perler for svin og helligdomme for hunde. Skaden var dog ikke stor!" tilføjede han og lo, mens han nærmede sig højenloftsbroen. "Den dumme krig koster mere, end man kan købe land og borge for. Grev Henrik har tjent mig bedre end han tænkte: to måneders sold slipper vi nu for til de tyske kreditorer i skærsilden. Ha! Men Tovelil!" udbrød han pludselig med mørk alvor, i det hans blik faldt på hin dunkle plads under højenloftssvalen, hvor han sidst ved majgildet havde set og omfavnet den smukke rylænderinde, "her er sket en større ulykke, end med alle de købte helte til hobe."

Hr. Podebusch var nu også steget af sin hest og gik tavs og mørk op ad højenloftsbroen efter kongen.

Ridder Folkvard havde trukket sig tilbage fra højenloftssvalen til den med fakler oplyste forsal, hvor han blandt dronningens hofmænd ville modtage kongen og retfærdiggøre sig selv og sine venner. Det vigtige øjeblik var nu kommet, som han i tre måneder havde ventet; men kongen syntes nu kun lidet stemt til selvbeherskelse og mildhed. Den gamle hushofmester bævede, idet han med stor forlegenhed forestillede ham ridder Folkvard, som dronningens nye drost, der tillige opholdt sig her som gidsel for den af hendes nåde befriede Svend Trøst af Brattingsborg og hans frue.

Uden at værdige Folkvard et blik, spurgte kongen med streng, næsten frygtelig røst: "Hvor er jomfru Tove, hr. Podebusch's søster? Her har jo Djævelen regeret, mens jeg var borte. Man har sagt mig, hun var kogt eller stegt. Lever hun? svar, menneske!"

"På en måde, Eders højkongelige, stormægtigste Nåde!" stammede hushofmesteren med bævende røst, "der er håb om hendes ærede liv, siger slotskapellanen – men det kan vare længe inden hun kommer ganske til sin førlighed. For resten er den ulykke sket i sidebygningen og hører til gårdfogdens –"

"Ve de umennesker, der har haft del i den misgerning!" afbrød kongen ham med frygtelig harme og stampede i fliserne, mens han knyttede hånden om sit sværdhefte, "de skal ikke undgå retfærdig hævn og straf, så sandt jeg er konge i Danmark! Jeg ved, I var til stede her hin ulykkesdag, Folkvard Lovmandsøn!" vedblev han heftigt og vendte sig mod den tavse, mørke ridder. "Jeg ved, I har forledet dronningen til at gøre indgreb i min retspleje. – jeg ved mere om Eder end det. Eders artige tjeneste her er ophørt. I drager i denne time som statsfange til Nyborg! Der venter I eders dom!"

Folkvard lagde sit sværd for kongens fod og bukkede. "For lovlig og retfærdig dom frygter jeg ikke, kong Valdemar!" sagde han rolig, "men vogt Eder for at udøse uskyldigt blod! – glem ikke hvad I skylder landsloven og Danmarks ridderskab!"

"Hvad jeg skylder Eder skal jeg ikke glemme! Det storagtige, danske ridderskab skal jeg lære tugt!" svarede kongen opbragt, "I kan være så vis på skafottet, som jeg er på, at I er en dumdristig forræder og majestætsforbryder."

"Så længe loven ikke fælder drost Peder Hessels søn, kan eders vrange mening ikke krumme et hår på dette hoved!" tog Folkvard ordet med kæk stolthed.

"Danmarks folk har ikke kåret Jer til landsherre for at få en lovløs blodregering her igen som grev Gerts. Husk på den sidste tyrans skæbne i Danmark, herre! og hvad dansk mod og

ridderlig manddom formår! Kongestammen har ældre og ædlere skud – og der vil aldrig savnes Ebbesener i Danmark."

"Ej, ej!" udbrød kongen og lo højt. "Nu sparer I os selv for langt rettergangs-vrøvl, ridder Folkvard! Ingen lov kan bedre dømme Jer fra det hoved, I løfter så højt, und eders egne formastelige oprørsord."

"For mine ord, som for mine handlinger, vil jeg svare, som en fri, dansk mand!" vedblev Folkvard uforfærdet. "Ingen kan formene mig at nævne, hvad hver mand ved, men hvad I synes at glemme i eders overmod, kong Valdemar! mens I dog med det store sejrsnavn hverken bringer os storhed eller sejr –"

"Slut ham i lænker!" bød Valdemar, yderst forbitret, "før ham til livsfangetårnet på Nyborg! Inden tre døgn skal den hane have afkaglet."

"Slut slaver i lænker!" råbte Folkvard, "kast lovfældte forbrydere i fangehullet! men er I ridder og mand af ære, kong Valdemar! så vanærer I ikke Eder selv og det danske ridderskab! – Vil I ikke forbryde Danmarks krone, så husk på Jer håndfæstning!"

"Min hovedfæstning er stærkere end min håndfæstning!" svarede kongen med et stolt smil og nikkede, "dog – I skal komme standsmæssigt til Nyborg, min kunstige hr. Folker Spillemand! Jeg skal ikke glemme, I var dronningens ridder og drost. Jeg ved, I har været i fruerstuen og nemmet tugt blandt skønne jomfruer og fruer."

"Så sandt hjælpe mig Gud i min sidste stund!" sagde Folkvard højtideligt og oprakte sin højre hånd med den hellige eds betegnelse, "jeg kom der aldrig for nogen uære – det vil jeg dø på!"

Kongen så på ham med et gennemborende blik, der til sidst dvælede ved ridderens bryst, hvor en flig af dronningens sønderrevne handske kom til syne. "Ja så!" mumlede Valdemar med en bitter latter og forlod hastigt højenloftstiljen.

Straks efter red ridder Folkvard Lovmandsøn, uden bånd og lænker, men omringet af en stærk rytterdækning, ud af Vordingborg slotsport, ledsaget af mangt et deltagende blik, og der hørtes megen jamren på slottet over hans ulykke, især i fruerstuen og hos alle slottets kvindelige beboere, der havde den unge, tungsindige ridder særdeles kær. Dronningen var blevet farligt syg, hed det, og i hendes værelser så man en urolig bevægelse med lys.

Ved midnat gik kongen op og ned i sit lønkammer med heftige skridt. Ridder Podebusch stod med vildt blussende kinder ved hans arbejdsbord med et dokument i hånden. Kongen standsede nogle gange og trampede i gulvet. "Hvilket jammersyn!" udbrød han, "de uhyrer! således at behandle en værgeløs kvinde, fordi hun ikke har et stenhjerte, men kan elske andet hos en fyrste end hans rang og højhed! – og så er de selv intet hår bedre, de skinhellige dydsmønstre! Ha! jeg kendte brudehandsken fra min bryllupsdag, Podebusch! den stak pegefingeren ud fra forræderens bryst, ligesom jeg var nærved at tro hans falske ed og frikende ham."

"Kunne I kende min ulykkelige søster, herre?" spurgte Podebusch. "Hun har ikke gjort sin lykke i Danmark. Lever hun også – med hendes dejlighed er det nu forbi, og med eders kærlige deltagelse følgelig vel også, min nådige konge!" Han sukkede dybt, med et halvt sørgmodigt, halvt listigt forskende blik, mens kongen stedse gik heftigere frem og tilbage. "Det var

i en ulyksalig stund, vi troskyldige søskende forlod vor skovensomhed og vort lykkelige Ryland for at følge den artige kong Valdemar til Danmark."

"Hvad anser du mig for, Podebusch!" spurgte kongen og standsede for ham; hans øjne glinsede af en flygtig vemodsfølelse. "Er det da den glatte skal alene, Valdemar har sans for? gælder sandhed og natur, liv og et elskværdigt sind mig da slet intet? Flygtig, letsindig er jeg måske – men et stenhjerte er jeg ikke – en utaknemmelig vendekåbe ej heller. Kan hun kun få sundhed og livlighed tilbage, grim bliver hun aldrig i mine øjne. Nu er hun mig tusinde gange kærere end nogen sinde. Nu har hun mit hjerte udelt. Hvad hun og du har lidt for mig, skal jeg aldrig glemme Jer – derpå har du min hånd!" Han gav ham et flygtigt håndtryk og fortsatte sin heftige gang.

"Tak for eders gode hensigter, stormægtigste herre!" Vedblev Podebusch i nedslået tone. "Dog selv eders mægtige beskyttelse kan næppe gøre mig og min stakkels søster lykkelige. Sagen er nu bekendt, og vor ære, som man kalder det, forspildt. Folket er en streng sædelighedsdommer – den store verden især – jo mindre dyd, jo større ærbarhed. For øjeblikket har vi medlidenheden på vor side; man er dog for godmodig til at forfølge den lidende. Men bliver lykken, ved eders deltagelse, os gunstig, så vil misundelsen få travlt, så vil de giftige tunger få spillerum, så vil de bestorme eders øren dag og nat med vor dadel og med den ulykke, de fremmede yndlinge bringer over land og rige. I vil hverken få fred i sovekammeret eller i skriftestolen, hverken i rådet eller i lønkammeret, før I giver efter for de dydige skrighalse og lader os piske ud af landet.

Bortstød os derfor lige så godt først som sidst, herre! og overlad os til vor elendighed!"

"Nej, nej!" udbrød kongen utålmodigt og stampede, "I skal blive hos mig! I skal være mine fortroligste venner til min dødsdag – trods folk og fæ – trods alle verdslige og hellige øretudere! Du er fra denne time min drost, Podebusch! den første mand i mit råd. Ingen tak for det; du er posten voksen. Du skal få brev og segl på det; de skal nødes til at ære dig. Nu intet ord mere om den sag! Er Folkvards dom opsat?"

Den nye drost havde bøjet sit knæ, og glæden spillede i hans kløgtige øjne, mens han trykkede kongens hånd til sine læber. "Her, min nådigste herre og konge!" sagde han nu hastigt og rejste sig, idet han overrakte kongen et beskrevet pergamentsblad, "men vil I ikke opsætte beseglingen til i morgen? ikke fordi her er nogen tvivl; men det kunne forstyrre eders nattero. Det skal være usundt at besegle dødsdomme ved sengetid – og – jeg vil ingenlunde fremskynde en handling, som kunne synes overilet og mod Jer strenge håndfæstning."

"Hm, nattero – håndfæstning!" gentog kongen og rynkede panden. "Gjort gerning er bedst at sove på. Du har jo allerede beredet segl-vokset. Her er ingen betænkeligheder. Havde han også kun sunget viser her i fruerstuen som en ærbødig forelsket nar – han hører jo til Ebbesens trodsige venner – til oprørspartiet for Otto. Hans hoved falder med rette, trods det kæphøjede, danske ridderskab og alle håndfæstninger i verden."

"Men dronningen, Eders Nåde! hun vil vist gå i forbøn for sin kære ridder og rådgiver," sagde Podebusch med en listig mine. Han havde hastigt grebet kongens secret og legede nu med det i

hånden. "Hun er her bestemt så snart muligt og sætter himmel og jord i bevægelse for sin smukke yndlings liv."

"Så skal hun få tak for Tove! – så er du allerede på vej til Nyborg med Folkvards dødsdom!" svarede kongen heftigt og rev secretet af Podebusch's hånd. "Se så!" vedblev han og aftrykte seglet i det tilberedte voks. "Nu af sted! Dommen skal uden ophold fuldbyrdes!"

"Når I bestemt befaler det, herre konge, må jeg punktligt adlyde," sagde Podebusch i ydmyg tone og forvarede hastigt det beseglede dokument. "Inden en halv time skal I høre hovslaget af min raskeste hest over slotsgården!" Derpå bukkede han dybt og bortfjernede sig.

Kongen gik atter frem og tilbage i lønkammeret og stod et par gange stille, med hånden på panden, ligesom der faldt ham en svær betænkelighed ind. "Podebusch!" sagde han med halv røst og gik nølende mod døren, hvorigennem den nye drost var forsvundet; men nu sprang panel-døren op til dronningens værelser. Dronning Helvig stod på tærsklen, bleg som en dødning, med et viftende lys i hånden. Kongen havde vendt sig om imod hende; men med en uvilkårlig gysen trådte han tilbage. Aldrig havde han set en kvindelig skikkelse i så lidenskabelig en sjælespænding. Det var som hendes åsyn og lemmer var forstenede i kval og angst. Hun ville bevæge sig, men blev dog stående – hun ville tale, men kunne ikke. Endelig tabte hun lyset af hånden; hendes hænder fo'r sammen; hun bøjede knæet halvt, som hun ville knæle: "Nåde!" stammede hun, "nej, retfærdighed, grumme konge!" udbrød hun med højere røst og trådte stolt over tærsklen. "*Han* har intet forbrudt

– han stod under min beskyttelse! – han er den reneste, den ædleste ridder i Danmark –"

Kongens åsyn blussede af harme; men i hans blik var bitter kulde. "Taler I om hin rene, ædle ridder, der sang tryllesange for dronning Helvig, mens Tovelille blev kogt i eders badstue?"

"Ved den levende Gud! *han* er uskyldig," svarede Helvig, og blodet strømmede atter til hendes kinder. "Det hele uheld var min skyld: jeg glemte hvor hin elendige skabning var – til – til –"

"Til I troede, hun var kvalt og stegt," afbrød kongen hende, "til hendes jammer måtte røre stene og bringe fanger til at sprænge hendes bagerovn –"

"Ti, ti med den ulykke! den havde nær lagt mig i graven," tog Helvig atter ordet og fo'r med hånden til den glødende pande. "Dog – hun lever jo," vedblev hun og hævede atter hovedet stolt, "hun kan endnu blive smuk nok til kong Valdemars slegfredviv, mens hans ægteviede dronning må dø af harm og skændsel. Ja, jeg tilstår det: jeg hadede den foragtelige – jeg nedlod mig til at ydmyge hende – jeg undte hende en skræk – men hendes død ville jeg ikke. Blev hun straffet hårdere, end jeg ønskede, var det den retfærdige Guds dom –"

"Nej, den retfærdige Guds dom kommer først nu!" udbrød Valdemar med et frygteligt blik, "den rammer først eders dydige ven –"

"Vil I myrde ham?" skreg dronningen og vaklede, "ha! så en I lige så grum og uretfærdig en konge, som I er en falsk og troløs ægtemand. Jeg fordrer hans liv af eders hånd – så sandt I vil vente forbarmelse for eders syndige levned i Jer sidste time!"

"For tre måneder siden var jeg ikke fuldt så dydig som I, fru Helvig!" svarede kongen med kold spot, "det vil jeg tilstå – men nu skinner I just ikke med helgenindens glorie. Det hellige skriftefadersprog klæder Jer ilde. For Vorherre er det vist ikke så fordømmeligt at favne en smuk synderinde i løn, som at koge hende levende, helst når man ikke selv er et hår bedre. Har I efter eget lune tændt heksebål for lille Tove på mit slot – skal nu bødlen, efter lov og dom, føre dronning Helvigs boler til skafottet!"

Dronningen udstødte et skrig og sank om i en stol. "Nej!" råbte hun og samlede med stolt selvfølelse sine kræfter, idet hun atter rejste sig og holdt sig fast ved stole-armen, "I skal ikke slå mig til jorden med hans dødsdom – ikke engang med det skændselsord, kun eders egen urene bevidsthed kunne indgive Jer. Jeg elsker nu Folkvard Lovmandsøn frit – af min hele sjæl; jeg har elsket ham, før jeg vidste det selv; men der er intet ord skiftet imellem os, som jo al verden måtte høre – det vil jeg dø på!" Hun betragtede kongen med et stolt, foragteligt blik. "Jeg forlader Eder og eders kongeborg i denne time!" tilføjede hun bestemt. "Jeg drager tilbage til Sønderborg. Folkvards og min æres morder vil jeg aldrig mere se –"

"Ret så, fru Helvig! I har eders frihed – endnu er sagen med badstuen ikke undersøgt," svarede Valdemar iskold. "Rejs over Nyborg! så kan I måske endnu en gang få eders rene, standhaftige ridder at se. Dør han ikke for eders skyld, så dør han for kronens skyld, som min og Danmarks fjende. Dog," tilføjede han efter et øjebliks betænkning, idet han hørte en hest fare i firspring over slotsgården, "træffer I ham levende i morgen, vil jeg give jer myndighed til at benåde ham i mit navn

på skafottet. Kun af sin rene dames mund skal han modtage livet. Men så må I ikke tøve for længe: den hest, hvis hovslag vi nys hørte, bringer min drost og Toves broder med eders elskers dødsdom til Nyborg."

"Grusomme! – kun *således* benåder du den uskyldige!" udbrød dronningen med et blik, hvori et glimt af et pludseligt håb og den frygteligste angst forenede sig i en næsten vanvittig spænding. Hun fo'r som et lyn ud af kongens lønkammer, og kort efter så nattevagten med stor forundring den syge dronning Helvig med en eneste dame og sin gamle hushofmester køre dødbleg ud af Vordingborg slotsport i sin letteste karm, med løse forspandsheste til afløsning, og med en hast, som det gjaldt livet.

18

Næste formiddag, da messen var sunget i Nyborg og folk gik fra kirke, krydsede der en jagt tæt uden for havnen for en stærk nordlig kuling. På dækket stod dronning Helvig ved sin hofdames og den gamle hushofmesters side. Hun stirrede som en billedstøtte på Nyborg slotstårn og på den store folkestimmel, man kunne se i staden. Om natten var hun to gange faret hr. Podebusch forbi på vejen til Korsør; men han var kommet for en time siden på en raskere sejler over bæltet. Dronningen havde allerede længe krydset uden for Knudshoved for modvind. Søfolkene mumlede utilfredse over den onde bør og om, at de nok måtte have slet fragt om bord. Det vanrygte, dronningen var kommet i siden tildragelsen med Tove, havde gjort hende almindelig forhadt. Rygtet havde sagt, at Tove var taget død ud af badstuen, mens dronningen hørte på sin elskers sang på højenloftstiljen. En folkesang om denne begivenhed var allerede udbredt blandt almuen, og mens nu dronningen med stedse stigende angst stirrede på den usædvanlige folkestimmel i Nyborg og hvert øjeblik syntes ganske nær ved skibsbroen, men i næste øjeblik igen var langt derfra, begyndte sømanden, der sad ved roret, at nynne hin folkesang om Tovelille, som Helvig i sin angst og gruelige spænding dog ikke gav agt på.

"Der går dans i borgegård –
der danser dronning Hm-hm med udslagne hår –"

nynnede styrmanden, men fandt det dog for dristigt at nævne dronningens navn, som det stod i visen. Så snart bådsmændene

mærkede, hvad det gjaldt, nikkede de bifaldende til den dristige styrmand og istemte omkvædet:

"Medens herre kong Valdemar kan love dem både."

Og nu vedblev styrmanden med højere røst:

"Først danser dronningen siden *Tuve*
og så derefter mangen stolt jomfru."

Styrmanden havde sunget længe, uden at Helvig endnu havde lagt mærke til andet, end hvad der foregik i Nyborg. Den store menneskestrøm drog ud af byen, som til en folkefest; men på en høj ved stranden, hvor folkemassen samledes, syntes hun med gru at se de skrækkelige tilberedelser til en henrettelse. I sin kval og angst foldede hun hænderne og ville bede, mens skibet atter strøg tæt hen ved kysten og skibsbroen. Hun opløftede de vildt stirrende øjne mod himlen. Men nu hørte hun, hvad styrmanden sang. De foldede hænder faldt fra hinanden, og hendes opløftede blik sank mod afgrunden ved hendes fod. Skibet fo'r atter fra kysten, og styrmanden sang højt med et hadeligt sideblik til den høje rejsende:

"Dronning Hm-hm lader en badstue hede,
jomfruen skulle først der indtræde.

Jomfruen bad, de skulle døren opslå.
Dronningen bød dem gøre ild oppå.

Det kunne høres så langt i stræde,
hvor Tovelil måtte i badstuen græde."

"Retfærdige himmel!" stønnede Helvig og vaklede ud mod rælingen, "den synd har lagt en afgrund mellem hans rene sjæl

og min; men skal han derfor nu dø for mine øjne?"

"Det kunne dronningen høre over borgegård,
hvor Tovelil fik en død så hård –"

vedblev den ubarmhjertige styrmand; men denne usandhed i folkevisen gav den fortvivlede dronning et øjeblik mod og ligesom et glimt af håb tilbage. "Nej, nej, hun lever – den elendige!" udbrød hun højt, "fordøm dog kun mig! men Folkvard er uskyldig – han skal ikke dø for dronning Helvigs synder! Skaf mig i land, I danske mænd! – det gælder den ædleste ridders liv. – Skaf mig i land, for den forbarmende Guds skyld! Jeg giver jer alt, hvad jeg ejer –"

"Skynd jer, skynd jer, I gode sømænd! og hold inde med den uanstændige syngen i slig ubelejlig stund!" råbte den gamle hushofmester og tørrede angstsveden af sin pande over den anstødelige sang, han nu først forstod meningen af. "Hører I ikke, hvad vor nådigste dronning befaler? Hun behager øjeblikkelig at lande –"

"Det råder Vorherres ånde kun for, men ikke dronning Helvigs behag," brummede styrmanden. "Vi gør vort bedste, hr. hofmand! men vejr og strøm har ikke endnu nemmet tugt ved hove."

"De ubehøvlede mennesker!" stammede hushofmesteren. "Vil Eders Nåde tillade mig et vistnok noget usømmeligt nødråb? måske kunne eders gunstige befaling endnu nå lydige undersåtters øren –"

"Råb! skrig! så det når Himlen og vækker den evige retfærdighed!" afbrød Helvig ham, "Folkvards dødsdom må ikke fuldbyrdes! – byd dem holde inde i kongens navn – i den retfærdige Guds navn! – han er uskyldig!"

Den gamle hofmand skreg nu af alle kræfter mod landet: "Pardon! Pardon! I kongens og dronningens og i Vorherres navn!" Men hans svage røst hendøde i den hvinende blæst, og ingen lagde mærke til den lille jagt, der krydsede ved kysten. Alles øjne var kun henvendt mod galgebakken.

"Ve, ve! der står han!" udbrød dronningen med et fortvivlet skrig og kendte Folkvard Lovmandsøn på toppen af højen ved siden af en mand i gejstlig dragt, der syntes at tale til ham og meddele ham sakramentet. Tre rødklædte bødler oprullede nu på galgebakken hin frygtelige henrettelsesmaskine, der endnu stundom anvendtes til de allergroveste forbrydere.

"Spigertønden!" mumlede styrmanden, "den arme djævel! Stop, I hunde! Stop i Satans og dronningens navn!" råbte han med sin dybe sømandsstemme gennem den hule hånd mod kysten. Helvig rev som rasende den hvide hoveddug af sit vildt flagrende hår og lod den flyve fra skibsdækket, mens hun selv med et gennemtrængende skrig gentog benådnings-råbet. Men det var umuligt, at nogen enkelt røst kunne nå til land gennem den stærke brusen af storm og bølger, uagtet man var så nær ved kysten og retterstedet, at man kunne kende alle genstande og syntes selv at kunne se de medynksfulde miner i mange ansigter.

Ridderen på toppen af galgebakken udbredte sine arme mod himlen og syntes at tale til folket. Der blinkede noget i hans hånd i solskinnet. – Nu hørtes der et forbavselsesskrig af den talrige menneskevrimmel. Der var trængsel og kamp neden for højen. Bødlerne greb efter deres bytte. Men den dødsdømte ridders højt opløftede hånd fo'r voldsomt tilbage mod hans eget bryst; han lod til at have gennemboret sig med en daggert. Den

høje ridderskikkelse segnede pludselig om i den gejstliges arme, og et højt, deltagende råb hørtes i den bølgende menneskevrimmel.

"Brav karl!" mumlede styrmanden og nikkede, "i spigertønden ville han ikke. Det var heller ingen død for en smuk, højbåren herre, der turde tage en dronning i favn."

Dronning Helvig lå uden bevidsthed på dækket, understøttet af sin bekymrede hofdame og den gamle hushofmester. Men nu fo'r jagten så voldsomt mod skibsbroen at de fleste bådsmænd tabte ligevægten, og hushofmesteren trillede hen ad dækket.

Det varede nogen tid, inden dronningen havde fået så mange kræfter tilbage, at hun kunne stige ud af skibet. Ved sin hofdames arm gik hun dog med vaklende skridt gennem den lange gade i Nyborg, mens hushofmesteren endnu syslede på skibet med karm og heste og med at bjerge dronningens bortfløjne hoveddug. Helvig gik tavs og bleg som en søvngængerske gennem den øde by, hvor der næsten ikke var et menneske at se; men da hun nærmede sig den vestlige stadsport, strømmede der en stor mængde mennesker ind ad porten med vilde råb og en oprørsk larm i forvirret trængsel. Man veg til side for den urolige hob, som nu dog selv gav plads for et stort, højtideligt tog, der så ud som en ligskare. Det var en hel del unge riddersmænd til dels af Folkvards og Svend Trøsts venner, som med almindeligt bifald havde bortjaget vagten og stadsfogdens svende fra galgebakken og ville have revet Folkvard af bødlernes hænder, næsten i samme øjeblik, da han faldt for sin egen hånd. De dristige unge riddere havde bemægtiget sig hans lig. De ville dog nu offentligt vise deres agtelse for drost Hessels ædle søn, og at de anså hans dødsdom

for uretfærdig; de bar med stor deltagelse det hædrede lig fra retterstedet, mens de med forbitrelse mumlede forvovne ord mod "det nye blodregimente". Kongens navn hørtes med trusler, men junker Ottos navn med lydelig hylding blandt de misfornøjede.

Folkvards ædle ridderskikkelse lå med foldede hænder over brystet på ligbåren. I hans kække, blege ansigt var der et skønt udtryk næsten af salig henrykkelse og begejstring. Hans sidste ord havde været: Kærlighed og frihed! Han havde højtideligt besvoret dronning Helvigs og sin egen uskyldighed og til sidst opfordret folket og sine tro venner til at gribe til våben for fædrelandets frihed og det danske ridderskabs ære under Ebbesens banner og med den ædle junker Otto i spidsen. Den gyldne daggert, han selv havde befriet sig fra skændselsdøden med, sad endnu som fastgroet i hans hjerte og fæstede ved en flig en blodig, sønderreven damehandske til hans bryst.

På dronningens vink standsede ligtoget på gaden. Hun var allerede kendt. Rygtet om hendes ankomst var faret som en løbeild gennem den lille stad, og med forbavselse betragtede man den blege, fremmede dame, som alle nu hviskede om var dronning Helvig selv, der var kommet hid for at befri sin elsker fra døden. Med vaklende skridt trådte hun hen til ridderens lig og sank, ligesom opløst af smerte, ned på ligbåren ved hans side. Hun var i sin stumme smerte besynderlig smuk. Hun bøjede sit hoved mod Folkvards blodige bryst, og idet hun nu så sin brudehandske ved hans gennemborede hjerte, styrtede der en tårestrøm over hendes kinder, mens hendes hoved stedse sank dybere ned mod hans bryst. Ingen kunne se dette hjertegribende optrin uden for et øjeblik at glemme alle

hadefulde rygter om dronning Helvig og føle den inderligste medynk med den ulykkelige, for hvem i dette øjeblik alle standsforhold og alle hensyn til menneskers dom syntes forsvundet. Med stille kraft og værdighed rejste hun sig dog igen fra ligbåren og gav toget tegn til at drage videre, mens hun atter med vaklende skridt, og støttet til sin deltagende hofdame, fortsatte sin gang ud af stadsporten, hvor hendes hushofmester, åndeløs af skræk over hin mod al hofskik stridende gadescene, skyndsomst indhentede sin herskerinde med rejsekarmen og unddrog hende fra den nysgerrige almuehobs ledsagelse.

Folkvard Lovmandsøns sørgelige skæbne og dronning Helvigs tavse sorg ved hans båre havde gjort et dybt indtryk på enhver, der var vidne til det. På sin rejse fra Sønderborg det følgende efterår, da hun endelig efter en langvarig mægling havde besluttet sig til at vende tilbage til kongen, og uenigheden mellem dem syntes nogenlunde bilagt, besøgte hun i Nyborg Folkvard Lovmandsøns grav og skænkede gaver til kirken for hans sjæl. Om hendes sorg over Folkvard og den hæder, hun viste ham på ligbåren og ved hans grav, hed det siden i folkesangen om Folkvard Lovmandsøn:

"Aldrig hørte jeg en riddersøn
en større ære mon få:
Dronningen udaf Danmark
hun selv for båren mon gå.

Det var dronning Helvig
hun satte sig på hans grav,
tusinde mark af det røde guld
hun for hans sjæl udgav.

Det var dronning Helvig
hun satte sig på sin hest,
så red hun tilbage igen;
men – sorgen var hendes gæst."

Denne folkesang til Folkvard Lovmandsøns ære var siden i århundreder en yndlingssang i Danmark. Den deltagelse, også dronning Helvig i denne sang omtales med, vidner om, at hendes sorg over Folkvard og dadelfrie forhold til denne hendes ridderlige yndling på en måde har forsonet folket med den ulykkelige dronnings brøde og næsten bragt det til at glemme hendes lidenskabelige grumhed mod den så berygtede Tove Podebusch.

Det var en kold efterårsaften sidst i oktober, da dronning Helvig, efter et års ophold på Sønderborg, således tavs og sorrigfuld nærmede sig Vordingborg med den talrige skare af herrer og damer, der med fyrstelig pragt skulle erstatte, hvad der manglede i glæde og kærlighed ved dette indtog. Kongen var med sine hofmænd og riddere gået hende nogle få skridt fra slottet i møde og stod skødesløst lænet til det såkaldte borgeled ved slottets fruerlund, da dronningen med sit følge nærmede sig. Drost Podebusch og den fremmede marsk stod nærmest ved hans side, og de fortsatte deres muntre samtale, indtil toget med dronningen standsede uden for borgeledet. Nu åbnede hr. Podebusch ledet og blev ydmyg stående med hatten i hånden, mens kongen nærmede sig dronningens hest og hjalp hende

ned af sadlen. De hilste hinanden tavst og koldt og gik nogle skridt frem, uden at nogen af dem ville afbryde tavsheden. Synet af Toves pyntelige broder syntes at jage en isnende dolk i dronningens hjerte, og hun gik ham stolt forbi uden at hilse.

"Velkommen, dronning Helvig!" sagde endelig kongen med bitter spot i en ligegyldig tone, idet de ærbødige hofmænd drog sig noget tilbage, "har den skarpe blæst bragt eders øjne til at rinde? eller har I måske atter haft et rørende optrin i Nyborg?"

"Jeg har set ridder Folkvards grav og sørget for hans sjæl," svarede dronningen, "det vil man dog vel ikke regne mig til forbrydelse?"

"Det er ikke mere, end hvad en følsom dame skylder sin tro, standhaftige paladin!" svarede kongen bittert: "Han var jo min formand i eders gunst og eders allerlykkeligste tilbeder."

Helvig blegnede og tav, mens kongen vendte sig spøgende til hr. Podebusch, der lod, som han ikke havde hørt det korte ordskifte mellem det genforenede ægtepar.

Først da man var kommet op på slottet, og de stive ceremonier ved dronningens modtagelse var forbi, nærmede kongen sig atter til hende, og de havde nogle øjeblikkes samtale uden vidner.

"Har Folkvards blod ikke engang udslettet eders lave tanker om vort forhold og min ære?" spurgte Helvig i smertelig bebrejdende tone. "Aldrig havde jeg sat min fod igen på dette slot, havde jeg ventet mig en sådan modtagelse!"

"Lad os ikke begynde, hvor vi slap sidst!" svarede Valdemar. "Tanker er toldfrie, hel vig! Hvad enten de er høje eller lave. – Hvad der er sket, vil vi glemme eller slå streg over! – I alt fald – vi er kvit, mener jeg – selv om Folkvard var en engel. Han faldt

jo for sin egen stolte hånd og ville ikke engang oppebie vor benådning. I er for hans skyld blevet til en fabel blandt folket. I kan endnu blive en rørende heltinde i vore gadeviser, trods hædersdrapet om badstuen. I har tænkt mere på Folker Spillemand i år end jeg på Tovelille. Det vidner det ærværdige åsyn, I medbringer, om. Tænk på ham til dommedag, om I vil! Jeg tager mig også min frihed – men forskån mig for at høre hans navn!"

"Sig mig kun ét, min strenge hr. gemal!" sagde Helvig med dyb krænkelse, "så skal jeg tie til dommedag med, hvad der har gjort mig gammel i et år, som I så artigt bemærker. – Sig: var det alene for Helvigs skyld, Folkvard *således* skulle dø?"

"*Hvorledes*? gør ej stort til sagen – derfor må loven og min drost svare. *Hvorfor*? er til dels et statsanliggende; dermed vil jeg ikke besvære andre end mit råd. Det er alvorlige tider nok, dronning Helvig! Lad os ikke gøre os det surere end nødvendigt! Her må falde mangt forvovent hoved endnu, inden Valdemarernes gamle trone står fast; men – uden for rådet og lejren og retterstedet skal her være muntert! Kan vi ikke være glade, så lad os i det mindste være kloge og ikke plage hinanden til døde med kedsommelig sorg! Kun når vi begge kan se mildt – vil vi ses!" Med disse ord forlod han den stille, dybt krænkede dronning, og hun betrådte nu atter sine gamle, mørke værelser på Vordingborg slot i tavs, tåreløs sorg.

"Ikke hun græd og ikke hun lo:
så mangefold var hendes kvide."

hed det om hende i folkesangen, og Helvigs sorg over Folkvard var så stor, da hun første gang så kongen igen efter sin yndlings død, at hun næste morgen fandtes i en næsten livløs tilstand i

sin seng og i nogle timer virkelig ansås for død. Rygtet om hendes død af sorg over hendes ridderlige elsker har den medlidende folkesanger endogså tilladt sig at benytte, som den romantisk-tragiske slutning på hin ulykkelige kærlighedshistorie mellem drost Peder Hessels søn og dronning Helvig. Hendes liv og lidet lykkelige ægteskab blev imidlertid siden som bekendt af vigtighed for Danmark og hele Norden; men Folkvards ulykke forkortede upåtvivlelig hendes dage, og dronning Helvig skal aldrig have glemt indsejlingen til Nyborg og synet af den tro ridder på ligbåren.

19

De oprørske ytringer, der havde fundet sted ved ridder Folkvards død og begravelse i Nyborg, var ikke blevet kongen ubekendte. Til de urolige hoveder, der kunne vente Folkvard Lovmandsøns skæbne, regnedes fornemmelig hans forvovne ligbærere, der hørte til den misfornøjede jyske adel, for hvem kongens vilkårlige indgreb i ridderskabets rettigheder med ethvert brud på håndfæstningen var lovmæssig grund til opstand.

Siden Svend Trøst med hans hustru var undkommet af Vordingborg fangetårn og vendt tilbage til Brattingsborg, var denne hans faste borg ofte samlingsstedet for de misfornøjede. Agnete havde skænket sin kække ægtemand en søn; men hans kærlighed og faderlykke kunne ikke tilbageholde ham fra den ivrigste deltagelse i de misfornøjedes planer. Efter rygtet om nederlaget ved Kalundborg og den ophævede belejring af denne borg, havde den utålmodige ungdom tabt al tro til landets befrielse ved kong Valdemar, uagtet kongen kort derefter ved en statsklog underhandling havde fået sig Kalundborg afstået og med lignende held inddrog flere af kronens slotte og provinser. Folkvards død på retterstedet havde gjort Svend Trøst rasende og i højeste grad forøget alle de unge adelsmænds had til den nye regering. De sluttede sig til hr. Bugge på Hald og hans egenmægtige venner. Om hvad de ville, var de vel ikke enige; men Svend Trøst og de, der med ham mente det bedst med fædrelandet, havde blikket henvendt til junker Otto og ville endnu ikke opgive håbet om at se hin ædle prins på Danmarks

trone. Dog Otto selv forholdt sig stille på sin farbroders slot i Kiel og modtog intet besøg eller forslag af de misfornøjede, skønt han syntes at stå på en spændt fod med sin broder og endnu ikke havde villet underskrive nogen formelig afsigelsesakt.

Den, der imidlertid virkede gavnligst for fædrelandet, var den tro, besindige Ebbesen. Ved sin overlegne indflydelse dæmpede han gæringen i de urolige hoveder og hjerter, og – med sit faste, stadige mål for øje, søgte han at samle den dådbegærlige ungdom under sit banner til kronens og folkets forsvar mod landets fremmede tyranner, som regeringen endnu ikke kunne virke med kraft imod.

En stormfuld morgen sidst i oktober stod Svend Trøst i fuld rustning i borggården på Brattingsborg, blandt sine venner og en lille, udvalgt krigerskare, der syntes færdig til opbrud og beredt til et krigersk foretagende. –Svend Trøst havde sagt farvel til hustru og barn og ville stige i sadlen, da han modtog et uventet besøg af den djærve biskop Jacob Split, der atter var på rejse til Ribe og havde lagt vejen om ad Brattingsborg i et vigtigt og hemmeligt anliggende. Bispen studsede, da han så de krigerske tilberedelser, og bad den unge borgherre om en kort samtale under fire øjne.

"Vogt jer, min alt for raske ven!" sagde stærke mester Jacob, da han stod ene med Svend Trøst i lønkammeret, "vogt jer for dommersværdet i den salvedes hånd! og bøj jer for den Almægtiges vilje! Jeg kommer hid i dag for at advare Eder for sidste gang. Vil I ikke falde til føje for den, der dog fører spiret og sværdet med rette, vil det ikke gå jer et hår bedre, end det gik jer forvildede ven og staldbroder på Nyborg galgebakke."

"Derfor må Vorherre råde!" svarede Svend Trøst roligt. – "Jeg har aldrig kunnet følge noget andet hoved og hjerte end mit eget, og dermed tænker jeg at slå mig igennem til min død, hvad enten den bliver på valpladsen eller på skafottet. Jeg vil før dø på galgebakken som ridder Folkvard end på paradesengen som kong Valdemars fader."

"I er og bliver lige stiv, min gode ven, hvor hårdt I så bliver knuget!" sagde mester Jacob og rystede på hovedet. "I har dog ikke lidt mangel på Herrens tugt og revselse, synes mig; men det batter kun lidet på os kronjyder, kan jeg tro, når vi er forstokkede og forhærdede i selvrådighed. Kan I da ikke se, det er den Almægtiges vilje, at vi skal bøje vore stive nakker for denne kong Valdemar og modtage Danmarks frelse af hans hånd, hvad enten hans vink behager os eller ikke? En dygtig herre er han; det må vi nu vel tilstå; at han kan tage borge med stålhandske har han vist ved Korsør og Oedersborg; nu er han jo kommet i storm over strandfriserne, som den vilde jæger. Han har sat oprørerne i skræk; han bærer med føje Danmarks løver både i skjold og segl."

"Det er ikke ædelmodige løver; det er lumske, grumme leoparder!" svarede Svend Trøst heftigt. "Hvor kan I forsvare den konge, som slog hånden af vor store Ebbesen og forrådte sin ædle broder? Er ikke hvert brugbart middel ham lige ædelt? træder han ikke sin håndfæstning under fødder hver dag og foragter tro og love? Hvad kan Danmarks ridderskab vente af tyrannen, som dømte Folkvard til spigertønden? og hvorledes handler han med sine egne? Sidder ikke Otto der på Kieler slot som et slags statsfange? – Sukker den ulykkelige dronning nu

ikke på Søborg fangetårn, fordi hun græd over Folkvards lig, mens han selv holder til med den rygiske heks på Lille Gurre –"

"For sine synder vil han gøre bod ved den hellige grav," sagde bispen og trak på skuldrene. "Dronningen har han jo besøgt og forligt sig med, vil man sige. Hverken af Tove eller hendes broder lader han sig lede i vigtige ting. Hvad han vil, ved han selv. Dog – på hans fromhed vil jeg ikke sværge, og i de stykker, han ikke duer, må han selv se, hvor han kommer til rette med Gud og sin samvittighed. Det er hverken hans ærlighed eller troskab, jeg forsvarer, men hans ret til kronen i følge det lovmæssige valg, item hans regentklogskab og dygtighed til at samle folk og rige. Dertil kunne hellig Knud ingen bedre hjælper i nøden have sendt os."

"O ja," svarede Svend Trøst bitter, "han forstår helt klogelig at handle med sjæle; det kan de solgte estlændere vidne om: det var junker Ottos arv og hertugdom, han solgte, brave, hengivne undersåtter; men hvad gør det til sagen? Den tyske orden betaler straks, og der skal penge til at løskøbe riget."

"Hårdt, hårdt, min brave ven! det er blodpenge," sukkede mester Jacob. "Det er til visse tungt, Danmarks lykke skal købes med slig mønt. Mig huer den handel ikke, hvad så min fromme biskop Svend har sagt til det; det sker jo med Ottos samtykke, hedder det, og for hans sjæls saligheds skyld, så vel som for kongens med samt hans forfædres og eftermænds synders eftergivelse, såfremt de nu bliver delagtige i alle den tyske ordens gode gerninger. Det klinger fromt nok; men Gud hjælpe os for den statskløgtige fromhed! – Men det kommer ikke os til at skruple over de midler, Vorherre tillader. Det går over vor forstand, søn! Vil den hellige og retfærdige Gud rive os ud af

ilden med en leopardklo, må vi sige ham tak og ikke knurre, om den klo end river os et lille stykke ud af den selvrådige pande. Det er onde tider, min gode ven! Af den slægt, der lever nu, giver jeg ikke stort for hælvten; men er der ærligt dansk kristenblod i resten, kommer der vel en gang en bedre tid for vore efterkommere."

Svend Trøsts opmærksomhed var i dette øjeblik henvendt på et levende maleri, der var oplyst af morgensolen, og som han kunne se gennem en rude i den mørke lønkammer-alkove, der stødte til fruerstuen. Det var Agnetes dejlige ansigt. Hun knælede på en bønskammel med sin lille dreng og lærte barnet at folde de små hænder mod krucifikset. Uagtet hendes vemodige afskedsstemning denne morgen, gav dog moderglæden og hendes ægteskabelige lykke hende en fortryllende skønhed; hun lignede i dette øjeblik en af de mest beåndede maleres afbildninger af den hellige jomfru, som vil lære Jesusbarnet at bede, mens det tilkommende tegn på hans lidelse står ham for øjet i et syn.

"Nej, se dog en gang, fromme fader bisp!" hviskede Svend Trøst: "Et skønnere alterbillede kunne I aldrig ønske Jer at synge glorie for i Ribe domkirke."

"Gud bevare Jer og dem, I har kær!" svarede bispen med sagte røst og bekymret åsyn. "Gid hin skønne moders billede ikke alt for snart må forvandles til en sorrigfuld enkes med et faderløst barn! Jeg ved, hvad I og eders unge venner tænke på," vedblev han og greb Svend Trøsts hånd, "men opgiv det, søn! det er uret og afsindighed. Ydmyg jer for kongen! sværg ham lydighed og troskab! Erfarer han, hvad man mumler om, vil han komme med et uvejr over Eder, som over friserne, og lægge

Brattingsborg i grus; I kan selv komme på hjul og stejle. Tænk dog på hustru og barn, om I ikke vil tænke på Vorherre og den ulykke, I kan bringe over land og rige med sligt galskab!"

"Hvo har sagt Eder, hvad jeg og mine tro venner tænker på, herre bisp?" spurgte Svend Trøst forbavset. "Der er ingen forræder iblandt os; det ved jeg."

"Sti Andersen er kommet hjem fra Estland. Hans letsindige søn hører til eders venner og fortrolige –"

"Ja så! Nu ved jeg forræderen," udbrød Svend Trøst harmfuld og slog sig for panden, "jeg dosmer, som ville tro sønnen, når jeg kendte faderen!"

"I kender ikke faderen ganske!" vedblev bispen og fremtog et forseglet brevskab: "Han vil frelse så vel Eder som sin søn, hvis det er muligt. Dette lønbrev har han givet mig til Eder. Hvad det indeholder ved jeg ikke; men det kan frelse eders liv, hvis I selv vil. Det var hans ord til mig for tre dage siden."

Svend Trøst åbnede brevet. Det var skrevet med hin forhadte kapellans hånd på Bjørnsholm. Han læste det og blegnede.

"Er det ting, I tør betro mig, og kan jeg her råde eller hjælpe, så sig frem!" sagde mester Jacob og lagde hånden på hans skulder.

"Det er en hemmelighed, fromme herre! jeg ville helst ikke vidst den. Kun Eder vil jeg betro den. Læs!"

Bispen læste det korte brev og studsede. Der lå et dokument ved, som han også gennemlæste. Han så med et højst betænkeligt blik på den unge, alvorlige ridder og spurgte næsten med frygtsom røst: "hvad gør I? hvad siger I til det?"

"Agnete være hvem hun vil!" svarede Svend Trøst, "jeg elsker hende lige højt. Hun er lige ædel og ren, hvad enten hun skylder

en fyrste eller en betler livet; men klæber der en plet for verden ved hendes fødsel, så skal hun og verden aldrig vide det. At Sti Andersen ikke var hendes fader, det vidste både hun og jeg. Hun troede, hun var et fattigt, faderløst barn af Sti Andersens slægt, som den snedige hofmand af listige grunde udgav for sit eget. Kan hun nu kun frelse mit liv ved at ydmyge sig for kongen, som hans milde farbroders slegfreddatter –– så skal hun før se mig dø! Der ligger beviset for den vanære, som skulle redde mig fra galgen." Med disse ord kastede han lønbrevet med dokumentet, det indesluttede, i kaminflammen.

"Brav, min kære søn! det ventede jeg mig næsten af dig," sagde stærke mester Jacob glad og knugede hans hånd eftertrykkeligt: "Æren er for dyr en pris for livet. Dog – Vorherre råder for alt. Endnu er det vel kun luftkasteller med eders junker – og i ridder Bugges statsråd sidder I vel ikke blandt de aristokratiske landsforrædere?"

"Nej, den stortalende ridder på Hald volder til sidst vor undergang. Han og hans venner vil kun have deres vilje til landslov og deres fordel til håndfæstning."

"Men hvor vil I selv hen med de spydstager, I har sat *eders* ret i?"

"Til Ebbesen – til Skanderborgs befrielse – i folkets og kronens navn, herre bisp! det kalder I dog intet aristokratisk landsforræderi, ved jeg –"

"Nej, min søn! det er en ærlig sag, det tænker jeg at vise både Ebbesen og dig!" svarede stærke mester Jacob med en kæk og glad mine, idet han nikkede og klappede på sværdet, han bar under sin rejsekappe. "Jeg trænger også til at røre mig lidt igen. Vil Gud, skal I høre fra mig. Den, der følger Ebbesen, vil jeg

forsvare for Vorherre, hvad så kongen og al verdens statskunst siger til det. Gud og St. Knud være med Jer!"

Derpå forlod den kæmpestærke bisp hastigt Brattingsborg; og Svend Trøst drog helt frejdigt med sine venner og krigsmænd ud af borgen, mens fru Agnete stod på højenloftssvalen med sit barn på armen og tilvinkede dem et kærligt farvel med sin hoveddug.

Det var nu det tredje efterår efter den mægtige Gerts fald. I to vintre og tre sommere havde Ebbesen udholdt fejden med hans sønner. Hvert forår var han rykket i marken med den lille, frivillige bondehær, der med rørende kærlighed havde knyttet sin skæbne til hans og ikke ville erkende nogen større mand i landet, end "ham, der slog den kullede greve". Som feltherre i denne folkefejde, havde Ebbesen allerede befriet en stor del af Nørrejylland lige ned til Skanderborg, vel ikke i kong Valdemars – men *"i folkets og kronens navn"*, som var den fredløse ridders og hans venners løsen, hvorpå imidlertid også prins Ottos hemmelige tilhængere kendte hinanden.

Med de udholdende jyske bønderkarle og de raske, unge riddere, der sluttede sig til ham, hævdede Ebbesen således Danmarks selvstændighed og frihed på egen hånd, mens kong Valdemar og hans råd klogelig lukkede øjnene for denne gavnlige selvrådighed og selv udrettede mere med pennen end med sværdet, til at samle det adsplittede rige.

Alle helgens dag, den første kolde novemberdag i dette år (1342), holdt Ebbesen og hans venner gudstjeneste under åben himmel i deres befæstede lejr uden for det af holstenerne besatte Skanderborg slot, som man i nogle uger havde holdt strengt belejret. Stemningen var lidenskabelig blandt

belejrerne. Også i denne sommer havde Ebbesen forøget sin feltherreberømmelse og den tillid, jyderne fulgte ham med. Især havde hans sejr den anden maj ved Skern å i Ringkøbing-egnen været af vigtighed, da han derved havde forhindret Gerts sønner i at besætte Lundenæs, der ligesom Skanderborg var en af kronens vigtigste lensborge. Dog fjendens magt var endnu truende i Jylland. Grev Henrik var en modstander, som intet skridt veg, uden det var købt med blod; hver sejr, Ebbesen havde tilkæmpet sig over ham, havde kostet mangen brav jydes liv. Forbitrelsen mod de fremmede voldsmænd var under den langvarige og blodige fejde nu steget til det højeste. Den tyske besætning på Skanderborg var stærk. Grev Henrik var ikke selv til stede, men kunne hver dag ventes, at ville komme sin høvding på slottet til undsætning. Ebbesens hær var ikke ubetydelig, og den lod til at ville erstatte ved kamplyst og iver, hvad den manglede i krigskunst og ordentlig bevæbning. Næste dag var bestemt til Skanderborgs bestormelse, og i belejrernes gudstjeneste var der en frygtelig alvor. Hele hæren havde modtaget sakramentet, og en del unge krigsmænd havde under dets modtagelse hemmelig svoret at dræbe enhver fjende, og ingen forbarmelse mere at give eller modtage. Denne blodige beslutning gjaldt ikke blot den tyske besætning på Skanderborg, men alle tyske i Skanderborg-egnen og det hele land.

Ebbesen selv vidste dog endnu intet om denne hans unge krigsmænds aftale. Han stod, tilsyneladende rolig, men med en usædvanlig rødme på sine brune kinder, ved Svend Trøsts side, nærmest ved det på marken oprettede græstørv-alter og holdt på sædvanlig riddervis sine foldede hænder om heftet på sit

opadvendte sværd, mens evangeliet læstes fra det grønne alter og krigernes dybe *Amen* genlød over Skanderborg sø. Den gejstlige, der forrettede denne usædvanlige gudstjeneste, var den nidkære biskop Svend fra Aarhus. Han var samme dags morgen kommet til lejren og havde haft en lang, alvorlig samtale med Ebbesen, som han på sin heftige vis havde opfordret til at forlige sig både med kongen og sin Gud. Han havde prist den højmodighed og troskab, hvormed den fredløse ridder og forskudte undersåt dog så utrættelig vedblev at kæmpe for landets befrielse og kronens rettigheder; men han havde ingenlunde tilbagekaldt sin tidligere strenge dom over Ebbesens tyrandrab; han havde endogså nægtet ham kirkens absolution, indtil han ydmyg og angerfuld erkendte hin glimrende dåd for en brøde. Ebbesen havde hørt på det med et noget stolt og roligt smil, i stille fortrøstning til sin sags retfærdighed, og de var fulgt tavse med hinanden til gudstjenesten, hvorved bispen selv havde påtaget sig feltpræstens forretninger.

Biskop Svend havde talt med iver om bod og pønitense. Han havde meddelt hele hæren sakramentet uden at ane den blodige beslutning, som hine unge krigsmænd mumlende modtog hostien af hans hånd med, som en hellig bekræftelse. Ebbesen selv var den eneste, som bispen ved sakramentets uddelelse var gået forbi. I spidsen for sin hær havde Ebbesen bøjet sine knæ ved græstørv-alteret under sakramentets uddelelse; men bispen syntes ikke at have set ham.

Gudstjenesten var endt. Ebbesen trådte ind i sit feltherretelt med biskop Svend. Der lå en mørk sky over den kække hærførers åsyn, og der var en uro og harme i hans sjæl, som han

ikke kunne dølge. "Det er anden gang, I nægter mig det højhelligste, herre bisp!" sagde han med dæmpet, fast bævende stemme. "Jeg havde jo dog bøjet mit knæ med ydmyghed og andagt. Niels Ebbesen ventede ikke at være uværdigere til den hellige nådegave, end den ringeste svend i hans lejr. Hvi har I gjort mig dette, biskop Svend?" vedblev han med et smerteligt udtryk af den dybeste krænkelse, "må nu ikke mine krigsmænd anse mig for en ugudelig og forhærdet synder og tabe den tillid til Guds bistand under mit banner, som vi nu mere end nogen sinde behøver?"

"Den, der ikke vil angre sin største synd," svarede bispen, "kan jeg aldrig på mit hellige embedes vegne meddele de hellige nådegaver, ikke engang *in articulo mortis* – ikke engang i eders dødsstund, forblindede ven!"

"Det var hårdt," sagde Ebbesen mørk, "det var næsten grusomt, herre bisp! Hvem siger Eder da, at mine krigsmænd har bekendt Eder og angret alt, hvad I kalder synd og brøde, inden I meddelte dem deres synders nådige forladelse og det højhellige sakramente?"

"Hvad ingen kan sige mig, ved den Alvidende," svarede bispen med streng ro, "og den Almægtiges arm vil ikke lade den uangrede synd ustraffet. Hvem der uværdig har annammet hin hellige gave, har ædet sig selv død og fordømmelse."

Man hørte nu en larmende jubel i lejren, og Svend Trøst trådte hastigt ind i teltet. "Ved I det, fader Ebbesen?" råbte han glad: "nu skal det få klem! får vi nu ikke bugt med tysken, sker det aldrig i evighed –"

"Næst Guds bistand, sker det vel, min søstersøn!" svarede Ebbesen, "men dagen og timen står i Guds hånd. Hvad er her på

færde?"

"I kom i en god stund, biskop Svend!" vedblev den ivrige ridder. "Nu har I dog gjort os noget godt for alt det onde, I har tilføjet os i de stores råd. I har gjort en god gerning, som I dog næppe tænkte på. Eders velsignelse har sat hele hæren i flamme. Nu skal der ikke komme en levende tysker fra Skanderborg i morgen, så sandt vi alle vil være salige og holde Vorherre og St. Knud, hvad I har givet os sakramentet på med alle helgeners velsignelse."

"Forbarmende Gud! hvad er dette?" udbrød bispen yderst bestyrtet, og Svend Trøst fortalte nu ham og Ebbesen, hvad han selv og hans unge venner hemmeligt havde lovet Gud og St. Knud, idet man nedsvælgede den hellige hostie under gudstjenesten, og hvorledes i dette øjeblik hele hæren med stor iver havde lovet og svoret det samme.

Bispen var blegnet; men blodet var faret Ebbesen til kind og pande.

"Nu vel, i den retfærdige Guds navn!" sagde feltherren og nikkede med en frygtelig ro og fasthed, "er det folkets egen urokkelige vilje, skal det nu også være min, så sandt jeg håber at blive salig uden absolution og sakramente af biskop Svends hånd! Det er og bliver dog til sidst vor eneste redning – vi eller tyrannerne må dø – der skal ikke længere spares blod iblandt os – det er en udryddelseskrig –"

"Forfærdelige mennesker!" råbte bispen. "Er I kristne? Er det den mildhed og forbarmelse mod fjender, der skal adskille kristne krigsmænd og ridderlige helte fra vilde hedninger og barbarer? Det er ikke tapperhed – det er grusomhed. Det er ikke ædel fædrelandskærlighed, men lav hævngerrighed og

blodtørst. Har I nu selv misbrugt helligdommen i sligt vanhelligt og ugudeligt sind, så skal visselig den velsignelse, jeg i dag har lyst over eders hoveder, blive til –"

"Ti, for eders egen saligheds skyld, herre bisp!" afbrød Ebbesen den fortørnede prælat og greb voldsomt hans hånd. "Jeg har ikke vidst hvad vore brave landsmænd i deres iver har besluttet og så højtideligt indviet sig til – jeg ville have frarådet det, havde jeg vidst det; dog nu, det er sket, står det ikke til at ændre. Eden kan kun den hellige fader løse dem fra. Her er langt til Rom, men kort til i morgen. Det er nu min pligt som feltherre at benytte denne stemning og krigernes begejstring til at gøre ende på denne fejde; den har længe nok fortæret landets marv."

"En ukristelig og ugudelig ed skal intet gudfrygtigt menneske holde og ingen ærlig mand benytte, om han så derved kunne frelse al verdens kroppe fra bånd og lænker!" vedblev den ivrige bisp. "For legemets frihed skal I ikke sælge sjælens dyre fred og salighed eller gøre jer til hævnens og Djævelens trælle! Selv vore arrigste fjender skylder vi menneskelighed. Det er ulykke nok, vi ikke er kommet videre i kristenheden, end at selv vi, evangeliets og den store kærligheds forkyndere, må tillade krig og blodstyrtning for Guds og retfærdighedens skyld og selv bisper må gribe til verdslige våben for det hellige; det har jeg selv gjort formedelst tidens brøst; men jeg ville fordømme min egen sjæl – jeg ville bede Herren slå min bispelige tunge med lamhed – hvis jeg ikke her opløftede min røst til forbandelse over eders grusomme og ukristelige forsæt –"

"Det ord skal falde tilbage på eders sjæl, biskop Svend!" tog nu Ebbesen ordet med mægtig røst i et heftigt udbrud ligesom

af en længe næret, men tilbagetrængt krænkelse. "Var eders kristenkærlighed større end min den stund, I beseglede forliget i Lybeck og brød staven over dette fredløse hoved, mens I selv lyste fred over eders eget?"

Det var som dette ord af Ebbesens mund slog bispen med forfærdelse: han stod et øjeblik ligesom ydmyget og sønderknust for den fredløse fædrelandsbefriers øjne. "Har jeg syndet mod Eder og fædrelandet i de mægtiges råd," tog han nu sagtmælet ordet, "har jeg en stund selv ladet mig forblinde af fristeren, som siger: ondt er godt, når det sker for det gode – står jeg også selv besmittet for Guds åsyn med disse onde tiders spedalskhed, fordi jeg ville gribe ind i urenheden med syndig hånd og bortrive den – Gud er min dommer – jeg bøjer mig for hans revsende hånd, når den rammer – men," vedblev han og hævede hoved og røst med bispelig værdighed, "fordi jeg selv er en synder, skal jeg ikke lovprise synden. Jeg kan ikke vandre gennem de blodtørstiges lejr og sige: eders iver er kristelig og retfærdig – myrder kun de overvundne for fode! Jeg kan ikke sige til min menighed i dag: eders gudsfrygt var sand og saliggørende – I har ærligt modtaget forsoningens pant – vær kun ubarmhjertige! og had hver fjende til døden!"

"Hvad forlanger I da, I fromme mænd?" svarede Ebbesen harmfuldt og stødte utålmodigt sværdet mod jorden, "skal vi lade os søndertræde af tyranner og skåne dem? Skal vi lade os myrde og spare mordernes liv? – skal vi lade os fortære af øgler og ikke udrydde dem? Hvad vil de her, disse ubudne plagegæster? Lad dem fly, hvis de ikke vil begraves her! Det er en falsk fromhed, at lade sig flå uden at kny. Det er et usselt folk, der ikke vil udrydde sine undertrykkere. Nødværge er

ingen ubarmhjertighed – og kamp mod dødsfjender ingen blodtørstig grumhed. Vi hader ikke deres sjæle, fordi vi slår deres legemer ihjel. Lad dem blive så salige, som de kan, i den anden verden! her vil vi have fred for dem og begrave dem i kristen jord. Mere kan de ikke forlange. Vi fordrer det jo ikke et hår bedre af dem. Liv mod liv! det er både ærligt og ridderligt. Bed I for de sjæle, her farer fra Skanderborg i morgen, herre bisp, hvad enten de er tyske eller danske! Men forlad i denne stund min lejr! og vov ikke med et eneste ord at svække krigsfolkets mod og kamplyst i eders utidige fromhedsiver!"

"Bortviser I en Herrens tjener som en spedalsk af eders lejr, fordi han taler sandhed og Guds ord, hvor I hellere ville høre løgn og Djævelens tale?" udbrød den fornærmede bisp atter med brændende nidkærhed. "Velan! jeg går, og I ser mig aldrig mere i verden. Hvem af os to, der først skal stå for Guds domstol, ved jeg ikke," vedblev han med en besynderlig ild i det opløftede blik, "men det ved jeg: eders time kan ikke være langt borte, I selvbeskikkede fyrstemorder og bloddommer! Den, der ikke vil tage mod Herrens tugt og formaning, skal bortrykkes i sine synder uden bod og syndsforladelse. Hvad blod her uden nødvendighed udøses, skal skrige til Himlen mod Eder, forvovne mand! I, som har gjort indgreb i den Almægtiges dommerret og vristet hævnersværdet af dødsenglens hånd! Den blodtanke, I nu billiger, skal falde som et brændende blodhav over eders sjæl. – Den vanhelligelse, man her har gjort min bispelige hånd delagtig i, hvor jeg stod som den evige forsonings bebuder – den synd mod den hellige ånd skal hverken bringe Eder lykke eller velsignelse eller sejr. Jeg går; men hvad jeg har sagt jer her i den herre Zebaoths navn, det vil

jeg udråbe i eders lejr med den mægtiges røst, som udsendte mig blandt disse døbte hedninger, om I så vil lade mig stene for det, som de sandhedens vidner, der gik forud gennem forsmædelsen til martyrkronen!"

Med disse ord forlod den fortørnede prælat feltherreteltet. Ebbesen blev stående mørk og betænkelig med sammenflettede arme og stirrede mod jorden. Svend Trøst så forundret på ham og ventede en streng befaling mod den farlige bisp; men Ebbesen opløftede sit hoved i sollyset med en besynderlig ro og klarhed i det faste, bestemte blik. "Følg efter ham!" sagde han, "ledsag ham gennem lejren! Han skal drage fredhellig herfra, som den store Herres udsending, han ikke forstår, men hvis vilje han som et blindt redskab dog har måttet fuldbyrde. Lad denne bisp nu kun forkynde os død og ulykke! – Livet og sejren er i den retfærdiges hånd."

Svend Trøst betragtede sin morbroder med et stolt og kærligt blik og fulgte hastigt ud efter bispen. Den nidkære prælat holdt ord; han red straks efter med sit lille følge gennem lejren som en ildevarslende profet, og holdt en rystende tale for de forbavsede krigsfolk, der, uagtet deres gru over bispens vrede, dog ikke kunne begribe, hvad synd der var i at ville slå tyskerne ihjel, når man lå i krig med dem.

"Bryd jer ikke om det, brave landsmænd!" sagde Svend Trøst, så snart bispen var helt ude af lejren. "Den Aarhus-bisp er en from Guds mand; det er sandt; men i Vorherres råd sidder han dog ikke endnu. Lad os nu kun blive vort ærlige forsæt tro, og i morgen vise bispen og al verden, hvad vi verdslige jyder duer til!"

"Han har ret! – det er der mening i," mumlede jyderne, men syntes dog endnu noget betænkelige over bispens ord.

Nu trådte Ebbesen, med stille, højtidelig alvor i blik og åsyn, ud af feltherreteltet, og man klyngede sig om ham, for at høre hvad han sagde.

"Landsmænd!" sagde han med høj og streng røst, "hvad I har lovet Gud og St. Knud, med det højhellige sakramente på eders tunge, det må I visselig holde, så sandt I har eders sjæl og salighed kær, om så al verdens bisper ville fordømme jer for det! Inden sol går ned i morgen, må Skanderborg være i vor magt, og enten vi eller vore fjender være udslettede af jorden. Det er Alle Sjæles dag i morgen; på den dag skal alle kristne ihukomme de døde. Måske skal danske mænd og kvinder på den dag om hundrede år ihukomme vor død og bede for vore sjæle, når Danmark er fri og ingen fremmed hersker vover mere at plante sit banner på hint tårn eller vande sine heste i Skanderborg sø. Liv og død er i den Almægtiges hånd med lykken og sejren; men hvad enten vi sejrer eller falder, enten det bliver vort eller fjendens blod, her skal flyde – Danmarks frihedstræ skal opvokse af det blod, og ærens fagre træ skal stå ved dets side. I har lovet at sejre eller falde i morgen og intet liv at skåne – det samme lover jeg her for eders og den retfærdige Guds åsyn; men ærligt og åbent skal det gå til, som det sømmer sig danske mænd. Drag med lurblæserne mod borgporten, min kække søstersøn! Bebud slottets høvedsmand og hele besætningen i denne stund, at vi undsige dem alle på liv og død, og at det er deres eller vor sidste dag i morgen!"

Et larmende bifaldsråb af hæren ledsagede denne feltherrens befaling, og Svend Trøst begav sig straks som herold hen mod

borgen og bebudede dens høvedsmand og besætning den store, alvorlige undsigelse. Derpå lod Ebbesen alt berede til slottets bestormelse.

20

Da det blev aften var der en højtidelig stilhed i lejren, idet enhver krigsmand syntes at berede sig til døden, mens dog det frimodige håb om lykke og sejr ikke var udslukt. I den kolde novembernat brændte vagtblussene smukt blandt de mangfoldige telte og kastede hist og her et genskin i Skanderborg sø, mens slottet stod mørkt mod de høje tårne og mure og kastede sin store skygge ud over søen i det svage, hemmelighedsfulde nymåne-lys.

Ved midnat gik Svend Trøst stille gennem lejren og så til vagterne. Hans blik dvælede ofte på de klare stjernebilleder på den nordvestlige himmel, der skred fjernt hen over Brattingsborg og hans kære Agnete. Han drømte sig et øjeblik hjem til den stille, velbekendte sovestue, hvor hun nu måske slumrede urolig ved sin førstefødtes vugge og drømte om ham. Også til Nørreris fløj hans tanke. Han syntes at skimte Ris skovkrans som en sort skyrand norden for Skanderborg sø, og han tænkte på, hvad tidende Ebbesens hustru og børn monne spørge inden næste midnat. "Store Gud! bevar hans liv for Danmark og os alle!" bad han og foldede sine hænder, idet hans blik faldt på feltherreteltet, hvor der brændte et enligt lys, mens vagten gik uden for som en skygge.

Ebbesen havde kastet sig i fuld rustning på sit feltleje. Han ville styrke sig til næste dags vigtige foretagende ved nogle timers blund; men planen til angrebet opfyldte hans vågne sjæl; hint optrin med den nidkære bisp havde også efterladt en uro i hans sind, som han ikke kunne bekæmpe, og han foldede nogle

gange sine hænder heftigt med et smerteligt blik mod det stjernelys, der skinnede ned til ham gennem en rift i hans vadmelstelt. Han lod lyset brænde og lå stille med åbne øjne, ligesom han ville læse sin og Danmarks skæbne i de gådefulde stjerner over sit hoved. Hen ved morgenstunden lå han vågen endnu og så en lang, mørk skikkelse i en rød kappe liste sig skildvagten forbi og træde ind i teltet med hastige skridt. Den dunkle gæst så ud som en af de bødler, grev Gert havde ført med sig til Jylland; men han kastede hætten af hovedet, og Ebbesen kendte sin dristigste spejder.

"Gønduls ånder hjælpe jer, herre! – den hellige frøken skulle jeg have sagt," råbte den sorte svend og kastede kappen af sig: "grev Jern-Henrik kommer Skanderborg til hjælp med seks hundrede ryttere – de kan være her inden sol står op – og alle tyskerne i hele egnen er i røre."

Ebbesen var sprunget op fra sit leje. "Godt!" sagde han, "Gerts søn skal finde mig vågen! Er du vis i din sag, Volle? Har du selv set ham? Er hans magt ikke større?"

"På et hundrede kvægstykker kommer det jo ikke an i denne slagtertid, herre! Er der ikke flere end seks hundrede, færre er der ikke, så sandt jeg har glugger i skalden! Jeg så dem holde rast uden for Horsens porte. De var kommet i huj og hast fra Fyn. Jern-Henrik så ud som han havde slugt sjællandsfarerne og ville tygge jyderne. Tag Jer i agt for ham, herre! han bærer heksebilledet på brystet – hende fra Itzehoe, I nok ved, og han har sin faders lange slire ved lænden. I husker nok, hvad der er galet om den blodhævnerkniv; havde I beholdt den, da jeg bragte Jer den, havde I nu været sikker –"

"Ti med din overtro og hedenske snak, Volle!" afbrød Ebbesen ham og greb hastigt hjelm og sværd. – "Du er ellers en flink karl!" tilføjede han og lagde hånden på hans skulder: "Du har været mig en tro svend. Falder jeg i dag, skal du arve min stridshingst. Til våben, alle mand!" råbte han nu med mægtig feltherrerøst og trådte med draget sværd ud af teltet.

Snart var hele lejren i bevægelse, og da solen stod op, blinkede over tre tusinde sværd og stridsøkser i den vistnok slet bevæbnede bondehær, Ebbesen med Svend Trøst ved siden i stormskridt rykkede ind mod Skanderborg mure med. Men inden de nåede den yderste befæstning og havde sat deres stormmaskiner i bevægelse, nedrullede vindebroen over slotsgraven. Porten til det belejrede slot var åbnet, og hele besætningen rykkede frem til et udfald med deres høje høvedsmand i spidsen. Ebbesen studsede ved dette uventede syn. Besætningen var langt større, end man havde formodet. Der myldrede en vel bevæbnet krigerskare ud af Skanderborg slotsport, og deres lurblæsere spillede grev Gerts berømte sejrssalme. Fjenden syntes indviet til den alvorlige dødskamp, ligesom de danske, og de udviklede en våbenmagt, der kunne måle sig med belejrerne i åben mark.

"Til Nonnebjerget!" bød nu Ebbesen og forandrede øjeblikkelig sin plan; han pegede med sit sværd på den anselige højde, der fra gamle dage bar dette navn, men som i Gerts voldsherskertid var blevet brugt til rettersted for oprørerne og kaldet Blodbjerget. Den lå med sit rødbrune lyngdække højt over skov og sø med en fortryllende udsigt og beherskede hele egnen. Ved et slag i åben mark tilbød denne høj den fordelagtigste stilling.

Mod sædvane blev feltherrens bud ikke øjeblikkelig adlydt, og man lod til enten ikke at have forstået hans mening eller måske at anse stedet for ildevarslende.

"Til Nonnebjerget!" gentog nu Ebbesen med streng røst, "til Blodbjerget! derfra skriger mange tro landsmænds blod til Himlen – derfra skal vi udføre Guds dom i dag over de dødsdømte!"

Nu forstod man ham og adlød med et jubelråb og med vild glæde. Nogen forvirring var vel opstået i bondehæren ved den pludseligt forandrede bevægelse og den nye, vanskelige slagorden, feltherren befalede; men det lykkedes dem dog at indtage den fordelagtige stilling og besætte Nonnebjerget, inden den talrige besætning fra Skanderborg endnu havde ordnet sig til angreb.

"Det bliver en varm Alle Sjæles-dag, brave landsmænd!" sagde Ebbesen og red frem for spidsen af sin murtætte slagorden på skrænten af højen. "Lad os begynde den med stille bøn for de sjæle, der i dag skal fare herfra, og med sikkert håb om den frihedens ånd, der skal befri Danmark for tyranner og trældom, så længe her er levende sjæle tilbage!" Derpå steg han af sin hest og bøjede sit knæ på højen under en kort og stille bøn. Hele hæren fulgte hans eksempel, og der var et øjeblik så stille, at man næppe hørte et åndedrag. "Gud og St. Knud vil være med os og Danmark alle dage!" udbrød nu Ebbesen højt med begejstret røst og svang sig atter i sadlen. "Det folk, der vil udrydde hver tyran og dø for sin frihed, er ubetvingeligt. Lad Eder ikke forvirre eller rokke," vedblev han med et sikkert blik over kamppladsen, "om I end om en føje stund ser den sorte Jern-Henrik fare mod os hist fra Horsensvejen med alle dm, I

har lovet død og undergang! Jeg ved, han vil komme som en storm for at adsplitte os; men stå kun fast som en mur, til vi kan mødes, mand mod mand og sværd mod sværd, med dem alle! Vi har delt sol og vind med fjenden; vor styrke er næsten lige; men bliver end fjenden dobbelt så stærk, ingen jydes ryg skal han se, og, næst Guds bistand, skal han hverken tvinge os eller Danmarks rige. Kom eders løfte i hu, kække landsmænd! og Danmark skal ikke glemme os så længe Nonnebjerget står. Her skal nu enten vi eller Danmarks dødsfjender bide i lyngen!" Derpå slog han op med hånden. Under et tretusindstemmigt hurraråb hvirvlede Ebbesens trommer fra Blodbakken. Lurerne gjaldede på en gang i begge hære. Med en forbitrelse uden mage istemtes hærråbet, og det mærkelige Nonnebjerg-slag begyndte, som hverken danske eller holster endnu i fem århundreder har glemt. Det var et af de blodigste slag i hin store folkekamp for Danmarks frihed, hvorved det danske folk for alle tider har lært, hvor det rette Dannevirke findes mod undertrykkere. Næppe mødtes kastespyddene og slyngesten-skyerne i luften med hvinen og brag og slog ned som lyn på hærenes skjoldtage, før grev Jern-Henrik i sin sorte rustning, i spidsen for sin vilde, rasende rytterskare fløj Skanderborg udfaldshær til hjælp i en sky af støv og blinkende lanser fra Horsens-vejen. Han modtoges med et jubelråb af sine landsmænd. Hærråbet opløftedes på ny; de kæmpende masser tørnede sammen med tordnende våbenbrag – og nu blev blodbadet grueligt på begge sider. Ingen veg en fodsbred. Ingen gav eller modtog skånsel. Solen steg højt på himlen; det blev middag, og ingen kunne endnu se, til hvilken side sejren ville hælde. Ebbesen og hans edsvorne hær forsvarede deres faste

stilling og kastede fjenden mange gange tilbage; de indtog altid igen hin fordelagtige stilling, når den stundom i kampens hidsighed syntes tabt. Nonnebjerget lå bestrøet med lig; men der lå fuldt så mange ved højens fod. Kampen fortsattes med utrættelig iver, og solen var nær ved at dale, inden grev Henrik og Ebbesen endnu var kommet hinanden så nær, at deres harmlynende blikke og sværd på en gang kunne mødes. En personlig kamp mellem de vigtige hærførere søgte både de tyske og danske krigere at forhindre.

Midt under den mest fortvivlede kamp, da de danske trængtes hårdest, hørtes der et glædesråb blandt jyderne: "Se! se! stærke mester Jacob! – Hurra! Skanderborg er taget!"

Ebbesen vendte sit åsyn mod slottet: den danske rigsfane vajede fra murtinden, og den krigerske bisp fra Ribe holdt på sin store stridshingst på vindebroen ved det erobrede slot, hvor han syntes at ordne sin rytterskare for at tage del i slaget. Men grev Henrik havde allerede mærket dette uheld: han havde opgivet slottet, men afskåret bispen vejen derfra og således omfløjet både slottet og Nonnebjerget, at bispen måtte nøjes med sin erobring og hverken kunne komme Ebbesen til hjælp eller afskære grev Henrik tilbagetoget. Selv higede Gerts tapreste søn kun med lidenskabelig iver efter at nå sin faders banemand. Han kæmpede med en mageløs kækhed, og navnet Jern-Henrik, som han siden sin sejr over kong Valdemar ved Kalundborg nu almindelig hædredes med både af fjender og venner, viste han nu også, at han fuldelig fortjente: intet sværdslag syntes at bide på ham; han sad i sin sorte rustning, som støbt af jern, på sin høje, pansrede stridshingst, og enhver kriger, der kom ham nær, var dødsens. "Gør plads, I dårer!"

råbte han til Svend Trøst og de unge, dødsindviede riddere, som endnu adskilte ham fra målet for hans blodhævn, "kender I ikke dette sværd? den store Gerts ånd er i dets tunge – det hviler ikke, før det har drukket hans morders hjerteblod – plads!" Det var som sværdet virkelig førtes af en uovervindelig magt; for hvert slag flød der blod; men den sorte jernmand sad selv urokket og som groet til sadlen. Med det nedslagne hjelmgitter og den store guldkæde med madonnabilledet over brystet lignede han forunderligt sin mægtige fader. Hvem der havde set hin berømte feltherre i slagene ved Gottorp og Dannevirke eller på Tap-Hede og ikke vidste, at han nu var død og begravet, måtte tro, det var ham selv, der nu atter svang det store sværd, på hvis od han ville fæste Danmarks krone.

Svend Trøst og de unge riddere, der havde taget sakramentet på hint blodige løfte, holdt sig tæt sammen og opdyngede en skanse af lig mellem Ebbesen og den rasende grev Henrik. Endelig var hele denne indviede skare faldet undtagen Svend Trøst, der endnu med udmattet arm fo'r mod grev Henrik; men for et slag over hjelmhuen øf Gerts tunge sværd tumlede han af sadlen på den store ligdynge, og grev Henriks hingst sprang fnysende over ham og den blodige skanse.

Til hvad der fra dette øjeblik foregik i slaget var Svend Trøst kun et halvbevidst vidne.

Det var som hint sværdslag havde slået ham med lamhed. Uden at føle smerten af noget betydeligt sår, befandt han sig i samme tilstand, hvori han havde ligget magtløs og næsten sindssvag et helt år på Bjørnsholm. Han følte kun et smerteligt indtryk af en hjelmbule i tindingen; men det var ham ikke muligt at løfte en hånd og befri sig fra den trykkende jernhue.

Han lå som begravet i den store ligdynge. Våbenbraget og slagets bulder drønede forvirret i hans øren mellem dødsskrig og sejrsråb: ingen enkelt lyd kunne han skelne; dog syntes han med forfærdelse at høre Ebbesens navn udråbt med et jubelskrig af fjenden og et veråb af de danske bønder; men kort efter troede han at høre en røst som af tusinde stemmer råbe: "Stærke mester Jacob! Sejr! Hævn for Ebbesen!" Med disse ord i sjælen faldt Svend Trøst hen i hin næsten aldeles bevidstløse tilstand, som han så vel kendte fra sin vanmagtstid på Bjørnsholm. Den pinefulde spænding opløste sig i dødlignende ro, og han kunne have hørt den hele verden forgå omkring sig uden at røre sig. Det var, som det oprørte Vesterhav brusede hen over ham med dynger af klirrende våben, men med en stedse fjernere og fjernere susen, til der til sidst blev stille om ham, som i en grav, og han ingen fornemmelse mere var sig bevidst.

Hvor længe han havde ligget i denne bedøvelse, vidste han ikke; men det første, han atter fornam, var den vemodige lyd af en højtidelig vigilie eller bønsalme for alle sjæle. Han slog sine øjne op, og det var nat. Den store, rolige stjernehimmel hvælvede sig prægtig over hans hoved; men han lå endnu på samme sted i den blodige ligdynge. Slaget var forbi. Der var hverken venner eller fjender at se; men Nonnebjerget var som besået med lig og knuste våben. Hist og her stønnede en døende endnu svagt. Ved siden af ham opløftede endnu et par hænder sig mellem ligene med foldede fingre, mens et halvt fadervor afbrødes ved et dødssuk. Det var en af hans og Ebbesens gode venner, den unge ridder Frost, som havde været med på toget til Randers. Svend Trøst ville tale og sige ham

farvel, men kunne ikke; han ville opløfte sit hoved, men det var tungt som en sten, og det var som alle hans lemmer var døde. Nu hørte han atter hine fromme vigilietoner. De var kommet ham nærmere, og han fik øje på en gejstlig procession, som i den usædvanlig rolige novembernat drog langsomt over valpladsen med fakler og *corpus-domini*-skærm [Note 16)]. En høj mand i bispeligt ornat gik under den røde skarlagens-baldakin med en monstrans i sine foldede hænder, mens han med dyb, dæmpet røst ledede Alle-Sjæles-dags-vigilien for de døde. Bispen var stærke mester Jacob. Undertiden standsede processionen ved en døende, som bispen sagde nogle trøstende ord og vederkvægede med en indviet hostie, hvorpå han drog videre og overlod den døende til en skare krigsmænd og nogle gejstlige, der fulgte bispen og hans korherrer med bærebøre og sår-lægemidler. Endelig kom toget ganske nær til stedet, hvor Svend Trøst lå; men man drog forbi uden at bemærke ham; for han lå nedtrykket mellem ligene og kunne endnu hverken tale eller røre sig.

"Ærlige herre bisp! hjælp mig! og jeg skal aldrig mere tro på Gønduls ånder," bad en mat, jamrende stemme ved hans fod. Det var den sorte svend, der var hårdt såret og med stort besvær havde arbejdet sig ud mellem ligene. Toget standsede, og bispen nærmede sig med monstransen.

"Nej, nej, fromme herre!" bad den sårede med døende stemme, "bryd Jer ikke om min sølle sjæl! men se! der ligger min kære, unge herre, Svend Trøst! kan I kalde hans sjæl tilbage, må I gerne lade min fare!"

"Er det dig!" sagde stærke mester Jacob og nikkede deltagende, "der kan dog også være troskab i en hedning. Sørg

vel for ham, broder Thøger! hans sjæl er ikke så sort som hans åsyn."

Mens den gejstlige sårlæge tog sig af Volle, der dog allerede havde opgivet ånden, så bispen sig om blandt de mange lig og belyste deres ansigter med en fakkel. "Herre min Gud! skal jeg søge den gæve Svend Trøst her?" sagde han, "ak, nu er han blevet tavs for hvad han tilforn var højrøstet; men jeg kender jo ingen af disse, og deres sjæle er alle henfarne."

Svend Trøst kunne høre bispens røst; men han kunne med al sin anstrengelse hverken mæle eller bevæge sig.

"Ak! så skal jeg her vel også søge vor tro Niels Ebbesens lig," vedblev bispen bevæget, "faldet er han; det ved vi jo, desværre! og denne Alle Sjæles Dag vil huskes længe i Danmark; men sejr vandt han dog i sin død: æren og valpladsen blev hans. Led alle vegne her, mine venner! findes Ebbesens søstersøn blandt disse lig, kan Ebbesen selv ikke ligge langt her fra; til at slæbe ham med sig på flugten og mishandle ham i døden gav vi dem ikke frist."

"Vi ser ham ikke, herre bisp!" sagde en af bispens svende, "men hør! hvad var det?"

"Ebbesen! Sejr!" lød en røst blandt de døde. Det var Svend Trøst, som ved tanken om sin faderlige morbroders sidste bedrift fik så megen livskraft tilbage, som behøvedes til at udråbe disse ord, hvorpå han atter sank tilbage i sin stumme og lamme tilstand.

"Svend Trøst!" udbrød bispen og opdagede ham. Den sorte svend havde endnu i døden omfavnet sin kære herres knæ – men derved trykket ham dybere ned i ligdyngen.

"Hjælp, hjælp ham, fromme brødre! ser jeg ret, er her livstegn," vedblev den stærke bisp og løftede ham med en hånd op i klerkenes arme.

"Se, se! herre bisp!" råbte en kordreng, "er det ikke ridder Ebbesens hjelm med ørnevingen, her ligger?"

"Herre min Gud! ja, det var hans hjelmklenod, den dristigste ørnesjæl blandt Danmarks riddere," udbrød bispen og forlod Svend Trøst, "det må være ham selv, der ligger under hesten."

Man fremtog en høj ridder i fuld rustning, men uden hjelm; hans lange, blodige hår klæbede til hans ansigt. Bispen knælede ved liget og tog det blodige hår fra hans ansigt – det var Ebbesen. Hans rustning var forhugget og hans høje isse kvæstet gennem den splintrede hjelm. Men hans sværd var endnu som fastgroet til hans krummede hånd. Ved hans fod lå et større, men sønderbrudt slagsværd; det var Gerts berømte tyran-sværd; dets brudte od sad i Ebbesens brynje og havde givet ham banesåret. Der var intet livstegn at se. Det lod som fjenden havde forladt ham i stor hast, siden man ikke engang havde givet sig tid til at bemægtige sig hans våben eller den guldkapsel, han bar på brystet med en relikvie af Danmarks skytshelgen.

Stærke mester Jacob græd. Han bøjede sig over helteliget med en stille bøn. Kordrengene og de gejstlige ordensbrødre var også dybt bevægede; de stillede sig med deres fakler om liget og istemmede nu, ved Nonnebjergets fod under den stille, klare stjernehimmel, en højtidelig vigilie for hans sjæl. Under de fromme, hellige toner faldt fakkellyset stærkt på Ebbesens djærve, blege ansigt, som bispen med kærlig omhu havde tørret blodet af. Han var smuk i døden; dog var der et udtryk i hans

miner af græmmelse eller uro, ligesom han i sit sidste øjeblik havde næret en lønlig tvivl, som dette liv ikke kunne opløse, eller følt et savn, som ikke her kunne tilfredsstilles. Men det var nu som hans ansigt under de dybe vigilietoner stedse blev skønnere og mildere; ethvert udtryk af tvivl og smerte forsvandt, og bispen blev med forbavselse opmærksom på denne forandring. "Han lever!" udbrød han. – "Ak nej!" tilføjede han med et dybt suk; men det var dog ligesom et efterskin af sjælens lys endnu gled hen over det store åsyn.

"Fred med dig, vor tro Ebbesen! den fred, som overgår al forstand og begreb!" sagde bispen med begejstret røst og opløftede monstransen for det stærkt oplyste helteåsyn. "Har du noget øjeblik tvivlet om Guds nåde og barmhjertighed, så far nu hen i hans evige kærligheds fred og tvivl ikke mere! Jeg tør, på mit hellige embedes vegne, endnu i døden tilsige dig dine synders nådige forladelse i den hellige Trefoldigheds navn." Med disse ord udtog han en indviet hostie af monstransen og lagde den i den døendes lidet åbnede mund – og nu var det for bispens øjne som det bortfarende sjælelys, der ligesom med den sidste livsfunke glad og smertefri svævede hen over heltens åsyn, blev til et forklaret udtryk, og hans læber trak sig sammen over hostien med et saligt smil.

"Han er død som en helgen – som en martyr for Danmarks frihed!" udbrød stærke mester Jacob. "Vil den hellige fader ikke kanonisere ham for det, så vil Danmarks folk! – Det er en helgenglorie, der ej heller er at foragte. Løft ham varligt op, kære venner! lad os føre hans lig med sømmelig ære under bøn og sang til slotskapellet! Han skal få en hæderligere jordefærd end mangen konge."

Bispens befaling blev straks sat i værk og processionen drog nu langsomt med Ebbesens lig med fakkellys og from vigiliesang bort fra Nonnebjerget i den stjerneklare nat, mens de andre gejstlige og bispens talrige svende fremdeles drog omhu for dem, der endnu måtte være i live på valpladsen, hvad enten de var venner eller fjender.

Man talte to tusinde og to hundrede danske lig, og ikke af lejede eller lovtvungne stridsmænd, men af frivillige ofre for fædrelandets befrielse. Den øvrige del af bondehæren havde, med nogle unge riddere i spidsen, forfulgt den adsplittede og flygtende fjende. Antallet af holstenernes og de tyske soldkrigeres lig var stort; men man begravede dem utalte under Blodbakken, hvorfra stejlen fra Gerts voldsherskertid blev nedstyrtet, og som siden ikke bar andet navn end Nonnebjerget. Dalen neden for blev kaldt *Sejrsdalen*.

Rygtet om Nonnebjergslaget og de edsvornes sejr i døden hørtes over hele Danmark med forbavselse og stolthed. Men ikke blot på Brattingsborg og Nørreris var der sorg; men budskabet om Ebbesens død fyldte alle tro danske hjerter med vemod og forøgede folkets længsel efter den genforening i kærlighed og frihed, som Ebbesen havde levet for og var faldet med ære.

Det var en mild, skøn majmåneds-morgen, otte år efter Nonnebjergslaget ved Skanderborg. Under Ebbesens eg på Nørreris vold, hvor hin alvorlige feltherre så ofte havde stået og tænkt på Danmarks befrielse, stod nu en mindre anselig, men

kraftigt bygget riddersmand i fuld rustning, med et djærvt og noget trodsigt ansigt, og så med et opmærksomt høvdingeblik ud over egnen. Det var Svend Trøst. Ebbesens eg var endnu ikke sprunget ud, men den var behængt med friske kranse af bøgeløv og violer fra borgvolden, som fru Agnete og Ebbesens enke med deres børn havde prydet den med. Uden for borgen blinkede en lanseskov i det omhuggede krat mellem mange hundrede rustninger og kongelige krigsmænd. En mængde krigsmaskiner stod opstillet ved borggraven. Nørreris var belejret. Udryddelseskrigen mod de fremmede og den folkevæbning på egen hånd, som Svend Trøst med sin djærve morbroder havde stået i spidsen for, havde efter Nonnebjergslaget udbredt sig med almindelig begejstring over hele landet. Kongen havde ikke blandet sig i det, men roligt fulgt sine statskloge planer til at samle riget og bringe de selvrådige undersåtter til lydighed. Brattingsborg havde han bemægtiget sig, mens Svend Trøst forsvarede Nørreris. Hald var lagt i grus. Den aristokratiske ridder Bugge og alle oprørske adelsmænd havde en streng dommer i den stedse mægtigere kong Valdemar. Også Ebbesens frænder og venner med partigængerne for prins Otto var under streng forfølgelse. De havde mange tilhængere blandt folket og Svend Trøst havde besluttet at forsvare Ebbesens fædreneborg og familie så vel som sig selv med hustru og børn til det yderste. En almindelig landeplage havde dog standset alle foretagender. Den sorte død, der var faret over hele Europa, havde også i de to sidste år hærget Danmark, og nøden havde været stor i landet. På det allerede længe belejrede Nørreris var man dog blevet fri for pesten, mens belejrerne uden for ofte bortrykkedes og afløstes.

På borgen havde man ikke under belejringen hørt tidender fra det øvrige Danmark. Svend Trøst så betænkelig på de kongelige krigsmænds fremskridt og kastede et bekymret blik ud over landet. I glansen af de milde forårsstråler nærmede der sig et ridderligt tog med et lueforgyldt kors og den hellige jomfrus billede på banneret. I spidsen for de sortklædte krigere red en høj, skøn skikkelse i sort gejstlig ridderdragt med en hvid kappe over de smækre skuldre. På kappens venstre side var den tyske ordens sølvindfattede kors kendeligt. Det var prins Otto, der kom, for i kongens navn at ophæve belejringen af Nørreris og forkynde ridder Svend Trøst af Brattingsborg med Ebbesens ædle slægt fred og tryghed under Danmarks krone. Kun under denne betingelse havde prins Otto med frihed og glæde underskrevet den afsigelsesakt, intet fangenskab og ingen trusler havde kunnet aftvinge ham. Hvad han for længst med højmodig resignation havde besluttet i sin sjæl, til Danmarks frelse og kronens betryggelse, når han så sin broder dygtig til at samle land og rige, det havde han nu ikke længere betænkt sig på; og han havde formelig frasagt sig "*al tiltale til Danmarks rige*". Han var nu på vejen ud af landet og på sit længe påtænkte riddertog mod de vantro under korsets hellige banner. Blandt hans svende red en gråhærdet krigsmand, med et simpelt sort kors på sin rytterkappe. Det var den gamle, tro Arvid Smålænding, som ville følge sin kære herre på det hellige tog.

Den stille, fyrstelige ordensridder bragte tillige den glædelige tidende til Ebbesens fædreneborg, at pesten var ophørt og fjenden helt udjaget af Danmark. Ebbesens og hans Nonnebjerg-heltes ånd, der havde begejstret sjællænderne og alle danske, havde endelig også bragt kongen til at forene sin

magt med folkets. Det store befrielsens værk var fuldbragt: Danmarks rige var samlet, og skåningerne kastede sig atter glade i deres forsonede landsmænds arme. Glæden var stor på Nørreris. Svend Trøst omfavnede den ædle korsridders knæ og førte ham ind med sig på borgen, hvor den lyksalige fru Agnete og Ebbesens ædle hustru med deres børn modtog ham som en trøstens og velsignelsens engel. Hvad der især syntes at bevæge den høje gæst dybt, var synet af Ebbesens alvorlige sønner og deres stille moder, der sagde ham et rørt, højtideligt tak i Ebbesens sjæls navn, og i alle de danske hjerters navn, hvis håb han i nøden havde været, og som skyldte ham en kærlig ihukommelse alle dage.

Prins Otto af Danmark forsvinder fra denne stund, ligesom en skøn, forbifarende ånd, af disse rigers historie. Hvad del han siden har taget i de fromme ordensbrødres bedrifter og i verdens ydre begivenheder, er ubekendt.

Hvad alle danske havde sukket efter og hvad Svend Trøst havde drømt om hin stille høstnat, da han fulgte den ulykkelige kong Christophers lig under fakkellys og stjerneglimt gennem Sorø klosterskov – det var nu alt sammen kommet, om end anderledes, end det trodsige, unge hjerte havde ønsket sig det, så dog langt lykkeligere for Danmark, end nogen besindig dansk mand i hin mørke tid havde kunnet vente.

Biskop Svend var død af pesten, og mange tro, brave danske med ham; men megen slethed var også udryddet; mange ryggesløse mennesker var omkommet eller draget bort med

flagellanternes vilde sværme. Det var som luften i Danmark efter den jammerlige Christopher-tid var renset. Den nye, lykkeligere dag i Norden var begyndt, der for den følgende slægt blev til en glimrende middagsglans og kastede sit lys på en tredobbelt krone.

Note 16:

Corpus-domini-skærm: Herrens-legems-skærm, hvorunder sakramentet blev båret til de døende

Om "Prins Otto af Danmark"

Forfatter: Bernhard Severin Ingemann (1789-1862).
Org.udgave: *Prinds Otto af Danmark og hans Samtid. En historisk Roman af B. S. Ingemann.* Trykt og forlagt af Andreas Seidelin, København 1835.
Denne udgave baseret på: Bernhard Sev. Ingemann: *Prinds Otto af Danmark og hans samtid. Historisk roman.* Kunstforlaget "Danmark", København 1913.
Redigeret af: Vivi N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Karl Hansen Reistrup (1863-1929): "*Saa hør mit sidste Ord til Eder, Forhærdede!*" (1912).

ISBN 978-87-7628-040-6
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-291-3 (Ølstykke 2013).

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk